LIBRI SYMBOLICI

ECCLESIAE CATHOLICAE.

CONJUNCTI

ATQUE NOTIS,

PROLEGOMENIS INDICIBUSQUE

INSTRUCTI

OPERA ET STUDIO

FRID. GUIL. STREITWOLF

V. D. AP. BODENFELDENSES M.

BEATE DEFUNCT.

ET

RUDOLPH. ERNEST. KLENER

THEOLOG. LICENT. PRIVATIM DOCENT.

IN

ACAD. GEORG. AUGUST.

TOM. II.

GOTTINGAE,

SUMTIBUS DIETERICHIANIS

MDCCCXXXVIII.

ORDO ET ARGUMENTUM
TOMI SECUNDI.

APPENDIX I.,

DECRETA REFORMATIONIS,

aliaque

CONCILII TRIDENTINI

ſupra omiſſa

continens.

BULLA INDICTIONIS

ſacri oecumenici et generalis

CONCILII TRIDENTINI

ſub Paulo III. Pont. Max.

Paulus Epiſcopus, *ſervus ſervorum Dei, ad futuram rei memoriam.* Initio noſtri hujus pontificatus, quem non ob merita noſtra, ſed propter ſuam magnam bonitatem Dei omnipotentis providentia nobis commiſit, cernentes jam tum [1]) in quas perturbationes temporum, quotque incommoda rerum fere omnium noſtra paſtoralis ſolicitudo et vigilia eſſet vocata, cupiebamus quidem mederi Chriſtianae reipub. malis, quibus illa jam dudum vexata, et propemodum oppreſſa eſt, ſed ipſi etiam, ut homines, [a]) circumdati infirmitate, ad tantum onus tollendum impares vires

1) tum *om. Hard.*

a) Hebr. 5, 2.

noſtras eſſe ſentiebamus. Nam cum pace opus eſſe intelligeremus ad liberandam, et conſervandam a plurimis impendentibus periculis remp. omnia invenimus odiis et diſſenſionibus plena, diſſentientibus [2]) praeſertim principibus iis inter ſe, quibus ſumma rerum pene omnis a Deo permiſſa eſt. Cum [b]) unum ovile, et unum paſtorem dominici eſſe gregis, ad integritatem Chriſtianae religionis, et ad caeleſtium bonorum ſpem in nobis confirmandam, neceſſarium duceremus; ſchiſmatis, diſſidiis, haereſibus erat Chriſtiani nominis divulſa jam pene, et lacerata unitas. Cum tutam, atque munitam ab infidelium armis, atque inſidiis remp. optaremus; noſtris erratis, noſtraque cunctorum culpa, Dei videlicet ira peccatis noſtris [3]) imminente, Rhodus fuerat amiſſa, Hungaria vexata, conceptum, et meditatum contra Italiam, contraque Auſtriam, et Illyricum, terra marique bellum: cum impius et immitis hoſtis noſter Turca nullo tempore requieſceret; noſtrorumque inter ſe odia, et diſſenſiones, ſuam bene gerendae rei occaſionem duceret. Igitur, ut dicebamus, in tanta haereſum, diſſenſionum, bellorumque tempeſtate, tantisque excitatis fluctibus; cum eſſemus ad moderandam et gubernandam Petri naviculam vocati, nec viribus ipſi noſtris ſatis fideremus, primum [c]) conjecimus in Domino cogitatus noſtros, ut ipſe nos nutriret, animumque noſtrum firmitate, et robore, mentem conſilio, ſapientiaque inſtrueret. Deinde animo repetentes, majores noſtros, ſapientia admirabili, et ſanctitate praeditos, ſaepe in ſummis Chriſtianae reipub. periculis remedium optimum, atque opportuniſſimum, oecumenica concilia, et epiſcoporum generales conventus adhibuiſſe; ipſi quoque animum ad generale habendum concilium adjecimus; exquiſitisque principum ſententiis, quorum nobis videbatur utilis in primis, et opportuna ad hanc rem eſſe conſenſio; cum eos tunc non alienos ab hoc tam ſancto opere inveniſſemus, oecumenicum concilium, et generalem

---

2) *Collectio Concil. Labb. XIV. habet in margine: al.* diſſidentibus. — 3) noſtris *om. Hard.*

b) Joa. 10, 16. — c) Pſ. 54, 23.

eorum episcoporum, aliorumque patrum, ad quos pertineret, conventum in civitate Mantuae indiximus, anno incarnationis Domini, sicut litteris, et monumentis [d]) nostris testatum est, millesimo quingentesimo trigesimo septimo, pontificatus nostri tertio, ad X. kalend. Jun. inchoandum; spem prope certam habentes fore, ut, cum illic in nomine Domini essemus congregati, ipse, [e]) sicut promisit Dominus in medio nostrum affuturus, et bonitate, ac misericordia sua omnes temporum procellas, omniaque pericula spiritu oris sui facile depulsurus esset. Sed, ut semper insidiatur piis actionibus humani generis hostis, primum contra omnem spem, et expectationem nostram denegata fuit nobis Mantuana civitas, nisi aliquas conditiones subiremus, ab institutis majorum nostrorum, et [4]) conditione temporum, nostraque ac hujus sanctae sedis, ac nominis ecclesiastici dignitate, libertateque prorsus alienas, quas in aliis nostris litteris expressimus. Quapropter alium invenire locum, aliamque deligere civitatem necesse habuimus: quae cum non statim nobis occurreret idonea, et apta; ad sequentes kal. Nov. prorogare concilii celebrationem fuimus coacti. Interim saevus, et perpetuus hostis noster Turca ingenti classe Italiam adortus, aliquot oppida in littoribus Apuliae cepit, vastavit, diripuit, praedas hominum abegit: nos in maximo timore, et periculo omnium, muniendis littoribus nostris finitimisque auxilio juvandis fuimus occupati: nec tamen interea destitimus consulere, et hortari Christianos principes, ut, de idoneo ad habendum concilium loco quid sentirent, nobis exponerent: quorum cum essent incertae variaeque sententiae, tempusque diutius, quam erat opus, videretur extrahi; nos optimo animo, atque, ut arbitramur, etiam consilio Vicentiam elegimus, urbem copiosam, et Venetorum, qui eam nobis concedebant, virtute, auctoritate, potentia cum aditum patentem, tum stationem

---

4) et *om. Hard.*

d) Vid. Judoc. le Plat Monument. ad histor. concil. Trident. T. II. p. 526 sqq. p. 531 sq. p. 534. p. 560 sq. p. 569 sqq. p. 584. — e) Matth. 18, 20.

omnibus liberam, atque tutam in primis in se habentem. Sed cum jam tempus longius progressum esset; novaeque urbis electionem omnibus significari conveniret; jamque kal. Nov. appetentes facultatem hujus divulgationis excluderent; hiemsque esset propinqua; rursus altera prorogatione tempus concilii differre in proximum sequens ver, Maiique futuras kalendas, compulsi fuimus. Qua re firmiter constituta, atque decreta, cum et nos ipsos, et cetera omnia ad eum bene agendum, Deo juvante, celebrandumque conventum pararemus, plurimum reputantes interesse cum celebrationis concilii, tum universae Christianae reipub. Christianos principes pace inter se, et concordia consentire; carissimos in Christo filios nostros, Carolum Romanorum imperatorem, semper augustum, et Christianissimum regem Franciscum, duo praecipua Christiani nominis firmamenta, atque subsidia, orare, atque obsecrare institimus, ut ad colloquium inter se, et nobiscum una convenirent; quorum quidem apud utrumque litteris, nuntiis, et a latere nostro missis, ex venerabilium fratrum nostrorum numero, legatis, saepissime egeramus, ut ex simultate, et dissidiis ambo in unum foedus, et piam amicitiam vellent convenire, labentibusque succurrere Christianis rebus: quarum servandarum cum esset illis potestas ab [5]) Deo praecipue tributa, si id non agerent, et ad commune Christianorum bonum sua consilia non dirigerent, acris et severa ratio eidem Deo ab ipsis reddenda esset. Qui aliquando precibus nostris annuentes, Nicaeam se contulere. Quo nos quoque longum iter, et senili aetati nostrae vehementer contrarium, Dei et pacis conciliandae causa suscepimus: neque praetermisimus interea, cum tempus concilii praestitutum, kalendae videlicet Maiae appropinquarent, tres legatos summae virtutis, ac auctoritatis, a latere nostro, de numero eorumdem fratrum nostrorum S. R. E. cardinalium, Vicentiam mittere, qui initium concilii facerent, praelatosque undique venientes exciperent, et ea, quae judicarent esse opus, agerent, et tractarent, quoad nos

---

5) *Hard.*, *Ve.*, *Rom. M.*, *Chif.* a *pro* ab.

ab itinere, et negotio pacis reversi, omnia accuratius dirigere possemus. Interim vero in illud sanctum opus, maximeque necessarium, tractationem videlicet pacis inter principes, incubuimus, et quidem omni animi studio, omni pietate, ac diligentia. Testis est nobis Deus, cujus freti clementia nosmetipsos itineris, et vitae periculo exposuimus. Nostra testis conscientia, quae nihil habet in hac re quidem, in quo nos arguat aut praetermissae, aut non quaesitae ad pacificandum occasionis. Principes ipsi testes, quos tam saepe, tamque vehementer nuntiis, litteris, legatis, monitis, hortatu, precibusque omnibus obsecraveramus, ut simultates deponerent, ut [6]) societatem coirent, ut Christianae reipub. in maximum, et propinquum jam adductae discrimen, communibus studiis, et subsidiis opitularentur. Jam vero testes illae vigiliae atque curae, illi diurni, nocturnique animi nostri labores, gravesque solicitudines, quas ob hanc rem et causam plurimas jam suscepimus: nec tamen ad optatum exitum nostra consilia, et acta adhuc perducta sunt. Ita enim visum Domino Deo est: quem tamen non desperamus aliquando optata nostra [7]) benignius respecturum. Ipsi quidem, quantum in nobis fuit, nihil, quod esset nostro pastorali officio debitum, in hac re omisimus. Quod si qui sunt, qui actiones pacis nostras in aliam interpretentur partem; dolemus quidem, sed tamen in dolore nostro gratias Deo omnipotenti agimus, qui ad exemplum, et doctrinam patientiae nostrae suos [f]) voluit Apostolos haberi dignos, qui pro nomine Jesu, qui pax nostra est, contumeliam paterentur. Verum in illo congressu, colloquioque nostro, quod Nicaeae habitum est, etsi, peccatis nostris impedientibus, inter duos principes vera, et perpetua pax non potuit confici, induciae tamen decennales factae sunt: quarum opportunitate nos sperantes et sacrum concilium commodius celebratum iri, et deinde ex concilii auctoritate perfici posse pacem; apud principes institimus, ut et ipsi venirent ad con-

---

6) *Hard. add.* in. — 7) *Ead. om.* nostra.

f) Act. 5, 41.

cilium, et praelatos ſuos praeſentes ducerent, abſentesque accerſerent. Qui cum de utroque ſe excuſaſſent, quod et ipſis redire in regna ſua tum neceſſe eſſet, et praelatos, quos ſecum habuiſſent, itinere, atque impendiis feſſos, atque exhauſtos recreari, et refici oporteret, nos hortati ſunt, ut aliam quoque prorogationem temporis habendi concilii decerneremus. Qua in re concedenda cum eſſemus aliquantum difficiles, litteras interim a legatis noſtris, qui Vicentiae erant, accepimus, transacto jam, et longius praeterito concilii ineundi die, unum vix, aut alterum ex externis nationibus praelatum Vicentiam ſe contuliſſe. Quo nuntio accepto, cum videremus eo tempore nulla jam ratione haberi concilium poſſe, ipſis principibus conceſſimus, ut differretur tempus agendi [8]) concilii usque ad ſanctum Paſcha, diemque feſtum futurae Dominicae reſurrectionis. Cujus noſtri praecepti, expectationisque decretae litterae [g]) Genuae, anno incarnationis Domini M. D. XXXVIII. IV. kal. Jul. factae, publicataeque ſunt. Atque hanc dilationem eo propenſius fecimus, quod pollicitus eſt nobis uterque princeps legatos ſuos Romam ad nos ſe miſſurum, ut ea, quae ad perfectionem pacis reliqua eſſent, neque Nicaeae ob brevitatem temporis potuerant omnia confici, Romae commodius coram nobis agerentur, et tractarentur. Et ob hanc rationem etiam a nobis ambo petierunt, ut haec pacificationis procuratio concilii celebrationi praeponeretur, cum ipſum concilium, pace facta, multo deinde utilius, et ſalutarius Chriſtianae reip. futurum eſſet. Semper enim haec pacis ſpes nobis injecta principum nos voluntatibus aſſentiri [9]) hortata eſt. Quam ſpem vehementer auxit poſt discesſum a Nicaea noſtrum ipſorum duorum principum inter ſe benevola amicaque congreſſio: quae maxima noſtra cum laetitia a nobis intellecta, confirmavit nos in bona ſpe, ut tandem aliquando noſtras preces apud Deum exauditas, et vota pacis accepta eſſe crederemus. Hanc igitur pacis concluſionem cum et expeteremus,

8) agendi *om. Hard.* — 9) *Ead.* aſſentire.

g) Vid. Monument. ad hiſtor. concil. Trident. T. II. p. 618 ſq.

et urgeremus; nec solum duobus antedictis principibus, verum etiam carissimo in Christo filio nostro, Ferdinando, regi Romanorum, videretur, actionem concilii, nisi pace facta, suscipi non oportere, cunctique a nobis per litteras suosque oratores contenderent, ut alias rursus temporis prorogationes faceremus, praecipue autem instaret serenissimus caesar, promisisse se demonstrans iis, qui a catholica unitate dissentiunt, se operam suam apud nos interpositurum, ut aliqua concordiae ratio iniretur; quod ante suam in Germaniam profectionem apte non posset fieri: nos eadem semper spe pacis, et tantorum principum voluntate adducti, cum praesertim cerneremus, ne ad dictum quidem resurrectionis festum alios praelatos Vicentiam convenisse, prorogationis nomen jam fugientes, quod tam saepe frustra fuerat repetitum, celebrationem generalis concilii ad nostrum et sedis apostolicae beneplacitum suspendere maluimus: itaque fecimus, et de suspensione hujusmodi litteras ad singulos supradictorum principum decima die Jun. M. D. XXXIX. dedimus, sicut ex illis perspicue potest intelligi [h]. Ea itaque suspensione necessario per nos facta, dum tempus illud magis idoneum a nobis, pacisque aliqua conclusio expectatur; quae et dignitatem postea frequentiamque concilio, et Christianae reip. praesentiorem salutem erat allatura; Christianae interea res in deterius quotidie prolapsae sunt, Hungaris, rege ipsorum mortuo, Turcam vocantibus; Ferdinando rege bellum in eos movente; Belgis ad defectionem a Caesare ex parte quadam incitatis: cujus defectionis comprimendae causa per Galliam amicissime, et cum rege Christianissimo concordissime, magno benevolae inter eos voluntatis indicio, transiens in Belgas serenissimus Caesar, et illinc deinde in Germaniam profectus, conventus Germaniae principum, et civitatum tractandae ejus, quam dixerat, concordiae causa habere coepit. Sed cum, spe pacis jam deficiente, ille quoque modus curandae in conventibus, tractandaeque concordiae ad majores potius discordias concitandas aptus esse vide-

---

h) Cf. Monument. ad histor. concil. Trident. T. II. p. 630 sqq.

retur; inducti fuimus ad priſtinum concilii generalis remedium reverti, idque per legatos noſtros S. R. E. cardinales ipſi Caeſari obtulimus, quod etiam poſtremo, et praecipue in Ratisponenſi conventu egimus; cum illic dilectus filius noſter, Gaſpar tit. S. Praxedis, cardinalis Contarenus, ſumma doctrina, et integritate, legatum noſtrum ageret. Nam cum, id quod ne accideret, antea veriti eramus, ex ejus conventus ſententia peteretur a nobis, ut ab eccleſia diſſentientium quosdam articulos, tolerandos declararemus, quoad per oecumenicum concilium illi exculerentur, et deciderentur; idque nobis, ut concederemus, neque Chriſtiana et catholica veritas, neque noſtra, et ſedis apoſtolicae dignitas permitteret; palam potius concilium, ut quamprimum fieret, proponi mandavimus. Neque vero in alia umquam ſententia, et voluntate fuimus, quam ut primo quoque tempore concilium oecumenicum, et generale congregaretur. Sperabamus enim ex eo et pacem populo Chriſtiano, et Chriſtianae religionis integritatem poſſe recuperari: verumtamen id cum bona gratia, et voluntate Chriſtianorum principum habere volebamus. Quam voluntatem dum expectamus; dum obſervamus tempus absconditum, [i]) tempus beneplaciti tui, o Deus; aliquando tandem decernere compulſi ſumus, omne eſſe tempus bene placitum Deo, cum de rebus ſanctis, et ad Chriſtianam pietatem pertinentibus conſilia ineuntur. Quapropter videntes, maximo quidem animi noſtri cum dolore, rem Chriſtianam quotidie in pejus ruere, Hungaria a Turcis oppreſſa, Germanis periclitantibus, ceteris omnibus metu, moeroreque afflictis, nullius jam principis conſenſum expectare, ſed tantum Dei omnipotentis voluntatem, et Chriſtianae reip. utilitatem attendere conſtituimus. Itaque cum Vicentiam amplius non haberemus, cuperemusque cum univerſae Chriſtianorum ſaluti, tum Germanicae nationis incommodis in eligendo per nos novi [10]) concilii habendi loco conſulere, aliquotque locis propoſitis ipſam Tridentinam civitatem ab ipſis deſiderari videremus;

10) *Hard.* novo.

i) Pſ. 68, 14.

nos etsi in citeriore Italia commodius omnia tractari posse judicabamus, ad eorum tamen postulationes nostram voluntatem paterna caritate deflexiinus. Itaque Tridentum civitatem elegimus, qua in civitate oecumenicum concilium ad proxime venturas kalendas Novemb. haberetur, idoneum locum illum statuentes, quo ex Germania quidem, aliisque Germaniae finitimis nationibus facillime, ex Gallia, Hispania, ceterisque provinciis remotioribus non difficiliter episcopi, et praelati convenire possent. Dies autem concilii ea a nobis spectata est, quae spatium in se haberet et publicandi per Christianas nationes nostri hujus decreti, et facultatis omnibus praelatis ad veniendum tribuendae. Quo minus autem annuum tempus praefiniremus mutando concilii loco, sicut quibusdam constitutionibus alias praescriptum est k), ea res fuit in causa, quod longius extrahi spem sanandae aliqua in parte Christianae reip. quae tot detrimentis, et calamitatibus affecta est, noluimus: et tamen videmus tempora; agnoscimus difficultates; quid sperari possit ex consiliis nostris, incertum esse intelligimus. Sed quia scriptum est: l) *Revela Domino viam tuam, et spera in eo, et ipse faciet:* magis Dei clementiae, et misericordiae confidere, quam nostrae imbecillitati diffidere, constituimus. Saepe enim fit in bonis operibus incipiendis, ut, quod humana consilia non valent, divina virtus efficiat. Hujus igitur ipsius Dei omnipotentis Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ac beatorum ejus Apostolorum, Petri, et Pauli auctoritate, qua nos quoque in terris fungimur, freti, atque subnixi, de venerabilium item fratrum nostrorum, S. R. E. cardinalium consilio, et assensu sublata, amotaque suspensione, de qua supra commemoratum est, quam per praesentes tollimus, et amovemus; sacrum oecumenicum, et generale concilium in civitate Tridentina, loco commodo, et libero, omnibusque nationibus opportuno, ad kalend. proximas Novemb. anni praesentis ab incarnatione Domini M. D. XLII. incipiendum, prosequendum, et eodem Domino adjuvante, ad ipsius

---

k) Concil. Constantiense Sess. XXXIX. de Concil. generalib. (p. 1159.). — l) Ps. 36, 5.

gloriam, atque laudem, et Chriftiani totius populi falutem abfolvendum, perficiendumque indicimus, annuntiamus, convocamus, ftatuimus, atque decernimus; omnes omnibus ex locis tam venerabiles fratres noftros patriarchas, archiepifcopos, epifcopos [11], et dilectos filios abbates, quam alios quoscumque, quibus jure, aut privilegio in conciliis generalibus refidendi, et fententias in eis dicendi permiffa poteftas eft, requirentes, hortantes, admonentes, ac nihilominus eis [12] vi jurisjurandi, quod nobis, et huic fanctae fedi praeftiterunt, ac fanctae virtute obedientiae, aliisque fub poenis jure aut confuetudine in celebrationibus conciliorum adverfus non accedentes ferri, et proponi folitis, mandantes, arcteque praecipientes, ut ipfimet, nifi forte jufto detineantur impedimento, de quo tamen fidem facere compellantur, aut certe per fuos legitimos procuratores, et nuntios facro huic concilio omnino adeffe, et intereffe debeant. Supra autem dictos, imperatorem, regemque Chriftianiffimum, nec non ceteros reges, duces, principes, quorum praefentia, fi alias umquam, hoc quidem tempore maxime fanctiffimae Chrifti fidei, et Chriftianorum omnium futura eft falutaris, rogantes, atque obfecrantes per vifcera mifericordiae Dei, et Domini noftri Jefu Chrifti, cujus fidei veritas, et religio et intus, et extra graviter jam oppugnatur, ut, fi falvam volunt Chriftianam effe remp. fi fe Domino obftrictos, et obligatos pro maximis illius erga fe beneficiis intelligunt, ne deferant ipfius Dei caufam, et negotium; ipfimet ad facri concilii celebrationem veniant, in quo ipforum pietas, atque virtus communi utilitati, falutique fuae, ac ceterorum, et temporali, et aeternae plurimum eft profutura. Sin autem, id quod nollemus, accedere ipfi non poterunt; at graves faltem viros legatos cum auctoritate mittant, qui perfonam principis fui quisque et cum prudentia, et cum dignitate poffint in concilio referre. In primis vero ut id curent, quod ipfis facillimum eft, ut ex fuis cujusque regnis, ac provinciis epifcopi, et praelati fine tergiverfatione, et mora ad concilium proficifcan-

11) epifcopos *om. Hard.* — 12) in *add. eadem.*

tur. Quod maxime quidem a praelatis, principibusque Germaniae Deum ipsum, atque nos impetrare aequum est; ut cum eorum praecipue causa, ipsisque cupientibus concilium indictum sit, et in ea civitate indictum, quae ab eis est desiderata, non graventur ipsi sua cunctorum praesentia id celebrare, et ornare; quo melius, atque commodius quae ad integritatem, et veritatem Christianae religionis, quae ad bonorum morum reductionem emendationemque malorum, quae ad Christianorum inter se tam principum, quam populorum pacem, unitatem, concordiamque pertineant, et quae ad repellendos impetus barbarorum et infidelium, quibus illi universam Christianitatem obruere moliuntur, sint necessaria, Deo nostris consultationibus praeeunte, et lumen sapientiae suae, ac veritatis mentibus nostris praeferente, agi in dicto sacro oecumenico concilio, et conspirante omnium caritate consuli, tractari, confici, ad optatosque exitus deduci quamprimum, et quam optime possint. Atque ut nostrae hae litterae, et quae in eis continentur, ad notitiam cunctorum, quorum oportet, perveniant, ne [13]) quis illorum ignorantiae excusationem praetendat, cum praesertim etiam non ad omnes eos, quibus nominatim illae essent intimandae, tutus forsitan pateat accessus, volumus, et mandamus, ut in basilica Vaticana principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, cum ibi multitudo populi ad audiendam rem divinam congregari solita est, palam clara voce per curiae nostrae cursores, aut notarios aliquos publicos legantur, lectaeque in valvis dictarum ecclesiarum, itemque cancellariae apostolicae portis, et campi Florae solito loco affigantur, ubi ad lectionem, et notitiam cunctorum aliquamdiu expositae pendeant: cumque inde amovebuntur, earum nihilominus exempla in eisdem locis remaneant affixa. Nos enim per lectionem, publicationem, affixionemque hujusmodi, omnes, et quoscumque, quos antedictae nostrae litterae comprehendunt, post spatium duorum mensium a die litterarum publicationis, et affixionis, ita volumus obligatos esse, at-

---

13) *Hard.*, *Chif. et Rom. M.* neve *pro* ne.

que astrictos, ac si ipsismet illae coram lectae, et intimatae essent, transsumptis quidem earum, quae manu publici notarii scripta, aut subscripta, et sigillo personae alicujus ecclesiasticae, in dignitate constitutae, munita fuerint, ut fides certa, et indubitata habeatur, mandamus, atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam nostrae indictionis, annuntiationis, convocationis, statuti, decreti, mandati, praecepti, et obsecrationis infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum, Petri, et Pauli, Apostolorum ejus se noverit incursurum. Datum Romae apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicae, M. D. XLII. XI. kalend. Jun. pontificatus nostri anno VIII.

Blosius.

Hier. Dand.

m) SESSIO PRIMA

ſacroſancti oecumenici et generalis

CONCILII TRIDENTINI,

ſub Paulo III. Pont. Max. celebrata

die XIII. menſis Dec. anno Dom. M. D. XLV.

In nomine Domini. Amen.

n) Anno a nativitate ejusdem Domini noſtri milleſimo quingenteſimo quadrageſimo quinto, indictione tertia, die vero Dominica tertia adventus Domini, in qua fuit feſtum ſanctae Luciae, et decima tertia menſis Decembris, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris et domini noſtri domini Pauli, divina providentia papae tertii, anno duodecimo, pro felici inchoatione ſacroſanctae oecumenicae et generalis Tridentinae ſynodi fuit facta proceſſio generalis in civitate Tridentina ab eccleſia ſanctiſſimae et individuae Trinitatis ad eccleſiam cathedralem; aſſiſtentibus in ea tribus ſedis apoſtolicae legatis, et reverendiſſimo et illuſtriſſimo domino Chriſtophoro Madrucio, tituli ſancti Caeſarii ſanctae Romanae eccleſiae presbytero cardinali et epiſcopo Tridentino; nec non reverendis patribus dominis archiepiſcopis, epiſcopis, abbatibus, doctoribus, ac illuſtribus et nobilibus viris infraſcriptis, cum multis aliis doctoribus tum in theologia, tum in utroque jure, etiam cum magno numero baronum et comitum, nec non cum clero et populo dictae civitatis. Qua finita, praefatus reverendiſſimus et illuſtriſſimus dominus cardinalis de Monte, primus legatus, celebravit miſſam de ſancto Spiritu in ſancta cathedrali eccleſia, et reveren-

m) Ut forma Concilii Trident. hiſtorica oculis integra compareret, ſeſſionum, decretorum et capitum inſcriptiones, ſupra quidem T. I. jam allatas, hic repetivimus. — n) Ex collection. concil. Labb. Tom. XIV. p. 73? ſq.

dus pater dominus episcopus Bitontinus o) habuit orationem. Deinde finita miffa, dictus reverendiffimus dominus de Monte cardinalis dedit benedictionem populo. Poftmodum comparuit coram eisdem reverendiffimis legatis et praelatis egregius vir magifter Zorrilla, fecretarius illuftriffimi domini Didaci de Mendoza, oratoris Caefareae et catholicae majeftatis, et praefentavit litteras excufatorias fuper ejus abfentia, quae fuerunt lectae alta voce. Interea lectae fuerunt bullae indictionis concilii, poftmodum praefatus reverendiffimus de Monte legatus vertit fe ad patres concilii dicens:

Decretum de inchoando concilio.

Placetne vobis, ad laudem et gloriam fanctae et individuae Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus fancti, ad incrementum, et exaltationem fidei et religionis Chriftianae, ad extirpationem haerefum, ad pacem, et unionem ecclefiae, ad reformationem cleri, et populi Chriftiani, ad depreffionem, et extinctionem hoftium Chriftiani nominis, decernere, et declarare facrum Tridentinum et generale concilium incipere, et inceptum effe? Refponderunt, Placet.

Indictio futurae feffionis.

Et cum proxima fit celebritas nativitatis Domini noftri Jefu Chrifti, et fubfequantur aliae feftivitates labentis et incipientis anni, placetne vobis primam futuram feffionem habendam effe die Jovis poft epiphaniam, quae erit feptima menfis Jan. anno Domini M. D. XLVI.? Refponderunt, Placet.

p) Poftremo idem reverendiffimus de Monte benedixit fynodum: et deinde cantatores cantaverunt *Te Deum.* Super quibus omnibus dominus Hercules Severolus, ipfius concilii promotor, petiit a domino Claudio de la Cafa, clerico Virdunenfis dioecefis, et notario ejusdem concilii, et ab aliis notariis, unum vel plura fieri inftrumentum feu inftrumenta.

Sequuntur nomina praelatorum, qui interfuerunt apertioni concilii.

Praefidentes, facrae Romanae ecclefiae cardinales, et apoftolici de latere legati: R. et Ill. D. Joan-

o) Corn. Muffus, cujus orationem vid. in Monument. ad hiftor. concil. Trident. T. I. p. 12 fqq. — p) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 733.

nes Maria, episcopus Praenestinus, de Monte. Aretinus; R. et Ill. D. Marcellus, tituli S. Crucis in Jerusalem presbyter, Cervinus. Politianus; R. et Ill. D. Reginaldus, sanctae Mariae in Cosmedin diaconus, Polus. Anglus. Archiepiscopi, Reverendissimi patres domini: Aquensis. Panormitanus. Upsalensis. Armacanus. Episcopi: Hipporegiensis. Feltrensis. Cavensis. Fesulanus. Caputaquensis. Sancti Marci. Giennensis, Hisp. Stabiensis. Pacensis. Astoricensis. Sidoniensis. Thermularum. Lancianensis. Syracusanus. Agathensis. Aquinatensis. Bitontinus. Vigorniensis. Bellicastrensis. Britonoriensis. Clodiensis. Joannes Fonseca, episcopus Castellimaris. Hispan. Oratores serenissimi Romanorum regis: Illustres domini, Castel Alto, capitaneus civitatis Trident. Antonius Queta. Generales ordinum: Minorum. Conventualium. Eremitarum S. Augustini. Beatae Mariae de monte Carmelo. Beatae Mariae Servorum. Multi tum saeculares, tum regulares doctores.

SESSIO SECUNDA,

celebrata die VII. mensis Jan. M. D. XLVI.

q) Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quadragesimo sexto, indictione IV. die Jovis, septima mensis Januarii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini domini nostri Pauli, divina providentia papae tertii, anno duodecimo, reverendus pater dominus episcopus Castellimaris celebravit missam de Spiritu sancto in ecclesia cathedrali et in loco sessionis. Qua finita, reverendus pater dominus episcopus sancti Marci r) habuit orationem. Deinde reverendissimi cardinales et alii praelati acceperunt pluvialia et mitras, fueruntque cantatae litaniae. Postea reverendissimus cardinalis de Monte benedixit synodum, et fuerunt factae ceremoniae in sessionibus publicis fieri solitae. Deinde reverendus pater dominus episcopus Castellimaris legit decretum. Quo lecto, interrogavit patres, utrum haec placerent: qui responderunt: Placent, cum aliquibus additionibus, per aliquos ex patribus additis. Deinde interrogavit eos: Placet quod proxima sessio fiat quarta Februarii proxime futura? Qui responderunt: Placet.

Decretum de modo vivendi, et aliis in concilio servandis.

Sacrosancta Tridentina synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, in ea praesidentibus [1]) eisdem [2]) tribus apostolicae sedis legatis, agnoscens cum beato

1) eisdem *om. Ven., Dil.* — 2) *Hard. praeter* eisdem *et* tribus *om.*

q) Ex ead. p. 740 sq. — r) Coriolan. Martyranus, cujus orationem vid. in Monument. ad histor. concil. Trident. T. I.

Jacobo apoſtolo, quod s) *omne datum optimum, et omne donum perfectum deſurſum eſt, deſcendens a patre luminum*, t) *qui* iis, qui poſtulant a ſe ſapientiam, *dat omnibus affluenter, et non improperat* eis: et ſimul ſciens, quod u) *initium ſapientiae* eſt *timor domini;* ſtatuit, et decrevit, omnes, et ſingulos Chriſti fideles, in civitate Tridentina congregatos, exhortandos eſſe, prout exhortatur, ut ſe a malis et peccatis hactenus commiſſis emendare, ac de cetero in timore Domini ambulare, v) *et deſideria carnis non* perficere, orationibus inſtare, ſaepius confiteri, euchariſtiae ſacramentum ſumere, eccleſias frequentare, praecepta denique Dominica, quantum quisque poterit, adimplere, nec non quotidie pro pace principum Chriſtianorum, et unitate eccleſiae privatim orare velint: epiſcopos vero, et quoscumque alios in ordine ſacerdotali conſtitutos, oecumenicum concilium in ea civitate concelebrantes, ut aſſidue in Dei laudibus [3]) incumbere, hoſtias, laudes, et preces offerre, ſacrificium miſſae quolibet ſaltem die Dominico, in quo Deus lucem condidit, et a mortuis reſurrexit, ac w) Spiritum ſanctum in diſcipulos infudit, peragere ſatagant, facientes, ſicut idem Spiritus ſanctus per Apoſtolum praecipit, x) *obſecrationes, orationes, poſtulationes, gratiarum actiones* pro ſanctiſſimo domino noſtro papa, pro imperatore, *pro regibus, et* ceteris, *qui in ſublimitate* conſtituti *ſunt*, et *pro omnibus hominibus: ut quietam, et tranquillam vitam agamus*, pace fruamur, et fidei incrementum videamus. Praeterea hortatur, ut jejunent ſaltem ſingulis ſextis feriis in memoriam paſſionis Domini [4]), et eleemoſynas pauperibus erogent: in eccleſia autem cathedrali ſingulis quintis feriis celebretur miſſa de Spiritu ſancto, cum litaniis, et aliis orationibus ad hoc inſtitutis: in aliis vero eccleſiis eadem die dican-

---

3) in *om. Hard.;* in — laudes *leg. Rom. M.* — 4) noſtri Jeſu Chriſti *add. Brix.*

p. 32 ſqq. — s) Jac. 1, 17. — t) ib. v. 5. — u) Pſ. 110, 10. Eccli. 1, 16. add. Prov. 1, 7. 9, 10. — v) Gal. 5, 16. — w) Act. 2, 1 ſqq. — x) 1 Tim. 2, 1 ſq.

tur ad minus litaniae, et orationes: y) tempore autem, quo facra peraguntur [5], collocutiones, et confabulationes non fiant, fed ore, et animo celebranti affiftatur [6].

Et quoniam [z]) *oportet* epifcopos *effe* irreprehenfibiles, fobrios, caftos, *domui fuae bene* praepofitos, hortatur etiam, ut ante omnia quilibet in menfa fervet [a]) fobrietatem, moderationemque ciborum. Deinde [7]) cum in eo loco faepe otiofi fermones oriri foleant, ut [b]) in ipforum epifcoporum menfis divinarum fcripturarum lectio admifceatur: familiares vero fuos unusquisque inftruat, et erudiat, ne fint rixofi, vinofi, impudici, cupidi, elati, blasphemi, et voluptatum amatores; vitia demum fugiant, et virtutes amplectantur, et in veftitu, et cultu, et omnibus actibus [8]) honeftatem prae fe ferant, ficut decet miniftros miniftrorum Dei.

Ad haec, cum hujus facrofancti concilii praecipua cura, folicitudo, et intentio fit, ut, propulfatis haerefum tenebris, quae per tot annos operuerunt terram, catholicae veritatis lux, Jefu Chrifto, [c]) qui *vera lux* eft, annuente, candor puritasque refulgeat; et ea, quae reformatione egent, reformentur; ipfa synodus hortatur omnes catholicos hic congregatos, et congregandos, atque eos praefertim, qui facrarum litterarum peritiam habent, ut fedula meditatione diligenter fecum ipfi cogitent, quibus potiffimum viis, et modis ipfius fynodi intentio dirigi, et optatum effectum fortiri poffit, quo maturius, et confultius damnari damnanda, et probanda probari queant: ut per totum orbem omnes uno ore, et eadem fidei confeffione glorificent Deum, et patrem Domini noftri Jefu Chrifti.

In fententiis vero dicendis, juxta [d]) Toletani con-

---

5) peragentur *Hard.* — 6) affiftant *Brix.* — 7) Demum *pro* Deinde *ead.* — 8) actionibus *Dil.*

y) Cf. Seff. XXII. de obferv. et evit. in celebr. miff., fupra T. I. p. 83. — z) 1 Tim. 3, 2 fqq. vid. infra Seff. XXV. Decret. de reformat. c. I. — a) 1 Tim. 3, 8. Tit. 2, 2. — b) Conc. Tolet. III. a. 589. cap. 7. (Manfi T. IX. p. 994.); Rhem. II. a. 813. can. 17. (ib. T. XIV. p. 78 fq.) — c) Joa. 1, 9. — d) Conc. Tolet. XI. a. 675. cap. 1. (Manfi

cilii ftatutum, in loco benedictionis confidentibus Domini facerdotibus, nullus debeat aut immodeftis vocibus perftrepere, aut tumultibus perturbare; nullis etiam falfis vanisve, aut obftinatis disceptationibus contendere: fed quidquid dicatur, fic mitiffima verborum prolatione temperetur, ut nec audientes offendantur, nec recti judicii acies perturbato animo inflectatur.

Infuper ipfa facra fynodus ftatuit, ac decrevit, quod, fi forte contigerit aliquos debito in loco e) non federe, et fententiam, etiam fub verbo, Placet, proferre, congregationibus intereffe, et alios quoscumque actus facere, concilio durante, nulli propterea praejudicium generetur, nullique novum jus acquiratur.

Indictio futurae feffionis.

Deinde indicta fuit futura feffio ad diem Jovis, quartam menfis Februarii proxime venturi.

f) *Sequuntur nomina praelatorum, qui interfuerunt huic feffioni.*

Praefidentes: Antedicti legati. Archiepifcopi: iidem. Epifcopi: praeter laudatos, Placentinus. Forojulienfis. Claromontanus. Soranus. Motulenfis. Canarienfis. Oratores ferenisfimi Rom. regis: iidem. Abbates: Tres abbates ordinis S. Benedicti. Generales ordinum: iidem. Procurator R. D. cardinalis Auguftenfis: Claudius Jayus, Sabaudus, et presbyter reformatus. Plures barones.

SESSIO TERTIA,

celebrata die IV. menfis Febr. M. D. XLVI.

g) Anno a nativitate Domini millefimo quingentefimo quadragefimo fexto, quarto menfis Februarii, fuit feffio generalis, et celebrata miffa de Spiritu fancto per archiepifcopum Panormitanum, magifter Ambrofius Catharinus h) habuit orationem, et reverendus pater dominus archiepifcopus Turritanenfis legit decretum, et interrogavit patres, an placeret, refponderuntque, fed aliqui cum certis additionibus, Placet.

T. XI. p. 137.), cf. Tolet. IV. a. 633. cap. 4. (ib. T. X. p. 617.); Conftantienfe a. 1414. feff. 1. (ib. T. XXVII. p. 539). — e) Cf. Seff. XXV. continuat. De loco oratorum. — f) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 741. — g) Ex ead. p. 743. — h) Politus, cujus oratio eft in Monument. ad hiftor. concil. Trident. T. I. p. 46 fqq.

Decretum de fymbolo fidei.

(V. fupra T. I. p. 11 fqq.)

Indictio futurae feffionis.

Eadem facrofancta oecumenica, et generalis Tridentina fynodus, in Spiritu fancto legitime congregata, in ea praefidentibus eisdem tribus apoftolicae fedis legatis, intelligens multos praelatos ex diverfis partibus accinctos effe itineri, nonnullos etiam in via effe, quo huc veniant; cogitansque omnia ab ipfa facra fynodo decernenda eo majoris apud omnes exiftimationis, et honoris videri poffe, quo majori fuerint, et pleniori patrum confilio [1], et praefentia fancita, et corroborata, ftatuit, et decrevit, futuram feffionem poft praefentem celebrandam effe die Jovis, quae fubfequetur dominicam, Laetare, proxime futuram: interim tamen non differri discuffionem, et examinationem eorum, quae ipfi fynodo discutienda, et examinanda videbuntur.

i) *Sequuntur nomina praelatorum, qui interfuerunt huic feffioni.*

Praefidentes: iidem. Cardinales non legati: R. D. cardinalis fancti Caefarii, epifcopus Tridentinus, ac adminiftrator Brixinenfis; R. D. Petrus Pacecus, epifcopus Giennenfis. Archiepifcopi: praeter laudatos, Turritanus. Acheruntinus. Epifcopi: iidem et: Bafionenfis. Fanenfis. Oratt., Abb., General. Ordd.; iidem.

SESSIO QUARTA,

celebrata die VIII. menfis April. M. D. XLVI.

k) Anno a nativitate Domini millefimo quingentefimo quadragefimo fexto, indictione quarta, die vero Jovis, octava menfis Aprilis; pontificatus fanctiffimi in Chrifto patris et domini noftri domini Pauli, divina providentia papae tertii, anno duodecimo, praefidentibus eisdem tribus apoftolicae fedis legatis, reverendus pater dominus Salvator Alexius, archiepifcopus Turritanenfis, celebravit miffam de fancto Spiritu in ecclefia cathedrali, et loco feffionis. Deinde generalis Servorum l) habuit orationem. Qua finita, reverendiffimi cardinales et praelati acceperunt pluvialia et mitras:

1) *Hard.* concilio.

i) Ex collect. Labb. p. 743. — k) Ex ead. p. 744 fq. — l) Auguftinus Bonucius, cujus orationem vid. in Monument. ad hiftor. conc. Trid. T. I. p. 63 fqq.

et cantores inceperunt cantare antiphonam, *Exaudi nos, Domine, quoniam benigna eft mifericordia tua.* Qua finita, diaconus clamavit, Orate. Quo dicto, omnes praelati flexerunt genua, et orarunt. Deinde fubdiaconus clamavit, Erigite. Tunc reverendus de Monte, primus praefidens, dixit hanc orationem: *Adfumus, Domine fancte Spiritus.* Qua finita, idem diaconus dixit iterum, Orate: et paulo poft dixit, Erigite. Deinde idem praefidens dixit hanc orationem: *Mentibus noftris quaefumus, Domine, afpirando, etc.* Quibus peractis, cantores inceperunt litanias. Et cum venerunt ad illum locum, *Ut domnum* 1) *apoftolicum*, praefidentes, qui flexis genibus erant, furrexerunt, et reverendiffimus cardinalis de Monte primus praefidens vertit fe ad congregationem, dans benedictionem, et dixit: *Ut hanc fanctam fynodum, etc.* Cantores refponderunt, *Te rogamus audi nos.* Completis vero litaniis diaconus dixit: Flectamus genua: et fubdiaconus refpondit: Erigite. Deinde idem reverendiffimus praefidens dixit hanc orationem: *Da quaefumus ecclefiae tuae mifericors Deus, ut Spiritu fancto congregata.* Quibus peractis, diaconus cantavit evangelium: *Attendite a falfis prophetis.* Quo finito, praefatus reverendiffimus praefidens incepit hymnum, *Veni creator Spiritus.* Quo finito, idem reverendiffimus praefidens dixit hanc orationem: *Deus qui corda.* Deinde praefatus dominus archiepifcopus legit decretum, et quaefivit ex patribus, utrum haec placerent. Qui omnes refponderunt: Placet, cum aliquibus additionibus. Poftremo, utrum placeret, quod prima futura feffio celebraretur die Jovis poft feftum pentecoftes. Qui refponderunt: Placet.

Quo quidem decreto, ut praemittitur, lecto, poftquam patres in concilio praefentes refponderunt, Placet, dominus Angelus Maffarellus, ipfius concilii fecretarius, legit deputationem oratorum Caefareae et catholicae majeftatis, in perfonam illuftrium domini Didaci de Mendoza, et domini Francifci a Toleto ad concilium Tridentinum, ad faciendum ea, quae Caefarea majeftas faceret, fi praefens effet.

Decretum de canonicis fcripturis.

(V. fupra T. I. p. 13 fqq.)

Decretum de editione, et ufu facrorum librorum.

(ib. p. 15 fqq.)

Indictio futurae feffionis.

Item haec facrofancta fynodus ftatuit, et decernit proximam futuram feffionem tenendam, et celebrandam effe feria quinta poft facratiffimum feftum proximum pentecoftes.

---

1) *Hard.* dominum.

m) *Nomina praelatorum, qui interfuerunt huic sessioni.*

Praesidentes: iidem. Cardinales: iidem. Archiepiscopi: iidem et: Corcyrensis. Senensis. (Materanus). Episcopi: Senogalliensis. Asculanus. Cavensis. Feltrensis. Aciensis. Placentinus. Gadditanensis. Torcellanensis. Sibinicensis. Pientinus. Claromontanus. Chironensis, et Melopotamensis. Reatinus. Fesularum. Sancti Marci. Caputaquensis. Majoricensis. Aquensis. Soranus. Vasionensis. Motulanensis. Castellimaris. Fanensis. Methonensis, coadjut. Veronens. Thermularum. Agathensis. Lancianensis. Syracusanus. Caprulanus. Vigorniensis. Bituntinus. Corsulanensis. Bellicastrensis. Pacensis. Astoricensis. Britonoriensis. Aquinatensis. Oscensis. Bergomensis. Clodiensis. Canariensis. Orator Caroli V. Caesaris et Hisp. regis: Ill. D. Franciscus a Toleto. Procurator card. et episc. Augustensis: Claudius Jayus. Abb. et general. ordd: iidem.

SESSIO QUINTA,

celebrata die XVII. mensis Jun. M. D. XLVI.

n) Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quadragesimo sexto, indictione IV. die vero Jovis decima septima mensis Junii, pontificatus sanctissimi in Christo patris et domini nostri domini Pauli, divina providentia papae tertii, anno duodecimo, praesidentibus eisdem tribus apostolicae sedis legatis. reverendus pater dominus Alexander de Picolominibus, Senensis, episcopus Pientinus in Tuscia, celebravit missam de Spiritu sancto in cathedrali ecclesia et loco sessionis. Deinde magister Marcus Laurens o) Calaber, frater ordinis Praedicatorum, habuit orationem. Qua finita, reverendissimi cardinales et alii praelati acceperunt pluvialia et mitras: fueruntque factae ceremoniae in aliis sessionibus fieri solitae: lectum fuit etiam decretum.

Decretum de peccato originali.

(V. supra T. I. p. 17 sqq.)

Decretum de reformatione.

Cap. I.

[*De instituenda lectione sacrae scripturae et liberalium artium.*] p)

Eadem sacrosancta synodus, piis summorum pon-

---

m) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 745 sq. — n) Ex ead. p. 748. — o) Marcus Laureus, Dominicanus, cujus oratio est in Monum. ad histor. conc. Trid. T. I. p. 84 sqq. — p) Titulum hunc uncis inclusimus, quia in editt. Rom. a.

tificum, et probatorum [q]) conciliorum conſtitutionibus inhaerens, easque amplectens, et illis adjiciens, ne caeleſtis ille ſacrorum librorum theſaurus, quem Spiritus ſanctus ſumma liberalitate hominibus tradidit, neglectus jaceat, ſtatuit, et decrevit, quod in illis eccleſiis, in quibus praebenda, aut praeſtimonium, ſeu aliud quovis nomine nuncupatum ſtipendium pro lectoribus ſacrae theologiae deputatum reperitur, epiſcopi, archiepiſcopi, primates, et alii locorum ordinarii eos, qui praebendam, aut praeſtimonium, ſeu ſtipendium hujusmodi obtinent, ad ipſius ſacrae ſcripturae expoſitionem, et interpretationem per ſe ipſos, ſi idonei fuerint, alioquin per idoneum ſubſtitutum ab ipſis epiſcopis, archiepiſcopis, primatibus, et aliis locorum ordinariis eligendum, etiam per ſubtractionem fructuum, cogant, et compellant. De cetero vero praebenda, praeſtimonium, aut ſtipendium hujusmodi non niſi perſonis idoneis, et quae [1]) per ſe ipſos [2]) id munus explicare [3]) poſſint, conferantur: et aliter facta proviſio nulla ſit, et invalida.

[r]) In eccleſiis autem metropolitanis, vel cathedralibus, ſi civitas inſignis, vel populoſa [4]), ac etiam in collegiatis exiſtentibus in aliquo inſigni oppido, etiam nullius dioeceſis, ſi ibi clerus numeroſus fuerit, ubi nulla praebenda, aut praeſtimonium, ſeu ſtipendium hujusmodi deputatum reperitur, praebenda quomodocumque, praeterquam ex cauſa reſignationis, primo vacatura, cui aliud onus incompatibile injunctum non ſit, ad eum uſum ipſo facto perpetuo conſtituta, et deputata intelligatur: et quatenus in ipſis eccleſiis nulla, vel non ſufficiens praebenda foret, [s]) metropolitanus, vel epiſcopus ipſe per aſſignationem fructuum alicujus ſimplicis beneficii, ejusdem tamen debitis ſupportatis oneribus, vel per contributionem beneficiatorum ſuae civitatis, et dioeceſis, vel alias, prout

---

1) qui *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.* — 2) ipſas *Rom. M.* — 3) explere *Hard.* — 4) fuerit *add. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*

1564., quae ipſa concilii acta hac in re ſecutae ſunt, omittitur. Eadem ratio eſt titulorum, qui uncis infra notantur. — q) Concil. Lateran. IV. a. 1215. ſub Innoc. III. cap. 11. (Manſi T. XXII. p. 999.) Cabilon. II. a. 813. can. 3. (ib. T. XIV. p. 94). — r) Vid. infra ſeſſ. XXIII. de reform. c. 18. — s) Seſſ. XXIV. de reform. c. 15.

commodius fieri poterit, de capituli consilio ita provideat, ut ipsa sacrae scripturae lectio habeatur, ita tamen, ut quaecumque aliae lectiones, vel consuetudine, vel quavis alia ratione institutae, propter id minime praetermittantur. Ecclesiae vero, quarum annui proventus tenues fuerint, et ubi tam exigua est cleri, et populi multitudo, ut theologiae lectio in eis commode haberi non possit, saltem [t]) magistrum habeant ab episcopo cum consilio capituli eligendum, qui clericos, aliosque scholares pauperes grammaticam gratis doceat, ut deinceps ad ipsa sacrae scripturae studia, annuente Deo, transire possint. Ideoque illi magistro grammatices, vel alicujus simplicis beneficii fructus, quos tamdiu percipiat, quamdiu in docendo perstiterit, assignentur; dum tamen beneficium ipsum suo debito non fraudetur obsequio: vel ex capitulari, vel episcopali mensa condigna aliqua merces persolvatur, vel alias episcopus ipse aliquam rationem ineat suae ecclesiae, et dioecesi accommodam [5]), ne pia haec, utilis, atque fructuosa provisio quovis quaesito colore negligatur. In monasteriis quoque monachorum, ubi [6]) commode fieri queat, etiam lectio sacrae scripturae habeatur. Qua in re si abbates negligentes fuerint, episcopi locorum, in hoc ut sedis apostolicae delegati, eos ad id opportunis remediis compellant. In conventibus vero aliorum regularium, in quibus studia commode vigere possunt, sacrae scripturae lectio similiter habeatur. Quae lectio a capitulis generalibus, vel provincialibus assignetur dignioribus magistris. In gymnasiis etiam publicis, ubi tam honorifica, et ceterorum omnium maxime necessaria lectio hactenus instituta non fuerit, religiosissimorum principum, ac rerumpublicarum pietate, et caritate ad catholicae fidei defensionem, et incrementum, sanaeque doctrinae conservationem [7]), et propagationem, instituatur; et ubi

---

5) commodam *Dil.* — 6) ubique *Ven.* — 7) consummationem *Vird.*, *Rhem.*

t) Vid. infra Sess. XXIII. de reform. c. 18. Conc. Constantinop. VI. cap. 5. Lateran. III. a. 1179. sub Alexand. III. c. 18. (Mansi T. XXII. p. 227 sq.), Lateran. IV. a. 1215. sub Innoc. III. c. 11. (ib. p. 999.).

inftituta foret, et negligeretur, reftituatur. Et u) ne fub fpecie pietatis impietas differninetur, ftatuit eadem fancta fynodus, neminem ad hujusmodi lectionis officium tam publice, quam privatim admittendum effe, qui prius ab epifcopo loci de vita, moribus 8), et fcientia examinatus, et approbatus non fuerit: quod tamen de lectoribus in clauftris monachorum non intelligatur.

Docentes vero ipfam facram fcripturam, dum publice in fcholis docuerint, et fcholares, qui in ipfis fcholis ftudent, privilegiis omnibus de perceptione fructuum, praebendarum, et beneficiorum fuorum in abfentia a jure communi conceffis, plene gaudeant, et fruantur.

Cap. II.

[De verbi Dei concionatoribus et quaeftoribus eleemofynariis.]

Quia vero 9) Chriftianae reipublicae v) non minus neceffaria eft praedicatio evangelii, quam lectio, et w) hoc eft praecipuum epifcoporum munus; ftatuit, et decrevit eadem fancta fynodus, omnes epifcopos, archiepifcopos, primates, et omnes alios ecclefiarum praelatos teneri per fe ipfos, fi legitime impediti non fuerint, ad praedicandum fanctum Jefu Chrifti evangelium. Si vero contigerit, epifcopos, et alios praedictos legitimo detineri impedimento: x) juxta formam generalis concilii, viros idoneos affumere teneantur ad hujusmodi praedicationis officium falubriter exequendum. Si quis autem hoc adimplere contempferit, diftrictae fubjaceat ultioni. Archipresbyteri quoque, plebani, et

---

8) mor. *om. Brix., Vird., Rhem.* — 9) vero *om. Vird., Rhem.*

u) Leo X. in Conc. Lateran. V. feff. 11. a. 1516. de modo praedicandi. (Hard. T. IX. p. 1808.) et Bulla Pii IV. de profeff. fidei 13. Decemb. 1564. — v) Seff. XXIV. de reform. c. 4. — w) Conc. Tolet. XI. c. 2. (Manfi T. XI. p. 138.), Carthag. IV. a. 398. cap. 20. (ib. T. III. p. 952.), Leo X. in Lateran. V. feff. 11. de modo praedic. (Hard. T. IX. p. 1806.) — x) Seff. XXIV. de reform. c. 4. Conc. Lateran. IV. c. 10. (Manfi T. XXII. p. 998 fq.).

quicumque parochiales, vel alias curam animarum habentes, ecclesias quocumque modo obtinent [10]), per se, vel alios idoneos, si legitime impediti fuerint, diebus saltem Dominicis, et festis solemnibus, plebes sibi commissas pro sua, et earum capacitate pascant salutaribus verbis; docendo ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem; annuntiandoque eis cum brevitate, et facilitate sermonis vitia, quae eos declinare, et virtutes quas sectari oporteat; ut poenam aeternam evadere, et caelestem gloriam consequi valeant. Id vero si quis eorum praestare negligat, etiam si ab episcopi jurisdictione quavis ratione exemptum se esse praetenderet; etiam si ecclesiae quovis modo exemptae dicerentur, aut alicui monasterio, etiam extra dioecesim existenti, forsan annexae, vel unitae, modo re ipsa in dioecesi sint, provida pastoralis episcoporum solicitudo non desit, ne illud impleatur [11]): y) *Parvuli petierunt panem, et non erat qui frangeret eis.* Itaque ubi ab episcopo moniti trium mensium spatio muneri suo defuerint, per censuras ecclesiasticas, seu alias ad ipsius episcopi arbitrium cogantur, ita ut etiam, si ei sic expedire visum fuerit, ex beneficiorum fructibus alteri, qui id praestet, honesta aliqua merces persolvatur, donec principalis ipse resipiscens officium suum impleat.

Si quae vero parochiales ecclesiae reperiantur subjectae monasteriis, in nulla dioecesi existentibus, si abbates, et regulares praelati in praedictis negligentes fuerint, a metropolitanis, in quorum provinciis dioeceses ipsae sitae sunt, tamquam quoad hoc sedis apostolicae delegatis, compellantur. Neque hujus decreti executionem consuetudo, vel exemptio, aut appellatio, aut reclamatio, sive recursus impedire valeat, quousque desuper a competenti judice, qui summarie, et sola facti veritate inspecta procedat, cognitum, et decisum fuerit. z) Regulares vero cujuscumque ordinis, nisi a suis superioribus de vita, moribus [12]), et scien-

---

10) hab. eccl. quoc. m. obtinentes, *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.* — 11) adimpleatur *Hard.* — 12) et mor. *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*

y) Thren. 4, 4. — z) Leo X. in Conc. Lateran. V. sess. 11. de modo praedic. (Hard. T. IX. p. 1808.).

tia examinati, et approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in ecclefiis fuorum ordinum, praedicare non poffint: cum qua licentia perfonaliter fe coram epifcopis praefentare, et ab eis benedictionem petere teneantur antequam praedicare incipiant. In ecclefiis vero, quae fuorum ordinum non funt, ultra licentiam fuorum fuperiorum, a) etiam epifcopi licentiam habere teneantur; fine qua in ipfis ecclefiis non fuorum ordinum nullo modo praedicare poffint. Ipfam autem licentiam gratis epifcopi concedant.

Si vero, quod abfit, praedicator errores, aut fcandala diffeminaverit in populum, etiam fi in monafterio fui, vel alterius ordinis praedicet, epifcopus ei praedicationem interdicat. Quod fi haerefes praedicaverit; contra eum fecundum juris difpofitionem, aut loci confuetudinem procedat; etiam fi praedicator ipfe generali, vel fpeciali privilegio exemptum fe effe praetenderet. Quo cafu epifcopus auctoritate apoftolica, et tamquam fedis apoftolicae delegatus procedat. Curent autem epifcopi, ne quis praedicator vel ex falfis informationibus, vel alias calumniofe vexetur, juftamve de eis conquerendi occafionem habeat.

Caveant praeterea epifcopi, ne aliquem vel eorum, qui, cum fint nomine regulares, extra clauftra tamen, et obedientiam religionum fuarum vivunt; vel presbyterorum faecularium, nifi ipfis noti fint, et moribus atque doctrina probati, etiam quorumlibet privilegiorum praetextu, in fua civitate, vel dioecefi praedicare permittant, donec ab ipfis epifcopis fuper ea re fancta [13]) fedes apoftolica confulatur: a qua privilegia hujusmodi nifi tacita veritate, et expreffo mendacio ab indignis extorqueri verifimile non eft.

b) Quaeftores vero eleemofynarii, qui etiam quaeftuarii vulgo dicuntur, cujuscumque conditionis exiftant, nullo modo nec per fe, nec per alium praedicare praefumant: et contra facientes, ab epifcopis, et ordinariis locorum, privilegiis quibuscumque non obftantibus, opportunis remediis omnino [14]) arceantur.

---

13) dicta *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.* — 14) omnino *om. Vird.*, *Rhem.*

a) Seff. XXIV. de reform. c. 4. — b) Cf. Seff. XXI. de reform. c. 9.

Indictio futurae sessionis.

Item haec sacrosancta synodus statuit, et decernit [15]), primam futuram sessionem tenendam, et [16]) celebrandam esse die Jovis, feria quinta post festum beati Jacobi Apostoli.

Prorogata deinde fuit sessio ad diem XIII. mensis Januarii, M. D. XLVII.

c) *Nomina, cognomina et patriae praelatorum, qui interfuerunt quintae sessioni.*

Praesidentes: iidem. vid. sess. I. Cardinalis non legatus: R. et Ill. D. Petrus Pacecus, presbyter cardinalis, et episcopus Giennensis. Hispanus. Oratores Caroli V. Caesaris: Ill. D. Didacus Hurtadus de Mendoza. Hispanus. Ill. D. Franciscus a Toleto. Hispanus. Archiepiscopi: RR. DD. Antonius Filholi, arch. Aquensis. Gallus; Salvator Alexius Sassarus, arch. Turitanensis. Hispanus; Cauchus, arch. Corcyrensis. Venetus; Franciscus Bandiueus, arch. Senensis. Senensis; Joan. Michael Sarracenus, arch. Materanus et Acheruntinus. Neapolitanus; Sebastianus Lecavela, arch. Pariensis et Naxiensis. Graecus; Olaus Magnus, arch. Upsalensis. Gothus; Petr. Tagliavia, arch. Panormitanus. Siculus; Robert. Waucop, arch. Armacanus. Scotus. Episcopi: RR. DD. Marcus Vigerius, ep. Senogalliensis. Saonensis; Philes [17]) Roverella, ep. Asculanus. Ferrariensis; Robert. de Croy d), ep. Cameracensis. Belga; Joan. Thomas de sancto Felicio, ep. Cavensis. Neapolitanus; Thomas Campegius, ep. Feltrensis. Bononiensis; Benedict. de Nobilibus, ep. Acciensis. Lucensis; Quintius de Rusticis, ep. Miletensis. Romanus; Cathalanus Trivultius, ep. Placentinus. Mediolanensis; Hieronym. Fuscherus, ep. Torcellanus. Venetus; Antonius de Numai, ep. Aeserniensis. Foroliviensis; Hieronym. Theodolis, ep. Gaditanus. Foroliviensis; Joan. Lucius Staphyleus, ep. Sibinicensis. Illyricus; Alexander Picolomineus, ep. Pientinus. Senensis; Guilielmus a Prato, ep. Claromontanus. Gallus; Dionysius, ep. Chironensis et Milopotamenus. Graecus; Marcus Aligerius de Columna, ep. Reatinus. Reatinus; Braccius Martellus, ep. Fesularum. Florentinus; Coriolanus Martyranus, ep. sancti Marci. Neapolitanus; Henricus Loffredus [18]), ep. Caputaquensis. Neapolitanus; Joan. Baptista Campegius, ep. Majoricensis. Bononiensis; Hieronym. Vida, ep. Albensis. Cremonensis; Eliseus Theodinus, ep. Soranus. Arpinas;

---

15) decrevit *Brix.*, *Ve.* — 16) tenend., et *om. Brix.* — 17) *In collect. Labb.* Philos. — 18) *In ead.* Loffredus.

c) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 748 sqq. — d) Le Plat h. l. observat, fratrem Roberti, Carolum de Croy, episc. Tornacensem, etiam concilio adfuisse, aut saltem eo fine Tridentum se contulisse, ex indubitatis constare testimoniis,

Jacob. Cortefius a Prato, ep. Vafionenfis. Romanus; Baltaffar de Haeredia, ep. Boffanenfis. Sardus; Angelus Pafchalis, ep. Motulanus. Dalmatus; Joan. Fonfeca, ep. Caftellimaris. Hifpanus; Petrus Bertanus, ep. Fanenfis. Mutinenfis; Ludovicus Simonetta, ep. Pifaurienfis. Mediolanenfis; Aloyfius Lipomanus, ep. Methonenfis, coadjutor Veronenfis. Venetus; Vincentius de Durantibus, ep. Thermularum. Brixienfis; Andreas Centanus, ep. Nemafienfis. Venetus; Joan. Petr. Ferretus, ep. Miletenfis. Ravennatenfis; Claudius de la Guiche, ep. Agathenfis. Gallus; Joan. de Salazar de Burgo, ep. Lancianenfis. Hifpanus; Fabius Mignanellus, ep. Lucerinus. Senenfis; Hieronym. de Bononia, ep. Syracufanus. Siculus; Aegidius Falfetta, ep. Caprulanus. Cingulanus; Richard. Patus, ep. Vigornienfis. Anglus; Cornelius Muffus, ep. Bitontinus. Placentinus; Jacob. Jacobellus, ep. Bellicaftrenfis. Romanus; Francifcus de Navarra, ep. Pacenfis. Hifpanus; Didacus de Alava, ep. Afturicenfis. Hifpanus; Thomas Cafellus, ep. Britonorienfis. Roffanenfis; Julius Contarenus, ep. Bellunenfis. Venetus; Galeatius Florimontius, ep. Aquinatenfis. Sueffanus; Petr. de Auguftinis, ep. Ofcenfis. Hifpanus; Bernard. Diaz, ep. Calaguritanus. Hifpanus; Gregor. Caftagnola, ep. Mylenfis. Graecus; Antonius de Cruce, ep. Canarienfis. Hifpanus. Procuratores abfentium: R. D. Claudius Jayus, procurator R. et Ill. D. Othonis Truchfes, fanctae Romanae ecclefiae cardinalis et epifcopi Auguftenfis. Sabaudus; R. P. Ambrofius Pelargus, ordinis Praedicatorum, procurator R. D. archiepifcopi Trevirenfis, facri imperii electoris. Germanus. Abbates: R. D. Ifidorus Clarius, abbas Pontidae Bergomenfis. Brixienfis; R. D. Chryfoftomus Gimilianenfis, abbas fanctae Trinitatis de Cajeta. Calaber. Generales ordinum: RR. PP. Hieronym. Seripandus, generalis ordinis eremitarum S. Auguftini. Neapolitanus; Nicolaus Audetus, generalis ordinis Carmelitarum. Cyprius; Auguftinus Bonucius, generalis ordinis S. Mariae Servorum. Aretinus.

SESSIO SEXTA,

celebrata die XIII. menfis Jan. M. D. XLVII.

In nomine Domini Jefu Chrifti. Amen.

e) Anno a nativitate ejusdem millefimo quingentefimo quadragefimo feptimo, indictione quinta, pontificatus fanctiffimi in Chrifto patris et domini noftri domini Pauli, divina providentia papae tertii, anno tertio decimo, die vero Jovis decima tertia menfis Januarii, Tridenti in ecclefia cathedrali, in loco eminentiori ipfius ecclefiae, ad concilium celebrandum et feffiones habendas deputato, celebrata eft fexta publica feffio facrofancti oecumenici et gene-

---

e) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 756 fq. — Oratio a Thom. Stella, ep. Salpenf. habita, eft in Monument. ad hift. conc. Trid. T. I. p. 105 fqq.

ralis concilii Tridentini, praesidentibus in ea nomine ejusdem sanctissimi domini nostri papae reverendissimis patribus et illustrissimis dominis Joanne Maria de Monte episcopo Praenestino, et Marcello tituli sanctae Crucis in Jerusalem presbytero, sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus, et apostolicis de latere legatis. In qua quidem sessione, post celebratam missam de Spiritu sancto per reverendum patrem dominum archiepiscopum Spalatrensem, et habita oratione per reverendum patrem dominum episcopum Salpensem, nec non peractis per reverendissimum et illustrissimum cardinalem de Monte praefatum solitis ceremoniis, publicatum est decretum de justificatione tenoris infrascripti.

Decretum de justificatione. Prooemium.

Cap. I. *De naturae, et legis ad justificandos homines imbecillitate.* Cap. II. *De dispensatione, et mysterio adventus Christi.* Cap. III. *Qui per Christum justificantur.* Cap. IV. *Insinuatur descriptio justificationis impii, et modus ejus in statu gratiae.* Cap. V. *De necessitate praeparationis ad justificationem in adultis, et unde sit.* Cap. VI. *Modus praeparationis.* Cap. VII. *Quid sit justificatio impii, et quae ejus causae.* Cap. VIII. *Quo modo intelligatur, impium per fidem, et gratis justificari.* Cap. IX. *Contra inanem haereticorum fiduciam.* Cap. X. *De acceptae justificationis incremento.* Cap. XI. *De observatione mandatorum, deque illius necessitate, et possibilitate.* Cap. XII. *Praedestinationis temerariam praesumptionem cavendam esse.* Cap. XIII. *De perseverantiae munere.* Cap. XIV. *De lapsis, et eorum reparatione.* Cap. XV. *Quolibet mortali peccato amitti gratiam, sed non fidem.* Cap. XVI. *De fructu justificationis, hoc est, de merito bonorum operum, deque ipsius meriti ratione.*

De justificatione Canon I—XXXIII.

(V. supra T. I. p. 20—38.)

Decretum de reformatione.

Cap. I.

[*Praelatos convenit in ecclesiis suis residere; si secus fecerint, juris antiqui poenae in eos innoventur, et novae decernuntur.*]

Eadem [1]) sacrosancta synodus, eisdem [2]) praesiden-

1) Eadem *om. Vird., Rhem.* — 2) ejusdem *Ve.*

tibus, et [5]) apoſtolicae ſedis legatis [4]), ad reſtituendam collapſam admodum eccleſiaſticam diſciplinam, depravatosque in clero, et populo Chriſtiano mores emendandos ſe accingere volens, ab iis, qui majoribus eccleſiis praeſunt, initium cenſuit eſſe ſumendum. Integritas enim praeſidentium ſalus eſt ſubditorum. Confidens itaque per Domini, ac Dei noſtri miſericordiam, providamque ipſius Dei in terris vicarii ſolertiam omnino futurum, ut ad eccleſiarum regimen, onus quippe angelicis humeris formidandum, qui maxime digni fuerint, quorumque prior vita, ac omnis aetas a puerilibus exordiis usque ad perfectiores annos per diſciplinae ſtipendia eccleſiaſticae laudabiliter acta, teſtimonium praebeat; ſecundum venerabiles beatorum f) patrum ſanctiones aſſumantur: omnes patriarchalibus, primatialibus, metropolitanis, et cathedralibus eccleſiis quibuscumque, quovis nomine, ac titulo praefectos monet, ac monitos eſſe vult, ut, g) attendentes ſibi, *et univerſo gregi, in quo Spiritus ſanctus poſuit* eos *regere eccleſiam Dei, quam acquiſivit ſanguine ſuo,* h) vigilent, ſicut Apoſtolus praecipit, *in omnibus* laborent, et *miniſterium* ſuum impleant: implere autem illud ſe nequaquam poſſe ſciant, ſi greges ſibi commiſſos mercenariorum more deſerant: atque ovium ſuarum, quarum i) ſanguis de eorum eſt manibus a ſupremo judice requirendus, cuſtodiae minime incumbant: cum certiſſimum ſit non admitti paſtoris excuſationem, ſi lupus oves comedit, et paſtor neſcit. Ac [5]) nihilominus quia nonnulli, quod vehementer dolendum eſt, hoc tempore reperiuntur, qui propriae etiam ſalutis immemores, terrenaque caeleſtibus, ac divinis humana praeferentes, in diverſis curiis vagantur, aut in negotiorum temporalium ſolicitudine, ovili dere-

---

3), et *om. Hard., Ve., Chiſ.* — 4) eisdem — legatis *om. Vird., Rhem.* — 5) At *Brix., Vird., Rhem.*

f) Conc. Laod. a. 320. can. 12. (Manſi T. II. p. 566.), Sardic. a. 347. can. 10. (ib. T. III. p. 13.); Caeleſt. I. ep. 4. c. 3. (Gall. B. P. IX. p. 294.); Hormisd. P. ep. 25. ad Epiſc. Hiſp. §. 1. (Manſi T. VIII. p. 431.); infra Seſſ. XXIV. de reform. c. 1. — g) Act. 20, 28. — h) 2 Tim. 4, 5. add. Joan. 10, 1 ſqq. — i) Ez. 33, 6. 34, 1 ſqq.

licto, atque ovium sibi commissarum cura neglecta, se detinent occupatos: placuit sacrosanctae synodo [k]) antiquos canones, qui temporum, atque hominum injuria pene in desuetudinem abierunt, adversus non residentes promulgatos innovare; quemadmodum virtute praesentis decreti innovat; ac ulterius pro firmiori eorumdem residentia, et reformandis in ecclesia moribus, in hunc, qui sequitur, modum statuere, atque sancire. Si quis a patriarchali, primatiali, metropolitana, seu cathedrali ecclesia sibi quocumque titulo, causa, nomine, seu jure commissa, quacumque ille dignitate, gradu, et praeeminentia praefulgeat, legitimo impedimento, et [6]) seu justis, et rationabilibus [l]) causis cessantibus, sex mensibus continuis extra suam dioecesim morando absfuerit: quartae partis fructuum unius anni, fabricae ecclesiae, et [7]) pauperibus loci per superiorem ecclesiasticum applicandorum poenam ipso jure incurrat. Quod si per alios sex menses in hujusmodi absentia perseveraverit, aliam quartam partem fructuum similiter applicandam eo ipso amittat. Crescente vero contumacia, ut severiori sacrorum canonum censurae subjiciatur, metropolitanus suffraganeos episcopos [8]) absentes; metropolitanum vero absentem suffraganeus episcopus antiquior residens, sub [9]) poena interdicti [10]) ingressus ecclesiae eo ipso incurrenda, infra tres menses per litteras, seu nuntium Romano pontifici denuntiare teneatur: qui in ipsos absentes, prout cujusque major, aut minor contumacia exegerit, suae supremae sedis auctoritate animadvertere, et ecclesiis ipsis de pastoribus utilioribus providere poterit, sicut in Domino noverit, salubriter expedire.

---

6) et *om. Rom., R. Vat., Rom. M., Hard., Ven., Ve., Brix., Vird., Rhem., Chif.* — 7) et *om. Chif., Ven., Ve.* — 8) episc. *om. Brix., Dil.* — 9) sub *om. Chif., Brix., Dil.* — 10) et *add. Brix., Vird., Rhem.*

k) Gratian. Decr. P. II. caus. 7. qu. 1. can. 20. cum multis sqq. Gregor. Decr. L. III. tit. 4. — l) Causas vid. in sess. XXIII. de reform. c. 1.

Cap. II.

[*Nulli beneficium exigens perſonalem reſidentiam obtinenti abeſſe licet, niſi juſta de cauſa ab epiſcopo approbanda; qui tum etiam vicarium, ſubducta parte fructuum, ſubſtituat, ob curam animarum.*]

Epiſcopis [11]) inferiores, quaevis beneficia eccleſiaſtica perſonalem reſidentiam de jure, ſive conſuetudine exigentia, in titulum ſive commendam obtinentes, ab eorum ordinariis, quemadmodum eis pro bono eccleſiarum regimine, et divini cultus augmento, locorum, et perſonarum qualitate penſata, expediens videbitur, opportunis juris remediis reſidere cogantur: nullique [m])privilegia, ſeu indulta perpetua de non reſidendo, aut de fructibus in abſentia percipiendis, ſuffragentur. Indulgentiis vero, et diſpenſationibus temporalibus, ex veris, et rationabilibus cauſis tantum conceſſis, et coram ordinario [12]) legitime probandis, in ſuo robore permanſuris: quibus caſibus nihilominus officium ſit epiſcoporum, tamquam in hac parte a ſede apoſtolica delegatorum, providere, ut per deputationem idoneorum vicariorum, et congruae portionis fructuum aſſignationem, cura animarum nullatenus negligatur: nemini, quoad hoc, privilegio, ſeu exemptione quacumque ſuffragante.

Cap. III.

[*Exceſſus ſaecularium clericorum, et regularium agentium extra monaſteria, ab ordinario loci corrigantur.*]

Eccleſiarum praelati ad corrigendum ſubditorum exceſſus prudenter, ac diligenter intendant: et nemo ſaecularis clericus, cujusvis perſonalis, vel regularis [13])

11) Epiſcopi *Dil.* — 12) loci *add. Brix., Vird., Rhem.* — 13) *Corruperunt hunc locum Brix., Vird., Rhem., non intelligentes, verba* cujusvis perſonalis *ad voc.* privilegii *eſſe referenda.*

m) Sexti Decr. L. I. tit. 3. cap. 15.

extra monafterium degens, etiam fui ordinis privilegii [n]) praetextu, tutus cenfeatur, quo minus, fi deliquerit, ab ordinario loci, tamquam fuper hoc a fede apoftolica delegato, fecundum canonicas fanctiones vifitari, puniri, et corrigi valeat.

Cap. IV.

[*Ecclefias quascumque epifcopi et alii majores praelati, quoties opus fuerit, vifitent: omnibus, quae huic decreto obftare poffent, fublatis.*]

Capitula [o]) cathedralium, et aliarum majorum ecclefiarum, illorumque [14]) perfonae, nullis exemptionibus, confuetudinibus, fententiis, juramentis, concordiis, quae tantum fuos obligent auctores, non etiam fucceffores, tueri fe poffint, quo minus a fuis epifcopis, et aliis majoribus praelatis per fe ipfos folos, vel illis, quibus fibi videbitur, adjunctis, juxta canonicas fanctiones, toties, quoties opus fuerit, vifitari, corrigi, et emendari, etiam auctoritate apoftolica, poffint, et valeant.

Cap. V.

[*Epifcopi in aliena dioecefi nec pontificalia exerceant, nec ordines conferant.*]

Nulli epifcopo liceat, cujusvis privilegii praetextu, [p]) pontificalia in alterius dioecefi exercere, nifi de ordinarii loci expreffa licentia, et in perfonas eidem ordinario fubjectas tantum: fi fecus factum fuerit, epifcopus ab exercitio pontificalium, et fic ordinati ab executione ordinum fint ipfo jure fuspenfi.

---

14) illarumque *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*

n) Seff. XIV. de reform. c. 4. 5. — o) ib. c. 4. et Seff. XXV. de reform. c. 6. — p) Conc. Nic. can. 15 fq. (Manfi T. II. p. 673 fqq.), Antioch. I. a. 341. can. 13. 22. (ib. p. 1313. 1317), Sardic. can. 15. et 18. (ib. T. III. p. 17. 29.), Carth. III. can. 20 fq. (ib. p. 883.), Arelat. II. c. a. 452. can. 13. (ib. T. VII. p. 880.), Aurel. III. a. 538. can. 15. (ib. T. IX. p 16.), Decret. P. II. cauf. 7. qu. 1. can. 21 fqq., et infra Seff. XIV. de reform. c. 2. 3. 9.

Indictio futurae feffionis.

Placetne vobis, proximam futuram feffionem celebrari die Jovis, feria quinta poft primam dominicam fubfequentis quadragefimae, quae erit dies [15]) tertia menfis Martii? Refponderunt, Placet.

Nomina, cognomina et patriae praelatorum, qui interfuerunt fextae feffioni q).

Praefidentes: J. Maria de Monte. Marcellus Cervinus. Cardinales non legati: Chriftoph. Madrucius, tituli S. Caefarii in Palatio, presbyter cardinalis, et epifcopus Tridentinus, ac adminiftrator Brixienfis. Germanus; Petr. Pacecus. Archiepifcopi: *praeter fupra feff. V. laudatos*, (*except.* Fr. Bandineo): Andreas Cornelius, arch. Spalatrenfis. Venetus; Ludovicus Chieregatus, arch. Antibarenfis. Vicentinus. Epifcopi: *praeter fupra feff. V. laud.* (*exceptt.* Robert. de Croy, Thom. de f. Felicio, Cathalan. Trivultio, M. Aligerio de Columna, Jul. Contareno, Aegid. Falfetta, Fab. Mignanello, Andr. Centano, V. de Durantibus, Hieron. Vida): Alex. de Urfis, ep. Aemonienfis. Venetus; Baltaffar Limpus, ep. Portuenfis. Portugallienfis; Philipp. Archintus, ep. Salutiarum, vicarius fanctiff. dom. noftri papae in urbe. Mediolanenfis; Marc. Maliperius, ep. Corfulan., Venetus; Philipp. Bonus, ep. Famauguftenfis. Venetus; Joan. Baptifta Cicada, ep. Albiganenfis, auditor camerae apoftolicae. Jannenfis; Thom. de Stella, ep. Salpenfis. Venetus; Sebaft. Pighinus, ep. Alliphanus, auditor rotae Romanae. Rhegienfis; Ambr. Catharinus Politus, ep. Minorienfis. Senenfis. [16]) Procuratt. abfentium: iidem. Abbates: Lucianus de Othonibus, abbas Pompofiae Ferrarienfis. Mantuanus; Chryfoft. Gimilianenfis. Generales ordinum: *praeter feff. V. laudatos:* Francifcus Romaeus, generalis ordinis Praedicatorum. Aretinus; Bonaventura Pius, generalis ordinis Minorum conventualium. Coftacciarius.

SESSIO SEPTIMA,

celebrata die III. menfis Martii M. D. XLVII.

In nomine Domini. Amen.

r) Anno a nativitate ejusdem Domini millefimo quingentefimo quadragefimo feptimo, indictione quinta, pontificatus fanctiffimi in

---

15) die *Hard.* — 16) *Pro* Bertanus *in hac feff. fcribitur:* Bertonus.

q) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 770 fqq. cf. feff. V. — r) Ex ead. collect. p. 773.

Christo patris et domini noſtri domini Pauli, divina providentia papae tertii, anno tertio decimo, die vero Jovis tertia menſis Martii, Tridenti in eccleſia cathedrali, in loco eminentiori ipſius eccleſiae, ad concilium celebrandum, et ſeſſiones habendas deputato, celebrata eſt ſeptima publica ſeſſio ſacroſancti oecumenici et generalis concilii Tridentini, praeſidentibus in ea nomine ejusdem ſanctiſſimi domini noſtri papae reverendiſſimis patribus et illuſtriſſimis dominis Joanne Maria de Monte epiſcopo Praeneſtino, et Marcello tituli ſanctae Crucis in Jeruſalem presbytero, ſanctae Romanae eccleſiae cardinalibus, et apoſtolicis de latere legatis. In qua quidem ſeſſione, poſt celebratam miſſam de Spiritu ſancto per reverendiſſimum dominum dominum archiepiſcopum Corcyrenſem, (non fuit enim habita oratio, quia reverendus pater dominus epiſcopus ſancti Marci Neapolitanus, qui eam habiturus erat, erat raucus) nec non poſt peractas per reverendiſſimum et illuſtriſſimum dominum cardiualem de Monte, praeſidentem praefatum, ſolitas ceremonias, publicata fuerunt duo decreta, ſeu certi canones ſuper ſacramentis in genere, et ſuper baptiſmo et confirmatione in ſpecie, nec non certi alii canones ſuper reſidentia, tenorum infraſcriptorum.

Decretum de ſacramentis.

Prooemium. De ſacramentis in genere. Canon I—XIII. De baptiſmo. Canon 1—XIV. De confirmatione. Canon 1—III.

(V. ſupra T. I. p. 38—42.)

Decretum de reformatione.

Eadem ſacroſancta ſynodus eisdem praeſidentibus et [1]) legatis, [s]) inceptum reſidentiae, et reformationis negotium ad Dei laudem, et Chriſtianae religionis incrementum proſequi intendens, ut ſequitur, ſtatuendum cenſuit, [t]) ſalva ſemper in omnibus ſedis apoſtolicae auctoritate.

Cap. I.

[Qui ſit capax regiminis eccleſiarum cathedralium.]

Ad cathedralium [u]) eccleſiarum regimen nullus, niſi

---

1) et *om. R. Vat., Vird., Rhem.*

s) Seſſ. VI. de reform. c. 1 ſqq., add. ſeſſ. XXIII. de reform. c. 1. — t) Seſſ. XXV. de reform. c. 21. — u) Seſſ. XXII. de reform. cap. 2.

ex legitimo matrimonio natus, et aetate matura, gravitate morum, litterarumque fcientia, juxta conftitutionem Alexandri tertii, quae incipit, *Cum in cunctis*, in concilio Lateranenfi v) promulgatam, praeditus affumatur.

Cap. II.

[*Tenentes plures cathedrales ecclefias, jubentur omnes, excepta una dimittere, certo modo et tempore.*]

Nemo quacumque etiam dignitate, gradu, aut praeeminentia praefulgens, plures metropolitanas, feu cathedrales ecclefias, in titulum, five commendam, aut alio quovis nomine contra w) facrorum canonum inftituta, recipere, et fimul retinere praefumat: cum valde felix fit ille cenfendus, cui unam ecclefiam bene, ac fructuofe, et cum animarum fibi commiffarum falute regere contigerit. Qui autem plures ecclefias contra praefentis decreti tenorem nunc detinent, una, quam maluerint, retenta, reliquas infra fex menfes, fi ad liberam fedis apoftolicae difpofitionem pertineant, alias infra annum dimittere teneantur: alioquin ecclefiae ipfae, ultimo obtenta dumtaxat excepta, eo ipfo vacare cenfeantur.

Cap. III.

[*Habilibus dumtaxat perfonis beneficia conferantur.*]

Inferiora beneficia ecclefiaftica 2), praefertim curam animarum habentia, perfonis dignis, et habilibus, et quae in loco refidere, ac per fe ipfos curam ipfam exercere valeant, juxta conftitutionem Alexandri tertii, in Lateranenfi x), quae incipit, *Quia nonnulli*; et

---

2) ecclef. *om. Brix.*, *Ven.*, *Vird.*, *Rhem.*

v) Conc. Later. III. a. 1179. c. 3. (Manfi T. XXII. p. 218.); Gregor. Decret. L. I. tit. VI. cap. 7. — w) Seff. XXIV. de reform. c. 17. Gratian. Decr. P. II. cauf. 21. qu. 1. c. 1 fq.; P. I. dift. 70. c. 2. al. — x) Concil. Lateran. III. c. 13. (Manfi T. XXII. p. 225.); Gregor. Decret. L. III. tit. IV. cap. 3.

aliam Gregorii decimi, in generali Lugdunensi y) concilio, quae incipit, *Licet canon*, editam, conferantur. Aliter autem facta collatio, sive provisio, omnino irritetur: et ordinarius collator poenas constitutionis concilii generalis z), quae incipit, *Grave nimis*, se noverit incursurum.

Cap. IV.

[*Plurium beneficiorum retentor contra canones, iis privetur.*]

Quicumque de cetero plura, curata aut alias incompatibilia beneficia ecclesiastica, sive per viam unionis ad vitam, seu commendae perpetuae, aut alio quocumque nomine, et titulo contra formam sacrorum canonum, et praesertim constitutionis Innocentii tertii a), quae incipit, *De multa*, recipere, ac simul retinere praesumpserit; beneficiis ipsis, juxta ipsius constitutionis dispositionem, ipso jure, etiam praesentis canonis vigore, privatus existat.

Cap. V.

[*Plura beneficia curata obtinentes, ordinario suas dispensationes exhibeant, qui de vicario ecclesiis provideat, congrua portione fructuum assignata.*]

Ordinarii locorum quoscumque plura curata, aut alias incompatibilia beneficia ecclesiastica obtinentes, dispensationes suas exhibere districte compellant: et alias procedant juxta constitutionem Gregorii decimi b), in generali Lugdunensi concilio editam, quae incipit, *Ordinarii:* quam eadem [3]) sancta synodus innovan-

3) eandem *Brix.*

y) Gregor. X. in conc. Lugd. II. a. 1274. can. 13. (Mansi T. XXIV. p. 90.); Sexti Decr. L. I. tit. VI. c. 14. — z) Conc. Lateran. IV. a. 1215. c. 30. (Mansi T. XXII. p. 1018.); Gregor. Decr. L. III. tit. V. c. 29. — a) Conc. Later. IV. c. 29. (Mansi ib. p. 1015.); Gregor. Decr. ib. c. 28. — b) Gregor. X. l. l. can. 18. (Mansi T. XXIV. p. 92.); Sexti Decr. L. I. tit. XVI. c. 3.

dam cenfet [4]), et innovat; addens infuper, quod ipfi ordinarii etiam per idoneorum vicariorum deputationem, et [c]) congruae portionis fructuum affignationem omnino provideant, ut animarum cura nullatenus negligatur, et beneficia ipfa debitis obfequiis minime defraudentur: appellationibus, privilegiis, et [5]) exemptionibus quibuscumque, etiam cum judicum fpecialium deputatione, et illorum inhibitionibus in praemiffis nemini fuffragantibus.

Cap. VI.

[*Quae beneficiorum uniones validae cenfeantur.*]

Uniones perpetuae [d]) a quadraginta annis citra factae, examinari ab ordinariis, tamquam a fede apoftolica delegatis, poffint: et quae per fubreptionem, vel obreptionem obtentae fuerint, irritae declarentur. Illae vero, quae a dicto tempore citra conceffae, nondum in toto, vel in parte fortitae funt effectum, et quae deinceps ad cujusvis inftantiam fient, nifi eas ex legitimis, aut alias rationabilibus caufis coram loci ordinario, vocatis quorum intereft, verificandis, factas fuiffe conftiterit, per fubreptionem obtentae praefumantur: ac propterea, nifi aliter a fede apoftolica declaratum fuerit, viribus omnino careant.

Cap. VII.

[*Beneficia ecclefiaftica unita vifitentur: per vicarios etiam perpetuos cura exerceatur; quorum deputatio fiat cum portione affignanda, etiam fuper re certa.*]

Beneficia ecclefiaftica curata, [e]) quae cathedralibus, collegiatis, feu aliis ecclefiis, vel monafteriis, beneficiis, feu collegiis, aut piis locis quibuscumque perpetuo unita, et annexa reperiuntur, ab ordinariis locorum annis fingulis vifitentur: [f]) qui folicite provi-

---

4) cenfuit *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.* — 5) et *om. eaed.*

c) V. Pii V. conft. „*Ad exfequendum*" 1567. (Bull. ed. Cocquel. T. IV. P. 2. p. 401.). — d) Seff. XIV. de reform. c. 9., feff. XXIV. de reform. c. 13., feff. XXV. de reform. c. 9. — e) Seff. XIV. de reform. c. 9. — f) Seff. XXV. de reform. c. 16.

dere procurent, ut per idoneos vicarios etiam perpetuos, nisi ipsis ordinariis pro bono ecclesiarum regimine aliter expedire videbitur, ab eis cum tertiae partis fructuum, aut majori, vel minori, arbitrio ipsorum ordinariorum, g) portione, etiam super certa re assignanda, ibidem deputandos, animarum cura laudabiliter exerceatur: appellationibus, privilegiis, exemptionibus, etiam cum judicum deputatione, et illorum inhibitionibus quibuscumque in praemissis minime suffragantibus.

Cap. VIII.

[Ecclesiae reparentur: cura animarum solicite habeatur.]

Locorum ordinarii ecclesias quascumque, h) quomodolibet exemptas, auctoritate apostolica singulis annis visitare teneantur, et [6]) opportunis juris [7]) remediis providere, ut, quae reparatione indigent, reparentur; et cura animarum, si qua illis immineat, aliisque debitis obsequiis minime defraudentur: appellationibus, privilegiis, consuetudinibus, etiam ab immemorabili tempore praescriptis, judicum deputationibus, et [8]) illorum inhibitionibus penitus exclusis.

Cap. IX.

[Munus consecrationis non differendum.]

Ad majores ecclesias promoti i) munus consecrationis infra tempus a jure statutum suscipiant: et prorogationes, ultra sex menses concessae, nulli suffragentur.

---

6) et *om. Ven.* — 7) juris *om. Vird., Rhem.* — 8) vel *pro* et *Brix., Vird., Rhem.*

g) V. Pii V. const. modo laudat. — h) Sess. XXIV. de reform. c. 9. sess. XXI. de reform. c. 8. Conc. Tarracon. a. 516. c. 8. (Mansi T. VIII. p. 542 sq.); Braccar. III. a. 572. can. 1 sq. (ib. T. IX. p. 838 sq.); Tolet. IV. a. 633. c. 36. (ib. T. X. p. 629.); Arelat. VI. a. 813. can. 17. (ib. T. XIV. p. 61.). — i) Sess. XXIII. de reform. c. 2. Conc. Chalced. act. 25. can. 25. (Mansi T. VII. p. 368.).

Cap. X.

[*Sede vacante capitula nulli dent reverendas, nifi arctato occafione obtinendi aut obtenti beneficii: variae contravenientium poenae.*]

Non liceat 9) capitulis ecclefiarum, k) fede vacante, infra annum a die vacationis, ordinandi licentiam, aut litteras dimifforias, feu reverendas, ut aliqui vocant, tam ex juris communis difpofitione 10), quam etiam 11) cujusvis privilegii, aut confuetudinis vigore, alicui, qui beneficii ecclefiaftici recepti, five recipiendi occafione arctatus non fuerit, concedere. Si fecus fiat, capitulum contraveniens ecclefiaftico fubjaceat interdicto: et fic ordinati, fi in minoribus ordinibus conftituti fuerint, nullo privilegio clericali, praefertim in criminalibus, gaudeant: in majoribus vero, ab executione ordinum, ad bene placitum futuri praelati, fint ipfo jure fuspenfi.

Cap. XI.

[*Facultates de promovendo fine jufta caufa nemini fuffragentur.*]

Facultates de promovendo a quocumque, non fuffragentur, nifi habentibus legitimam caufam, ob quam a propriis epifcopis ordinari non poffint, in litteris exprimendam: et tunc non ordinentur, l) nifi ab epifcopo, in fua dioecefi refidente, aut pro eo pontificalia exercente, et diligenti praevio examine.

Cap. XII.

[*Facultas de non promovendo annum non excedat.*]

Facultates de non promovendo, m) praeterquam in cafibus a 12) jure expreffis, conceffae, ad annum tantum fuffragentur.

---

9) licet *eaed.* — 10) dispenfatione *Brix.* — 11) etiam *om. Brix., Vird., Rhem.* — 12) a *om. Ven.*

k) Seff. XXIII. de reform. c. 10. — l) Seff. VI. de reform. c. 5., feff. XIV. de reform. c. 2. — m) Gregor. X. in conc. Lugd. II. can. 13. (vid. fupra c. III. not. y.); Bonif.

Cap. XIII.

[*A quocumque praesentati non instituantur sine praevio examine ordinarii et approbatione, certis exceptis.*]

Praesentati, seu electi, vel nominati [13]) quibusvis ecclesiasticis personis, etiam sedis apostolicae nuntiis, ad quaevis ecclesiastica beneficia non instituantur, n) nec confirmentur, neque admittantur, etiam praetextu cujusvis privilegii, seu consuetudinis, etiam ab immemorabili tempore praescriptae, nisi fuerint prius a locorum ordinariis examinati, et idonei reperti. Et nullus appellationis remedio se tueri possit, quo minus examen subire teneatur. o) Praesentatis tamen, electis, seu nominatis ab universitatibus, seu collegiis generalium studiorum exceptis.

Cap. XIV.

[*Quaenam causae civiles exemptorum ab episcopis cognosci possint.*]

In exemptorum causis constitutio Innocentii IV. p), quae incipit, *Volentes*, in generali concilio Lugdunensi edita, servetur: quam eadem sacrosancta synodus innovandam censuit, et innovat; addendo insuper, quod in civilibus causis mercedum, et miserabilium personarum, clerici saeculares, aut regulares extra monasterium degentes, quomodolibet exempti, etiam si certum judicem, a sede apostolica deputatum, in partibus habeant; in aliis vero, si ipsum judicem non habuerint, coram locorum ordinariis, tamquam in hoc ab ipsa sede [14]) delegatis, conveniri, et jure medio [15]) ad solvendum debitum cogi, et compelli possint: privilegiis, exemptionibus, conservatorum deputationibus, et eorum inhibitionibus adversus praemissa nequaquam valituris.

---

13) a *add. R. Vat., Hard., Ve.* — 14) a sede apostolica *Vird., Rhem.* — 15) in remedio *pro* jur. med. *eaed.*

VIII. const. „*Cum ex eo*" c. a. 1299. (Sexti Decr. L. I. tit. VI. cap. 34). — n) Sess. XXV. de reform. cap. 9. — o) Sess. XXIV. de reform. c. 18. — p) Innoc. IV. in conc.

Cap. XV.

[Ordinarii curent ut hoſpitalia quaecumque, etiam exempta, a ſuis adminiſtratoribus fideliter gubernentur.]

Curent ordinarii, ut q) hoſpitalia quaecumque a ſuis adminiſtratoribus, quocumque illi nomine cenſeantur, etiam quomodolibet exemptis, fideliter, et diligenter gubernentur; conſtitutionis concilii Viennenſis, quae incipit, r) *Quia contingit*, forma ſervata. Quam quidem conſtitutionem eadem ſancta ſynodus innovandam duxit, et innovat, cum derogationibus in ea contentis.

Indictio futurae ſeſſionis.

Item haec ſacroſancta ſynodus ſtatuit, et decrevit [16]), proximam futuram ſeſſionem habendam [17]), et celebrandam eſſe die Jovis, feria quinta poſt ſequentem dominicam in albis, quae erit vigeſima prima menſis Aprilis praeſentis anni, M. D. XLVII.

s) Et quia ego Angelus Maſſarellus, Sanctoſeverinas, utriusque juris doctor, et protonotarius apoſtolicus, ac ſacri Tridentini concilii ſecretarius, publicationi ſupraſcriptorum decretorum, manu aliena mihi fida ſcriptorum, interfui, et ea cum originalibus, quae penes me ſunt, collata ſunt, et cum eis concordant; ideo ſupraſcripta decreta ſingula manu mea propria obſignavi, ac de eis omnibus, ad quorum manus pervenerint, fidem facio indubitatam.

BULLA FACULTATIS

TRANSFERENDI CONCILII.

Paulus epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, venerabili fratri Joanni Mariae, epiſcopo Praeneſtino, et dilectis filiis, Marcello tit. S. Crucis in Jeruſalem, presbytero, ac Reginaldo S. Mariae in Coſmedin diacono, cardinalibus, noſtris, et apoſtolicae

---

16) decernit *Ven.* — 17) tenendam *pro* hab. *Ven.*, *Dil.*

Lugd. I. a. 1245. (Manſi T. XXIII. p. 669); Sexti Decr. L. V. tit. VII. c. 1. — q) Seſſ. XXV. de reform. c. 8. — r) Clementin. l. III. tit. 11. c. 2. — s) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 783.

ſedis legatis de latere, ſalutem, et apoſtolicam benedictionem.

Regimini univerſalis eccleſiae, meritis licet imparibus, disponente Domino, praeſidentes, noſtri officii partes eſſe putamus, ut ſi quid gravius cauſa reipublicae Chriſtianae conſtituendum ſit, id non modo tempore opportuno, verum etiam loco commodo, et idoneo perficiatur. Cum itaque nos nuper, poſtquam ſuspenſionem celebrationis ſacri oecumenici, et univerſalis concilii, alias per nos in civitate Tridentina ex cauſis tunc expreſſis, de venerabilium fratrum noſtrorum S. R. E. cardinalium conſilio et aſſenſu indicti, ex certis aliis etiam tunc expreſſis cauſis, usque ad aliud opportunius, et commodius tempus per nos declarandum, de ſimili conſilio, et aſſenſu factam, audita pace inter cariſſimos in Chriſto filios noſtros, Carolum Rom. imperatorem, ſemper auguſtum, et Franciſcum Francorum regem Chriſtianiſſimum, conciliata, pari conſilio, et aſſenſu ſuſtuleramus et amoveramus; nequeuntes ipſi, tunc legitime impediti, ad dictam civitatem perſonaliter accedere, et eidem concilio intereſſe, vos noſtros, et apoſtolicae ſedis legatos de latere in eodem concilio de ſimili conſilio conſtituerimus et deputaverimus, vosque ad eamdem civitatem, tamquam pacis angelos, deſtinaverimus, prout in diverſis noſtris deſuper confectis litteris plenius continetur: Nos ne tam ſanctum celebrationis concilii hujusmodi opus ex incommoditate loci, aut alias quovis modo impediatur, aut plus debito differatur, opportune providere volentes, motu proprio, et ex certa ſcientia, ac de apoſtolicae poteſtatis plenitudine, parique conſilio et aſſenſu vobis inſimul, aut duobus ex vobis, reliquo legitimo impedimento detento, ſeu inde forte abſente, quandocumque vobis videbitur, concilium praedictum de eadem civitate Tridentina ad quamcumque aliam commodiorem, et opportuniorem, ſeu tutiorem civitatem, de qua vobis etiam videbitur, transferendi, et mutandi, ac illud in ipſa civitate Tridentina ſupprimendi, et diſſolvendi: necnon praelatis, et aliis perſonis concilii hujusmodi, ne in eo ad ulteriora in dicta civitate Tridentina procedant, etiam ſub cenſuris, et poenis eccleſiaſticis inhibendi, ac idem

concilium in alia civitate hujusmodi, ad quam illud transferri, et mutari contigerit, continuandi, tenendi, et celebrandi, et ad illud praelatos, et alias perfonas concilii Tridentini hujusmodi, etiam fub perjurii, et aliis in litteris indictionis concilii hujusmodi expreffis poenis, evocandi, eidemque fic translato et mutato concilio, nomine et auctoritate praedictis, praefidendi, ac in eo procedendi, ceteraque in praemiffis, et circa ea neceffaria et opportuna, alias juxta priorum vobis directarum litterarum continentiam et tenorem, faciendi, ftatuendi, ordinandi, et exequendi, plenam et liberam apoftolica auctoritate tenore praefentium concedimus poteftatem, et facultatem; ratum et gratum habituri, quidquid per vos in praemiffis factum, ftatutum, ordinatum, executumve fuerit, idque facturi, auctore Domino, inviolabiliter obfervari: Non obftantibus conftitutionibus, et ordinationibus apoftolicis, ceterisque contrariis quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noftrae conceffionis infringere, vel ei aufu temerario contra ire. Si quis autem hoc attentare praefumpferit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli Apoftolorum ejus, fe noverit incurfurum. Datum Romae, apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicae M. D. XLIV [1]). VIII. kal. Mart. pontificatus noftri anno XI [t]).

Fab. epifcopus Spol.

B. Motta.

u) Huc usque progreffum fuit concilium Tridentinum fub Paulo tertio, a quo poftea concilium idem Bononiam translatum, illic ad tempus eft intermiffum. Interim vero Paulus tertius viam univerfae carnis ingreffus, fucceffores habuit Julium tertium, fub quo poftea convocatum eft iterum in eadem civitate Tridentina, et vocati omnes, qui folent intereffe concilio, ad primam diem Maji, millefimo quingentefimo quinquagefimo primo. Qua die adfuit praefens legatus Crescentius cum nonnullis epifcopis: nihil tamen actum eft propter paucitatem epifcoporum usque ad undecimum Octobris ejusdem anni, quo die celebrata eft tertia feffio fub Julio pontifice.

---

1) *Hard. et Chif.* MDXLVII.

t) Cf. Monument. ad hiftor. conc. Trident. T. III. p. 255 fqq. — u) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 784.

v) *Nomina, cognomina et patriae praelatorum, qui interfuerunt septimae sessioni.*

Praesidentes: iidem qui in seff. VI. Cardinal. non legatus: Petr. Pacecus. Archiepiscopi: iidem, qui in seff. VI., excepto Anton. Filholi. Episcopi: *praeter supra sess. V. laudatos (exceptt.* Coriol. Martyrano, R. de Croy, J. Thom. de s. Felicio, A. Picolomineo, M. Aligerio, H. Soffredo, V. de Durantibus, Andr. Centano, F. Mignanello, J. Contareno): Marcus Antonius Crucius, ep. Tiburtinus. Tiburtinus; Petr. Franciscus Ferretus, ep. Vercellensis. Hipporegiensis; Georgius Cornelius, ep. Tarvisinus. Venetus; Petr. Donatus Caesius, ep. Narniensis. de Caesis; Baltassar Limpus; Alex. de Ursis; Phil. Archintus; M. Maliperius; Phil. Bonus; J. B. Cicada; Thom. de Stella; Sebast. Pighinus; A. Cathar. Politus, *quorum episcopat. et patrias vid. in sess. VI.* — Procuratt. absentium: iidem qui in seff. VI. Abbates: iidem ib. General. ordinum: iidem ib.

SESSIO OCTAVA,

celebrata die XI. mensis Martii M. D. XLVII.

w) Decretum, sancitum et publicatum in octava sessione, habita die undecimo mensis Martii, millesimo quingentesimo quadragesimo septimo, super translatione concilii ex Tridento ad civitatem Bononiensem, rogante reverendissimo et illustrissimo domino cardinale de Monte, ipsius concilii praesidente et legato, patrum sententias sub infrascripta forma, videlicet:

Decretum de translatione concilii.

Placetne vobis decernere, et declarare, de hujusmodi morbo ex praemissis, et aliis allegatis [1]) ita manifeste, et notorie constare, ut praelati in hac civitate sine vitae discrimine commorari, et in ea idcirco inviti minime retineri possint, et debeant? Itemque attento recessu multorum praelatorum post proxime praeteritam sessionem, et attentis protestationibus aliorum compluriuin [2]) praelatorum in congregationibus generalibus factis, hinc omnino timore ipsius morbi abire volentium, qui juste detineri non possunt, et ex quorum discessu concilium vel dissolveretur, vel ex paucitate praelatorum bonus ejus progressus impedire-

1) *Locum hunc corruptum hab. Brix.* — 2) quamplurium *Brix., Dil., Ve.*

v) Ex ead. p. 773 sqq. — w) Ex ead. 784 sq.

tur: et attento etiam imminenti periculo vitae, et aliis caufis per aliquos ex patribus in ipfis congregationibus allegatis, utpote notorie veris, et legitimis, placetne vobis fimiliter decernere, et declarare pro confervatione, et profecutione ipfius concilii, fecuritate vitae ipforum praelatorum, concilium ipfum ad civitatem Bononiae, veluti ad locum magis paratum, falubrem, et idoneum pro tempore transferendum effe, et ex nunc transferri, et ibidem feffionem jam indictam, ftatuta die, vigefima prima Aprilis, celebrandam effe, et celebrari; et fucceffive ad ulteriora procedendum, donec fanctiffimo domino noftro, et facro concilio expedire videbitur, ut ad hunc, feu alium locum, communicato etiam confilio cum invictiffimo Caefare, Chriftianiffimo rege, et aliis regibus, ac principibus Chriftianis, ipfum concilium reduci poffit, et debeat? Refponderunt, Placet.

Decretum fuprafcriptum placuit longe majori parti patrum, contradicentibus tamen et palam reclamantibus patribus nonnullis.

x) *Nomina praelatorum, qui interfuerunt translationi concilii.*

Praefidd. et archiepifcopi: iidem qui in feff. VII., except. Jac. Caucho. Epifcopi: iidem (exceptt. M. A. Crucio, G. a Prato, Dionyfio, E. Theodino, P. F. Ferreto, A. Pafchali, P. Bertono, C. Muffo, Th. de Stella) qui in feff. VII. Abbates: iidem ib. General. ordinum: iidem ib., (exceptt. B. Pio, N. Audeto). — *Patres, qui non confenferunt in translationem concilii:* Cardinalis: Petr. Pacecus. Archiepifcopi: Salv. Alex. Saffarus, Petr. Tagliavia. Epifcopi: M. Vigerius, B. Martellus, C. Martyranus, B. de Haeredia, J. Fonfeca, J. de Salazar, H. de Bononia, F. de Navarra, Didacus de Alava, P. de Auguftinis, B. Diaz, A. de Cruce, B. Limpus, Claudius de la Guifche, Galeat. Florimontius.

SESSIO NONA,

Bononiae celebrata die XXI. menfis Aprilis M. D. XLVII.

Decretum prorogationis feffionis.

Haec facrofancta oecumenica, et generalis fynodus, quae dudum in civitate Tridenti congregata erat, nunc

---

x) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 785 fqq.

Bononiae in Spiritu fancto legitime congregata, praefidentibus in ea nomine fanctiffimi in Christo patris, et domini noftri, domini Pauli, divina providentia papae III., eisdem reverendiffimis dominis, D. Joan. Maria de Monte, epifcopo Praeneftino, et Marcello tit. S. Crucis in Hierufalem presbytero, S. R. E. cardinalibus, et apoftolicis de latere legatis, confiderans quod die undecima menfis Martii, praefentis anni, in generali publica feffione, in eadem civitate Tridenti et in loco confueto celebrata, omnibusque agendis de more peractis, ex caufis tunc inftantibus, urgentibus, et legitimis, interveniente etiam auctoritate fanctae fedis apoftolicae, eisdem reverendiffimis praefidentibus etiam fpecialiter conceffa, decrevit, et ordinavit, concilium ex eo loco in hanc civitatem transferendum effe, ficuti transtulit; itemque feffionem pro praefenti die, vigefima prima Aprilis, illic indictam, ut de facramentorum, et reformationis materiis, de quibus tractandum propofuerat, canones fancirentur, et promulgarentur; in hac ipfa civitate Bononiae celebrari debere: confideransque nonnullos ex patribus, qui in hoc concilio intereffe confueverunt, his fuperioribus, majoris hebdomadae, et folemnitatis pafchalis, diebus, in propriis ecclefiis occupatos, aliquos etiam, aliis impedimentis detentos, huc nondum acceffiffe, quos tamen brevi affuturos fperandum eft; ac propterea factum effe, ut non ea, quam fancta fynodus defiderabat, praelatorum frequentia, potuerint materiae ipfae facramentorum, et reformationis examinari, et discuti: ut omnia maturo confilio, cum dignitate, et gravitate debita fiant, bonum, opportunum, et expediens cenfuit, cenfetque feffionem praedictam, quae hoc ipfo die, ut praefertur, celebranda erat, ad diem Jovis, infra octavam pentecoftes proxime futuram, quoad ipfas materias expediendas, differendam, et prorogandam effe, quemadmodum differt, ac prorogat: quam diem et rei gerendae maxime opportunam, et patribus praefertim abfentibus percommodam, judicavit, et judicat. Hoc tamen adjecto: quod terminum ipfum ipfa fancta fynodus, pro ejus arbitrio, et voluntate, ficuti rebus concilii putaverit expedire, etiam in privata congregatione reftringere, et imminuere poffit, et valeat.

y) Nomina, cognomina et patriae eorum, qui interfuerunt nonae seſſioni.

Praeſidentes: iidem qui in ſeſſ. VIII. Archiepiſcopi: iidem ib., et Jac. Cauchus; excepto Olao Magno. Epiſcopi: Ph. Roverella, B. de Nobilibus, Q. de Ruſticis, C. Trivultius, A. de Numai, J. L. Staphyleus, M. A. Campegius; Dionyſius Zannetinus, ep. Chironenſis et Milopotamenus. Graecus; J. B. Campegius; Auguſtinus Zannetus, ep. Sebaſtenſis. Bononienſis; Petr. Vorſtius, ep. Aquenſis. Belga; E. Theodinus, J. C. a Prato, G. Cornelius, A. Lipomanus, Ph. Archintus, V. de Durantibus, J. P. Ferretus, Aegid. Falſetta, R. Patus, C. Muſſus, M. Maliperius, J. Jacobellus; Alvarus de la Quadra, ep. Venuſinus. Hiſpanus; Th. Caſellus, Gal. Florimontius, Ph. Bonus; Camillus Mentuatus, ep. Satrianenſis. Placentinus; Seb. Pighinus, A. Catharinus Politus; quorum epiſcopat. et patrias vid. in ſeſſ. antecedentt. General. ordinum: iidem qui in ſeſſ. VIII. et Bonav. Pius. Anciani, ſive conſules civitatis Bononienſis: DD. Jacob. Venantius, eques Bonon.; Vincentius de Nobilibus, orator Lucenſis. Lucenſis; Carolus de Robertis, eques Bononienſis; Anton. Maria Lignanus. Bonon.; Albert. Sighicellus. Bonon.; Pompeius Loyanus. Bonon. Auditores rotae: Galeatius Boſius. Rhegienſis; Octavianus Bellinus. Ceſenatenſis; Marinus Bentius. Politianus; Andreas Lidius. Patavinus. Ex tribunis plebis: Alexander Pepulus, comes Bononienſis; J. Baptiſta Butrigarius, eques Bonon.; Ulixes Gozadinus, eques Bonon.; J. Philippus Angelotus, Bonon.; Gaſpar Maria, Bonon.; J. Andreas de Paſiis, Bonon. Ex XL. viris regiminis civitatis Bononienſis: Anton. Maria Campegius, comes Bonon.; Andreas Caſatius, comes et eques Bonon.; Aſtorgius de la Volta, Bonon.; Nicolaus Ludovicus, comes Bonon.; Vincentius Herculanus, comes Bonon.; Joan. Jacob. Gratus, Bonon.; Joan. Bapt. Blanchinus, Bonon.; Carol. Anton. Fantuzius, eques Bonon.; Hercules Malvetius, comes Bonon.; Ulixes Gozadinus, eques Bonon.; Joan. Bapt. Sampetrus, Bonon.; Romeus Foſcararius, Bonon.; Thomas Coſpius, comes Bonon.; Ludovicus Lambertius. Bonon.; Hercules Mareſcotus, eques Bonon.; Joan. Aldouradus, Camillus Paleottus, Alamannus Iſolanus, Bononienſes; Joan. Andreas Caldarinus, comes Bonon.; Lucius Vitalis, Antonius Bentivolus, Julius Felicinus, equites Bononienſes. Nobiles extra magiſtratus: Julius Malvetius, comes et eques Bononienſis. Jacobus Arſeus, Bartholomaeus de la Volta, Joan. Bapt. Grifonius, Nicol. Caſtellus, equites Bononienſes. Viri eccleſiaſtici, ſacrae theologiae magiſtri et profeſſores. Canonici regulares congregationis Lateranenſis: RR. Hercules Mantuanus, Mantuanus; Gregorius Medio-

---

y) Ex actis per Angelum Maſſarellum et Joannem Curtenbroſchium ſcriptis. Apud Martene Tom. VIII. monument. p. 1158 ſqq.

lanenſis. Mediolan. **Ordini Praedicatorum:** Petr. Paulus Januarius. Aretinus; Thomas de Gayeta. Gayetanus; Ludovicus et Reginaldus de Mediolano. Mediolanenſes. **Ordinis Minorum de obſervántia:** Joan. Conſilii, doctor Pariſienſis. Gallus; Archangelus de Placentia. Placentinus; Jacob. de Moneſiis. Hiſpanus; Franciſcus Salazar. Hiſpanus; Hieronymus de Venetiis. Venetus. **Ordinis Minorum conventualium:** Joan. Anton. Delphinus, regens Venetiarum. De Caſa-Majore; Julius Magnanus, ſocius ordinis. Placentinus; Joan. de Corrigio, regens Bononienſis. Corrigienſis; Thomas de Pergula, regens Urbini. De Pergula; Clemens de Florentia, regens Ferrariae. Florentinus. **Ordinis eremitatum S. Auguſtini:** Stephanus Seſtinus, provincialis Paduae. De Seſtino; Deodatus de Penna Bilorum, prior Bononienſis. De Penna; Aegidius de Cambatio. Florentinus; Gabriel de Ancona. Anconitanus; Alexander de Bononia. Bonon.; Auguſtinus de Monte-ulmi. Picenus; Guillelmus de Bononia. Bononienſis; Simon de Florentia. Florentinus. **Ordinis S. Mariae Servorum:** Hieronym. de Rubeis. Bononienſis; Thomas de S. Marino. De S. Marino; Felicianus de Ravenna. Ravennatenſis; Joan. Bapt. de Gabiano. Brixienſis; Julius de Faventia. Faventinus; Caeſar de Bononia. Bonon.; Joan. Paulus de Mediolano. Mediolan.; Philippus de Bononia. Bonon. **Ordinis S. Mariae de Gratiis:** Julius de Brixia, miniſter generalis; Joſeph. de Brixia. Brixienſes. **Officiales concilii:** DD. Hugo Boncompagnus, abbreviator. Bononienſis; Hercules Severolus, promotor. Faventinus; Pompeius de Spiritibus, magiſter ceremoniarum. Spoletinus; Claudius de la Caſa, notarius. Gallus; Nicolaus Driel, notarius. Germanus; Angelus Maſſarellus, ſecretarius. Sancto-Severinus.

SESSIO DECIMA,

Bononiae celebrata die II. menſis Junii M. D. XLVII.

Decretum prorogationis ſeſſionis.

Quamvis haec ſacroſancta oecumenica, et generalis ſynodus ſeſſionem, quae die vigeſima prima menſis Aprilis, proxime praeteriti, ſuper ſacramentorum, et reformationis materiis, in hac inclyta civitate Bononiae, ex decreto, in urbe Tridentina, in publica ſeſſione, die undecima menſis Martii promulgato, celebranda erat: propter aliquas cauſas, ac praeſertim propter abſentiam nonnullorum patrum, quos brevi affuturos ſperabat, ad hunc praeſentem diem differendam, et prorogandam eſſe decreverit: volens tamen cum iis, qui non venerunt, etiam adhuc benigne agere: eadem ſacroſancta ſynodus, in Spiritu ſancto legitime

congregata, praefidentibus in ea eisdem fanctae Romanae ecclefiae cardinalibus, et apoftolicae fedis legatis, ftatuit, et decernit, feffionem ipfam, quam hac die, fecunda menfis Junii, praefentis anni, millefimi quingentefimi quadragefimi feptimi, celebrare decreverat, ad diem Jovis, poft feftum nativitatis beatae Mariae virginis, quae erit decima quinta menfis Septembris, proxime futuri, quoad praedictas, et alias materias expediendas, differendam, et prorogandam effe, quemadmodum differt, et prorogat: ita tamen, quod profecutio discuffionis, et examinationis, tam [1]) eorum, quae ad dogmata, quam ad reformationem pertinent, interim non omittatur: et terminum ipfum ipfa fancta fynodus, pro ejus libito, et voluntate, etiam in privata congregatione, abbreviare, et prorogare libere poffit, et valeat.

z) *Reverendi praelati, qui interfuerunt decimae feffioni.*

Praefidentes: iidem qui in feff. IX. Archiepifcopi: Antibarenfis. Corcyrenfis. Materanenfis et Acheruntinus. Naxienfis. Upfalenfis. Armachanus. Epifcopi: Afculanus. Feltrenfis. Accienfis. Miletenfis. Bononienfis. Aefernienfis. Sibinicenfis. Groffetanus. Chironenfis et Milopotamenus. Majoricenfis. Aquenfis. Sebaftenfis. Soranus. Vafionenfis. Motulanus. Parentinus. Pifaurenfis. Mothonenfis. Jeracenfis. Salutiarum. Miletenfis. Thermularum. Caprulanenfis. Vigornienfis. Cavellicenfis. Bituntinus. Corfulanus. Bellicaftrenfis. Venufinus. Britonorienfis. Aquinatenfis. Famaugaftanus. Lavellenfis. Milenfis. Alphanus. Minorienfis. Abbas: Chryfoft. Gimilianenfis. Generales ordinum: Bonavent. Pius et Auguftinus Bonucius.

Die XIV. Septemb. M. D. XLVII. in congregatione generali, Bononiae, prorogata fuit feffio, quae futura erat die fequenti, ad beneplacitum facri concilii.

a) *Nomina, cognomina, patriae et dignitates legatorum et aliorum patrum, item oratorum et theologorum, qui uni vel pluribus, feu omnibus decem prioribus feffionibus concilii Tridentini,*

---

1) tam *transpon. poft* quae *R. Vat., Rom. M., Dil., Hard., Chif.*

z) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 789 fq. — a) Ex act. ab Ang. Maffar. et Joa. Curtenbrof. fcript. Apud Marten. T. VIII. collect. monum. p. 1137. Adjectae funt notulae et quaedam nomina ex fupplem. indic. conc. Trid. edit. Parif. 1754.

fub Paulo III. a XIII. Decembris 1545., *ad II. Junii* 1547. *habitis, interfuerunt.*

Sacri concilii praefidentes S. R. E. cardinales et apoftolici de latere legati: R. et Ill. D. Joan. Maria, ep. Praeneftinus de Monte. Aretinus. *prius archiep. Sipontinus et gubernator urbis. Interf. conc. Lateran. fub Leone X. Summus pontifex fub Julii III. nomine* 8. *Feb.* 1550. † *Romae* 23. *Martii* 1555. *Sepult. eft in Vatic.* **R. et Ill. D. Marcellus, tituli S. Crucis in Jerufalem presbyter, Cervinus. Politianus.** *epifc. Eugubienfis, elect. Pontif.* 9. *April.* 1555. *fub Marcelli II. nomine.* † *Romae* 30. *April.* 1555. *Sepult. eft apud S. Petrum.* **R. et Ill. D. Reginaldus Polus, tituli S. Mariae in Cofmedin diaconus. Anglus.** *dein tit. S. Prifcae presbyt. cardin., legat. apoft. Angliae, archiep. Cantuar. Receffit ante quintam feff.* † 15. *Decemb.* 1558., *poft* 16. *horas ab obitu Mariae reginae, ejus affinis.* — **Cardinales non legati: R. et Ill. D. Chriftophorus Madrucius, tit. S. Caefarei in palatio presbyter cardinalis, et epifcopus Tridentinus et adminiftrator Brixienfis. Tridentinus.** *Cardin. creatus* 31. *Maji* 1542., *proclamatus* 19. *Decemb.* 1544. *Dein epifc. Albanus, Sabinenfis, Praeneftinus ac Portuenfis. Poft quintam feffion. non comparuit in concilio. Dein Tiburt. epifc.* † 5. *Julii* 1578. *Sepult. eft Romae in facello gentilitio S. Onuphrii. Fuerat pro Carolo V. imperat. vicar. gen. ducatus Mediolanenfis.* **R. et Ill. D. Petrus Pacecus, fanctae Romanae ecclefiae presbyter cardinalis, et epifcopus Giennenfis. Hifpanus.** *Card. creatus ante* 2. *feff.*, 16. *Decemb.* 1545. *Tridenti femper praefens. Fuit epifc. Seguntinus, Mindonienfis, Civitatenfis, Pampelonienfis. Tandem prorex Neapolitanus pro Carolo V. imperat. et Philippo II. ejus filio* 1554. † *Romae* 4. *Mart.* 1560. — **Oratores Caroli V. Caefaris, Hifpaniarum regis etc.: Illuft. D. Didacus Hurtadus de Mendoza. Hifpanus.** *fuit in quarta feff. tantum.* † 1575. **Illuft. D. Francifcus Alvarez de Toledo. Hifpanus.** *fuit in tertia et quarta feff.* — **Oratores regis Chriftianiffimi: Ill. D. Claudius Durfé, Forenfium praefectus. Gallus; D. Jacobus de Lignerls. Gallus.** *tertiae inquifitoriarum fenat. Parif. claffium praefes, poftea infulatus praefes ibid.* † *Parif.* 1. *Aug.* 1556. **D. Petrus Danes. Parifienfis.** *Suzennarum praepofitus: principis Delphini Francifci II. poftea praeceptor ac epifc. Vaurenfis.* — **Oratores Ferdinandi, Rom., Bohemiae et Hungariae regis: Ill. D. Francifcus a Caftel alto. Germanus; Magnificus D. Antonius Queta, J. U. D.; Tridentinus.** *hi fuerunt praefentes usque ad tertiam orationem inclufive.* **Ill. D. Wolfgangus comes de Salm, epifcopus Paffavienfis. Germanus.** *a Spondano notatus.* — **Archiepifcopi: RR. DD. Andreas Cornelius** (*Par.* **Cornaro), arch. Spalatrenfis. Venetus.** *fuit Andr. arch. Spalatrenfis nepos:* 23. *ann. natus Brixiae adminifter* 3. *Maji.* 1532. † *Romae.* 1551. *cardin. tit. S. Theodori.* **Antonius Sitholi de Ganaco, arch. Aquenfis. Gallus.** *fuerat coadjutor Petri patrui* 1532. *Acta concilii collegit usque ad obitum Pauli III. Elect.* 1541. † 2. *Decemb.* 1550. **Salvator Alexius Saffarus, arch. Turritanus. Hifpanus.**

(*Par.* Salvator Alepo... Sardus); Ludovicus Chieregatus, arch. Antibarenfis. Vicentinus; Jacob. Cauchus, arch. Corcyrenfis. Venetus. *elect.* 20. *Nov.* 1558. † 1560. Francifcus Bandinus (*Par.* Bandini), arch. Senenfis. Senenfis. *elect.* 7. *Apr.* 1529. † 1558. Joan. Michael Sarracenus, arch. Materanus et Acheruntinus. Neapolitanus. *elect.* 3. *Jul.* 1531. † *cardin. epifc. Sabinenfis* 27. *Apr.* 1563. Sebaftianus Lecavela (*Par.* Leccavella. *al.* Lequatula), arch. Naxienfis et Parienfis. Graecus. *elect.* 1540. † 15. *Novemb.* 1566. *aetat.* 55. Olaus Magnus, arch. Upfalenfis. Gothus; Petrus Tagliavia, arch. Panormitanus. Siculus. † *Panormi* 5. *Aug.* 1558. Robertus Vaucop, arch. Armachanus. Scotus. *elect.* 1541. † 1551; Julius Contarenus (*al.* Julius Sertorius), arch. S. Severini. — Epifcopi: RR. DD. Marcus Vigerius, ep. Senogallienfis. Savonenfis. *elect.* 1513. † 1555. *Interf. conc. Lateran. fub Leone X. Fuer. gub. Piceni, Bonon., Anconenf., Parm., Placent., nunt. apoft. ad reg. Portug.* Philes (*Par.* Philippus) Roverella, ep. Afculanus. Ferrarienfis. *elect.* 3. *Sept.* 1518. † *Romae* 1550. *Nunt. apoftol. ad plerosq. principes.* Philibertus Ferrerius, ep. Hipporegienfis. Hipporegienf. (*al.* Pademontanus.); Thomas de S. Felicio, ep. Cavenfis. Neapolitanus. *elect.* 14. *Mart.* 1520. † *epifcop. Nemaufinus* 6. *Martii* 1585. *aetat.* 96. *Fuerat orator patriae ad fumm. pontif.* Chriftophorus de Spiritibus, ep. Cefenatenfis. Viterbienfis; Jacobus Ponzetus, ep. Malfactenfis (*Par.* Melphitenfis). Neapolitanus. 28 *Maji coadjutor: epifc.* 1528. *Ecclefiae thefauro in redimendis captivis ufus eft* 1533. *Epifcopat. abdicavit* 1553. Thomas Campegius, ep. Feltrenfis. Bononienfis. *elect.* 27. *Maji* 1520. † *Romae* 11. *Januar.* 1564, *aetat.* 72. Benedictus de Nobilibus, ep. Accienfis. Lucenfis. *ord. Praedicat S. Theol. profeff.* 16. *Octob.* 1521., *gub. Fani* 1522. *Afculi* 1536.: *fuffrag. card. Campeg. Bonon.* 1530. *Suae ecclefiae ceffit* 26. *Aug.* 1545. *Vicar. gener. Brixienf.* 1552. Quintius de Rufticis, ep. Miletenfis. Romanus. *elect.* 17. *Jul.* 1523. *Ceffit* 1541., *dein regreffus* † 1562. Ferdinandus Pandolphinus, ep. Trojanus. Florentinus; Alexander Campegius, ep. Bononienfis. Bononienfis. *elect.* 31. *Jul.* 1541. † 20. *Sept.* 1554. *aetat.* 48. *Card.* 1551. Cathalanus Trivultius, ep. Placentinus. Mediolanenfis. *elect.* 3. *Maji* 1525. † 1559. Robertus de Croy, ep. Cameracenfis. Belga. *elect.* 1519. † 31. *Aug.* 1556., *fepult. ante altar. B. Mariae. Erat frater Guil. de Croy cardin. Tolet. et Caroli Tornac. epif. Interfuit conventui pro pace Carolum V. inter et Francifcum I. Edidit conft. fynodales* 1550. Antonius de Numai, ep. Aefernienfis. Forolivienfis. *elect.* 24. *Decemb.* 1524. † 1568. Leo Urfinus, ep. Forlivienfis (*Par.* Forojulienfis). Romanus. *elect.* 1539. † 2. *Maji* 1564. Hieronymus Fufcherus (*Par.* Fofcarus), ep. Torcellanus. Venetus. *elect.* 16. *Maji* 1528. † 2. *Jun.* 1563. *aetat.* 57. Marcus Antonius Crucius (*Par.* De Cruce), ep. Tiburtinus. Tiburtinus. *elect.* 17. *Januar.* 1528. † 1561. Joan. Lucius Staphyleus, ep. Sibinicenfis. Illyricus. *elect.* 1528. *Romae avunculo monumentum erexit in eccleʃ. S. Trinitatis. Ex ejus ftirpe extat Jo. Staphyleus, unicus hiftoricus Dalmatiae et Croatiae.* Alexander Piccolomineus, ep.

Pientinus. Senensis. *elect.* 29. *Nov.* 1528. † 1563. **Claudius Dodeus**, ep. Rhedonensis. Gallus; **Guilielmus a Prato**, ep. Claromontanus. Gallus. *elect.* 16. *Febr.* 1528. † 1561. *Filius Antonii cancell. Galliae, ubi Jesuitis a se introductis varia collegia extruxit, statuta synodalia publicavit. Sepult. in coenobio Minimorum de Beaucegard, a se fundato.* **Aloysius Pisanus**, ep. Patavinus. Venetus. *elect.* 1528. † 31. *Maji* 1570. *S. R. E. cardin. creat. a Pio IV. Nepos card. Pisani (Francisci). Fundavit monast. virginum S. Marci.* **Marcus Antonius Campegius**, ep. Grossetanus. Bononiensis. *elect.* 1527. † 6. *Maji* 1553. **Dionysius Zannetinus**, ep. Chironensis et Milopotamenus. Graecus. *ordin. Minor. de observ. Elect.* 27. *Aug.* 1529. **Marcus Aligerius de Columna**, ep. Reatinensis. Reatinensis. *elect.* 27. *Aug.* 1529. † 6. *Octob.* 1555. *aetat.* 63. *Fuit gub. Ancon., Picen., Bonon., Placent., Perusiaeque.* **Braccius Martellus**, ep. Fesularum. Florentinus. *elect.* 20. *Jun.* 1530. † *episc. Lyciensis* 1564. *aetat.* 98. *Ejus duae sententiae, de Praedic. regula non habenda sine licentia episcop., et de episcopor. residentia.* **Coriolanus Martyranus**, ep. S. Marci. Neapolitanus. *elect.* 3. *Jun.* 1530. † 1557. *Nonnullas ediderat tragoedias: habuit orat. in concilio de corruptis moribus et offensa relig.* **Henricus Soffredus** (*Par.* Loffredus), ep. Caputaquensis. Neapolitanus. *elect.* 18. *Decemb.* 1531. † *Trid. in concilio* 1547. **Hieronymus Vida**, ep. Albensis. Cremonensis. *elect.* 6. *Febr.* 1532. † 27. *Sept.* 1566. **Lelius Baruffus de Piis** (*Par.* Lelius Garrusius), ep. Sarsinatensis. Britonoriensis. *elect.* 9. *Decemb.* 1530. **Joan. Baptista Campegius**, ep. Majoricensis. Bononiensis. *elect.* 6. *Febr.* 1532. † 7. *Apr.* 1583. *aetat.* 76. **Thaddeus de Pepulis**, ep. Carinensis. Bononiensis; **Petrus Vorstius**, ep. Aquensis. Belga. *elect.* 20. *Febr.* 1534. † 1549. **Augustinus Zannetus**, ep. Sebastensis. Bononiensis. *elect.* 12. *Mart.* 1534. † 6. *Febr.* 1549. **Eliseus Theodinus**, ep. Soranus. Arpinas. *elect.* 24. *Apr.* 1534. † post 1561. **Jacobus Cortesius** (*Par.* Cortoz) a Prato, ep. Vasionensis. Romanus. *elect.* 1535. † *patriarcha Alexandr. post ann.* 1570. **Hieronym. de Theodolis**, ep. Gaditanus. Forolíviensis. *elect.* 1527. *Floret ejus familia, tit. marchionatus S. Viti exornata.* **Petr. Franciscus Ferrerius**, ep. Vercellensis. Hipporegiensis. *elect.* 20. *Decemb.* 1536. † *S. R. E. card.* 12. *Nov.* 1566. *aetat.* 54. **Georgius Cornelius**, ep. Tarvisinus. Venetus; **Baltassar. Limpus**, ep. Portuensis. Portugalliensis. *ordinis Carmelit.* † *archiep. Braccarensis* 1558. **Balthasar de Haeredia**, ep. Bosanensis. Sardus. *ordin. Praedic. Elect.* 1536. *Dein* 1550. *archiep. Calarit.* † 1560. **Alexander de Ursis**, ep. Aemoniensis. Venetus. *elect.* 1532. † *Romae* 21. *Julii* 1561. *episc. Justinopol.* **Bernardus Bonjoannes**, ep. Camerinensis. Romanus. *elect.* 5. *Mart.* 1537. † 12. *Sept.* 1574. **Angelus Paschalis**, ep. Motulanus. Dalmata. *ordin. Praedic. Elect.* 5. *Mart.* 1557. † *Neapoli, sepult. in ecclesia S. Cathar. de Formello.* **Joannes Fonseca**, ep. Castellimaris. Hispanus. *elect.* 14. *Mart.* 1537. † 1562. *Xenodochium incurabilium Neapoli instituit heredem.* **Petr. Bertonus** (*Par.* Bertramus), ep. Fanensis. Mutinensis. *ord. Praedic. Elect.* 28. *Nov.* 1537. † *Romae* 8. *Mart.*

1558. *aetat.* 57. *Ann.* 1555. *S. R. E. card. inſtante Carolo V., ad quem nunt. apoſt. Sepult. eſt in eccleſ. S. Sabinae.* Joannes Campegius, ep. Parentinus. Bononienſis. *elect.* 18. *Maji* 1537. *Dein* 1553. *epiſc. Bonon.* † 7. *Sept.* 1563. *Fuit prolegatus et gub. Picen.* 1560. Ludovicus Simonetta, ep. Piſaurienſis. Mediolanenſis. *elect.* 1536. *dein ep. Laudenſis et cardin. creat.* 1560. Auguſtinus Steneus (*Par.* Steucus.), ep. Chiſſamenſis. Eugubinus. *S. R. E. biblioth.* 1538. *can. reg. S. Salvat.* † *Eugubii in eccleſ. S. Ambroſii.* Tiberius de Mutis, ep. Hieracienſis. Romanus. *elect.* 20 *Febr.* 1530. *olim canon. baſil. S. Petri, dein aſſiſtens* 9. *Mart.* 1552. † 1562. Georgius Andreaccius, ep. Rhegienſis. Mantuanus. *elect.* 7. *Apr.* 1544. *olim Cluſin.* 1538. *Legat. Caroli V. ad Clement. VII.* † *Mantuae* 1549. Aloyſius Lipomanus, ep. Methonenſis, coadjutor Veronenſis. Venetus. *elect.* 28. *Sept.* 1538. *Dein ep. Veronenſis.* Philippus Archintus, ep. Salutiarum. Mediolanenſis. *elect.* 24. *Mart.* 1539. † *archiep. Mediolan. Bergami* 18. *Jun.* 1558. *aetat.* 62. *Sepult. eſt Mediolani in metropolit. Fuerat vicar. S. D. N. in urbe.* Vincentius de Durantibus, ep. Thermularum. Brixienſis. *elect.* 4 *Jul.* 1539. † *Brixiae* 1570. *aetat.* 61. *Olim datarius.* Andreas Senttanus, ep. Nemoſienſis. Venetus; Joannes Petrus Ferretus, ep. Miletenſis. Ravennatenſis. *elect.* 4. *Febr.* 1541. *dein* 1549. *ep. Lavellenſis.* † *Ravennae* 7. *Maji* 1557. Claudius de la Guiſche, ep. Agathenſis. Gallus. *elect.* 1540. *dein* 7. *Aug.* 1547. *ep. Mirapincenſis.* † *Romae regis Chriſtian. orator* 1556. *Erat filius Petri Tornini de la Guiſche et de Chaumont, reg. Cambellani, pronepos Georg. card. de Ambaſia, orator regis ad regem Luſitaniae et ad ſumm. pontificem.* Fabius Mignanellus, ep. Lucerinus. Senenſis. *elect.* 15. *Nov.* 1540. *dein* 1553. *ep. Groſſetanus. S. R. E. cardin.* 20. *Decemb.* 1551. † *Romae* 10. *Aug.* 1557. *aetat.* 67. Joannes de Salazar de Burgo, ep. Lancianenſis. Hiſpanus. *elect.* 30. *Apr.* 1540. † *in Hiſpan.* 12. *Sept.* 1555. Hieronymus de Bononia, ep. Syracuſanus. Siculus † *in patria* 16. *Julii* 1560. Aegidius Falſetta, ep. Caprulanus. Cingulanus. *elect.* 11. *Mart.* 1541. *dein* 1563. *ep. Bretinorienſis. Fuit gub. Genuae.* † 1. *Julii* 1565. Richardus Patus, ep. Vigornienſis. Anglus. *elect.* 1534. † 1559. Petrus Chinutius (*Par.* De Chinutiis), ep. Cavellicenſis. Senenſis. *elect.* 20. *Jul.* 1541. *Frater germ. card. S. Clementis, rector eccleſiae S. Mariae de Montemauro, dioeceſis S. Papuli.* Cornelius Muſſus, ep. Bituntinus. Placentinus. *ordin. Minor. convent. Elect.* 1541. † *Romae* 9. *Jan.* 1574. *aetat.* 63. Marcus Maliperius, ep. Corſulanus. Venetus. *elect.* 1540. Jacobus Jacobellus (*Par.* De Jacomellis), ep. Bellicaſtrenſis. Romanus. *elect.* 5. *Maji* 1542. † *poſt* 1552. Franciſcus de Navarra, ep. Pacenſis. Hiſpanus. *elect.* 1541. † *archiep. Valentinus* 16. *April.* 1563. *Fuit Pampilon. inquiſitor, Caroli V. conſiliarius.* Didacus de Alava (*Par.* De Alava et Esquivel.), ep. Aſturicenſis. Hiſpanus. *dein Abulenſis ac Cordubenſis ep.;* † *Cordubae* 17. *Mart.* 1562. Alvarus della Quadra, ep. Venuſinus. Hiſpanus. *elect.* 22. *Maji* 1547. † *ep. Aquilanus et legat. regius Philippi II. in Anglia* 1575. Thomas Caſellus, ep. Britonorienſis.

Roſſanenſis. *ordin. Praedic. Elect.* 11. *Decemb.* 1542. *Epiſc. S. Leonis.* † *ep. Cavenſis Romae* 9. *Mart.* 1571. *aetat.* 70. *Sepult. ad S. Mariam ſupra Minervam.* Julius Contarenus, ep. Bellunenſis. Venetus. *elect.* 11. *Sept.* 1542. † 1575. Galeatius Florimontius, ep. Aquinatenſis. Sueſſanus. *elect.* 27. *Apr.* 1543. *dein* 22. *Octob.* 1551. *ep. Sueſſanus.* † 1597. *aetat.* 89. Petr. de Auguſtinis, ep. Oſcenſis (*Par.* Oſcenſis et Jaccenſis). Hiſpanus. *elect.* 16. *Aug.* 1543. Philippus Bonus, ep. Famauguſtenſis. Venetus. *elect.* 29. *Octob.* 1543. *Papae notarius et familiaris.* Joan. Baptiſta Cicada, ep. Albiganenſis. Januenſis. *elect.* 1538. † *Romae cardin. S. Sabinae* 8. *Apr.* 1570. Thomas Stella, ep Salpenſis. Venetus. *ordin. Praedic. Elect.* 9. *Mart.* 1544. *dein* 1547. *ep. Lavellenſis, et* 1549. *Juſtinopolit.* † 1566. Joan. Bernardus Diaz, ep. Calaguritanus. Hiſpanus. *elect.* 1545. † 1556. Jacobus Nadantes (*Par.* Naclantus), ep. Clodienſis. Florentinus. † *Clodii* 24. *Apr.* 1569. Victor Superantius (*Par.* Sorantius), ep. Bergomenſis. Venetus. *cubicul. ſecr. Clementis VII.* 8. *Julii* 1544. *Dein* 9. *Aug.* 1547. *coadjut. card. Bembi.* † *in patria* 26. *Decemb.* 1572. Berengarius Gombau (*Par.* Gambau), ep. Calvenſis. Hiſpanus. *elect.* 27. *Octob.* 1544. *Cant. Valent.* † 1551. Franciſcus Galeanus, ep. Piſtorienſis. Florentinus; Gregorius Caſtagnola, ep. Miletenſis. Graecus. *elect.* 6. *Nov.* 1545. *Ord. Praedic. S. T. profeſſor. Receſſit ex Bonon. iturus Romam* 10. *Maji* 1549. Petrus Donatus Caeſius, ep. Narnienſis. De Caeſis (*Par.* Romanus). *elect.* 21. *Jun.* 1546. † *Romae* 28. *Sept.* 1586. *aetat.* 65. *S. R. E. cardin.* Philippus Roccabella, ep. Mauratenſis (*Par.* Riccabella ep. Recanatenſis). Recanatenſis. *elect.* 27. *Januar.* 1546. † 1573. Joan. Jacob. Barba, ep. Aprutinus. Neapolitanus. *elect.* 26. *Maji* 1546. † 1565. Camillus Peruſcus (*Par.* Peruſius), ep. Alatrinus. Romanus. 22. *Apr.* 1547. *cleric. miles S. Petri.* † 1573. *Scripſit de divitiis et paupertate librum Romae editum* 1556. Antonius de Cruce, ep. Canarienſis. Hiſpanus; Camillus Mentuatus, ep. Satrianenſis. Placentinus. *elect.* 14. *Nov.* 1544. *Olim gub. Fani* 154.. *Bon.* 1547. *prolsg. Macer.* 1554. *gub. Piceni* 1556. † 1560. Sebaſtianus Pighinus, ep. Alliphanus. Rhegienſis. *elect.* 22. *Aug.* 1546. Ambroſius Catharinus Politus, ep. Minoricenſis. Senenſis. *ordin. Praedicat. Elect.* 27. *Aug.* 1546. † *archiep. Compſ. Neapoli* 8. *Novemb.* 1553. *aetat.* 70. Pompejus de Zambeccariis, ep. Sulmonenſis. Bononienſis. *elect.* 1546. † 8. *Aug.* 1571. *Fuit protonot. apoſt. commendae hoſpital. S. Spiritus, nunt. apoſt. ad regem Portugalliae* 1560. Peregrinus Fabius, ep. Vieſtenſis. Bononienſis; Antonius de Camera, ep. Bellicienſis. *elect.* 20. *Nov.* 1538. † 1576. Georgius Caſella, ep. Miletenſis. Graecus. *ord. Praedic. Elect.* 6. *Nov.* 1545. Jacob. Spiphame, ep. Nivernenſis. Gallus. *elect.* 5. *Maji* 1546. *Hic ann.* 1559. *ducta concubina ad haereticos Genevenſes transfugit, ibique tamquam explorator capite truncatus eſt* 25. *Mart.* 1565. — Procuratores abſentium epiſcoporum: R. D. Michael Aldinus, ep. Sidonienſis. Germanus. *ſuffragan. et procur. Illuſt. D. Roberti, tit. S. Petri ad vincula presb. S. R. E. cardin., archiep Moguntini, S. R. I. electoris.* R. P. Ambroſius Pelar-

gus. Germanus. ordin. Praedic. procurat. reverendiss. D. Joann. [illegible] Treverensis S. R. I. elector. — Treviris [illegible] R. P. Claudius Javus. Sabaudius. [illegible] procurat. reverendiss. [illegible] D. Ottonis Truchsess. S. R. E. cardin. et ep. [illegible] — Ticinae [illegible] 6. Aug. 1552. — Abbates: RR. DD. Isidorus Clarius, abbas Pontidae Bergomensis. Brixiensis. — [illegible] 18. Mart. 1555. [illegible] Chrysostomus Gamilianensis. abbas S. Trinit. de Cajeta [illegible] — 21. Oct. [illegible] 1575. Lucianus de Ottonibus, abbas Pomposae Ferrariensis. Mantuanus. — Generales ordinum: RR. PP. Franciscus Romaeus, generalis ordinis Praedicatorum. Aretinus [illegible] Castiglione, generalis [illegible] Romae 1546. † [illegible] Julii 1552. [illegible] Joannes Calvus. generalis ord. Minorum de observ. Corsus. [illegible] — [illegible] Jan. 1547. [illegible] S. Bernardini. Bonaventura [illegible], generalis ordinis Minorum conventualium. Co[illegible] 1543. [illegible] † [illegible] 1558. Hieronymus Seripandus, generalis ord. eremitarum S. Augustini. Neapolitanus. [illegible] 24. [illegible] 1553. [illegible] Salernitan. [illegible] 1561. S. R. E. [illegible] Conc. Trid. [illegible] † [illegible] 17. Mart. 1563. [illegible] S. Mar[illegible] FF. eremit. S. Augu[illegible] Nicolaus Audetus, generalis ordinis Carmelitarum. Cyprius. [illegible] 1562. Augustinus Bonucius, generalis ord. S. Mariae Servorum. Aretinus. — Theologi [illegible] doctores a Pontifice missi: D. Sebastianus Pighinus, auditor [illegible] Regiensis. [illegible] archiep. [illegible] S. R. E. cardin. 30. [illegible] D. Hugo Boncompagnus, [illegible] S. R. E. [illegible] et pont. [illegible] 1585. D. Achilles [illegible] 21. Aug. 1551. ep. [illegible] 1558. [illegible] S. Ma[illegible] Alphonsus Salmeron, presbyter Soc. Jesu. Hi[illegible] 1585. [illegible] Jacobus Laynez. Soc. [illegible] — Romae 19. Jan. [illegible] FF. Dominicus Soto, [illegible] Hispanus: Bartholomaeus [illegible] Hispanus. [illegible] 1557. archiep. To[illegible] ad PP. [illegible] a Castro, ordinis Minorum [illegible] Hispanus. [illegible] Salamantinus. † [illegible] — Theologi missi a rege Hispaniae: [illegible] Perez de Ayala. Hispanus. ann. 1548 [illegible] Segobiensis. † archiep. Valentinus [illegible] et doctor: ann. 1562. [illegible] FF. Trident. Hieronymus de Velasco. Hispanus [illegible] regiae cancell. Valli[illegible] 1565 [illegible] † 1566. Franciscus Herrera [illegible] Herrera). Hispanus. — Theologi missi a rege Portugalliae: FF. Hieronymus ab

Oleaftro, ord. Praedic., S. theol. doctor. Lufitanus. *receffit e Bononia* 1549. † 1563. **Georgius a S. Jacobo**, ord. Praedic., Lufitanus. *receffit e Bononia* 12. *Sept*. 1549. *Habuit orat. Tridenti Dom*. 1. *Quadrag*. 1547. *Fuit poftea inquifitor Ulyfippo-nenfis*. **Gafpar de Regibus**, ord. Praedic., S. theol. doctor. Lufitanus. *poftea ep. titular. Tripolitanus et fuffraganeus cardin. archiep. Ebrocenfis*. — Theologus miffus ab Ottone Truchfes, principe et epifcopo Auguftenfi: **Petrus Canifius**, presbyter Societ. Jefu. Belga. *fuit primus e Germanis in Soc. Jefu adfcriptus: in Germania provincialis praepofitus a S. Ignatio. Ejus opera enumerat Philipp. Allegambe. † Friburgi Helvetiorum* 21. *Decemb*. 1597. *aetat*. 77. — Theologi feculares, vel juris canonici doctores: DD. **Francifcus Vargas**. Hifpanus. *Mexiae audit., fifcus Caftellae, dein orator Caroli V. imperat. ad Venetos, et Philippi II. ad Pium IV. Scripfit de jurisdict. epifcop. et pontif. auctorit*. **Alphonfus Zorilla**. Hifpanus. *fecretar. Didaci de Hurtado de Mendoza: dein ordin. S. Auguftini frater*. † 1580. **Petrus Naja**. Hifpanus; **Joannes Quintana**. Hifpanus; **Joannes Velafcus**. Hifpanus; **Joannes Morelli**. Hifpanus; **Gentianus Hervetus**. Gallus. *f. theol. doct., dein canonicus Remenfis. † Remis* 12. *Sept*. 1595. **Petrus Sarra**. Hifpanus; **Antonius Felicius**. Hifpanus; **Joannes Sarravia** (*al*. Saramiae), Hifpanus; **Melchior de Bosmediano**. Hifpanus; **Francifcus Sonnius**, S. T. D. Brabantus. *Sonnium prioribus his feffionibus adfuiffe qua Miffum epifcopi Tornacenfis, conftat ex epift. Viglii. Apud Miraeum diplom. Belgic., edit. noviff. T. III., pag*. 463. — Theologi regulares ordinis S. Dominici: FF. **Bartholomaeus Miranda**. Hifpanus; **Marcus Laureus**. Trophaeenfis. *dein ann*. 1560. *ep. Campanienfis*. † 1571. **Joannes de Utino**, prior Tridentinus. Italus; **Georgius de Senis**. Senenfis. *primarius Franc. Bandini archiep. Senenfis theologus. Poftea orator patriae ad Julium III. † in patria* 1578. *aetat*. 88. **Petrus de Alvarado**. Hifpanus; **Hieronymus**. Genuenfis; **Vincentius**. Leonius; **Dominicus de S. Cruce**. Hifpanus; **Hieronymus Muzzerellus**. Genuenfis (*Par*. Bononienfis). *ann*. 1550. *prior et inquifit. Bonon., S. palat. apoft. magifter, ac ann*. 1553. *archiep. Compfenfis, et ad Carolum V. legatus Julii III. † Salerni* 1561. **Ludovicus de Catania**, cum R. D. Panormitano. Siculus. † *ep. Agrigentinus* 29. *Sept*. 1569. *aetat*. 84. — Theologi ordinis Minorum de obfervantia: FF. **Vincentius Lunellus**. Hifpanus; **Andreas de Vega**, facrae theol. doctor. Hifpanus. *fuit lector Salmanticenfis, laudatus a multis, non a Bellarmino, cui Wadingus refpondet*. **Hieronymus Lombardellus**, cuftos provinciae Brixienfis. Brixienfis; **Clemens**. Januenfis; **Joannes Confilius**, facrae theol. doctor. Gallus; **Richardus Cenomannus**, facrae theol. doctor Parif. Carnotenfis. *fcripferat nonnulla opera, relata a Gonzaga*. **Joannes Malieti** (*al*. Jacobus Mailletus. Atrebatenfis), Flander; **Thomas Hafaert** (*al*. Narfat. Tornacenfis), Flander; **Ludovicus Carvajalus**, philof. ac theol. doctor Parif. Hifpanus. *habuit orationem ad PP. Dom. III. quadrag*. 1547. **Ludovicus Vitrarius**. Veronenfis; **Francifcus Salazar**. Hifpanus; **Clemens de**

Monilia, cuftos provinciae Bononienfis. Genuenfis; Silvefter de Cremona. Cremonenfis; Antonius Duglioa. Hifpanus; Joannes Baptifta Caftilio. Mediolanenfis. — Theologi ordinis Minorum conventualium: FF. Francifcus de Pattis. Panormitanus; Sigismundus de Ruta (*al.* Sigismundus Phedrius de Diruta); Joannes Jacobus de Monte Falconis, minifter Romandiolae; Francifcus Vicedominus. Ferrarienfis. † *Bonon.* 29. *Octob.* .... *aetat.* 59., *fepult. ibid. apud fuos. Habuit orationem Neapoli in funere Mariae reginae Angliae* 1559., *item ad fynod. Trident. Dom. XXV. poft pentec.*, 22. *Nov.* 1562., *de duplici myfterio, abominationis uno, defolationis altero.* Joannes de Corrigia (*Par.* de Corregio), Italus. *patruus Cardin. Hieronymi Bernerii.* Laurentius Fulgineus de Rovigo, provinc. provinciae S. Antonii de Padua; Aloyfius Pignifmus de Columnia (*al.* Glimonia); Petrus Paulus Cuporella de Potentia. *dein* 26. *Sept.* 1552. *epifc. Cotronenfis.* † 1556. Sebaftianus de Caftello. Caftellanus; Joannes Baptifta Monclavo; Antonius Firfius, regens Perufii. De Ponarolo; Joannes Bernerius, regens Bononienfis. De Corrigio; Angelus Vigerius, regens Neapoli. De Adrio; Hieronymus Girellus. Brixienfis. † *in patria* 1573. *aetat.* 83. Bernardinus Coftacciarius. De Coftacciario; Philippus Brachus, lector Patavinus. Faventinus; Dominicus de S. Cruce; Bonaventura de Caftro-Franco; Valerius de Vicentia; Ludovicus Athefinus; Julius de Placentia; Petrus Paulus Picentinus; Francifcus Vita, theologus archiep. Panormitani. Pactenfis Siculus; Jacobus Rofeus de Randazo. Siculus. † *Paduae* 1548. — Theologi ordinis eremitarum S. Augustini: FF. Gregorius Perfectus, facrae theol. doct. Patavinus. *focius Seripandi, tunc generalis ordin. fui.* † *Romae* 27. *Aug.* 1555. Andreas Patavinus, provincialis in Tarvifo; Silvefter Vicentinus; Dionyfius Sigillenfis, regens Paduae; Gafpar Venturius. Siculus; Aurelius Patavinus, S. theol. doct. prior provinc. terrae S., De Roca-Contrata; Paulus Senenfis, facrae theol. doct., *poftea provinc. Senenfis et S. fcript. profeff. Piombinenfis.* † *poft ann.* 1561. Conftantius de Monte; Joannes Lochel. Gallus; Adrianus Meffus. Rotomagenfis; Stephanus de Seftino; Stephanus Confertes; Joannes Francifcus. Brixienfis; Aurelius de Contrata. Tarvifinus; Marianus Rocha. Feltrenfis; Ambrofius de Verona; Omnibonus. Veronenfis; Gafpar, facrae theol. doct., cum epifcopo Syracufano. Syracufanus. — Theologi ordinis Carmelitarum: FF. Antonius Marinarius, S. T. D. et provincialis Apuliae. Apulus; Joannes Stephanus Facmus. Cremonenfis; Martinus Vaftalla, provincialis Romandiolae. Parmenfis; Vicentius de Leoniis, vicarius Panormitanus. Siculus; Bartholomaeus de Rovereto (*al.* De Graduno); Pontius Politus, regens Paduae, facrae theol. doct., Cremonenfis. † *in patria* 1. *Apr.* 1571. *Fuit Lombardiae praefsul* 25. *ann.* Albertus Vicentinus, regens Venetiarum. Vicentinus; Angelus Ambrofianus. Senenfis; Francifcus Vita. Apulus; Nicolaus Trecenfis. Gallus; Cornelius de Sanizar; Guilielmus Prot. Gallus; Joannes Maria. Tridentinus; Antonius de Rovereto; Martinus de Caftello, facrae theol. doct. Romandiolus; Aegidius Chard, facrae

theol. doct., Belga Gandenſis. *in ſap. Rom. muſeo public. profeſſ. Prior gener.* 1532. *confirmatus* 1539. *Habuit orationem coram Paulo III.* Antonius Riccius a Novoelaria. *ter vicar. gener. congreg. Mantuae, nempe* 1537., 1543., *et* 1549. Stephanus. Panormitanus. — Theologi ordinis Servorum B. Mariae: FF. Laurentius (*al. add.* Mazochius), ſacrae theol. doct., cum ſuo generali. De Caſtro Franco. *fuit doct. Pariſ., poenitent. apoſt. per Galliam.* † *in patria* 8. *Sept.* 1560. *aetat.* 70. Zacharias de Florentia; Franciſcus. Senenſis; Hieronymus de Summa Ripa; Joannes Paulus. Mediolanenſis; Hieronymus. Bononienſis; Lanfranchinus. Mediolanenſis; Deodatus. Mediolanenſis; Lucas. Faventinus; Julius. Ferrarienſis; Thaddaeus. Florentinus; Rodulfus. Florentinus; Laurentius Maſcochius; Ambroſius de Platina; Marianus de Verona; Stephanus de Aretio; Joannes Antonius. Faventinus; Athanaſius de Purſibus (*al.* De Porticiis), Forolivienſis; Joannes Baptiſta de Urbe Veteri. — Officiales S. concilii. Commiſſarii apoſtolici: RR. DD. Thomas Campegius, ep. Feltrenſis. Bononienſis; Philibertus Ferrerius, ep. Hipporegienſis. Pedemontanus (*al.* Hipporegienſis); Thomas de S. Felicio, ep. Cavenſis. Neapolitanus; FF. Dominicus Soto, ord. Praedic. vicar. gener. locum tenens. Segobienſis. *ordinar. Caroli V. a confeſſ.* † 15. *Nov.* 1560. *Illuſtri ſtemmate eſt a concilio nobilitatus, flamma egrediente ex duabus manibus complexis, cum inſcriptione: Fides, quae per caritatem operatur.* Franciſcus Forerius, ord. Praedic., Luſitanus; Antonius Bergomas. — Secretarius S. concilii: R. D. Angelus Maſſarellus. Sanſeverinus. *poſtea,* 15. *Decemb.* 1557. *creat. epiſc. Theleſinus.* — Promotor S. concilii: D. Hercules Severolus. Faventinus. — Magiſtri caeremoniarum: DD. Pompeius de Spiritibus. Spoletinus; Ludovicus Bondonus de Firmanis. Maceratenſis. — Notarii: DD. Claudius de la Caſe. Lotharingus; Nicolaus Driel. Germanus. — Curſores: Joannes Roliard. Lotharingus; Mathurin. Menard. Gallus. — Cantores: Ivo Baril. Gallus; Joannes le Comte. Belga; Antonius Rojal. Gallus; Petrus Ordonnes. Hiſpanus; Joannes de Monte. Germanus; Bartolini etc. — Capitaneus ad cuſtodiam S. concilii: Ill. D. Nicolaus Madrutius, baro liber Tridentinus. Germanus. *cum copia nobilium deferentium baculum rubeum longitudinis cannae unius, et poſt eum haſtarii multi.* — Locum tenens: Ill. D. Sigiſmundus, comes arcis.

BULLA RESUMPTIONIS
CONCILII TRIDENTINI,
ſub Julio III. Pont. Max.

Iulius Epiſcopus, *ſervus ſervorum Dei, ad futuram rei memoriam.*

Cum ad tollenda religionis noſtrae diſſidia, quae in Germania longo tempore non ſine totius Chriſtiani

orbis perturbatione, et fcandalo viguerunt, bonum, opportunum, et expediens effe videatur, ficuti etiam chariffimus in Chrifto filius nofter, Carolus Romanorum imperator femper auguftus, nobis per fuas litteras et nuntios fignificari fecit, ut facrum oecumenicum generale concilium per fel. rec. Paulum papam III., praedecefforem noftrum, indictum, et per nos tunc cardinalatus honore fungentes, atque ipfius praedeceffforis nomine, una cum duobus aliis fanctae Romanae ecclefiae cardinalibus ipfi concilio praefidentes, inceptum, ordinatum, et continuatum, in quo plures publicae et folemnes habitae fuerunt feffiones, pluraque tam in caufa fidei, quam reformationis promulgata decreta, multaque etiam ad utramque caufam pertinentia examinata et discuffa, ad civitatem Tridentinam reducatur: Nos, ad quos, et [1]) fummos pro tempore pontifices fpectat generalia concilia indicere et dirigere, ut ecclefiae pacem, et Chriftianae fidei, atque orthodoxae religionis incrementum, ad omnipotentis Dei laudem et gloriam procuremus, et quantum in nobis eft, tranquillitati ipfius Germaniae, quae fane provincia retroactis temporibus in vera religione, ac facrorum conciliorum, et fanctorum patrum doctrina excolenda, exhibendaque maximis pontificibus, Chrifti redemptoris noftri in terra vicariis, debita obedientia, et reverentia, nulli Chriftianorum provinciae fuit unquam fecunda, paterne confulamus, fperantes per ipfius Dei gratiam, et benignitatem futurum, ut reges omnes, ac principes Chriftiani, juftis, piisque noftris in hac re votis annuant, faveant, atque affiftant: venerabiles fratres patriarchas, archiepifcopos, epifcopos, et dilectos filios abbates, omnesque alios et fingulos, qui de jure, vel confuetudine, vel privilegio, conciliis generalibus intereffe debent, quosque idem praedeceffor nofter in fuis indictionis et aliis quibuscumque defuper confectis et publicatis litteris, concilio intereffe voluit, per vifcera mifericordiae Domini noftri, Jefu Chrifti, hortamur, requirimus, et monemus, ut pro-

---

1) *Hard. hab. in margine*: „*forte*, ut fummos"; *quod leg. Chif.; Rom. M.* et *om.*

ximis futuris kalendis Maji, quem diem ad ipsum concilium in eo, in quo nunc reperitur, statu resumendum et prosequendum, praevia matura deliberatione, et ex certa nostra scientia, et de apostolicae auctoritatis plenitudine, ac venerabilium fratrum nostrorum, sanctae Romanae ecclesiae cardinalium consilio, [2]) assensu, statuimus, decernimus, et declaramus, in ipsa civitate Tridenti, legitimo cessante impedimento, convenire, et se congregare, ac ipsius concilii continuationi et prosecutioni, omni mora postposita, incumbere velint. Nos enim operam sedulo daturi sumus, ut eodem tempore, in eadem civitate, nostri omnino adsint legati: per quos, si per aetatem nostram, valetudinemque et sedis apostolicae necessitates, personaliter adesse nequiverimus, Spiritu sancto duce; ipsi concilio praesidebimus: quacumque ipsius concilii translatione et suspensione, ceterisque contrariis non obstantibus quibuscumque, ac praesertim illis, quae idem praedecessor noster in suis litteris praedictis, quas cum omnibus et singulis in eis contentis clausulis, et decretis in suo robore permanere volumus, atque decernimus, et quatenus opus sit, innovamus, voluit non obstare: irritum nihilominus decernentes, et inane, si secus super his a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel ignoranter, contigerit attentari. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam, nostrorum, hortationis, requisitionis, monitionis, statuti, declarationis, innovationis, voluntatis, et decretorum infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum, Petri, et Pauli, apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romae, apud sanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae M. D. L. decimo octavo kal. Decem. pontificatus nostri anno primo. *M. card. Crescen.*

Rom. Amasaeus.

---

2) et *add. Hard., Rom. M., Ve., Chif.*

SACROSANCTI OECUMENICI ET GENERALIS CONCILII TRIDENTINI

SESSIO UNDECIMA,

quae est prima sub Julio III. Pont. Max., celebrata Kal. Maji M. D. LI.

In nomine sanctae et individuae Trinitatis, Patris et Filii, et Spiritus sancti. Amen.

b) Anno a nativitate Domini millesimo quingentesimo quinquagesimo primo, indictione nona, die vero Veneris prima mensis Maji, pontificatus sanctissimi domini nostri Julii, divina providentia papae tertii, anno secundo, reverendissimus et illustrissimus Marcellus sanctae Romanae ecclesiae presbyter cardinalis de Crescentiis, praelibati sanctissimi domini papae de latere legatus, ac reverendus dominus Sebastianus Pighinus archiepiscopus Sipontinus, et Aloysius Lipomanus episcopus Veronensis, apostolicae sedis nuntii, una cum reliquis patribus, qui Tridenti aderant, de mane convenerunt in ecclesia cathedrali sancti Vigilii civitatis Tridentinae, in qua celebrarunt primam sessionem hujus sacri concilii Tridentini sub eodem sanctissimo domino nostro Julio: ubi, celebrata prius de Spiritu sancto solemni missa, peractisque consuetis ceremoniis, lectae fuerunt litterae ejusdem sanctissimi domini nostri papae super reassumptione et prosecutione sacri oecumenici et generalis concilij Tridentini. Deinde reverendus dominus archiepiscopus Turritanus conversus ad patres alta et intelligibili voce legit haec, quae sequuntur:

Decretum de resumendo concilio.

Placetne vobis, ad laudem, et gloriam sanctae et individuae Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiritus sancti, ad incrementum et exaltationem fidei, et religionis Christianae, sacrum oecumenicum, et generale concilium Tridentinum, juxta formam, et tenorem litterarum sanctissimi domini nostri, resumi debere, et procedendum esse ad ulteriora? Responderunt, Placet.

---

b) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 798 sq.

Indictio futurae sessionis.

Placetne vobis proximam futuram sessionem habendam, et celebrandam esse in futuris kalendis Septembris? Responderunt, Placet.

c) *Nomina, cognomina et patriae praelatorum, qui interfuerunt sessioni undecimae.*

Legati praesidentes: R. et Ill. D. Marcellus Crescentius, S. R. E. cardinalis presbyter, primus praesidens. Romanus; R. D. Sebastianus Pighinus, archiep. Sipontinus, secundus praesidens. Rhiginus; R. D. Aloysius Lipomanus, ep. Veronensis, tertius praesidens. Venetus. — Orator Caroli V. Caesaris: Ill. D. Hugo, ex comitibus de Montfort, comes in Rottenfels. Germanus. — Archiepiscopi: RR. DD. Salvator Salapusus (*al.* Salvator Alexius Sassarus..... Hispanus), archiep. Turritanus. Sardus; Ludovicus Chieregatus, archiep. Antibarensis. Vicentinus; Balthasar de Heredia, archiep. Calaritanus. Sardus. — Episcopi: RR. DD. Joannes Fonseca, ep. Castellimaris. Hispanus; Joan. de Salazar de Burgo, ep. Lancianensis. Hispanus; Petrus Vagner, ep. Algarensis. Hispanus; Hieronymus de Bononia, ep. Syracusanus. Siculus; Franciscus de Navarra, ep. Pacensis. Hispanus; Petrus de Augustinis, ep. Oscensis. Hispanus; Joan. Bernardus Diaz de Luco, ep. Calaguritanus. Hispanus; Octavianus Preconius, ep. Monopolitanus. Siculus; Vincentius de Leone, ep. Bosanensis. Siculus; Nicolaus Psaulme, ep. Virdunensis. Lotharingus. — Tum alii plures Theologi ac Proceres.

SESSIO DUODECIMA,

quae est secunda sub Julio III. Pont. Max.
celebrata die 1. Septemb. M. D. LI.

Decretum prorogationis sessionis.

Sacrosancta oecumenica, et generalis Tridentina synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, praesidentibus in ea eisdem sanctae sedis apostolicae legato, et nuntiis [1]), quae in proxime praeterita sessione sequentem hanc hodie habendam, et ad ulteriora procedendum esse decreverat, cum ob inclytae Germanicae nationis, cujus praecipue causa agitur, absentiam,

1) praesid.... nuntiis *om. Brix.*

c) Ex Annalibus Odorici Raynaldi ad ann. 1551. N. 7.

ac non magnam ceterorum patrum frequentiam [2]), procedere hactenus distulerit, de venerabilium in Chriſto fratrum, et filiorum ſuorum Maguntini, et Treverenſis archiepiſcoporum, ac ſacri Romani imperii principum electorum, et complurium ipſius aliarumque provinciarum epiſcoporum, ſub hanc ipſam diem adventu in Domino exultans, et dignas ipſi omnipotenti Deo agens gratias, firmamque ſpem concipiens, quamplurimos alios [3]) tam ipſius Germanicae, quam aliarum nationum praelatos, et ſui officii debito, et hoc exemplo commotos, propediem eſſe venturos; futuram ſeſſionem ad quadrageſimam diem, quae erit undecima menſis Octobris proxime ſequentis, indicit; et concilium ipſum in ſtatu, in quo reperitur, proſequendo, cum in praeteritis ſeſſionibus de ſeptem ſacramentis novae legis in genere, et in ſpecie de baptiſmate, et confirmatione definitum fuerit, ſtatuit et decernit de ſanctiſſimae Euchariſtiae ſacramento; nec non, quod ad reformationem attinet, de reliquis, quae ad faciliorem et commodiorem praelatorum reſidentiam pertinent, agi et tractari debere. Ac monet, et hortatur omnes patres, ut interim Domini noſtri, Jeſu Chriſti [d]) exemplo, quantum tamen humana fragilitas patietur, jejuniis, et orationibus vacent, ut tandem placatus, qui in ſaecula ſit benedictus, Deus corda hominum ad verae ſuae fidei agnitionem, et ſanctae matris eccleſiae unitatem, ac recte vivendi normam reducere dignetur.

e) *Nomina, cognomina, patriae et dignitates patrum et oratorum, qui interfuerunt ſeſſioni XII. concilii Tridentini, ſecundae ſub Julio III., habitae die* 1. *Septembris* 1551.

Legati praeſidentes *(cf. ſeſſ. XI.)*: Marcellus Creſcentius. † *audit. rot. Veronae* 28. *Maji* 1552. *ſepult. eſt in baſil. S. Mariae major. Extitit ex ejus familia Alex. patriarch. Hieroſolym. cubic. Clementis X. praefect.* 1674. Sebaſtianus Pighinus. *dein cardin. Olim,* 21. *Aug.* 1546. *ep. Aliſan., tum* 4. *Jun.* 1548. *Feltrenſis, et* 2. *Decemb.* 1553. *Adrienſ.* † *Romae eod. anno*

---

2) ac non... frequentiam *om. ead.* — 3) alios *om. ead.*

d) Matth. 4, 2. Luc. 6, 12. — e) Ex act. concil. per Nicol. Pſalmaeum collect. Emendata tamen ſunt varia nomina ex Langhei Mſſ. coaevo et auth.: inſertae quoq. ſunt notulae ex ſupplem. indicis conc. Trid. edit. Par. 1754.

et menſe, *aetat.* 53. Aloyſius Lipomanus. † *Romae* 15. *Aug.* 1559. *aetat.* 63. — Cardinalis non legatus: R. et Ill. D. Chriſtophorus Madrucius, tit. S. Caeſarei in palatio S. R. E. presbyter cardinalis, epiſcopus et princeps Tridentinus, ac adminiſtrator Brixienſis (v. ſeſſ. X.), Germanus. — S. R. I. principes electores: R. et Ill. D. Sebaſtianus ab Henſeſtein (*Par.* Hauſeſtein), archiep. Moguntinus. Germanus. *elect.* 17. *Octob.* 1547. *Tridenti fuit* 1. *Septemb.* 1551., *inde receſſit* 21. *Martii* 1552. † *Moguntiae* 1555. R. et Ill. D. Joannes ab Iſenburgh, archiep. Trevirenſis. Germanus. *ex canon. elect. archiep. Trevirenſis et princeps elector* 20. *Apr.* 1547. *Tridenti fuit* 1. *Septemb.* 1551., *et inde in ditiones ſuas receſſit* 16. *Febr.* 1552. † *menſe April.* 1556. — Oratores Caroli V. Caeſaris auguſti: Ill. D. Hugo (vid. ſeſſ. XI.); Ill. D. Franciſcus a Toleto (*Par.* Franciſcus Alvarez de Toledo), Hiſpanus. — Oratores Ferdinandi I., Romanorum ac Hungariae et Bohemiae regis: RR. DD. Paulus a Gregorianis, ep. Zagrabienſis. Hungarus; Fredericus Nauſea (*Par.* Nauſea. Blancicampianus), ep. Viennenſis. Germanus. *elect. ep. Viennenſis* 1541. † 1552. — Orator Henrici II. regis Chriſtianiſſimi: Jacobus Amyot, abbas Bellozanenſis. Melodunenſis. *dein ep. Altiſſiodorenſis*, *et magnus regni Franciae eleemoſynarius. Tridenti in hac ſeſſione tantum comparuit*, *ut regis nomine proteſtaretur contra concilium.* † 1593. — Archiepiſcopi: RR. DD. Salvator Salapuſus (*Par.* Salvator Alepus. *al.* Salv. Alexius Saſſarus.... Hiſpanus), archiep. Turritanus. Sardus. *elect.* 29. *Januar.* 1524. Ludovicus Chieregatus, archiep. Antibarenſis. Vicentinus. *elect.* 25. *Aug.* 1528. Petrus Tagliavia de Arragon, archiep. Panormitanus (cf. ſeſſ. X.), Hiſpanus; Balthaſar de Heredia, archiep. Calaritanus (cf. ſeſſ. X.), Sardus; Petrus Guerrero, archiep. Granatenſis. Hiſpanus. *elect.* 1546. — Epiſcopi: RR. DD. Gaſpar Joffredus, ep. Segobricenſis et Albaracenenſis. Valentinus. *archi-major nuncup. eccl. Valentin.* 2. *Sept.* 1530. Joannes Baptiſta Campegius, ep. Majoricenſis (cf. ſeſſ. X.), Bononienſis; Joannes Fonſeca, ep. Caſtellimaris (cf. ib.), Hiſpanus; Joannes de Salazar de Burgo, ep. Lancianenſis (cf. ib.), Hiſpanus; Petrus Vagner, ep. Algarenſis. Hiſpanus. *elect.* 4. *Jun.* 1540. Balthaſar Vauſman, ep. Miſienſis, ſuffraganeus Moguntiacenſis. Germanus. *elect.* 20. *Aug.* 1540. Hieronymus de Bononia, ep. Syracuſanus (cf. ſeſſ. X.), Siculus; Manricque de Lara (*Par.* Franc. Manrique de Lara, ex ducibus de Najera), ep. Auriacenſis. Hiſpanus. *elect.* 1542. Franciſcus de Navarra, ep. Pacenſis (cf. ſeſſ. X.), Hiſpanus; Joannes Jobinus, ep. Conſtantienſis. Hiſpanus. *elect.* 27. *Jun.* 1542. Petrus de Auguſtinis, ep. Oſcenſis (cf. ib.), Hiſpanus; Gregorius Flaes (*Par.* Georgius Flach), ep. Solienſis, ſuffraganeus Herbipolenſis. Germanus; Joannes Bernardus Diaz de luco, ep. Calaguritanus (cf. ib.), Hiſpanus; Michael Pugius, ep. Elnenſis. Hiſpanus. *elect.* 1544. † 1561. *Fuit ep. Urgellenſis* 22. *Octob.* 1552. *Ilerdenſis* 8. *Aug.* 1561. Octavianus Preconius, ep. Monopolitanus. Siculus. *elect.* 15. *Apr.* 1546. Joannes Ferdinand. Tzemino (*Par.* de Termino), ep. Le-

gionenfis. Hifpanus. *elect.* 1548. † 1557. Chriftophorus Rofcius (*Par.* Roxanus y Sandoval.... Fontarabius. Cantaber), ep. Ovetenfis. Hifpanus. *elect.* 1546. † *archiep. Hifpalenfis* 22. *Sept.* 1580., *aetat.* 78. Joannes Aemilianus, ep. Tudenfis. Hifpanus. *elect.* 1. *Jun.* 1547., *dein* 28. *Jul.* 1564. *ep. Legion.*, † *menfe Apr.* 1578. Antonius Codina, ep. Lacorenfis, fuffraganeus Barcinonenfis. Hifpanus. *elect.* 7. *Maj.* 1548. Martinus Ayala (*Par.* Martinus Perez de Ayala), ep. Guadiccenfis. Hifpanus. *elect.* 16. *Maj.* 1548. *Poftea*, 1560. *ep. Segobienfis.* † *archiep. Valentinus* 5. *Aug.* 1566. Petrus de Acugna (*Par.* de Acunna a Villaneda), ep. Afturicenfis. Hifpanus. *elect.* 1549. † *ep. Salmantinus* 24. *Sept.* 1552. Nicolaus Pfaulme, ep. Virdunenfis. Lotharingus. *elect.* 4. *Jun.* 1548. † 10. *Aug.* 1575. *Excudendum curavit concilium cum fuis elucubrationibus*, *Virduni* 1564. Francifcus Salazar, ep. Salaminenfis, fuffraganeus Majoricenfis. Hifpanus; Vincentius de Leone, ep. Bofanenfis. Siculus. *ord. Carmelit. Elect.* 16. *Nov.* 1548. † 1556. Aegidius Fofcararius (*Par.* Fufcherarius.. Bononienfis), ep. Mutinenfis. Mutinenfis. *ord. Praedic. Elect.* 15. *Maj.* 1550. † *Romae* 23. *Decemb.* 1564., *aetat.* 58. D. Francifcus, Fifcalis Hifpaniarum; R. D. Angelus Maffarellus, fecretarius concilii (cf. feff. X.), Sanfeverinus. — Doctores theologi, non copiofa hominum turba.

SESSIO DECIMA TERTIA,

quae eft tertia fub Julio III. Pont. Max.
celebrata die XI. Octob. M. D. LI.

Decretum de fanctiffimo Euchariftiae facramento.

Cap. I. *De reali praefentia Domini noftri, Jefu Chrifti, in fanctiffimo Euchariftiae facramento.* Cap. II. *De ratione inftitutionis fanctiffimi hujus facramenti.* Cap. III. *De excellentia fanctiffimae Euchariftiae fuper reliqua facramenta.* Cap. IV. *De tranfubftantiatione.* Cap. V. *De cultu, et veneratione huic fanctiffimo facramento exhibenda.* Cap. VI. *De afervando facrae Euchariftiae facramento, et ad infirmos deferendo.* Cap. VII. *De praeparatione, quae adhibenda eft, ut digne quis facram Euchariftiam percipiat.* Cap. VIII. *De ufu admirabilis hujus facramenti.*

De facrofancto Euchariftiae facramento

Canon I. — XI.

(V. fupra T. I. p. 43 — 52.)

Decretum de reformatione.

Cap. I.

[*Epiſcopi prudenter moribus ſubditorum reformandis invigilent: ab eorum correctione non appelletur.*]

Eadem ſacroſancta [1]) Tridentina ſynodus, in Spiritu ſancto legitime congregata [2]), praeſidentibus in ea eisdem ſanctae ſedis apoſtolicae legato, et nuntiis [3]), intendens nonnulla ſtatuere, quae ad jurisdictionem pertinent epiſcoporum, ut, [f]) juxta proximae ſeſſionis decretum [4]), illi in commiſſis ſibi eccleſiis eo libentius reſideant, quo facilius, et commodius ſibi ſubjectos regere, et in vitae, ac morum honeſtate continere potuerint [5]); illud primum eos admonendos cenſet, [g]) ut ſe paſtores, non percuſſores eſſe meminerint, atque ita praeeſſe ſibi ſubditis oportere, ut non in eis dominentur, ſed illos, tamquam filios, et fratres, diligant; elaborentque ut hortando, et monendo ab illicitis deterreant; ne, ubi deliquerint, debitis eos poenis coercere cogantur. Quos tamen ſi quid per humanam fragilitatem peccare contigerit, illa [h]) Apoſtoli eſt ab eis ſervanda praeceptio, ut illos arguant, obſecrent, increpent in omni bonitate et patientia: [i]) cum ſaepe plus erga corrigendos agat benevolentia, quam auſteritas; plus exhortatio, quam comminatio; plus caritas, quam poteſtas. Sin autem ob delicti gravitatem virga opus fuerit; tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia judicium, cum lenitate ſeveritas adhibenda eſt: ut ſine aſperitate diſciplina populis ſalutaris, ac neceſſaria conſervetur: et qui correpti fuerint, emendentur, aut, ſi reſipiſcere noluerint, ceteri, ſalubri in eos animadverſionis exemplo, a vitiis deterreantur: cum ſit diligentis et pii ſimul paſtoris officium, morbis ovium levia [6]) primum adhibere fomenta, poſt,

---

1) ſancta *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Ven.*, *Dil.*, *Hard.* — 2) in Sp. ſ. leg. congr., *om. eaed.* — 3) praeſid. — nuntiis, *om. Vird.*, *Rhem.* — 4) juxta-decretum, *om. eaed.* — 5) poſſint *eaed.* — 6) lenia *Dil.*, *Hard.*

f) Seſſ. XII. ſub fin. — g) Tit. 1, 7. 1 Tim. 3, 3. 1 Petr. 5, 2 ſq. Seſſ. XXIV. de reform. c. 3., ſeſſ. XXV. de reform. c. 1. — h) 2 Tim. 4, 2. — i) Leon. M. ep. 14. ad Anaſtaſ. c. 1. (Opp. I. p. 684.) Gregor. IV. ep. I. ad univ. Epiſc. (Manſi T. XIV. p. 515.).

ubi morbi gravitas ita poftulet, ad acriora, et graviora remedia defcendere: fin autem ne [7]) ea quidem proficiant illis fubmovendis, [k]) ceteras faltem oves a contagionis periculo liberare. Cum igitur rei criminum plerumque ad evitandas poenas, et epifcoporum fubterfugienda judicia, querelas et gravamina fimulent, et appellationis diffugio judicis proceffum impediant; ne remedio, ad innocentiae praefidium inftituto, ad iniquitatis defenfionem abutantur, utque [8]) hujusmodi eorum calliditati et tergiverfationi occurratur, ita ftatuit, et decrevit: [l]) In caufis vifitationis et correctionis, five habilitatis et inhabilitatis, nec non criminalibus, ab epifcopo, feu illius in fpiritualibus vicario generali, ante definitivam fententiam, ab interlocutoria, vel alio quocumque gravamine non appelletur; neque epifcopus, feu vicarius appellationi hujusmodi tamquam frivolae deferre teneatur: fed ea, ac quacumque inhibitione ab appellationis judice emanata, nec non, omni ftylo, et confuetudine, etiam immemorabili contraria non obftante, ad ulteriora valeat procedere, [m]) nifi gravamen hujusmodi per definitivam fententiam reparari, vel ab ipfa definitiva appellari non poffit. Quibus cafibus facrorum et antiquorum canonum ftatuta illibata perfiftant.

Cap. II.

[*In criminalibus appellatio ab epifcopo, quando metropolitano, aut uni ex vicinioribus committenda fit.*]

A fententia epifcopi, vel ipfius in fpiritualibus vicarii generalis, in criminalibus appellationis caufa, ubi appellationi [9]) locus fuerit, fi apoftolica auctoritate in partibus eam committi contigerit, metropoli-

---

7) nec *R. Vat.*, *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.* — 8) atque ut *eaed.*, *Ven.*, *Hard.* — 9) appellationis *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.* *R. Vat.*

k) Aug. de corr. et grat. c. 15. (Opp. X, 512.) Hier. in Gal. 5, 9. (Opp. VII, 489.) — l) Cf. feff. XXII. de reform. c. 1. et feff. XXIV. de reform. c. 20. Conc. Lat. IV. c. 48. (Manfi T. XXII. p. 1034 fq.). — m) Ib. c. 35. (p. 1022.)

tano, seu illius etiam vicario in spiritualibus generali, aut si ille aliqua de causa suspectus foret, vel ultra duas legales [n]) dietas distet, seu ab ipso appellatum fuerit, uni ex vicinioribus episcopis, seu illorum vicariis, non autem inferioribus judicibus committatur.

Cap. III.

[*Acta primae instantiae intra triginta dies dentur gratis reo appellanti.*]

Reus, ab episcopo, aut ejus vicario in spiritualibus generali, in criminali causa appellans, coram judice, ad quem appellavit, acta primae instantiae omnino producat: et judex, nisi illis visis, ad ejus absolutionem minime procedat. Is autem, a quo appellatum fuerit, intra triginta dies, acta ipsa postulanti gratis exhibeat: alioqui absque illis, causa appellationis hujusmodi, prout justitia suaserit, terminetur.

Cap. IV.

[*Qua ratione clerici ob gravia crimina sacris exauctorandi.*]

Cum vero tam gravia nonnumquam sint delicta, ab ecclesiasticis commissa personis, ut ob eorum atrocitatem e [10]) sacris ordinibus deponendae, et curiae sint tradendae saeculari: in quo [o]) secundum sacros canones certus episcoporum numerus requiritur; quos si omnes adhibere difficile esset, debita juris executio differretur: si quando autem intervenire possent, eorum residentia intermitteretur: propterea statuit, et decrevit: episcopo per se, seu illius vicarium in spiritualibus generalem [11]), contra clericum, in sacris etiam presbyteratus ordinibus constitutum, etiam ad illius condemnationem, nec non verbalem depositionem; et per seipsum etiam, ad actualem, atque solemnem degradationem ab ipsis ordinibus, et gradibus ecclesiasti-

10) a *pro* e *Rom. M.* — 11) vicario — generali *ead.*

n) Sexti Decr. L. 1. tit. 3. c. 11. §. 1. — o) Cf. Conc. Hispal. II. a. 619. can. 6. (Mansi T. X. p. 559.) Gratian. decr. P. II. caus. 15. qu. 7. c. 3 sqq. Sexti decret. L. V. tit. 9. c. 2.

cis in casibus, in quibus aliorum episcoporum praesentia, in numero a canonibus definito, requiritur, etiam absque illis procedere liceat: adhibitis tamen et in hoc sibi assistentibus, totidem abbatibus, usum mitrae et baculi ex privilegio apostolico habentibus, si in civitate, aut dioecesi reperiri, et commode interesse possint; alioquin aliis personis in ecclesiastica dignitate constitutis, quae aetate graves, ac juris scientia commendabiles existant.

Cap. V.

[Summarie cognoscat episcopus de gratiis aut absolutionem criminis, aut remissionem poenae respicientibus.]

Et quoniam per fictas causas, quae tamen satis probabiles videntur, interdum accidit, ut nonnulli ejusmodi gratias extorqueant, per quas poenae illis episcoporum justa severitate inflictae, aut remittuntur omnino, aut minuuntur: cum non ferendum sit, ut mendacium, quod tantopere Deo displicet, non modo ipsum p) impunitum sit, verum etiam alterius delicti veniam impetret mentienti: idcirco, ut sequitur, statuit, et decrevit: episcopus, apud ecclesiam suam residens, de surreptione, et obreptione gratiae, quae super absolutione alicujus publici criminis, vel delicti, de quo ipse inquirere coeperat; aut remissione poenae, ad quam criminosus per eum condemnatus fuerit, falsis precibus impetratur, per seipsum, tamquam sedis apostolicae delegatus, etiam summarie cognoscat; ipsamque gratiam, postquam per falsi narrationem, aut veri taciturnitatem obtentam esse, legitime constiterit, non admittat.

Cap. VI.

[Non citetur personaliter episcopus, nisi depositionis aut privationis causa.]

Quoniam vero subditi episcopo, tametsi jure correpti fuerint, magnopere tamen eum odisse, et, tam-

p) Ex. 23, 1. Lev. 19, 11. Prov. 6, 16 sq. 19. 8, 7. 12, 17.

quam injuria affecti ſint, falſa illi crimina objicere ſolent; ut, quoquo pacto poſſint, ei moleſtiam exhibeant; cujus vexationis timor plerumque illum ad inquirenda, et punienda eorum delicta ſegniorem reddit: idcirco, ne is magno ſuo, et eccleſiae incommodo gregem ſibi creditum relinquere, ac non ſine epiſcopalis dignitatis diminutione vagari cogatur, ita ſtatuit, et decrevit: q) epiſcopus, niſi ob cauſam, ex qua deponendus, ſive privandus veniret, etiam ſi ex officio, aut per inquiſitionem, ſeu denuntiationem, vel accuſationem, ſive alio quovis modo procedatur, ut perſonaliter compareat, nequaquam citetur, vel moneatur.

Cap. VII.

[*Qualitates teſtium contra epiſcopum deſcribuntur.*]

Teſtes in cauſa criminali, r) ad informationem, vel indicia, ſeu alias in cauſa principali contra epiſcopum, niſi conteſtes, et bonae converſationis, exiſtimationis, et famae fuerint, non recipiantur: et ſi odio, temeritate, aut cupiditate aliquid depoſuerint, gravibus poenis multentur.

Cap. VIII.

[*Graves epiſcoporum cauſae a Pont. Max. cognoſcantur.*]

Cauſae epiſcoporum, cum pro criminis objecti qualitate comparere debeant, s) coram Pontifice Max. referantur, ac per ipſum terminentur.

Decretum prorogationis, definitionis quatuor articulorum de ſacramento Euchariſtiae, et ſalvi conductus proteſtantibus dandi.

Eadem ſancta ſynodus errores omnes, qui ſuper

q) Seſſ. XXIV. de reform. c. 5. — r) Grat. decr. P. II. cauſ. 2. qu. 4. c. 3. Conc. Carth. II. a. 390. can. 6. (Manſi T. III. p. 694.). — s) Seſſ. XXIV. de reform. c. 5.

hoc fanctiffimo facramento repullularunt, tamquam vepres ex agro Dominico evellere, ac omnium fidelium faluti profpicere cupiens, quotidianis precibus, Deo omnipotenti pie oblatis, inter alios, ad hoc facramentum pertinentes, articulos, diligentiffima veritatis catholicae inquifitione tractatos, plurimis accuratiffimisque pro rerum gravitate disputationibus habitis, cognitis quoque praeftantiffimorum theologorum fententiis, hos etiam tractabat: An neceffarium fit ad falutem, et divino jure praeceptum, ut finguli Chrifti fideles fub utraque fpecie ipfum venerabile facramentum accipiant. Et: Num minus fumat, qui fub altera, quam qui fub utraque communicat. Et: An erraverit fancta mater ecclefia, laicos, et non celebrantes facerdotes, fub panis fpecie dumtaxat communicando. Et: An parvuli etiam communicandi fint. Sed quoniam ex nobiliffima Germaniae provincia ii, qui fe proteftantes nominant, fuper his ipfis articulis, antequam definiantur, audiri a fancta fynodo cupiunt, et eam ob caufam fidem publicam ab illa poftularunt, ut ipfis tuto huc venire, et in hac urbe commorari, ac libere coram fynodo dicere, atque proponere quae fenferint, et poftea, cum libuerit, recedere liceat: fancta ipfa fynodus, licet magno defiderio eorum adventum multos antea menfes exfpectarit, tamen ut pia mater, quae ingemifcit, et parturit, fummopere id defiderans, ac laborans, ut in iis, qui Chriftiano nomine cenfentur, nulla fint fchifmata, fed, quemadmodum eumdem omnes Deum, et Redemptorem agnofcunt, ita idem dicant, idem credant, idem fapiant: confidens [1]) Dei mifericordia [2]), et fperans fore, ut illi in fanctiffimam et falutarem unius fidei, fpei, caritatisque concordiam redigantur, libenter eis in hac re morem gerens, fecuritatem, et fidem, ut petierunt, publicam, quam falvum conductum vocant, quod ad fe pertinet, ejus, qui infrafcriptus erit, tenoris, dedit, atque conceffit: et eorum caufa definitionem illorum articulorum ad fecundam feffionem distulit, quam, ut illi commode ei intereffe poffint, in diem feftum conver-

1) in *add. Brix., Hard.* — 2) mifericordiae *Rom. M.*

ſionis divi Pauli, qui erit XXV. die menſis Januarii anni ſequentis, indixit. Illudque praeterea ſtatuit, ut in eadem ſeſſione de ſacrificio miſſae agatur, propter magnam utriusque rei connexionem. Interea ſeſſione proxima de poenitentiae, et extremae unctionis ſacramentis tractandum. Illam autem die feſto divae Catharinae virginis et martyris, qui erit XXV. Novembris, habendam eſſe decrevit, ſimulque, ut in utraque materiam reformationis proſequatur.

SALVUS CONDUCTUS DATUS PROTESTANTIBUS.

Sacroſancta generalis Tridentina ſynodus, in Spiritu ſancto legitime congregata, praeſidentibus in ea eisdem ſanctae ſedis apoſtolicae legato [1]) et nuntiis. Omnibus et ſingulis ſive eccleſiaſticis, ſive ſaecularibus perſonis univerſae Germaniae, cujuscumque gradus, ſtatus, conditionis, et qualitatis ſint, quae ad oecumenicum hoc, et generale concilium accedere voluerint, ut de iis rebus, quae in ipſa ſynodo tractari debent, omni libertate conferre, proponere, et tractare, ac ad ipſum oecumenicum concilium libere et tuto venire, et in eo manere et commorari, ac articulos, quot illis videbitur, tam ſcripto, quam verbo offerre, proponere, et cum patribus, ſive iis, qui ab ipſa ſancta ſynodo delecti fuerint, conferre, et absque ullis conviciis, et contumeliis disputare, necnon, quando illis placuerit, recedere poſſint, et valeant, publicam fidem, et plenam ſecuritatem, quam ſalvum conductum appellant, cum omnibus, et ſingulis clauſulis et decretis neceſſariis et opportunis, etiam ſi ſpecialiter, et non per verba generalia exprimi deberent, quae pro expreſſis haberi voluit, quantum ad ipſam ſanctam ſynodum ſpectat, concedit. Placuit praeterea ſanctae ſynodo, ut, ſi pro majori libertate ac ſecuritate eorum, certos tam pro commiſſis, quam pro committendis per eos delictis judices eis deputari cupiant, illos ſibi benevolos nominent, etiam ſi delicta ipſa quantumcumque enormia, ac haereſim ſapientia fuerint.

1) legatis *Brix.*

t) *Nomina, cognomina, patriae et dignitates patrum, oratorum aliorumque, qui interfuerunt feffioni XIII. concilii Tridentini, tertiae fub Julio III., habitae die XI. Octobris* 1551.

Legati praefidentes: iidem, qui in feff. XII. — Cardinalis non legatus: vid. ib.— S. R. I. principes electores: praeter fupra feff. XII. laudatos: R. et Ill. D. Adolphus, ex comitibus de Schauwenburgh, archiep. Colonienfis. Germanus. *ex praepofito Leodienfi et coadjut. Colon. electus ac receptus* 24. *Januar.* 1547. *archiepifcopus, princeps et elector Colonienfis, dejecto jam a fede fua Hermanno de Veda, ad Lutheranos transfuga, die* 16. *Apr.* 1546. *Tridentum venit* 10. *Octob.* 1551., *inde in ditiones fuas reverfus eft* 21. *Mart.* 1552. † 1556. Oratores Caroli V. Caefaris augufti: iidem, qui in praecedenti feffione; quibus jungendus: R. D. Guilielmus a Pictavia, archidiaconus Campiniae in ecclefia Leodienfi. Belga. *fuit etiam praepofitus Furnenfis, et B. M. V. Audomarenfis, canonicus et archidiaconus Flandriae in ecclefia Morinenfi. Electus fuit ecclefiae Leodienfis praepofitus* 16. *Febr.* 1568. † *Gratianopoli ann.* 1570. — Oratores Ferdinandi I., Rom. ac Hungar. et Bohem. regis: iidem, qui in feff. XII. — Oratores electoris Brandeburgenfis: Excell. D. Chriftophorus Stratius (*Par.* de Straffen), J. U. doctor. Germanus; Magnif. D. Joannes Hoffmannus, fecretarius. Germanus. — Archiepifcopi: praeter fupra feff. XII. laudatos: R. D. Olaus Magnus, archiepifcopus Upfalenfis. Gothus. — Epifcopi: iidem, qui in feff. XII., et praeterea: RR. DD. Thomas Campegius, ep. Feltrenfis (cf. feff. X.), Bononienfis; Coriolanus Martyranus, ep. S. Marci. Neapolitanus (*ap.* Neapolitanus. *Langh.* Cofentinus. cf. feff. X.); Bernardus Bonjoannes, ep. Camerinenfis (cf. ib.), Romanus; Richardus Patus, ep. Vigornienfis (cf. ib.), Anglus; Erafmus a Limpurg (*Par.* Erafmus, ex baronibus de Lymburg), ep. Argentinenfis. Germanus. *elect.* 1541. † 27. *Nov.* 1568. Cornelius Muffus, ep. Bituntinus (cf. feff. X.), Placentinus; Jacobus Jacobellus, ep. Bellicaftrenfis (cf. ib.), Romanus; Jacobus Naclantus, ep. Clodienfis (cf. ib.), Florentinus; Michael a Turre (*Par.* a Torre), ep. Cenetenfis. Utinenfis. *elect.* 7. *Febr.* 1546; † *S. R. E. cardin.* 20. *Febr.* 1586. *aetat.* 75. *In Galliam nunt. apoft. miffus a Pio V.* 1567., *cujus nomine Carolum Emman., Sabaudiae ducis filium, facro fonte levavit.* Chriftophorus Metzler, ep. Conftantienfis. Germanus. *elect.* 1547. † 1561. Gutherus de Caranagial (*Par.* Gutiere Vargas de Carajaval... Madritenfis), ep. Placentinus. Hifpanus. *elect.* 1513. † 7. *Apr.* 1559. Francifcus de Bevenanides (*Par.* de Benavides), ep. Mindonienfis. Hifpanus. *Hieronymita. Antea ep. Carthaginenfis in Indiis elect.* 1543. † *elect. Giennenfis* 15. *Maj.* 1560. Geraldus de Rambaldis, ep. Civitatenfis in Apulia. Italus. *elect.* 30. *Maji* 1550. *Suffragan. card. Ranuccii archiep. Ravennat.* Petrus Ponz de Leon, ep. Civita-

---

t) Ex act. concil. per Nicol. Pfalmaeum collect., adject. notul. ex fupplem. indic. concil. Trid. edit. Par. 1754.

tenfis. Hifpanus. *elect.* 1549. † *ep. Placentinus* 17. *Januar.* 1573. *aetat.* 63. Gafpar de Stuniga (*Par.* Zuniga y Avellaneda ex comitibus Mirandenfium), ep. Segobienfis. Hifpanus. *elect.* 1550. *Poft. archiep. Hifpal.* † *Giennae S. R. E. cardin.* 2. *Januar.* 1571. Angelus Bragadinus, ep. Vicentinus. Vicentinus. *elect.* 17. *Mart.* 1550. † 1560. Alvarus Mofcofus (*Par.* Mofcofo), ep. Pampelonienfis. Hifpanus. *elect.* 19. *Aug.* 1550. † *ep. Zamorenfis* 1561. Thomas de Platanis (*Par.* de Plantanis... Suitenfis), ep. Curienfis. Helvetius. 19. *Martii* 1550. *cantor ejus ecclefiae.* Julius Pflug, ep. Naumburgenfis. Germanus. *elect.* 1546. † 1564. — Procurator abfentis: R. P. Martinus Claveus (*Par.* Olavius), Societ. Jefu, procurator R. epifcopi et cardinalis Auguftenfis. Hifpanus. † 17. *Aug.* 1556. — Abbates: RR. DD. Gerardus de Hamericourt, abbas S. Bertini, Morinenfis dioecefis. Belga. † *Audomari* 1577. Marcus de Brixia, abbas S. Vitalis de Ravenna, ordinis S. Benedicti. Brixienfis; Eufebius de Parma, abbas S. Mariae gratiar., dioecefis Placentinae, ordinis Caffinenfis. Parmenfis. — Generalis ordinis eremitarum S. Auguftini: R. P. Chriftophorus Patavinus. Patavinus. *elect.* 17. *Maji* 1551. *Rexit ann.* 18., † *Romae* 4. *Febr.* 1569., *aetat.* 69. *fepult. ibid.* — Theologi, miffi a Julio III: Alphonfus Salmeron, presbyter Soc. Jefu (cf. feff. X.), Hifpanus; Jacobus Laynez, Soc. Jefu (cf. ib.), Hifpanus. — Theologi a Caefare miffi: D. Petrus Malvenda, clericus fecularis. Hifpanus; D. Joannes Arza, clericus fecularis. Hifpanus. *examinavit haereticorum articulos cum Layno et Salmerone* 8. *Septemb.* 1551. Melchior Canus, ordinis Praedicatorum. Hifpanus. *ep. Canarienfis* 1. *Sept.* 1552. † *Toleti* 1560. *Ecclefia dimiffa, ad ordinem reverfus fuerat.* Alphonfus a Caftro, ordinis Minorum de obfervantia (cf. feff. X.), Hifpanus. — Theologi miffi a Maria regina Hungariae ex univerfitate Lovanienfi: DD. Ruardus Tapperus, facrae theol. doctor, decanus ad S. Petrum et cancellarius univerfitatis. Batavus. † *Bruxellis* 2. *Mart.* 1559., *aetat.* 71. Joannes Leonardi Haffelius, facrae theol. doct., Leodienfis. † *Tridenti* 5. *Januar.* 1552. Francifcus Sonnius, facrae theol. doct., Brabantus. † *Antverpiae* 1576. Judocus Ravefteyn, facrae theol. doct., Flander. † *Lovanii* 7. *Febr.* 1570. PP. Joannes Waltheri, ord. Praedic. facrae theol. doct., Infulenfis. † 1564. Joannes Mahufius, ord. Minorum. Aldenardenfis. † 4. *Octob.* 1577. Rogerius Juvenis, ord. eremit. S. Auguftini. Brugenfis. † *Brugis* 1597. Alexius Candidus, ord. Carmelitarum, facrae theol. licent. in univerfit. Colonienfi. Gandenfis; D. Ulmarus Bernartius, J. U. D., nomine ordinis ecclefiaftici ditionum Belgicarum. Cafletanus. *Trident. deputat. ac miff. a rer. Belgicar. praefect.* † *Lov.* 1570. — Theologi, qui erant cum S. R. I. electoribus: P. Ambrofius Pelargus (cf. feff. X.), ordinis Praedicat., cum R. Trevirenfi. Germanus; D. Joannes Gropperus, canon. ac vicar. Colonienfis, cum R. Colonienfi. Germanus. † *Romae, delectus S. R. E. cardin.*, 13. *Mart.* 1558., *aetat.* 58. P. Everardus Billicus (*Par.* Billicus), ordinis Carmelitarum, cum R. Colonienfi. Germanus. *S.*

T. D. et provincialis inferioris Germaniae, provinciae ſuae. Poſtea deſignatus fuit electori Colonienſi coepiſcopus ſuffraganeus. Morte praeventus obiit Coloniae 1557. *(aliis* 1562.*) Sepultus apud ſuos.* D. Joannes Delphicus, ſecularis clericus, cum R. Trevirenſi. Germanus. — Theologi ſeculares, qui erant apud D. praelatos: DD. Martinus Malo, familiaris R. D. Ovetenſis. Hiſpanus; Jacobus Ferruſius, S. T. D., cum R. D. Segobricenſi. Hiſpanus; Franciſcus Joro, cum R. D. Granatenſi. Hiſpanus; Melchior Voſmediano (*Par.* Avoſmedianus, S. T. D.), cum R. D. Pacenſi. Hiſpanus. *poſtea, ann.* 1560., *epiſc. Gadicenſis.* Petrus Frago, cum eodem R. D. Pacenſi. Hiſpanus; Joannes Caballus, cum R. D. Auriacenſi. Hiſpanus. — Theologi regulares ordinis Praedicatorum: FF. Reginaldus de Genua (*Par.* Janua), Italus; Aloyſius de Catania (*Par.* Ludovicus de Catania), cum R. D. Panormitano. Siculus. † *epiſc. Agrigentinus* 29. *Sept.* 1569., *aetat.* 84. Bernardinus de Colloredo, cum R. D. Elnenſi. Utinenſis. *theologus epiſc. Forojulienſis.* Didacus Xanes, ſocius P. Cani. Hiſpanus. — Ordinis Minorum de obſervantia: FF. Deſiderius de Verona in S. Laurentio; Alphonſus de Contreras, ſocius P. de Ortega. Hiſpanus; Antonius Ulla, ſocius P. a Caſtro. Hiſpanus. — Ordinis eremitarum S. Auguſtini: FF. Marianus Feltring (*Par.* Feltrinus), prior S. Marci. Tridentinus. *habuit orationem Domin. III. quadrag.* 1552. Adeodatus de Senis, cum R. D. Panormitano. Senenſis. *S. T. D. et profeſſor publicus Senenſis.* Franciſcus, cum generali. — Ordinis Minorum conventualium: F. Sigismundus Feduus (*Par.* Sigism. Fedrius de Diruta, ordin. Min. de obſerv., provinc. prov. Umbr.), cum R. D. Tridentino. Umber. — Ordinis Carmelitarum: F. Deſiderius de Panormi, cum R. D. Boſanenſi. Siculus. — Ordinis S. Hieronymi: F. Franciſcus de Viſargia (*Par.* de Villalva), ſacrae theol. D., cum R. D. Granatenſi. Hiſpanus.

SESSIO DECIMA QUARTA,

quae eſt quarta ſub Julio III. Pont. Max.,
celebrata die XXV. Novemb. M. D. LI.

Doctrina de ſanctiſſimis poenitentiae, et extremae unctionis ſacramentis.

Cap. I. *De neceſſitate, et inſtitutione ſacramenti poenitentiae.* Cap. II. *De differentia ſacramenti poenitentiae, et baptiſmi.* Cap. III. *De partibus, et fructu hujus ſacramenti.* Cap. IV. *De contritione.* Cap. V. *De confeſſione.* Cap. VI. *De miniſtro hujus ſacramenti, et abſolutione.* Cap. VII. *De caſuum reſervatione.* Cap. VIII. *De ſatisfactionis neceſſitate, et fructu.* Cap. IX. *De*

operibus satisfactionis. — *De sacramento extremae unctionis.* Cap. I. *De institutione sacramenti extremae unctionis.* Cap. II. *De effectu hujus sacramenti.* Cap. III. *De ministro hujus sacramenti, et tempore, quo dari debeat.* — *De sanctissimo Poenitentiae sacramento* Canon I. — XV. — *De sacramento extremae unctionis* Canon I. — IV.
(V. supra T. I. p. 52—71.)

Decretum de reformatione. Prooemium.

[*Episcoporum munus est subditos, praesertim ad animarum curam constitutos, admonere officii sui.*]

Cum proprie episcoporum munus sit, [u]) subditorum omnium vitia redarguere; hoc illis praecipue cavendum erit, ne clerici, praesertim ad animarum curam constituti, criminosi sint, neve inhonestam vitam, ipsis conniventibus, ducant. Nam si eos pravis, et corruptis moribus esse permittant; quo pacto laicos de ipsorum vitiis redarguent, qui uno ab eis sermone convinci possent, quod clericos ipsis [1]) patiantur esse deteriores? qua etiam libertate laicos corripere poterunt sacerdotes; cum tacite sibi ipsi respondeant, eadem se admisisse, quae corripiunt? Monebunt propterea episcopi suos clericos, in quocumque ordine fuerint, ut conversatione, sermone, et scientia, commisso sibi Dei populo praeeant [v]); memores ejus, quod scriptum est: [w]) *Sancti estote, quia* et *ego sanctus sum.* Et juxta Apostoli vocem: [x]) *Nemini* dent *ullam offensionem, ut non vituperetur ministerium* eorum; *sed in omnibus* exhibeant se, *sicut ministros Dei:* ne illud prophetae dictum impleatur in eis: [y]) *Sacerdotes* Dei [2]) contaminant sancta, et reprobant *legem.* Ut autem ipsi episcopi id liberius exequi,

---

1) ipsi *pro* ipsis *Hard.* — 2) mei *pro* Dei *Brix.*

u) Cf. sess. VI. de reform. c. 3. et conc. Tolet. IX. a. 655. praefat. (Mansi T. XI. p. 25.). — v) Cf. 1 Cor. 9, 27. sess. XXII. de reform. c. 1. — w) Lev. 11, 44. 19, 2. 20, 7. 1 Petr. 1, 16. — x) 2 Cor. 6, 3 sq. — y) Ez. 22, 26. Sophon. 3, 4.

ac quoquam praetextu defuper impediri nequeant; eadem facrofancta oecumenica, et generalis [3]) Tridentina fynodus, praefidentibus in ea eisdem apoftolicae fedis, legato, et nuntiis [4]), hos, qui fequuntur, canones ftatuendos, et decernendos duxit.

Cap. I.

[*Si prohibiti afcendere ad ordines, afcendant, fi interdicti, fi fufpenfi, puniantur.*]

Cum honeftius, ac tutius fit fubjecto, debitam praepofitis obedientiam impendendo, in inferiori minifterio defervire, quam cum praepofitorum fcandalo graduum altiorum appetere dignitatem; ei, cui afcenfus ad facros ordines a fuo praelato, ex quacumque caufa, etiam ob occultum crimen, quomodolibet etiam extrajudicialiter fuerit interdictus; aut qui a fuis ordinibus, feu gradibus, vel dignitatibus ecclefiafticis fuerit fuspenfus; nulla contra ipfius praelati voluntatem conceffa licentia de fe promoveri faciendo; aut ad priores ordines, gradus, et dignitates, five honores reftitutio fuffragetur.

Cap. II.

[*Si epifcopus quoscumque ordines contulerit fibi non fubdito, etiam familiari, fine expreffo proprii praelati confenfu, uterque decretae poenae fubjaceat.*]

Et, quoniam nonnulli epifcopi ecclefiarum, quae in partibus infidelium confiftunt, clero carentes, et populo Chriftiano, cum fere vagabundi fint, et permanentem fedem non habeant, non quae Jefu Chrifti, [a]) fed alienas oves infcio proprio paftore quaerentes, dum per hanc fanctam fynodum, fe pontificalia officia in alterius dioecefi, nifi de loci ordinarii expreffa licentia, et in perfonas eidem ordinario fubjectas tantum, exercere prohibitos vident, in legis fraudem, et

3) oecum. et gener. *om. ead.* — 4) praefid. — nuntiis *om. Vird., Rhem.*

a) Seff. huj. de reform. c. 8. et feff. VI. de reform. c. 5.

contemptum, quasi episcopalem cathedram in loco nullius dioecesis sua temeritate eligunt [5]), et quoscumque ad se venientes, etiam si suorum episcoporum, seu praelatorum litteras commendatitias non habeant, clericali charactere insignire, et ad sacros etiam presbyteratus ordines promovere praesumunt: quo plerumque fit, ut minus idonei, et rudes, ac ignari, et qui a suo episcopo tamquam inhabiles, et indigni rejecti fuerunt [6]), ordinati, nec divina officia peragere, nec ecclesiastica sacramenta recte valeant ministrare: Nemo episcoporum, qui titulares vocantur, etiam si in loco nullius dioecesis, etiam exempto, aut aliquo monasterio cujusvis ordinis resederint, aut moram traxerint, vigore cujusvis privilegii sibi de promovendo quoscumque ad se venientes pro tempore concessi, alterius subditum, etiam praetextu familiaritatis continuae commensalitatis suae, absque sui proprii praelati expresso consensu, aut litteris [a]) dimissoriis, ad aliquos sacros, aut minores ordines, vel primam tonsuram promovere, seu ordinare valeat. Contrafaciens, ab exercitio pontificalium per annum; taliter vero promoti [7]) ab executione ordinum sic susceptorum, donec suo praelato visum fuerit, ipso jure sint suspensi.

Cap. III.

[*Episcopus suos clericos ab alio male promotos suspendere potest, si minus idoneos repererit.*]

Episcopus quoscumque [b]) suos clericos, praesertim in sacris constitutos, absque suo praecedenti examine, et commendatitiis litteris, quacumque auctoritate promotos, licet tamquam habiles ab eo, a quo ordinati sunt, probatos, quos tamen ad divina officia celebranda, seu ecclesiastica sacramenta ministranda minus idoneos,

---

5) eligant *eaed.* — 6) fuerint *eaed.* — 7) promotus *Ven.*, *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.*, *Hard.*, *Chif.*

a) Sess. VI. de reform. c. 5. sess. XXIII. de reform. c. 3. 8. 10. Conc. Nic. I. can. 15 sq. (Mansi T. II. p. 674 sq.) Concil. Aurelian. III. a. 538. can. 15. (Mansi T. IX. p. 16.) Conc. Mogunt. a. 888. c. 14. (Mansi T. XVIII. p. 68.). — b) Huj. sess. de reform. c. 2. sess. XXIII. de reform. c. 8.

et capaces repererit, a fusceptorum ordinum exercitio ad tempus, de quo ei videbitur, fuspendere, et illis ne in altari, aut aliquo ordine miniftrent, interdicere poffit.

Cap. IV.

[*Nullus clericus eximatur a correctione epifcopi, etiam extra vifitationem.*]

Omnes [c]) ecclefiarum praelati, qui ad corrigendos fubditorum exceffus diligenter intendere debent, et a quibus nullus clericus per hujus fanctae fynodi ftatuta, cujusvis privilegii praetextu, tutus cenfetur [8]), quo minus juxta canonicas fanctiones vifitari, puniri, et corrigi poffit; fi in ecclefiis fuis refederint, quoscumque faeculares clericos, qualitercumque exemptos, qui alias fuae jurisdictioni fubeffent, de eorum exceffibus, criminibus et delictis, quoties, et quando opus fuerit, etiam extra vifitationem, tamquam ad hoc apoftolicae fedis delegati, corrigendi, et caftigandi [d]) facultatem habeant: quibuscumque exemptionibus, declarationibus, confuetudinibus, fententiis, juramentis, concordiis [9]), quae fuos tantum obligent [10]) auctores; ipfis clericis, ac eorum confanguineis, capellanis, familiaribus, procuratoribus, et aliis quibuslibet ipforum exemptorum contemplatione, et intuitu minime fuffragantibus.

Cap. V.

[*Confervatorum jurisdictio certis finibus concluditur.*]

Infuper, cum nonnulli, qui fub praetextu quod fuper bonis, et rebus, ac juribus fuis diverfae eis injuriae, ac moleftiae inferantur, certos judices per litteras confervatorias deputari obtinent, qui illos a moleftiis et injuriis hujusmodi tueantur ac defendant, et in poffeffione, feu quafi, bonorum, rerum, ac jurium fuo-

---

8) cenfeatur *Vird.*, *Rhem.* — 9) concordiis *om. eaed.* — 10) obligant *Brix.*

c) Huj. feff. de reform. prooem. Seff. VI. de reform. c. 3. — d) Seff. VI. de reform. c. 4. Seff. XXIV. de reform. c. 5.

rum manuteneant, et conservent, neque super illis eos molestari permittant, ejusmodi litteras in plerisque contra concedentis mentem in reprobum sensum detorqueant: idcirco nemini omnino, cujuscumque dignitatis, et conditionis sit, etiam si capitulum fuerit, conservatoriae litterae cum quibuscumque clausulis, aut decretis, et [11]) quorumcumque judicum deputatione, quocumque etiam alio praetextu, aut colore concessae suffragentur ad hoc, ut coram suo episcopo, sive alio superiore ordinario in criminalibus, et [12]) mixtis causis accusari, et conveniri, ac contra eum inquiri, et procedi non possit; aut, quo minus si qua jura ei ex cessione competierint, super illis libere valeat apud judicem ordinarium conveniri. In civilibus etiam causis si ipse actor exstiterit, aliquem ei apud suos conservatores judices in judicium trahere minime liceat. Quod si in iis causis, in quibus ipse reus fuerit, contigerit, ut electus ab eo conservator ab actore suspectus esse dicatur, aut si qua inter ipsos judices, conservatorem, et ordinarium controversia super competentia jurisdictionis orta fuerit, nequaquam in causa procedatur, donec per arbitros, in forma juris electos, super suspicione, aut jurisdictionis competentia fuerit judicatum. Familiaribus vero ejus, qui hujusmodi litteris conservatoriis tueri se [13]) solent, nihil illae prosint, praeterquam duobus dumtaxat, si tamen illi propriis ejus sumptibus vixerint. Nemo etiam similium litterarum beneficio ultra quinquennium gaudere possit [14]). Non liceat quoque conservatoribus judicibus ullum habere tribunal erectum. [15]) In causis vero mercedum, aut miserabilium personarum hujus sanctae synodi super [e]) hoc decretum in suo robore permaneat [15]). Universitates autem generales, ac collegia doctorum, seu scholarium, et regularia loca, nec non hospitalia actu hospitalitatem servantia, ac universita-

11) et *om. R. Vat., Ven., Dil., Brix., Vird., Rhem., Hard., Ve., Chif.* — 12) aut *pro* et *Brix., Vird., Rhem.* — 13) se *om. Brix.* — 14) possint *Rom. M.* — 15) In causis vero merced.... permaneat *om. Vird., Rhem.*

e) Sess. VII. de reform. c. 14.

tum, collegiorum, locorum, et hofpitalium hujusmodi perfonae in praefenti canone minime comprehenfae, fed exemptae [16]) omnino fint, et effe intelligantur.

Cap. VI.

[Poena decernitur in clericos, qui in facris constituti aut beneficia poffidentes, ordini fuo congruente vefte non utuntur.]

Quia vero [17]), etfi habitus non facit monachum, oportet tamen clericos veftes proprio congruentes ordini femper deferre, ut per decentiam habitus extrinfeci morum honeftatem intrinfecam oftendant; tanta autem hodie aliquorum inolevit temeritas, religionisque contemptus, ut propriam dignitatem, et honorem clericalem parvi pendentes, veftes etiam publice deferant laicales, pedes in diverfis ponentes, unum in divinis, alterum in carnalibus; propterea omnes ecclefiafticae perfonae, quantumcumque exemptae, quae aut in facris fuerint, aut dignitates, perfonatus, officia, aut beneficia qualiacumque ecclefiaftica obtinuerint, fi, pofteaquam [18]) ab epifcopo fuo, etiam per edictum publicum, moniti fuerint, honeftum habitum clericalem, illorum ordini, ac dignitati congruentem, et juxta ipfius epifcopi ordinationem, et mandatum non detulerint, per fufpenfionem ab ordinibus, ac officio, et beneficio, ac fructibus, redditibus, et proventibus ipforum beneficiorum; nec non fi femel correpti, denuo in hoc deliquerint, etiam per privationem officiorum, et beneficiorum hujusmodi coerceri poffint, et debeant, [19]) conftitutionem Clementis V., in concilio Viennenfi editam, [f]) quae incipit, *Quoniam*, innovando [20]), et ampliando.

---

16) comprehenfa, fed exempta *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.* — 17) vero *om. Vird.*, *Rhem.* — 18) poftquam *R. Vat.*, *Brix.*, *Ven.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.*, *Hard.*, *Ve.*, *Chif.* — 19) fecundum *add. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.* — 20) invocando *Brix.*, *Dil.*

f) Clement. L. III. tit. 1. c. 2. de vit. et honeft. cleric. cf. Gratian. Decr. P. II. cauf. 21. qu. 4. c. 1 fqq. Concil. Conftantienfe general. feff. 43. de vit. et honeft. cleric. (Manfi T. XXVII. p. 1176.)

Cap. VII.

[*Voluntarii homicidae nunquam; casuales quomodo ordinandi.*]

Cum etiam g) qui per industriam occiderit proximum suum, et per insidias, ab altari avelli debeat, quia [21]) sua voluntate homicidium perpetraverit; etiam si crimen id nec ordine judiciario probatum, nec alia ratione publicum, sed occultum fuerit, nullo tempore ad sacros ordines promoveri possit; nec illi aliqua ecclesiastica beneficia, etiam si curam non habeant animarum, conferre liceat; sed omni ordine, ac beneficio, et officio ecclesiastico perpetuo careat. Si vero homicidium non ex proposito, sed casu, vel vi vim repellendo, ut quis se a morte defenderet, fuisse commissum narretur, quam ob causam etiam ad sacrorum ordinum, et altaris ministerium, et beneficia quaecumque, ac dignitates jure quodammodo dispensatio debeatur; committatur loci ordinario, aut ex causa metropolitano, seu viciniori episcopo; qui non nisi causa cognita, et probatis precibus [22]) ac narratis, nec aliter, dispensare possit.

Cap. VIII.

[*Nulli alienos clericos ex privilegio punire liceat.*]

Praeterea, quia [23]) nonnulli, quorum etiam aliqui veri sunt pastores, ac proprias oves habent, alienis etiam ovibus praeesse quaerunt, et ita alienis subditis quandoque intendunt, ut suorum curam negligant; quicumque, etiam episcopali praeditus dignitate, qui alienos subditos puniendi privilegium habuerit, contra clericos sibi non subjectos [24]), praesertim in sacris constitutos, quorumcumque etiam atrocium criminum reos, nisi cum proprii ipsorum clericorum episcopi, si apud ecclesiam suam [25]) resederit, aut personae ab ipso

---

21) qui *pro* quia *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Brix.*, *Ven.*, *Dil.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Hard.*, *Ve.*, *Chif.* — 22) processibus *pro prec. Brix.*, *Dil.* — 23) tamen *add. Vird.*, *Rhem.* — 24) subditos *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.*, *Ven.*, *Chif.* — 25) suam *om. eaed. et Ve.*

g) Ex. 21, 14.

epiſcopo deputandae interventu nequaquam procedere debeat: alias proceſſus, et inde ſecuta quaecumque viribus omnino careant.

Cap. IX.

[*Beneficia unius dioeceſis nullo praetextu uniantur beneficiis alterius.*]

Et quia jure optimo h) diſtinctae fuerunt dioeceſes, et parochiae, ac unicuique gregi proprii attributi paſtores, et inferiorum eccleſiarum 26) rectores, qui, ſuarum quisque ovium, curam habeant, ut ordo eccleſiaſticus non confundatur, aut una et eadem eccleſia duarum quodam modo dioeceſum fiat, non ſine gravi eorum incommodo, qui illi ſubditi fuerint; beneficia unius dioeceſis, etiam ſi parochiales eccleſiae, vicariae perpetuae, aut ſimplicia beneficia, ſeu praeſtimonia, aut praeſtimoniales portiones fuerint, etiam ratione augendi cultum divinum, aut numerum beneficiatorum, aut alia quacumque de cauſa, alterius dioeceſis beneficio, aut monaſterio, ſeu collegio, vel loco etiam pio perpetuo i) non uniantur, decretum hujus ſanctae ſynodi ſuper hujusmodi unionibus in hoc declarando.

Cap. X.

[*Regularia beneficia regularibus conferantur.*]

Regularia k) beneficia in titulum, regularibus profeſſis provideri conſueta, cum per obitum, aut reſignationem, vel alias illa in titulum obtinentis vacare contigerit, religioſis tantum illius ordinis, vel iis, qui habitum omnino ſuscipere, et profeſſionem emittere teneantur, et non aliis, ne l) veſtem lino, lanaque contextam induant, conferantur.

---

26) eccleſ. *om. Brix., Vird., Rhem.*

h) Conc. Conſtant. I. a. 381. can. 2. (Manſi T. III. p. 559.) Seſſ. XXIV. de reform. c. 13. 17. — i) Seſſ. VII. de reform. c. 6. 7. ſeſſ. XXIV. de reform. c. 13. 15. — k) Seſſ. XXV. de regul. et monial. c. 21. — l) Deuter. 22, 11.

Cap. XI.

[Translati ad alium ordinem in claustro sub obedientia maneant, et beneficiorum saecularium incapaces existant.]

Quia vero regulares, de uno ad alium ordinem translati, facile a suo superiore licentiam standi extra monasterium obtinere solent, ex quo vagandi, et apostatandi occasio tribuitur; nemo cujuscumque ordinis praelatus, vel superior vigore cujusvis [27]) facultatis aliquem ad habitum, et professionem admittere possit; nisi ut in ordine ipso, ad quem transfertur, sub sui superioris obedientia in claustro perpetuo maneat; ac taliter translatus, etiamsi canonicorum regularium fuerit, ad beneficia saecularia, etiam curata, omnino incapax existat.

Cap. XII.

[Nemo nisi ex fundatione, vel dotatione, jus patronatus obtineat.]

Nemo etiam cujusvis [m]) dignitatis ecclesiasticae, vel saecularis, quacumque ratione, nisi ecclesiam, beneficium, aut capellam de novo fundaverit, et construxerit; seu jam erectam, quae tamen sine sufficienti dote fuerit, de suis propriis, et patrimonialibus bonis competenter dotaverit, jus patronatus impetrare, aut obtinere possit, aut debeat. In casu autem fundationis, aut dotationis hujusmodi institutio episcopo, et non alteri inferiori reservetur.

Cap. XIII.

[Praesentatio fiat ordinario, alias praesentatio et institutio sit nulla.]

Non liceat praeterea patrono cujusvis privilegii praetextu aliquem ad beneficia sui juris patronatus, nisi episcopo loci ordinario, ad quem provisio, seu

---

27) cujuscumque *Brix., Dil., Hard.*

m) Seff. XXV. de reform. c. 9.

inftitutio ipfius beneficii, ceffante privilegio, jure pertineret, quoquo modo praefentare: alias praefentatio, ac inftitutio, forfan fecutae nullae fint, et effe intelligantur.

Cap. XIV.

Declarat praeterea fancta fynodus, in futura feffione, quam ad XXV. diem Januarii fubfequentis anni M.D.LII. habendam effe jam decrevit, una cum facrificio miffae agendum, et tractandum effe de facramento ordinis, et profequendam effe materiam de reformatione [28]).

Res eft extra dubium pofita, eosdem patres, oratores ac theologos, ceterosque, qui in feffione praecedenti, etiam adfuiffe feffioni habitae XXV. Novembris 1551., variosque alios per id temporis intervallum confluxiffe, qui patrum numerum auxerunt. Aft horum nomina nec retulit Pfalmaeus, nec Langheus, qui tum Tridenti aderat, eo deputatus ac miffus per rei Belgicae praefectos fecretarius commiffariorum inferioris Germaniae, cujus extat diarium, nunquam typis evulgatum.

SESSIO DECIMA QUINTA,

quae eft quinta fub Julio III. Pont. Max. celebrata die XXV. Januar. M. D. LII.

n) Rem divinam fecit epifcopus Catanenfis: orationem autem habuit epifcopus Majoricenfis o).

Decretum prorogationis feffionis.

Cum ex eo, quod proximis feffionibus decretum fuit, fancta haec, et univerfalis fynodus per hos dies accuratiffime, diligentiffimeque tractaverit ea, quae ad fanctiffimum miffae facrificium, et ad facramentum ordinis fpectant, ut hodierna feffione, quemadmodum Spiritus fanctus fuggeffiffet, decreta de his rebus, et quatuor praeterea articulos ad fanctiffimum euchariftiae facramentum pertinentes, in hanc tandem feffionem

---

28) reformationis *pro* de ref. *Ro., Rom., R. Vat., Brix., Dil., Ven., Rom. M., Hard., Ve., Chif.*

n) Ex collect. Labb. T. XIV. p. 831. — o) Joan. Bapt. Campegius Bononienfis, cujus orat. vid. in Monument. ad hiftor. conc. Trid. T. I. p. 238 fqq.

dilatos [1]), publicaret; atque interim affuturos effe putaverit ad hoc facrofanctum concilium eos, qui fe proteftantes vocant, quorum caufa eorum publicationem articulorum distulerat, et ut libere, ac fine cunctatione ulla huc venirent, fidem eis publicam, five falvum conductum concefferat p): tamen, cum [2]) illi nondum venerint, et eorum nomine fupplicatum huic fanctae fynodo fuerit, ut publicatio, quae hodierno die facienda fuerat, in fequentem feffionem differatur, certa fpe allata affuturos eos effe omnino multo ante illam feffionem, falvo conductu amplioris formae interim accepto: eadem fancta fynodus, in Spiritu fancto legitime congregata, iisdem legato, et nuntiis praefidentibus, nihil magis optans, quam ex praeftantiffima natione Germanica omnes de religione diffenfiones, et fchifmata tollere, ac ejus quieti, paci, otioque confulere, parata ipfos, fi venerint, et humaniter excipere, et benigne audire; confidensque eos non fidei Catholicae pertinaciter oppugnandae, fed veritatis cognofcendae ftudio effe venturos, et, ut evangelicae veritatis ftudiofos decet, fanctae matris ecclefiae decretis, et difciplinae ad extremum effe acquieturos, fequentem feffionem ad edenda, et publicanda ea, quae fupra commemorata funt, in diem feftum fancti Jofephi, qui erit die XIX. menfis Martii, distulit, ut illi fatis temporis, et fpatii habeant non folum ad veniendum, verum etiam ad ea, quae voluerint, antequam is dies veniat, proponenda. Quibus ut omnem diutius cunctandi caufam adimat, fidem publicam, five falvum conductum ejus, qui recitabitur, tenoris et fententiae libenter dat, et concedit. Interea vero de matrimonii facramento agendum, et de eo praeter fuperiorum decretorum publicationem definiendum effe eadem feffione ftatuit, et decernit, et profequendam effe materiam reformationis.

SALVUS CONDUCTUS PROTESTANTIBUS DATUS.

Sacrofancta oecumenica, et generalis Tridentina fynodus, in Spiritu fancto legitime congregata, praefi-

---

1) in hanc t. feff. dilat. *om. Brix.* — 2) cum *om. Hard.*

p) Seff. XIII. p. 73.

dentibus in ea eisdem fanctae fedis apoftolicae, legato, et nuntiis, inhaerendo falvo conductui, in penultima feffione dato q), et illum juxta tenorem infrafcriptum ampliando, univerfis fidem facit, quod omnibus, et fingulis, facerdotibus, electoribus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, nobilibus, militaribus, popularibus, et aliis quibuscumque viris, cujuscumque ftatus, et conditionis, aut qualitatis exiftant, Germanicae provinciae, et nationis civitatibus, et aliis locis ejusdem, et omnibus aliis ecclefiafticis, et faecularibus, praefertim Auguftanae confeffionis perfonis, qui, aut quae una cum ipfis ad hoc generale Tridentinum concilium venient, aut mittentur, ac profecturi funt, aut hucusque venerunt, quocumque nomine cenfeantur, aut valeant nuncupari, tenore praefentium publicam fidem, et plenisfimam, veriffimamque fecuritatem, quam falvum conductum appellant, libere ad hanc civitatem Tridentinam veniendi, ibidemque manendi, ftandi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipfa fynodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, discutiendi, et omnia quaecumque ipfis libuerit, ac articulos quoslibet tam fcripto quam verbo libere offerendi, propalandi, eosque fcripturis facris, et beatorum patrum verbis, fententiis, et rationibus declarandi, aftruendi, et perfuadendi, et, fi opus fuerit, etiam ad objecta concilii generalis refpondendi, et cum iis, qui a concilio delecti fuerint, disputandi [1]), aut caritative absque omni impedimento conferendi, opprobriis, conviciis, ac contumeliis penitus femotis: et fignanter, quod caufae controverfae fecundum facram fcripturam, et Apoftolorum traditiones, probata concilia, et [2]) catholicae ecclefiae confenfum, et fanctorum patrum auctoritates in praedicto concilio Tridentino tractentur: illo etiam addito, ut religionis praetextu, aut deli-

1) Chriftiane *add. R. Vat., Rom. M., Dil., Ven., Chif., Ve., Hard., quae vero in margine habet: „Non eft ea vox,* Chriftiane, *in editione Romana".* — 2) et *om. R. Vat., Brix., Dil., Ven., Hard., Chif., Ve.*

q) Seff. XIII. p. 73.

ctorum circa eam commiſſorum aut committendorum minime puniantur, impartitur, ac omnino concedit: ſic etiam, ut propter illorum praeſentiam neque in itinere, aut quocumque locorum, eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipſa civitate Tridentina a divinis officiis quovis modo ceſſetur: et ut his peractis, vel non peractis, quandocumque ipſis libuerit, aut majorum ſuorum mandato, et aſſenſu ad propria reverti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque ulla renitentia, et occaſione, aut mora, ſalvis rebus eorum, et ſuorum pariter honore, et perſonis, vice verſa poſſint juxta beneplacitum libere, et ſecure redire, de ſcientia tamen ab eadem ſynodo deputandorum, ut tunc opportune eorum ſecuritati absque dolo, et fraude provideatur. Vult etiam ſancta ſynodus in hac publica fide, ſalvoque conductu omnes quascumque clauſulas includi, et contineri, ac pro incluſis haberi, quae pro plena, efficaci, et ſufficienti ſecuritate in eundo, ſtando, ac redeundo neceſſariae et opportunae fuerint. Illud etiam ad majorem ſecuritatem, et pacis, ac conciliationis bonum exprimens, quod ſi quispiam, aut illorum aliqui ſive in itinere, Tridentum veniendo, ſive ibidem morando, aut redeundo, aliquod enorme, quod abſit, egerint, aut commiſerint, quo poſſet hujus fidei publicae et aſſecurationis beneficium eis conceſſum annullari, aut ceſſari 3); vult, et concedit 4), ut in hujusmodi facinore deprehenſi ab ipſis dumtaxat, et non ab aliis condigna animadverſione cum emenda ſufficienti, per partem ipſius ſynodi merito approbanda et laudanda, mox puniantur: illorum aſſecurationis forma, conditionibus et modis omnino manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, ut ſi quisquam, vel aliqui ex ipſa ſynodo, ſive in itinere, aut manendo, aut redeundo, aliquod enorme, quod abſit, egerint, aut commiſerint, quo poſſet hujus fidei publicae, et aſſecurationis beneficium violari, aut quoquo modo tolli, in hujusmodi facinore deprehenſi, ab ipſa ſynodo dumtaxat, et non ab aliis condigna animadverſione, et emenda ſufficienti per partem

---

3) caſſari *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Brix.*, *Dil.*, *Ven.*, *Hard.*, *Chif.* — 4) eadem ſancta ſynodus *add. Brix.*, *Dil.*, *Hard.*

dominorum Germanorum Augustanae confessionis, tunc hic praesentium, merito laudanda, et approbanda, mox puniantur: praesenti assecurationis forma, conditionibus, et modis omnino manentibus illibatis. Vult praeterea ipsa synodus, quod liceat ipsis ambasciatoribus [5]) omnibus et singulis toties, quotiescumque opportunum fuerit, seu necessarium, ad auram capiendam exire de civitate Tridentina, et reverti ad eamdem, necnon nuntium, vel nuntios suos ad quaecumque loca pro suis necessariis negotiis ordinandis libere mittere, seu destinare, ac ipsos missos seu destinatos, seu missum et destinatum suscipere toties, quoties eis videbitur expedire, ita quod aliqui, vel aliquis per deputandos concilii socientur, qui eorum securitati provideant, vel provideat. Qui quidem salvus [6]) conductus, et securitates stare, ac durare debent, et a tempore [6]), et per tempus, quo in ipsius synodi, et suorum tuitionis curam ipsos suscipi contigerit, et usque ad Tridentum perduci, ac toto tempore mansionis eorum ibidem, et rursum post sufficientem audientiam habitam, spatio viginti dierum praemisso, cum ipsi petierint, aut concilium, habita hujusmodi audientia, ipsis recessum indixerit, a Tridento usque in quem quisque elegerit sibi locum tutum, Deo favente, restituet, dolo, et fraude prorsus exclusis. Quae quidem omnia pro universis et singulis Christi fidelibus, pro omnibus principibus, tam ecclesiasticis, quam saecularibus quibuscumque, atque omnibus aliis ecclesiasticis, et saecularibus personis, cujuscumque status, et conditionis [7]) existant, aut quocumque nomine censeantur, inviolabiliter observanda esse promittit, et bona fide spondet.

Insuper, omni fraude et dolo exclusis, vera et bona fide promittit, ipsam synodum nullam vel manifeste, vel occulte occasionem quaesituram, aut aliqua auctoritate, potentia, jure, vel statuto, privilegio, legum, vel canonum, aut quorumcumque conciliorum, praesertimConstantiensis, et Senensis [r]), quacumque forma

5) ambasiatoribus *Hard.* — 6) salvi *ead.*; securitas . . . debeat, a temp. *Chif.*; et *om. etiam Ve.* — 7) conditionibus *ead.*

r) Conc. Constantiens. gen. sess. 19. in cap. *Quod non ob-*

verborum expressa, in aliquod hujus fidei publicae, et plenissimae assecurationis, ac publicae et liberae audientiae, ipsis per ipsam synodum concessae, praejudicium quovis modo usuram, aut quemquam uti permissuram: quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quod si sancta synodus, aut aliquis ex ea vel suis cujuscumque conditionis, vel status, aut praeeminentiae existens, praescriptae assecurationis, et salvi conductus formam et modum in quocumque puncto, vel clausula violaverit, quod tamen avertere dignetur Omnipotens, et sufficiens emenda non fuerit mox subsecuta, et [8]) ipsorum arbitrio merito approbanda et laudanda, habeant ipsam synodum, et habere poterunt, incidisse in omnes poenas, quas jure divino, et humano, aut consuetudine, hujusmodi salvorum conductuum violatores incurrere possunt, absque omni excusatione, aut quavis in hac parte contradictione [9]).

s) *Nomina patrum, oratorum aliorumque, qui interfuerunt sessioni XV. concilii Tridentini, quintae sub Julio III., habitae die XXV. Januarii 1552.*

Huic sessioni interfuerunt omnes, qui sessioni XIII., habitae XI. Octobris 1551., modo inter doctores Lovanienses excipias, Joannem Leonardi Hasselium, qui Tridenti obierat die 5. mensis Januarii 1552. At praeter eos, Langheo teste, interfuerunt huic sessioni varii alii, quorum nomina hic subjicimus ex ejus MSS. coaevo et authentico.

Episcopi: RR. DD. Hieronymus Meytinus (*Par.* Maitteng), ep. Chiemensis. Germanus; Petrus Franciscus Ferrerius, ep. Vercellarum (cf. sess. X.), Italus; Nicolaus Maria Caraciolus (*Par.* Caraccioli), ep. Cataniensis. Italus. *a Turcis captus, dum ad concilium pergeret; factus decanus collegii theolog. Neapol.* 1565. † 1568. Antonius de Laguila (*Par.* de Laquila), ep. Zamorensis. Hispanus. *antea Guadiccensis, elect.* 1545. † 1560., *aetat.* 80. Stephanus de Almeyda, ep. Carthaginensis. Hispanus (*Par.* Lusitanus) *elect. episc. Asturicensis* 1539., *dein* 1542. *Legionensis, ac* 1548. *Carthaginensis.* † *Murciae* 12. *Mart.* 1562. Ferdinandus Loazer (*Par.* de Locases), ep. Ilerdensis. Hispanus. *elect.* 6. *Aug.* 1543. *J. U. D. et inquisitor Cataloniae. Episc. Alvens.* 5. *Maji* 1552. *Dertos.* 28. *Apr.* 1553. *Archiep. Tarracon.* 26. *Apr.* 1560. *Va-*

---

8) et *om. R. Vat., Rom. M., Brix., Dil., Hard.* — 9) Datum Tridenti in sessione publica, die XXV. Januarii MDLII. *add. Brix., Dil.*

stantibus salvis conduct. etc. (Mansi T. XXVII. p. 799.) Conc. Senense a. 1423. (ib. T. XXVIII. p. 1079.). — s) Adject. sunt notul. ex supplem. ind. concil. Trid. edit. Par. 1754.

lentin. 28. *Apr.* 1567. *Patriarcha Antiochen.* † 1568. Gregorius Siricher, ep. Danaliensis, suffraganeus Spirensis. Germanus (*Par.* Georgius Schulterus episc. Tavaliensis, suffrag. Spirensis.... Hispanus.); Joannes de Mello, ep. Silvensis. Lusitanus. *elect.* 2. *Mart.* 1545; ...., ep. Galiopolitanus. Neapolitanus; Joannes Chrit, ep. Occanensis, suffraganeus Monasteriensis. Germanus; ...., ep. Tulanensis. Italus; Achilles de Grassis (*Par.* de Granis), ep. Gornetanus et Montis Fiasconensis, in concilio consecratus. Bononiensis. *elect.* 21. *Aug.* 1551. † *Romae* 8. *Aug.* 1558; ...., ep. Kemmen. prope Saltzburgum. Germanus; Alvarus (*Par.* Alvarus della Quadra.... Hispanus. cf. sess. X.), ep. Venusinus. Neapolitanus. † *episc. Aquilanus et legat. reg. Philippi II. in Angl.* 1575. — Procurator R. episcopi et principis Leodiensis: R. D. Gerardus de Groesbeke, decanus ecclesiae Leodiensis. *elect. episc. Leod. ann.* 1564. † 28. *Dec.* 1580. *aetat.* 63. — Generales ordinum: RR. PP. Franciscus Romaeus, general. ord. Praedicatorum. Castilionensis (*alibi*, ... Aretinus. cf. sess. X.); Julius Mananus, vicarius generalis apostolicus ordinis Minorum. Placentinus.

SESSIO DECIMA SEXTA,

quae est sexta et ultima sub Julio III. Pont. Max. celebrata die XXVIII. April. M. D. LII.

Decretum suspensionis concilii.

Sacrosancta oecumenica et generalis Tridentina synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, praesidentibus in ea reverendissimis dominis, Sebastiano, archiepiscopo Sipontino, et [1]) Aloysio episcopo Veronensi, apostolicis nuntiis, tam eorum proprio, quam reverendissimi, et illustrissimi domini Marcelli tit. S. Marcelli [2]), sanctae Romanae ecclesiae cardinalis, Crescentii, legati, ob adversam ejus gravissimam valetudinem absentis, nomine, non dubitat, Christianis omnibus patere, hoc concilium oecumenicum Tridentum primo a Paulo fel. rec. convocatum, et collectum fuisse; deinde a sanctissimo domino nostro, Julio III. efflagitante Carolo quinto, augustissimo imperatore, ea praecipue de causa fuisse restitutum, ut religionem in multis orbis partibus, et praesertim in Germania, in

1) et *om. Hard.* — 2) tit. S. Marc. *om. ead.*

diverfas opiniones miferabiliter distractam, in ftatum priftinum revocaret; abufus, et mores Chriftianorum corruptiffimos emendaret; cumque ad hoc agendum quam plurimi patres, nulla laborum fuorum, periculorumque habita ratione, e diverfis regionibus alacriter confluxiffent, resque ftrenue magno fidelium concurfu, feliciterque procederet; ac fpes effet non levis, illos Germanos, qui eas novitates excitarent [3], in concilium venturos, fic animatos, ut veris ecclefiae rationibus unanimiter acquiefcerent; lux denique quaedam rebus affulfiffe videretur; caputque attollere inciperet profligata antea, et afflicta respublica Chriftiana: ii repente tumultus, ea bella hoftis generis humani verfutia, exarferunt, ut concilium velut haerere, ac fuum curfum interrumpere fatis incommode cogeretur [4]; fpesque omnis ulterioris progreffus hoc in tempore tolleretur; tantumque aberat, ut fancta fynodus Chriftianorum malis, et incommodis mederetur, ut multorum mentes praeter fui animi fententiam irritaret potius, quam placaret. Cum igitur ipfa fancta fynodus omnia, et praecipue Germaniam armis ardere, et discordiis videret, omnes fere epifcopos Germanos, praefertim principes electores fuis confultum ecclefiis e concilio abiiffe; decrevit tantae neceffitati non reluctari, et ad meliora tempora reticere, ut patres, quo [5]) eis nunc agere non licet, fuis ovibus profpectum ad fuas ecclefias regredi valerent, ne diutius utrobique inutili otio conterantur. Atque ita, quoniam fic temporum conditio tulit, hujus oecumenici concilii Tridentini progreffum per biennium fuspendendum fore decernit, prout praefenti decreto fuspendit; ea tamen lege, ut, fi citius pacata res fit, ac tranquillitas priftina revertatur, quod fperat Dei optimi maximi beneficio non longo fors [6]) fpatio futurum, ipfius concilii progreffus eodemmet tempore fuam vim, firmitatem, vigoremque habere cenfeatur. Sin autem,

3) excitarant *Hard. et Rom. M.*, *Chif.*, *Ve.* — 4) et fatis incommode gereretur *Brix.* — 5) quod *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Ven.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.*; ex quo eis tunc hoc agere non liceat, *Brix.*, *Dil.* — 6) forfan *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Hard*; fore fpatio, in futurum *Brix* fore fpatium futurum *Ve.*

quod Deus avertat, peracto biennio praedicta legitima impedimenta non fuerint fubmota, quam primum cesfaverint, talis fuspenfio eo ipfo fublata effe intelligatur, ac fuus vigor, et robur concilio fit reftitutum, et effe intelligatur fine alia nova concilii convocatione, accedente ad hoc decretum confenfu, et auctoritate Sanctitatis fuae, et fanctae Sedis apoftolicae.

Interea tamen eadem fancta fynodus exhortatur omnes principes Chriftianos, et omnes praelatos, ut obfervent, et refpective, quatenus ad eos fpectat, obfervare 7) faciant in fuis regnis, dominiis, et ecclefiis omnia, et fingula, quae per hoc facrum oecumenicum concilium fuerunt hactenus ftatuta, et decreta.

t) *Nomina praelatorum, qui contradixerunt decreto fuspenfionis concilii.*

RR. DD. Salvator Alexius Salapufus, archiep. Turritanus. Sardus; Joannes de Salazar de Burgo, ep. Lancianenfis. Hifpanus; Alvarus della Quadra, ep. Venufinus. Hifpanus; Joannes Aemilianus, ep. Tudenfis. Hifpanus; Petrus de Acunna a Villaneda, ep. Afturicenfis. Hifpanus; Petrus Ponz de Leon, ep. Civitatenfis. Hifpanus; Joannes Fonfeca, ep. Caftellimaris. Hifpanus; Francifcus de Navarra, ep. Pacenfis. Hifpanus; Michael Pugius, ep. Elnenfis. Hifpanus; Martinus Perez de Ayala, ep. Guadiccenfis. Hifpanus; Alvarus Mofcofo, ep. Pampelonienfis. Hifpanus; Joannes Bernardus Diaz de Luco, ep. Calaguritanus. Hifpanus. *hic fimpliciter contradixit fuspenfioni, nulla facta diftinctione inter fuspenfionem vel prorogationem concilii.*

u) *Nomina patrum, oratorum aliorumque, qui uni vel pluribus, feu omnibus fex feffionibus concilii Tridentini, fub Julio III., a I. Maji* 1551., *ad XXVIII. Aprilis* 1552. *habitis, interfuerunt, vel eo fine Tridentum fe contulerunt.*

Oratores regis Portugailiae: DD. Jacobus Sylva. Lufitanus; Jacobus Govea. Lufitanus; Jacobus Paez, J. U. D., Lufitanus. *Recepti funt die* 5. *Martii* 1552. — **Orator ducis Sabaudiae:** D. Auguftinus Malignatus, J. U. D., fenator Taurinenfis. Italus. — **Archiepifcopi:** RR. DD. Joannes Brunus,

---

7) obfervari *Hard.*

t) Ex diario actorum concil., auctor. Torello Phola de Puggio. Apud Martene T. VIII. collect. veter. fcript. et monum. p. 1422. — u) Praeter eos, quos jam recenfuimus, praefertim ad feff. XII., XIII. et XV., fequentium nomina hic fubjicimus ex fupplemento indicis concil. Trid. edit. Parif. 1754.

archiep. Antibarenfis Dioclenfis, totius regni Serviae primas. Dulcinenfis. *elect.* 15. *Jun.* 1551. *Vivebat* 1571. Macharius, archiep. Theffalonicenfis. Graecus. *facta fidei profeffione et fubmiffione, cum Latinis admiffus* 1551. — Epifcopi: RR. DD. Dionyfius Zannetinus, ep. Chironenfis et Milopotamenus (cf. feff. X.), Graecus; Michael Hellingus, ep. Merfoburgenfis. Germanus. *elect.* 1544. † 1561. Georgius Cafella, ep. Miletenfis junior (cf. feff. X.), Graecus. — Generalis ordinis Minorum Capucinorum: R. P. Bernardinus de Afte. *figillum ordin. Francifcan., ob contentionem inter generales Minor. obfervant. et Minor. convent. ortam, conftanter recufavit. Ex Pallidorum ftirpe, fanctiffime, ut vixit,* † 1554., *aetat.* 70. — Theologi regulares: FF. Francifcus Contreras, ord. Minor. de obfervantia; Anton. Duglioa, ord. Minor. de obferv., Hifpanus; Francifcus de Patri, ord. Minor. conventual., Italus; Joannes de Ortega, ord. Minor., Hifpanus; Leonardus Aretinus, ord. eremitarum S. Auguftini. Italus. *S. T. D. et fecretarius ordinis, focius fui generalis.* † *menfe Apr.* 1572. *Habuit orationem Dominic. III. adventus* 1551., *de Chriftiana profeff.* — Secretarius S. concilii: R. D. Angelus Maffarellus (cf. feff. X.), Sanfeverinus. — Promotor S. Concilii: D. Joannes Baptifta Caftellus. Bononienfis. Magifter caeremoniarum: D. Ludovicus Bondonus de Firmanis. Maceratenfis.

BULLA CELEBRATIONIS

CONCILII TRIDENTINI, SUB PIO IV. PONT. MAX.

Pius Epifcopus, fervus fervorum Dei, ad perpetuam [1] *rei memoriam.*

Ad ecclefiae regimen, licet tanto oneri impares, fola Dei dignatione vocati, ftatim circumferentes mentis oculos per omnes reipublicae Chriftianae partes, cernentesque non fine magno horrore, quam longe, lateque peftis haerefum, et fchifmatis pervafiffet, [2]quanta Chriftiani populi mores correctione indigerent; in eam curam, et cogitationem pro fufcepti muneris officio, incumbere coepimus, quemadmodum ipfas haerefes extirpare, tantumque et tam perniciofum fchifma tollere, moresque adeo corruptos, et depravatos emendare poffemus. Cum autem intelligeremus, ad haec fananda mala aptiffimum effe remedium, quod fancta haec fedes adhibere confueviffet, oecumenici genera-

1) futuram *pro* perpet. *Hard., Ve.* — 2) et *add. eaed. et Rom. M., Chif.*

lisque concilii; ejus congregandi, et, Deo juvante, celebrandi [3]) confilium cepimus. Indictum illud quidem antea fuit a fel. rec. Paulo III., et ejus fucceffore Julio, praedeceffloribus noftris, fed variis de caufis faepius impeditum, et interpellatum perfici non potuit. Siquidem Paulus [v]), cum id primo in urbem Mantuam, deinde Vincentiam indixiffet; quasdam ob caufas, in litteris ejus expreffas, id primo fuspendit, poftea Tridentum transtulit. Deinde cum quibusdam de caufis ibi quoque ejus celebrandi tempus dilatum fuiffet; tandem, fuspenfione fublata, in eadem civitate Tridentina inchoatum fuit. Verum feffionibus aliquot habitis, et nonnullis decretis factis, ipfum fe poftea concilium, aliquibus de caufis, accedente etiam fedis apoftolicae auctoritate, Bononiam [w]) transtulit. Julius autem, qui ei fucceffit, in eamdem civitatem Tridentinam id revocavit: quo quidem tempore facta alia quaedam decreta funt. [x]) Sed cum novi in propinquis Germaniae locis tumultus excitati fuiffent, et bellum in Italia, et Gallia graviffimum exarfiffet; rurfus concilium fuspenfum, et dilatum fuit, adnitente nimirum humani generis hofte, aliasque ex aliis difficultates, et impedimenta objiciente, ut tantum ecclefiae commodum, quod prorfus auferre non poterat, faltem quam diutiffime retardaret. Quantopere vero interea auctae fuerint, et multiplicatae, ac propagatae haerefes; quantopere fchifma creverit; fine maximo animi dolore nec meminiffe poffumus, nec referre. Sed tandem pius, et mifericors Dominus, [y]) qui nunquam ita irafcitur, ut mifericordiae oblivifcatur; regibus, et principibus Chriftianis pacem, et unanimitatem donare dignatus eft. Qua nos occafione oblata maximam in fpem venimus, ipfius mifericordia freti, fore, ut his tantis quoque ecclefiae malis eadem concilii via finis imponatur. Nos itaque ad fchifma, haerefesque tollendas, ad corrigendos, et reformandos mores, ad pacem inter Chriftianos princi-

---

3) et, D. juv., celebr. *om. Hard.*

v) V. fupra Paul. III. bullam indict. concil. p. 3 fqq.
w) Seff. VIII. — x) Seff. XVI. — y) Habac. 3, 2.

pes conservandam, celebrationem ejus non esse, duximus diutius differendam. Habita igitur cum venerabilibus fratribus nostris, S. R. E. cardinalibus deliberatione matura, factis etiam consilii nostri certioribus carissimis in Christo filiis nostris, Ferdinando Romanorum imperatore electo, et aliis regibus, atque principibus, quos quidem, sicut de eorum summa pietate, et sapientia nobis pollicebamur, paratissimos ad ipsius concilii celebrationem adjuvandam invenimus; ad Dei omnipotentis laudem, [4]) honorem, et gloriam, atque universalis ecclesiae utilitatem, de eorumdem fratrum nostrorum consilio, et assensu sacrum oecumenicum, et generale concilium ex auctoritate ejusdem Dei, et beatorum, Petri, et Pauli, Apostolorum, qua nos quoque in terris [z]) fungimur, freti, et subnixi, in civitate Tridentina, ad sacratissimum diem resurrectionis Dominicae proximae [5]) futurum indicimus, et ibi celebrandum, sublata suspensione quacumque, statuimus, atque decernimus. Quocirca venerabiles fratres nostros, omnibus ex locis, patriarchas, archiepiscopos, episcopos, et dilectos filios abbates, ceterosque quibus in concilio generali sedere, et sententiam dicere, jure communi, vel ex privilegio, vel ex antiqua consuetudine licet, vehementer in Domino hortamur, et monemus, atque etiam districte praecipiendo mandamus in virtute sanctae obedientiae, in vi quoque juramenti, quod praestiterunt, et sub poenis, quas in eos, qui ad concilia generalia convenire neglexerint, [a]) sacris sciunt esse canonibus constitutas, ut ad concilium ibi celebrandum conveniant, intra eam diem, nisi forte impedimento fuerint legitimo praepediti: quod tamen impedimentum per legitimos procuratores synodo probare debebunt. Monemus praeterea omnes et singulos, quorum interest, interesseve poterit, ut in concilio adesse ne negligant. Carissimos vero in Christo filios nostros, Romanorum imperatorem electum, ceterosque reges, et principes,

4) et *add. Hard.* — 5) proxime *ead. et Rom. M., Ve., Chif.*

z) Matth. 16, 18 sq. — a) Conc. Carth. III. c. a. 397. cap. 43. (Mansi T. III. p. 888.); sess. XXIV. de reform. c. 2. circa fin.

quos optandum sane esset concilio interesse posse, hortamur, et rogamus, ut, si ipsi interesse concilio non potuerint, at [6]) oratores suos prudentes, graves, et pios viros utique mittant, qui ipsorum nomine illi intersint, curentque diligenter pro sua pietate, ut ex eorum regnis, atque dominiis praelati, sine recusatione, ac mora, tam necessario tempore, Deo, et ecclesiae officium suum praestent; eosdem etiam curaturos esse minime dubitantes, ut per ipsorum regna, et dominia, tutum, ac liberum iter praelatis, eorumque familiaribus, comitibus, et aliis omnibus ad concilium euntibus, et ab illo redeuntibus pateat; benigneque ac comiter omnibus in locis recipiantur, atque tractentur, sicut, quod ad nos attinet, ipsi quoque curabimus, qui nihil omnino praetermittere decrevimus, quod ad tam pium, et salutare opus perficiendum, a nobis, in hoc loco constitutis, praestari possit; nihil, ut Deus scit, quaerentes aliud, nihil propositum habentes in hoc concilio celebrando, nisi honorem ipsius Dei, dispersarum ovium reductionem, ac [7]) salutem, et perpetuam Christianae reipublicae tranquillitatem, ac quietem. Ut vero hae litterae, et quae in eis continentur, ad omnium, quorum oportet, notitiam perveniant; nec quisquam ea excusatione uti possit, quod illa ignoraverit, praesertim cum non ad omnes, quos de his litteris certiores fieri oporteret, tutus forsitan pateat aditus, volumus, et mandamus, ut in basilica Vaticana principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi tunc, cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam clara voce a curiae nostrae cursoribus, seu notariis aliquibus publicis recitentur; et postquam recitatae fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque cancellariae apostolicae, et in loco solito campi Florae affigantur; ibique, quo legi, et omnibus innotescere possint, aliquandiu relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, earum exempla in eisdem locis affixa remaneant. Nos enim per recitationem hanc, publicationem, et affixionem omnes, et singulos, qui his litteris comprehen-

---

6) at *om. Hard* — 7) ad *pro* ac *ead.*

duntur, poſt duos menſes a die publicationis, et affixionis earum, volumus perinde adſtrictos, et obligatos eſſe, ac ſi ipſismet illae coram editae, et lectae fuiſſent. Transſumptis quoque earum, quae manu publici alicujus notarii ſcripta, ſubſcriptave, et ſigillo, ac ſubſcriptione alicujus perſonae, in dignitate eccleſiaſtica conſtitutae, munita fuerint, ut ſine dubitatione ulla fides habeatur, mandamus, atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtrae indictionis, ſtatuti, decreti, praecepti, admonitionis, et adhortationis infringere; vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praeſumpſerit; indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum, Petri, et Pauli, Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Dat. Romae, apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae M. D. LX. III. kal. Decemb. pontificatus noſtri anno primo.

Antonius Florebellus Lavellinus.

Barengus.

b) *Nomina eorum, qui huic bullae ſubſcripſerunt.*

Ego Pius, catholicae eccleſiae epiſcopus.
Ego R. cardinalis de Carpo, epiſcopus Portuenſis.
Ego F. cardinalis, epiſcopus Tuſculanus.
Ego Fed. cardinalis Caeſius, epiſcopus Praeneſtinus.
Ego Joannes cardinalis Moronus, epiſcopus Albanenſis.
*
*
Ego Chriſtophorus Madrucius, cardinalis Tridentinus.
Ego Ottho Truchſes, cardinalis Auguſtanus.
Ego B. de la Cueva, cardinalis ſanctae Crucis.
Ego Tiberius, cardinalis Criſpus.
Ego Joannes Michael, cardinalis Saracenus.
Ego Joannes, cardinalis ſancti Vitalis.
Ego Joannes And., cardinalis Meſſanenſis.
Ego Jacobus, cardinalis Puteus.
Ego Joannes B. Cicada, cardinalis ſancti Clementis.
*
*
Ego Scipio, cardinalis Piſarum.
Ego Joannes, cardinalis Romanus.

---

b) Ex edit. Colon. et Antv. 1564. et collect. Labb. T. XIV p. 838 ſq.

Ego Joannes Ant., cardinalis Capifuccus.
Ego Thad., cardinalis Gaddus.
Ego F. M., cardinalis Alexandrinus.
Ego Clemens, cardinalis Arae caeli.
Ego Joannes, cardinalis Sabellus.
Ego Joannes Ant., cardinalis S. Georgii.
Ego A., cardinalis Farnefius, vicecancellarius.
Ego G. Af., cardinalis Camerarius.
Ego Hyp., cardinalis Ferrarienfis.
*
Ego Julius, cardinalis Urbinas.
Ego Aloyfius, cardinalis Cornelius.
Ego Hieronymus, cardinalis Simoncellus.
Ego Vitellotius, cardinalis Vitellius.
Ego Joannes, cardinalis de Medicis.
Ego Carolus, cardinalis Barromaeus.

Antonius Florebellus Lavellinus.
Barengus.

Anno a nativitate Domini millefimo quingentefimo fexagefimo. indictione tertia, die vero fecunda menfis Decembris, pontificatus fanctiffimi in Chrifto patris et domini noftri, domini Pii, Divina providentia papae quarti, anno primo, retrorfum litterae apoftolicae lectae, affixae et publicatae fuerunt in locis fuprafcriptis, juxta earum feriem et tenorem, et etiam ut moris eft: et illis amotis, dimiffis illarum copiis affixis per nos Bernardinum Andreutium et Joannem Andream Panniza apoftolicos curfores.

Petrus Veltrini magifter curforum.

Sacrofancti oecumenici
et generalis
CONCILII TRIDENTINI
SESSIO DECIMA SEPTIMA,

quae eft prima fub Pio IV. Pont. Max.
celebrata die XVIII. Januarii M. D. LXII.

Decretum de celebrando concilio.

1) Placetne vobis, ad laudem, et gloriam fanctae et 2) individuae Trinitatis, Patris, et Filii, et Spiri-

---

1) Illuftriffimi et reverendiffimi domini, reverendique patres: *add. Hard.* — 2) et *om. ead.*

tus sancti, ad incrementum et exaltationem fidei, et religionis Christianae, sacrum oecumenicum, et generale concilium Tridentinum in Spiritu sancto legitime congregatum, ab hodierno die, qui est decimus octavus mensis Januarii, anni a nativitate Domini millesimi quingentesimi sexagesimi secundi, cathedrae Romanae beati Petri, Apostolorum principis, consecrato, sublata quacumque suspensione, juxta formam, et tenorem litterarum sanctissimi Domini nostri, Pii IV., pont. max. celebrari; et in eo ea, debito servato ordine tractari [3]), quae, proponentibus legatis ac praesidentibus [c]), ad horum temporum levandas calamitates, sedandas de religione controversias, coercendas linguas dolosas, depravatorum morum abusus corrigendos, ecclesiae veram atque Christianam pacem conciliandam apta et idonea ipsi sanctae synodo videbuntur? Responderunt, Placet.

Indictio futurae sessionis.

[1]) Placetne vobis, proximam futuram sessionem habendam, et celebrandam esse feria quinta, post secundam Dominicam quadragesimae, quae erit die XXVI. mensis Februarii? Responderunt, Placet.

d) *Nomina quatuor praelatorum, qui ad prius hujus sessionis decretum non responderunt simpliciter per verbum* placet, *sed eo modo, qui ad cujusque nomen notatur.*

R. D. Petrus Guerrero, archiepiscopus Granatensis. Hispanus. hic dedit schedulam hujus tenoris: „*Verba illa decreti*, proponentibus legatis ac praesidentibus, *mihi non placent, tamquam nova, nec hactenus in conciliis posita, et non necessaria nec expedientia, his maxime temporibus. Ideo peto ab hujus S. synodi notario, ut hoc meum suffragium inserat inter acta dictae S. synodi, una cum praefato decreto, mihique authenticum illius instrumentum exhibeat.*"

P. Granatens. etc.

---

3) et in eo.....tractari *om. Brix.* — 1) Reverendissimi et illustrissimi domini, reverendique patres: *add. Hard.*

c) Sess. XXIV. de reform. c. 21., sess. XXV. de reform. c. 21. — d) Ex MSS. coaev. et authent. Joann. Bapt. Ficler, secret. Ill. D. archiep. Salisburgensis.

R. D. Joannes Franciscus Blancho, episcopus Auriensis. Hispanus. hic dedit schedulam tenoris subsequentis: „*Non placent illa verba*, proponentibus Ill. et R. D.D. legatis, *tum quia non solent poni in hujusmodi decretis, tum etiam quia videntur sonare quamdam limitationem, quae videtur esse extra rationem concilii generalis, et praeterea, quia non sunt in bulla vocationis hujus concilii, cui respondere debet decretum apertionis ejusdem: qua propter, nisi deleantur, peto a R. D. secretario, ut hanc meam sententiam subscribat eidem decreto. Caetera placent.*"

Jo. eps. Auriensis. etc.

R. D. Andreas de Cuesta, episcopus Legionensis. Hispanus. hic dixit haec verba: „*Placet, dummodo legati proponant, quae visa fuerint concilio digna proponi.*"

R. D. Antonius Corrionero, episcopus Almeriensis. Hispanus. protulit eadem verba, quae protulerat R. D. episcopus Legionensis.

SESSIO DECIMA OCTAVA,

quae est secunda sub Pio IV. Pont. Max. celebrata die XXVI. Februarii M. D. LXII.

Decretum de librorum delectu, et omnibus ad concilium fide publica invitandis.

Sacrosancta oecumenica, et generalis Tridentina synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, praesidentibus in ea eisdem apostolicae sedis legatis, non humanis quidem viribus confisa, sed Domini nostri, Jesu Christi, [e]) qui os, et sapientiam ecclesiae suae daturum se promisit, ope et auxilio freta, illud praecipue cogitat, ut catholicae fidei doctrinam, multorum inter se diffidentium opinionibus, pluribus locis inquinatam et obscuratam, in suam puritatem, et splendorem aliquando restituat; et mores, qui a veteri instituto deflexerunt, ad meliorem vitae rationem revocet, corque [f]) patrum ad filios, et cor filiorum ad patres convertat. Cum itaque omnium primum animadverterit, hoc tempore suspectorum, ac perniciosorum librorum, quibus doctrina impura continetur, et longe lateque diffunditur, numerum nimis excrevisse, quod quidem in causa fuit, ut multae censurae in variis provinciis, et praesertim in alma urbe Roma [1]) pio quo-

---

1) Romana *Hard*.

e) Luc. 21, 15. — f) ib. 1, 17.

dam zelo editae fuerint, neque tamen huic tam magno, ac pernicioso morbo salutarem ullam profuisse medicinam, g) censuit, ut delecti ad hanc disquisitionem patres de censuris, librisque quid facto opus esset, diligenter considerarent; atque etiam ad eamdem sanctam synodum suo tempore referrent: quo facilius ipsa possit varias et peregrinas doctrinas, tamquam h) zizania, a Christianae veritatis tritico separare; deque his commodius deliberare, et statuere, quae ad scrupulum ex complurium animis eximendum, et tollendas multarum querelarum causas, magis opportuna videbuntur. Haec autem omnia ad notitiam quorumcumque deducta esse vult, prout etiam praesenti decreto deducit; ut si quis ad se pertinere aliquo modo putaverit, quae vel de hoc librorum, et censurarum negotio, vel de aliis quae in hoc generali concilio tractanda praedixit; non dubitet a sancta synodo se benigne auditum iri.

Quoniam vero eadem sancta synodus ex corde optat, Deumque enixe rogat, i) quae ad pacem sunt ecclesiae, ut universi communem matrem in terris agnoscentes, quae, k) quos peperit, oblivisci non potest, l) *unanimes uno ore* glorificemus *Deum, et Patrem Domini nostri, Jesu Christi*; per viscera misericordiae ejusdem Dei, et Domini nostri, omnes, qui nobiscum communionem non habent, ad concordiam et reconciliationem, et ut ad hanc sanctam synodum veniant, invitat, atque hortatur; utque m) *caritatem, quod est vinculum perfectionis*, amplectantur, pacemque *Christi*, exultantem *in cordibus* suis, prae se ferant, *in* quam *vocati* sunt, *in uno corpore*. Hanc ergo non humanam, sed Spiritus sancti vocem audientes, n) ne obdurent corda sua, sed in suo sensu o) non ambulantes, neque sibi p) placentes, ad tam piam, et salutarem matris suae admonitionem excitentur, et convertantur. Omnibus enim caritatis officiis sancta synodus eos ut invitat, ita complectetur.

---

g) Sess. XXV. circa fin. De indice libr. — h) Matth. 13, 30. Gratian. Decret. P. II. caus. 25. qu. 2. c. 25. — i) Ps. 121, 6. — k) Isai. 49, 15. — l) Rom. 15, 6. — m) Col. 3, 14 sq. — n) Ps. 94, 8. Hebr. 3, 8. 4, 7. — o) Eph. 4, 17. — p) Rom. 15, 1 sqq.

Infuper eadem fancta fynodus decrevit, fidem publicam in congregatione generali concedi poffe, et eamdem vim habituram, ejusdemque roboris, et momenti futuram, ac fi in publica feffione dada, et decreta fuiffet.

Indictio futurae feffionis.

Eadem facrofancta fynodus Tridentina, in Spiritu fancto legitime congregata, praefidentibus in ea eisdem apoftolicae fedis legatis, ftatuit, et decernit [1], proximam futuram feffionem habendam et celebrandam effe feria quinta, poft facratiffimum feftum Afcenfionis Domini, quae erit die XIV. menfis Maji.

q) *Nomina patrum delectorum ad conficiendum indicem librorum.*

RR. DD. Joannes Trivifanus, patriarcha Venetiarum. Venetus; Antonius de Muglitio, archiep. Pragenfis, orator Caefareus. Moravus; Sebaftianus Leccavella, ord. Praedic., archiep. Naxienfis. Graecus; Ludovicus Beccatellus, archiep. Ragufinus. Bononienfis; Julius Pavefius, ord. Praedic., archiep. Surrentinus., Brixienfis; Bartholomaeus de Martyribus, ord. Praedic., archiep. Bracharenfis. Lufitanus; Thomas Cafellus, ord. Praedic., ep. Cavenfis. Roffanenfis; Octavianus Praeconius, ord. Minor. convent., ep. Arianenfis, poftea archiep. Panormitanus. Siculus; Aegidius Fofcararius, ord. Praedic., ep. Mutinenfis. Bononienfis; Hieronymus de Velasquez Gallegus, ep. Ovetenfis. Hifpanus; Antonius Auguftinus, ep. Ilerdenfis. Hifpanus; Dominicus Bollanus, ep. Brixienfis. Venetus; Nicolaus Sfondratus, ep. Cremonenfis. Mediolanenfis; Hieronymus Trivifanus, ord. Praedic., ep. Veronenfis. Venetus; Urbanus Vigorius de Ruvere, ep. Senogallienfis. Genuenfis; Eutychius de Cordes, abbas S. Fortunati de Baffano, congregationis Caffinenfis. Antverpienfis; RR. PP. Francifcus Ramoza, generalis ordinis Minorum de obfervantia. Hifpanus; Chriftophorus Patavinus, generalis ordinis eremitarum S. Auguftini.

N.B. *Index librorum numquam concilio fuit exhibitus.*

---

1) decrevit *Brix.*, *Hard.*

q) Ex Mff. Joann. Bapt. Ficler, et edit. Antv. et Col. 1564.

r) SALVUS CONDUCTUS
CONCESSUS
GERMANICAE NATIONI

in congregatione generali, die IV. Martii, M.D.LXII.

Sacroſancta oecumenica, et generalis Tridentina ſynodus, in Spiritu ſancto legitime congregata, praeſidentibus in ea eisdem apoſtolicae ſedis legatis, univerſis fidem facit, quod omnibus, et ſingulis ſacerdotibus, electoribus, principibus, ducibus, marchionibus, comitibus, baronibus, nobilibus, militaribus, popularibus, et aliis quibuscumque viris, cujuscumque ſtatus, et conditionis aut qualitatis exiſtant, Germanicae provinciae, et nationis, civitatibus, et aliis locis ejusdem, et omnibus aliis eccleſiaſticis, et ſaecularibus, praeſertim Auguſtanae confeſſionis perſonis, qui, aut quae una cum ipſis ad hoc generale Tridentinum concilium venient, aut mittentur, ac profecturi ſunt, aut hucusque venerunt, quocumque nomine cenſeantur, aut valeant nuncupari, tenore praeſentium publicam fidem, et pleniſſimam, veriſſimamque ſecuritatem, quam ſalvum conductum appellant, libere ad hanc civitatem Tridentinam veniendi, ibidemque manendi, ſtandi, morandi, proponendi, loquendi, una cum ipſa ſynodo de quibuscumque negotiis tractandi, examinandi, discutiendi, et omnia, quaecumque ipſis libuerit, ac articulos quoslibet tam ſcripto, quam verbo libere offerendi, propalandi, eosque ſcripturis ſacris, et beatorum patrum verbis, ſententiis, et rationibus declarandi, aſtruendi, et perſuadendi; et, ſi opus fuerit, etiam ad objecta concilii generalis reſpondendi; et cum iis, qui a concilio delecti fuerint, disputandi, aut caritative, absque omni impedimento, conferendi, opprobriis, conviciis, ac contumeliis penitus ſemotis; et ſignanter, quod cauſae controverſae, [s]) ſecundum ſacram ſcripturam, et Apoſtolorum traditiones, pro-

---

r) Cf. ſeſſ. XV. p. 87 ſqq. ubi ſalvus conductus iisdem verbis exaratus legitur, excepta tamen extenſione ad alias nationes. — s) Seſſ. in princ.

bata concilia, et catholicae ecclesiae consensum, et sanctorum patrum auctoritates in praedicto concilio Tridentino tractentur: illo etiam addito, ut religionis praetextu, aut delictorum circa eam commissorum, aut committendorum minime puniantur, impertitur, ac omnino concedit; sic etiam, ut propter illorum praesentiam, neque in itinere, aut quocumque locorum, eundo, manendo, aut redeundo, nec in ipsa civitate Tridentina a divinis officiis quovis modo cessetur; et ut his peractis, vel non peractis, quandocumque ipsis libuerit, aut majorum suorum mandato, et assensu ad propria reverti optabunt, aut aliquis eorum optabit, mox absque ulla renitentia [1]), et occasione, aut mora, salvis rebus eorum, et suorum pariter honore, et personis, vice versa possint juxta beneplacitum libere et secure redire, de scientia tamen ab eadem synodo deputandorum, ut tunc opportune eorum securitati absque dolo et fraude provideatur. Vult etiam sancta synodus in hac publica fide, salvoque conductu omnes quascumque clausulas includi, et contineri, ac pro inclusis haberi, quae pro plena, efficaci et sufficienti securitate in eundo, stando, ac redeundo necessariae et opportunae fuerint. Illud etiam ad majorem securitatem, et pacis, ac conciliationis bonum exprimens, quod, si quispiam, aut illorum aliqui, sive in itinere Tridentum veniendo, sive ibidem morando, aut redeundo, aliquod enorme, quod absit, egerint, aut commiserint, quo posset hujus fidei publicae, et assecurationis beneficium, eis concessum annullari, aut cassari [2]); vult, et concedit, ut in hujusmodi facinore deprehensi, ab ipsis dumtaxat, et non ab aliis, condigna animadversione, cum emenda sufficienti, per partem ipsius synodi merito approbanda, et laudanda, mox puniantur: illorum assecurationis forma, conditionibus, et modis omnino manentibus illibatis. Pariformiter etiam vult, ut, si quisquam, vel aliquis [3]) ex ipsa synodo sive in itinere, aut manendo, aut redeundo aliquod enorme, quod absit, egerint, aut com-

1) retinentia *Hard.* — 2) cessari *Rom.*, *R. Vat.* — 3) aliqui *R. Vat*, *Rom. M.*, *Hard.*, *Dil.*, *Ve.*

miſerint, quo poſſet hujus fidei publicae, et aſſecurationis beneficium violari, aut quoquomodo tolli, in hujusmodi facinore deprehenſi, ab ipſa ſynodo dumtaxat, et non ab aliis, condigna animadverſione, et emenda ſufficienti, per partem Dominorum Germanorum, Auguſtanae confeſſionis, tunc hic praeſentium, merito laudanda et approbanda, mox puniantur: praeſenti aſſecurationis forma, conditionibus, et modis omnino manentibus illibatis. Vult praeterea ipſa ſynodus, quod liceat ipſis Ambaſciatoribus [4]) omnibus et ſingulis toties, quotiescumque opus [5]) fuerit, ſeu neceſſarium, ad auram capiendam exire de civitate Tridentina, et reverti ad eamdem, necnon nuntium, vel nuntios ſuos ad quaecumque loca pro ſuis neceſſariis negotiis ordinandis libere mittere, ſeu deſtinare; ac ipſos miſſos, ſeu deſtinatos, ſeu miſſum, et deſtinatum ſuscipere toties, quoties eis videbitur expedire, ita quod aliqui, vel aliquis, per deputandos concilii ſocientur, qui eorum ſecuritati provideant, vel provideat. Qui quidem ſalvus conductus, et ſecuritates ſtare, ac durare debeant [6]) et [7]) a tempore, et per tempus, quo in ipſius ſynodi, et ſuorum tuitionis curam ipſos ſuscipi contigerit, et usque ad Tridentum perduci, ac toto tempore manſionis eorum ibidem; et rurſum, poſt ſufficientem audientiam habitam, ſpatio viginti dierum praemiſſo, cum ipſi petierint, aut concilium, habita hujusmodi audientia, ipſis receſſum indixerit a Tridento, usque in quem quisque elegerit ſibi locum tutum, Deo favente, reſtituet: dolo et fraude prorſus excluſis. Quae quidem omnia pro univerſis, et ſingulis Chriſti fidelibus, pro omnibus principibus, tam eccleſiaſticis quam ſaecularibus quibuscumque, atque omnibus aliis eccleſiaſticis et [8]) ſaecularibus perſonis, cujuscumque ſtatus, et conditionis exiſtant, aut quocumque nomine cenſeantur, inviolabiliter obſervanda eſſe promittit, et bona fide ſpondet. Inſuper, omni fraude et dolo excluſis, vera et bona fide pro-

4) ambaſiatoribus *Hard.* — 5) opportunum *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Dil.*, *Ven.*, *Chif.*, *Ve.* — 6) debent *Rom.*, *Dil.*; ſecuritas... debeat *Chif.* — 7) et *om. Hard.*; *Chif.* — 8) ac *pro* et *eaed.*

mittit, ipfam fynodum nullam vel manifefte, vel occulte occafionem quaefituram, aut aliqua auctoritate, potentia, jure, vel ftatuto, privilegio legum, vel canonum, aut quorumcumque conciliorum, praefertim Conftantienfis, et Senenfis [t]), quacumque forma verborum expreffa, in aliquod hujus fidei publicae, et pleniffimae affecurationis, ac publicae et liberae audientiae, ipfis per ipfam fynodum conceffae, praejudicium, quovis modo ufuram, aut quemquam uti permiffuram: quibus in hac parte pro hac vice derogat. Quod fi fancta fynodus, aut aliquis ex ea, vel fuis cujuscumque conditionis, vel ftatus, aut praeeminentiae exiftens, praefcriptae affecurationis, et falvi conductus formam, et modum in quocumque puncto, vel claufula violaverit, quod tamen avertere dignetur Omnipotens, et fufficiens emenda non fuerit mox fubfecuta, et [9]) ipforum arbitrio, merito approbanda et laudanda, habeant ipfam fynodum, et habere poterunt, incidiffe in omnes poenas, quas jure divino et humano, aut confuetudine hujusmodi falvorum conductuum violatores incurrere poffunt [10]), absque omni excufatione, aut quavis in hac parte contradictione.

Extenfio ad alias nationes.

Eadem facrofancta fynodus, in Spiritu fancto legitime congregata, praefidentibus in ea eisdem apoftolicae fedis de latere legatis, omnibus, et fingulis aliis, qui nobiscum in iis, quae funt fidei, communionem non habent, ex quibuscumque regnis, nationibus, provinciis, civitatibus, ac locis, in quibus publice, et [11]) impune praedicatur, vel docetur, five creditur contrarium ejus, quod fancta Romana fentit ecclefia, dat fidem publicam, five falvum conductum, fub eadem forma, et eisdem verbis, quibus datur Germanis.

---

9) et *om. R. Vat.*, *Rom. M.*, *Dil.*, *Hard.*, *Chif.* — 10) poffiut *R. Vat.* — 11) aut *pro* et *Brix.*

t) Conc. Conftantienf. gen. feff. 19. in cap. *Quod non obftantibus falvis conduct.* etc. (Maufi T. XXVII. p. 799.) Conc. Senenfe a. 1423. (ib. T. XXVIII. p. 1079.), cf. Conc. Bafil. a. 1431. feff. IV. falv. conduct. Bohem. (ib. T. XXIX. p. 27 fqq.).

SESSIO DECIMA NONA,

quae est tertia sub Pio IV. Pont. Max.
celebrata die XIV. Maji M. D. LXII.

Decretum prorogationis sessionis.

Sacrosancta oecumenica, et generalis Tridentina synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, praesidentibus in ea eisdem [1]) apostolicae sedis legatis, decreta ea, quae hodie in praesenti sessione statuenda, ac sancienda erant, justis nonnullis, ac honestis causis in feriam quintam, post proximam [2]) solemnitatem corporis Christi, quae erit pridie nonas Junii, proroganda esse censuit, ac prorogat; dictaque die sessionem habendam esse, ac celebrandam omnibus indicit. Interea rogandus est Deus, et Pater Domini nostri, Jesu Christi, auctor pacis, ut sanctificet corda omnium, quo adjuvante, sancta synodus et nunc, et semper meditari, ac peragere valeat, quae ad ejus laudem et gloriam pertineant.

SESSIO VIGESIMA,

quae est quarta sub Pio IV. Pont. Max.
celebrata die IV. Junii M. D. LXII.

Decretum prorogationis sessionis.

Sacrosancta oecumenica, et generalis Tridentina synodus, in Spiritu sancto legitime congregata, praesidentibus in ea eisdem apostolicae sedis legatis, propter varias difficultates, ex diversis causis exortas, atque etiam ut congruentius, majorique cum deliberatione omnia procedant, nempe ut dogmata cum iis, quae ad reformationem spectant, simul tractentur, et sanciantur; ea, quae statuenda videbuntur, tam de reformatione, quam de dogmatibus in proxima sessione, quam omnibus indicit in diem sextam decimam subsequentis mensis Julii, definienda esse decrevit: Hoc tamen adjecto [u]), quod dictum terminum ipsa sancta

1) sanctae *add. Hard.* — 2) primam *Brix.*

u) Sess. IX. in fin.

ſynodus pro ejus arbitrio, et voluntate, ſicuti rebus concilii putaverit expedire, etiam in generali congregatione, reſtringere et prorogare libere poſſit, et valeat.

v) *Catalogus eorum, qui interfuerunt ſeſſioni vigeſimae.*

Ill. D. legati a latere IV., nam Ill. D. Hercules Gonzaga ob adverſam valetudinem aberat. — Cardinalis non legatus, Ill. D. Ludovicus Madrutius. — Oratores principum: IV. — Patriarchae: II. — Archiepiſcopi: XVII. — Epiſcopi: CXXXVIII. — Abbates: II. — Generales ordinum: IV. — Theologi quorundam principum: XXVIII. — Theologi ordinis Praedicatorum: XIV. — Theologi ordinis Minorum de obſervantia: VI. — Theologi ordinis Minorum conventualium: VIII. — Theologi ordinis ſancti Auguſtini: X. — Theologi ordinis Carmelitarum: V. — Theologi ordinis ſanctae Mariae ſervorum: II. —

SESSIO VIGESIMA PRIMA,

quae eſt quinta ſub Pio IV. Pont. Max.
celebrata die XVI. Julii. M.D.LXII.

Doctrina de communione ſub utraque ſpecie, et parvulorum. Cap. I. *Laicos, et clericos non conficientes, non aſtringi jure divino ad communionem ſub utraque ſpecie.* Cap. II. *Eccleſiae poteſtas circa dispenſationem ſacramenti Euchariſtiae.* Cap. III. *Totum et integrum Chriſtum, ac verum ſacramentum ſub qualibet ſpecie ſumi.* Cap. IV. *Parvulos non obligari ad communionem ſacramentalem.* — *De communione ſub utraque ſpecie, et parvulorum* Canon I. — IV.

(V. ſupra T. I. p. 72 — 76.)

Decretum de reformatione. Prooemium.

Eadem ſacroſancta oecumenica, et generalis Tridentina ſynodus, in Spiritu ſancto legitime congregata, praeſidentibus in ea eisdem apoſtolicae ſedis legatis, ad Dei omnipotentis laudem, et ſanctae eccleſiae ornamentum, ea, quae ſequuntur, de reformationis negotio, in praeſenti ſtatuenda eſſe cenſuit.

---

v) Ex Mſſ. Joann. Bapt. Ficler.

Cap. I.

[*Episcopi gratis cum ordines conferant, tum dimissorias et testimoniales litteras dent, pro quibus eorum ministri nihil prorsus; notarii autem, quod in decreto praefinitum est, accipiant.*]

Quoniam w) ab ecclesiastico ordine omnis avaritiae suspicio abesse debet x); nihil pro collatione quorumcumque ordinum, etiam clericalis tonsurae, nec pro y) litteris dimissoriis, aut testimonialibus, nec pro sigillo, nec alia quacumque de causa, etiam sponte oblatum, episcopi, et alii ordinum collatores, aut eorum ministri, quovis praetextu accipiant. Notarii vero in iis [1]) tantum locis, in quibus non viget laudabilis consuetudo nihil accipiendi, pro singulis litteris dimissoriis, aut testimonialibus, decimam tantum unius aurei partem accipere possint; dummodo eis nullum salarium sit constitutum pro officio exercendo; nec episcopo [2]) ex notarii commodis aliquod emolumentum ex eisdem ordinum collationibus directe, vel indirecte provenire possit. Tunc enim gratis operam suam eos praestare omnino teneri decernit: contrarias taxas, ac statuta, et consuetudines, etiam immemorabiles, quorumcumque locorum, quae potius abusus, et corruptelae, Simoniacae pravitati faventes, nuncupari possunt, penitus cassando, et interdicendo: et qui secus fecerint tam dantes, quam accipientes, ultra divinam ultionem, poenas z) a jure inflictas, ipso facto incurrant.

---

1) his *pro* iis *Brix., Vird., Rhem., Dil., Hard.* — 2) episcopis *Vird., Rhem., Hard.*

w) Vid. quae circa Simoniacos statuit Pius V. in const. *Cum primum* 1566. — x) Conc. Lateran. II. a. 1139. can. 1. 2. (Mansi T. XXI. p. 526.) Lateran. IV. a. 1215. c. 63. (ib. T. XXII. p. 1051.) Calched. a. 451. can. 2. (ib. T. VII. p. 373. Bracar. III. a. 572. can. 3. (ib. T. IX. p. 839.) Aurelian. II. a. 533. can. 3. (ib. T. VIII. p. 836.) Toletan. VIII. a. 653. c. 3. (ib. T. X. p. 1216.) Grat. Decr. P. II. Caus. 1. qu. 2. c. 4. Gregor. Decr. L. V. tit. 3. c. 1. et 39. — y) Cf. conc. Milevit. II. a. 416. can. 14. (Mansi T. IV. p. 330 sq.) — z) Vid. not. x.

Cap. II.

[*Arceantur a facris ordinibus, qui non habent unde vivere poffint.*]

Cum non deceat eos, qui divino minifterio adfcripti funt, cum ordinis dedecore mendicare, aut fordidum aliquem quaeftum exercere; compertumque fit, complures plerisque in locis ad facros ordines nullo fere delectu admitti, qui variis artibus, ac fallaciis confingunt, fe beneficium ecclefiafticum, aut etiam idoneas facultates obtinere: ftatuit fancta fynodus, ne quis deinceps clericus [a]) faecularis, quamvis alias fit idoneus moribus, fcientia, et aetate, ad facros ordines promoveatur, nifi prius legitime conftet, eum beneficium ecclefiafticum, quod fibi ad victum honefte fufficiat, pacifice poffidere. Id vero beneficium refignare non poffit, nifi facta mentione, quod ad illius beneficii titulum fit promotus. Neque ea refignatio admittatur, nifi conftito, quod aliunde vivere commode poffit: et aliter facta refignatio nulla fit. Patrimonium vero, vel penfionem obtinentes, ordinari pofthac non poffint, [b]) nifi illi, quos epifcopus judicaverit affumendos pro neceffitate, vel commoditate ecclefiarum fuarum; eo quoque prius perfpecto, patrimonium illud, vel penfionem vere ab eis obtineri, taliaque effe, quae eis ad vitam fuftentandam fatis fint: atque illa deinceps fine licentia epifcopi alienari, aut extingui, vel remitti nullatenus poffint; donec beneficium ecclefiafticum fufficiens fint adepti; vel aliunde habeant, [c]) unde vivere poffint: antiquorum canonum poenas fuper his innovando.

Cap. III.

[*Ratio distributiones quotidianas augendi praefcribitur: illae quibus debeantur: non fervientium contumacia punitur.*]

Cum beneficia ad divinum cultum, atque ecclefia-

---

a) Bulla Pii V. 1568., quae incipit *Romanus*, extendit id ad clericos regulares non profeffos. — b) Vid. bullam Innocentii XII. *Speculatores* 1694. — c) Gregor. Decr. L. III.

ftica munia obeunda fint conftituta; ne qua in parte minuatur divinus cultus, fed ei debitum omnibus in rebus obfequium praeftetur; ftatuit fancta fynodus, in ecclefiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, d) in quibus nullae funt distributiones quotidianae, vel ita tenues, ut verifimiliter negligantur, tertiam partem fructuum, et quorumcumque proventuum, et obventionum, tam dignitatum, quam canonicatuum, perfonatuum, portionum, et officiorum feparari debere; et in distributiones quotidianas converti, quae inter dignitates obtinentes, et ceteros divinis intereffentes, proportionabiliter, juxta divifionem ab epifcopo, etiam tamquam apoftolicae fedis delegato, in ipfa prima fructuum deductione facienda 3), dividantur: falvis tamen confuetudinibus earum ecclefiarum, in quibus non refidentes, feu non fervientes, nihil, vel minus tertia parte percipiunt: non obftantibus exemptionibus, ac aliis confuetudinibus, etiam immemorabilibus, et appellationibus quibuscumque. Crefcenteque non fervientium contumacia., liceat contra eos procedere, juxta juris, e) ac facrorum canonum difpofitionem.

Cap. IV.

[*Coadjutores curae animarum quando fint affumendi. Ratio novas parochias erigendi traditur.*]

Epifcopi, etiam tamquam apoftolicae fedis delegati, in omnibus ecclefiis parochialibus, vel baptifmalibus, in quibus populus ita numerofus fit, ut unus rector non poffit fufficere ecclefiafticis facramentis miniftrandis, et cultui divino peragendo; cogant rectores, vel alios, ad quos pertinet, fibi tot facerdotes ad hoc munus adjungere, quot fufficiant ad facramenta exhibenda, et cultum divinum celebrandum. In iis vero, in quibus ob locorum diftantiam, five difficul-

3) faciendam *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Chif.*

tit. V. c. 2. 4. 16. 23. Conc. Lateran. III. fub Alexandro III. a. 1179. part. 1. c. 5. (Manfi T. XXII. p. 220.) Sexti Decr. L. III. tit. IV. c. 37. Grat. Decr. P. I. dift. 70. c. 1. 2. — d) Seff. XXII. de reform. c. 3. — e) Seff. XXIII. de reform. c. 1. Gregor. Decr. L. III. tit. 4. c. 16. 17.

tatem parochiani, fine magno incommodo ad percipienda facramenta, et divina officia audienda accedere non poffunt; novas parochias, etiam invitis rectoribus, juxta formam conftitutionis Alexandri III. quae incipit, f) *Ad audientiam*, conftituere poffint. Illis autem facerdotibus, qui de novo erunt ecclefiis noviter erectis praeficiendi, competens affignetur portio arbitrio epifcopi ex fructibus, ad ecclefiam matricem quomodocumque pertinentibus: et, fi neceffe fuerit, compellere poffit populum ea fubminiftrare, quae fufficiant ad vitam dictorum facerdotum fuftentandam: quacumque refervatione generali, vel fpeciali, vel affectione, fuper dictis ecclefiis, non obftantibus. Neque hujusmodi ordinationes, et erectiones poffint tolli, nec impediri, ex quibuscumque provifionibus, etiam vigore refignationis, aut quibusvis aliis derogationibus, vel fuspenfionibus.

Cap. V.

[*Poffint epifcopi facere uniones perpetuas in cafibus a jure permiffis.*]

Ut etiam ecclefiarum ftatus, ubi facra Deo officia miniftrantur, ex dignitate confervetur; poffint epifcopi, etiam tamquam apoftolicae fedis delegati, juxta formam juris, fine tamen praejudicio obtinentium, facere g) uniones perpetuas quarumcumque ecclefiarum parochialium, et baptifmalium, et aliorum beneficiorum curatorum, vel non curatorum cum curatis propter earum paupertatem, et in ceteris cafibus a jure permiffis, etiam fi dictae ecclefiae, vel beneficia effent generaliter, vel fpecialiter refervata, aut qualitercumque affecta. h) Quae uniones etiam non poffint revocari, nec quoquo modo infringi vigore cujuscumque provifionis, etiam ex caufa refignationis, aut derogationis, aut fuspenfionis.

---

f) Gregor. Decr. L. III. tit. 48. c. 3. — g) Gregor. Decr. L. V. tit. 31. c. 8. Conc. Lateran. V. fub Leone X. a. 1512. feff. 9. de ref. curiae (Hard. T. IX. p. 1747 fqq.). Seff. XIV. de reform. c. 9. feff. XXIV. de reform. c. 13. — h) Gratian. Decr. P. II. cauf. 10. qu. 3. c. 3. Cauf. 16. qu. 1. c. 48 fq.

Cap. VI.

[Imperitis parochiis vicarii assignata parte fructuum pro tempore deputentur: in scandalo perseverantes privari beneficiis possint.]

Quia [i]) illitterati, et imperiti parochialium ecclesiarum rectores sacris minus apti sunt officiis, et alii propter eorum vitae turpitudinem potius destruunt, quam aedificant; episcopi, etiam tamquam apostolicae sedis delegati, eisdem illitteratis, et imperitis, si alias honestae vitae sint, coadjutores, aut vicarios pro tempore deputare, partemque fructuum eisdem pro sufficienti victu assignare, vel aliter providere possint, quacumque appellatione, et exemptione remota. Eos vero, qui turpiter, et scandalose vivunt, postquam praemoniti fuerint, coerceant, ac castigent; et, si adhuc incorrigibiles in sua nequitia perseverent, eos beneficiis, juxta sacrorum [k]) canonum constitutiones, exemptione, et appellatione quacumque remota, privandi facultatem habeant.

Cap. VII.

[Episcopi transferant beneficia ex ecclesiis, quae nequeunt restaurari: alias vero reparari curent: quid in hoc servandum sit.]

Cum illud quoque valde curandum sit, ne ea, quae sacris ministeriis dicata sunt, temporum injuria obsolescant, et ex hominum memoria excidant; episcopi, etiam tamquam apostolicae sedis delegati, transferre possint beneficia simplicia, etiam juris patronatus, ex ecclesiis, quae vetustate, vel alias collapsae sint, et ob eorum [4]) inopiam nequeant instaurari, vocatis iis, quorum interest, in matrices, aut alias ecclesias locorum eorumdem, seu viciniorum, arbitrio suo; atque in

---

4) earum *Vird.*, *Rhem.*

i) Gratian. Decr. P. I. dist. 36. c. 1. dist. 38. c. 1. Gregor. Decr. L. I. tit. 9. c. 10. Sexti Decr. L. I. tit. 6. c. 34. Concil. Tolet. VIII. a. 653. c. 8. (Mansi T. X. p. 1218.) — k) Gratian. Decr. P. II. caus. 16. qu. 7. c. 38. Gregor. Decr. L. III. tit. 1. c. 13 sqq. Sexti Decr. L. V. tit. 9. c. 5. Clementin. L. V. tit. 8. c. 2.

eisdem ecclefiis erigant altaria, vel capellas fub eisdem invocationibus; vel in jam erecta altaria, vel capellas transferant cum omnibus emolumentis, et oneribus, prioribus ecclefiis impofitis. [l]) Parochiales vero ecclefias, etiam fi juris patronatus fint, ita collapfas refici, et inftaurari procurent ex fructibus, et proventibus quibuscumque, ad easdem ecclefias quomodocumque pertinentibus. Qui fi non fuerint fufficientes, omnes patronos, et alios, qui fructus aliquos, ex dictis ecclefiis provenientes, percipiunt; aut in illorum defectum, parochianos omnibus remediis opportunis ad praedicta cogant, quacumque appellatione, exemptione, et contradictione remota. Quod fi nimia egeftate omnes laborent; ad matrices, feu viciniores ecclefias transferantur, cum facultate, tam dictas parochiales, quam alias ecclefias dirutas, in profanos ufus, non fordidos, erecta tamen ibi cruce, convertendi.

Cap. VIII.

[*Monafteria commendata, in quibus non viget regularis obfervantia, et beneficia quaecumque quotannis ab epifcopis vifitentur.*]

Quaecumque in dioecefi ad Dei cultum fpectant, ab ordinario diligenter curari, atque iis, ubi oportet, provideri aequum eft. Propterea commendata monafteria, etiam abbatiae, prioratus, et praepofiturae nuncupatae, in quibus non viget regularis obfervantia, nec non beneficia tam curata, quam non curata, faecularia, et regularia, qualitercumque commendata, etiam exempta, ab epifcopis, etiam tamquam apoftolicae fedis delegatis, annis fingulis [m]) vifitentur; curentque iidem epifcopi congruentibus remediis, etiam per fequeftrationem fructuum, ut, quae renovatione indigent, aut reftauratione, reficiantur; et cura animarum, fi qua illis, vel eorum annexis immineat, aliaque debita obfequia recte exerceantur; appellationibus quibuscumque, pri-

---

l) Gregor. Decr. L. III. tit. 48. c. 1. c. 4. Seff. VII. de reform. c. 8. — m) Seff. VII. de reform. c. 8. feff. XXIV. de reform. c. 9. feff. XXV. de regular. et monial. c. 20. Conc. Tarracon. I. a. 516. c. 8. (Manfi T. VIII. p. 542 fq.) Bracar. III. a. 572. c. 1 fq. (ib. T. IX. p. 838.)

vilegiis, conſuetudinibus, etiam immemorabili tempore praeſcriptis, conſervatoriis, judicum deputationibus, et eorum inhibitionibus non obſtantibus. Et ſi in eis vigeret obſervantia regularis, provideant episcopi paternis admonitionibus, ut eorum regularium ſuperiores juxta eorum regularia inſtituta debitam vivendi rationem obſervent, et obſervari faciant, et ſibi ſubditos in officio contineant, ac moderentur. Quod ſi admoniti, intra ſex menſes eos non viſitaverint, vel correxerint; tunc iidem epiſcopi, etiam ut delegati ſedis apoſtolicae, eos viſitare poſſint, et corrigere, prout ipſi ſuperiores poſſent, juxta eorum inſtituta; quibuscumque appellationibus, privilegiis, et exemptionibus penitus remotis, et non obſtantibus.

Cap. IX.

[*Quaeſtorum eleemoſynarum nomen et uſus tollitur. Indulgentias et ſpirituales gratias ordinarii publicent. Duo de capitulo eleemoſynas gratis accipiant.*]

Cum multa a diverſis antea conciliis, tam n) Lateranenſi, ac Lugdunenſi, quam o) Viennenſi, adverſus pravos eleemoſynarum quaeſtorum abuſus remedia, tunc adhibita, poſterioribus temporibus reddita fuerint inutilia; potiusque eorum malitia ita quotidie magno fidelium omnium ſcandalo, et querela excreſcere deprehendatur, ut de eorum emendatione nulla ſpes amplius relicta videatur: ſtatuit, ut poſthac in quibuscumque Chriſtianae religionis locis, eorum nomen, atque uſus penitus aboleatur; nec ad officium hujusmodi exercendum ullatenus admittantur; non obſtantibus privilegiis, eccleſiis, monaſteriis, hoſpitalibus, piis locis, et quibusvis, cujuscumque gradus, ſtatus, et dignitatis perſonis, conceſſis, aut conſuetudinibus, etiam immemorabilibus. Indulgentias vero, aut alias ſpirituales gratias, quibus non ideo Chriſti fideles de-

---

n) Conc. Lateran. IV. ſub Innocentio III. a. 1215. c. 62. (Manſi T. XXII. p. 1050.) Gregor. Decr. L. V. tit. 38. c. 14. — o) Clementin. L. V. tit. 9. c. 2. Seſſ. V. de reform. c. 2. ſeſſ. XXV. in decret. de indulgent.

cet privari, deinceps per ordinarios locorum, adhibitis duobus de capitulo, debitis temporibus populo publicandas eſſe decernit. Quibus etiam eleemoſynas, atque oblata ſibi caritatis ſubſidia, nulla prorſus mercede accepta, fideliter colligendi facultas datur: ut tandem, coeleſtes hos eccleſiae theſauros p) non ad quaeſtum, ſed ad pietatem exerceri, omnes vere intelligant.

Indictio futurae ſeſſionis.

5) Sacroſancta oecumenica, et generalis Tridentina ſynodus, in Spiritu ſancto legitime congregata, praeſidentibus in ea eisdem apoſtolicae ſedis legatis, ſtatuit, et decrevit, proximam futuram ſeſſionem habendam, et celebrandam eſſe feria quinta, poſt octavam feſti nativitatis beatae Mariae virginis, quae erit XVII. menſis Septembris proxime futuri: Hoc tamen adjecto q), quod dictum terminum, ac unicuique ſeſſioni in poſterum praefigendum, ipſa ſancta ſynodus, pro ejus arbitrio, et voluntate, ſicuti rebus concilii putaverit expedire, etiam in generali congregatione, reſtringere, et prorogare libere poſſit, et valeat.

r) *Catalogus eorum, qui interfuerunt ſeſſioni viceſimae primae.*

Cardinales legati et praeſidentes: RR. et Ill. DD. Hercules Gonzaga, S. R. E. presbyter cardinalis tituli S. Mariae novae. Mantuanus; Hieronymus Seripandus, S. R. E. presbyter cardinalis tituli S. Suſannae. Neapolitanus; Stanislaus Hoſius, S. R. E. presbyter cardinalis tituli S. Laurentii in pane et perna, civis et epiſcopus Warmienſis. Polonus; Ludovicus Simoneta, S. R. E. presbyter cardinalis tituli S. Cyriaci in Thermis. Mediolanenſis; Marcus Syricus ſeu Siticus de Aeltaemps, S. R. E. diaconus cardinalis baſilicae XII. Apoſtolorum. Germanus. — Cardinalis non legatus: R. et Ill. D. Ludovicus Madrutius, S. R. E. presbyter cardinalis tituli S. Calliſti, civis et electus epiſcopus Tridentinus. Germanus. — Oratores principum: Ill. et RR. DD. Antonius de Muglitio, archiepiſcopus Pragenſis, orator Caeſareus. Moravus; Georgius Draſcovitius, epiſcopus Quin-

---

5) Eadem *add. Brix., Hard.*

p) Vid. conſt. Pii V. *Etſi Dominici* 1567. — q) Seſſ. IX. in fin. — r) Ex diario actorum auctor. Torello Phola de Poggio. Apud Martene T. VIII. collect. veter. ſcript. et monument. p. 1278.

queeccleſienſis, orator Caeſareus pro regno Hungariae. Croatus; Ill. DD. Sigiſmundus a Tuun, orator Caeſareus. Tridentinus; Ludovicus de S. Gelaſio, dominus de Lanſac, orator Chriſtianiſſimi Galliarum regis. Gallus; Arnaldus du Ferrier, ſive Ferrerius, praeſidens in parlamento Pariſienſi, orator Chriſtianiſſimi Galliarum regis; Guido du Faur, ſive Faber, judex major Toloſae, orator Chriſtianiſſimi Galliarum regis. Gallus; Ferdinandus Martineus Mazcarenius, orator ſereniſſimi regis Portugalliae. Luſitanus; Nicolaus de Ponte, doctor et eques, orator reipublicae Venetiarum. Venetus; Matthaeus Dandulus, eques, orator reipublicae Venetiarum. Venetus; Joannes Strozzi, orator excellentiſſimi ducis Florentiae et Senarum. Florentinus; Auguſtinus Baumgartner, juris utriusque doctor, orator illuſtriſſimi Alberti ducis Bavariae. Germanus. — Patriarchae: RR. DD. Antonius Helius, patriarcha Hieroſolymitanus. Juſtinopolitanus; Daniel Barbarus, electus patriarcha Aquilejenſis. Venetus; Joannes Triviſanus, patriarcha Venetiarum. Venetus. — Archiepiſcopi: XIX. — Epiſcopi: CXLVIII. — Abbates: III. — Generales ordinum: VI. — Doctores legum: III. — Theologi ſaeculares: XXIII. — Theologi regulares omnium ordinum: LXXI. —

SESSIO VIGESIMA SECUNDA,

quae eſt ſexta ſub Pio IV. Pont. Max. celebrata die XVII. Sept. M. D. LXII.

Doctrina de ſacrificio miſſae.

Cap. I. *De inſtitutione ſacroſancti miſſae ſacrificii.* Cap. II. *Sacrificium miſſae eſt propitiatorium tam pro vivis, quam pro defunctis.* Cap. III. *De miſſis in honorem ſanctorum.* Cap. IV. *De canone miſſae.* Cap. V. *De ſolemnibus miſſae ſacrificii caeremoniis.* Cap. VI. *De miſſa, in qua ſolus ſacerdos communicat.* Cap. VII. *De aqua miſcenda vino in calice offerendo.* Cap. VIII. *Miſſa vulgari lingua non celebretur. Ejus myſteria populo explicentur.* Cap. IX. *Prolegomenon canonum ſequentium.* — *De ſacrificio miſſae* Canon I—IX. *Decretum de obſervandis et evitandis in celebratione miſſae.*

(V. ſupra T. I. p. 76—84.)

Decretum de reformatione.

Eadem ſacroſancta oecumenica, et generalis Tridentina ſynodus in Spiritu ſancto legitime congregata

praefidentibus in ea eisdem apoftolicae fedis legatis, ut reformationis negotium profequatur; haec in praefenti feffione ftatuenda cenfuit.

Cap. I.

[*Decreta de vita et honeftate clericorum innovantur.*]

Nihil eft, quod alios magis ad pietatem, et Dei cultum affidue inftruat, quam [s]) eorum vita, et exemplum, qui fe divino minifterio dedicarunt. Cum enim a rebus faeculi in altiorem fublati locum confpiciantur, in eos, tamquam [1]) fpeculum [t]), reliqui oculos conjiciunt; ex iisque fumunt, quod imitentur. Quapropter fic decet omnino clericos, in fortem Domini vocatos, vitam, moresque fuos omnes componere, [u]) ut habitu, geftu, inceffu, fermone, aliisque omnibus rebus nil, nifi grave, moderatum, ac religione plenum, prae fe ferant; levia etiam delicta, quae in ipfis maxima effent, effugiant; ut eorum actiones cunctis afferant venerationem. Cum igitur, quo majore in ecclefia Dei et utilitate, et ornamento haec funt, ita etiam diligentius fint [2]) obfervanda; ftatuit fancta fynodus, ut quae alias a fummis pontificibus, et a [3]) facris conciliis de clericorum vita, honeftate, cultu, doctrinaque retinenda, ac fimul de luxu, commeffationibus, choreis, aleis, lufibus, ac quibuscumque criminibus, nec non faecularibus negotiis fugiendis copiofe, ac falubriter fancita fuerunt; eadem in pofterum iisdem poenis, vel majoribus, arbitrio ordinarii imponendis, obferventur: nec appellatio executionem hanc, quae ad morum correctionem pertinet, fufpendat. Si qua vero ex his in defuetudinem abiiffe compererint;

---

1) in *add. R. Vat.*, *Brix.*, *Dil.*, *Ven.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Hard.*, *Chif.* — 2) funt *Brix.*, *Hard.* — 3) a *om. Hard.*

s) Seff. XXV. de reform. c. 1. — t) Matth. 5, 14. 16. Tit. 2, 7. — u) Seff. XIV. de reform. prooem. Seff. XXIV. de reform. c. 12. Conc. Carthag. III. a. 397. c. 15. (Manfi T. III. p. 883.) Calched. a. 451. can. 3. (ib. T. VII. p. 373 fq.) Arelat. II. a. 452. can. 14. (ib. T. VII. p. 880.) Matifcon. I. a. 581. can. 5. et 2. (ib. T. IX. p. 932 fq.) Nicaen. I. can. 17. (ib. T. II. p. 675.) Nicaen. II. a. 787. can. 16. (ib. T. XIII. p. 434 fq.)

ea quamprimum in ufum revocari, et ab omnibus accurate cuftodiri ftudeant, non obftantibus confuetudinibus quibuscumque; ne fubditorum neglectae emendationis ipfi condignas, Deo vindice, poenas perfolvant.

Cap. II.

[*Quinam ad cathedrales ecclefias affumendi.*]

Quicumque pofthac ad ecclefias cathedrales erit affumendus, is non folum natalibus, aetate, moribus, et vita, ac aliis, quae a facris v) canonibus requiruntur, plene fit praeditus, verum etiam in facro ordine antea, faltem fex menfium fpatio, conftitutus. Quarum rerum inftructio, fi ejus notitia nulla, aut recens in curia fuerit, a fedis apoftolicae legatis, feu nuntiis provinciarum, aut ejus ordinario, eoque deficiente, a vicinioribus ordinariis fumatur. Scientia vero praeter haec ejusmodi polleat, ut muneris fibi injungendi neceffitati poffit fatisfacere. Ideoque antea in univerfitate w) ftudiorum magifter, five doctor, aut licentiatus in facra theologia, vel jure canonico merito fit promotus; aut publico alicujus academiae teftimonio idoneus ad alios docendos oftendatur. Quod fi regularis fuerit, a fuperioribus fuae religionis fimilem fidem habeat. Praedicti autem omnes, unde inftructio, feu teftificatio erit fumenda, haec fideliter et gratis referre teneantur: alioquin eorum confcientias, graviter oneratas effe fcient; ac Deum, et fuperiores fuos habebunt ultores.

Cap. III.

[*Statuendae distributiones quotidianae ex tertia parte quorumcumque fructuum: portio abfentium quibus cedat: certi cafus excepti.*]

Epifcopi, etiam tamquam delegati apoftolici, ex fructibus, et proventibus quibuscumque, omnium di-

---

v) Gregor. Decr. L. I. tit. 6. c. 7. et 19. L. III. tit. 5. c. 29. Gratian. Decr. P. I. dift. 61. Seff. XXIV. de reform. c. 1. feff. VII. de reform. c. 1. Nicol. I. epift. 7. ad Mich. imp., apud Labbe conc. T. VIII. p. 292. Conc. Sardic. a. 347. can. 10. alibi 13. (Manfi T. III. p. 14.) Bracar. II. a. 563. c. 20. (ib. T. IX. p. 779.). — w) Vid. conft. Pii V. *Quamvis* 1568.

gnitatum, perfonatuum, et officiorum, in ecclefiis cathedralibus, vel collegiatis exiftentium [x]) tertiam partem in distributiones, eorum arbitrio affignandas, dividere poffint; ut fcilicet, qui eas obtinent, fi perfonaliter competens fibi [4]) fervitium juxta formam, ab eisdem epifcopis praefcribendam, quolibet die ftatuto non impleverint; illius diei distributionem amittant, nec ejus quoquo modo dominium acquirant, fed fabricae ecclefiae, quatenus indigeat, aut alteri pio loco, arbitrio ordinarii, applicetur. [y]) Crefcente vero contumacia, contra eos juxta facrorum canonum conftitutiones procedant. Quod fi alicui ex praedictis dignitatibus in ecclefiis cathedralibus, vel collegiatis, de jure, feu confuetudine, jurisdictio, adminiftratio, vel officium non competat, fed extra civitatem in dioecefi [z]) cura animarum immineat; cui is, qui dignitatem obtinet, incumbere voluerit; tunc pro tempore, quo in curata ecclefia refederit, ac miniftraverit, tamquam praefens fit, ac divinis interfit, in ecclefiis cathedralibus, ac collegiatis habeatur. Haec in iis [5]) tantum ecclefiis conftituta [6]) intelligantur, in quibus nulla eft confuetudo, vel ftatutum, ut dictae dignitates non fervientes aliquid amittant, quod ad tertiam partem dictorum fructuum, et proventuum afcendat: non obftantibus confuetudinibus, etiam immemorabilibus, exemptionibus [7]), et conftitutionibus, etiam juramento, et quavis auctoritate firmatis.

Cap. IV.

[*In ecclefia cathedrali, vel collegiata, facro ordine non initiati vocem in capitulo non habeant. Qualitates et onera obtinentium beneficia in illis.*]

Quicumque in cathedrali, vel collegiata, faeculari, vel [8]) regulari ecclefia divinis mancipatus officiis, in

---

4) ibi *pro* fibi *Dil., Vird., Rhem., Ven., Ve.* — 5) his *Brix., Vird., Rhem., Hard.* — 6) inftituta *Hard.* — 7) exempt. *om. Brix., Dil., Vird., Rhem.* — 8) aut *Brix., Hard.*

x) Seff. XXI. de reform. c. 3. — y) Gregor. Decr. L. III. tit. 4. Sexti Decr. L. I. tit. 6. c. 34. — z) Vid. conft. 65. Pii V. *Cupientes* 1568.

ſubdiaconatus ordine ſaltem conſtitutus non ſit; vocem in hujusmodi eccleſiis in capitulo non habeat, etiam ſi hoc ſibi ab aliis libere fuerit conceſſum. Ii vero, qui dignitates, perſonatus, officia, praebendas, portiones, ac quaelibet alia beneficia in dictis eccleſiis obtinent, aut in poſterum obtinebunt, quibus onera varia ſunt annexa, videlicet, ut alii miſſas, alii evangelium, alii epiſtolas dicant, ſeu [9]) cantent; quocumque ii privilegio, exemptione, praerogativa, generis nobilitate ſint inſigniti, teneantur, juſto impedimento ceſſante, [a]) infra annum ordines ſuscipere requiſitos: alioquin poenas incurrant, juxta conſtitutionem concilii Viennenſis, [b]) quae incipit, *Ut ii, qui:* quam praeſenti decreto innovat. Cogantque epiſcopi eos diebus ſtatutis dictos ordines per ſeipſos [c]) exercere, ac cetera omnia officia, quae debent, in cultu divino praeſtare, ſub eisdem, et aliis, etiam gravioribus poenis, arbitrio eorum imponendis. Nec aliis in poſterum fiat proviſio; niſi iis, qui jam aetatem, et ceteras habilitates integre habere dignoſcantur: aliter irrita ſit proviſio [10]).

Cap. V.

[Dispenſationes extra curiam epiſcopo committantur, et ab eo examinentur.]

Dispenſationes, quacumque auctoritate concedendae, ſi extra Romanam curiam committendae erunt, committantur ordinariis illorum, qui eas impetraverint. Eae vero, quae gratioſe concedentur, ſuum non ſortiantur effectum, niſi prius ab eisdem, tamquam delegatis apoſtolicis, ſummarie tantum, et extrajudicialiter cognoſcatur, expreſſas preces ſubreptionis, vel obreptionis vitio non ſubjacere.

---

9) et *pro* ſeu *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Hard.* — 10) aliter.. proviſio *om. Vird.*, *Rhem.*

a) Gregor. Decr. L. I. tit. 14. c. 5. Sexti Decr. L. III. tit. 6. c. 2. — b) Clementin. L. I. tit. 6. c. 2. — c) Seſſ. XXIV. de reform. c. 12.

Cap. VI.

[*Circumſpecte commutandae ultimae voluntates.*]

In commutationibus ultimarum voluntatum, [d]) quae non niſi ex juſta, et neceſſaria cauſa fieri debent; epiſcopi, [11]) tamquam delegati ſedis apoſtolicae, ſummarie, et extrajudicialiter cognoſcant, nihil in precibus, tacita veritate, vel ſuggeſta falſitate fuiſſe narratum; priusquam commutationes praedictae executioni demandentur.

Cap. VII.

[*Innovatur cap.* Romana *de appellationibus, in ſexto.*]

Legati, et nuntii apoſtolici, patriarchae, primates, et metropolitani, in appellationibus ad eos interpoſitis, in quibusvis cauſis, tam in admittendis appellationibus, quam in concedendis inhibitionibus, poſt appellationem ſervare teneantur formam et tenorem ſacrarum conſtitutionum, et praeſertim [e])Innocentii quarti, quae incipit, *Romana:* quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, aut ſtylo, vel privilegio, in contrarium non obſtantibus: aliter inhibitiones, et proceſſus, et inde ſecuta quaecumque ſint ipſo jure nulla.

Cap. VIII.

[*Epiſcopi pias omnium diſpoſitiones exequantur: quaecumque pia loca viſitent, dummodo non ſub immediata regum protectione ſint.*]

Epiſcopi [f]), etiam tamquam ſedis apoſtolicae delegati, in caſibus a jure conceſſis, omnium piarum diſpoſitionum, tam in ultima voluntate, quam inter vivos, ſint executores; habeant jus viſitandi hoſpitalia, collegia quaecumque, ac [g]) confraternitates laicorum,

---

11) etiam *add. Brix., Vird., Rhem.*

d) Seſſ. XXV. de reform. c. 4. — e) Sexti Decr. L. II. tit. 15. c. 3. — f) Clementin. L. III. tit. 11. c. 2. — g) Vid.

etiam quas ſcholas, ſive quocumque alio nomine vocant: non tamen quae ſub regum immediata protectione ſunt, ſine eorum licentia: eleemoſynas montis pietatis, ſive caritatis, et pia loca omnia, quomodocumque nuncupentur, etiamſi praedictorum locorum cura ad laicos pertineat, atque eadem pia loca exemptionis privilegio ſint munita; ac omnia, quae ad Dei cultum, aut animarum ſalutem, ſeu [12]) pauperes ſuſtentandos inſtituta ſunt; ipſi ex officio ſuo [h]) juxta ſacrorum canonum ſtatuta cognoſcant, et exequantur: non obſtantibus, quacumque conſuetudine, etiam immemorabili, privilegio, aut ſtatuto.

Cap. IX.

[*Adminiſtratores quorumcumque piorum locorum reddant rationem ordinario, niſi aliter in fundatione ſit cautum.*]

Adminiſtratores, tam eccleſiaſtici, quam laici, fabricae cujusvis eccleſiae, etiam cathedralis, [i]) hoſpitalis, confraternitatis, eleemoſynae montis pietatis, et [k]) quorumcumque piorum locorum, ſingulis annis teneantur reddere rationem adminiſtrationis ordinario: conſuetudinibus et privilegiis quibuscumque in contrarium ſublatis: niſi ſecus forte in inſtitutione, et ordinatione talis eccleſiae ſeu fabricae expreſſe cautum eſſet. Quod ſi ex conſuetudine, aut privilegio, aut ex [13]) conſtitutione aliqua loci, aliis ad id deputatis ratio reddenda eſſet; tunc cum iis adhibeatur etiam ordinarius: et aliter factae liberationes dictis adminiſtratoribus minime ſuffragentur.

Cap. X.

[*Notarii epiſcoporum examini et judicio ſubjaceant.*]

Cum ex notariorum imperitia plurima damna, et

---

12) et *pro* ſeu *Brix., Vird., Rhem.* — 13) ex *om. Hard.*

conſt. Clementis VIII. *Quaecumque* 1604. — h) Gregor. Decr. L. III. tit. 26. c. 3. c. 6. c. 17. c. 19. — i) Seſſ. VII. de reform. c. 15. — k) Clementin. L. III. tit. 11. c. 2. Seſſ. XXV. de reform. c. 8.

multarum occafio litium oriatur; poffit epifcopus quoscumque notarios, etiamfi apoftolica, imperiali, aut regia auctoritate creati fuerint, etiam tamquam delegatus fedis apoftolicae, examinatione adhibita, eorum fufficientiam fcrutari; illisque non idoneis repertis, aut quandocumque [14]) in officio delinquentibus, officii ejus in negotiis, litibus, et caufis ecclefiafticis, ac fpiritualibus exercendi ufum perpetuo, aut ad tempus prohibere. Neque eorum appellatio interdictionem ordinarii fuspendat.

Cap. XI.

[*Bonorum cujuscumque ecclefiae, aut pii loci occupatores puniuntur.*]

Si [l]) quem clericorum, vel laicorum, quacumque is dignitate, etiam imperiali, aut regali praefulgeat, in tantum *malorum* [m]) *omnium radix*, *cupiditas* occupaverit, ut alicujus ecclefiae, feu cujusvis faecularis, vel regularis beneficii, montium pietatis, aliorumque piorum locorum jurisdictiones, bona, cenfus, ac jura, etiam feudalia, et emphyteotica, fructus, emolumenta, feu quascumque obventiones, quae in miniftrorum, et pauperum neceffitates converti debent; per fe, vel [15]) alios vi, vel timore incuffo, feu etiam per fuppofitas perfonas clericorum, aut laicorum, feu quacumque arte, aut quocumque quaefito colore in proprios ufus convertere, illosque ufurpare praefumpferit, feu impedire, ne ab iis, ad quos jure pertinent, percipiantur: is [n]) anathemati tamdiu fubjaceat, quamdiu jurisdictiones, bona, res,

---

14) quomodocunque *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.* — 15) per *add. Dil.*, *Brix.*, *Ven.*, *Hard.*

l) Conc. Aurelian. V. a. 549. can. 13 fq. (Manfi T. IX. p. 131.) Tribur. I. a. 895. can. 7. (ib. T. XVIII. p. 136 fq.) Aurelian. III. a. 538. can. 17. (ib. T. IX. p. 16.) Turon. II. a. 567. can. 24 fq. (ib. T. IX. p. 803.) Mogunt. I. fub Leone IV. a. 847. c. 6. et 11. (ib. T. XIV. p. 905 fq.) Aquisgran. fub Stephano IV. a. 816. c. 88. (ib. T. XIV. p. 202.) Lateran. V. fub Leone X. a. 1513. feff. 9. et 10. (Hard. T. IX. p. 1756.). — m) 1 Tim. 6, 10. — n) Vid. bullam *Coenae*, claufula 17.

jura, fructus, et redditus, quos occupaverit, vel qui ad eum quomodocumque, etiam ex donatione ſuppoſitae perſonae, pervenerint, eccleſiae, ejusque adminiſtratori, ſive beneficiato integre reſtituerit; ac deinde a Romano pontifice abſolutionem obtinuerit. Quod ſi ejusdem eccleſiae patronus fuerit; etiam jure patronatus, ultra praedictas poenas, eo ipſo privatus exiſtat. Clericus vero, qui nefandae fraudis, et uſurpationis hujusmodi fabricator, ſeu conſentiens fuerit, eisdem poenis ſubjaceat; nec non quibuscumque beneficiis privatus ſit, et ad quaecumque alia beneficia inhabilis efficiatur; et a ſuorum ordinum executione, etiam poſt integram ſatisfactionem, et abſolutionem, ſui ordinarii arbitrio ſuspendatur.

Decretum ſuper petitione conceſſionis calicis.

(V. ſupra T. I. p. 84.)

Indictio futurae ſeſſionis.

Inſuper eadem ſacroſancta Tridentina ſynodus diem futurae ſeſſionis ad feriam quintam, poſt octavam feſtivitatis omnium ſanctorum, qui erit dies XII. menſis Novemb. indicit; et in ea decernetur de ſacramento ordinis, et de ſacramento matrimonii. etc.

Prorogata fuit ſeſſio usque ad diem XV. Julii M. D. LXIII.

o) *Catalogus eorum, qui interfuerunt ſeſſioni viceſimae ſecundae.*

Illuſtriſſimi domini legati concilii: V. — Cardinalis non legatus, Ill. D. Ludovicus Madrutius. — Orator Caeſareus: I. — Orator pro regno Hungariae, et etiam nomine imperii: I. — Oratores regis Galliarum: II. — Orator regis Portugalliae: I. — Oratores Veneti: II. — Orator Helvetiorum: I. — Patriarchae: III. — Archiepiſcopi: XX. — Epiſcopi: CXLII. — Abbas: I. — Generales: VII.

---

o) Ex act. auctor. Torello Phola de Puggio, apud Martene. T. VIII. collect. monument. p. 1290.

SESSIO VIGESIMA TERTIA,

quae est septima sub Pio IV. Pont. Max.
celebrata die XV. Julii. M. D. LXIII.

Vera et catholica doctrina de sacramento ordinis, ad condemnandos errores nostri temporis, a sancta synodo Tridentina decreta, et publicata sessione septima.

Cap. I. *De institutione sacerdotii novae legis.* Cap. II. *De septem ordinibus.* Cap. III. *Ordinem vere et proprie esse sacramentum.* Cap. IV. *De ecclesiastica hierarchia et ordinatione.* — *De sacramento ordinis* Canon I—VIII.

(V. supra T. I. p. 85—88.)

Decretum de reformatione.

Eadem sacrosancta Tridentina synodus, reformationis materiam prosequens, haec, quae sequuntur, in praesenti decernenda esse statuit, et decernit.

Cap. I.

[*Rectorum ecclesiarum in residendo negligentia varie coercetur; animarum curae providetur.*]

Cum p) praecepto divino mandatum sit omnibus, quibus animarum cura commissa est, oves suas agnoscere; pro his sacrificium offerre; verbique divini praedicatione, sacramentorum administratione, ac bonorum omnium operum exemplo pascere; pauperum, aliarumque miserabilium personarum curam paternam gerere; et in cetera munia pastoralia incumbere; quae omnia nequaquam ab iis praestari, et impleri possunt, qui gregi suo non invigilant, neque assistunt, sed q) mercenariorum more deserunt: sacrosancta synodus eos admonet, et hortatur, ut divinorum praeceptorum memores, factique r) forma gregis,

p) Joa. 21, 15 sqq. 10, 14. Act. 20, 28. — q) Joa. 10, 12 sq. — r) 1 Petr. 5, 2 sq.

in judicio, et veritate pafcant, et regant. Ne vero ea, quae de refidentia fancte, et utiliter jam s) antea fub fel. rec. Paulo III. fancita fuerunt, in fenfus a facrofanctae fynodi mente alienos trahantur, ac fi vigore illius decreti quinque menfibus continuis abeffe liceat; illis inhaerendo, declarat facrofancta fynodus, t) omnes patriarchalibus, primatialibus, metropolitanis, ac cathedralibus ecclefiis quibuscumque, quocumque nomine, et titulo praefectos, etiam fi fanctae Romanae ecclefiae cardinales fint, obligari ad perfonalem in fua ecclefia vel dioecefi refidentiam, ubi injuncto fibi officio defungi teneantur; neque abeffe poffe, nifi ex caufis, et modis infrafcriptis. u) Nam cum Chriftiana caritas, urgens neceffitas, debita obedientia, ac evidens ecclefiae, vel reipublicae utilitas aliquos nonnumquam abeffe poftulent, et exigant; decernit eadem facrofancta fynodus, has legitimae abfentiae caufas a beatiffimo Romano pontifice, aut a metropolitano, vel, eo abfente, fuffraganeo epifcopo antiquiori refidente, qui idem metropolitani abfentiam probare debebit, in fcriptis effe approbandas; nifi cum abfentia inciderit propter aliquod munus, et reipublicae officium, epifcopatibus adjunctum: cujus quoniam caufae funt notoriae, et interdum repentinae, ne eas quidem fignificari metropolitano neceffe erit: ad eundem tamen cum concilio provinciali fpectabit judicare de licentiis a fe, vel a fuffraganeo datis; et videre, ne quis eo jure abutatur; et ut poenis canonicis errantes puniantur. v) Interea meminerint difcefsuri, ita ovibus fuis providendum, ut, quantum fieri poterit, ex ipforum abfentia nullum damnum accipiant. Quoniam autem qui aliquantisper tantum abfunt, ex veterum canonum fententia non videntur abeffe, quia ftatim reverfuri funt; facrofancta fynodus vult, illud abfentiae fpatium fingulis annis five continuum, five interruptum, extra

s) Seff. VI. de reform. c. 1. — t) Vid. bullam Pii IV. *In fuprema* a. 1564. — u) Grat. Decr. P. I. dift. 74. c. 6. P. II. cauf. 7. qu. 1. c. 3. Gregor. Decr. L. I. tit. 9. c. 9. L. III. tit. 4. c. 4. 7. 10. 12., tit. 34. c. 11. — v) Sexti Decr. L. I. tit. 6. c. 34. L. III. tit. 14. c. 4. Seff. VI. de reform. c. 2. in fin. Conc. Sardic. a. 347. can. 14 fqq. (Manfi T. III. p. 18.).

praedictas cauſas, nullo pacto debere duos, aut ad ſummum tres menſes excedere; et haberi rationem, ut id aequa ex cauſa fiat, et absque ullo gregis detrimento: quod an ita ſit, abscedentium conſcientiae relinquit, quam ſperat religioſam, et timoratam fore; w) cum Deo corda pateant; x) cujus opus non fraudulenter agere, ſuo periculo tenentur. Eosdem interim admonet, et in Domino hortatur, y) ne per illius temporis ſpatium, Dominici adventus, quadrageſimae, nativitatis, reſurrectionis Domini, pentecoſtes item, et corporis Chriſti diebus, quibus reſici maxime, et in Domino gaudere paſtoris praeſentia oves debeant, ipſi ab eccleſia ſua cathedrali ullo pacto abſint, niſi epiſcopalia munia in ſua dioeceſi eos alio vocent.

Si quis autem, quod utinam numquam eveniat, contra hujus decreti diſpoſitionem abfuerit; ſtatuit ſacroſancta ſynodus praeter alias poenas adverſus non reſidentes, ſub z) Paulo III. impoſitas, et innovatas, ac mortalis peccati reatum, quem incurrit; eum, pro rata temporis abſentiae fructus ſuos non facere, nec tuta conſcientia, alia etiam declaratione non ſecuta, illos ſibi detinere poſſe; ſed teneri aut, ipſo ceſſante, per ſuperiorem eccleſiaſticum illos fabricae eccleſiarum, aut pauperibus loci erogare: prohibita quacumque conventione, vel compoſitione, quae pro fructibus male perceptis appellatur; ex qua etiam praedicti fructus in totum, aut pro parte ei remitterentur: non obſtantibus quibuscumque privilegiis cuicumque collegio, aut fabricae conceſſis.

Eadem omnino, etiam quo ad culpam, 1) amiſſionem fructuum, et poenas, de curatis inferioribus, a) et aliis quibuscumque, qui beneficium aliquod eccleſiaſticum, curam animarum habens, obtinent, ſacroſancta ſynodus declarat, et decernit; ita tamen, ut, quandocumque eos, cauſa prius per epiſcopum cognita,

---

1) et *add. Brix., Dil., Hard.*

w) Pſ. 7, 10. — x) Jer. 48, 10. — y) Gratian. Decr. P. II. cauſ. 7. qu. 1. c. 29. ex conc. Arvernenſi a. 535. can. 15. — z) Seſſ. VI. de reform. c. 1. Gregor. Decr. L. III. tit. 4. c. 2. 3. 4. 6. 8. 9. 10. 11. 17. — a) Seſſ. VI. de reform. c. 2. Sexti Decr. L. III. tit. 14. c. 4.

et probata abesse contigerit; vicarium idoneum, ab ipso ordinario approbandum, cum debita mercedis assignatione relinquant. Discedendi autem licentiam in scriptis gratisque concedendam ultra bimestre tempus, nisi ex gravi causa, non obtineant. Quod si per edictum citati, etiam [2]) non personaliter, contumaces fuerint; liberum esse vult ordinariis, per censuras ecclesiasticas, et sequestrationem, et subtractionem fructuum, aliaque juris remedia, etiam usque ad privationem, compellere; nec executionem hanc, quolibet privilegio, licentia, familiaritate, exemptione, etiam ratione cujuscumque beneficii, pactione, statuto, etiam juramento, vel quacumque auctoritate confirmato, consuetudine etiam immemorabili, quae potius corruptela censenda est, sive [3]) appellatione, aut inhibitione, etiam in Romana curia, vel vigore [b]) Eugenianae constitutionis suspendi posse. Postremo, tam decretum illud sub [c]) Paulo III., quam hoc ipsum in conciliis provincialibus, et episcopalibus publicari, sancta synodus praecipit. Cupit enim, quae adeo ex pastorum munere animarumque salute sunt, frequenter omnium auribus, mentibusque infigi, ut in posterum, Deo juvante, nulla temporum injuria, aut hominum oblivione, aut desuetudine aboleantur.

Cap. II.

[Ecclesiis praefecti consecrationis munus intra tres menses suscipiant; consecratio quo loco peragenda.]

Ecclesiis [d]) cathedralibus seu superioribus, quocumque nomine, ac titulo praefecti, etiam si sanctae Romanae ecclesiae cardinales sint, si munus consecrationis intra tres menses non susceperint, ad fructuum perceptorum restitutionem teneantur. Si intra totidem

---

2) etiam *om. Hard.* — 3) sine *pro* sive *ead.*

b) Eugen. IV. a. 1432. Extravag. commun. L. V. tit. 7. c. 3. — c) Sess. VI. de reform. c. 1. — d) Sess. VII. de reform. c. 9. Conc. Chalced. a. 451. can. 25. (Mansi T. VII. p. 380.) Wormat. a. 868. can. 76. (ib. T. XV. p. 882.) Gratian. Decr. P. I. dist. 75. c. 2. dist. 100. c. 1. coll. conc. Ravennat. a. 877. can. 1 sq. (Mansi T. XVII. p. 337.)

menfes poftea id facere neglexerint; ecclefiis ipfo jure fint privati. Confecratio vero, fi extra curiam Romanam fiat, in ecclefia, ad quam promoti fuerint, aut in provincia, fi commode fieri poterit, celebretur.

Cap. III.

[*Epifcopi per fe ordines conferant.*]

Epifcopi per femetipfos ordines conferant. Quod fi aegritudine fuerint impediti; e) fubditos fuos non aliter, quam jam 4) probatos et examinatos, ad alium epifcopum ordinandos dimittant.

Cap. IV.

[*Qui prima tonfura initiandi fint.*]

Prima tonfura f) non initientur, qui facramentum confirmationis non fusceperint; et fidei rudimenta edocti non fuerint; quique legere, et fcribere nefciant; et de quibus probabilis conjectura non fit, eos non faecularis judicii fugiendi fraude, fed ut Deo fidelem cultum praeftent, hoc vitae genus elegiffe.

Cap. V.

[*Ordinandi, quibus conditionibus inftructi effe debeant.*]

Ad minores 5) ordines promovendi bonum a parocho, et a magiftro fcholae, in qua educantur, teftimonium habeant. Hi vero, qui ad fingulos majores erunt affumendi, per menfem ante ordinationem epifcopum adeant, qui parocho, aut alteri, cui magis expedire videbitur, committat, ut nominibus, ac defiderio eorum, qui volent promoveri, publice in ecclefia propofitis, de ipforum ordinandorum g) natalibus, aetate, moribus, et vita a fide dignis diligenter

---

4) jam *om. Hard.* — 5) majores *Rom. M.*; etiam *add. Vird., Rhem.*

e) Huj. feff. de reform. c. 8. 10. Conc. Carth. III. a. 397. c. 22. (Manfi T. III. p. 884.). — f) Sexti Decr. L. I. tit. 9. c. 4. — g) Gratian. Decr. P. I. dift. 24. c. 5.

inquirat; [h]) et litteras testimoniales, ipsam inquisitionem factam continentes, ad ipsum episcopum quamprimum transmittat.

Cap. VI.

[Aetas quatuordecim annorum ad beneficium ecclesiasticum requiritur: quis privilegio fori gaudere debeat.]

Nullus prima tonsura initiatus, aut etiam in minoribus ordinibus constitutus, [i]) ante decimum quartum annum beneficium possit obtinere. [k]) Is etiam fori privilegio non gaudeat, nisi beneficium ecclesiasticum habeat, aut clericalem habitum, et tonsuram deferens, alicui ecclesiae ex mandato episcopi inserviat; vel in seminario clericorum, aut in aliqua schola, vel [6]) universitate, de licentia episcopi, quasi in via ad majores ordines suscipiendos versetur. In clericis vero conjugatis servetur constitutio Bonifacii VIII., quae incipit, [l]) *Clerici, qui cum unicis:* modo hi clerici alicujus ecclesiae servitio, vel ministerio ab episcopo deputati, eidem ecclesiae serviant, vel ministrent; et clericali habitu, et tonsura utantur: nemini, quo ad hoc, privilegio, vel consuetudine, etiam immemorabili, suffragante.

Cap. VII.

[De examine ordinandorum.]

Sancta synodus, [m]) antiquorum canonum vestigiis inhaerendo, decernit, ut quando episcopus ordinationem facere disposuerit, omnes, qui ad sacrum ministerium accedere voluerint, feria quarta ante ipsam ordinationem, vel quando episcopo videbitur, ad civitatem evocentur. Episcopus autem, sacerdotibus, et aliis prudentibus viris, peritis divinae legis, ac in

---

6) in *add. Hard.*

h) Conc. Carth. III. l. c. Huj. sess. de reform. c. 7. — i) Gregor. Decr. L. I. tit. 14. c. 3. — k) ib. L. III. tit. 3. c. 7. — l) Sexti Decr. L. III. tit. 2. c. 1. — m) Gratian. Decr. P. I. dist. 24. c. 5.

eccleſiaſticis ſanctionibus exercitatis, ſibi aſcitis, ordinandorum genus, perſonam, aetatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, et fidem [n]) diligenter inveſtiget, et examinet.

Cap. VIII.

[*Quomodo et a quo unusquisque promoveri debeat.*]

Ordinationes [o]) ſacrorum ordinum, ſtatutis a jure temporibus, ac in cathedrali eccleſia, vocatis praeſentibusque [7]) ad id eccleſiae canonicis, publice celebrentur. Si autem in alio dioeceſis loco, praeſente clero loci; dignior, quantum fieri poterit, eccleſia ſemper adeatur. Unusquisque autem a [p]) proprio epiſcopo ordinetur. Quod ſi [q]) quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam cujusvis generalis, aut ſpecialis reſcripti, vel privilegii praetextu, etiam ſtatutis temporibus permittatur; niſi ejus probitas, ac mores [r]) ordinarii ſui teſtimonio commendentur. Si ſecus fiat; ordinans a collatione ordinum per annum, et ordinatus a ſusceptorum ordinum executione, quamdiu proprio ordinario videbitur expedire, ſit ſuspenſus.

Cap. IX.

[*Epiſcopus familiarem ordinans, conferat ei ſtatim beneficium.*]

Epiſcopus familiarem ſuum non ſubditum ordinare non poſſit, niſi per triennium ſecum fuerit commoratus; [s]) et beneficium, quacumque fraude ceſſante, ſtatim re ipſa illi conferat: conſuetudine quacumque, etiam immemorabili, in contrarium non obſtante.

---

7) que *om. Brix., Dil., Vird., Rhem.*

n) Huj. ſeſſ. de reform. c. 5. — o) Gelaſius I. ep. 9. ad epiſc. Lucaniae a. 492. c. 11. (Manſi T. VIII. p. 40.) Grat. Decr. P. I. diſt. 75. c. 7. Gregor. Decr. L. I. tit. 11. c. 1 ſqq. — p) Conc. Carth. III. a. 397. c. 21. (Manſi T. III. p. 883.). — q) Seſſ. XIV. de reform. c. 2 ſq. — r) Huj. ſeſſ. de reform. c. 3. Conc. Aurelian. V. a. 549. can. 5. (Manſi T. IX. p. 129.) Gratian. Decr. P. II. cauſ. 21. qu. 2. c. 1. ex ſynod. Trullan. can. 17., cauſ. 9. qu. 2. c. 4. 5. 6. 7. 9. 10. Sexti Decr. L. I. tit. 9. c. 1 ſq. — s) Gregor. Decr. L. III. tit. 5. c. 2.

Cap. X.

[*Episcopis inferiores praelati tonsuram vel minores ordines ne conferant, nisi regularibus sibi subditis: nec ipsi, aut capitula quaecumque dimissorias concedant: contra facientes plectuntur.*]

Abbatibus, ac aliis quibuscumque, quantumvis exemptis, non liceat in posterum, intra fines alicujus dioecesis consistentibus, etiam si nullius dioecesis, vel exempta [8]) esse dicantur, cuiquam, qui regularis subditus sibi non sit, tonsuram, vel minores ordines conferre: nec ipsi abbates, et alii exempti, aut collegia, vel capitula quaecumque, etiam ecclesiarum cathedralium, litteras dimissorias aliquibus clericis saecularibus, ut ab aliis ordinentur, concedant. Sed horum omnium ordinatio, servatis omnibus, [t]) quae in hujus sanctae synodi decretis continentur, ad episcopos, intra quorum dioecesis fines existant [9]), pertineat: non obstantibus quibusvis privilegiis, praescriptionibus, aut consuetudinibus etiam immemorabilibus. Poenam quoque impositam his, qui contra hujus sanctae synodi sub [u]) Paulo III. decretum, a capitulo episcopali, sede vacante, litteras dimissorias impetrant; ad illos, qui easdem litteras non a capitulo, sed ab aliis quibusvis in jurisdictione episcopi loco capituli, sede vacante, succedentibus, obtinerent, mandat extendi. Concedentes autem dimissorias contra formam decreti, ab officio, et beneficio per annum sint ipso jure suspensi.

Cap. XI.

[*Interstitia in susceptione minorum ordinum, et certa alia praecepta servanda.*]

Minores ordines iis, qui saltem Latinam linguam intelligant, [v]) per temporum interstitia, nisi aliud episcopo expedire magis videretur, conferantur; ut eo

8) exempti *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Ven.*, *Hard.*, *Chif.* — 9) exsistunt *Hard.*

t) Huj. sess. de reform. c. 5 sq. c. 11 sq. — u) Sess. VII. de reform. c. 10. — v) Huj. sess. de reform. c. 14. Gratian. Decr. P. I. dist. 77. c. 2.

accuratius, quantum fit hujus difciplinae pondus, poffint edoceri; w) ac in unoquoque munere, juxta praefcriptum epifcopi, fe exerceant; idque in ea, cui adfcripti erunt, ecclefia; nifi forte ex caufa ftudiorum abfint; atque ita de gradu in gradum adfcendant; ut in eis cum aetate vitae meritum, et doctrina major accrefcat. Quod et bonorum morum exemplum et affiduum in ecclefia minifterium, atque major erga presbyteros, et fuperiores ordines reverentia, et crebrior, quam antea, corporis Chrifti communio maxime comprobabunt. Cumque hinc ad altiores gradus, et facratiffima myfteria fit ingreffus; nemo iis initietur, x) quem non fcientiae fpes majoribus ordinibus dignum oftendat. Hi vero non nifi poft annum a fusceptione poftremi gradus minorum ordinum ad facros ordines promoveantur: nifi neceffitas, aut ecclefiae utilitas, judicio epifcopi, aliud expofcat.

Cap. XII.

[*Aetas ad majores ordines requifita: digni dumtaxat affumendi.*]

Nullus in pofterum ad fubdiaconatus ordinem ante vigefimum fecundum, ad diaconatus ante y) vigefimum tertium, z) ad presbyteratus a) ante vigefimum quintum aetatis fuae annum promoveatur. Sciant tamen epifcopi, non fingulos, in ea aetate conftitutos, debere ad hos ordines affumi, fed dignos dumtaxat, et quorum probata vita fenectus fit. Regulares quoque nec in minori aetate, nec fine diligenti b) epifcopi exa-

---

w) Huj. feff. de reform. c. 17. Gratian. Decr. P. I. dift. 61. c. 10. Conc. Nicaen. I. can. 2. (Manfi T. II. p. 667.) Bracar. II. a. 563. c. 20. (ib. T. IX. p. 779.) Sardic. a. 347. can. 10. alibi 13. (ib. T. III. p. 14.). — x) Conc. Tolet. VIII. a. 653. c. 8. (Manfi T. X. p. 1218.) Gratian. Decr. P. I. dift. 59. c. 1 fqq. — y) Conc. Tolet. II. a. 531. c. 1. (Manfi T. VIII. p. 785.) Carthag. III. a. 397. c. 4. (ib. T. III. p. 880.) et Agath. a. 506. can. 16. (ib. T. VIII. p. 327.) annos 25. requirebant. — z) Annos 30. requirunt conc. Tolet. IV. a. 633. c. 19 fq. (ib. T. X. p. 625.) Gratian. Decr. P. I. dift. 78. c. 1. 4. — a) Clementin. L. I. tit. 6. c. 3. — b) Ordinarium loci debere effe decrevit Clemens VIII. 1596.

mine ordinentur: privilegiis quibuscumque, quoad hoc, penitus exclusis.

Cap. XIII.

[De conditionibus initiandorum subdiaconatu et diaconatu. Nulli ordines sacri duo conferantur eodem die.]

Subdiaconi et diaconi ordinentur, c) habentes bonum testimonium, et in minoribus ordinibus jam probati, ac litteris, et iis [10]), quae ad ordinem exercendum pertinent, instructi. Qui sperent, Deo auctore, se continere posse; ecclesiis, quibus adscribentur, inserviant; sciantque maxime decere, si saltem diebus Dominicis, et solemnibus, cum altari ministraverint, sacram communionem perceperint. Promoti ad sacrum subdiaconatus ordinem, d) si per annum saltem in eo non sint versati, ad altiorem gradum, nisi aliud episcopo videatur, ascendere non permittantur. Duo sacri ordines e) non eodem die, etiam regularibus, conferantur: privilegiis, ac indultis quibusvis concessis non obstantibus quibuscumque.

Cap. XIV.

[Quinam ad presbyteratum assumendi sint.]

Qui pie et fideliter in ministeriis ante actis se gesserint, et ad presbyteratus ordinem assumuntur, f) bonum habeant testimonium, et hi sint, qui non modo in diaconatu ad minus [11]) annum integrum, nisi ob ecclesiae utilitatem, ac necessitatem aliud episcopo videretur, ministraverint; sed etiam ad populum docendum ea, quae scire omnibus necessarium est ad salutem; ac ministrandi [12]) sacramenta, diligenti examine praecedente, [13]) comprobentur: atque ita pietate, ac

---

10) his *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Hard.* — 11) minus om. *Hard.* — 12) ad ministranda *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Chif.*; administranda *Hard.*, *Ve.*; ministranda *Ven.* — 13) idonei add. *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Ven.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.*

c) 1 Tim. 3, 7 sq. — d) Huj. sess. de reform. c. 11. — e) Gregor. Decr. L. I. tit. 11. c. 13. et 15. — f) 1 Tim. 3, 7.

caftis moribus confpicui, ut praeclarum bonorum operum exemplum, et vitae monita ab eis poffint expectari. Curet epifcopus, ut ii faltem diebus Dominicis, et feftis folemnibus, fi autem curam habuerint animarum, tam frequenter, ut fuo muneri fatisfaciant, miffas celebrent. g) Cum promotis per faltum, fi non miniftraverint, epifcopus ex legitima caufa poffit dispenfare.

Cap. XV.

[*Nullus confeffiones audiat, nifi ab ordinario approbatus.*]

Quamvis presbyteri in fua ordinatione a peccatis abfolvendi poteftatem accipiant; decernit tamen fancta [14]) fynodus, nullum, h) etiam regularem, poffe confeffiones faecularium, etiam facerdotum, audire [15]); nec ad id idoneum reputari; nifi aut parochiale beneficium; aut ab epifcopis per examen, fi illis videbitur effe neceffarium, aut alias idoneus judicetur; et approbationem, quae gratis detur, obtineat: privilegiis, et confuetudine quacumque, etiam immemorabili, non obftantibus.

Cap. XVI.

[*Qui ordinantur, certae ecclefiae adfcribantur.*]

Cum nullus debeat ordinari, qui judicio fui epifcopi non fit utilis, aut neceffarius fuis ecclefiis; fancta fynodus, veftigiis fexti canonis i) concilii Chalcedonenfis inhaerendo, ftatuit, ut nullus in pofterum ordinetur, qui illi ecclefiae, aut pio loco, pro cujus neceffitate, aut utilitate affumitur, non adfcribatur [16]), ubi fuis fungatur muneribus; nec incertis vagetur fe-

---

14) facrofancta *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Hard.* — 15) adire *Hard.* — 16) adfcribitur *ead.*

g) Gratian. Decr. P. I. dift. 52. c. 1. dift. 59. c. 2. — h) Clementin. L. III. tit. 7. c. 2. Confirmatur bulla Pii V. *Romani pontificis* 6. Auguft. 1571. Sexti Decr. L. V. tit. 10. c. 2. — i) Gratian. Decr. P. I. dift. 70. c. 1.

dibus. [k]) Quod si locum inconsulto episcopo deseruerit; ei sacrorum [17]) exercitium interdicatur. Nullus praeterea clericus peregrinus [l]) sine commendatitiis sui ordinarii litteris ab ullo episcopo ad divina celebranda, et sacramenta administranda admittatur.

Cap. XVII.

[*Ordinum minorum functiones exerceantur a constitutis in illis.*]

Ut sanctorum ordinum a diaconatu ad ostiariatum [18]) functiones ab Apostolorum temporibus in ecclesia laudabiliter receptae, et pluribus in locis aliquandiu intermissae, in usum juxta sacros [m]) canones revocentur; nec ab haereticis, tamquam otiosae, traducantur; illius pristini moris restituendi desiderio flagrans sancta synodus decernit, ut in posterum hujuscemodi ministeria non nisi per constitutos in dictis ordinibus exerceantur; omnesque et singulos praelatos ecclesiarum in Domino hortatur, et illis praecipit, ut quantum fieri commode poterit, in ecclesiis cathedralibus, collegiatis, et parochialibus suae dioecesis, si populus frequens, et ecclesiae proventus id ferre queant, hujusmodi functiones curent restituendas, et ex aliqua parte reddituum aliquorum simplicium beneficiorum, vel fabricae ecclesiae, si proventus suppetant, aut utriusque illorum eas functiones exercentibus stipendia assignent: quibus, si negligentes fuerint, ordinarii judicio, aut ex parte multari, aut in totum privari possint. Quod si ministeriis quatuor minorum ordinum exercendis clerici caelibes praesto non erunt; suffici possint etiam

---

17) ordinum *add. Vird., Rhem.* — 18) ostiariatium *Hard.*

k) Conc. Nicaen. I. can. 15 sq. (Mansi T. II. p. 675.) Antioch. I. sub Julio I. a. 341. can. 5. (ib. T. II. p. 1310.) Chalced. a. 451. can. 20. (ib. T. VII. p. 379.) Aquisgran. sub Stephano IV. a. 816. passim, (ib. T. XIV. p. 198.) Epaon. a. 517. can. 5. (ib. T. VIII. p. 559.) Aurelian. V. a. 549. can. 5. (ib. T. IX. p. 129 sq.) Gratian. Decr. P. I. dist. 70. c. 2. Gregor. Decr. L. I. tit. 22. c. 3. — l) Conc. Laodic. a. 319. can. 41 sq. (Mansi T. II. p. 572.) Carth. III. a. 397. c. 28. (ib. T. III. p. 884.). — m) Innocent. I. epist. 4. c. 5. Huj. sess. de reform. c. 11.

conjugati, vitae probatae, n) dummodo non bigami, ad ea munia obeundà idonei; et qui tonfuram, et habitum clericalem in ecclefia geftent.

Cap. XVIII.

[*Norma inftituendi feminarium clericorum, eosque in ipfo educandi.*]

Cum adolefcentium aetas, o) nifi recte inftituatur, prona fit ad mundi voluptates fequendas; et nifi a teneris annis ad pietatem et religionem informetur, antequam vitiorum habitus totos homines poffideat, numquam perfecte, ac fine maximo, ac fingulari propemodum Dei omnipotentis auxilio in difciplina ecclefiaftica perfeveret: fancta fynodus ftatuit, p) ut fingulae cathedrales, metropolitanae, atque his majores ecclefiae pro modo facultatum, et dioecefis amplitudine certum puerorum ipfius civitatis, et dioecefis, vel ejus provinciae, fi ibi non reperiantur, numerum in collegio ad hoc prope ipfas ecclefias, vel alio in loco convenienti ab epifcopo eligendo, alere, ac religiofe educare, et 19) ecclefiafticis difciplinis inftituere teneantur. In hoc vero collegio recipiantur, qui ad minimum duodecim annos et ex legitimo matrimonio nati fint; ac legere, et fcribere competenter noverint; et quorum indoles, et voluntas fpem afferat, eos ecclefiafticis minifteriis perpetuo infervituros. Pauperum autem filios praecipue eligi vult; nec tamen ditiorum excludit; modo fuo fumptu alantur, et ftudium prae fe ferant Deo et ecclefiae inferviendi. Hos pueros epifcopus in tot claffes, quot ei videbitur, divifos juxta eorum numerum, aetatem, ac in difciplina ec-

---

19) in *add. Brix., Vird., Rhem., Hard.*

n) Gregor. Decr. L. I. tit. 21. c. 1 fqq. — o) Gen. 8, 21 Conc. Tolet. IV. a. 633. c. 24. (Manfi T. X. p. 626.) Aquisgran. a. 816. c. 135. (ib. T. XIV. p. 240.) Lateran. V. fub Leone X. a. 1514. feff. 9. de reform. curiae (Hard. T. IX. p. 1754.); Gratian. Decr. P. II. cauf. 12. qu. 1. c. 1. — p) Conc. Lateran. III. fub Alexandro III. a. 1179. part. 1. c. 18. (Manfi T. XXII. p. 227 fq.) Lateran. IV. fub Innocentio III. a. 1215. c. 11. (ib. T. XXII. p. 999.) Gregor. Decr. L. V. tit. 5. c. 4. Seff. V. de reform. c. 1.

clesiastica progressum, partim cum ei opportunum videbitur, ecclesiarum ministerio addicet; partim in collegio erudiendos retinebit; aliosque in locum eductorum sufficiet: ita ut hoc collegium Dei ministrorum perpetuum seminarium sit. Ut vero in eadem disciplina ecclesiastica commodius instituantur; tonsura statim, atque habitu clericali semper utentur; grammatices, cantus, computi ecclesiastici aliarumque bonarum artium disciplinam discent; sacram scripturam, libros ecclesiasticos, homilias sanctorum, atque sacramentorum tradendorum, maxime quae ad confessiones audiendas videbuntur opportuna, et ritum [20]), ac caeremoniarum formas ediscent. Curet episcopus, ut singulis diebus missae sacrificio intersint; ac saltem singulis mensibus confiteantur peccata; et juxta confessoris judicium sumant corpus Domini nostri Jesu Christi; cathedrali, et aliis loci ecclesiis diebus festis inserviant. Quae omnia, atque alia ad hanc rem opportuna, et necessaria episcopi singuli cum consilio duorum canonicorum seniorum, et graviorum, quos ipsi elegerint, prout Spiritus sanctus suggesserit, constituent; eaque ut semper observentur, saepius visitando operam dabunt. Discolos, et incorrigibiles, ac malorum morum seminatores acriter punient; eos etiam, si opus fuerit, expellendo: omniaque impedimenta auferentes, quaecumque ad conservandum, et augendum tam pium, et sanctum institutum pertinere videbuntur, diligenter curabunt [21]). Et quia ad collegii fabricam instituendam, et ad mercedem praeceptoribus et ministris solvendam, et ad alendam juventutem, et ad alios sumptus certi redditus erunt necessarii; ultra ea, quae ad instituendos vel alendos pueros sunt in aliquibus ecclesiis, et locis destinata, quae eo ipso huic seminario sub eadem episcopi cura applicata censeantur; iidem episcopi cum consilio duorum de capitulo, quorum alter ab episcopo, alter ab ipso capitulo eligatur, itemque duorum de clero civitatis, quorum quidem alterius electio similiter ad episcopum, alterius vero ad clerum pertineat; ex fructibus integris mensae episco-

---

20) rituum *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Brix.*, *Ven.*, *Dil.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Hard.*, *Ve.*, *Chif.* — 21) curabuntur *Hard.*

palis, et capituli, [22]) et quarumcumque dignitatum, perſonatuum, officiorum, praebendarum, portionum, abbatiarum, et prioratuum, [q]) cujuscumque ordinis, etiam regularis, aut qualitatis, vel conditionis fuerint, et hoſpitalium, quae dantur in titulum, vel adminiſtrationem, juxta conſtitutionem concilii Viennenſis, quae incipit, [r]) *Quia contingit:* et beneficiorum quorumcumque, etiam regularium [23]), etiam ſi juris patronatus cujuscumque fuerint, etiam ſi exempta, etiam ſi nullius dioeceſis, vel aliis [24]) eccleſiis, monaſteriis, et hoſpitalibus, et aliis [24]) quibusvis locis piis, etiam exemptis, annexa, et ex fabricis eccleſiarum, et aliorum locorum, etiam ex quibuscumque aliis eccleſiaſticis redditibus, ſeu proventibus, etiam aliorum collegiorum: in quibus tamen ſeminaria diſcentium, vel docentium, [s]) ad commune eccleſiae bonum promovendum actu non habentur: haec enim exempta eſſe voluit: praeterquam ratione redditaum, qui ſuperflui eſſent ultra convenientem ipſorum ſeminariorum ſuſtentationem; ſeu corporum, vel confraternitatum, quae in nonnullis locis ſcholae appellantur, et omnium monaſteriorum, non tamen mendicantium, etiam ex decimis quacumque ratione ad laicos, ex quibus ſubſidia eccleſiaſtica ſolvi ſolent, et milites cujuscumque militiae, aut ordinis, pertinentibus, fratribus S. Joannis Hieroſolymitani dumtaxat exceptis, partem aliquam, vel portionem detrahent: et eam portionem ſic detractam, nec non beneficia aliquot ſimplicia cujuscumque qualitatis, et dignitatis fuerint, vel etiam praeſtimonia, vel praeſtimoniales portiones, etiam ante vacationem nuncupatae [25]), ſine cultus divini, et illa obtinentium praejudicio, huic collegio applicabunt, et

22) et capituli, *om. Hard.* — 23) etiam regularium *om. ead.* — 24) eccl., monaſt., et hoſp., et al. *om. Rom, M.* — 25) nuncupatas *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Ven.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.*

q) Qui excipiantur, vide in bullis Pii V. *Apoſtolicae* 1567. *Romanus* 1567. *Romanus* 1568. *Dum indefeſſae* 1571. et Clementis VIII. *Romanum* 1603. — r) Clementin. L. III. tit. 11. c. 2. Seſſ. VII. de reform. c. 15. — s) Gratian. Decr. P. I. diſt. 37. c. 12. Gregor. Decr. L. V. tit. 5. c. 5. Sexti Decr. L. I. tit. 6. c. 34.

incorporabunt. Quod locum habeat, etiam si beneficia sint reservata, vel affecta; nec per resignationem ipsorum beneficiorum, uniones et applicationes suspendi, vel ullo modo impediri possint, sed omnino quacumque vacatione, etiam si in curia, effectum suum sortiantur, quacumque constitutione non obstante. Ad hanc autem portionem solvendam, beneficiorum, dignitatum, personatuum, et omnium, et singulorum supra commemoratorum possessores, non modo pro se, sed pro pensionibus, quas aliis forsan ex dictis fructibus solverent, retinendo tamen pro rata, quidquid pro dictis pensionibus, illis erit solvendum, ab episcopo loci per censuras ecclesiasticas, ac alia juris remedia compellantur; etiam vocato ad hoc, si videbitur, auxilio brachii saecularis: quibusvis, quoad omnia et singula supradicta, privilegiis, exemptionibus, etiam si specialem derogationem requirerent, consuetudine, etiam immemorabili, et quavis appellatione, [26]) et allegatione, quae executionem impediat, non obstantibus. Succedente vero casu, quo per uniones effectum suum sortientes, vel aliter seminarium ipsum in totum, vel in partem dotatum reperiatur; tunc portio ex singulis beneficiis, ut supra, detracta, et incorporata ab episcopo, prout res ipsa exegerit, in totum vel pro parte remittatur. Quod si cathedralium, et aliarum majorum ecclesiarum praelati in hac seminarii erectione, ejusque conservatione negligentes fuerint, ac suam portionem solvere detrectaverint; episcopum archiepiscopus, archiepiscopum et superiores synodus provincialis acriter corripere, eosque ad omnia supradicta cogere debeat; et ut quamprimum hoc sanctum, et pium opus, ubicumque fieri poterit, promoveatur, studiose curabit. Rationes autem redditaum hujus seminarii episcopus annis singulis accipiat, praesentibus duobus a capitulo, et totidem a clero civitatis deputatis.

t) Deinde, ut cum minori impensa hujusmodi scholis instituendis provideatur; statuit sancta synodus, ut episcopi, archiepiscopi, primates, et alii locorum or-

---

26) inhibitione *add. Brix., Vird., Rhem.*

t) Sess. V. de reform. c. 1.

dinarii, fcholafterias obtinentes, et alios, quibus eft lectionis, vel doctrinae munus annexum, ad docendum in ipfis fcholis inftituendos, per feipfos, fi idonei fuerint, alioquin per idoneos fubftitutos, ab eisdem fcholafticis eligendos, et ab ordinariis approbandos, etiam [27]) per fubtractionem fructuum, cogant, et compellant. Quod fi judicio epifcopi digni non fuerint; alium, qui dignus fit, nominent [28]), omni appellatione remota. Quod fi neglexerit [29]); epifcopus ipfe deputet. Docebunt autem praedicti, quae videbuntur epifcopo expedire. De cetero vero officia, vel dignitates illae, quae fcholafteriae dicuntur, non nifi doctoribus, vel magiftris, aut licentiatis in facra pagina, aut in jure canonico, et alias [30]) perfonis idoneis, et qui per fe ipfos id munus explere poffint, conferantur: et aliter facta provifio nulla fit, et invalida: non obftantibus quibusvis privilegiis, et confuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Si vero in aliqua provincia ecclefiae tanta paupertate laborent, ut collegium in aliquibus erigi non poffit; fynodus provincialis, vel metropolitana [31]) cum duobus antiquioribus fuffraganeis in ecclefia metropolitana, vel alia provinciae ecclefia commodiori unum aut plura collegia, prout opportunum judicabit, ex fructibus duarum, aut plurium ecclefiarum, in quibus fingulis collegium commode inftitui non poteft, erigenda [32]) curabit, ubi pueri illarum ecclefiarum educentur.

In ecclefiis autem, amplas dioecefes habentibus, poffit epifcopus unum, vel plura in dioecefi, prout fibi opportunum videbitur, habere feminaria: quae tamen ab illo uno, quod in civitate erectum, et conftitutum fuerit, in omnibus dependeant.

Poftremo fi vel pro unionibus, feu pro portionum taxatione, vel affignatione, et incorporatione, aut qualibet alia ratione difficultatem aliquam oriri conti-

---

27) etiam *om. Brix.* — 28) nominet *ead.* — 29) neglexerint *Ro., Rom., R. Vat., Rom. M., Dil., Vird., Rhem., Hard., Chif., Ve.* — 30) aliis *Brix., Hard., Chif.* — 31) metropolitanus *Ro., Rom., R. Vat., Rom. M., Ven., Hard., Ve., Chif.* — 32) erigendum *Brix.*

gerit, ob quam hujus seminarii institutio, vel conservatio impediretur, aut perturbaretur: episcopus cum supra deputatis, vel synodus provincialis pro regionis more, pro ecclesiarum, et beneficiorum qualitate, etiam suprascripta, si opus fuerit, moderando, aut augendo, omnia et singula, quae ad felicem [33]) hujus seminarii profectum necessaria et opportuna videbuntur, decernere, ac providere valeat.

Indictio futurae sessionis.

Insuper, eadem sacrosancta Tridentina synodus proximam futuram sessionem in diem decimam sextam mensis Septembris indicit: in qua agetur de sacramento matrimonii, et de aliis, si qua erunt ad doctrinam fidei pertinentia, quae expediri possint [34]): item de provisionibus episcopatuum, dignitatum, aliorumque beneficiorum ecclesiasticorum, ac de diversis reformationis articulis.

Prorogata fuit sessio ad diem XI. Nov. M.D.LXIII.

SESSIO VIGESIMA QUARTA,

quae est octava sub Pio IV. Pont. Max. celebrata die XI. Nov. M. D. LXIII.

Doctrina de sacramento matrimonii.

De sacramento matrimonii Canon I. — XII.

(V. supra T. I. p. 89—91.)

Decretum de reformatione matrimonii.

Cap. I.

[*Matrimonii solemniter contrahendi forma in concilio Lateranensi praescripta innovatur: quoad proclamationes dispensare possint episcopi. Qui aliter, quam praesentibus parocho et duobus vel tribus testibus contrahit, invalide contrahit.*]

Tametsi dubitandum non est, clandestina matrimo-

33) felicem *om. ead.* — 34) possunt *Ro., Rom.*

nia, libero contrahentium consensu facta, u) rata, et vera esse matrimonia, quamdiu ecclesia ea irrita non fecit; et proinde jure damnandi sint illi, ut eos sancta synodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata esse negant; quique falso affirmant, matrimonia, a filiis familias sine consensu parentum contracta, irrita esse, et parentes ea rata, vel irrita facere posse: nihilominus sancta Dei ecclesia ex justissimis causis illa semper v) detestata est, atque prohibuit. Verum cum sancta synodus animadvertat, prohibitiones illas propter hominum inobedientiam jam non prodesse; et gravia peccata perpendat, quae ex eisdem clandestinis conjugiis ortum habent; praesertim vero eorum, qui in statu damnationis permanent, dum priore uxore, cum qua clam contraxerant, relicta, cum alia palam contrahunt, et cum ea in perpetuo adulterio vivunt. Cui malo cum ab ecclesia, w) quae de occultis non judicat, succurri non possit, nisi efficacius aliquod remedium adhibeatur: idcirco sacri Lateranensis x) concilii, sub Innocentio III. celebrati, vestigiis inhaerendo praecipit, ut in posterum, antequam matrimonium contrahatur, ter a proprio contrahentium parocho tribus continuis diebus festivis in ecclesia inter missarum solemnia publice denuntietur, inter quos matrimonium sit contrahendum: quibus denuntiationibus factis, si nullum legitimum opponatur impedimentum, ad celebrationem matrimonii in facie ecclesiae procedatur; ubi parochus, viro et muliere interrogatis, et eorum mutuo consensu intellecto, vel dicat, *Ego vos in matrimonium conjungo in nomine Patris, et Filii, et Spiritus sancti:* vel aliis utatur verbis juxta receptum uniuscujusque provinciae ritum. Quod si aliquando probabilis fuerit suspicio, matrimonium malitiose impediri posse, si tot praecesserint denuntia-

u) Gregor. Decr. L. IV. tit. 3. c. 2. — v) Gratian. Decr. P. II. caus. 30. qu. 5. c. 3. caus. 32. qu. 2. c. 12 sq. Gregor. Decr. L. IV. tit. 18. c. 3. Conc. Tolet. III. a. 589. c. 10. (Mansi T. IX. p. 995.) Camerac. a. 1565. tit. 15. de matrim. c. 9. (Hard. T. X. p. 595.) — w) Gregor. Decr. L. III. tit. 12. cap. un. — x) Conc. Lateran. IV. a. 1215. c. 51. (Mansi T. XXII. p. 1038 sq.) Gregor. Decr. L. IV. tit. 3. c. 3.

tiones; tunc vel una tantum denuntiatio fiat[1]), vel saltem parocho, et duobus, vel tribus testibus praesentibus matrimonium celebretur. Deinde ante illius consummationem denuntiationes in ecclesia fiant; ut, si aliqua subsunt impedimenta, facilius detegantur: nisi ordinarius ipse expedire judicaverit, ut praedictae denuntiationes remittantur: quod illius prudentiae, et judicio sancta synodus relinquit. Qui aliter, quam praesente parocho, vel alio sacerdote, de ipsius parochi, seu ordinarii licentia, et duobus, vel tribus testibus[2]) matrimonium contrahere attentabunt; eos sancta synodus ad sic contrahendum omnino inhabiles reddit; et y) hujusmodi contractus irritos, et nullos esse decernit, prout eos praesenti decreto irritos facit, et annullat. Insuper parochum, vel alium sacerdotem, qui cum minore testium numero, et testes, qui sine parocho, vel sacerdote hujusmodi contractui interfuerint, nec non ipsos contrahentes graviter arbitrio ordinarii puniri praecipit. Praeterea eadem sancta synodus hortatur, ut conjuges ante benedictionem sacerdotalem, in templo suscipiendam, in eadem domo non cohabitent; statuitque benedictionem a proprio parocho fieri; neque a quoquam, nisi ab ipso parocho, vel ab ordinario licentiam ad praedictam benedictionem faciendam alii sacerdoti concedi posse, quacumque consuetudine, etiam immemorabili, quae potius corruptela dicenda est, vel privilegio, non obstante. Quod si quis parochus, vel alius sacerdos sive regularis, sive saecularis[3]) sit, etiam si id sibi ex privilegio, vel immemorabili consuetudine licere contendat, alterius parochiae sponsos sine illorum parochiae[4]) licentia matrimonio conjungere, aut benedicere ausus fuerit, ipso jure tamdiu suspensus maneat, quamdiu ab ordinario ejus parochi, qui matrimonio interesse debebat, seu a quo benedictio suscipienda erat, absolvatur. Habeat parochus librum, in quo conjugum, et testium nomina, diemque et locum contracti matrimonii describat, quem

---

1) sit *Hard.* — 2) testibus *om. Vird., Rhem.* — 3) sive saecularis *om. Hard.* — 4) parochi *ead. Rom. M., et Chif.*

y) Gratian. Decr. P. II. caus. 35. qu. 6. c. 2.

diligenter apud fe cuftodiat. Poftremo fancta fynodus conjuges hortatur, ut, antequam contrahant, vel faltem triduo ante matrimonii confummationem, fua peccata diligenter confiteantur, et ad fanctiffimum Euchariftiae facramentum pie accedant. Si quae provinciae aliis, ultra praedictas, laudabilibus confuetudinibus, et ceremoniis hac in re utuntur, eas omnino retineri fancta fynodus vehementer optat. Ne vero haec tam falubria praecepta quemquam lateant, ordinariis omnibus praecipit, ut, quam [5]) primum poterint [6]), curent hoc decretum populo publicari, ac explicari in fingulis fuarum dioecefum parochialibus ecclefiis: idque in primo anno quam faepiffime fiat. Deinde vero quoties expedire viderint. Decernit infuper, ut hujusmodi decretum in unaquaque parochia fuum robur poft triginta dies habere incipiat a die primae publicationis, in eadem parochia factae, numerandos.

Cap. II.

[*Inter quos cognatio fpiritualis contrahatur.*]

[z]) Docet experientia, propter multitudinem prohibitionum, multoties in cafibus prohibitis ignoranter contrahi matrimonia, in quibus vel non [7]) fine magno peccato perfeveratur; vel ea non fine magno fcandalo dirimuntur. Volens itaque fancta fynodus huic incommodo providere, et a cognationis fpiritualis impedimento incipiens, ftatuit, ut unus tantum five vir, five mulier juxta facrorum [a]) canonum inftituta, vel ad fummum unus, et una baptizatum de baptifmo fufcipiant; inter quos ac baptizatum ipfum, et illius patrem, et matrem, nec non inter baptizantem, et baptizatum, baptizatique patrem, ac matrem tantum [b]) fpi-

5) cum *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Ven.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.* — 6) potuerint *Hard.*, *Chif.*; poterunt *Ve.* — 7) non om. *Ven. et Ve.*

z) Declaratur hoc cap. bulla Pii V. *Cum illius vicem* 1566. — a) Gratian. Decr. P. III. dift. 4. c. 101. coll. Walafrid. Strabon. c. 26. de ecclefiaft. offic. Gregor. Decr. L. IV. tit. 11. c. 6. Sexti Decr. L. IV. tit. 3. c. 3. — b) Gratian. Decr. P. II. cauf. 30. qu. 3. c. 2. 4. 7. Gregor. Decr. L. IV. tit. 11. c. 1. c. 3 fq. Sexti Decr. L. IV. tit. 3. c. 1.

ritualis cognatio contrahatur. Parochus, antequam ad baptifmum conferendum accedat, diligenter ab iis, ad quos fpectabit, fcifcitetur, quem vel quos elegerint, ut baptizatum de facro fonte fufcipiant; et eum vel eos tantum ad illum fufcipiendum admittat; et in libro eorum nomina defcribat; doceatque eos quam cognationem contraxerint, ne ignorantia ulla excufari valeant. Quod fi alii, ultra defignatos, baptizatum tetigerint; cognationem fpiritualem nullo pacto contrahant: conftitutionibus, in contrarium facientibus, non obftantibus, fi parochi culpa, vel negligentia fecus factum fuerit, arbitrio ordinarii puniatur. Ea quoque cognatio, quae ex confirmatione contrahitur, confirmantem, et confirmatum, illiusque patrem, et matrem, ac tenentem non egrediatur: omnibus inter alias perfonas hujus fpiritualis cognationis impedimentis omnino fublatis.

Cap. III.

[*Publicae honeftatis impedimentum certis limitibus coercetur.*]

Juftitiae publicae honeftatis impedimentum, ubi fponfalia quacumque ratione valida non erunt, fancta fynodus prorfus tollit; ubi autem valida fuerint, primum gradum non excedant: quoniam in ulterioribus gradibus jam non potest hujusmodi prohibitio absque dispendio obfervari.

Cap. IV.

[*Affinitas ex fornicatione ad fecundum gradum reftringitur.*]

Praeterea fancta fynodus eisdem, et aliis graviffimis de caufis adducta, impedimentum, quod propter affinitatem ex fornicatione contractam[8]), inducitur, et matrimonium poftea factum dirimit; ad eos tantum, qui in primo, et fecundo gradu conjunguntur, reftringit. In ulterioribus vero gradibus ftatuit, hujusmodi affinitatem matrimonium poftea contractum non dirimere.

---

8) contractum *Dil.*, *Vird.*, *Rhem.*

Cap. V.

[Ne quis intra gradus prohibitos contrahat; qua ratione in illis dispenſandum.]

Si quis intra gradus prohibitos ſcienter matrimonium contrahere praeſumpſerit, ſeparetur, et ſpe diſpenſationis conſequendae careat; idque in eo multo magis locum habeat, qui non tantum matrimonium contrahere, ſed etiam conſummare auſus fuerit. Quod ſi ignoranter id fecerit, ſiquidem ſolemnitates requiſitas in contrahendo matrimonio neglexerit, eisdem ſubjiciatur poenis: Non enim dignus eſt, qui eccleſiae benignitatem facile experiatur, cujus ſalubria praecepta temere contempſit. Si vero, ſolemnitatibus adhibitis, impedimentum aliquod poſtea ſubeſſe cognoſcatur, cujus ille probabilem ignorantiam habuit; tunc facilius cum eo et gratis diſpenſari poterit. In contrahendis matrimoniis vel nulla omnino detur diſpenſatio, vel raro, idque ex cauſa, et gratis concedatur. In ſecundo gradu nunquam diſpenſetur, niſi inter magnos principes, et ob publicam cauſam.

Cap. VI.

[In raptores animadvertitur.]

Decernit ſancta ſynodus, inter raptorem, et raptam, quamdiu ipſa in poteſtate raptoris manſerit, nullum poſſe conſiſtere matrimonium. Quod ſi rapta a raptore ſeparata, et in loco tuto, et libero conſtituta, illum in virum habere conſenſerit; eam raptor in uxorem habeat; et nihilominus raptor ipſe, ac omnes illi conſilium, auxilium, et favorem praebentes, ſint ipſo jure excommunicati, ac perpetuo infames, omniumque dignitatum incapaces; et, ſi clerici fuerint, de proprio gradu decidant. Teneatur praeterea raptor mulierem raptam, ſive eam in uxorem duxerit, ſive non duxerit, decenter arbitrio judicis dotare.

Cap. VII.

[Vagi caute matrimonio jungendi.]

Multi ſunt, qui vagantur, et incertas habent ſedes,

et[9]), ut improbi sunt ingenii, prima uxore relicta, aliam, et plerumque plures, illa vivente, diversis in locis ducunt. Cui morbo cupiens sancta synodus occurrere, omnes, ad quos spectat, paterne monet, ne hoc genus hominum vagantium ad matrimonium facile recipiant; magistratus etiam saeculares hortatur, ut eos severe[10]) coerceant: parochis autem praecipit, ne illorum matrimoniis intersint, nisi prius diligentem inquisitionem fecerint, et, re ad ordinarium delata, ab eo licentiam id faciendi obtinuerint.

Cap. VIII.

[*Concubinatus gravissime punitur.*]

Grave peccatum est, homines solutos concubinas habere; gravissimum vero, et in hujus magni sacramenti singularem contemptum admissum, uxoratos quoque in hoc damnationis statu vivere, ac audere eas quandoque domi, etiam cum uxoribus alere, et retinere. Quare, ut huic tanto malo sancta synodus opportunis remediis provideat, statuit hujusmodi concubinarios, tam solutos, quam uxoratos, cujuscumque status, dignitatis, et conditionis existant, si postquam ab ordinario, etiam ex officio ter admoniti ea de re fuerint, concubinas non ejecerint, seque ab earum consuetudine non sejunxerint, excommunicatione feriendos esse; a qua non absolvantur, donec re ipsa admonitioni factae paruerint. Quod si in concubinatu per annum, censuris neglectis, permanserint; contra eos ab ordinario severe, pro qualitate criminis procedatur. Mulieres, sive conjugatae, sive solutae, quae cum adulteris, seu concubinariis publice vivunt, si ter admonitae non paruerint; ab ordinariis locorum, nullo etiam requirente, ex officio graviter pro modo culpae puniantur; et extra oppidum, vel dioecesim, si id eisdem ordinariis videbitur, invocato, si opus fuerit, brachio saeculari, ejiciantur: aliis poenis contra adulteros, et concubinarios inflictis[11]), in suo robore permanentibus.

---

9) et *om. Hard.* — 10) severe *om. ead.* — 11) inflictis *om. Vird., Rhem.*

Cap. IX.

[*Ne domini temporales aut magiſtratus quidquam libertati matrimonii contrarium moliantur.*]

Ita plerumque temporalium dominorum, ac magiſtratuum mentis oculos terreni affectus, atque cupiditates excaecant, ut viros, et mulieres, ſub eorum jurisdictione degentes, maxime divites, vel ſpem magnae hereditatis habentes, minis, et poenis adigant cum iis matrimonium invitos contrahere, quos ipſi domini, vel magiſtratus illis praeſcripſerint. Quare cum maxime nefarium ſit, matrimonii libertatem violare, et ab eis injurias naſci, a quibus jura expectantur; praecipit ſancta ſynodus omnibus, cujuscumque gradus, dignitatis, et conditionis exiſtant, ſub anathematis poena, quam ipſo facto incurrant, ne quovis modo directe, vel indirecte ſubditos ſuos, vel quoscumque alios cogant, quo minus libere matrimonia contrahant.

Cap. X.

[*Nuptiarum ſolemnitates certis temporibus prohibentur.*]

Ab adventu Domini nostri Jeſu Chriſti usque in diem epiphaniae, et a feria quarta cinerum usque in octavam paſchalis incluſive, antiquas ſolemnium nuptiarum prohibitiones diligenter ab omnibus obſervari ſancta ſynodus praecipit: in aliis vero temporibus nuptias ſolemniter celebrari permittit: quas epiſcopi, ut ea, qua decet, modeſtia, et honeſtate fiant, curabunt. Sancta enim res eſt matrimonium, et ſancte tractandum.

Decretum de reformatione.

Eadem ſacroſancta ſynodus, reformationis materiam proſequens, haec in praeſenti ſeſſione ſtatuenda decernit [1]).

---

1) decrevit *Dil.*, *Hard.*

Cap. I.

[*Norma procedendi ad creationem episcoporum et cardinalium.*]

Si in quibuslibet ecclesiae gradibus providenter, scienterque curandum est, ut in Domini domo nihil sit inordinatum, nihilque praeposterum; multo magis elaborandum est, ut in electione ejus, qui supra omnes gradus constituitur, non erretur. Nam totius familiae Domini status, et ordo nutabit, si, quod requiritur in corpore, non inveniatur in capite. Unde etsi c) alias sancta synodus de promovendis ad cathedrales, et superiores ecclesias nonnulla utiliter decrevit: hoc tamen munus hujusmodi esse censet, ut si pro rei magnitudine expendatur, numquam satis cautum de eo videri possit. Itaque statuit, ut cum primum ecclesia vacaverit, supplicationes, ac preces publice, privatimque habeantur; atque a capitulo per civitatem, et dioecesim indicantur 2); quibus clerus, populusque bonum a Deo pastorem valeat impetrare. Omnes vero, et singulos, qui ad promotionem praeficiendorum, quodcumque jus, quacumque ratione, a sede Apostolica habent, aut alioquin operam suam praestant, nihil in iis pro praesenti temporum ratione innovando, hortatur, et monet, ut in primis meminerint, nihil se ad Dei gloriam, et populorum salutem utilius posse facere, quam si bonos pastores, et ecclesiae gubernandae idoneos promoveri studeant; eosque alienis peccatis communicantes mortaliter peccare, nisi quos digniores, et ecclesiae magis utiles ipsi judicaverint, non quidem precibus, vel humano affectu, aut ambientium suggestionibus, sed, eorum exigentibus meritis, praefici diligenter curaverint; et quos ex legitimo matrimonio natos, et vita, aetate, doctrina, atque aliis omnibus qualitatibus praeditos sciant, d) quae juxta sacros canones, et 3) Tridentinae hujus

2) indicentur *Rom. M.* — 3) et *om. Hard.*

c) Sess. VI. de reform. c. 1. Sess. VII. de reform. c. 1. 3. Sess. XXII. de reform. c. 2. — d) Gregor. Decr. L. I. tit. 6. c. 7. c. 19. Conc. Lateran. sub Leone X. sess. 9. de reform. curiae in princ. Sess. XXII. de reform. c. 2.

fynodi decreta requiruntur. Quoniam vero in fumendo de praedictis omnibus qualitatibus gravi, idoneoque bonorum, et doctorum virorum teftimonio, non uniformis ratio ubique ex nationum, populorum, ac morum varietate poteft adhiberi; mandat fancta fynodus, ut in provinciali fynodo, per metropolitanum habenda, praefcribatur quibusque locis, et provinciis propria examinis, feu inquifitionis, aut inftructionis faciendae forma, fanctiffimi Romani pontificis arbitrio approbanda, quae magis eisdem locis utilis, atque opportuna effe videbitur: ita tamen, ut, cum deinde hoc examen, feu inquifitio de perfona promovenda perfecta fuerit; ea in inftrumentum publicum redacta, cum toto teftimonio, ac [e]) profeffione fidei ab eo facta, quamprimum ad fanctiffimum Romanum pontificem omnino transmittatur: ut ipfe fummus pontifex, plena totius negotii, ac perfonarum notitia habita, pro gregis Dominici commodo de illis, fi idonei per examen, feu per inquifitionem factam reperti fuerint, ecclefiis poffit utilius providere. Omnes vero inquifitiones, informationes, teftimonia, ac probationes, quaecumque de promovendi qualitatibus, et ecclefiae ftatu a quibuscumque, etiam in Romana curia, habitae, per cardinalem, qui relationem facturus erit in confiftorio, et alios tres cardinales diligenter examinentur; ac relatio ipfa cardinalis relatoris, et trium cardinalium fubfcriptione roboretur: in qua ipfi finguli quatuor cardinales affirment, fe, adhibita accurata diligentia, inveniffe promovendos qualitatibus a jure, et ab hac fancta fynodo requifitis, praeditos; ac certo exiftimare fub periculo falutis aeternae idoneos effe, qui ecclefiis praeficiantur: ita ut relatione in uno confiftorio facta, quo maturius interea de ipfa inquifitione cognofci poffit, in aliud confiftorium judicium differatur; nifi aliud beatiffimo pontifici videbitur expedire. Ea vero omnia, et fingula, quae de epifcoporum praeficiendorum vita, aetate, doctrina, et caeteris qualitatibus alias in eadem fynodo conftituta funt, decernit eadem, etiam in creatione fanctae Romanae ecclefiae cardina-

e) Vid. bullam Pii IV. fuper forma juram. profeff. fid.

lium, etiam si diaconi sint, exigenda; quos sanctissimus Romanus pontifex ex omnibus Christianitatis nationibus, quantum commode fieri poterit, prout idoneos repererit, assumet. Postremo, eadem sancta synodus, tot gravissimis ecclesiae incommodis commota, non potest non commemorare, nihil magis ecclesiae Dei esse necessarium, quam ut beatissimus Romanus pontifex, quam solicitudinem universae ecclesiae ex muneris sui officio debet, eam hic potissimum impendat, ut lectissimos tantum sibi cardinales asciscat; et bonos maxime, atque idoneos pastores singulis ecclesiis praeficiat; idque eo magis, quod ovium Christi sanguinem, quae ex malo negligentium, et sui officii immemorum pastorum regimine peribunt, Dominus noster Jesus Christus f) de manibus ejus sit requisiturus.

CAP. II.

[*Synodus provincialis quolibet triennio, dioecesana quotannis celebrentur: qui eas cogere, quive illis interesse debeant.*]

Provincialia concilia, sicubi omissa sunt, pro moderandis moribus, corrigendis excessibus, controversiis componendis, g) aliisque ex sacris canonibus permissis renoventur. Quare metropolitani per se ipsos, seu, illis legitime impeditis, coepiscopus antiquior intra annum ad minus a fine praesentis concilii, et deinde quolibet saltem triennio post octavam paschae resurrectionis Domini nostri Jesu Christi, seu alio commodiori tempore pro more provinciae non praetermittat synodum in provincia sua cogere: quo episcopi omnes, et alii, qui de jure, vel consuetudine interesse debent, exceptis his 4), quibus cum imminenti periculo transfretandum esset, convenire omnino teneantur. Nec episcopi comprovinciales praetextu

4) iis *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Ven.*, *Dil.*, *Hard.*; *Ve. om.*

f) Ez. 3, 18. 33, 8. Act. 20, 26. Sess. VI. de reform. c. 1. — g) Gratian. Decr. P. 1. dist. 18. c. 4 sq. Gregor. Decr. L. V. tit. 1. c. 25. Conc. Aurelian. II. a. 533. can. 1 sq. (Mansi T. VIII. p. 835 sq.) Huj. sess. de reform. c. 12.

cujuslibet consuetudinis ad metropolitanam ecclesiam in posterum accedere inviti compellantur. Itidem episcopi, qui nulli archiepiscopo subjiciuntur, aliquem vicinum metropolitanum semel eligant; in cujus synodo provinciali cum aliis interesse debeant; et quae ibi ordinata fuerint, observent, ac observari faciant. In reliquis omnibus eorum exemptio, et privilegia salva, atque integra maneant. Synodi quoque dioecesanae quotannis celebrentur: ad quas exempti etiam omnes, qui alias, cessante exemptione, interesse deberent, nec capitulis generalibus subduntur, accedere teneantur, ratione tamen parochialium, aut aliarum saecularium ecclesiarum, etiam annexarum, debeant ii, qui illarum curam gerunt, quicumque illi sint, synodo interesse. Quod si in his tam metropolitani, quam episcopi, et alii suprascripti negligentes fuerint; poenas, sacris h) canonibus sancitas, incurrant.

Cap. III.

[*Qua ratione visitatio ab episcopis facienda.*]

Patriarchae, primates, metropolitani, et episcopi propriam dioecesim per se ipsos, aut, si legitime impediti fuerint, per suum generalem vicarium, aut visitatorem, si quotannis totam propter ejus latitudinem visitare non poterunt, saltem majorem ejus partem, ita tamen, ut tota biennio per se, vel visitatores suos compleatur, visitare non praetermittant. A metropolitanis vero, etiam post plene visitatam propriam dioecesim, non visitentur cathedrales ecclesiae, neque dioeceses suorum comprovincialium, nisi causa cognita et probata in concilio provinciali. Archidiaconi autem, decani, et alii inferiores in iis ecclesiis, ubi hactenus visitationem exercere legitime consueverunt, debeant quidem, assumpto notario, de consensu episcopi deinceps per seipsos tantum ibidem visitare. Visitatores etiam, a capitulo deputandi, ubi capitulum jus visitandi habet, prius ab episcopo approbentur: sed non ideo episco-

h) Gratian. Decr. P. I. dist. 18. Conc. Aurelian. V. a. 549. can. 18. (Mansi T. IX. p. 133.) Tarracon. I. a. 516. c. 6 (ib. T. VIII. p. 542.) Tolet. XI. a. 675. c. 15. (ib. T. XI. p. 145 sq.) Basil. a. 1433. sess. 15. (ib. T. XXIX. p. 74 sqq.)

pus, vel, eo impedito, ejus visitator easdem ecclesias seorsum ab his visitare prohibeatur: cui ipsi archidiaconi, vel alii inferiores, visitationis factae infra mensem rationem reddere, et depositiones testium, ac integra acta ei exhibere teneantur: non obstantibus quacumque consuetudine, etiam immemorabili, atque exemptionibus, et privilegiis quibuscumque. Visitationum autem omnium istarum praecipuus sit scopus, sanam, orthodoxamque doctrinam, expulsis haeresibus, inducere; bonos mores tueri, pravos corrigere; populum cohortationibus, et admonitionibus ad religionem, pacem, innocentiamque accendere; cetera, prout locus, tempus, et occasio feret, ex visitantium prudentia ad fidelium fructum constituere. Quae ut facilius, feliciusque succedant; monentur praedicti omnes, et singuli, ad quos visitatio spectat, ut paterna caritate, Christianoque zelo omnes amplectantur; ideoque modesto contenti equitatu, famulatuque studeant quam celerrime, debita tamen cum diligentia 5), visitationem ipsam absolvere. Interimque caveant, ne inutilibus sumptibus cuiquam graves, onerosive sint; neve ipsi aut quisquam suorum quidquam procurationis causa pro visitatione, etiam testamentorum ad pios usus, praeter id, quod ex relictis piis jure debetur, aut alio quovis nomine nec pecuniam, nec munus, quodcumque sit, etiam qualitercumque offeratur, accipiant: non obstante quacumque consuetudine, etiam immemorabili: exceptis tamen 6) victualibus, quae sibi, ac suis frugaliter, moderateque pro temporis tantum 7) necessitate, et non ultra erunt ministranda. Sit tamen in optione eorum, qui visitantur, si malint solvere, id quod erat ab 8) ipsis antea solvi, certa pecunia taxata, consuetum: an vero praedicta victualia subministrare: salvo item jure conventionum antiquarum cum monasteriis, aliisve piis locis, aut ecclesiis non parochialibus inito, quod illaesum permaneat. In his 9) vero locis, seu provinciis, ubi consuetudo est, ut nec victualia,

---

5) reverentia *pro* diligentia *Vird.*, *Rhem.*, *Hard.* — 6) tantum *pro* tamen *Hard.* — 7) tamen *pro* tantum *Vird.*, *Rhem.* — 8) ab *om. eaed.* — 9) iis *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Ven.*, *Dil.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.*

nec pecunia, nec quidquam aliud a vifitatoribus accipiatur, fed omnia gratis fiant; ibi id obfervetur. Quod fi quisquam, quod abfit, aliquid amplius in fupradictis omnibus cafibus accipere praefumpferit; is praeter dupli reftitutionem, intra menfem faciendam, aliis etiam poenis juxta conftitutionem concilii generalis Lugdunenfis, quae incipit, i) *Exigit*, nec non et aliis poenis in fynodo provinciali arbitrio fynodi, absque ulla fpe veniae multetur. Patroni vero in iis, quae ad facramentorum adminiftrationem fpectant, nullatenus fe praefumant ingerere; neque vifitationi ornamentorum ecclefiae, aut bonorum ftabilium, feu fabricarum proventibus immifceant; nifi quatenus id eis ex inftitutione, ac fundatione competat; fed epifcopi ipfi haec faciant, et fabricarum redditus in ufus ecclefiae neceffarios, et utiles, prout fibi expedire magis vifum fuerit, expendi curent.

CAP. IV.

[Praedicationis munus a quibus et quando obeundum: ecclefia parochialis ad audiendum verbum Dei adeunda. Nullus contradicente epifcopo praedicet.]

Praedicationis munus, quod epifcoporum praecipuum eft, cupiens fancta fynodus, quo frequentius poffit ad fidelium falutem exerceri; canones alias fuper hoc editos, fub fel. rec. k) Paulo III. aptius praefentium temporum ufui accommodando, mandat, ut in ecclefia fua ipfi per fe, aut, fi legitime impediti fuerint, per eos, quos ad praedicationis munus affument, 10) in aliis autem ecclefiis, per parochos, five, iis impeditis, per alios ab epifcopo impenfis eorum, qui eas praeftare vel tenentur, vel folent, deputandos 10) in civitate, aut in quacumque parte dioecefis cenfebunt expedire, faltem omnibus Dominicis, et folemnibus diebus feftis: tempore autem jejuniorum,

10) in aliis autem ecclefiis...... deputandos *om. Vird., Rhem.*

i) Sexti Decr. L. III. tit. 20. c. 2. — k) Seff. V. de reform. c. 2.

quadragesimae, et adventus Domini quotidie; vel saltem tribus in hebdomada diebus, si ita oportere duxerint, sacras scripturas, divinamque legem annuntient; et alias, quotiescumque id opportune fieri posse judicaverint. Moneatque episcopus populum diligenter, teneri unumquemque parochiae suae interesse, ubi commode id fieri potest, ad audiendum verbum Dei. Nullus autem saecularis, sive regularis, etiam in ecclesiis suorum ordinum, contradicente episcopo, praedicare praesumat [11]). Iidem etiam [12]) saltem Dominicis, et aliis festivis diebus pueros in singulis parochiis fidei rudimenta, et obedientiam erga Deum, et parentes diligenter ab iis, ad quos spectabit, doceri curabunt; et, si opus sit, etiam per censuras ecclesiasticas compellent: non obstantibus privilegiis, et consuetudinibus. In reliquis ea, quae de praedicationis munere [l]) sub eodem Paulo III. decreta fuerunt, suum robur obtineant.

Cap. V.

[*Causae criminales contra episcopos, majores a solo summo pontifice, minores a concilio provinciali cognoscantur.*]

Causae criminales graviores contra episcopos, etiam haeresis, quod absit, quae depositione, aut privatione dignae sunt, ab ipso tantum summo Romano pontifice cognoscantur, et terminentur. Quod si ejusmodi sit causa, quae necessario extra Romanam curiam sit committenda, nemini prorsus ea committatur, nisi metropolitanis, aut episcopis, a beatissimo papa eligendis. Haec vero commissio et specialis sit, et manu ipsius sanctissimi pontificis signata; nec umquam plus his tribuat, quam ut solam facti instructionem sumant, processumque conficiant, quem statim ad Romanum pontificem transmittant: [m]) reservata eidem sanctissimo sententia definitiva. Cetera alias sub fel. rec. Julio III. super his decreta, nec non et constitutio sub In-

---

11) praesumant *Rom.* — 12) episcopi *add. Vird., Rhem.*

l) Sess. V. de reform. c. 2. — m) Sess. XIII. de reform. c. 6 sqq.

nocentio III. in concilio generali, quae incipit, [n]) *Qualiter et quando*, quam sancta synodus in praesenti innovat, ab omnibus observetur. Minores vero [13]) criminales causae episcoporum in concilio tantum provinciali cognoscantur, et terminentur, vel a deputandis per concilium provinciale.

Cap. VI.

[*Episcopus quando, et quomodo possit absolvere a crimine et dispensare in irregularitate, et suspensione.*]

Liceat episcopis in irregularitatibus omnibus, et suspensionibus, ex delicto occulto provenientibus, [o]) excepta ea, quae oritur ex homicidio voluntario, et exceptis aliis deductis ad forum contentiosum, dispensare; et in quibuscumque casibus occultis, etiam sedi apostolicae reservatis, delinquentes quoscumque sibi subditos, in dioecesi sua per seipsos, aut vicarium, ad id specialiter deputandum, in foro conscientiae gratis absolvere, imposita poenitentia salutari. Idem et in haeresis crimine in eodem foro conscientiae eis tantum, non eorum vicariis, sit permissum.

Cap. VII.

[*Sacramentorum virtus, antequam populo administrentur, ab episcopis et parochis explicetur; inter missarum solemnia sacra eloquia explanentur.*]

Ut fidelis populus ad suscipienda sacramenta majori cum reverentia, atque animi devotione accedat; praecipit sancta synodus episcopis omnibus, ut non solum cum haec per seipsos erunt populo administranda, prius illorum vim, et usum pro suscipientium captu explicent, sed etiam idem a singulis parochis pie, prudenterque, etiam lingua vernacula, si opus sit, et commode fieri poterit, servari studeant, juxta formam, a sancta synodo in catechesi singulis sacramentis prae-

---

13) vero *om. Hard.*

n) Gregorii Decr. L. V. tit. 1. c. 17. — o) Sess. XIV. de reform. c. 7.

fcribendam; quam epifcopi in vulgarem linguam fideliter verti, atque a parochis omnibus populo exponi curabunt: necnon ut [14]) inter miffarum folemnia p), aut divinorum celebrationem facra eloquia, et falutis monita eadem vernacula lingua fingulis diebus feftis, vel folemnibus explanent; eademque in omnium cordibus, poftpofitis inutilibus quaeftionibus, inferere, atque eos in lege Domini erudire ftudeant [15]).

Cap. VIII.

[*Publice peccantibus publica poenitentia injungatur, nifi epifcopo aliter videatur. Poenitentiarius in cathedralibus inftituendus.*]

Apoftolus monet, q) publice peccantes palam effe corripiendos. Quando igitur ab aliquo publice, et in multorum confpectu crimen commiffum fuerit, unde alios fcandalo offenfos, commotosque fuiffe, non fit dubitandum; huic condignam pro modo culpae poenitentiam publice injungi oportet; ut quos exemplo fuo ad malos mores provocavit, fuae emendationis teftimonio ad rectam revocet vitam. Epifcopus tamen publicae hoc poenitentiae genus in aliud fecretum poterit commutare, quando ita magis judicaverit expedire. In omnibus etiam cathedralibus ecclefiis, ubi id commode fieri poterit, poenitentiarius aliquis cum unione praebendae, proxime vacaturae, ab epifcopo inftituatur, qui magifter fit, vel doctor, aut licentiatus in theologia, vel jure canonico, et annorum quadraginta, feu alias qui aptior pro loci qualitate reperiatur; qui dum confeffiones in ecclefia audiet, interim praefens in choro cenfeatur.

Cap. IX.

[*A quo vifitari debeant ecclefiae faeculares nullius dioecefis.*]

Quae r) alias fub fel. rec. Paulo III., et nuper s) fub

14) ut *om. Hard.* — 15) ftatuant *Vird., Rhem.*

p) Seff. XXII. c. 8. de facrif. miffae. — q) 1 Tim. 5, 20. — r) Seff. VI. de reform. c. 4. Seff. VII. de reform. c. 8. — s) Seff. XXI. de reform. c. 8.

beatiſſimo domino noſtro, Pio IV., in hoc eodem concilio de adhibenda ab ordinariis diligentia in beneficiorum, etiam exemptorum, viſitatione conſtituta ſunt; eadem etiam in iis [16]) eccleſiis ſaecularibus obſerventur; quae in nullius dioeceſi eſſe dicuntur; ut ab epiſcopo, cujus cathedralis eccleſia eſt proximior, ſi id poſſit [17]), alioquin ab eo, qui ſemel in concilio provinciali a praelato loci illius electus fuerit [18]), tamquam ſedis apoſtolicae delegato, viſitentur: non obſtantibus privilegiis, et conſuetudinibus quibuscumque, etiam immemorabilibus.

Cap. X.

[*Ubi agitur de viſitatione, aut morum correctione, nulla decretorum ſuſpenſio admittitur.*]

Epiſcopi, ut aptius, quem regunt populum, poſſint in officio, atque obedientia continere, in omnibus iis [19]), quae ad viſitationem, ac morum correctionem ſubditorum ſuorum ſpectant, jus et poteſtatem habeant, etiam tamquam apoſtolicae ſedis delegati, ea ordinandi, moderandi, puniendi, et exequendi, juxta [t]) canonum ſanctiones, quae illis ex prudentia ſua pro ſubditorum emendatione, ac dioeceſis ſuae utilitate neceſſaria videbuntur. [u]) Nec in his, ubi de viſitatione, aut morum correctione agitur, exemptio, aut ulla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad ſedem apoſtolicam interpoſita, executionem eorum, quae ab his mandata, decreta, aut judicata fuerint, quoquo modo impediat, aut ſuspendat.

Cap. XI.

[*Honorarii tituli, aut privilegia particularia, juri epiſcoporum nihil detrahant.*]

Quoniam [v]) privilegia, et exemptiones, quae va-

---

16) iis *om. Hard.* — 17) conſtet *pro* poſſit *Ro., Rom., R. Vat., Rom. M., Ven., Hard., Chif., Ve.* — 18) fuerat *Hard.* — 19) his *Vird., Rhem., Hard.*

t) Gregor. Decr. L. I. tit. 6. c. 15. — u) Seſſ. XIII. de reform. c. 1. Seſſ. XIV. de reform. c. 4. Seſſ. XXII. de reform. c. 1. — v) Seſſ. VI. de reform. c. 3.

riis titulis plerisque conceduntur, hodie perturbationem in episcoporum jurisdictione excitare, et exemptis occasionem laxioris vitae praebere dignoscuntur; decernit sancta synodus, ut si quando justis, gravibus, et fere necessariis suadentibus causis, aliquos honorariis titulis protonotariatus, acolythatus, comitis palatini, capellani regii, aut aliis hujusmodi in Romana curia, vel extra, insignibus decorandos esse placuerit; necnon alios, cuicumque monasterio oblatos, vel quomodocumque addictos, aut sub nomine servientium militiis, seu monasteriis, hospitalibus, collegiis, aut quocumque alio titulo assumi; nihil ex iis [20]) privilegiis detractum esse ordinariis intelligatur [21]); quo minus ii, quibus ea jam concessa sunt, vel in posterum concedi contigerit, ipsis ordinariis, tamquam apostolicae sedis delegatis, plene in omnibus, et quo ad capellanos regios, juxta constitutionem Innocentii III., quae incipit, w) *Cum capella* [22]), subjecti existant: exceptis tamen iis, qui praedictis locis, aut militiis actu serviunt, et intra eorum septa, ac domos resident, subque eorum obedientiâ vivunt; sive iis, qui legitime, et secundum regulam earumdem militiarum professionem fecerint, de qua ordinario constare debeat: non obstantibus privilegiis quibuscumque, etiam religionis sancti Joannis Hierosolymitani, et aliarum militiarum. Quae vero privilegia residentibus in curia Romana vigore x) Eugenianae constitutionis, aut familiaritatis cardinalium competere solent; ea in iis, qui beneficia ecclesiastica obtinent, ratione praedictorum beneficiorum minime intelligantur; sed ordinarii jurisdictioni subjecti permaneant: non obstantibus quibuscumque inhibitionibus.

Cap. XII.

[*Quales esse debeant promovendi ad dignitates et canonicatus cathedralium ecclesiarum, quidve promoti praestare debeant.*]

Cum dignitates, in ecclesiis praesertim cathedrali-

20) his *Wird.*, *Rhem.*, *Hard.* — 21) intelligitur *Hard.* — 22) capellae *ead.*

w) Gregor. Decr. L. V. tit. 33. c. 16. — x) Extravag. commun. L. V. tit. 7. c. 3.

bus, ad confervandam augendamque ecclefiafticam difciplinam fuerint inftitutae; ut qui eas oblinerent, pietate praecellerent, aliisque exemplo effent, atque epifcopos opera, et officio juvarent; merito qui ad eas vocantur, tales effe debent, qui fuo muneri refpondere poffint. y) Nemo igitur deinceps ad dignitates quascumque, quibus animarum cura fubeft, promoveatur, nifi qui faltem XXV. fuae aetatis annum attigerit, et in clericali ordine verfatus, doctrina ad fuum munus exfequendum neceffaria, ac morum integritate commendetur, juxta conftitutionem Alexandri tertii, in concilio Lateranenfi promulgatam, quae incipit, z) *Cum in cunctis.* Archidiaconi etiam, qui oculi dicuntur epifcopi, fint in omnibus ecclefiis, ubi fieri poterit, magiftri in theologia, feu doctores, aut licentiati in jure canonico. Ad ceteras autem dignitates, vel perfonatus, quibus animarum cura nulla fubeft, clerici alioquin idonei, et XXII. annis non minores, afcifcantur. Provifi etiam de beneficiis quibuscumque, curam animarum habentibus, teneantur a die adeptae poffeffionis, ad minus intra duos menfes, in manibus ipfius epifcopi, vel, eo impedito, coram generali ejus vicario, feu officiali, orthodoxae fuae fidei publicam facere profeffionem, et in Romanae ecclefiae obedientia fe permanfuros fpondeant, ac jurent. Provifi autem de canonicatibus, et dignitatibus, in ecclefiis cathedralibus non folum coram epifcopo, feu ejus officiali, fed etiam in capitulo idem facere teneantur: alioquin praedicti omnes provifi, ut fupra, fructus non faciant fuos; nec illis poffeffio fuffragetur. a) Neminem etiam deinceps ad dignitatem, canonicatum, aut portionem recipiant, nifi qui eo ordine facro aut fit initiatus, quem illa dignitas, praebenda aut portio requirit; aut in tali aetate, ut infra tempus a jure, et ab hac fancta fynodo ftatutum, initiari valeat. In omnibus vero ecclefiis cathedralibus omnes canonicatus, ac portiones habeant annexum ordinem presbyterii, diaconatus, vel fubdiaconatus. Epifcopus autem cum confilio capituli defignet, ac distribuat,

y) Seff. XXII. de reform. c. 2. — z) Gregor. Decr. L. I. tit. 6. c. 7. — a) Seff. VII. de reform. c. 12.

prout viderit expedire, quibus quisque ordo ex facris annexus in posterum esse debeat: ita tamen, ut dimidia saltem pars presbyteri sint; ceteri vero diaconi, aut subdiaconi: ubi vero consuetudo laudabilior habet, ut plures, vel omnes sint presbyteri, omnino observetur. Hortatur etiam sancta synodus, ut in provinciis, ubi id commode fieri potest, dignitates omnes, et saltem dimidia pars canonicatuum, in cathedralibus ecclesiis, et collegiatis insignibus conferatur [23]) tantum magistris, vel doctoribus, aut etiam licentiatis in theologia, vel jure canonico. Praeterea obtinentibus in eisdem cathedralibus, aut collegiatis dignitates, canonicatus, praebendas, aut portiones, b) non liceat vigore cujuslibet statuti, aut consuetudinis, ultra tres menses, ab eisdem ecclesiis quolibet anno abesse: salvis nihilominus earum ecclesiarum constitutionibus, quae longius servitii tempus requirunt: alioquin primo anno privetur unusquisque dimidia parte fructuum, quos ratione etiam praebendae, ac residentiae fecit suos. Quod si iterum eadem fuerit usus negligentia, privetur omnibus fructibus, quos eodem anno lucratus fuerit. Crescente vero contumacia, contra eos, juxta sacrorum c) canonum constitutiones, procedatur. Distributiones vero, qui statis horis interfuerint, recipiant: reliqui, quavis collusione, aut remissione exclusa, his careant, juxta Bonifacii VIII. decretum, quod incipit, d) *Consuetudinem*: quod sancta synodus in usum revocat, non obstantibus quibuscumque statutis, et consuetudinibus. e) Omnes vero divina per se, et non per substitutos, compellantur obire officia, et episcopo celebranti, aut alia pontificalia exercenti, adsistere, et inservire; atque in choro, ad psallendum instituto, hymnis, et canticis Dei nomen reverenter, distincte, devoteque laudare. Vestitu insuper decenti tam in ecclesia, quam extra, assiduo utantur: ab illicitisque venationibus, aucupiis, choreis, tabernis, lu-

---

23) conferantur *R. Vat., Rom. M., Ven., Vird., Rhem., Dil., Hard., Chif., Ve.*

b) Sess. XXIII. de reform. c. 1. — c) Gregor. Decr. L. III. tit. 4. c. 17. — d) Sexti Decr. L. III. tit. 3. c. un. — e) Sess. XXII. de reform. c. 4.

fibusque abstineant; atque ea morum integritate polleant, ut merito ecclefiae fenatus dici poffit. Cetera, quae ad debitum in divinis officiis regimen fpectant; deque congrua in his canendi, feu modulandi ratione, de certa lege in choro conveniendi, et permanendi, fimulque de omnibus ecclefiae miniftris, quae neceffaria erunt, et fi qua hujusmodi; fynodus provincialis, pro cujusque provinciae utilitate, et moribus, certam cuique formulam praefcribet. Interea vero epifcopus non minus, quam cum duobus canonicis, quorum unus ab epifcopo, alter a capitulo eligatur, in iis, quae expedire videbuntur, poterit providere.

Cap. XIII.

[*Quomodo tenuioribus cathedralibus ecclefiis et parochiis confulendum: parochiae certis finibus distinguendae.*]

Quoniam [f] pleraeque cathedrales ecclefiae tam tenuis redditus funt, et anguftae, ut epifcopali dignitati nullo modo refpondeant, neque ecclefiarum neceffitati fufficiunt [24]; examinet concilium provinciale, vocatis iis, quorum intereft, et diligenter expendat, quas propter anguftias, tenuitatemque vicinis [25] unire, vel novis proventibus augere expediat; confectaque de praemiffis inftrumenta ad fummum Romanum pontificem mittat. Quibus inftructus fummus pontifex ex prudentia fua, prout expedire judicaverit, aut tenues invicem uniat, aut aliqua acceffione ex fructibus augeat. Interim vero, donec praedicta effectum fortiantur, hujusmodi epifcopis, qui fructuum fubventione pro dioecefis fuae tenuitate indigent, poterit de beneficiis aliquibus, dum tamen curata non fint, nec dignitates, feu canonicatus, et praebendae, nec monafteria, in quibus viget regularis obfervantia, vel quae capitulis generalibus, et certis vifitatoribus fubduntur, a fummo [26] pontifice provideri. In par-

---

24) fufficiant *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.*, *Ven.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.* — 25) invicem *pro* vic. *Hard.*, *Ve.* — 26) Romano *add.* *Ro.*, *Rom.*, *R. Vat.*, *Rom.*

f) Seff. VII. de reform. c. 6 fq. Seff. XIV. de reform. c. 9. Huj. feff. de reform. c. 15.

ochialibus etiam ecclesiis, quarum fructus aeque adeo exigui sunt, ut debitis nequeant oneribus satisfacere; curabit episcopus, si per beneficiorum unionem, non tamen regularium, id fieri non possit, ut primitiarum, vel decimarum assignatione, aut per parochianorum symbola, ac collectas, aut qua commodiori ei videbitur ratione, tantum redigatur, quod pro rectoris, ac 27) parochiae necessitate decenter sufficiat. In unionibus vero quibuslibet seu ex supradictis, seu aliis causis faciendis, ecclesiae parochiales monasteriis quibuscumque, aut abbatiis, seu dignitatibus, sive praebendis ecclesiae cathedralis, vel collegiatae, sive aliis beneficiis simplicibus, aut hospitalibus, militiisve non uniantur: et quae unitae sunt, revideantur ab ordinariis, juxta alias g) decretum in eadem synodo, sub fel. rec. Paulo III. quod etiam in unitis ab eo tempore citra aeque observetur: non obstantibus in iis, quibuscumque verborum formis, quae hic pro sufficienter expressis habeantur. Ad haec in posterum, omnes hae cathedrales ecclesiae, quarum redditus summam ducatorum mille, et parochiales, quae summam ducatorum centum secundum verum annuum valorem non excedunt, nullis pensionibus, aut reservationibus fructuum graventur. In his 28) quoque civitatibus, ac locis, ubi parochiales ecclesiae certos non habent fines, nec earum rectores proprium populum, quem regant, sed promiscue petentibus sacramenta administrant; mandat sancta synodus episcopis pro tutiori animarum eis commissarum salute, ut distincto populo in certas, propriasque parochias, unicuique suum perpetuum, h) peculiaremque parochum assignent, qui eas cognoscere valeat; et a quo solo licite sacramenta suscipiant; aut alio utiliori modo, prout loci qualitas exegerit, provideant. Idemque in iis civitatibus, ac locis, ubi nullae sunt parochiales, quamprimum fieri curent:

M., *Ven.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.* — 27) aut *pro* ac *Ven.*, *Ve.* — 28) iis *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Ven.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.*

g) Sess. VII. de reform. c. 6. — h) Sess. XIV. de reform. c. 9.

non obstantibus quibuscumque privilegiis, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Cap. XIV.

[*In provisione beneficiorum, aut admissione ad possessionem, fructuum deductiones, quae in usus pios non convertuntur, prohibentur.*]

In pluribus ecclesiis, tam cathedralibus, quam collegiatis, et parochialibus, ex earum constitutionibus, aut ex prava consuetudine observari intelligitur, ut in electione, praesentatione, nominatione, institutione, confirmatione, collatione, vel alia provisione, sive admissione ad possessionem alicujus cathedralis ecclesiae, vel beneficii, canonicatuum, aut praebendarum, vel partem proventuum, seu ad distributiones quotidianas certae conditiones, seu deductiones ex fructibus, solutiones, promissiones, compensationesve illicitae, aut etiam, quae in aliquibus ecclesiis dicuntur turnorum lucra, interponantur: haec cum sancta synodus detestetur, mandat episcopis, ut quaecumque hujusmodi in usus pios non convertuntur, atque ingressus eos, qui Simoniacae labis, aut sordidae avaritiae suspicionem habent, fieri non permittant; ipsique diligenter de eorum constitutionibus, sive consuetudinibus super praedictis cognoscant; et illis tantum, quas ut laudabiles probaverint, exceptis, reliquas, ut pravas, ac scandalosas rejiciant, et aboleant. Eos vero, qui adversus haec, in praesenti decreto comprehensa, quavis ratione commiserint, poenis, i) contra Simoniacos editis, sacris canonibus, et variis summorum pontificum constitutionibus, quas omnes innovat, teneri decernit: non obstantibus quibuscumque statutis, constitutionibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus, etiam apostolica auctoritate confirmatis: de quarum subreptione, obreptione, et intentionis defectu, episcopus, tamquam apostolicae sedis delegatus, cognoscere possit.

---

i) Gratian. Decr. P. II. caus. 1. qu. 1. Conc. Tolet. VIII. a. 653. c. 3. (Mansi T. X. p. 1216.) Gregor. Decr. L. II. tit. 18. c. 2. L. V. tit. 3. c. 6. Extravag. commun. L. V. tit. 1. c. 1 sq.

Cap. XV.

[*Norma augendi tenues praebendas ecclesiarum cathedralium, et collegiatarum insignium.*]

In ecclesiis cathedralibus, [k]) et collegiatis insignibus, ubi frequentes, adeoque tenues sunt praebendae simul cum distributionibus quotidianis, ut sustinendo decenti canonicorum gradui pro loci, et personarum qualitate non sufficiant; [l]) liceat episcopis cum consensu capituli vel aliquot simplicia beneficia, non tamen regularia, iis unire; vel, si hac ratione provideri non possit, aliquibus ex iis suppressis, cum patronorum consensu, si de jure patronatus laicorum sint, quarum fructus, et proventus reliquarum praebendarum distributionibus quotidianis applicentur, eas ad pauciorem numerum reducere; ita tamen, ut tot supersint, quae divino cultui celebrando, ac dignitati ecclesiae [29]) commode [30]) valeant respondere: non obstantibus quibuscumque constitutionibus, et privilegiis, aut quacumque reservatione generali, vel speciali, aut affectione: neque praedictae uniones, aut suppressiones tolli, seu impediri possint ex quibuscumque provisionibus, etiam vigore resignationis, aut quibusvis aliis derogationibus, vel suspensionibus.

Cap. XVI.

[*Quid muneris incumbat capitulo sede vacante.*]

Capitulum, sede vacante, ubi fructuum percipiendorum ei munus incumbit, oeconomum unum, vel plures fideles, ac diligentes decernat, qui rerum ecclesiasticarum, et proventuum curam gerant; quorum rationem [31]) ei, ad quem pertinebit, sint reddituri. Item officialem, seu vicarium infra octo dies post mortem episcopi constituere, vel existentem confirmare omnino teneatur; qui saltem in jure canonico sit doctor, vel licentiatus, vel alias, quantum fieri poterit, idoneus: si secus factum fuerit, ad metropolitanum deputatio hujusmodi devolvatur. Et si ecclesia ipsa metropoli-

29) ecclesiasticae *Vird.*, *Rhem.* — 30) commode *om. eaed.* — 31) rationes *Hard.*

k) Huj. sess. de reform. c. 13. — l) Sess. V. de reform. c. 1.

tana fuerit, aut exempta, capitulumque, ut praefertur, negligens fuerit; tunc antiquior episcopus ex suffraganeis in metropolitana, et propinquior episcopus in exempta oeconomum, et vicarium idoneos possit constituere. Episcopus vero ad eamdem ecclesiam vacantem promotus ex iis, quae ad eum spectant, ab eisdem oeconomo, vicario, et aliis quibuscumque officialibus, et administratoribus [32]), qui, sede vacante, fuerunt a capitulo, vel ab aliis in ejus locum constituti, etiam si fuerint ex eodem capitulo, rationem exigant [33]) officiorum, jurisdictionis, administrationis, aut cujuscumque eorum muneris; possitque eos punire, qui in eorum officio, seu administratione deliquerint: etiam si praedicti officiales, redditis rationibus, a capitulo, vel a deputatis ab eodem, absolutionem, aut liberationem obtinuerint. Eidem quoque episcopo teneatur capitulum de scripturis ad ecclesiam pertinentibus, si quae ad capitulum pervenerunt, rationem reddere.

Cap. XVII.

[*Plura beneficia uni conferre, eaque retinere, quandonam liceat.*]

Cum ecclesiasticus ordo pervertatur, quando unus plurium officia occupat clericorum; sancte m) sacris canonibus cautum fuit, neminem oportere in duabus ecclesiis conscribi. Verum quoniam multi improbae cupiditatis affectu se ipsos, non Deum, decipientes, ea, quae bene constituta sunt, variis artibus eludere, et plura simul beneficia obtinere non erubescunt: sancta synodus debitam regendis ecclesiis disciplinam restituere cupiens, praesenti decreto, quod in quibuscumque personis, quocumque titulo, etiam si cardinalatus honore fulgeant, mandat observari; statuit, ut in posterum unum tan-

---

32) administrationibus *R. Vat.* — 33) exigat *Ro., Rom., R. Vat., Rom. M., Ven., Hard., Chif., Ve.*

m) Conc. Nicaen. I. c. 15 sq. (Mansi T. II. p. 674.) Antioch. a. 341. can. 3. (ib. T. II. p. 1310.) Arelat. I. a. 314. can. 2. et 21. (ib. T. II. p. 471. 473.) Milevit. II. a. 416. can. 15. (ib. T. IV. p. 331.) Sess. VII. de reform. c. 2. Gregor. Decr L. III. tit. 5. c. 5. 7. 13. 15. 28. L. III. tit. 4. c. 8.

tum beneficium ecclesiasticum singulis conferatur. Quod quidem si ad vitam ejus, cui confertur, honeste sustentandam non sufficiat; liceat nihilominus aliud simplex sufficiens, dummodo utrumque personalem residentiam non requirat, eidem conferri. Haecque non modo ad cathedrales ecclesias, sed etiam ad alia omnia beneficia, tam saecularia, quam regularia quaecumque, etiam commendata, pertineant, cujuscumque tituli, ac qualitatis existant. Illi vero, qui in praesenti plures parochiales ecclesias, aut unam cathedralem, et aliam parochialem obtinent; [n]) cogantur omnino, quibuscumque dispensationibus, ac unionibus [34]) ad vitam non obstantibus, una tantum parochiali, vel sola cathedrali retenta, alias parochiales infra spatium sex mensium dimittere: alioquin tam parochiales, quam beneficia omnia, quae obtinent, [o]) ipso jure vacare censeantur; ac tamquam vacantia libere aliis idoneis conferantur; nec ipsi antea illa obtinentes, tuta conscientia, fructus post dictum tempus retineant. Optat autem sancta synodus, ut resignantium necessitatibus commoda aliqua ratione, prout summo pontifici videbitur, provideatur.

Cap. XVIII.

[*Ecclesia parochiali vacante, deputandus ab episcopo vicarius, donec illi provideatur de rectore: nominati ad parochiales ecclesias qua forma et a quibus examinari debeant.*]

Expedit maxime animarum saluti, a dignis, atque idoneis parochis gubernari. Id [p]) ut diligentius, ac rectius perficiatur, statuit sancta synodus, ut cum parochialis ecclesiae vacatio, etiam si cura ecclesiae vel episcopo incumbere dicatur, et per unum, vel plures administretur, etiam in ecclesiis patrimonialibus, seu receptivis nuncupatis, in quibus consuevit episcopus uni, vel pluribus curam animarum dare, quos omnes

34) ac unionibus *om. Vird., Rhem.*

n) Sess. VII. de reform. c. 4. — o) Extravag. commun. L. III. tit. 2. c. 4. — p) Vid. bullam Pii V. *In conferendis* 1566.

ad infrascriptum q) examen teneri mandat, per obitum, vel resignationem, etiam in curia, seu aliter quomodocumque contigerit, etiam si ipsa parochialis ecclesia reservata, vel affecta fuerit generaliter, vel specialiter, etiam vigore indulti, seu privilegii in favorem sanctae Romanae ecclesiae cardinalium [35]), seu abbatum, vel capitulorum: debeat episcopus statim, habita notitia vacationis ecclesiae, si opus fuerit, idoneum in ea vicarium, cum congrua, ejus arbitrio, fructuum portionis assignatione, constituere; qui onera ipsius ecclesiae sustineat, donec ei de rectore provideatur. Porro episcopus, et qui jus patronatus habet [36]), intra decem dies, vel aliud tempus, ab episcopo praescribendum, idoneos aliquot clericos ad regendam ecclesiam coram deputandis examinatoribus nominet. Liberum sit tamen etiam aliis, qui aliquos ad id aptos noverint, eorum nomina deferre, ut possit postea de cujuslibet aetate, moribus, et sufficientia fieri diligens inquisitio. Et si episcopo, aut synodo provinciali pro regionis more videbitur magis expedire, per edictum etiam publicum vocentur, qui volent examinari. Transacto constituto tempore omnes, qui descripti fuerint, r) examinentur ab episcopo, sive, eo impedito, ab ejus vicario generali, atque ab aliis examinatoribus non paucioribus, quam tribus; quorum votis, si pares, aut singulares fuerint, accedere possit episcopus, vel vicarius, quibus magis videbitur. Examinatores autem singulis annis in dioecesana synodo ab episcopo, vel ejus vicario ad minus sex proponantur; qui synodo satisfaciant, et ab ea probentur. Advenienteque vacatione cujuslibet ecclesiae, tres ex illis eligat episcopus, qui cum eo examen perficiant; indeque succedente alia vacatione, aut eosdem, aut alios tres, quos maluerit, ex praedictis illis sex eligat. Sint vero hi examinatores, magistri, seu doctores, aut licentiati in theologia, aut jure canonico, vel alii clerici, seu regulares, etiam ex ordine mendicantium, aut etiam se-

---

35) cardinalis *Hard.* — 36) habent *Vird.*, *Rhem.*

q) Sess. VII. de reform. c. 13. — r) Sess. XXV. de reform. c. 9.

culares, qui ad id videbuntur magis idonei; jurentque omnes ad sancta Dei evangelia se, quacumque humana affectione postposita, fideliter munus executuros. [s]) Caveantque ne quidquam prorsus occasione hujus examinis nec ante, nec post accipiant: alioqui Simoniae vitium tam ipsi, quam alii dantes incurrant; a qua absolvi nequeant, nisi dimissis beneficiis, quae quomodocumque etiam antea obtinebant; et ad alia in posterum inhabiles reddantur. Et de his omnibus non solum coram Deo, sed etiam in synodo provinciali, si opus erit, rationem reddere teneantur; a qua si quid [37]) contra officium eos fecisse compertum fuerit, graviter ejus arbitrio puniri possint. Peracto deinde examine renuncientur, quotcumque ab his idonei judicati fuerint aetate, moribus, doctrina, prudentia, et aliis rebus ad vacantem ecclesiam gubernandam opportunis. Ex hisque episcopus eum eligat, quem ceteris magis idoneum judicaverit; atque illi, et non alteri collatio ecclesiae ab eo fiat, ad quem spectabit eam conferre. Si vero juris patronatus ecclesiastici erit; ac institutio ad episcopum, et non alium pertineat; is, quem patronus digniorem inter probatos ab examinatoribus judicabit, [t]) episcopo praesentare teneatur, ut ab eo instituatur. Cum vero institutio ab alio, quam ab episcopo, erit facienda; tunc episcopus solus ex dignis eligat digniorem; quem patronus ei praesentet, ad quem institutio spectat. Quod si juris [38]) patronatus laicorum fuerit [39]); debeat qui a patrono praesentatus erit, ab eisdem deputatis, ut supra, examinari, et non, nisi idoneus repertus fuerit, admitti. In omnibusque supradictis casibus non cuiquam alteri, quam uni ex praedictis examinatis, et ab examinatoribus approbatis, juxta supra dictam regulam, de ecclesia provideatur; nec praedictorum examinatorum relationem, quo minus executionem habeat, ulla devolutio, aut appellatio, etiam ad sedem apostolicam, sive ejusdem sedis

---

37) quidem *Rom. M.; Hard.* qui. — 38) jus *Dil., Hard., Ve.* — 39) fuerint *Vird., Rhem.*

s) Gratian. Decr. P. I. dist. 24. c. 5. — t) Sess. XIV. de reform. c. 13.

legatos, aut vicelegatos, aut nuntios, ſeu epiſcopos, aut metropolitanos, primates, vel patriarchas interpoſita, impediat, aut ſuspendat: alioquin vicarius, quem eccleſiae vacanti antea epiſcopus arbitrio ſuo ad tempus deputavit, vel forſan poſtea deputabit; ab ejus eccleſiae cuſtodia, et adminiſtratione non amoveatur, donec aut eidem[40]), aut alteri, qui probatus, et electus fuerit, ut ſupra, ſit proviſum: alias proviſiones omnes, ſeu inſtitutiones, praeter ſupra dictam formam factae, ſubreptitiae eſſe cenſeantur: non obſtantibus huic decreto exemptionibus, indultis, privilegiis, praeventionibus, affectionibus, novis proviſionibus, indultis conceſſis quibuscumque u) univerſitatibus, etiam ad certam ſummam, et aliis impedimentis quibuscumque. Si tamen adeo exigui redditus dictae parochialis fuerint, ut totius hujus examinationis operam non ferant; aut nemo ſit, qui ſe examini quaerat ſubjicere; aut ob apertas factiones, ſeu diſſidia, quae in aliquibus locis reperiuntur, facile graviores rixae, ac tumultus poſſint excitari; poterit ordinarius, ſi pro ſua conſcientia cum deputatorum conſilio ita expedire arbitrabitur, hac forma omiſſa, privatum aliud examen, ceteris tamen, ut ſupra, ſervatis, adhibere. Licebit etiam ſynodo provinciali, ſi qua in ſupra dictis circa examinationis formam addenda, remittendave eſſe cenſuerit, providere.

Cap. XIX.

[*Mandata de providendo, expectativae, et alia id genus abrogantur.*]

Decernit ſancta ſynodus, mandata de providendo, et gratias, quae expectativae dicuntur, nemini amplius etiam collegiis, univerſitatibus, ſenatibus, et aliis ſingularibus perſonis, etiam ſub nomine indulti, aut ad certam ſummam, vel alio quovis colore concedi; nec hactenus conceſſis cuiquam uti licere. Sed nec reſervationes mentales, nec aliae quaecumque gratiae ad vacatura, nec indulta ad alienas eccleſias, vel mo-

---

40) eisdem *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.*

u) Seſſ. VII. de reform. c. 13.

nasferia alicui, etiam ex sanctae Romanae ecclesiae cardinalibus, concedantur; et hactenus concessa, abrogata esse censeantur.

Cap. XX.

[*Ratio agendi causas ad forum ecclesiasticum pertinentes praescribitur.*]

Causae omnes, ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentes, etiam si beneficiales sint, in prima instantia coram ordinariis locorum dumtaxat cognoscantur, atque omnino, saltem infra biennium a die motae litis terminentur: alioquin post id spatium liberum sit partibus, vel alteri illarum judices superiores, alias tamen competentes adire; qui causam in eo statu, quo fuerit, assumant; et quamprimum terminari curent; nec antea aliis committantur, nec avocentur: neque appellationes ab eisdem interpositae, per superiores quoscumque recipiantur; eorumve commissio, aut inhibitio fiat, nisi a definitiva, vel a definitivae vim habente; et cujus gravamen per appellationem a definitiva reparari nequeat. Ab his excipiantur causae, quae v) juxta canonicas sanctiones apud sedem apostolicam sunt tractandae; vel quas ex urgenti, rationabilique causa judicaverit summus Romanus pontifex per speciale rescriptum signaturae sanctitatis suae, manu propria subscribendum, committere, aut avocare [41]). Ad haec, causae matrimoniales, et criminales non decani, archidiaconi, aut aliorum inferiorum judicio, etiam visitando, sed episcopi tantum examini, et jurisdictioni relinquantur; etiam si in praesenti inter episcopum, et decanum, seu archidiaconum, aut alios inferiores super causarum istarum cognitione lis aliqua in quacumque instantia pendeat; coram quo, si pars vere paupertatem probaverit, non cogatur extra provinciam nec in secunda, nec in tertia instantia in eadem causa matrimoniali litigare; nisi pars altera et

---

41) evocare *Hard.*

v) Sess. XXV. de reform. c. 10. Conc. Sardic. a. 347. can. 3 sq. (Mansi T. III. p. 7 sq.).

alimenta, et expenfas litis velit fubminiftrare. Legati quoque, etiam de latere, nuntii, gubernatores eccleſiaftici, aut alii quarumcumque facultatum vigore, non folum epifcopos in praedictis caufis impedire, aut aliquo modo eorum jurisdictionem iis praeripere, aut turbare non praefumant; fed nec etiam contra clericos, aliasve perfonas ecclefiafticas, nifi epifcopo prius requifito, eoque negligente procedant: alias eorum proceffus, ordinationesve nullius momenti fint; atque ad damni fatisfactionem, partibus illati, teneantur. Praeterea, fi quis in cafibus a jure permiffis appellaverit; aut de aliquo gravamine conqueftus fuerit; feu alias ob lapfum biennii, de quo fupra, ad alium judicem recurrerit; teneatur acta omnia, coram epifcopo gefta, ad judicem appellationis expenfis fuis transferre: eodem tamen epifcopo prius admonito, ut, fi quid ei pro caufae inftructione videbitur, poffit judici appellationis fignificare. Quod fi appellatus compareat; cogatur tunc is quoque actorum, quae translata funt, expenfas pro portione fua, fi illis uti voluerit, fubire; nifi aliter ex loci confuetudine fervetur, ut fcilicet ad appellantem integrum hoc onus pertineat. Porro ipfam actorum copiam teneatur notarius, congrua mercede accepta, appellanti quanto citius, et ad minus intra menfem exhibere. Qui notarius fi in differenda exhibitione fraudem fecerit; ab officii adminiftratione arbitrio ordinarii fuspendatur; et ad dupli poenam, quanti ea lis fuerit, inter appellantem, et pauperes loci distribuendam, compellatur. Judex vero, fi et ipfe impedimenti hujus confcius, particepsve fuerit, aliterve obftiterit, ne appellanti integre acta intra tempus traderentur; ad eamdem dupli poenam, prout fupra, teneatur 42): non obftantibus, quo ad omnia fupra fcripta, privilegiis, indultis, concordiis, quae fuos tantum teneant auctores, et aliis quibuscumque confuetudinibus.

---

42) teneantur *Hard.*

Cap. XXI.

[*Declaratur, ex certis verbis ſupra poſitis non immutari ſolitam rationem tractandi negotia in generalibus conciliis.*]

Cupiens ſancta ſynodus, ut ex decretis ab ea editis nulla unquam futuris temporibus dubitandi occaſio oriatur, verba illa, poſita in decreto, publicato ſeſſione prima, w) ſub beatiſſimo domino noſtro Pio IV., videlicet: *quae proponentibus legatis, ac praeſidentibus, ad horum temporum levandas calamitates, ſedandas de religione controverſias, coercendas linguas doloſas, depravatorum morum abuſus corrigendos, eccleſiae veram, et Chriſtianam pacem conciliandam apta et idonea ipſi ſanctae ſynodo videbuntur:* explicando declarat, mentis ſuae non fuiſſe, ut ex 43) praedictis verbis ſolita ratio tractandi negotia in generalibus conciliis ulla ex parte immutaretur; neque novi quidquam, praeter id, quod a ſacris canonibus, vel generalium ſynodorum forma hactenus ſtatutum eſt, cuiquam adderetur, vel detraheretur.

Indictio futurae ſeſſionis.

Inſuper, eadem ſacroſancta ſynodus proximam futuram ſeſſionem feria quinta poſt conceptionem beatae Mariae virginis, quae erit dies nona menſis Decembris, proxime venturi, habendam eſſe ſtatuit, et decernit, cum poteſtate etiam abbreviandi. In qua ſeſſione tractabitur de ſexto nunc in eam dilato capite, et de reliquis reformationis capitibus, jam exhibitis, deque aliis ad eam pertinentibus. Si vero opportunum videbitur, et tempus patietur, poterit etiam de nonnullis dogmatibus tractari, prout ſuo tempore in congregationibus proponetur 44).

Abbreviata eſt dies ſeſſionis.

---

43) ex *om. Ven.* — 44) proponentur *Hard., Chif*

w) Seſſ. XVII. in princ.

SESSIO VIGESIMA QUINTA,

quae eft nona, et ultima fub Pio IV. Pont. Max. coepta die III. abfoluta die IV. Decemb. M.D.LXIII.

Decretum de purgatorio.

De invocatione, veneratione, et reliquiis fanctorum, et facris imaginibus.

(V. fupra T. I. p. 92—95.)

De regularibus et monialibus.

Eadem facrofancta fynodus, reformationem profequens, ea, quae fequuntur, ftatuenda effe cenfuit.

Cap. I.

[*Regulares omnes ad regulae, quam profeffi funt, praefcriptum vitam inftituant: id ut fiat fuperiores fedulo curent.*]

Quoniam non ignorat fancta fynodus, quantum ex monafteriis pie inftitutis, et recte adminiftratis, in ecclefia Dei fplendoris, atque utilitatis oriatur; neceffarium effe cenfuit, quo facilius, ac maturius, ubi collapfa eft, vetus, et regularis difciplina inftauretur, et conftantius, ubi confervata eft, perfeveret, praecipere, prout hoc decreto praecipit, ut omnes regulares, tam viri, quam mulieres, ad regulae, quam profeffi funt, praefcriptum vitam inftituant, et componant, atque in primis, quae ad fuae profeffionis perfectionem, x) ut obedientiae, paupertatis, et caftitatis, ac fi quae alia funt alicujus regulae, et ordinis peculiaria vota, et praecepta, ad eorum refpective effentiam, nec non ad communem vitam, victum, et veftitum confervanda pertinentia fideliter obferven. Omnisque cura, et diligentia a fuperioribus adhibeatur tam in capitulis generalibus, et provincialibus, quam in eorum vifitationibus, quae fuis temporibus facere non praetermittant, ut ab illis non recedatur: y) cum com-

---

x) Clementin. L. V. tit. 11. c. 1. — y) Gregor. Decr. L. III. tit. 35. c. 6.

perlum fit, ab eis non poffe ea, quae ad fubftantiam regularis vitae pertinent, relaxari. Si enim illa, quae bafes funt, et [z]) fundamenta totius regularis difciplinae, exacte non fuerint confervata; totum corruat aedificium neceffe eft.

Cap. II.

[*Proprietas regularibus omnino prohibetur.*]

Nemini igitur regularium, tam virorum, quam mulierum, liceat bona immobilia, vel mobilia, cujuscumque qualitatis fuerint, etiam quovis modo ab eis acquifita, [a]) tamquam propria, aut etiam nomine conventus poffidere, vel tenere; fed ftatim ea fuperiori tradantur, conventuique incorporentur. Nec deinceps liceat fuperioribus bona ftabilia alicui regulari concedere, etiam ad ufumfructum, vel ufum, adminiftrationem, aut commendam. Adminiftratio autem bonorum, monafteriorum, feu conventuum ad folos officiales eorumdem, ad nutum fuperiorum amovibiles, pertineat. Mobilium vero ufum ita fuperiores permittant, ut eorum fupellex ftatui paupertatis, quam profeffi funt, conveniat; nihilque fuperflui in ea fit; nihil etiam, quod fit neceffarium, eis denegetur. Quod fi quis [1]) aliter [2]) quidquam tenere deprehenfus, aut convictus fuerit; is biennio activa et paffiva voce privatus fit; atque etiam juxta fuae regulae, et ordinis conftitutiones puniatur.

Cap. III.

[*Omnia monafteria, praeter hic excepta, poffunt poffidere bona immobilia: numerus perfonarum in illis pro modo facultatum aut eleemofynarum conftituendus: nulla fine licentia epifcopi erigenda.*]

Concedit fancta fynodus omnibus monafteriis, et domibus tam virorum, quam mulierum, et mendican-

---

1) aliquis *Hard.* — 2) aliter *om. ead.*

z) Gratian. Decr. P. II. cauf. 1. qu. 1. c. 26. — a) Gregor. Decr. L. III. tit. 35. c. 2. c. 6. Gratian. Decr. P II. cauf. 12. qu. 1. c. 6. Conc. Moguntin. I. fub Leone IV. a. 847. c. 14. (Manfi T. XIV. p. 907.).

tium, b) exceptis domibus fratrum fancti [3]) Francifci capuccinorum, et eorum, qui minorum de obfervantia vocantur, etiam quibus aut ex conftitutionibus fuis erat prohibitum, aut ex privilegio apoftolico non erat conceffum, ut deinceps bona immobilia eis poffidere liceat. Quod fi aliqua loca ex praedictis, quibus auctoritate apoftolica fimilia bona poffidere permiffum erat, eis fpoliata fint; eadem omnia illis reftituenda effe decernit. c) In praedictis autem monafteriis, et domibus tam virorum, quam mulierum, bona immobilia poffidentibus, vel non poffidentibus [4]), is tantum numerus conftituatur, ac in pofterum confervetur, qui vel ex redditibus propriis monafteriorum, vel ex confuetis eleemofynis commode poffit fuftentari: nec de cetero fimilia loca erigantur d) fine epifcopi, in cujus dioecefi erigenda funt, licentia prius obtenta.

Cap. IV.

[*Regularis fine fuperioris licentia nec fe obfequio alterius fubjiciat; nec a conventu recedat: ad univerfitatem ftudiorum miffus in conventu habitet.*]

Prohibet fancta fynodus, ne quis regularis, fine fui fuperioris licentia, praedicationis, vel lectionis, aut cujusvis pii operis praetextu, fubjiciat fe obfequio alicujus praelati, principis, vel univerfitatis, vel communitatis, aut alterius cujuscumque perfonae, feu loci; neque ei aliquod privilegium, aut facultas, ab aliis fuper iis obtenta, fuffragetur. Quod fi contra fecerit; tamquam inobediens arbitrio fuperioris puniatur. Nec liceat regularibus a fuis conventibus recedere, etiam praetextu ad fuperiores fuos accedendi; nifi ab eisdem miffi, aut vocati fuerint. Qui vero fine praedicto mandato, in fcriptis obtento, repertus fuerit; ab ordinariis locorum tamquam defertor fui inftituti punia-

---

3) fancti *om. Vird., Rhem.* — 4) vel non poffid. *om. Hard.*

b) Sexti Decr. L. V. tit. 12. c. 3. — c) Conc. Arelat. VI. a. 813. can. 8. (Manfi T. XIV. p. 60.) Gregor. Decr. L. III. tit. 7. c. 1. c. 4., tit. 1. c. 9. Sexti Decr. L. III. tit. 16. c. un. §. 1. Vid. conft. Pii V. *Circa* 1566. — d) Vid. confiit. Clementis VIII. *Quoniam* 1603.

tur. illi autem, qui ſtudiorum cauſa ad univerſitates mittuntur; in conventibus tantum habitent: alioquin ab ordinariis contra eos procedatur.

Cap. V.

[*Clauſurae et cuſtodiae monialium providetur.*]

Bonifacii VIII. conſtitutionem, quae incipit, e) *Periculoſo*, renovans ſancta ſynodus, univerſis epiſcopis ſub obteſtatione divini judicii, et interminatione maledictionis aeternae, praecipit, ut in omnibus monaſteriis, ſibi ſubjectis, ordinaria, in aliis vero [5]) ſedis apoſtolicae auctoritate clauſuram ſanctimonialium, ubi violata fuerit, diligenter reſtitui, et, ubi inviolata eſt, conſervari maxime procurent [6]): inobedientes, atque contradictores per cenſuras eccleſiaſticas, aliasque poenas, quacumque appellatione poſtpoſita, compeſcentes, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſaecularis. Quod auxilium ut praebeatur, omnes Chriſtianos principes hortatur ſancta ſynodus, et ſub excommunicationis poena, ipſo facto incurrenda, omnibus magiſtratibus ſaecularibus injungit. f) Nemini autem ſanctimonialium liceat poſt profeſſionem exire a monaſterio, etiam ad breve tempus, quocumque praetextu, niſi ex aliqua legitima cauſa, ab epiſcopo approbanda: indultis quibuscumque et privilegiis non obſtantibus. g) Ingredi autem intra ſepta monaſterii nemini liceat, cujuscumque generis, aut conditionis, ſexus, vel aetatis fuerit, ſine epiſcopi, vel ſuperioris licentia, in ſcriptis obtenta, ſub excommunicationis poena, ipſo facto incurrenda. Dare autem tantum epiſcopus, vel ſuperior licentiam debet in caſibus neceſſariis; neque aliis [7]) ullo modo poſſit, etiam vi-

---

5) vero *om. Vird., Rhem.* — 6) procuret *Ven., Chif.* — 7) alius *Rom., R. Vat., Rom. M., Hard., Chif., Ve.*

e) Sexti Decr. L. III. tit. 16. c. un. — f) Conc. Cabilon. II. a. 813. can. 57. 62. et 63. (Manſi T. XIV. p. 105 ſq.). — g) Conc. Matiſcon. I. a. 581. can. 2. (Manſi T. IX. p. 932.) Hiſpal. II. a. 619. c. 11. (ib. T. X. p. 560 ſq.) Cabilon. II. c. 63. (l. c.) Arelat. VI. a. 813. can. 7. (ib. T. XIV. p. 60.) Gratian. Decr. P. II. cauſ. 18. qu. 2. c. 21 ſqq.

gore cujuscumque facultatis, vel indulti hactenus concessi, vel in posterum concedendi. Et quia monasteria sanctimonialium extra moenia urbis, vel oppidi constituta, malorum hominum praedae, et aliis facinoribus sine ulla saepe custodia sunt exposita; curent episcopi, et alii superiores, si ita videbitur expedire, ut sanctimoniales ex eis ad nova, vel antiqua monasteria intra urbes, vel oppida frequentia reducantur; invocato etiam auxilio, si opus fuerit, brachii saecularis. Impedientes vero, vel non obedientes per censuras ecclesiasticas parere compellant.

Cap. VI.

[*Norma servanda in electione superiorum regularium.*]

In electione quorumcumque superiorum, abbatum temporalium, et aliorum officialium, ac generalium, et abbatissarum, atque aliarum praepositarum, quo omnia recte, et sine ulla fraude fiant, in primis sancta synodus districte praecipit, omnes supradictos eligi debere per vota secreta; ita ut singulorum eligentium nomina nunquam publicentur. Nec in posterum liceat, provinciales, aut abbates, priores, aut alios quoscumque titulares ad effectum electionis faciendae constituere; aut voces, et suffragia absentium supplere. Si vero contra hujus decreti constitutionem aliquis electus fuerit; electio irrita sit; et is, qui ad hunc effectum se in provincialem, abbatem, aut priorem creari permiserit; deinceps ad omnia officia, in religione obtinenda, inhabilis existat; facultatesque super his concessae, eo ipso abrogatae censeantur: et si in posterum aliae concedantur, tamquam surreptitiae habeantur.

Cap. VII.

[*Quae, et quomodo in abbatissas, vel alio nomine praefectas eligendae: duobus monasteriis nulla praeficiatur.*]

Abbatissa, et priorissa, et quocumque alio nomine praefecta, vel praeposita appelletur, eligatur [h]) non

h) Conc. Agath. a. 506. can. 19. (Mansi T. VIII. p. 328.)

minor annis quadraginta, et quae octo annis post expressam professionem laudabiliter vixerit. Quod si his qualitatibus non reperiatur in eodem monasterio; ex alio ejusdem ordinis eligi possit. Si hoc etiam incommodum superiori, qui electioni praeest, videatur; ex iis, [i]) quae in eodem monasterio annum trigesimum excesserint, et quinque saltem annis post professionem recte vixerint, episcopo, vel alio superiore consentiente, eligatur. [k]) Duobus vero monasteriis nulla praeficiatur. Et, si qua [8]) duo, vel plura quocumque modo obtinet; cogatur [8]), uno excepto, intra sex menses cetera resignare. Post id vero tempus, nisi resignaverit, omnia ipso jure vacent. Is vero, qui electioni praeest, episcopus, sive alius superior claustra monasterii non ingrediatur; sed ante cancellorum fenestellam vota singularum audiat, vel accipiat. In reliquis serventur singulorum ordinum, vel monasteriorum constitutiones.

Cap. VIII.

[Regimen monasteriorum, non habentium ordinarios regulares visitatores, quomodo sit instituendum.]

Monasteria omnia, quae generalibus capitulis, aut episcopis non subsunt, nec suos habent ordinarios regulares visitatores, sed sub immediata sedis apostolicae protectione, ac directione regi consueverunt; teneantur infra annum a fine praesentis concilii, et deinde quolibet triennio sese in congregationes redigere, juxta formam constitutionis Innocentii III. in concilio generali, quae incipit, [l]) *In singulis:* ibique certas regulares personas deputare, quae de modo, et ordine, de [9]) praedictis congregationibus erigendis, ac statutis in eis exequendis deliberent, et statuant. Quod si in his negligentes fuerint; liceat metropolitano, in cu-

---

8) quae . . . obtinent, cogantur *Dil.* — 9) pro *Vird.*, *Rhem.*

Gratian. Decr. P. II. caus. 20. qu. 1. c. 12 sq. — i) Sexti Decr. L. I. tit. 6. c. 43. — k) Conc. Epaon. a. 517. can. 9. (Mansi T. VIII. p. 560.) Cabilon. I. a. 650. can. 12. (ib. T. X. p. 1191.) Gratian. Decr. P. II. caus. 20. qu. 4. c. 3. caus. 21. qu. 1. c. 4. — l) Gregor. Decr. L. III. tit. 35. c. 7.

jus provincia praedicta monasteria sunt, tamquam sedis apostolicae delegato, eos pro praedictis causis convocare. Quod si infra limites unius provinciae non sit sufficiens talium monasteriorum numerus ad erigendam congregationem; possint duarum, vel trium provinciarum monasteria unam facere congregationem. Ipsis autem congregationibus constitutis, illarum generalia capitula, et ab illis electi praesides, vel visitatores eandem habeant auctoritatem in suae congregationis monasteria, ac regulares in eis commorantes [10]), quam alii praesides, ac visitatores in ceteris habent ordinibus: teneanturque suae congregationis monasteria frequenter visitare; et illorum reformationi [11]) incumbere; et ea observare, quae in sacris [m]) canonibus, et in hoc sacro concilio sunt decreta. Quod si etiam, metropolitano instante, praedicta exequi non curaverint; episcopis, in quorum dioecesibus loca praedicta sita sunt, tamquam sedis apostolicae delegatis, subdantur.

Cap. IX.

[*Monasteria monialium immediate subjecta sedi apostolicae, ab episcopo regantur: alia vero a deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus.*]

Monasteria sanctimonialium, sanctae sedi apostolicae immediate subjecta, etiam sub nomine capitulorum sancti Petri, vel sancti Joannis, vel alias quomodocumque nuncupentur, [n]) ab episcopis, tamquam dictae sedis delegatis, gubernentur, non obstantibus quibuscumque. Quae vero a deputatis in capitulis generalibus, vel ab aliis regularibus reguntur; sub eorum cura, et custodia relinquantur.

---

10) commemorantes *Hard.*, *per errorem.* — 11) diligenter *add. Vird.*, *Rhem.*

m) Sexti Decr. L. III. tit. 16. L. V. tit. 12. c. 3. Clementin. L. III. tit. 10. L. V. tit. 11. c. 1. — n) Gratian. Decr. P. II. caus. 18. qu. 2. c. 19.

Cap. X.

[Moniales unoquoque mense peccata confiteantur, et Eucharistiam sumant: confessarius extraordinarius iis ab episcopo assignetur. Intra septa monasterii Eucharistia non conservetur.]

Attendant diligenter episcopi, et ceteri superiores monasteriorum sanctimonialium, ut in constitutionibus earum admoneantur sanctimoniales, ut saltem semel singulis mensibus confessionem peccatorum faciant; et sacrosanctam Eucharistiam suscipiant; ut eo se salutari praesidio muniant ad omnes oppugnationes daemonis fortiter superandas. Praeter ordinarium autem confessorem alius extraordinarius ab episcopo, et aliis superioribus bis aut ter in anno offeratur; qui omnium confessiones audire debeat. Quod vero sanctissimum Christi corpus intra chorum, vel septa monasterii, et non in publica ecclesia conservetur, prohibet sancta synodus: non obstante quocumque indulto, aut privilegio.

Cap. XI.

[In monasteriis, quibus imminet cura personarum saecularium, qui eam exercent, subsint episcopo, et ab eo prius examinentur, certis exceptis.]

In monasteriis, seu domibus virorum, seu mulierum, quibus imminet animarum cura personarum saecularium, praeter eas, quae sunt de illorum monasteriorum, seu locorum familia personae, tam regulares, quam saeculares, hujusmodi curam exercentes, subsint immediate in iis, quae ad dictam curam, et sacramentorum administrationem pertinent, jurisdictioni, visitationi, et correctioni episcopi, in cujus dioecesi sunt sita [12]). Nec ibi aliqui, etiam ad nutum amovibiles, deputentur, nisi de ejusdem consensu, ac praevio examine, per eum, aut ejus vicarium faciendo, excepto monasterio Cluniacensi cum suis limitibus, et exceptis etiam iis monasteriis, seu locis, in quibus abbates, generales, aut capita ordinum sedem ordinariam prin-

---

12) sita *om. Vird.*, *Rhem.*

cipalem habent, atque aliis monaſteriis, ſeu domibus, in quibus abbates, aut alii regularium ſuperiores juriſdictionem epiſcopalem, et temporalem in parochos, et parochianos exercent: ſalvo tamen eorum epiſcoporum jure[13]), qui majorem in praedicta loca, vel perſonas juriſdictionem exercent.

Cap. XII.

[*Cenſurae epiſcopales, et dies feſti in dioeceſi indicti, ſerventur etiam a regularibus.*]

Cenſurae, et interdicta, nedum a ſede apoſtolica emanata, ſed etiam ab ordinariis promulgata, mandante epiſcopo, a regularibus in eorum eccleſiis publicentur, atque ſerventur. Dies etiam feſti, quos in dioeceſi ſua ſervandos idem epiſcopus praeceperit, ab exemptis omnibus, etiam regularibus, ſerventur.

Cap. XIII.

[*Controverſias de praecedentia componat epiſcopus. Exempti non in ſtrictiori clauſura viventes, ad publicas proceſſiones accedere compellantur.*]

Controverſias omnes de praecedentia, quae perſaepe maximo cum ſcandalo oriuntur inter eccleſiaſticas perſonas, tam ſaeculares, quam regulares, cum in proceſſionibus publicis, tum in iis, quae fiunt in tumulandis defunctorum corporibus, et in deferenda umbella, et aliis ſimilibus, epiſcopus, amota omni appellatione, et non obſtantibus quibuscumque, componat. Exempti autem omnes, tam clerici ſaeculares, quam regulares, quicumque, etiam monachi, ad publicas proceſſiones vocati, accedere compellantur; iis tantum exceptis, qui in ſtrictiori clauſura perpetuo vivunt.

Cap. XIV.

[*Regulari publice delinquenti poena a quo irroganda ſit.*]

Regularis, non ſubditus epiſcopo, qui intra clau-

13) judice *Ven.*

ftra monafterii degit, et extra ea ita notorie deliquerit, ut populo fcandalo fit; epifcopo inftante, a fuo fuperiore intra tempus, ab epifcopo praefigendum, fevere puniatur; ac de punitione epifcopum certiorem faciat: fin minus, a fuo fuperiore officio privetur; et delinquens ab epifcopo puniri poffit.

Cap. XV.

[*Profeffio non fiat nifi anno probationis exacto, et decimo fexto aetatis expleto.*]

In quacumque religione, tam virorum, quam mulierum profeffio non fiat ante decimum fextum annum expletum; nec qui minore tempore, quam per annum poft fusceptum habitum in probatione fteterit, ad profeffionem [14]) admittatur. Profeffio autem antea facta, fit nulla; nullamque inducat obligationem ad alicujus regulae, vel religionis, vel ordinis obfervationem, aut ad alios quoscumque effectus.

Cap. XVI.

[*Renuntiatio aut obligatio facta ante duos menfes proximos profeffioni, fit nulla. Finita probatione, novitii aut profiteantur, aut ejiciantur. In religione clericorum focietatis Jefu nihil innovatur. Ne quid ex bonis novitii monafterio tribuatur ante profeffionem.*]

Nulla quoque renuntiatio, aut obligatio, antea facta, etiam cum juramento, vel in favorem cujuscumque caufae piae, valeat, nifi cum licentia epifcopi, five ejus vicarii, fiat intra duos menfes proximos ante profeffionem; ac non alias intelligatur effectum fuum fortiri, nifi fecuta profeffione: aliter vero facta, etiam fi cum hujus favoris expreffa renuntiatione, etiam jurata, fit irrita, et nullius effectus. Finito tempore novitiatus, fuperiores novitios, quos habiles invenerint, ad profitendum admittant; aut e monafterio eos ejiciant. Per haec tamen fancta fynodus non intendit aliquid innovare; aut prohibere, quin religio clerico-

---

14) ad profeff. *om. Vird., Rhem.*

rum societatis Jesu, juxta pium eorum institutum, a sancta sede apostolica approbatum, Domino, et ejus ecclesiae inservire possint [15]: sed neque ante professionem, excepto victu, et vestitu, novitii, vel novitiae illius temporis, quo in probatione est, quocumque praetextu, a parentibus, vel propinquis, aut curatoribus ejus monasterio aliquid ex bonis ejusdem tribuatur: ne hac occasione discedere nequeat, quod totam, vel majorem partem substantiae suae monasterium possideat; nec facile, si discesserit, id recuperare possit: quin potius praecipit sancta synodus sub anathematis poena dantibus, et recipientibus, ne hoc ullo modo fiat; et ut abeuntibus ante professionem omnia restituantur, quae sua erant. Quod ut recte fiat, episcopus, etiam per censuras ecclesiasticas, si opus fuerit, compellat.

Cap. XVII.

[Puella major duodecim annis, si habitum regularem suscipere voluerit, exploretur ab ordinario, iterumque ante professionem.]

Libertati professionis virginum Deo dicandarum prospiciens sancta synodus, statuit, atque decernit, ut si puella, quae habitum regularem suscipere voluerit, major duodecim annis sit; non ante, eum [16] suscipiat, nec postea ipsa, vel alia professionem emittat, quam exploraverit episcopus, vel, eo absente, vel impedito, ejus vicarius, aut aliquis eorum sumptibus ab eis deputatus, virginis voluntatem diligenter, an coacta, an seducta sit, an sciat, quid agat: et si voluntas ejus pia, ac libera cognita fuerit; habueritque conditiones requisitas juxta monasterii illius, et ordinis regulam; nec non monasterium fuerit idoneum; libere ei [17] profiteri liceat. Cujus professionis tempus ne episcopus ignoret; teneatur praefecta monasterio [18] eum ante mensem certiorem facere. Quod si praefecta certiorem episcopum non fecerit; quamdiu episcopo videbitur, ab officio suspensa sit.

---

15) possit *R. Vat., Hard.* — 16) eum *om. Hard.* — 17) eis *Vird., Rhem., Ven.* — 18) monasterii *Hard.*

Cap. XVIII.

[Ne quis, praeterquam in casibus a jure expressis, cogat mulierem ad ingrediendum monasterium, aut ingredi volentem prohibeat. Poenitentium, seu convertitarum constitutiones serventur.]

Anathemati sancta synodus subjicit omnes, et singulas personas, cujuscumque qualitatis, vel conditionis fuerint, tam clericos, quam laicos, saeculares, vel regulares, atque etiam qualibet dignitate fungentes, si quomodocumque coegerint aliquam virginem, vel viduam, aut aliam quamcumque mulierem invitam, [o]) praeterquam in casibus in jure expressis, ad ingrediendum monasterium, vel ad suscipiendum habitum cujuscumque religionis, vel ad emittendam professionem; quique consilium, auxilium, vel favorem dederint; quique scientes eam non sponte ingredi monasterium, aut habitum suscipere, aut professionem emittere; quoquo modo eidem actui vel praesentiam, vel consensum, vel auctoritatem interposuerint. [p]) Simili quoque anathemati subjicit eos, qui sanctam virginum, vel aliarum mulierum voluntatem veli accipiendi, vel voti emittendi, quoquo modo sine justa causa impedierint. Eaque omnia, et singula, quae ante professionem, vel in ipsa professione fieri oportet, serventur non solum in monasteriis subjectis episcopo, sed et in aliis quibuscumque. [q]) Ab his tamen excipiuntur mulieres, quae poenitentes, aut convertitae appellantur, in quibus constitutiones earum serventur.

Cap. XIX.

[Quomodo procedendum sit in causis praetensae invaliditatis professionis.]

Quicumque regularis [r]) praetendat, se per vim, et metum ingressum esse religionem; aut etiam dicat,

---

o) Gregor. Decr. L. III. tit. 32. c. 18 sq. — p) Conc. Tolet. III. a. 589. c. 10. (Mansi T. IX. p. 995.) Gratian. Decr. P. II. caus. 20. qu. 2. c. 2., caus. 32. qu. 2. c. 16. — q) Conc. Tolet. IV. a. 633. c. 55. (Mansi T. X. p. 632.). — r) Gratian. Decr. P. II. caus. 20. qu. 1. c. 8. Gregor. Decr. L. III. tit. 31. c. 12.

ante aetatem debitam professum fuisse; aut quid simile; velitque habitum dimittere quacumque de causa; aut etiam cum habitu discedere sine licentia superiorum; non audiatur, nisi intra quinquennium tantum a die professionis, et tunc non aliter, nisi causas, quas praetenderit, deduxerit coram superiore suo, et ordinario. s) Quod si ante 19) habitum sponte dimiserit; nullatenus ad allegandum quamcumque causam admittatur; sed ad monasterium redire cogatur, et tamquam apostata puniatur: interim vero nullo privilegio suae religionis juvetur. t) Nemo etiam regularis cujuscumque facultatis vigore transferatur ad laxiorem religionem; nec detur licentia cuiquam regulari occulte ferendi habitum suae religionis.

Cap. XX.

[*Superiores ordinum, episcopis non subjecti, inferiora monasteria visitent ac corrigant, etiam commendata.*]

Abbates, qui sunt ordinum capita, ac ceteri praedictorum ordinum superiores, episcopis non subjecti, quibus est in alia inferiora monasteria, prioratusve legitima jurisdictio, eadem illa sibi subdita monasteria, et prioratus, suo quisque loco, atque ordine, ex officio visitent, etiam si commendata existant. Quae cum ordinum suorum capitibus subsint, declarat sancta synodus, in iis, quae u) alias de visitatione monasteriorum commendatorum definita sunt, non esse comprehensa: teneanturque quicumque praedictorum ordinum monasteriis praesunt, praedictos visitatores recipere, et illorum ordinationes exequi. Ipsa quoque monasteria, quae sunt ordinum capita, juxta sanctae sedis apostolicae, et cujusque ordinis constitutiones visitentur. Et quamdiu durabunt hujusmodi commendae, priores claustrales, aut in prioratibus conventum habentibus, sub-

---

19) antea *R. Vat., Rom. M., Ven., Hard., Chif., Ve.*

s) Conc. Arelat. I. a. 314. can. 22. (Mansi T. II. p. 473.) Arelat. II. a. 452. can. 25. (ib. T. VII. p. 881.). — t) Sess. XIV. de reform. c. 11. — u) Sess. XXI. de reform. c. 8.

priores [20]), qui correctiones, et ſpirituale regimen exercent, a capitulis generalibus, vel ipſorum ordinum viſitatoribus inſtituantur. In cæteris omnibus praefatorum ordinum privilegia, et facultates, quae ipſorum perſonas, loca, et jura concernunt, firma ſint, et illaeſa.

Cap. XXI.

[*Monaſteriis praeficiantur religioſi ejusdem ordinis.*]

Cum pleraque monaſteria, v) etiam abbatiae, prioratus, et praepoſiturae ex mala eorum, quibus commiſſa fuerunt, adminiſtratione non levia paſſa fuerint tam in ſpiritualibus, quam [21]) temporalibus detrimenta; cupit ſancta ſynodus ea ad congruam monaſticae vitae diſciplinam omnino revocare. Verum adeo dura, difficilisque eſt praeſentium temporum conditio, ut nec ſtatim omnibus, nec commune ubique, quod optaret, remedium poſſit adhiberi: ut tamen nihil praetermittat, unde praedictis ſalubriter aliquando provideri poſſit; primum quidem confidit, ſanctiſſimum [22]) Romanum pontificem pro ſua pietate, et prudentia curaturum, quantum haec tempora ferre poſſe viderit, ut iis, quae nunc commendata reperiuntur, et quae ſuos conventus habent, regulares perſonae, ejusdem ordinis expreſſe profeſſae, et quae gregi praeire, et praeeſſe poſſint, praeficiantur. w) Quae vero in poſterum vacabunt, non niſi regularibus ſpectatae virtutis, et ſanctitatis conferantur. Quo ad vero ea monaſteria, quae capita ſunt, ac primates ordinum, ſive abbatiae, ſive prioratus, filiae illorum capitum nuncupantur; teneantur illi, qui in praeſenti ea in commendam obtinent, niſi ſit eis de regulari ſucceſſore proviſum, infra ſex menſes religionem illorum ordinum propriam ſolemniter profiteri, aut iis cedere: alias commendae praedictae ipſo

---

20) ſuperiores *Hard.*, *Ve.* — 21) in *add. R. Vat.*, *Ven.*, *Dil.*, *Hard.*, *Chif.*, *Ve.* — 22) ſummum *Vird.*, *Rhem.*

v) Conc. Lateran. ſub Leone X. a. 1513. ſeſſ. 9. de reform. curiae (Hard. T. IX. p. 1756.). — w) Seſſ. XIV. de reform. c. 10. Clementin. L. I. tit. 5. cap. un.

jure vacare censeantur. Ne autem in praedictis omnibus, et singulis fraus aliqua adhiberi possit; mandat sancta synodus, ut in provisionibus dictorum monasteriorum qualitas singulorum nominatim exprimatur: aliterque facta provisio subreptitia esse censeatur: nullaque subsequenti possessione, etiam triennali, adjuvetur.

Cap. XXII.

[*Decreta de reformatione regularium ab omnibus executioni demandentur.*]

Haec omnia, et singula in superioribus decretis [23]) contenta, observari sancta synodus praecipit in omnibus coenobiis, ac monasteriis, collegiis, ac domibus quorumcumque monachorum, ac regularium, nec non quarumcumque sanctimonialium virginum, ac viduarum, etiam si illae sub gubernio militiarum, etiam Hierosolymitanae, vivant, et quocumque nomine appellentur, sub quacumque regula, vel constitutionibus, et sub custodia, vel gubernatione, vel quavis subjectione, aut annexione, vel dependentia cujuscumque ordinis, mendicantium, vel non mendicantium [24]), vel aliorum regularium monachorum, aut canonicorum quorumcumque: non obstantibus eorum omnium, et singulorum x) privilegiis sub quibuscumque formulis verborum conceptis, ac, mare magnum, appellatis, etiam in fundatione obtentis, nec non constitutionibus, et regulis etiam juratis, atque etiam [25]) consuetudinibus, vel praescriptionibus, etiam [25]) immemorabilibus. Si qui vero regulares tam viri, quam mulieres sunt, qui sub arctiori regula, vel statutis vivunt, excepta facultate habendi bona stabilia in communi, eos ab eorum instituto, et observantia sancta synodus amovere non intendit. Et quia sancta synodus desiderat, ut omnia, et singula supradicta quamprimum executioni demandentur; praecipit omnibus episcopis, in monasteriis sibi subjectis, et in omnibus aliis, ipsis in superiori-

---

23) decretis, *om. Vird., Rhem.* — 24) vel non mendicantium *om. eaed.* — 25) consuetud..... etiam *om. Rom. M.*

x) Vid. bullam Pii IV. *In principis Apostolorum* 1565.

bus decretis specialiter [26]) commissis, atque omnibus [27]) abbatibus, ac generalibus, et aliis superioribus ordinum supradictorum, ut statim praedicta exequantur. Et si quid executioni mandatum non sit, episcoporum negligentiam concilia provincialia suppleant, et coerceant. Regularium vero capitula provincialia, et generalia, et in defectum capitulorum generalium concilia provincialia per deputationem aliquorum ejusdem ordinis provideant. Hortatur etiam sancta synodus omnes reges, principes, respublicas, et magistratus, et in virtute sanctae obedientiae praecipit, ut velint praedictis episcopis, abbatibus, ac generalibus, et ceteris praefectis in superius contentae reformationis executione suum auxilium, et auctoritatem interponere, quoties fuerint requisiti; ut sine ullo impedimento praemissa recte exequantur ad laudem Dei omnipotentis.

Decretum de reformatione.

Cap. I.

[*Cardinales, et omnes ecclesiarum praelati modesta supellectili et mensa utantur: consanguineos familiaresve suos ex bonis ecclesiasticis non augeant.*]

Optandum est, ut ii, qui episcopale ministerium suscipiunt, quae suae sint partes, agnoscant; ac se non ad propria commoda, non ad divitias, aut luxum, sed ad labores, et solicitudines pro Dei gloria vocatos esse intelligant. y) Nec enim dubitandum est, et fideles reliquos ad religionem, innocentiamque facilius inflammandos, si praepositos suos viderint non ea, quae mundi sunt, sed animarum salutem, ac coelestem patriam cogitantes. Haec cum ad restituendam ecclesiasticam disciplinam praecipua esse sancta synodus animadvertat; admonet episcopos omnes, ut secum ea saepe meditantes, factis etiam ipsis, ac vitae actionibus, quod est veluti perpetuum quoddam praedicandi genus, se muneri suo conformes ostendant: in primis

---

26) spiritualiter *Vird.*, *Rhem.* — 27) omnibus *om. eaed.*

y) Sess. XXII. de reform. c. 1. in princ.

vero ita mores fuos omnes componant, ut reliqui ab eis frugalitatis, modeftiae, continentiae, ac, quae nos tantopere commendat Deo, fanctae [z]) humilitatis exempla petere poffint. Quapropter exemplo patrum noftrorum in [a]) concilio Carthaginenfi non folum jubet, ut epifcopi modefta fupellectili, et menfa, ac frugali victu contenti fint; verum etiam in reliquo vitae genere, ac tota ejus domo caveant, ne quid appareat, quod a fancto hoc inftituto fit alienum; quodque non fimplicitatem, Dei zelum, ac vanitatum contemptum prae fe ferat. [b]) Omnino vero eis interdicit, ne ex redditibus ecclefiae confanguineos familiaresve fuos augere ftudeant: cum et Apoftolorum [c]) canones prohibeant, ne res ecclefiafticas, quae Dei funt, confanguineis donent; fed fi pauperes fint, iis, ut pauperibus, distribuant; eas autem non distrahant, nec diffipent illorum caufa: immo, quam maxime poteft, eos fancta fynodus monet, ut omnem humanum hunc erga fratres, nepotes, propinquosque [1]) carnis affectum, unde multorum malorum in ecclefia feminarium exftat, penitus deponant. Quae vero de epifcopis dicta funt; eadem non folum in quibuscumque beneficia ecclefiaftica, tam faecularia, quam regularia obtinentibus, pro gradus fui conditione obfervari, fed [2]) ad fanctae Romanae ecclefiae cardinales pertinere decernit: quorum confilio apud fanctiffimum [3]) Romanum pontificem cum univerfalis ecclefiae adminiftratio nitatur, nefas videri poteft, non iis etiam virtutum infignibus, ac vivendi difciplina eos fulgere, quae merito omnium in fe oculos convertant.

---

1) ve *pro* que *Hard.* — 2) et *add. Ro., Rom., R. Vat., Rom. M., Ven., Dil., Vird., Rhem., Hard., Chif.* — 3) fummum *Vird., Rhem.*

z) Pf. 101, 18. Eccli. 3, 20. 35, 21. Matth. 18, 3 fq. — a) Conc. Carth. IV. a. 398. c. 15. (Manfi T. III. p. 952.) fecundum Gratian. Decr. P. I. dift. 41. c. 7.; eft vero illud concilium fuppofititium. Seff. II. — b) Conc. Antioch. a. 341. can. 25. (Manfi T. II. p. 1319.) Gratian. Decr. P. II. cauf. 12. qu. 1. c. 21. c. 23., qu. 2. c. 19. — c) Canon. Apoftol. 39. et 75.

Cap. II.

[A quibus nominatim decreta concilii solemniter recipi debeant, nec non fidei professio facienda sit.]

Cogit temporum calamitas, et invalescentium haeresum malitia, ut nihil sit praetermittendum, quod ad populorum aedificationem, et catholicae fidei praesidium videatur posse pertinere. d) Praecipit igitur sancta synodus patriarchis, primatibus, archiepiscopis, episcopis et omnibus aliis, qui de jure, vel consuetudine in concilio provinciali interesse debent, ut in ipsa prima synodo provinciali, post finem praesentis concilii habenda, ea omnia, et singula, quae ab hac sancta synodo definita, et statuta sunt, palam recipiant; e) nec non veram obedientiam summo Romano pontifici spondeant, et profiteantur; simulque haereses omnes, a sacris canonibus, et generalibus conciliis, praesertimque ab hac eadem synodo damnatas, publice detestentur, et anathematizent. Idemque in posterum quicumque in patriarchas, primates, archiepiscopos, episcoposque promovendi, in prima synodo provinciali 4), in qua ipsi interfuerint, omnino observent. Quod si quis ex supradictis omnibus, quod absit, renuerit; episcopi comprovinciales statim summum Romanum pontificem admonere sub poena divinae indignationis teneantur; interimque ab ejusdem communione abstineant. Ceteri vero omnes sive in praesenti, sive in futurum beneficia ecclesiastica habituri, et qui in synodo dioecesana convenire debent; idem, ut supra, in ea synodo, quae primo quoque tempore celebrabitur, faciant, et observent, alias secundum formam sacrorum canonum puniantur. Ad haec, omnes ii, ad quos universitatum, et studiorum generalium cura, visitatio, et reformatio pertinet, diligenter curent, ut ab eisdem universitatibus canones, et decreta hujus sanctae synodi integre 5) recipiantur; ad eorumque normam magistri, doctores, et alii in eisdem universitatibus ea, quae f) catholicae fidei sunt, doceant, et interpretentur;

---

4) provinciali *om. eaed.* — 5) integrae *Hard.*

d) Sess. XXIV. de reform. c. 2. — e) Vid. bullam profess. fidei Pii IV. *Injunctum nobis* 1564. — f) Sess. V. de reform. c. 1.

feque ad hoc inftitutum initio cujuslibet anni folemni juramento obftringant[6]): fed et fi aliqua alia in praedictis univerfitatibus correctione, et reformatione digna fuerint, ab eisdem, ad quos fpectat, pro religionis, et difciplinae ecclefiafticae augumento[7]) emendentur, et ftatuantur. Quae vero univerfitates immediate fummi Romani pontificis protectioni, et vifitationi funt fubjectae; has fua beatitudo per ejus delegatos eadem, qua fupra, ratione, et, prout ei utilius vifum fuerit, falubriter vifitari, et reformari curabit.

Cap. III.

[Excommunicationis gladio caute utendum: ubi executio realis aut perfonalis fieri poteft, a cenfuris abstinendum: civilis magiftratus huic rei non fe immifceat.]

Quamvis g) excommunicationis gladius nervus fit ecclefiafticae difciplinae, et ad continendos in officio populos valde falutaris: fobrie tamen, magnaque circumfpectione exercendus eft: cum experientia doceat, fi temere, aut levibus ex rebus incutiatur, magis contemni, quam formidari; et perniciem potius parere, quam falutem. Quapropter excommunicationes illae, quas[8]) monitionibus praemiffis, ad finem revelationis, ut aiunt, aut pro deperditis, feu fubtractis rebus ferri folent, a nemine prorfus, praeterquam ab epifcopo decernantur; et tunc non alias, quam ex re non vulgari, caufaque diligenter, ac magna maturitate per epifcopum examinata, quae ejus animum moveat; nec ad eas concedendas cujusvis faecularis, etiam magiftratus auctoritate adducatur: fed totum hoc in ejus arbitrio, et confcientia fit pofitum: quando ipfe pro re, loco, perfona, aut tempore eas decernendas effe judicaverit. In caufis vero judicialibus mandatur omnibus judicibus ecclefiafticis, cujuscumque dignitatis exiftant, ut quandocumque executio realis, vel perfonalis in qualibet parte judicii propria auctoritate

6) adftringant *Ro., Rom.* — 7) augmento *Hard. et omnes al. editt., praeter Ve.* — 8) quae *R, Vat., Rom. M., Dil., Ven., Hard., Chif., Ve.*

g) Sexti Decr. L. V. tit. 11. c. 6. Gratian. Decr. P. II. cauf. 2. qu. 1. c. 18., cauf. 24. qu. 3. c. 17.

ab ipsis fieri poterit, abstineant se tam in procedendo, quam definiendo 9), a censuris ecclesiasticis, seu interdicto: sed liceat eis, si expedire videbitur, in causis civilibus, ad forum ecclesiasticum quomodolibet pertinentibus, contra quoscumque, etiam laicos, per multas pecuniarias, quae locis piis, ibi existentibus, eo ipso, quod exactae fuerint, assignentur; seu per captionem pignorum, personarumque districtionem, per suos proprios 10), aut alienos executores faciendam; sive etiam per privationem beneficiorum, aliaque juris remedia procedere, et causas definire. Quod si executio realis, vel personalis adversus reos hac ratione fieri non poterit; sitque erga judicem contumacia: tunc eos etiam anathematis mucrone, arbitrio suo, praeter alias poenas ferire poterit. In causis quoque criminalibus, ubi executio realis, vel personalis, ut supra, fieri poterit; erit a censuris abstinendum: sed si dictae executioni facile locus esse non possit; licebit judici hoc spirituali gladio in delinquentes uti; si tamen delicti qualitas, praecedente bina saltem monitione, etiam per edictum, id postulet. Nefas autem sit saeculari cuilibet magistratui prohibere ecclesiastico judici, ne quem excommunicet; aut mandare, ut latam excommunicationem revocet, sub praetextu, quod contenta in praesenti decreto non sint observata; cum non ad saeculares, sed ad ecclesiasticos haec cognitio pertineat. Excommunicatus vero quicumque, si post legitimas monitiones non resipuerit, non solum ad sacramenta, et communionem fidelium, ac familiaritatem non recipiatur: sed si obdurato animo, censuris annexus, in illis per annum insorduerit; etiam contra eum, tamquam de haeresi suspectum, procedi possit.

Cap. IV.

[*Ubi nimius est missarum celebrandarum numerus, provideant episcopi, abbates et generales ordinum, prout expedire judicaverint.*]

Contingit saepe in quibusdam ecclesiis vel tam magnum missarum celebrandarum numerum ex variis de-

---

9) deficiendo *Hard.* — 10) proprios *om. Vird.*, *Rhem.*

functorum relictis impofitum effe, ut illis pro fingulis diebus, a teftatoribus praefcriptis, nequeat fatisfieri; vel eleemofynam hujusmodi pro illis celebrandis adeo tenuem effe, ut non facile inveniatur, qui velit huic fe muneri fubjicere; unde depereunt piae teftantium voluntates; et eorum confcientias, ad quos praedicta fpectant, onerandi occafio datur. Sancta fynodus, cupiens haec, ad pios ufus relicta, quo plenius, et utilius poteft impleri, facultatem dat epifcopis, ut in fynodo dioecefana, itemque abbatibus, et generalibus ordinum, ut in fuis capitulis generalibus, re diligenter perfpecta, poffint pro fua confcientia in praedictis ecclefiis, quas hac provifione indigere cognoverint, [h]) ftatuere circa haec, quidquid magis ad Dei honorem, et cultum, atque ecclefiarum utilitatem viderint expedire; ita tamen, ut eorum femper defunctorum commemoratio fiat, qui pro fuarum animarum falute legata ea ad pios ufus reliquerunt [11]).

Cap. V.

[*Serventur conditiones et onera beneficiis injuncta.*]

Ratio poftulat, ut illis, quae bene conftituta funt, contrariis ordinationibus non detrahatur. Quando igitur ex beneficiorum quorumcumque erectione [12]), feu fundatione, aut aliis conftitutionibus, qualitates aliquae requiruntur; feu certa illis onera funt injuncta, in beneficiorum collatione, feu in quacumque alia difpofitione, eis non derogetur. Idem in praebendis theologalibus, magiftralibus, doctoralibus, aut presbyteralibus, diaconalibus, ac fubdiaconalibus, quandocumque ita conftituta fuerint, obfervetur, ut eorum qualitatibus, vel ordinibus nihil in ulla provifione detrahatur: et aliter facta provifio furreptitia cenfeatur.

Cap. VI.

[*Quomodo fe gerere debeat epifcopus circa vifitationem capitulorum exemptorum.*]

Statuit fancta fynodus, ut in omnibus ecclefiis ca-

---

11) reliquerint *Hard.* — 12) correctione *Vird.*, *Rhem.*

h) Seff. XXII. de reform. c. 6.

thedralibus, et collegiatis decretum sub fel. rec. Paulo III., quod incipit, [i]) *Capitula cathedralium*, observetur non solum, quando episcopus visitaverit; sed et quoties ex officio, vel ad petitionem alicujus, contra aliquem ex contentis in dicto decreto, procedat: ita tamen, ut, cum extra visitationem processerit, infrascripta omnia locum habeant: videlicet, ut capitulum initio cujuslibet anni eligat ex capitulo duos: de quorum consilio, et assensu episcopus, vel ejus vicarius, tam in formando processum [13]), quam in ceteris omnibus actibus usque ad finem causae inclusive, coram notario tamen ipsius episcopi, et in ejus domo, aut consueto tribunali procedere teneatur. Unum autem tantum sit utriusque votum; possitque alter episcopo accedere. Quod si ambo ab episcopo discordes in aliquo actu, seu interlocutoria, vel definitiva sententia fuerint; tunc intra sex dierum spatium cum episcopo tertium eligant. Et si in electione tertii etiam discordent; ad viciniorem episcopum electio devolvatur; et juxta eam partem, cum qua tertius conveniet, articulus, in quo erat discordia, terminetur: alias processus, et inde secuta nulla sint, nullosque producant juris effectus. [k]) In criminibus tamen ex incontinentia provenientibus, de qua in decreto de concubinariis, et in atrocioribus delictis, depositionem, aut degradationem requirentibus, ubi de fuga timetur, ne judicium eludatur, et ideo opus sit personali detentione, possit initio solus episcopus ad summariam informationem, et necessariam detentionem procedere: servato tamen in reliquis ordine praemisso. In omnibus autem casibus ea ratio habeatur, ut juxta qualitatem delicti, ac personarum, delinquentes ipsi in loco decenti custodiantur. Episcopis praeterea ubique is honor tribuatur, qui eorum dignitati par est; eisque in choro, et in capitulo, in processionibus, et aliis actibus publicis sit prima sedes, et locus, quem [14]) ipsi elegerint, et praecipua omnium rerum agendarum au-

---

13) processu *Vird.*, *Rhem.* — 14) quam *eaed.*

i) Sess. VI. de reform. c. 4. cf. Sess. XIV. de reform. c. 4. — k) Huj. sess. XXV. de reform. c. 14. Sess. XXIV. de reform. matrim. c. 8.

ctoritas. Qui [15]) fi aliquid canonicis ad deliberandum proponant; nec de re ad fuum, vel fuorum commodum fpectante agatur: epifcopi ipfi capitulum convocent; vota exquirant; et juxta ea concludant. Abfente vero epifcopo omnino hoc ab iis de capitulo, ad quos hoc de jure, vel confuetudine fpectat, perficiatur; nec ad id vicarius epifcopi admittatur. Ceteris autem in rebus capituli jurisdictio, et poteftas, fi qua eis competit, et bonorum adminiftratio falva, et intacta omnino relinquatur. Qui vero non obtinent dignitates, nec funt de capitulo; hi [16]) omnes in caufis ecclefiafticis epifcopo fubjiciantur: non obftantibus, quo ad fupradicta, privilegiis, etiam ex fundatione competentibus, nec non confuetudinibus, etiam immemorabilibus, fententiis, juramentis, concordiis, quae tantum fuos obligent auctores: falvis tamen in omnibus, privilegiis, quae univerfitatibus ftudiorum generalium, feu earum perfonis funt conceffa. Haec autem omnia, et fingula in iis ecclefiis locum non habeant, in quibus epifcopi, aut eorum vicarii ex conftitutionibus, vel privilegiis, aut confuetudinibus, five concordiis, feu quocumque alio jure majorem habent poteftatem, auctoritatem, ac jurisdictionem, quam praefenti decreto fit comprehenfum: quibus fancta fynodus derogare non intendit.

Cap. VII.

[*Acceffus et regreffus ad beneficia tolluntur: coadjutor quomodo, cui, et ex qua caufa concedendus.*]

Cum in beneficiis ecclefiafticis ea, quae haereditariae fucceffionis imaginem referunt, facris [1]) conftitutionibus fint odiofa, et patrum decretis contraria, nemini in pofterum acceffus, aut regreffus, etiam de confenfu, ad beneficium ecclefiafticum cujuscumque qualitatis concedatur; nec hactenus conceffi fufpendantur, extendantur, aut transferantur. Hocque decretum in quibuscumque beneficiis ecclefiafticis, ac etiam cathedralibus ecclefiis, ac

15) Quod *Hard.* — 16) ii *R. Vat.*, *Rom. M.*, *Hard.*, *Chif.*

1) Gratian. Decr. P. II. cauf. 8. qu. 1. c. 5. c. 7. Gregor. Decr. L. I. tit. 17. c. 7. c. 11. L. III. tit. 38. c. 6. c. 15., tit. 30. c. 15.

in quibuscumque personis, etiam cardinalatus honore fulgentibus, locum habeat. In coadjutoriis quoque cum futura successione idem posthac observetur; ut nemini in quibuscumque beneficiis ecclesiasticis permittantur. Quod si quando ecclesiae cathedralis, aut monasterii urgens necessitas, aut evidens [m]) utilitas postulet praelato dari coadjutorem; is non alias cum futura successione detur, quam haec causa prius diligenter a sanctissimo [17]) Romano pontifice sit cognita; et qualitates omnes in illo concurrere certum sit, quae a jure, et [n]) decretis hujus sanctae [18]) synodi in episcopis, et praelatis requiruntur: alias concessiones super his factae subreptitiae esse censeantur.

Cap. VIII.

[*In hospitalibus quid servandum sit. Administratorum negligentia a quibus, et qua ratione coercenda.*]

Admonet sancta synodus quoscumque ecclesiastica beneficia, saecularia, seu regularia obtinentes, [o]) ut hospitalitatis officium, a sanctis patribus frequenter commendatum, quantum per eorum proventus licebit, prompte, benigne [19]) exercere assuescant; memores, eos, qui hospitalitatem amant, [p]) Christum in hospitibus recipere. Illis vero, qui [20]) hospitalia vulgo nuncupata, seu alia pia loca, ad peregrinorum, infirmorum, senum, pauperumve usum praecipue instituta, in commendam, administrationem, aut quemcumque titulum, aut etiam ecclesiis suis unita, obtinent; vel si ecclesiae parochiales, hospitalibus forte unitae, aut in hospitalia erectae, earumque patronis in administrationem concessae sint; praecipit omnino, ut impositum illis onus, officiumve administrent, atque hospitalitatem, quam debent, ex fructibus, ad id deputatis, actu exerceant, juxta constitutionem concilii Viennen-

---

17) summo *Vird.*, *Rhem.* — 18) sacrosanctae *eaed.* — 19) que *add. Hard. et rell. omn.* — 20) quae *Ven.*

m) Sess. XXI. de reform. c. 6. Gratian. Decr. P. II. caus. 7. qu. 1. c. 1. et c. 14. — n) Sess. VII. de reform. c. 1. et c. 3. Sess. XXII. de reform. c. 2. — o) Gratian. Decr. P. I. dist. 42. c. 2. dist. 85. c. 1. dist. 89. c. 2. — p) Matth. 25, 35.

fia, alias [q]) in hac eadem fynodo, fub fel. rec. Paulo III. innovatam, quae incipit, [r]) *Quia contingit.* Quod fi hofpitalia haec ad certum peregrinorum, aut infirmorum, aut aliarum perfonarum genus fuscipiendum fuerint inftituta; nec in loco, ubi funt dicta hofpitalia, fimiles perfonae, aut perpaucae reperiantur; mandat adhuc, ut fructus illorum in alium pium ufum, qui eorum inftitutioni proximior fit, ac pro loco, et tempore utilior, convertantur, prout ordinario cum duobus de capitulo, qui rerum ufu peritiores fint, per ipfum deligendis, magis expedire vifum fuerit: nifi aliter forte, etiam in hunc eventum, in eorum fundatione, aut inftitutione fuerit expreffum: quo cafu, quod ordinatum fuit, obfervari curet epifcopus; aut, fi id non poffit, ipfe, prout fupra, utiliter provideat. Itaque fi praedicti omnes, et finguli, cujuscumque ordinis, et religionis, et dignitatis, etiam fi laici fuerint, qui adminiftrationem hofpitalium habent, non tamen regularibus fubjecti, ubi viget regularis obfervantia, ab ordinario moniti, hofpitalitatis munus, adhibitis omnibus, ad quae tenentur, neceffariis, re ipfa obire ceffaverint; non folum per ecclefiafticas cenfuras, et alia juris remedia ad id compelli poffint; fed etiam hofpitalis ipfius adminiftratione, curave perpetuo privari poffint; aliique eorum loco ab iis, ad quos fpectabit, fubftituantur. Et praedicti nihilominus, etiam ad fructuum reftitutionem, quos contra ipforum hofpitalium inftitutionem perceperunt, quae nulla eis remiffione, aut compofitione indulgeatur, in foro confcientiae teneantur: nec adminiftratio, feu gubernatio hujusmodi locorum uni et eidem perfonae ultra triennium [21]) deinceps committatur; nifi aliter in fundatione cautum reperiatur: non obftante, quo ad omnia fupradicta, quacumque unione, exemptione, et confuetudine in contrarium, etiam immemorabili, feu privilegiis, aut indultis quibuscumque.

---

21) biennium *Vird.*, *Rhem.*

q) Seff. VII. de reform. c. 15. — r) Clementin. L. III. tit. 11. c. 2.

Cap. IX.

[Quomodo probandum jus patronatus, et cui deferendum. Patronis quid non liceat. Accessiones beneficiorum liberorum ad ecclesias juris patronatus vetitae. Patronatus non legitime quaesiti revocandi sunt.]

Sicuti legitima patronatuum jura tollere, piasque fidelium voluntates in eorum [22]) institutione violare aequum non est: sic etiam ut hoc colore beneficia ecclesiastica in servitutem, quod a multis impudenter fit, redigantur, non est permittendum. Ut igitur debita in omnibus ratio observetur; decernit sancta synodus, ut titulus juris patronatus sit ex [s]) fundatione, vel dotatione; qui ex authentico documento, et aliis jure requisitis ostendatur; sive etiam ex multiplicatis praesentationibus per antiquissimum temporis cursum, qui hominum memoriam excedat, aliasve secundum juris dispositionem. In iis vero personis, seu communitatibus, vel [23]) universitatibus, in quibus id jus plerumque ex usurpatione potius quaesitum praesumi solet, plenior, et exactior probatio ad docendum verum titulum requiratur. Nec immemorabilis temporis probatio aliter eis suffragetur, quam si, praeter reliqua ad eam necessaria, praesentationes, etiam [24]) continuatae, non minori saltem, quam quinquaginta annorum spatio, quae omnes effectum sortitae sint, authenticis scripturis probentur. Reliqui patronatus omnes in beneficiis, tam saecularibus, quam regularibus, seu parochialibus, vel dignitatibus, aut quibuscumque aliis beneficiis, in cathedrali, vel collegiata ecclesia; seu facultates, et privilegia concessa, tam in vim patronatus, quam alio quocumque jure nominandi, eligendi, praesentandi ad ea, cum vacant, exceptis patronatibus, super cathedralibus ecclesiis competentibus, et exceptis aliis, quae ad imperatorem, et reges, seu regna possidentes, aliosque sublimes, ac supremos principes,

---

22) earum *Vird., Rhem.* — 23) communit., vel *om. eaed.* — 24) essent *pro* etiam *eaed.*

s) Sess. XIV. de reform. c. 12. Gregor. Decr. L. III. tit. 38. c. 25.

jura imperii in dominiis fuis habentes, pertinent; et [t]) quae in favorem ftudiorum generalium conceffa funt, in totum prorfus abrogata, et irrita [25]) cum quafi poffeffione inde fecuta [25]) intelligantur. Beneficiaque hujusmodi, tamquam libera, a fuis collatoribus conferantur; ac provifiones hujusmodi plenum effectum confequantur. [u]) Ad haec, liceat epifcopo, praefentatos a patronis, fi idonei non fuerint, repellere. Quod fi ad inferiores inftitutio pertineat; ab epifcopo tamen, juxta alias ftatuta ab hac fancta fynodo, examinentur: alioquin inftitutio, ab inferioribus facta, irrita fit, et inanis. Patroni autem beneficiorum, cujuscumque ordinis, et dignitatis, etiam fi communitates, univerfitates, collegia quaecumque clericorum, vel laicorum exiftant, in perceptione fructuum, proventuum, obventionum quorumcumque beneficiorum, etiam fi vere de jure patronatus ipforum ex fundatione, et dotatione effent, [v]) nullatenus, nullave caufa, vel occafione fe ingerant; fed illos libere rectori, feu beneficiato, non obftante etiam quacumque confuetudine, distribuendos dimittant. Nec dictum jus patronatus venditionis, aut alio quocumque titulo in alios [w]) contra canonicas fanctiones transferre praefumant. Si fecus fecerint; excommunicationis, et interdicti poenis fubjiciantur; et dicto jure patronatus, ipfo jure, privati exiftant. Infuper acceffiones, per viam unionis factae de beneficiis liberis, ad ecclefias jurispatronatui [26]), etiam laicorum, fubjectas, tam [27]) parochiales, quam ad alia quaecumque beneficia, etiam fimplicia, feu dignitates, vel hofpitalia, ita ut praedicta beneficia libera ejusdem naturae cum iis, quibuscum uniuntur, efficiantur, atque fub jure patronatus conftituantur. Hae fi nondum plenarium fortitae funt effectum; vel deinceps ad cujusvis inftantiam fient, quacumque auctoritate, etiam apoftolica, conceffae fuerint, fimul cum unionibus ipfis per fubreptionem ob-

---

25) cum quafi .. fecuta *om. Vird., Rhem.* — 26) juri patronatus *Hard.* — 27) ad *add. Ro., Rom., Rom. M., Ven., Hard., Chif.*

t) Seff. XXIV. de reform. c. 19. — u) Seff. XIV. de reform. c. 13. Seff. XXIV. de reform. c. 18. — v) Gregor. Decr. L. III. tit. 12. cap. un. — w) ib. tit. 38. c. 6. et c. 16.

tentae intelligantur: non obstante quacumque in iis verborum forma, seu derogatione, quae habeatur pro expressa: nec executioni amplius demandentur; sed beneficia ipsa unita, cum vacaverint, libere, ut antea, conferantur. x) Quae vero a quadraginta annis citra factae, effectum et plenam incorporationem sunt consecutae; hae nihilominus ab ordinariis, tamquam a sede apostolica delegatis, revideantur, et examinentur; ac quae per subreptionem, vel obreptionem obtentae fuerint, simul cum unionibus irritae declarentur; ac beneficia ipsa separentur, et aliis conferantur. Similiter quoque patronatus quicumque in ecclesiis, et quibuscumque aliis beneficiis, etiam dignitatibus antea liberis, acquisiti a quadraginta annis citra, et in futurum acquirendi, seu ex augumento [28]) dotis, seu ex nova constructione, vel alia simili causa, etiam auctoritate sedis apostolicae, ab iisdem ordinariis, uti delegatis, ut supra, qui nullius in his facultatibus, aut privilegiis impediantur, diligenter cognoscantur: et quos non repererint, ob maxime evidentem ecclesiae, vel beneficii, seu dignitatis necessitatem legitime constitutos esse, in totum revocent; atque beneficia hujusmodi sine damno illa possidentium, et restituto patronis eo, quod ab eis iccirco datum est, in pristinum libertatis statum reducant: non obstantibus privilegiis, constitutionibus, et consuetudinibus, etiam immemorabilibus.

Cap. X.

[*Judices a synodo designandi, quibus causae a sede apostolica committantur. Judices omnes breviter causas terminent.*]

Quoniam ob malitiosam petentium suggestionem, et quandoque ob locorum longinquitatem personarum notitia, quibus causae mandantur, usque adeo haberi non potest, hincque interdum judicibus, non undequaque idoneis, causae in partibus delegantur: statuit sancta synodus, in singulis conciliis provincialibus, aut dioe-

---

28) augmento *Hard. et rell. omn., praeter Ve.*

x) Sess. VII. de reform. c. 6.

cefanis aliquot personas, quae qualitates habeant, juxta constitutionem Bonifacii VIII. quae incipit, y) *Statutum:* et alioquin ad id aptas designari, ut praeter ordinarios locorum iis etiam posthac causae ecclesiasticae, ac spirituales, et ad forum ecclesiasticum pertinentes, in partibus delegandae committantur. Et, si aliquem interim ex designatis mori contigerit; substituat ordinarius loci cum consilio capituli alium in ejus locum usque ad futuram provincialem, aut dioecesanam synodum: ita ut habeat quaeque dioecesis quatuor saltem, aut etiam plures probatas personas, ac ut supra qualificatas; quibus hujusmodi causae a quolibet legato, vel nuntio, atque etiam a sede apostolica committantur: alioquin post designationem factam, quam statim [29] episcopi [30] ad summum Roman. pont. transmittant, delegationes quaecumque aliorum judicum aliis, quam his, factae, surreptitiae censeantur. Admonet dehinc sancta synodus tam ordinarios, quam alios quoscumque judices, z) ut terminandis causis, quanta fieri poterit brevitate, studeant; ac litigatorum artibus, seu in litis contestatione, seu alia parte judicii differenda, modis omnibus aut termini praefixione, aut competenti alia ratione occurrant.

Cap. XI.

[*Locationes quaedam bonorum vel jurium ecclesiasticorum prohibentur: quaedam factae irritantur.*]

Magnam ecclesiis perniciem afferre solet, cum earum bona, repraesentata pecunia, in successorum praejudicium aliis locantur. Omnes igitur hae locationes, si anticipatis solutionibus fient [31], nullatenus in praejudicium successorum validae intelligantur: quocumque indulto, aut privilegio non obstante: nec hujusmodi locationes in Romana curia, vel extra eam confirmentur.

---

29) statim *om. Vird., Rhem.* — 30) episcopo *Hard.* — 31) fiant *Hard.*

y) Sexti Decr. L. I. tit. 3. c. 11. — z) Seff. XXIV. de reform. c. 20. Gregor. Decr. L. II. tit. 14. c. 5. c. 10., tit. 27. c. 2. L. I. tit. 38. c. 12.

Non liceat etiam, jurisdictiones ecclesiasticas, seu facultates nominandi, aut deputandi vicarios in spiritualibus, locare; nec conductoribus per se, aut alios ea [32] exercere: aliterque concessiones, etiam a sede apostolica factae, surreptitiae censeantur. Locationes vero rerum ecclesiasticarum, etiam auctoritate apostolica [33] confirmatas, sancta synodus irritas decernit, quas a [34] triginta annis citra, ad longum tempus, seu, ut in nonnullis partibus, ad viginti novem, [35] seu bis viginti novem [35] annos, vocant [36] factas: synodus provincialis, vel deputandi ab ea, in damnum ecclesiae, et contra canonicas sanctiones contractas fuisse judicabunt.

Cap. XII.

[Decimae integre persolvendae: eas subtrahentes sive impedientes excommunicandi: rectoribus ecclesiarum tenuiorum pie subveniendum.]

Non sunt ferendi, qui variis artibus decimas, ecclesiis obvenientes, subtrahere moliuntur; aut qui ab [37] aliis solvendas temere occupant, et in rem suam vertunt: [a] cum decimarum solutio debita sit Deo: et qui eas dare noluerint, aut dantes impediunt, res alienas invadunt [38]. Praecipit igitur sancta synodus omnibus, cujuscumque gradus, et conditionis sint, ad quos decimarum solutio spectat, ut eas, ad quas de jure tenentur, in posterum cathedrali, aut quibuscumque aliis ecclesiis, vel personis, quibus legitime debentur, integre persolvant. Qui vero eas aut subtrahunt, aut impediunt, excommunicentur. Nec ab hoc crimine, nisi plena restitutione secuta, absolvantur. Hortatur dehinc omnes, et singulos, pro Christiana caritate, debitoque erga pastores suos munere, ut de bonis sibi a Deo collatis, episcopis, et parochis, qui

32) ea *om. Vird., Rhem.* — 33) a sede apostolica *eaed.* — 34) a *om. Ven.* — 35) seu .. novem *om. Rom. M.* — 36) vocant *om. Vird., Rhem.* — 37) ab *om. Hard.* — 38) iuvadant *Rom. M., Vird., Rhem.*

a) Ex. 22, 29. Lev. 27, 30 sq. Num. 18, 21 sqq. Tob. 1, 6. Malach. 3, 10.

tenuioribus praeſunt eccleſiis, large ſubvenire ad Dei laudem, atque ad paſtorum ſuorum, qui pro eis invigilant, dignitatem tuendam, non graventur.

Cap. XIII.

[Quarta funeralium cathedralibus vel parochialibus eccleſiis perſolvatur.]

Decernit ſancta ſynodus, ut quibuscumque in locis, jam ante annos quadraginta, quarta, quae funeralium dicitur, cathedrali, aut parochiali eccleſiae ſolita eſſet perſolvi, ac poſtea fuerit ex quocumque privilegio, aliis monaſteriis, hoſpitalibus, aut quibuscumque locis piis conceſſa, eadem poſthac integro jure, et [39] eadem portione, quae antea ſolebat, cathedrali, ſeu parochiali eccleſiae perſolvatur: non obſtantibus conceſſionibus, gratiis, privilegiis, etiam, mari magno, nuncupatis, aut aliis quibuscumque.

Cap. XIV.

[Praeſcribitur ratio procedendi in clericos concubinarios.]

Quam turpe, ac clericorum nomine, qui ſe divino cultui addixerunt, ſit indignum, in impudicitiae ſordibus, immundoque concubinatu verſari, ſatis res ipſa, communi fidelium omnium offenſione, ſummoque clericalis militiae dedecore, teſtatur. Ut igitur ad eam, quam decet, continentiam, ac vitae integritatem miniſtri eccleſiae revocentur; populusque hinc eos magis diſcat revereri, quo illos vita honeſtiores cognoverit: prohibet ſancta ſynodus quibuscumque clericis, ne concubinas, aut alias mulieres, de quibus poſſit haberi ſuſpicio in domo, vel extra, detinere, aut cum iis ullam conſuetudinem habere audeant: alioquin poenis, a ſacris canonibus, vel ſtatutis eccleſiarum impoſitis, puniantur. Quod ſi, a ſuperioribus moniti, ab iis ſe non abſtinuerint; tertia parte fructuum, obventionum, ac proventuum beneficiorum ſuorum quorumcumque, et penſionum ipſo facto ſint privati, quae

---

39) integro jure, et *om. Hard.; Ve. om.* jure.

fabricae ecclesiae, aut alteri pio loco arbitrio episcopi applicetur. Sin vero in delicto eodem cum eadem, vel alia femina perseverantes, secundae monitioni adhuc non paruerint; non tantum fructus omnes, ac proventus suorum beneficiorum, et pensiones eo ipso amittant, qui praedictis locis applicentur, sed etiam a beneficiorum ipsorum administratione, quoad ordinarius, etiam uti sedis apostolicae delegatus, arbitrabitur, suspendantur: et, si ita suspensi, nihilominus eas non expellant; aut cum iis etiam versentur; tunc beneficiis, portionibus, ac officiis, et pensionibus quibuscumque ecclesiasticis perpetuo priventur, atque inhabiles, ac indigni quibuscumque honoribus, dignitatibus, beneficiis, ac officiis in posterum reddantur; donec post manifestam vitae emendationem ab eorum superioribus cum iis ex causa visum fuerit dispensandum. Sed si, postquam eas semel dimiserint, intermissum consortium repetere, aut alias hujusmodi scandalosas mulieres sibi adjungere ausi fuerint; praeter praedictas poenas, excommunicationis gladio plectantur. Nec quaevis appellatio, aut exemptio, praedictam executionem impediat, aut suspendat: supradictorumque omnium cognitio, non ad archidiaconos, nec decanos, aut alios inferiores, sed ad episcopos ipsos pertineat: qui sine strepitu, et figura judicii, et sola facti veritate inspecta, procedere possint. Clerici vero, beneficia ecclesiastica, aut pensiones non habentes, juxta delicti, et contumaciae perseverantiam, et qualitatem ab ipso episcopo carceris poena, suspensione ab ordine, ac inhabilitate ad beneficia obtinenda, aliisve modis, juxta sacros canones puniantur. Episcopi quoque, quod absit, si ab hujusmodi crimine non abstinuerint; et a synodo provinciali admoniti, se non emendavreint; ipso facto sint suspensi: et, si perseverent, etiam ad sanctissimum [40]) Romanum pontificem ab eadem synodo deferantur: qui pro qualitate culpae, etiam per privationem, si opus erit, in eos animadvertat.

---

40) summum *Vird.*, *Rhem.*

Cap. XV.

[*Filii clericorum a quibusdam beneficiis et pensionibus arcentur.*]

Ut paternae incontinentiae memoria a locis, Deo consecratis, quos maxime puritas, sanctitasque decet, longissime arceatur; non liceat filiis clericorum, qui non ex legitimo nati sunt matrimonio, in ecclesiis, ubi eorum patres beneficium aliquod ecclesiasticum habent, aut habuerunt, quodcumque, etiam dissimile, beneficium obtinere; nec in dictis ecclesiis quoquo modo ministrare; nec pensiones super fructibus beneficiorum, quae parentes eorum obtinent, vel alias obtinuerunt, habere. Quod si in praesenti pater, et filius in eadem ecclesia beneficia obtinere reperiantur; cogatur filius suum beneficium resignare, aut cum alio permutare extra ecclesiam intra trium mensium spatium: alias ipso jure eo privatus existat, et super iis quaecumque dispensatio subreptitia censeatur. Ad haec, reciprocae resignationes, si quae posthac a parentibus clericis in favorem filiorum fient, ut alter alterius beneficium consequatur, in fraudem hujus decreti, et canonicarum sanctionum factae omnino censeantur: nec collationes secutae, vigore hujusmodi resignationum, seu aliarum quarumcumque, quae in fraudem factae fuerint, ipsis clericorum filiis suffragentur.

Cap. XVI.

[*Beneficia curata non convertantur in simplicia: fructuum congrua portio assignetur vicario exercenti curam animarum.*]

Statuit sancta synodus, ut ecclesiastica beneficia saecularia, quocumque nomine appellentur, quae curam animarum ex primaeva eorum institutione, aut aliter quomodocumque retinent, illa deinceps in simplex beneficium, etiam assignata vicario perpetuo congrua portione, non convertantur: non obstantibus quibuscumque gratiis, quae suum plenarium effectum non sunt consecutae. In iis vero, in quibus contra earum institutionem, seu fundationem cura animarum in vicarium perpetuum translata est, etiam si in hoc statu ab immemorabili tempore reperiantur, si congrua portio

fructuum vicario ecclesiae [41]), quocumque nomine is appelletur, non fuerit assignata; ea quamprimum, et ad minus intra annum a fine praesentis concilii, arbitrio ordinarii, [b]) juxta formam decreti sub fel. rec. Paulo III. assignetur. Quod si id commode fieri non possit; aut intra dictum terminum factum non erit; cum primum per cessum vel decessum vicarii, seu rectoris, aut quomodolibet alterum eorum vacaverit; beneficium curam animarum recipiat; ac vicariae nomen cesset; et in antiquum statum restituatur.

Cap. XVII.

[*Episcopi dignitatem suam custodiant; nec cum regum ministris, regulis aut baronibus indigna demissione se gerant.*]

Non potest sancta synodus non graviter dolere, audiens episcopos aliquos, sui status oblitos, pontificiam dignitatem non leviter dehonestare; qui cum regum ministris, regulis, et baronibus in ecclesia, et extra, indecenti quadam demissione se gerunt, et veluti inferiores ministri altaris, nimis indigne non solum loco cedunt, sed etiam personaliter illis inserviunt. Quare haec, et similia detestans sancta synodus, sacros canones omnes, conciliaque generalia, atque alias apostolicas sanctiones ad dignitatis episcopalis decorum, et gravitatem pertinentes renovando, praecipit, ut ab hujusmodi in posterum episcopi se abstineant; mandans eisdem, ut tam in ecclesia, quam foris suum gradum, et ordinem prae oculis habentes, ubique se patres, et pastores esse meminerint; reliquis vero tam principibus, quam ceteris omnibus, ut eos paterno honore, ac debita reverentia prosequantur.

Cap. XVIII.

[*Canones exacte serventur: si quando in eis dispensandum, id summa maturitate fiat.*]

Sicuti publice expedit, legis vinculum quandoque relaxare, ut plenius, evenientibus casibus, et necessi-

41) ecclesiae *om. R. Vat. et Chif.*

b) Sess. VII. de reform. c. 7.

ratibus, pro communi utilitate fatisfiat: fic frequentius legem folvere, exemploque potius, quam certo perfonarum, rerumque delectu, petentibus indulgere, nil aliud eft, quam unicuique ad leges transgrediendas aditum aperire. Quapropter fciant univerfi, facratiffimos canones exacte ab omnibus, et, quoad ejus fieri poterit, indiftincte obfervandos. Quod fi urgens, juftaque ratio, et major quandoque utilitas poftulaverit, cum aliquibus difpenfandum effe; id, caufa cognita, ac fumma maturitate, atque gratis, a quibuscumque, ad quos difpenfatio pertinebit, erit praeftandum: aliterque facta difpenfatio fubreptitia cenfeatur.

Cap. XIX.

[*Monomachia, poenis graviffimis irrogatis, prohibetur.*]

Deteftabilis duellorum ufus, fabricante diabolo, introductus, ut cruenta corporum morte, animarum etiam perniciem lucretur, ex Chriftiano orbe penitus exterminetur: imperator, reges, duces, principes, marchiones, comites, et quocumque alio nomine, domini temporales; qui locum ad monomachiam in terris fuis inter Chriftianos concefferint; eo ipfo fint excommunicati; ac jurisdictione, et dominio civitatis, caftri, aut loci, in quo, vel apud quem duellum fieri permiferint, quod ab ecclefia obtinent, privati intelligantur; et, fi feudalia fint, directis dominis ftatim acquirantur. Qui vero pugnam commiferint; et qui eorum patrini vocantur; excommunicationis, ac omnium bonorum fuorum profcriptionis, ac perpetuae infamiae poenam incurrant; et ut homicidae, juxta facros canones, puniri debeant. Et, fi in ipfo conflictu decefferint; perpetuo careant ecclefiaftica fepultura. Illi etiam, qui confilium in caufa duelli, tam in jure, quam facto dederint; aut alia quacumque ratione ad id quemquam fuaferint; nec non fpectatores excommunicationis, ac perpetuae maledictionis vinculo teneantur: non obftante quocumque privilegio, feu prava confuetudine, etiam immemorabili.

Cap. XX.

[Immunitas, libertas, atque alia jura ecclesiae principibus saecularibus commendantur.]

Cupiens sancta synodus ecclesiasticam disciplinam in Christiano populo non solum restitui, sed etiam perpetuo sartam tectam[42]) a quibuscumque impedimentis conservari; praeter ea, quae de ecclesiasticis personis constituit; saeculares quoque principes officii sui admonendos esse censuit; confidens eos, ut catholicos, quos Deus sanctae fidei, ecclesiaeque protectores esse voluit, jus suum ecclesiae restitui, non tantum esse concessuros; sed etiam subditos suos omnes ad debitam erga clerum, parochos, et superiores ordines reverentiam revocaturos; nec permissuros, ut officiales, aut inferiores magistratus ecclesiae et personarum ecclesiasticarum immunitatem, c) Dei ordinatione, et canonicis sanctionibus constitutam, aliquo cupiditatis studio, seu inconsideratione aliqua violent; sed una cum ipsis principibus debitam sacris summorum pontificum, et conciliorum constitutionibus observantiam praestent. Decernit itaque, et praecipit, sacros canones, et concilia generalia omnia, nec non alias apostolicas sanctiones in favorem ecclesiasticarum personarum, libertatis ecclesiasticae, et contra ejus violatores editas, quae omnia praesenti etiam decreto innovat, exacte ab omnibus observari debere. Praetereaque[43]) admonet imperatorem, reges, respublicas, principes, et omnes, et singulos, cujuscumque status, et dignitatis extiterint; ut, quo largius bonis temporalibus, atque in alios potestate sunt ornati, eo sanctius, quae ecclesiastici juris sunt, tamquam Dei praecipua, ejusque patrocinio tecta, venerentur; nec ab ullis baronibus, domicellis, rectoribus, aliisve dominis temporalibus, seu magistratibus, maximeque ministris ipsorum principum laedi patiantur; sed severe in eos, qui illius libertatem, immunitatem, atque jurisdictionem impediunt, animadvertant: quibus etiam

---

42) tectam *om. Hard.* — 43) Propterea*que Ro., Rom., R. Vat., Rom. M., Ven., Dil., Vird., Rhem., Chif., Ve.*

c) 1 Machab. 10, 31 sqq.

ipfimet exemplo ad pietatem, religionem, ecclefiarumque protectionem exiltant; imitantes anteriores optimos, religiofiffimosque principes, qui res ecclefiae fua in primis auctoritate, ac munificentia auxerunt, nedum ab aliorum injuria vindicarunt. Adeoque ea in re quisque officium fuum fedulo praeftet; quo cultus divinus devote exerceri, et praelati, ceterique clerici in refidentiis, et officiis fuis, quieti, et fine impedimentis, cum fructu, et aedificatione populi, permanere valeant.

Cap. XXI.

[In omnibus falva fedis apoftolicae auctoritas maneat.]

Poftremo fancta fynodus, omnia, et fingula, fub quibuscumque claufulis, et verbis, quae de morum reformatione, atque ecclefiaftica difciplina, tam fub fel. rec. Paulo III., ac Julio III., quam fub beatiffimo Pio IV., pontificibus maximis, in hoc d) facro concilio ftatuta funt, declarat, ita decreta fuiffe, ut in his falva femper auctoritas fedis apoftolicae et fit, et effe intelligatur.

Decretum de continuanda feffione in diem fequentem.

Cum ea omnia, quae in praefenti feffione tractanda erant, quia hora tarda eft, commode expediri non poffint; propterea juxta id, quod in generali congregatione a patribus ftatutum fuit, ea, quae fuperfunt, in diem craftinam, hanc eandem feffionem continuando, differuntur.

CONTINUATIO SESSIONIS
die IV. Decembris.

Decretum de indulgentiis.

De delectu ciborum, jejuniis et diebus feftis.

(V. fupra T. I. p. 96—97.)

De indice librorum, catechifmo, breviario, et miffali.

Sacrofancta fynodus e) in fecunda feffione, fub

d) Seff. VII. de reform. in princ. — e) Seff. XVIII. in princ.

fanctiffimo domino noftro, Pio IV. celebrata, delectis quibusdam patribus, commifit, ut de variis cenfuris, ac libris, vel fufpectis, vel perniciofis, quid facto opus effet, confiderarent; atque ad ipfam fanctam fynodum referrent; audiens nunc, huic operi [1]) ab eis extremam manum impofitam effe; nec tamen ob librorum varietatem [2]), et multitudinem, diftincte, et commode poffit a fancta fynodo dijudicari; praecipit, ut quidquid ab illis praeftitum eft, fanctiffimo [3]) Romano [4]) pontifici exhibeatur; [f]) ut ejus judicio, atque auctoritate terminetur, et evulgetur. Idemque de [g]) catechifmo a patribus, quibus illud mandatum fuerat, et de miffali, et breviario fieri mandat.

De loco oratorum.

Declarat fancta fynodus, [h]) ex loco affignato oratoribus, tam ecclefiafticis, quam faecularibus, in fedendo, incedendo, aut quibuscumque aliis actibus, nullum cuiquam eorum factum fuiffe praejudicium; fed omnia illorum, et imperatoris, regum, [5]) rerumpublicarum, ac principum fuorum jura, et praerogativas illaefas, et falvas effe, in eodemque ftatu permanere, prout ante praefens concilium reperiebantur.

De recipiendis et obfervandis decretis concilii.

Tanta fuit horum temporum calamitas, et haereticorum inveterata malitia, ut nihil tam clarum in fide noftra afferenda umquam fuerit, aut tam certo ftatutum; quod non, humani generis hofte fuadente, illi errore aliquo contaminaverint. Ea propter fancta fynodus id potiffimum curavit, ut praecipuos haereticorum noftri temporis errores damnaret, et anathematizaret; veramque et catholicam doctrinam traderet, et doceret, prout damnavit, anathematizavit, et definivit. Cumque tamdiu tot epifcopi, ex variis Chri-

---

1) operi *om. Hard.* — 2) varietates *Vird., Rhem.* — 3) fummo *eaed.* — 4) Romano *om. Hard.* — 5) et *add. ead.*

f) Vid. infra regulas de libr. prohib. — g) Seff. XXIV. de reform. c. 7. — h) Seff. II. in fin.

ftiani orbis provinciis evocati, fine magna gregis fibi commiffi jactura, et univerfali periculo ab ecclefiis abeffe non poffint; nec ulla fpes reftet, haereticos, toties, i) fide etiam publica, quam defiderarunt, invitatos, et tamdiu exfpectatos, huc amplius adventuros; ideoque tandem huic facro concilio finem imponere neceffe fit: fupereft nunc, k) ut principes omnes, quod facit, in Dominò moneat, ad operam fuam ita praeftandam, ut quae ab ea decreta funt, ab haereticis depravari, aut violari non permittant; fed ab his, et omnibus devote recipiantur, et fideliter obferventur. Quod fi in his recipiendis aliqua difficultas oriatur; aut aliqua inciderint, quae declarationem, quod non credit, aut definitionem poftulent; praeter alia remedia, in hoc concilio inftituta, confidit fancta fynodus beatiffimum Romanum pontificem curaturum, ut vel evocatis ex illis praefertim provinciis, unde difficultas orta fuerit, iis, quos eidem negotio tractando viderit expedire, vel etiam concilii generalis celebratione, fi neceffarium judicaverit, vel commodiore quacumque ratione ei vifum fuerit, provinciarum 6) neceffitatibus, pro Dei gloria, et ecclefiae tranquillitate, confulatur.

De recitandis decretis concilii fub Paulo III., et Julio III., in feffione.

Quoniam diverfis temporibus, tam fub fel. rec. Paulo III., quam Julio III., multa in hoc facro concilio, quoad dogmata, ac morum reformationem, ftatuta, et definita funt; vult fancta fynodus, ut illa nunc recitentur, et legantur.

Recitata funt. l)

De fine concilii, et confirmatione petenda a fanctiffimo domino noftro.

Illuftriffimi domini, reverendiffimique patres, pla-

---

6) provincialium *Ven.*, *Vird.*, *Rhem.*

i) Seff. XIII. XV. et XVIII. in fin. — k) Idem in fine quatuor primorum conciliorum generalium, Nicaeni, Conftant., Ephef., et Chalcedonenfis. — l) Quae ad dogmata

cetne vobis, ut ad laudem Dei omnipotentis huic ſacrae oecumenicae ſynodo finis imponatur? et omnium, et ſingulorum, quae tam ſub fel. rec. Paulo III., et Julio III., quam ſub ſanctiſſimo domino noſtro Pio quarto, Romanis pontificibus, in ea decreta, et definita ſunt, confirmatio nomine ſanctae hujus ſynodi per apoſtolicae ſedis legatos, et praeſidentes a beatiſſimo Romano pont. petatur?

Reſponderunt, Placet.

Poſtmodum illuſtriſſimus et reverendiſſimus cardinalis Moronus, primus legatus, et praeſidens, benedicens ſanctae ſynodo, dixit: POST GRATIAS DEO ACTAS, REVERENDISSIMI PATRES ITE IN PACE. *Qui reſponderunt*, AMEN.

ACCLAMATIONES PATRUM
in fine concilii.

CARDINALIS A LOTHARINGIA.

Beatiſſimo Pio papae, et domino noſtro, ſanctae, et [1]) univerſalis eccleſiae pontifici, multi anni, et aeterna memoria.

RESPONSIO PATRUM.

Domine Deus, ſanctiſſimum patrem diutiſſime eccleſiae tuae conſerva; multos annos.

CARD.

Beatiſſimorum ſummorum pontificum animabus [2]), Pauli III., et Julii III., quorum auctoritate hoc ſacrum generale concilium inchoatum eſt, pax a Domino, et aeterna gloria, atque felicitas in luce ſanctorum.

---

1) et *om. R. Vat., Ven., Chiſ., Ve.* — 2) animabus *om. Vird., Rhem.*

pertinent, lecta ſunt integre, eorum vero, quae pertinent ad reformationem, ſolum lectum eſt principium per epiſcopum Cathanienſem, eo ordine, quem deſcribit Odoricus Raynaldus in Ann. eccleſ. T. XXI. part. 2. ad a 1563. p. 519 ſq. edit. Col. 1727.

Resp.

Memoria in benedictione sit.

Card.

Caroli V. imperatoris, et serenissimorum regum, qui hoc universale concilium promoverunt, et protexerunt, memoria in benedictione sit.

Resp.

Amen, amen.

Card.

Serenissimo imperatori Ferdinando, semper augusto, orthodoxo, et pacifico, et omnibus regibus, rebuspub. et principibus nostris, multi anni.

Resp.

Pium, et Christianum imperatorem Domine conserva: imperator coelestis terrenos reges, rectae fidei conservatores, custodi.

Card.

Apostolicae Romanae sedis legatis, et in hac synodo praesidentibus, cum multis annis magnae gratiae.

Resp.

Magnas gratias [3]: Dominus retribuat.

Card.

Reverendissimis cardinalibus, et illustribus oratoribus.

Resp.

Magnas gratias, multos annos.

Card.

Sanctissimis episcopis vita, et felix ad ecclesias suas reditus.

---

3) Magnae gratiae *Hard.*, *Rom. M.*, *Ve.*, *Chif.*

RESP.

Praeconibus veritatis perpetua memoria [4]): orthodoxo senatui multos annos [5]).

CARD.

Sacrosancta oecumenica Tridentina synodus: ejus fidem confiteamur, ejus decreta semper servemus.

RESP.

Semper confiteamur, semper servemus.

CARD.

Omnes ita credimus: omnes id ipsum sentimus: omnes consentientes, et amplectentes subscribimus. Haec est fides beati Petri, et Apostolorum: haec est fides patrum: haec est fides orthodoxorum.

RESP.

Ita credimus; ita sentimus; ita subscribimus.

CARD.

His decretis inhaerentes, digni reddamur misericordiis, et gratia primi, et magni supremi sacerdotis, Jesu Christi Dei, intercedente simul inviolata domina nostra sancta Deipara, et omnibus sanctis.

RESP.

Fiat, fiat: amen, amen.

CARD.

Anathema cunctis haereticis.

RESP.

Anathema, anathema.

Post haec mandatum fuit a legatis, et praesidentibus sub poena excommunicationis, omnibus patribus, ut, antequam discederent e civitate Tridentina, subscriberent manu propria decretis concilii; aut ea per publicum instrumentum approbarent. Qui omnes deinde

---

4) sit *add. Vird., Rhem.* — 5) Dominus retribuat *add. eaed.*

ſubſcripſerunt, et fuerunt numero CCLV.[6]), videlicet, legati quattuor, cardinales duo, patriarchae tres, archiepiſcopi XXV., epiſcopi CLXVIII., abbates ſeptem, procuratores abſentium cum legitimo mandato XXXIX.[7]), generales [8]) ſeptem.

LAUS DEO.

Concordat cum originali: in cujus fidem ſubſcripſimus:

Ego Angelus Maſſarellus, epiſcopus Theleſinus, ſacri concilii Tridentini ſecretarius.

Ego Marcus Antonius [9]) Peregrinus, Comenſis, ejusdem concilii notarius.

Ego Cynthius Pamphilus, clericus Camerinenſis dioeceſis, ejusdem concilii notarius.

SUBSCRIPTIONES PATRUM

ſacri oecumenici

CONCILII TRIDENTINI

die IV. Decembris 1563.[m])

In Dei nomine.

Ego Joannes cardinalis Moronus ſanctae Romanae eccleſiae epiſcopus Praeneſtinus, in ſacro concilio oecumenico Tridentino ſanctiſſimi domini Pii papae quarti, et ſanctae ſedis apoſtolicae legatus de latere, et praeſidens manu propria definiens ſubſcripſi.

Ego Stanislaus Hoſius tituli S. Euſtachii presbyter cardinalis Warmienſis, in eodem ſacro concilio oecumenico Tridentino ejusdem ſanctiſſimi domini Pii papae quarti, et ſanctae ſedis apoſtolicae legatus de latere, et praeſidens manu propria ſubſcripſi.

Ego Ludovicus tituli S. Cyriaci in Thermis cardinalis Simoneta, in eodem concilio legatus, et praeſidens ſubſcripſi.

Ego Bernardus cardinalis Navagerius tituli S. Nicolai inter ima-

6) *Hard. male:* ducenti ſexaginta quinque. — 7) triginta ſex *ead.* — 8) ordinum *add. ead. et Rom. M., Chif., Ve.* — 9) clericus *add. Hard.*

m) Ex edit. Rom. conc. Trid. ann. 1763.

giaes, in eodem concilio oecumenico Tridentino legatus, et praefidens ſubſcripſi.

Ego Carolus cardinalis Lotharingius tituli S. Apolinaris ſanctae Romanae eccleſiae presbyter, archiepiſcopus dux Rhemenſis Franciae primus par manu propria diffiniens ſubſcripſi.

Ego Ludovicus Madrutius ſanctae Romanae eccleſiae tituli S. Honuphrii diaconus cardinalis, electus epiſcopus Tridentinus manu propria diffiniens ſubſcripſi.

Ego Antonius Helius de Juſtinopoli, epiſcopus Polen. et patriarcha Hieroſolymitanus definiens manu propria ſubſcripſi.

Ego Daniel Barbarus Venetus, patriarcha Aquilejenſis electus definiens ſubſcripſi.

Ego Joannes Triviſanus patriarcha Venetiarum manu propria ſubſcripſi diffiniens, et acceptans.

Petrus Landus Venetus, archiepiſcopus Cretenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Petrus Antonius de Capua Neapolitanus, archiepiſcopus Hydruntinus diffiniens ſubſcripſi.

Ego Marcus Cornelius electus Spalatenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Petrus Guerrero Granatenſis Hiſpanus diffiniens ſubſcripſi.

Ego Antonius Altovita Florentinus archiepiſcopus Florentinus diffiniens ſubſcripſi.

Ego Paulus Aemilius Verallus Caputaquenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Joannes Brunus patria Dulcinenſis, archiepiſcopus Antibarenſis Dioclenſis, totius regnique Serviae primas diffiniens ſubſcripſi.

Ego Joannes Baptiſta Caſtaneus Romanus archiepiſcopus Roſſanen. manu propria ſubſcripſi.

Ego Joannes Baptiſta Urſinus archiepiſcopus S. Severinae diffiniens ſubſcripſi.

Ego Mutius archiepiſcopus Jadrenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Sigismundus Saraceny Neapolitanus, archiepiſcopus Acheruntinus, et Matheranus manu propria ſubſcripſi.

Ego Antonius Parragues de Caſtillegio archiepiſcopus Callaritanen. definiens manu propria ſubſcripſi.

Ego Bartholomaeus de Martyribus Ulixbonen. archiepiſcopus Bracharenſis, Hiſpaniae primas, definiens manu propria ſubſcripſi.

Ego Auguſtinus Salvaigus archiepiſcopus Genuenſis diffiniens ſubſcripſi manu propria.

Ego Philippus Mocenicus Venetus, archiepiſcopus Nicoſienſis, primas, et legatus natus in regno Cypri diffiniens ſubſcripſi.

Ego Antonius Caucus Venetus, archiepiſcopus Patracen. et coadjutor Corcyrenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Germanicus Bandinus, Senenſis, archiepiſcopus Corinthi, et coadjutor Senarum definiens ſubſcripſi.

Ego Marcus Antonius Columna archiepiſcopus Tarentinus definiens ſubſcripſi.

Ego Gaſpar a Foſſo archiepiſcopus Rheginus definiens ſubſcripſi.

Ego Antonius de Muglitio archiepifcopus Pragenfis definiens fubfcripfi.

Ego Gafpar Cervantes de Gaeta archiepifcopus Meffan. electus Salernitanus propria manu definiens fubfcripfi.

Ego Leonardus Marinus Genuenfis, archiepifcopus Lancianenfis definiens fubfcripfi.

Ego Octavianus Praeconius Francifcanus Meffanenfis, archiepifcopus Panormitanus definiens fubfcripfi manu propria.

Ego Antonius Juftinianus Chienfis, archiepifcopus Naxienfis, et Parenfis definiens fubfcripfi.

Ego Antonius Puteus Nicenfis, archiepifcopus Barenfis definiens fubfcripfi.

Ego Jo. Thomas Sanfelicius Neapolitanus, epifcopus Caven. fenior fubfcripfi.

Ego Aloyfius Pifanus Venetus, electus Paduan. camerae apoftolicae clericus diffiniens fubfcripfi.

Ego Alexander Piccolomineus epifcopus Pientinus fubfcripfi.

Ego Dionyfius Graecus epifcopus Millopotamenfis fubfcripfi.

Ego Gabriel de Veneur epifcopus Ebroicienfis Gallus diffiniens fubfcripfi manu propria.

Ego Guilielmus de Monthas epifcopus Lectorenfis Gallus diffiniens manu propria fubfcripfi.

Ego Nicolaus Maria Caracciolus epifcopus Catinenfis Neapolitanus diffiniens fubfcripfi.

Ego Bernardus Bonjoannes epifcopus Camerinen. diffiniens fubfcripfi.

Fabius Mirtus Neapolitanus, epifcopus Calatinus alias Cajacenfis definiens fubfcripfi.

Georgius Cornelius Venetus, epifcopus Taruifinus definiens fubfcripfi.

Ego Mauritius Petra epifcopus Viglovanenfis diffiniens manu propria fubfcripfi.

Ego Martius Martius de Medicis Florentinus epifcopus Marficen. fubfcripfi.

Ego Egidius Falcetta a Cingulo epifcopus Britonorien. manu propria fubfcripfi definiens.

Ego Thomas Cafellus civitatis Roffani Calabriae ordinis Praedicatorum, epifcopus Caveufis definiens manu mea fubfcripfi.

Ego Hippolytus Arrivabenus Mantuanus, epifcopus Jerapetrenfis manu propria fubfcripfi.

Ego Hieronymus Machabaeus Dufcanen. epifcopus Caftren. provinciae patrimonii beati Petri manu propria fubfcripfi definiens.

Ego Petrus Auguftinus epifcopus Ofcenfis, et Jacenfis provinciae Caefarauguftanae in Hifpania citeriore definiens fubfcripfi.

Ego Jacobus Florentinus epifcopus Clodienfis propria manu fubfcripfi.

Ego Bartholomaeus Sirgio epifcopus Caftellanaten. difiniens fubfcripfi.

Ego Thomas Stella epifcopus Juftinopolitanus diffiniens fubfcripfi.

Ego Joannes Soarez episcopus Colimbriensis definiens manu propria subscripsi.

Ego Joannes Jacobus Barba Neapolitanus episcopus Interamnensis, et sacrista SS. D. N. manu propria subscripsi.

Ego Michael Turrianus episcopus Cenetensis definiens manu propria.

Ego Pompeus Zambicarius episcopus Valven. et Sulmonen. manu propria subscripsi.

Ego Antonius ex comitibus a Cuturno episcopus Bragnaten. manu propria subscripsi.

Ego Caesar Foggia episcopus Umbriaticen. diffiniens manu propria subscripsi.

Ego Martinus de Ayala episcopus Segobiensis manu propria subscripsi.

Ego Nicolaus Psalmeus episcopus Virdunen. sacri imperii princeps, Lotharingius definiens manu propria subscripsi.

Ego Julius Parisianus episcopus Ariminensis diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Bartholomaeus Sebastianus episcopus Pacten. diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Franciscus Lambertus Sabaudus, episcopus Niciensis definiens manu propria subscripsi.

Ego Maximilianus Doria Genuensis, episcopus Naulensis diffiniens manu propria subscripsi.

Ego Bartholomaeus Capranicus Romanus, episcopus Carinolen. diffiniens manu propria subscripsi.

Ego Ennius Massarius de Narnia, episcopus Feretranus diffiniens manu propria subscripsi.

Ego Achilles Brantia Neapolitanus patritius Surrentinus, episcopus Bovensis diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Joannes Franciscus Virdura Messanen. episcopus Chironensis diffiniens subscripsi.

Ego Tristandus de Biset episcopus Xanctonen. Gallus manu propria subscripsi.

Ego Ascanius Geraldinus Amerinus, episcopus Cathacensis diffiniens subscripsi.

Ego Marcus Gonzaga Mantuanus, episcopus Auxerensis manu propria diffiniens subscripsi.

Ego Petrus Franciscus Pallavicinus Genuensis, episcopus Aleriensis definiens subscripsi.

Ego Fr. Aegidius Foscararius episcopus Mutinensis definiens manu propria subscripsi.

Ego Fr. Thimotheus Justinianus Chius ordinis Praedicatorum, episcopus Calamonensis definiens subscripsi.

Ego Didacus Henricus de Almansa episcopus Caurien. Hispanus diffiniens subscripsi.

Ego Lactantius Roverella episcopus Asculanus diffiniens subscripsi.

Ego Ambrosius Monticola Lunen. Sarzanen. episcopus Signinus definiens subscripsi.

Dominus Honoratus Fascius Tello episcopus Insulanus sua manu.

Ego Petrus Camajanus episcopus Fesularum manu propria subscripsi.

Ego Horatius Graecus de Troja episcopus Lesinensis diffiniens subscripsi.

Ego Hieronymus Burgensis episcopus Cathalaunensis subscripsi.

Ego Julius Canauus Ferrarien. episcopus Adriensis manu propria subscripsi.

Ego Carolus de Rovey Suessionensis episcopus manu propria subscripsi.

Ego Fabius Cappallata Placentinus, episcopus Laquedonensis subscripsi.

Ego Adrianus Fuscomius episcopus Aquinas diffiniens subscripsi.

Ego Fr. Antonius a S. Michaele Hispanus ordinis Minorum observantiae episcopus Montis Marani diffiniens subscripsi.

Ego Hieronymus Melchiorius patria Recanatensis episcopus Maceratensis, et camerae apostolicae clericus diffiniens subscripsi.

Ego Petrus de Petris episcopus Lucerinus judicans subscripsi.

Ego Caesar Jacomellus Romanus episcopus Bellicastrensis diffiniens manu propria subscripsi.

Ego Jacobus Silvestrius Piccolomineus episcopus Aprutinus diffiniens subscripsi.

Jacobus Mignanellus Senensis, episcopus diffiniens subscripsi manu propria.

Franciscus Ricardotus Burgundus, episcopus Atrebatensis diffiniens manu propria subscripsi.

Joannes Andreas Crucius episcopus Tiburtinus diffiniens subscripsi manu propria.

Carolus Cicada episcopus Albinganen. Genuensis diffiniens subscripsi manu propria.

Franciscus Maria Piccolomineus Senensis, episcopus Ilcinensis diffiniens subscripsi manu propria tam meo nomine, quam illustriss. et reverendiss. D. Othonis Truexes episcopi Augustani S. R. E. cardinalis episcopi Albanen. nomine procuratorio.

Ariscius Vicensis provinciae Tarraconen. in Hispania subscribo.

Ego Julius Gallettus episcopus Alexanen. patria Pisanus diffiniens subscripsi.

Ego Agapitus Bellhomo Romanus episcopus Casertanus diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Didacus Sarmiento de Sotomaror Hispanus ex regno Galiciae episcopus Astoricen. diffiniens subscripsi.

Ego Thomas Goldwellus episcopus Asaphen. provinciae Cantuariensis in Anglia diffiniens subscripsi.

Ego Belisarius Balduinus de terra Montis ardui Alexanen. dioecesis episcopus Larinen. diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Urbanus Vigorius de Ruvere episcopus Senogallien. diffiniens subscripsi.

Ego Jacobus Suretus Santoneus episcopus Milopotamen. junior Graecus diffiniens subscripsi.

Ego Marcus Laureus Tropien. ex ordine Praed. aſſumptus epiſcopus Campanien. et Satrianen. definiens ſubſcripſi.

Ego Julius de Rubeis Polymaſiae epiſcopus S. Leonis definiens ſubſcripſi.

Ego Carolus de Graſſis Bononien. epiſcopus Montis Faliſci diffiniens ſubſcripſi.

Ego Arias Gallerus epiſcopus Gerunden. manu propria ſubſcripſi diffiniens.

Ego Fr. Jo. a Munatones epiſcopus Segobricen. et Albarrazinen. provinciae Caeſarauguſtanae in regno Hiſpaniarum ſubſcripſi.

Ego Franciſcus Blanco epiſcopus Aurienſis in Hiſpaniae regno Galeciae diffiniens ſubſcripſi.

Ego Franciſcus Bachodius Sabaudus, epiſcopus Gebennen. diffiniens ſubſcripſi.

Ego Vincentius de Luchis Bononienſis, epiſcopus Anconae definiens ſubſcripſi.

Ego Carolus de Angennes epiſcopus Cenomanen. Gallus. diffiniens manu propria ſubſcripſi.

Ego Hieronymus Nicheſola Veronenſis epiſcopus Theanen. propria manu ſubſcripſi.

Ego Marcus Antonius Bobba epiſcopus Auguſten. diffiniens ſubſcripſi.

Ego Jacobus Lomellinus Meſſanen. epiſcopus Mazarien. diffiniens ſubſcripſi.

Ego Donatus de Laurentiis Aſculanus, epiſcopus Arianenſis diffiniens ut ſupra manu propria ſubſcripſi.

Ego Hieronymus Savorgnanus epiſcopus Sibinicen. diffiniens ſubſcripſi.

Ego Georgius Draſcovitius epiſcopus Quinque Eccleſ. nomine reverendiſſimorum archiepiſcopi Strigon. omnium epiſcoporum Hungariae totiusque cleri ex mandato eorumdem ſubſcripſi.

Ego Georgius Draſcovitius Croata epiſcopus Quinque Eccleſiarum mea manu diffiniens ſubſcripſi.

Ego Franciſcus de Aguirre Hiſpanus, epiſcopus Cotronenſis regni Neapolitani mea manu diffiniens ſubſcripſi.

Ego Andreas Cueſta epiſcopus Legionen. Hiſpanus diffiniens ſubſcripſi manu propria.

Ego Antonius Corrionero epiſcopus Almerienſis Hiſpanus ſubſcripſi definiens manu propria.

Ego Antonius Auguſtinus epiſcopus Ilerdenſis provinciae Tarraconenſis in Hiſpania citeriore definiens ſubſcripſi.

Ego Dominicus Caſablanca Meſſanenſis ord. Praedic. epiſcopus Equenſis Vicenſis manu propria diffiniens ſubſcripſi.

Ego Antonius Chiurelia Barenſis, epiſcopus Buduenſis diffiniens manu propria ſubſcripſi.

Ego Angelus Maſſarellus de S. Severino agri Piceni, epiſcopus Theleſinus, ſacri concilii Tridentini ſub Paulo III. Julio III. et Pio IV. ſummis pontificibus ſecretarius manu propria diffiniens ſubſcripſi. ✠

Ego Petrus Faunus Costacciarius episcopus Aquen. subscripsi.
Ego Joannes Carolus episcopus Astuneensis diffiniens subscripsi.
Ego Ugo Boncompagnus episcopus olim Vesten. subscripsi.
Ego Salvator Pacinus de Colle vallis Elsae episcopus Clusinus subscripsi.
Ego Lupus Martinez Delagunilla episcopus Elnen. diffiniens subscripsi.
Ego Egidius Spifame Parisiensis, episcopus Nivernensis diffiniens subscripsi.
Ego Antonius Sebastianus Minturnus Trajectensis, episcopus Uxentinus diffiniens subscripsi.
Ego Bernardus del Bene Florentinus, episcopus Nemausensis indignus subscripsi.
Ego Dominicus Bollanus Venetus episcopus Brixiensis diffiniens subscripsi.
Ego Joannes Antonius Vulpius episcopus Comensis diffiniens subscripsi pro me, et procuratorio nomine R. D. Thomae Plantae episcopi Curien.
Ego Ludovicus de Genolhac episcopus Tutellensis Gallus diffiniens subscripsi.
Ego Joannes Guinnonius Hispanus, episcopus Calaguritanus, et Calciatensis in provincia Cantabriae diffiniens subscripsi.
Ego Didacus Covarruvias de Leyva Hispanus, episcopus Civitatensis diffiniens subscripsi.
Ego Joannes Petrus Delphinus episcopus Jacintinus diffiniens subscripsi.
Ego Philippus Gerius Pistorien. episcopus Isclanen. diffiniens subscripsi.
Ego Joannes Antonius Fachinettus de Nuce episcopus Neocastren. subscripsi.
Ego Joannes Fabritius Severinus episcopus Acerrensis diffiniens subscripsi.
Ego Martinus Rithovius episcopus Iprien. subscripsi.
Ego Antonius Havetius episcopus Namurcen. diffiniens subscripsi.
Ego Constantinus Bonellus episcopus Civitatis Castelli subscripsi diffiniens.
Ego Julius Superchius Mantuanus, episcopus Caprulanus in Marcha Trivisana definiens subscripsi.
Ego Nicolaus Sfondratus episcopus Cremonensis diffiniens subscripsi.
Ego Venturas Bufalinus episcopus Massanus diffiniens subscripsi.
Ego Joannes Antonius Bellonius Messanen. episcopus Massalubren. definiens subscripsi.
Ego Fridericus Cornelius episcopus Bergomensis diffiniens subscripsi.
Ego Joannes Paulus Amanios Cremen. episcopus Anglonen. et Tursien. diffiniens subscripsi.
Ego Andreas Mocenicus Venetus, episcopus Nimosiensis in insula Cypri manu propria subscripsi.

Ego Benedictus Salinus Firmanus, epiſcopus Verulanus manu propria ſubſcripſi.

Ego Guilielmus Caſſador epiſcopus Barcinonen. eccleſiae provinciae Tarraconen. in Hiſpania citeriore definiens ſubſcripſi manu propria, et confiteor eamdem cum patribus fidem.

Ego Petrus Gonzalez de Mendoza epiſcopus Salmantinus diffiniens ſubſcripſi, ac confiteor eamdem cum patribus fidem.

Ego Martinus a Corduba, ſeu Mendoza Derthuſenſis eccleſiae epiſcopus diffiniens ſubſcripſi, ac confiteor eamdem cum patribus fidem.

Ego Fr. Julius Magnanus Placentinus Franciscanus epiſcopus Calvenſis definiens ſubſcripſi.

Ego Valentinus Herbotus epiſcopus Premiſlien. propria manu ſubſcripſi definiens natione Polonus.

Ego Fr. Petrus de Xaque ord. Praed. Hiſpanus, epiſcopus Niochenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Proſper Rebiba Meſſanen. epiſcopus Trojanus diffiniens ſubſcripſi.

Ego Melchior Alvarez de Voſmediano epiſcopus Guadixen. diffiniens ſubſcripſi.

Ego Hippolytus Rubeus Parmenſis, epiſcopus Cononienſis, et Papiae coadjutor diffiniens ſubſcribo.

Ego A. Sfortia electus Parmen. Romanus camerae apoſtolicae clericus ſubſcripſi.

Ego Didacus Deleon epiſcopus Columbrien. diffiniens ſubſcripſi.

Ego Annibal Saracenus Neapolitanus, epiſcopus Dei gratia Licienſis manu propria me ſubſcribo.

Ego Paulus Jovius Novocomenſis, epiſcopus Nucerinus definiens ſubſcripſi.

Ego Hieronymus Ragazzonus Venetus, epiſcopus Nazianzenus, et coadjutor Famaguſtanus definiens ſubſcripſi.

Ego Lutius Maranta Venuſinus, epiſcopus Lavellenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Simon Paſqua epiſcopus Lunenſis, et Sarzanenſis diffiniens ſubſcripſi.

Ego Theophilus Galluppi epiſcopus Oppidenſis diffiniens manu propria.

Ego Julius Simonetta epiſcopus Piſauren. definiens ſubſcripſi.

Ego Jacobus Guidius Volaterranus, epiſcopus Pennenſis, Adrienſisque diffiniens ſubſcripſi.

Ego Didacus Ramirez Sedenno epiſcopus Pampilonen. definiens ſubſcripſi.

Ego Franciſcus Delgado Hiſpanus, epiſcopus Lucenſis in regno Galleciae diffiniens ſubſcripſi.

Ego Jacobus Gilbertus Nogueras Hiſpanus Aragonius, Aliphanus epiſcopus definiens ſubſcripſi.

Ego Joannes Dominicus Annius epiſcopus Hipponen. coadjutor Bovien. diffiniens ſubſcripſi.

Ego Mattheus Priulus electus Emonien. diffiniens ſubſcripſi.

Ego Fabius Pignatellus Neapolitanus, epiſcopus Monopolitanus diffiniens ſubſcripſi.

Ego Francifcus Guarinus Civitatis Caftelli, epifcopus Imolen. diffiniens fubfcripfi.

Ego Thomas Obierllanthe epifcopus Roffen. diffiniens fubfcripfi.

Ego Francifcus Abondius Caftillionen. Mediolanenfis, epifcopus Bobienfis definiens fubfcripfi.

Ego Eugenius Oharet epifcopus Achiden. diffiniens fubfcripfi.

Ego Donaldus Magongail epifcopus Rapotenfis diffiniens fubfcripfi.

Ego Joannes Baptifta Sighicellius Bononien. epifcopus Faventinus diffiniens fubfcripfi.

Ego Sebaftianus Vantius de Arimino epifcopus Urbevetanus diffiniens huic S. Tridentinae fynodo fubfcripfi.

Ego Joannes Baptifta Lomellinus Meffanenfis, epifcopus Gardienfis diffiniens fubfcripfi.

Ego Auguftinus Mollignanus Vercellenfis, epifcopus Trivicanus diffiniens fubfcripfi.

Ego Carolus Grimaldus Genuenfis, epifcopus Sagonenfis diffiniens fubfcripfi.

Ego Fabritius Landrianus Mediolanen. epifcopus S. Marci propria manu fubfcripfi diffiniens.

Ego Bartholomaeus Farratinus Amerinus, epifcopus Amerinus diffiniens fubfcripfi manu propria.

Ego Petrus Fragus Aragonius, et Unicaftrenfis, epifcopus Ufellenfis, et Terrabbenfis in Sardinia diffiniens fubfcripfi.

Ego Hieronymus Gaddus Florentinus, electus Cortonen. mea manu diffiniens fubfcripfi.

Ego Francifcus Contarenus Venetus, epifcopus Paphenfis diffiniens manu propria fubfcripfi.

Ego Joannes Delphinus Venetus, epifcopus Torcellanus diffiniens fubfcripfi.

Ego Alexander Molus de Ballvifona dioecefis Comenfis, epifcopus Minorien. diffiniens manu propria fubfcripfi.

Ego F. Hieronymus Vielmius Venetus, epifcopus Argolicenfis fubfcripfi.

Ego Jacobus epifcopus Merchanenfis, et Trebinenfis, Ragufinus fubfcripfi.

Ego D. Hieronymus abbas Clarevallenfis his, quae de fide definita funt, credo, et fubfcripfi; his vero, quae ad politiam, et ecclefiae difciplinam pertinent, paratus fum obedire, propria manu.

Ego D. Simplicianus de Vultelina abbas S. Salvatoris congregationis Caffinenfis diffiniens manu propria me fubfcripfi.

Ego D. Stephanus Catanius Novarienfis abbas fanctae Mariae Gratiarum Placentinae dioecefis congregationis Caffinenfis diffiniens fubfcripfi.

Ego D. Auguftinus Lofcos Hifpanus abbas S. Benedicti de Ferraria congreg. Caffinen. diffiniens fubfcripfi.

Ego D. Eutychius Flander abbas S. Fortunati de Baffano congreg. Caffinen. diffiniens fubfcripfi.

Ego Claudius Lunevillanus determinatis de fide fubfcripfi: re-

formationi obediam, precatus a D. nostro Jesu Christo progressum ad meliora.

Ego Cosmas Damianus Hortolanus abbas B. Mariae Villae Bertrandi provinciae Tarraconen. subscripsi.

Ego Fr. Vincentius Justinianus Chiensis ord. fratrum Praedicatorum magister generalis diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Fr. Franciscus Ramoza Hispanus ordinis fratrum Minorum S. Francisci, generalis Minorum de observantia, diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Fr. Antonius de Sapientibus ab Augusta provincia generalis Minorum conventualium definiens subscripsi.

Ego Fr. Christophorus Patavinus ordinis fratrum eremitarum S. Augustini prior generalis definiens subscripsi manu propria.

Ego Fr. Joannes Baptista Milliovacca Astensis sacrae theologiae magister, ordinis Servorum beatae Mariae prior generalis diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Fr. Jo. Stephanus Facinus Cremonensis sacrae theologiae doctor, et provincialis indignus Lombardiae ordinis Carmelitarum, et vice-generalis ejusdem ordinis manu propria subscripsi.

Ego Jacobus Laynez Soc. Jesu praepositus generalis diffiniens subscripsi manu propria.

Ego Antonius Monthiarenus Demalzaret Sorbonicae familiae theologus pro R. D. meo Joanne episcopo Lexovien. procurator subscripsi.

Ego Ludovicus de Matha abbas S. Ambrosii dioecesis Bituricensis, procurator R. Domini mei Nicolai de Pelue archiepiscopi Senonensis, et Gabrielis de Bouvery Andegavensis, Petri Danesii Vauriensis, Caroli d'Espinay Dolensis, Philippi de Ber Venetensis, Petri de Val Sagiensis, Joannis Clausse Cenetensis, reverendissimorum dominorum meorum, qui legitime excusati a concilio discesserunt, subscripsi.

Ego Anna Delaigenal abbas de Bellayque Xaramontensis dioecesis procurator R. domini mei Guilielmi Dananson archiepiscopi Ebredunensis, et Eustachii de Belay Parisiensis, Francisci Valette Vabriensis, Joannis Maruilier Aurelianensis, Antonii Lecirier Abricensis, Delaubespine Lemovicensis, Stephani Boniffier Carispotensis, reverendissimorum dominorum meorum episcoporum, qui legitime excusati a concilio discesserunt, subscripsi.

Ego Didacus Paiva pandrade Lusitanus, procurator R. D. Gonçali Pynherio episcopi Visiensis subscripsi.

Ego Melchior Cornelius Lusitanus, procurator reverendissimi domini James ab Alencastro episcopi Septensis subscripsi.

Ego doctor Petrus Cumelius Hispanus canonicus Malacitanus subscripsi pro R. episcopo Malacitano, ac R. archiepiscopo Hispalensi supremo censore fidei in regnis Hispaniarum

Ego Fr. Franciscus Orantes Hispanus pro R. D. episcopo Palentino subscripsi.

Ego Georgius Hochenuarter theologiae doctor pro R. Ill. principe, et domino; domino episcopo Basilensi subscripsi.

Ego Fr. Franciscus Forerius Lusitanus, sacrae theologiae pro-

feffor, procurator R. domini Joannis de Mello epifcopi Silvienfis fubfcripfi.

Ego Francifcus Jancho magifter, et doctor in facra theologia cathedraticus in Salmaticenfi univerfitate, procurator R. archiepifcopi Hifpalenfis, fubfcripfi etiam nomine R. Allepus archiepifcopi Sacarenfis.

Ego Fr. Joannes a Ludegna S. theologiae profeffor, procurator R. domini epifcopi Siguntini fubfcripfi.

Ego Gafpar Lazdillus Villalpandeus Segobien. doctor theologus, ut procurator D. Alvari Mendozae epifcopi Abulenfis confentiens his, quae funt acta, fubfcripfi.

Ego Michael Thomafius decretorum doctor, domini Francifci Thomafii epifcopi Ampuriea. et Civitatenfis provinciae Turritanae in Sardinia procurator fubfcripfi, et pro D. Michaele Torrella epifcopo Anagnino.

Ego Didacus Sobagnos Hifpanus in theologia doctor, archidiaconus de Villameriel, et canonicus in ecclefia Legionen. ut procurator Ill., et R. DD. Chriftophori de Rofas, et Sandoval epifcopi Pafcen. qui modo eft Corduvenfis, confentiens his, quae funt acta, fubfcripfi manu propria.

Ego Alfonfus de Salmeron theologus Societatis Jefu, et procurator Ill., et R. D. Othonis Truches cardinalis, et epifcopi Auguftani confentiens fubfcripfi.

Ego Joannes de Polanco theologus Societatis Jefu, et procurator ejusdem Ill., ac R. cardinalis, et epifcopi Auguftani confentiens fubfcripfi.

Ego Petrus Fontanus doctor in facra theologia, et procurator illuftriffimi, ac reverendiffimi domini, domini in Chrifto patris Caroli Cerdani, Dei, et apoftolicae fedis gratia abbatis monafterii beatae Mariae de Veruela ordinis Ciftercienfis vocatus ad publicum, et oecumenicum totius orbis fubfcripfi manu propria.

Joannes Delgadus canonicus vicem agens domini mei Joannis de fancto Aemiliano epifcopi Tudenfis fubfcripfi.

Nicolaus Cromerus J. U. doctor canonicus Vratiflavienfis, et Olomucenfis, procurator reverendiffimi D. Marci Olomucenfis, et per totam Moraviam epifcopi.

CONFIRMATIO CONCILII.

Nos Alexander, fancti Laurentii in Damafo diaconus cardinalis de Farnefio, S. R. E. vicecancellarius, fidem facimus, et atteftamur, qualiter hodie, die Mercurii, XXVI. Januarii, M.D.LXIV., pontificatus fanctiffimi D. noftri D.[1]) Pii, divina providentia papae quarti, anno quinto, in confiftorio fecreto, apud S.

1) noftri D. *om. Hard.*

Petrum, reverendiſſimi DD. mei, cardinales Moronus, et Simoneta, nuper reverſi a ſacro concilio Tridentino, cui uti ſedis apoſtolicae legati praeerant, petierunt ab eodem ſanctiſſimo D. noſtro ut infra.

Beatiſſime pater, in decreto ſuper fine concilii oecumenici Tridentini, pridie nonas Decembris praeteriti publicato, ſtatutum fuit, ut per ſanctitatis veſtrae, et ſanctae ſedis apoſtolicae legatos, et praeſidentes peteretur nomine dicti concilii a ſanctitate veſtra confirmatio omnium, et ſingulorum, quae tam ſub fel. rec. Paulo III., et Julio III., quam ſub ſanctitate veſtra in eo decreta, et definita ſunt. Quapropter nos Joannes cardinalis Moronus, et Ludovicus cardinalis Simoneta, qui tunc legati, et praeſidentes eramus, volentes exequi quod in dicto decreto ſtabilitum fuit, humiliter petimus nomine dicti concilii oecumenici [2]) Tridentini, ut ſanctitas veſtra dignetur confirmare omnia, et ſingula, quae tam ſub fel. rec. Paulo III., et Julio III., quam ſub ſanctitate veſtra in eo decreta, et definita ſunt.

Quibus auditis, ſanctitas ſua, viſo, et lecto tenore dicti decreti, et habitis votis reverendiſſimorum DD. meorum cardinalium, reſpondit per haec verba.

Petitioni, nomine concilii oecumenici Tridentini ſuper ejus confirmatione per dictos legatos nobis factae, annuentes, omnia, et ſingula, quae in dicto concilio tam ſub fel. rec. Paulo III., et Julio III., praedeceſſoribus noſtris, quam pontificatus noſtri tempore decreta, et definita ſunt, auctoritate apoſtolica, etiam de venerabilium fratrum noſtrorum cardinalium conſilio, et aſſenſu, matura cum illis deliberatione praehabita, confirmamus, atque ab omnibus Chriſti fidelibus recipi, et inviolabiliter obſervari mandamus, in nomine Patris, et Filii, et Spiritus ſancti, Amen.

Ita eſt.

Alex. Cardinalis Farneſius, vicecancellarius.

---

2) oecumenici *om. ead.*

BULLA S. D. N. PII,
divina providentia
PAPAE QUARTI,

SUPER CONFIRMATIONE OECUMENICI GENERALIS CONCILII TRIDENTINI.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Benedictus [n]) Deus, et pater Domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui, respicere dignatus ecclesiam suam sanctam, tot procellis et tempestatibus agitatam, atque vexatam, et gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit, optatoque remedio. Ad plurimas, et perniciosissimas haereses exstirpandas, ad corrigendos mores, et restituendam ecclesiasticam disciplinam, ad pacem, et concordiam Christiani populi procurandam indictum jam pridem in civitatem Tridentinam oecumenicum, et generale concilium a piae memoriae Paulo III., praedecessore nostro, et sessionibus aliquot habitis coeptum fuerat: ab ejus autem successore Julio in eandem [1]) urbem revocatum, post alias sessiones celebratas, variis impedimentis, et difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potuerat: itaque diutius intermissum fuerat, non sine maximo moerore piorum [2]) omnium; cum quotidie magis ecclesia ejusmodi remedium imploraret. Nos autem post susceptum sedis apostolicae regimen, tam necessarium, ac salutare opus, sicut pastoralis solicitudo monebat, divinae misericordiae fiducia perficere aggressi, adjuti pio studio carissimi in Christo filii nostri Ferdinandi Romanorum imperatoris electi, et aliorum Christianorum regum, rerumpublicarum, ac principum, tandem consecuti sumus, quod nec diurnis, nec nocturnis curis elaborare destitimus, quodque a [o]) Patre luminum assidue precati sumus. Cum enim eam in urbem undique ex Christiani nominis nationi-

---

1) eam *Hard.* — 2) piorum *om. ead.*

n) 2 Cor. 1, 3. — o) Jac. 1, 17.

bus conveniſſet, noſtris convocata litteris, et ſua etiam ipſorum pietate excitata, epiſcoporum, et aliorum inſignium praelatorum maxima, et oecumenico concilio digna frequentia, praeter plurimos alios pios, et ſacrarum litterarum ſcientia, divinique, et humani juris cognitione praeſtantes viros, praeſidentibus ipſi ſynodo ſedis apoſtolicae legatis, nobis adeo concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus ſedi apoſtolicae proprie reſervatis liberum ipſi concilio arbitrium per litteras, ad legatos noſtros ſcriptas, ultro permiſerimus, quae de ſacramentis, et aliis rebus, quae quidem neceſſariae viſae ſint, tractanda, definienda, et ſtatuenda reſtabant, ad confutandas haereſes, ad tollendos abuſus, et emendandos mores, a ſacroſancta ſynodo ſumma libertate, diligentiaque tractata, et accurate, ac mature admodum definita, explicata, ſtatuta ſunt. Quibus rebus perfectis, concilium tanta omnium, qui illi interfuerunt, concordia peractum fuit, ut conſenſum eum plane a Domino effectum fuiſſe conſtiterit; p) idque in noſtris, atque omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam ſingulari Dei munere ſupplicationes ſtatim in alma hac urbe indiximus, quae magna cleri, et populi pietate celebratae fuerunt; laudesque, et gratias divinae majeſtati merito perſolvendas curavimus; cum ejusmodi concilii exitus ſpem magnam, et prope certam attulerit fore, ut majores in dies fructus ad eccleſiam ex ipſius decretis, conſtitutionibusque perveniant. Cum autem ipſa ſancta ſynodus pro ſua erga ſedem apoſtolicam reverentia, antiquorum etiam conciliorum veſtigiis inhaerens, decretorum ſuorum omnium, quae noſtro, et praedeceſſorum noſtrorum tempore facta ſunt, q) confirmationem a nobis petierit, decreto de ea re in publica ſeſſione facto: Nos, ex legatorum litteris prius, deinde poſt reditum eorum ex iis, quae ſynodi nomine diligenter retulerunt, poſtulatione ipſius ſynodi cognita, habita ſuper hac re cum venerabilibus fratribus noſtris, ſanctae Romanae eccleſiae cardinalibus, deliberatione matura, ſanctique Spiritus in primis auxilio invocato, cum ea decreta omnia catholica, et populo Chriſtiano utilia, ac ſalutaria eſſe cognoviſ-

p) Pſ. 117, 23. — q) In fine ultimae ſeſſionis.

BULLA S. D. N. PII,
divina providentia
PAPAE QUARTI,

SUPER CONFIRMATIONE OECUMENICI GENERALIS CONCILII TRIDENTINI.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Benedictus n) Deus, et pater Domini nostri Jesu Christi, pater misericordiarum, et Deus totius consolationis, qui, respicere dignatus ecclesiam suam sanctam, tot procellis et tempestatibus agitatam, atque vexatam, et gravius in dies laborantem, apto tandem ei subvenit, optatoque remedio. Ad plurimas, et perniciosissimas haereses exstirpandas, ad corrigendos mores, et restituendam ecclesiasticam disciplinam, ad pacem, et concordiam Christiani populi procurandam indictum jam pridem in civitatem Tridentinam oecumenicum, et generale concilium a piae memoriae Paulo III., praedecessore nostro, et sessionibus aliquot habitis coeptum fuerat: ab ejus autem successore Julio in eandem [1]) urbem revocatum, post alias sessiones celebratas, variis impedimentis, et difficultatibus objectis, ne tum quidem peragi potuerat: itaque diutius intermissum fuerat, non sine maximo moerore piorum [2]) omnium; cum quotidie magis ecclesia ejusmodi remedium imploraret. Nos autem post susceptum sedis apostolicae regimen, tam necessarium, ac salutare opus, sicut pastoralis solicitudo monebat, divinae misericordiae fiducia perficere aggressi, adjuti pio studio carissimi in Christo filii nostri Ferdinandi Romanorum imperatoris electi, et aliorum Christianorum regum, rerumpublicarum, ac principum, tandem consecuti sumus, quod nec diurnis, nec nocturnis curis elaborare destitimus, quodque a o) Patre luminum assidue precati sumus. Cum enim eam in urbem undique ex Christiani nominis nationi-

---

1) eam *Hard.* — 2) piorum *om. ead.*

n) 2 Cor. 1, 3. — o) Jac. 1, 17.

bus conveniſſet, noſtris convocata litteris, et ſua etiam ipſorum pietate excitata, epiſcoporum, et aliorum inſignium praelatorum maxima, et oecumenico concilio digna frequentia, praeter plurimos alios pios, et ſacrarum litterarum ſcientia, divinique, et humani juris cognitione praeſtantes viros, praeſidentibus ipſi ſynodo ſedis apoſtolicae legatis, nobis adeo concilii libertati faventibus, ut etiam de rebus ſedi apoſtolicae proprie reſervatis liberum ipſi concilio arbitrium per litteras, ad legatos noſtros ſcriptas, ultro permiſerimus, quae de ſacramentis, et aliis rebus, quae quidem neceſſariae viſae ſint, tractanda, definienda, et ſtatuenda reſtabant, ad confutandas haereſes, ad tollendos abuſus, et emendandos mores, a ſacroſancta ſynodo ſumma libertate, diligentiaque tractata, et accurate, ac mature admodum definita, explicata, ſtatuta ſunt. Quibus rebus perfectis, concilium tanta omnium, qui illi interfuerunt, concordia peractum fuit, ut conſenſum eum plane a Domino effectum fuiſſe conſtiterit; p) idque in noſtris, atque omnium oculis valde mirabile fuerit. Pro quo tam ſingulari Dei munere ſupplicationes ſtatim in alma hac urbe indiximus, quae magna cleri, et populi pietate celebratae fuerunt; laudesque, et gratias divinae majeſtati merito perſolvendas curavimus; cum ejusmodi concilii exitus ſpem magnam, et prope certam attulerit fore, ut majores in dies fructus ad eccleſiam ex ipſius decretis, conſtitutionibusque perveniant. Cum autem ipſa ſancta ſynodus pro ſua erga ſedem apoſtolicam reverentia, antiquorum etiam conciliorum veſtigiis inhaerens, decretorum ſuorum omnium, quae noſtro, et praedeceſſorum noſtrorum tempore facta ſunt, q) confirmationem a nobis petierit, decreto de ea re in publica ſeſſione facto: Nos, ex legatorum litteris prius, deinde poſt reditum eorum ex iis, quae ſynodi nomine diligenter retulerunt, poſtulatione ipſius ſynodi cognita, habita ſuper hac re cum venerabilibus fratribus noſtris, ſanctae Romanae eccleſiae cardinalibus, deliberatione matura, ſanctique Spiritus in primis auxilio invocato, cum ea decreta omnia catholica, et populo Chriſtiano utilia, ac ſalutaria eſſe cognoviſ-

---

p) Pſ. 117, 23. — q) In fine ultimae ſeſſionis.

semus, ad Dei omnipotentiae laudem, de eorundem fratrum nostrorum consilio, et assensu, in consistorio nostro secreto illa omnia, et singula auctoritate apostolica hodie confirmavimus, et ab omnibus Christi fidelibus suscipienda, ac servanda esse decrevimus; sicut harum quoque litterarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, et suscipi, observarique decernimus. Mandamus autem in virtute sanctae obedientiae, et sub poenis a sacris canonibus constitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio nostro infligendis, universis, et singulis venerabilibus fratribus nostris, patriarchis, archiepiscopis, episcopis, et aliis quibusvis ecclesiarum praelatis, cujuscumque status, gradus, ordinis, et dignitatis sint, etiam si cardinalatus honore praefulgeant, ut eadem decreta, et statuta in ecclesiis suis, civitatibus, et dioecesibus, in judicio, et extra judicium diligenter observent, et a subditis quisque suis, ad quos quomodolibet pertinent, inviolabiliter faciant observari: contradictores quoslibet, et contumaces, per sententias, censuras, et poenas ecclesiasticas, etiam in ipsis decretis contentas, appellatione postposita, compescendo: invocato etiam, si opus fuerit, brachii saecularis auxilio. Ipsum vero carissimum filium nostrum imperatorem electum, ceterosque reges, respublicas, ac principes Christianos monemus, et per viscera misericordiae domini nostri Jesu Christi obtestamur, ut, qua pietate concilio per oratores suos affuerunt, eadem pietate, ac pari studio, divini honoris, et populorum suorum salutis causa, pro sedis quoque apostolicae, et sacrae synodi reverentia, ad ejusdem concilii exequenda, et observanda decreta praelatis, cum opus fuerit, auxilio, et favore suo adsint, neque adversantes sanae, ac salutari concilii doctrinae opiniones a populis ditionis suae recipi permittant, sed eas penitus interdicant. Ad vitandum [3] praeterea perversionem, et confusionem, quae oriri posset, si unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta concilii commentarios, et interpretationes suas edere; apostolica auctoritate inhibemus omnibus, tam ecclesiasticis personis, cujuscumque sint ordinis, condi-

3) vitandam *Hard.*, *Rom.* *M.* *et al.*

tionis, et gradus, quam laicis, quocumque honore, ac potestate praeditis, praelatis quidem sub interdicti ingressus ecclesiae, aliis vero, quicumque fuerint, sub excommunicationis latae sententiae poenis, ne quis sine auctoritate nostra audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumve omnino interpretationis genus super ipsius concilii decretis quocumque modo edere, aut quidquam quocumque nomine, etiam sub praetextu majoris decretorum corroborationis, aut executionis, aliove quaesito colore, statuere. Si cui vero in eis aliquid obscurius dictum, et statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua egere visum fuerit; [r]) ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad sedem videlicet apostolicam, omnium fidelium magistram, cujus auctoritatem [s]) etiam ipsa sancta synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates, et controversias, si quae ex eis decretis ortae fuerint, nobis declarandas, et decidendas, quemadmodum ipsa quoque sancta synodus decrevit, reservamus, parati, sicut ea de nobis merito confisa est, omnium provinciarum necessitatibus ea ratione, quae commodior nobis visa fuerit, providere: decernentes nihilominus irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ut haec autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excusatione ignorationis uti possit: volumus, et mandamus, ut hae litterae per aliquos curiae nostrae cursores in basilica Vaticana principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, tunc, cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam et clara voce recitentur, et postquam recitatae fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque cancellariae apostolicae, et in loco solito campi Florae affigantur; ibique, ut legi, et omnibus innotescere possint, aliquantisper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma urbe ad impressionem tradantur, quo commodius per Christiani nominis provincias, et regna divulgari possint. Transsumptis quoque earum, quae

---

r) Deut. 17, 8. — s) Sess. XXV. cap. de recip. et observ. decr. conc.

manu alicujus publici notarii fcripta, fubfcriptave, et figillo, ac fubfcriptione alicujus perfonae, in dignitate ecclefiaftica conftitutae, munita fuerint, fidem fine ulla dubitatione haberi, mandamus, atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noftrae confirmationis, monitionis, inhibitionis, refervationis, voluntatis, mandatorum et decretorum infringere, vel ei aufu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praefumpferit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli, Apoftolorum ejus, fe noverit incurfurum. Dat. Romae, apud fanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae millefimo quingentefimo fexagefimo quarto [4]), feptimo Kalend. Februarii, pontificatus noftri anno quinto.

Ego Pius, catholicae ecclefiae epifcopus.
Ego F. card. Pifanus, epifcopus Oftien. Decanus.
Ego Fed. card. Caefius, epifcopus Portuen.
Ego Jo. card. Moronus, epifcopus Tufculan.
Ego A. card. Farnefius, vicecanc. epifcopus Sab.

. . . .

. . . .

Ego R. card. S. Angeli, major poeniten.

. . . .

. . . .

. . . .

Ego Jo. card. S. Vitalis.
Ego Jo. Michael, card. Saracenus.

. . . .

Ego Jo. Bapt. Cicada, card. S. Clementis.
Ego Scipio, card. Pifarum.
Ego Jo. card. Reomanus [5]).
Ego F. M. G. card. Alexandrinus.
Ego [6]) Clemens, card. Araecaeli.
Ego Ja. card. Sabellus.

. . . .

. . . .

Ego B. card. Salviatus.
Ego Ph. card. Aburd.

---

4) *Aliae editt. male:* tertio. — 5) *Aliae:* Reumanus *al.* Romanus. — 6) *Hard. et Chif. add.* F.

quarto, quintodecimo kal. Augufti, pontificatus noftri anno quinto.

Fed. card. Caefius.
Cae. Glorierius.
H. Cumyn.

Regiftrata apud Caefarem fecretarium.

Anno a nativitate Domini millefimo quingentefimo fexagefimo quarto, indictione feptima [4]), die vero vigefima menfis Julii, pontificatus fanctiffimi in Chrifto patris, et domini noftri domini Pii, divina providentia papae IV. anno quinto, retrofcriptae litterae affixae, lectae et publicatae fuerunt in valvis bafilicarum principis Apoftolorum de urbe, et fancti Joannis Lateranen. necnon cancellariae apoftolicae, et in acie campi Florae. Per nos Jacobum Carra, et Julium Parinum, praelibati S. D. N. papae curfores.

Antonius Clerici, magifter curforum.

MOTUS PROPRIUS S. D. N. D. PII, DIVINA PROVIDENTIA PAPAE IV.

Per quem deputantur octo cardinales, qui faciant obfervari reformationes ab ipfo editas, necnon decreta facri oecumenici, et generalis concilii Tridentini.

PIUS PAPA IV.

Motu proprio, etc. Alias nos [1]) nonnullas conftitutiones, et ordinationes, reformationem majoris poenitentiarii, ac facrae poenitentiariae noftrae, ac vicarii noftri, ac ejus officii, necnon camerarii, et camerae apoftolicae, ac illius caufarum auditoris, necnon palatii apoftolici caufarum auditorum, ac gubernatoris, et capitolinae curiarum, et contradictarum, aliorumque almae urbis noftrae, ac Romanae curiae tribunalium, et officiorum concernentes, edidimus: quae tamen (ut intelleximus) ab eorumdem officiorum, et tribunalium praefectis, ac officialibus minus diligenter obfervantur. Cum autem enixae

4) indict. feptima *om. Hard.* — 1) nos *om. ead.*

dos celebrandas, ad ſacros ordines ſuscipiendos, ad religionem profitendam, ad parochiales eccleſias, aliaque beneficia eccleſiaſtica, quae ejusdem concilii decretis retineri prohibitum ſit, reſignanda, et ad complures res [2]) hujusmodi exſequendas; ac alias omnes ad praedictam reformationem jusque poſitivum tantum ſpectantes, quae obſervari aut evitari debeant [3]). Nos itaque, ut omnis controverſia dubitatioque tollatur, motu proprio eam rem, prout rationi, juri et aequitati convenire cenſuimus, duximus declarandam. Nam etſi ipſius concilii decreta etiam de venerabilium fratrum noſtrorum ſanctae Romanae eccleſiae cardinalium conſilio et aſſenſu in conſiſtorio noſtro ſecreto confirmata a nobis fuerunt ſub finem menſis Januarii, et ab eo etiam tempore apud hanc ſanctam ſedem obſervari coeperunt: quia tamen non parum temporis in eis Romae diligenter emendateque imprimendis neceſſario conſumptum fuit, et jure etiam communi ſancitum eſt, ut conſtitutiones novae vim non niſi poſt certum tempus obtineant; aequum nobis et juſtum viſum eſt, praedicta decreta omnia ad dictam reformationem jusque poſitivum dumtaxat ſpectantia a kalend. Maji proxime praeteriti omnes obligare coepiſſe, neque poſt eam diem excuſationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam. Atque ita apoſtolica auctoritate declaramus ac definimus, et ab omnibus judicari debere mandamus atque ſtatuimus. Decernentes irritum et inane, ſi quid ſecus a quoquam quacumque dignitate, auctoritate et poteſtate praedito contigerit judicari. Non obſtantibus conſtitutionibus et ordinationibus apoſtolicis, aliisque in contrarium facientibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtrae declarationis, definitionis, mandati, ſtatuti et decreti, infringere; vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praeſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romae, apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae milleſimo quingenteſimo ſexageſimo

2) res *om. Hard.* — 3) debent *ead.*

quarto, quintodecimo kal. Augufti, pontificatus noftri anno quinto.

Fed. card. Caefius.
Cae. Glorierius.
H. Cumyn.

Regiftrata apud Caefarem fecretarium.

Anno a nativitate Domini millefimo quingentefimo fexagefimo quarto, indictione feptima [4]), die vero vigefima menfis Julii, pontificatus fanctiffimi in Chrifto patris, et domini noftri domini Pii, divina providentia papae IV. anno quinto, retrofcriptae litterae affixae, lectae et publicatae fuerunt in valvis bafilicarum principis Apoftolorum de urbe, et fancti Joannis Lateranen. necnon cancellariae apoftolicae, et in acie campi Florae. Per nos Jacobum Carra, et Julium Parinum, praelibati S. D. N. papae curfores.

Antonius Clerici, magifter curforum.

MOTUS PROPRIUS S. D. N. D. PII, DIVINA PROVIDENTIA PAPAE IV,

Per quem deputantur octo cardinales, qui faciant obfervari reformationes ab ipfo editas, necnon decreta facri oecumenici, et generalis concilii Tridentini.

PIUS PAPA IV.

Motu proprio, etc. Alias nos [1]) nonnullas conftitutiones, et ordinationes, reformationem majoris poenitentiarii, ac facrae poenitentiariae noftrae, ac vicarii noftri, ac ejus officii, necnon camerarii, et camerae apoftolicae, ac illius caufarum auditoris, necnon palatii apoftolici caufarum auditorum, ac gubernatoris, et capitolinae curiarum, et contradictarum, aliorumque almae urbis noftrae, ac Romanae curiae tribunalium, et officiorum concernentes, edidimus: quae tamen (ut intelleximus) ab eorumdem officiorum, et tribunalium praefectis, ac officialibus minus diligenter obfervantur. Cum autem enixae

4) indict. feptima *om. Hard.* — 1) nos *om. ead.*

noſtrae voluntatis ſit, ut illa, et pariter decreta ſacri concilii Tridentini, in his, quae ad eorum officia ſpectant, ab eisdem omnino obſerventur: Nos propterea conſiderantes, parum eſſe, jura condere, niſi ſint, qui ea executioni demandari faciant, et in praemiſſis, prout ex debito paſtoralis officii nobis (meritis licet imparibus) injuncti obligamur, ſalubriter et utiliter providere, praefatasque conſtitutiones, et ordinationes, ac decreta concilii, quas et quae hic haberi volumus pro expreſſis, inviolabiliter obſervari volentes: venerabili fratri noſtro Joanni epiſcopo Tuſculan. Morono, Jo. Michaeli ſanctae Anaſtaſiae Saraceno, ac Jo. Baptiſtae S. Clementis Cicadae, necnon Michaeli S. Sabinae Alexandrino, Clementi S. Mariae in ara caeli, et Ludovico ſancti Cyriaci in Thermis Simonettae, ac Carolo ſancti Martini in montibus Borromaeo presbyteris, necnon Vitellotio S. Mariae in porticu Vitellio nuncupatis, titulorum, diacono cardinalibus committimus, et mandamus: quatenus ipſi, ſeu eorum major pars, conjunctim, vel diviſim, eorum arbitrio, ;etiam tamquam executores dictarum litterarum, conſtitutionum, et decretorum praedictorum conſtitutiones, et ordinationes, ac decreta praefata juxta tenores eorum, ac litterarum deſuper confectarum, per quoscumque poenitentiariae, vicariae et camerae, ac rotae curiarum, ac tribunalium praedictorum judices et officiales, ſub excommunicationis latae ſententiae, ac privationis officiorum, et aliis eisdem cardinalibus bene viſis, etiam pecuniarum, eo ipſo incurrendis poenis, firmiter obſervari faciant, et cum effectu: niſi, tam in executione dictorum decretorum concilii, quam dictarum litterarum noſtrarum, aliqua dubietas, aut difficultas emerſerit: quo caſu ad nos referant, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſaecularis, ad [2]) eos, qui litteris, et decretis praedictis, et eorumdem cardinalium mandatis non paruerint, ex tunc, prout ex eadem die, et e contra, illorum officiis privatos, necnon ad illa, et alia Romanae curiae officia in poſterum obtinenda inhabiles, ac ipſis ab eisdem officiis ſic privatis, illa tamquam per privationem vacantia a datario noſtro

2) ac *pro* ad *Hard.*

vendi, et a quibusvis perſonis idoneis pro pretio convenienti emi, libere et licite poſſe auctoritate noſtra curent, nuncient, decernant ac declarent, prout nos harum ſerie nunciamus, decernimus, et declaramus. Non obſtantibus quibusvis conſtitutionibus, et ordinationibus apoſtolicis, ac poenitentiariae, et curiarum; nec non tribunalium praedictorum ſtatutis, etc. etiam juramento, etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis, et litteris apoſtolicis, illis, ac dictis officialibus et tribunalibus ſub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis clauſulis et decretis, etiam motu ſimili, etc. et alias quomodocumque conceſſis, etc. Quibus omnibus, etc. illorum tenores, etc. hac vice latiſſime derogamus, eaque adverſus praemiſſa nullatenus ſuffragari volumus: ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet motu proprio I.

Datum Romae apud ſanctum Marcum, quarto nonas Auguſti, anno quinto.

BULLA S. D. N. D. PII PAPAE IV.

REVOCATORIA PRIVILEGIORUM,

exemptionum, immunitatum, facultatum, conſervatoriarum, indultorum, confeſſionalium, Maris magni, et aliarum quarumcumque ſimilium gratiarum, quibuscumque locis et perſonis conceſſarum; in his, in quibus ſtatutis et decretis ſacri concilii Tridentini contrariantur.

Pius Epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In principis Apoſtolorum ſede, meritis licet imparibus, divina diſpoſitione conſtituti, nihil neque univerſali eccleſiae, curae et ſollicitudini noſtrae commiſſae, ſalubrius, neque injuncto nobis apoſtolicae ſervitutis officio decentius praeſtare poſſumus, quam quod providentiae noſtrae miniſterio oecumenicum concilium Tridentinum, ſicut noſtris potiſſimum auſpiciis, ſummaque ſanctorum patrum concordia, per Dei miſericordiam feliciter abſolutum fuit: ita, per univerſos,

ſemus, ad Dei omnipotentis laudem, de eorundem fratrum noſtrorum conſilio, et aſſenſu, in conſiſtorio noſtro ſecreto illa omnia, et ſingula auctoritate apoſtolica hodie confirmavimus, et ab omnibus Chriſti fidelibus ſuscipienda, ac ſervanda eſſe decrevimus; ſicut harum quoque litterarum tenore ad clariorem omnium notitiam confirmamus, et ſuscipi, obſervarique decernimus. Mandamus autem in virtute ſanctae obedientiae, et ſub poenis a ſacris canonibus conſtitutis, aliisque gravioribus, etiam privationis, arbitrio noſtro infligendis, univerſis, et ſingulis venerabilibus fratribus noſtris, patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, et aliis quibusvis eccleſiarum praelatis, cujuscumque ſtatus, gradus, ordinis, et dignitatis ſint, etiam ſi cardinalatus honore praefulgeant, ut eadem decreta, et ſtatuta in eccleſiis ſuis, civitatibus, et dioeceſibus, in judicio, et extra judicium diligenter obſervent, et a ſubditis quisque ſuis, ad quos quomodolibet pertinent, inviolabiliter faciant obſervari: contradictores quoslibet, et contumaces, per ſententias, cenſuras, et poenas eccleſiaſticas, etiam in ipſis decretis contentas, appellatione poſtpoſita, compeſcendo: invocato etiam, ſi opus fuerit, brachii ſaecularis auxilio. Ipſum vero cariſſimum filium noſtrum imperatorem electum, ceterosque reges, respublicas, ac principes Chriſtianos monemus, et per viſcera miſericordiae domini noſtri Jeſu Chriſti obteſtamur, ut, qua pietate concilio per oratores ſuos affuerunt, eadem pietate, ac pari ſtudio, divini honoris, et populorum ſuorum ſalutis cauſa, pro ſedis quoque apoſtolicae, et ſacrae ſynodi reverentia, ad ejusdem concilii exequenda, et obſervanda decreta praelatis, cum opus fuerit, auxilio, et favore ſuo adſint, neque adverſantes ſanae, ac ſalutari concilii doctrinae opiniones a populis ditionis ſuae recipi permittant, ſed eas penitus interdicant. Ad vitandum [3]) praeterea perverſionem, et confuſionem, quae oriri poſſet, ſi unicuique liceret, prout ei liberet, in decreta concilii commentarios, et interpretationes ſuas edere; apoſtolica auctoritate inhibemus omnibus, tam eccleſiaſticis perſonis, cujuscumque ſint ordinis, condi-

---

3) vitaudam *Hard.*, *Rom.* *M.* *et al.*

tionis, et gradus, quam laicis, quocumque honore, ac poteſtate praeditis, praelatis quidem ſub interdicti ingreſſus eccleſiae, aliis vero, quicumque fuerint, ſub excommunicationis latae ſententiae poenis, ne quis ſine auctoritate noſtra audeat ullos commentarios, gloſſas, annotationes, ſcholia, ullumve omnino interpretationis genus ſuper ipſius concilii decretis quocumque modo edere, aut quidquam quocumque nomine, etiam ſub praetextu majoris decretorum corroborationis, aut executionis, aliove quaeſito colore, ſtatuere. Si cui vero in eis aliquid obſcurius dictum, et ſtatutum fuiſſe, eamque ob cauſam interpretatione, aut deciſione aliqua egere viſum fuerit; r) aſcendat ad locum, quem Dominus elegit, ad ſedem videlicet apoſtolicam, omnium fidelium magiſtram, cujus auctoritatem s) etiam ipſa ſancta ſynodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates, et controverſias, ſi quae ex eis decretis ortae fuerint, nobis declarandas, et decidendas, quemadmodum ipſa quoque ſancta ſynodus decrevit, reſervamus, parati, ſicut ea de nobis merito confiſa eſt, omnium provinciarum neceſſitatibus ea ratione, quae commodior nobis viſa fuerit, providere: decernentes nihilominus irritum, et inane, ſi ſecus ſuper his a quoquam quavis auctoritate ſcienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ut haec autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excuſatione ignorationis uti poſſit: volumus, et mandamus, ut hae litterae per aliquos curiae noſtrae curſores in baſilica Vaticana principis Apoſtolorum, et in eccleſia Lateranenſi, tunc, cum in eis populus, ut miſſarum ſolemnibus interſit, congregari ſolet, palam et clara voce recitentur, et poſtquam recitatae fuerint, ad valvas earum eccleſiarum, itemque cancellariae apoſtolicae, et in loco ſolito campi Florae affigantur; ibique, ut legi, et omnibus innoteſcere poſſint, aliquantiſper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma urbe ad impreſſionem tradantur, quo commodius per Chriſtiani nominis provincias, et regna divulgari poſſint. Transſumptis quoque earum, quae

---

r) Deut. 17, 8. — s) Seſſ. XXV. cap. de recip. et obſerv. decr. conc.

manu alicujus publici notarii ſcripta, ſubſcriptave, et ſigillo, ac ſubſcriptione alicujus perſonae, in dignitate eccleſiaſtica conſtitutae, munita fuerint, fidem ſine ulla dubitatione haberi, mandamus, atque decernimus. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtrae confirmationis, monitionis, inhibitionis, reſervationis, voluntatis, mandatorum et decretorum infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praeſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri, et Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Dat. Romae, apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto [4]), ſeptimo Kalend. Februarii, pontificatus noſtri anno quinto.

Ego Pius, catholicae eccleſiae epiſcopus.
Ego F. card. Piſanus, epiſcopus Oſtien. Decanus.
Ego Fed. card. Caeſius, epiſcopus Portuen.
Ego Jo. card. Moronus, epiſcopus Tuſculan.
Ego A. card. Farneſius, vicecanc. epiſcopus Sab.
. . . .
. . . .
Ego R. card. S. Angeli, major poeniten.
. . . .
. . . .
. . . .
Ego Jo. card. S. Vitalis.
Ego Jo. Michael, card. Saracenus.
. . . .
Ego Jo. Bapt. Cicada, card. S. Clementis.
Ego Scipio, card. Piſarum.
Ego Jo. card. Reomanus [5]).
Ego F. M. G. card. Alexandrinus.
Ego [6]) Clemens, card. Araecaeli.
Ego Ja. card. Sabellus.
. . . .
. . . .
Ego B. card. Salviatus.
Ego Ph. card. Aburd.

---

4) *Aliae editt. male:* tertio. — 5) *Aliae:* Reumanus *al.* Romanus. — 6) *Hard. et Chif. add.* F.

tionis, et gradus, quam laicis, quocumque honore, ac potestate praeditis, praelatis quidem sub interdicti ingressus ecclesiae, aliis vero, quicumque fuerint, sub excommunicationis latae sententiae poenis, ne quis sine auctoritate nostra audeat ullos commentarios, glossas, annotationes, scholia, ullumve omnino interpretationis genus super ipsius concilii decretis quocumque modo edere, aut quidquam quocumque nomine, etiam sub praetextu majoris decretorum corroborationis, aut executionis, aliove quaesito colore, statuere. Si cui vero in eis aliquid obscurius dictum, et statutum fuisse, eamque ob causam interpretatione, aut decisione aliqua egere visum fuerit; r) ascendat ad locum, quem Dominus elegit, ad sedem videlicet apostolicam, omnium fidelium magistram, cujus auctoritatem s) etiam ipsa sancta synodus tam reverenter agnovit. Nos enim difficultates, et controversias, si quae ex eis decretis ortae fuerint, nobis declarandas, et decidendas, quemadmodum ipsa quoque sancta synodus decrevit, reservamus, parati, sicut ea de nobis merito confisa est, omnium provinciarum necessitatibus ea ratione, quae commodior nobis visa fuerit, providere: decernentes nihilominus irritum, et inane, si secus super his a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit attentari. Ut haec autem ad omnium notitiam perveniant, neve quis excusatione ignorationis uti possit: volumus, et mandamus, ut hae litterae per aliquos curiae nostrae cursores in basilica Vaticana principis Apostolorum, et in ecclesia Lateranensi, tunc, cum in eis populus, ut missarum solemnibus intersit, congregari solet, palam et clara voce recitentur, et postquam recitatae fuerint, ad valvas earum ecclesiarum, itemque cancellariae apostolicae, et in loco solito campi Florae affigantur; ibique, ut legi, et omnibus innotescere possint, aliquantisper relinquantur. Cum autem inde amovebuntur, relictis de more ibidem exemplis, in alma urbe ad impressionem tradantur, quo commodius per Christiani nominis provincias, et regna divulgari possint. Transsumptis quoque earum, quae

---

r) Deut. 17, 8. — s) Sess. XXV. cap. de recip. et observ. decr. conc.

dos celebrandas, ad ſacros ordines ſuscipiendos, ad religionem profitendam, ad parochiales eccleſias, aliaque beneficia eccleſiaſtica, quae ejusdem concilii decretis retineri prohibitum ſit, reſignanda, et ad complures res [2]) hujusmodi exſequendas; ac alias omnes ad praedictam reformationem jusque poſitivum tantum ſpectantes, quae obſervari aut evitari debeant [3]). Nos itaque, ut omnis controverſia dubitatioque tollatur, motu proprio eam rem, prout rationi, juri et aequitati convenire cenſuimus, duximus declarandam. Nam etſi ipſius concilii decreta etiam de venerabilium fratrum noſtrorum ſanctae Romanae eccleſiae cardinalium conſilio et aſſenſu in conſiſtorio noſtro ſecreto confirmata a nobis fuerunt ſub finem menſis Januarii, et ab eo etiam tempore apud hanc ſanctam ſedem obſervari coeperunt: quia tamen non parum temporis in eis Romae diligenter emendateque imprimendis neceſſario conſumptum fuit, et jure etiam communi ſancitum eſt, ut conſtitutiones novae vim non niſi poſt certum tempus obtineant; aequum nobis et juſtum viſum eſt, praedicta decreta omnia ad dictam reformationem jusque poſitivum dumtaxat ſpectantia a kalend. Maji proxime praeteriti omnes obligare coepiſſe, neque poſt eam diem excuſationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam. Atque ita apoſtolica auctoritate declaramus ac definimus, et ab omnibus judicari debere mandamus atque ſtatuimus. Decernentes irritum et inane, ſi quid ſecus a quoquam quacumque dignitate, auctoritate et poteſtate praedito contigerit judicari. Non obſtantibus conſtitutionibus et ordinationibus apoſtolicis, aliisque in contrarium facientibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noſtrae declarationis, definitionis, mandati, ſtatuti et decreti, infringere; vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praeſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apoſtolorum ejus, ſe noverit incurſurum. Datum Romae, apud ſanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae milleſimo quingenteſimo ſexageſimo

---

2) res *om. Hard.* — 3) debent *ead.*

quarto, quintodecimo kal. Auguſti, pontificatus noſtri anno quinto.

Fed. card. Caeſius.
Cae. Glorierius.
H. Cumyn.

Regiſtrata apud Caeſarem ſecretarium.

Anno a nativitate Domini milleſimo quingenteſimo ſexageſimo quarto, indictione ſeptima 4), die vero vigeſima menſis Julii, pontificatus ſanctiſſimi in Chriſto patris, et domini noſtri domini Pii, divina providentia papae IV. anno quinto, retroſcriptae litterae affixae, lectae et publicatae fuerunt in valvis baſilicarum principis Apoſtolorum de urbe, et ſancti Joannis Lateranen. necnon cancellariae apoſtolicae, et in acie campi Florae. Per nos Jacobum Carra, et Julium Parinum, praelibati S. D. N. papae curſores.

Antonius Clerici, magiſter curſorum.

MOTUS PROPRIUS S. D. N. D. PII, DIVINA PROVIDENTIA PAPAE IV,

Per quem deputantur octo cardinales, qui faciant obſervari reformationes ab ipſo editas, necnon decreta ſacri oecumenici, et generalis concilii Tridentini.

PIUS PAPA IV.

Motu proprio, etc. Alias nos 1) nonnullas conſtitutiones, et ordinationes, reformationem majoris poenitentiarii, ac ſacrae poenitentiariae noſtrae, ac vicarii noſtri, ac ejus officii, necnon camerarii, et camerae apoſtolicae, ac illius cauſarum auditoris, necnon palatii apoſtolici cauſarum auditorum, ac gubernatoris, et capitolinae curiarum, et contradictarum, aliorumque almae urbis noſtrae, ac Romanae curiae tribunalium, et officiorum concernentes, edidimus: quae tamen (ut intelleximus) ab eorumdem officiorum, et tribunalium praefectis, ac officialibus minus diligenter obſervantur. Cum autem enixae

4) indict. ſeptima *om. Hard.* — 1) nos *om. ead.*

noſtrae voluntatis ſit, ut illa, et pariter decreta ſacri concilii Tridentini, in his, quae ad eorum officia ſpectant, ab eisdem omnino obſerventur: Nos propterea conſiderantes, parum eſſe, jura condere, niſi ſint, qui ea executioni demandari faciant, et in praemiſſis, prout ex debito paſtoralis officii nobis (meritis licet imparibus) injuncti obligamur, ſalubriter et utiliter providere, praefatasque conſtitutiones, et ordinationes, ac decreta concilii, quas et quae hic haberi volumus pro expreſſis, inviolabiliter obſervari volentes: venerabili fratri noſtro Joanni epiſcopo Tuſculan. Morono, Jo. Michaeli ſanctae Anaſtaſiae Saraceno, ac Jo. Baptiſtae S. Clementis Cicadae, necnon Michaeli S. Sabinae Alexandrino, Clementi S. Mariae in ara caeli, et Ludovico ſancti Cyriaci in Thermis Simonettae, ac Carolo ſancti Martini in montibus Borromaeo presbyteris, necnon Vitellotio S. Mariae in porticu Vitellio nuncupatis, titulorum, diacono cardinalibus committimus, et mandamus: quatenus ipſi, ſeu eorum major pars, conjunctim, vel diviſim, eorum arbitrio, [etiam tamquam executores dictarum litterarum, conſtitutionum, et decretorum praedictorum conſtitutiones, et ordinationes, ac decreta praefata juxta tenores eorum, ac litterarum deſuper confectarum, per quoscumque poenitentiariae, vicariae et camerae, ac rotae curiarum, ac tribunalium praedictorum judices et officiales, ſub excommunicationis latae ſententiae, ac privationis officiorum, et aliis eisdem cardinalibus bene viſis, etiam pecuniarum, eo ipſo incurrendis poenis, firmiter obſervari faciant, et cum effectu: niſi, tam in executione dictorum decretorum concilii, quam dictarum litterarum noſtrarum, aliqua dubietas, aut difficultas emerſerit: quo caſu ad nos referant, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſaecularis, ad [2]) eos, qui litteris, et decretis praedictis, et eorumdem cardinalium mandatis non paruerint, ex tunc, prout ex eadem die, et e contra, illorum officiis privatos, necnon ad illa, et alia Romanae curiae officia in poſterum obtinenda inhabiles, ac ipſis ab eisdem officiis ſic privatis, illa tamquam per privationem vacantia a datario noſtro

2) ac *pro* ad *Hard.*

vendi, et a quibusvis personis idoneis pro pretio convenienti emi, libere et licite posse auctoritate nostra curent, nuncient, decernant ac declarent, prout nos harum serie nunciamus, decernimus, et declaramus. Non obstantibus quibusvis constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac poenitentiariae, et curiarum; nec non tribunalium praedictorum statutis, etc. etiam juramento, etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis, et litteris apostolicis, illis, ac dictis officialibus et tribunalibus sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili, etc. et alias quomodocumque concessis, etc. Quibus omnibus, etc. illorum tenores, etc. hac vice latissime derogamus, eaque adversus praemissa nullatenus suffragari volumus: ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet motu proprio I.

Datum Romae apud sanctum Marcum, quarto nonas Augusti, anno quinto.

BULLA S. D. N. D. PII PAPAE IV.

REVOCATORIA PRIVILEGIORUM,

exemptionum, immunitatum, facultatum, conservatoriarum, indultorum, confessionalium, Maris magni, et aliarum quarumcumque similium gratiarum, quibuscumque locis et personis concessarum; in his, in quibus statutis et decretis sacri concilii Tridentini contrariantur.

Pius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In principis Apostolorum sede, meritis licet imparibus, divina dispositione constituti, nihil neque universali ecclesiae, curae et sollicitudini nostrae commissae, salubrius, neque injuncto nobis apostolicae servitutis officio decentius praestare possumus, quam quod providentiae nostrae ministerio oecumenicum concilium Tridentinum, sicut nostris potissimum auspiciis, summaque sanctorum patrum concordia, per Dei misericordiam feliciter absolutum fuit: ita, per universos,

qui Chrisliana pietate cenſentur, ubique ſuscipiatur, et remotis quibuslibet obſtaculis, ab omnibus aequaliter obſervetur. Cum itaque in eodem concilio quampluruna ſalubria, et ad univerſalem morum reformationem valde utilia, decreta atque ſtatuta, maturo praeſentium ipſorum examine praecedente, ſint edita, quibus multa atque diverſa privilegia, exemptiones, immunitates, dispenſationes, facultates, conſervatoriae, indulta, et, ut vocant, confeſſionalia, et [t]) Mare magnum, et aliae gratiae, quae variis, tam cathedralibus, etiam metropolitanis, quam collegiatis eccleſiis, monaſteriis, conventibus, et aliis religioſis, etiam fratrum mendicantium domibus, et ordinibus: nec non ſancti Spiritus in Saxia, ſancti Joannis Lateranenſis, ac incurabilium de urbe, ſancti Antonii Viennen. et ſancti Bernardi Juren. aliisque hoſpitalibus, militiis, eorumque capitulis, et conventibus, ac univerſitatibus, etiam ſtudiorum generalium collegiis, tam ſaecularibus, quam eccleſiaſticis, confraternitatibus, ſocietatibus; et tam principis Apoſtolorum de urbe, quam aliis fabricis, ſanctae cruciatae, aliisque piis locis, et operibus, nec non patriarchis, archiepiſcopis, epiſcopis, praelatis, abbatibus, abbatiſſis, prioribus, praepoſitis, et aliis eccleſiaſticis, tam ſaecularibus, quam diverſorum ordinum et militiarum regularibus, ac etiam laicis cujuscumque dignitatis, et ſtatus, ac gradus, et excellentiae, ac etiam ducali, regia, et imperiali dignitate fulgentibus utriusque ſexus perſonis: nec non aliquibus notariis, et etiam de latere legatis, atque nuntiis, tam perpetuo, quam ad tempus, per plures Romanos pontifices praedeceſſores noſtros, ac nos, et ſedem apoſtolicam, ejusque legatos hactenus etiam motu proprio, et ex certa ſcientia, ac de apoſtolicae poteſtatis plenitudine, ſeu etiam imperatorum, regum, ducum, et aliorum principum contemplatione et intuitu, etiam de fratrum conſilio, diverſimode, variisque temporibus, in genere, vel ſpecie, ex quavis etiam honeſta cauſa conceſſa, et etiam pluries confirmata et innovata

t) Mare magnum eſt bulla continens varia Carmelitarum privilegia, et aliorum religioſorum, ſub nomine Sixti IV. ſuppoſititia.

fuerunt, in plerisque contrariantur. Nos, quibus in primis cordi est, tam sancta et ecclesiae Dei saluberrima decreta suos, ut par est, effectus ubique consequi, et ab omnibus obedienter observari, privilegiorum, exemptionum, immunitatum, facultatum, conservatoriarum, indultorum, confessionalium, Maris magni, et aliarum gratiarum praedictarum, ac quarumcumque apostolicarum, et aliarum litterarum desuper confectarum, processuumque, decretorum, et aliorum inde secutorum, tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis, et plene insertis habentes: motu proprio, et ex certa scientia, ac de apostolicae potestatis plenitudine, quod eadem omnia et singula privilegia, exemptiones, immunitates, facultates, dispensationes, conservatoriae, indulta, confessionalia, Mare magnum, et aliae gratiae in his omnibus, et singulis, in quibus illa statutis et decretis concilii hujusmodi contrariantur, ipso jure revocata, cassata, et annullata, ac ad ipsius concilii terminos atque limites reducta sint, et esse censeantur, nec quidquam adversus ipsa decreta et statuta, quominus ubique et apud omnes observentur, in aliquo suffragari posse, sed ea perinde haberi et reputari debere, ac si numquam emanassent auctoritate apostolica, tenore praesentium declaramus, ac etiam statuimus, et ordinamus. Decernentes nihilominus omnia et singula, quae vigore privilegiorum, exemptionum, immunitatum, et dispensationum, facultatum, conservatoriarum, indultorum, confessionalium, et aliarum quarumcumque gratiarum hujusmodi, post id tempus, quo concilium obligare coepit, facta et gesta quomodolibet fuerunt, et in posterum fient, in his, in quibus dicti concilii decretis adversantur, nulla, invalida, et irrita esse et censeri, ac nemini, etiam quantumlibet, ut praefertur, qualificato, tam in foro (quod aiunt) fori, quam conscientiae, suffragari posse, et debere. Et ita per quoscumque locorum ordinarios, aliosque judices, et commissarios quavis auctoritate fungentes, etiam sanctae Romanae ecclesiae cardinales, sublata eis, et eorum cuilibet, quavis aliter judicandi facultate, in utroque foro judicari et definiri debere, ac quidquid secus a quoquam, quavis auctoritate, scienter, vel

dos celebrandas, ad facros ordines fuscipiendos, ad religionem profitendam, ad parochiales ecclefias, aliaque beneficia ecclefiaftica, quae ejusdem concilii decretis retineri prohibitum fit, refignanda, et ad complures res [2]) hujusmodi exfequendas; ac alias omnes ad praedictam reformationem jusque pofitivum tantum fpectantes, quae obfervari aut evitari debeant [3]). Nos itaque, ut omnis controverfia dubitatioque tollatur, motu proprio eam rem, prout rationi, juri et aequitati convenire cenfuimus, duximus declarandam. Nam etfi ipfius concilii decreta etiam de venerabilium fratrum noftrorum fanctae Romanae ecclefiae cardinalium confilio et affenfu in confiftorio noftro fecreto confirmata a nobis fuerunt fub finem menfis Januarii, et ab eo etiam tempore apud hanc fanctam fedem obfervari coeperunt: quia tamen non parum temporis in eis Romae diligenter emendateque imprimendis neceffario confumptum fuit, et jure etiam communi fancitum eft, ut conftitutiones novae vim non nifi poft certum tempus obtineant; aequum nobis et juftum vifum eft, praedicta decreta omnia ad dictam reformationem jusque pofitivum dumtaxat fpectantia a kalend. Maji proxime praeteriti omnes obligare coepiffe, neque poft eam diem excufationem cujusquam, quod ea ignoraverit, admittendam. Atque ita apoftolica auctoritate declaramus ac definimus, et ab omnibus judicari debere mandamus atque ftatuimus. Decernentes irritum et inane, fi quid fecus a quoquam quacumque dignitate, auctoritate et poteftate praedito contigerit judicari. Non obftantibus conftitutionibus et ordinationibus apoftolicis, aliisque in contrarium facientibus quibuscumque. Nulli ergo omnino hominum liceat, hanc paginam noftrae declarationis, definitionis, mandati, ftatuti et decreti, infringere; vel ei aufu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praefumpferit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apoftolorum ejus, fe noverit incurfurum. Datum Romae, apud fanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae millefimo quingentefimo fexagefimo

---

2) res *om. Hard.* — 3) debeant *ead.*

quarto, quintodecimo kal. Augufti, pontificatus noftri anno quinto.

Fed. card. Caefius.
Cae. Glorierius.
H. Cumyn.

Regiftrata apud Caefarem fecretarium.

Anno a nativitate Domini millefimo quingentefimo fexagefimo quarto, indictione feptima [4]), die vero vigefima menfis Julii, pontificatus fanctiffimi in Chrifto patris, et domini noftri domini Pii, divina providentia papae IV. anno quinto, retrofcriptae litterae affixae, lectae et publicatae fuerunt in valvis bafilicarum principis Apoftolorum de urbe, et fancti Joannis Lateranen. necnon cancellariae apoftolicae, et in acie campi Florae. Per nos Jacobum Carra, et Julium Parinum, praelibati S. D. N. papae curfores.

Antonius Clerici, magifter curforum.

MOTUS PROPRIUS S. D. N. D. PII, DIVINA PROVIDENTIA PAPAE IV,

Per quem deputantur octo cardinales, qui faciant obfervari reformationes ab ipfo editas, necnon decreta facri oecumenici, et generalis concilii Tridentini.

PIUS PAPA IV.

Motu proprio, etc. Alias nos [1]) nonnullas conftitutiones, et ordinationes, reformationem majoris poenitentiarii, ac facrae poenitentiariae noftrae, ac vicarii noftri, ac ejus officii, necnon camerarii, et camerae apoftolicae, ac illius caufarum auditoris, necnon palatii apoftolici caufarum auditorum, ac gubernatoris, et capitolinae curiarum, et contradictarum, aliorumque almae urbis noftrae, ac Romanae curiae tribunalium, et officiorum concernentes, edidimus: quae tamen (ut intelleximus) ab eorumdem officiorum, et tribunalium praefectis, ac officialibus minus diligenter obfervantur. Cum autem enixae

4) indict. feptima *om. Hard.* — 1) nos *om. ead.*

noſtrae voluntatis ſit, ut illa, et pariter decreta ſacri concilii Tridentini, in his, quae ad eorum officia ſpectant, ab eisdem omnino obſerventur: Nos propterea conſiderantes, parum eſſe, jura condere, niſi ſint, qui ea executioni demandari faciant, et in praemiſſis, prout ex debito paſtoralis officii nobis (meritis licet imparibus) injuncti obligamur, ſalubriter et utiliter providere, praefatasque conſtitutiones, et ordinationes, ac decreta concilii, quas et quae hic haberi volumus pro expreſſis, inviolabiliter obſervari volentes: venerabili fratri noſtro Joanni epiſcopo Tuſculan. Morono, Jo. Michaeli ſanctae Anaſtaſiae Saraceno, ac Jo. Baptiſtae S. Clementis Cicadae, necnon Michaeli S. Sabinae Alexandrino, Clementi S. Mariae in ara caeli, et Ludovico ſancti Cyriaci in Thermis Simonettae, ac Carolo ſancti Martini in montibus Borromaeo presbyteris, necnon Vitellotio S. Mariae in porticu Vitellio nuncupatis, titulorum, diacono cardinalibus committimus, et mandamus: quatenus ipſi, ſeu eorum major pars, conjunctim, vel diviſim, eorum arbitrio, (etiam tamquam executores dictarum litterarum, conſtitutionum, et decretorum praedictorum conſtitutiones, et ordinationes, ac decreta praefata juxta tenores eorum, ac litterarum deſuper confectarum, per quoscumque poenitentiariae, vicariae et camerae, ac rotae curiarum, ac tribunalium praedictorum judices et officiales, ſub excommunicationis latae ſententiae, ac privationis officiorum, et aliis eisdem cardinalibus bene viſis, etiam pecuniarum, eo ipſo incurrendis poenis, firmiter obſervari faciant, et cum effectu: niſi, tam in executione dictorum decretorum concilii, quam dictarum litterarum noſtrarum, aliqua dubietas, aut difficultas emerſerit: quo caſu ad nos referant, invocato etiam ad hoc, ſi opus fuerit, auxilio brachii ſaecularis, ad [2]) eos, qui litteris, et decretis praedictis, et eorumdem cardinalium mandatis non paruerint, ex tunc, prout ex eadem die, et e contra, illorum officiis privatos, necnon ad illa, et alia Romanae curiae officia in poſterum obtinenda inhabiles, ac ipſis ab eisdem officiis ſic privatis, illa tamquam per privationem vacantia a datario noſtro

2) ac *pro* ad *Hard.*

vendi, et a quibusvis personis idoneis pro pretio convenienti emi, libere et licite posse auctoritate nostra curent, nuncient, decernant ac declarent, prout nos harum serie nunciamus, decernimus, et declaramus. Non obstantibus quibusvis constitutionibus, et ordinationibus apostolicis, ac poenitentiariae, et curiarum; nec non tribunalium praedictorum statutis, etc. etiam juramento, etc. roboratis, privilegiis quoque, indultis, et litteris apostolicis, illis, ac dictis officialibus et tribunalibus sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis clausulis et decretis, etiam motu simili, etc. et alias quomodocumque concessis, etc. Quibus omnibus, etc. illorum tenores, etc. hac vice latissime derogamus, eaque adversus praemissa nullatenus suffragari volumus: ceterisque contrariis quibuscumque.

Placet motu proprio I.

Datum Romae apud sanctum Marcum, quarto nonas Augusti, anno quinto.

BULLA S. D. N. D. PII PAPAE IV.

REVOCATORIA PRIVILEGIORUM,

exemptionum, immunitatum, facultatum, conservatoriarum, indultorum, confessionalium, Maris magni, et aliarum quarumcumque similium gratiarum, quibuscumque locis et personis concessarum; in his, in quibus statutis et decretis sacri concilii Tridentini contrariantur.

Pius Episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In principis Apostolorum sede, meritis licet imparibus, divina dispositione constituti, nihil neque universali ecclesiae, curae et sollicitudini nostrae commissae, salubrius, neque injuncto nobis apostolicae servitutis officio decentius praestare possumus, quam quod providentiae nostrae ministerio oecumenicum concilium Tridentinum, sicut nostris potissimum auspiciis, summaque sanctorum patrum concordia, per Dei misericordiam feliciter absolutum fuit: ita, per universos,

archiep. Naxienfis 8. *Mart.* 1540. *Tridentum venit* 7. *Jul.* 1561. *cf. feff. X.* Petrus Guerrero, archiep. Granatenfis. Hifpanus. *elect.* 1546. *Tridentum venit* 19. *Nov.* 1561. *cf. feff. XII.* Antonius Altovita, archiep. Florentinus. Florentinus. *elect.* 16. *Maji* 1548. *Tridentum venit* 8. *Febr.* 1562. † *Florent.* 28. *Dec.* 1583., *aetat.* 52. *ann.*, 5. *menf. et* 20. *dier.* Caefar Cibo, archiep. Taurinenfis. Genuenfis. *elect. epifc. Marian.* 1. *Dec.* 1531., *et* 20. *Jul.* 1548. *archiep. Taurin. Tridentum venit* 11. *Oct.* 1562., *ibidemque* † 26. *Dec.* 1562. — Archiepifcopi Julii III: RR. DD. Paulus Aemilius Verallus, olim archiep. Roffanenfis, nunc epifc. Caputaquenfis. Romanus. *elect. archiep. Roffan.* 12. *Apr.* 1551., *et* 1. *Mart.* 1553. *epifc. Caputaq. Tridentum venit* 25. *Febr.* 1563. † 1574. Joannes Brunus, archiep. Antibarenfis Dioclenfis, totius regni Serviae primas. Dulcinenfis. *elect.* 15. *Junii* 1551. *cf. feff. XVI.* Joannes Baptifta Caftaneus, archiep. Roffanenfis. Romanus. *elect.* 1. *Mart.* 1553. *Tridentum venit* 4. *Nov.* 1561. *Abdicav. archiepifcopat.* 1573. *Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Dec.* 1583., *et* 15. *Sept.* 1590. *pont. max. fub Urbani VII. nomine.* † 27. *Sept.* 1590., *aetat.* 79. Joannes Baptifta Urfinus, chiep. S. Severinae. Romanus. *elect.* 1554. *Tridentum venit* 29. *Maji* 1563. † 30. *Sept.* 1566. — Archiepifcopi Pauli IV: RR. DD. Ludovicus Beccatellus, archiep. Ragufinus. Bononienfis. *elect. epifc. Reatin.* 27. *Maji.* 1549., *et ann.* 1555. *archiep. Ragufinus. Tridentum venit* 24. *Sept.* 1561. *Poftea renuntiav. fedi fuae, elect. praepofit. Pratenfis.* † *Prati Etruriae* 17. *Oct.* 1572., *aetat.* 71. Mutius Calinius, archiep. Jadrenfis. Brixienfis. *elect.* 27. *Jul.* 1555. † 1570. Sigismundus Saraceny, archiep. Acheruntinus et Matheranus. Neapolitanus. *elect.* 20. *Feb.* 1557. *Tridentum venit* 1. *Mart.* 1562. † *Materae* 7. *Jan.* 1585., *aetat.* 56. Antonius Parragues de Caftillegio, archiep. Callaritanenfis. Hifpanus. *fuerat ann.* 1549. *epifc. Tregeftin. Elect. eft archiep. Callarit.* 4. *Nov.* 1558. Julius Pavefius, archiep. Surrentinus. Brixienfis. *ord. Praed. Elect. epifc. S. Leon.* 23. *Aug.* 1555., 2. *Oct.* 1555. *epifc. Veftenfis, et* 20. *Jul.* 1558. *archiep. Surrent. Tridentum venit* 8. *Nov.* 1561. *Poftea, Pii V. juffu, nunt. apoft. in Belg. Tandem vicar. gener. archiep. Neapolit.* † *Neapoli* 11. *Febr.* 1571., *ibiq. fepult.* Bartholomaeus de Martyribus, archiep. Bracharenfis, Hifpaniae primas. Lufitanus. *ord. Praed. Elect.* 1558. *Tridenti de praecedentia contendit cum archiep. Granatenfi, menfe Nov.* 1561. *Poftea, abdicato archiepifcopatu* 20. *Febr.* 1582., *ad fuos fe recepit.* † 16. *Jul.* 1590., *aetat.* 76. Auguftinus Salvaigus, archiep. Genuenfis. Genuenfis. *ord. Praed. Elect. epifc. Accienf.* 18. *Aug.* 1553., *et* 17. *Apr.* 1560. *archiep. Genuenf. Tridentum venit* 1. *Januar.* 1562. † 30. *Sept.* 1567. — Archiepifcopi Pii IV: RR. DD. Philippus Mocenicus, archiep. Nicofienfis, primas et legatus natus in regno Cypri. Venetus. *elect. menfe Mart.* 1560. *Tridentum venit* 3. *Sept.* 1562. Guilielmus d'Avanfon, archiep. Ebrodunenfis. Gallus. *elect. menf. Januar.* 1561. *Tridentum venit* 14. *Febr.* 1563.: *inde receffit ante* 25. *Sept.* 1563. † *Gratianopoli* 6. *Jul.* 1600., *aetat.* 65., *dum purpurae infignia ad ipfum*

deferebantur. Fuit nobilis Delphinas. **Antonius Caucus, archiep. Patracensis et coadjutor Corcyrensis. Venetus.** *elect.* 29. *Mart.* 1560. *Tridentum venit* 17. *Dec.* 1561. *Orat. habuit coram PP. conc.* 26. *Febr.* 1562. **Germanicus Bandinus, archiep. Corinthi et coadjutor Senarum. Senensis.** *elect.* 19. *Jun.* 1560. *Tridentum venit* 14. *Nov.* 1561. † 1574. **Marcus Antonius Columna, archiep. Tarentinus. Romanus.** *elect.* 14. *Junii* 1560. *Tridentum venit* 19. *Aug.* 1562. *Postea archiep. Salernitan., et* 12. *Mart.* 1565. *S. R. E. cardin.* † *Zagorolae* 1597., *sepult. ibid. in monast. S. Mariae, ord. S. Francisci. Ejus familia inter solii pontificii principes viget.* **Gaspar a Fosso, archiep. Rheginus. Calaber.** *ord. Minimor. S. Francisci de Paula. Elect.* 17. *Jul.* 1560. *Tridentum venit* 7. *Dec.* 1561. *Orat. habuit coram PP. conc.* 18. *Januar.* 1562. † 18. *Dec.* 1588., *aetat.* 92. **Antonius de Muglitio, orator Caesareus, archiep. Pragensis. Moravus.** *vid. supra p.* 246. **Maximus de Maximis, archiep. Amalphitanus. Romanus.** *elect.* 17. *Mart.* 1561. *Tridentum venit* 4. *Januar.* 1563. *Abdicav. episcopat.* 1564. **Gaspar Cervantes de Gaeta, archiep. Messanensis. Hispanus.** *elect.* 19. *Nov.* 1561. *Tridentum venit* 19. *Januar.* 1562. *Postea archiep. Salernitan., et ann.* 1568. *Tarracon. Creat. S. R. E. cardin.* 17. *Maji* 1570. † *Tarracon.* 17. *Oct.* 1575., *aetat.* 64. **Leonardus Marinus, archiep. Lancianensis. Genuensis.** *ord. Praed. Elect.* 5. *Mart.* 1550. *episc. Laodic. et suffragan. episc. Mantuani: dein* 16. *Jun.* 1560. *episc. Lancian., quae sedes ad archiepisc. evecta est* 26. *Febr.* 1562. *Tridentum venit* 26. *Mart.* 1562., *inde Romam discessit* 9. *Jun.* 1562., *ut de negotiis concilii cum summo pontifice ageret. Tridentum rediit* 10. *Jul.* 1562. *Post abdicatum archiep. Lancian., elect. est* 7. *Oct.* 1566. *episc. Albensis.* † *Romae* 11. *Junii* 1573., *aetat.* 63., *sepult. in eccles. supra Minervam. Ann.* 1566. *edidit catechism. Roman., item breviar. et missale, a PP. conc. ad hoc delectus.* **Octavianus Praeconius, archiep. Panormitanus. Siculus.** *ord. Minor. convent. S. Franc. Antea episc. Monopolit. et Arrianensis: dein nominat. ad episcopat. Cephaludens., mox ad archiep. Panormitan, Tridentum venit* 30. *Oct.* 1561. † *Panormi* 18. *Jul.* 1568., *aetat.* 66. *cf. sess. XII.* **Nicolaus de Pellevè, archiep. Senonensis. Gallus.** *fuerat ann.* 1553. *episc. Ambian., dein archiep. Senonens. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Creat. est S. R. E. cardin.* 17. *Maji* 1570. *Fuit postea archiep. Remensis.* † *Parisiis* 28. *Mart.* 1594. **Antonius Justinianus archiep. Naxiensis et Parensis. Chiensis.** *ord. Praed. Elect.* 16. *Dec.* 1562. *Tridentum venit* 15. *Maji* 1563. *Dein,* 12. *Maji* 1564., *episc. Liparensis.* † 1571. **Antonius Puteus, archiep. Barensis. Nicensis.** *elect.* 16. *Dec.* 1562. † *Romae* 14. *Jul.* 1592. — **Episcopi Leonis X: RR. DD. Vincentius Nicosantius, episc. Arbensis. Fanensis.** *elect.* 1514. *Tridentum venit* 12. *Apr.* 1561. *Fuit filius Anton. jurisconsulti, nepos ex sorore cardin. S. Chrysogoni. S. Ignatium et socios sacerdotio decoravit Venetiis* 24. *Junii* 1538. † 1573., *aetat.* 86. **Joannes Franciscus de Flisco, episc. Andriensis. Genuensis.** *elect.* 13. *Nov.* 1517. *Tridentum venit* 3. *Apr.* 1562. † 1565. **Joannes**

Thomas Sanfelicius, episc. Cavensis senior. Neapolitanus. *elect.* 14. *Mart.*, *vel, ut aliis visum*, 14. *Maji* 1520. *Abdicavit episcopat. Cavens.* 1550. *Tridentum venit* 14. *Febr.* 1561. *Elect. est episc. Nemausin., juxta alios Venusin.* 1583. † 6. *Mart.* 1585. *cf. sess. X.* — Episcopus Hadriani VI: R. D. Quintius de Rusticis, episc. Miletensis senior. Romanus. *elect.* 17. *Jul.* 1523. *Tridentum venit* 17. *Febr.* 1562. † *Romae* 1562., *vel, ut aliis visum*, 1566. *cf. sess. X.* — Episcopi Clementis VII: RR. DD. Lucas Bisantius, episc. Catharensis. Catharensis. *elect.* 8. *Jul.* 1524. *Tridentum venit* 26. *Nov.* 1561. † 12. *Octob.* 1565. Aloysius Pisanus, episc. Patavinus. Venetus. *elect.* 1528. *Tridentum venit* 15. *Dec.* 1562. *Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Mart.* 1565. † *Venetiis* 31. *Maji* 1570. *Fuit nepos card. Franc. Pisani. Fundavit monast. virginum S. Marci.* Alexander Piccolomineus, episc. Pientinus. Senensis. *elect.* 29. *Nov.* 1528. *episc. Pient., et ann.* 1535. *episc. Ilcinensis: at hanc ecclesiam, retenta Pient., ann.* 1554. *fratri suo resignavit. Tridentum venit* 4. *Januar.* 1562. † 1563. *cf. sess. X.* Dionysius Zannetinus, episc. Millopotamensis. Graecus. *ord. Minor. S. Franc. de observ. Elect.* 27. *Aug.* 1529. *Tridentum venit* 8. *Nov.* 1561. *cf. sess. X.* Gabriel de Veneur, episc. Ebroicensis. Gallus. *elect. episc. Thessalon. et eccles. Ebroic. administr. ann.* 1532. *Possession. eccles. Ebroic. adeptus est* 2. *Mart.* 1547. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. † 16. *Maji* 1574., *sepult. in cathedr.* Guilielmus Barton, ex comitibus de Monthas, episc. Lectorensis. Gallus. *elect.* 1532. *Tridentum venit* 14. *Nov.* 1562. † *ad ann.* 1590. — Episcopi Pauli III: RR. DD. Antonius de Camera, episc. Bellicensis. Sabaudus. *elect.* 20. *Nov.* 1538. † 1576. Nicolaus Maria Caracciolus, episc. Catinensis. Neapolitanus. *elect.* 8. *Januar.* 1537. *cf. sess. XV.* Bernardus Bonjoannes, episc. Camerinensis. Romanus. *elect.* 5. *Mart.* 1537. *cf. sess. X.* Fabius Mirtus, episc. Cajacensis. Neapolitanus. *elect.* 30. *Jul.* 1537. *Tridentum venit* 8. *Junii* 1562. *Dein ann.* 1572., *archiep. Nazar.* † *Paris.* 18. *Mart.* 1587., *aetat.* 73., *cum esset nunt. apost. in Gall.* Scipio Bongallus, episc. civitatis Castellanae. Romanus. *elect.* 24. *Nov.* 1539. *Tridentum venit* 29. *Nov.* 1561. † *Hortae* 3. *Aug.* 1564., *sepult. in cathedr.* Georgius Cornelius, episc. Tarvisinus. Venetus. *elect.* 20. *Febr.* 1538. *Tridentum venit* 27. *Nov.* 1562. *Abdicavit episcopat.* 1577. † 1579. *cf. sess. X.* Vincentius de Durantibus, episc. Thermularum. Brixiensis. *elect.* 4. *Jul.* 1539. *Tridentum venit* 8. *Nov.* 1562. *Abdicavit episcopat.* 17. *Aug.* 1565. *cf. sess. X.* Mauritius Petra, episc. Viglovanensis. Cremonensis. *erat nobilis Papiensis. elect. est episc.* 3. *Dec.* 1552. *Tridentum venit* 21. *Apr.* 1562. † 20. *Maji* 1576. Martius Martius de Medicis, episc. Marsicensis. Florentinus. *elect.* 11. *Januar.* 1541. *Tridentum venit* 11. *Oct.* 1561. † *Venetiis* 11. *Nov.* 1573., *aetat.* 72. Joannes Vincentius Michaelius. episc. Minerbinensis. Barolitanus. *elect. episc. Lavellens.* 30. *Jun.* 1539; *dein* 2. *Mart.* 1545. *episc. Minerbin. Tridentum venit* 6. *Dec.* 1562. † 1596., *aetat. circiter* 100. *annor.* Gabriel de Bouverii, episc. Andegavensis. Gallus. *elect.* 15. *Junii* 1540. *Tridentum ve-*

nit 10. *Nov.* 1562. † 1572., *aetat.* 66. *Erat nepos Gailielmi de Poïet Franciae cancellarii.* Leonardus Haller, episc. Philadelphiensis, suffraganeus et procurator episc. Aichstadiensis. Germanus. *elect.* 5. *Dec.* 1540. *Tridentum venit* 3. *Julii* 1562. Ludovicus Vanninus de Theodolis, episc. Britonoriensis. Forolivienfis. *elect.* 19. *Januar.* 1541. *Tridentum venit* 28. *Octob.* 1561., *ibidemq.* † 11. *Januar.* 1563. *Sepult. est apud Dominicanos. Fuit gubernator Lauretanae domus.* Egidius Falcetta, episc. Caprulanus, postea Britonoriensis. Cingulanus. *elect. episc. Caprulan.* 11. *Mart.* 1541., *vel, ut alii volunt,* 15. *Mart.* 1542.: *et* 29. *Januar.* 1563. *episc. Britonor. Tridentum venit* 30. *Sept.* 1561. † 1. *Jul.* 1565. *cf. seff. X.* Julius Contarenus, episc. civitatis Bellunensis. Venetus. *elect.* 11. *Sept.* 1542. *Tridentum venit* 4. *Nov.* 1562. † 1575. Thomas Casellus, episc. Cavensis. Rossanensis. *ord. Praed. Elect. episc. Cavensis* 1550. *Tridentum venit* 26. *Nov.* 1561. † *Romae* 9. *Mart.* 1571., *aetat.* 70., *vel, ut aliis visum,* 60. *cf. seff. X.* Hippolytus Arrivabenus, episc. Hierapetrensis. Mantuanus. *elect.* 21. *Dec.* 1542. *Tridentum venit* 4. *Nov.* 1561. Hieronymus Machabaeus, episc. Castrensis. Romanus. *elect.* 29. *Julii* 1543. *Tridentum venit* 9. *Nov.* 1561. *Abdicavit episcopat.* 1568. † *Romae* 1574. Petrus Augustinus, episc. Oscensis et Jacensis. Hispanus. *elect.* 16. *Augusti* 1543. *Tridentum venit* 17. *Aug.* 1562. *cf. seff. X.* Jacobus Naclantus (*al.* Nadantes), episc. Clodiensis. Florentinus. *ord. Praed. Elect.* 3. *Junii* 1544. *Tridentum venit* 15. *Oct.* 1561. † *Clodii* 24. *Apr.* 1569. *cf. seff. X.* Bartholomaeus Sirgio, episc. Castellanatensis. Cretensis. *elect.* 27. *Mart.* 1544., *cum ann. ageret aetat.* 20. *Tridentum venit* 4. *Dec.* 1561., *S. concil. vice secretarius. Abdicavit episcopat.* 1577. Thomas Stella, episc. Justinopolitanus. Venetus. *ord. Praed. Elect.* 9. *Mart.* 1544. *episc. Salpensis: dein* 1547. *episc. Lavell., et* 1549., *vel, ut aliis visum,* 5. *Maji* 1550. *episc. Justinopolit. Tridentum venit* 12. *Dec.* 1561. *cf. seff. X.* Petrus du Val, episc. Sagiensis. Parisiensis. *elect.* 15. *Junii* 1545. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562.: *inde recessit ante* 25. *Sept.* 1563. † *Vicennis* 1564. Joannes Antonius Pantusa, episc. Literensis. Consentinus. *ord. Praed. Elect.* 14. *Feb.* 1547. *Tridentum venit* 7. *Mart.* 1562., *ibidemq.* † 26. *Oct.* 1562., *aetat.* 62. *Sepult. est Tridenti in eccles. monast. S. Marci.* Joannes Baptista de Grossis, episc. Regiensis. Mantuanus. *coadjutor datus episc. Regiensi avunculo suo* 4. *Decembris* 1545., *eidem successit* 1549. *Tridentum venit* 16. *Apr.* 1561. † 28. *Mart.* 1569. Joannes Soarez, episc. Conimbricensis. Lusitanus. *ord. eremit. S. Augustini. Elect.* 22. *Maji* 1545. *Tridentum venit* 16. *Oct.* 1561. † 1580. *Fuit regi Portugalliae a confessionibus.* Philippus Riccabella (*al.* Roccabella), episc. Recanetensis. Recanetensis. *elect.* 27. *Januar.* 1546. *Tridentum venit* 5. *Maji* 1562. † 1573., *vel, ut alii volunt, mense Oct.* 1571. *cf. seff. X.* Joannes Jacobus Barba, episc. Interamnensis. Neapolitanus. *ord. S. Augustini. elect.* 26. *Maji* 1546. *episc. Aprutin., postea Interamn. Tridentum venit* 9. *Jul.* 1562. *Erat sacrista summi pontificis.* † 1565. *cf. seff. X.* Michael a Turre, episc. Cenetensis. Utinensis. *elect.* 7. *Febr.* 1546.,

vel, ut alii volunt, 1547. *Tridentum venit* 10. *Oct.* 1561. *Postea S. R. E. card. cf. sess.* XIII. Pompeus Zambicarius, episc. Sulmonensis. Bononiensis. *elect. mense Mart.* 1546. *Tridentum venit* 17. *Januar.* 1562. † *Aquilae in Abrutio* 8. *Aug.* 1571. *cf. sess.* X. Joannes Beroaldus, episcopus S. Agathae. Panormitanus. *elect. episc. Telesin.* 24. *Mart.* 1548., *et* 1. *Oct.* 1556. *episc. S. Agathae. Tridentum venit* 30. *Oct.* 1561. † 1566. Antonius Scarampus, episc. Nolanus. Aquensis. *elect.* 24. *Aug.* 1546. *Tridentum venit* 19. *Nov.* 1561. † 1. *Aug.* 1576. Antonius ex comitibus a Cuturno, episc. Brugnatensis. Genuensis. *ord. Praed. Elect.* 14. *Febr.* 1548. *Tridentum venit* 28. *Sept.* 1561. *Postea, dimissa ecclesia, ad claustrum reversus est. Sumpserat habitum* 1523. † 1579. Caesar Foggia, episc. Umbriaticensis. Rossanensis. *elect.* 3. *Mart.* 1547. *Tridentum venit* 22. *Dec.* 1562. † 1567. Caesar comes de Gambara, episc. Derthonensis. Brixiensis. *elect.* 2. *Mart.* 1548. † 1591. *Fuit gubernator Piceni.* Joannes Baptista de Bernardis, episc. Adjaciensis. Lucensis. *elect.* 22. *Mart.* 1548. *Abdicavit episcopat.* 1578. Martinus de Ayala, episc. Segobiensis. Hispanus. *Tridentum venit* 18. *Maji* 1562. *cf. sess. XII.* Nicolaus Psalmeus, episc. Virdunensis. Lotharingus. *ord. Praemonstrat., abbas S. Pauli. Elect. episc.* 4. *Jun.* 1548. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. † 10. *Aug.* 1575., *sepult. ad major. basilicam in capella SS. Sacramenti. cf. sess. XII.* Alfonsus Rosettus, episc. Comaculensis. Ferrariensis. *elect. coadjutor episc. Comaculensis* 22. *Oct.* 1548., *ei successit* 1549. *Tridentum venit* 2. *Feb.* 1562. *Dein ann.* 1563. *episc. Ferrariens.* † 1579. Julius Parisanus, episc. Ariminensis. Tolentinus. *elect.* 8. *Januar.* 1549. † 1574. *Erat nepos cardinalis Ascanii Parisani.* Bartholomaeus Sebastianus, episc. Pactensis. Hispanus. *elect.* 9. *Januar.* 1549. *Tridentum venit* 31. *Dec.* 1561. *Dein ann.* 1567. *archiep. Tarracon.* Franciscus Lambertus, episc. Niciensis. Sabaudus. *elect.* 18. *Januar.* 1548. † 1583. *Fuit orator ducis Sabaudiae apud Venetos.* Maximilianus Doria, episc. Naulensis. Genuensis. *elect.* 1. *Febr.* 1548. *Tridentum venit* 4. *Oct.* 1561. † 1572. Eustachius du Bellay, episc. Parisiensis. Gallus. *elect.* 15. *Mart.* 1550. *Constit. synod. edidit* 1557. *Tridentum venit* 14. *Apr.* 1562. *inde discessit ante* 25. *Sept.* 1563. *Episcopat. abdicavit* 1563. † *ad ann.* 1565. *Erat consanguin. cardin. du Bellay.* Bartholomaeus Capranicus, episc. Carinensis. Romanus. *elect.* 8. *Apr.* 1549. *Tridentum venit* 7. *Mart.* 1562. † 1572. Ennius Massarius, episc. Feretranus. Narniensis. *elect.* 25. *Apr.* 1549. *Tridentum venit* 30. *Oct.* 1562. † 1565. Achilles Brantia, patritius Surrentinus, episc. Bovensis. Neapolitanus. *elect.* 2. *Aug.* 1546. *Tridentum venit* 8. *Jul.* 1562. *Abdicavit episcopat.* 23. *Aug.* 1570. † *ad ann.* 1571. Joannes Franciscus Virdura, episc. Chironensis. Messanensis. *elect.* 7. *Junii* 1549. *Tridentum venit* 8. *Maji* 1561. † 1565. Albertus Duimius de Gliricis, episc. Vegliensis. Catarensis. *ord. Praed. Elect. episc. Modrusiens.* 26. *Jul.* 1548., *et* 19. *Mart.* 1549. *episc. Vegliens. Tridentum venit* 3. *Julii* 1562. *Graecos circa calicis usum tutatus est* 6. *Julii* 1562. *Orat. habuit coram PP. conc.* 5. *Aug.* 1562.

Recessit e concilio 21. *Dec.* 1562. Joannes Antolinez de Briclanos de la Ribera, episc. Juvenatiensis. Hispanus. *elect.* 25. *Oct.* 1549. *Tridentum venit* 11. *Febr.* 1562. *Ecclesia dimissa, civitatem in parochias distinxit.* † *ad ann.* 1574. Tristandus de Bilet, episc. Xantonensis. Gallus. *monach. Claraevall., abbas S. Nicolai in Bosco. Elect. episc.* 1550. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. † 8. *Nov.* 1579., *aetat.* 80. *Sepult. Paris. apud Bernardinos.* — Episcopi Julii III: RR. DD. Ascanius Geraldinus, episc. Catacensis. Amerinus. *elect.* 19. *Mart.* 1550. *Tridentum venit* 6. *Januar.* 1562. † 1570. Marcus Gonzaga, episc. Auxerensis. Mantuanus. *elect. mens. Apr.* 1550. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1561. *Dein* 1. *Dec.* 1578. *episc. Mantuan.* † 8. *Sept.* 1583. Balduinus de Baldovinis, episc. Aversanus. Pisanus. *elect. episc. Marianens.* 1550., *et* 30. *Mart.* 1554. *episc. Aversan. Tridentum venit* 9. *Mart.* 1562. † 1581. Petrus Franciscus Pallavicinus, episc. Aleriensis. Genuensis. *elect. coadjut. Alerions.* 30. *Maji* 1551. *Tridentum venit* 28. *Apr.* 1562. † *ad ann.* 1571. Aegidius Foscararius, episc. Mutinensis. Bononiensis. *ord. Praed. Elect.* 15. *Maji* 1550. *Tridentum venit* 15. *Apr.* 1561. *Delect. fuit a PP. ad reform. breviar. et miss., item ad concinnand. catechism.* † *Romae* 23. *Dec.* 1564., *sepult. in S. Mariae supra Minerv. cf. sess. XII.* Timotheus Justinianus, episc. Calamonensis. Chiensis. *ord. Praed. Elect.* 21. *Junii* 1550. *episc. Ariensis in insula Creta, cui Julius III. adunavit ecclesiam Calamonensem* 5. *Oct.* 1551. *Tridentum venit* 13. *Oct.* 1561. *Dein* 14. *Apr.* 1564. *episc. Chiensis, et* 5. *Apr.* 1568. *episc. Strongulensis in Calabria.* † 1571., *aetat.* 69. Didacus Henricus de Almansa, episc. Cauriensis. Hispanus. *elect.* 14. *Jul.* 1550. *Tridentum venit* 16. *Sept.* 1562. Lactantius Roverella, episc. Asculanus. Ferrariensis. *elect. coadjutor patrui sui, episc. Asculani,* 26. *Aug.* 1550., *cui successit* 1552. *Tridentum venit* 22. *Oct.* 1561. † 1566. Ambrosius Monticula, episc. Signinus. Lunen. Sarzanen. *elect.* 1550. *Tridentum venit* 1. *Oct.* 1561. † 11. *Oct.* 1569., *aetat.* 69. Sebastianus Gualterius, episc. Viterbiensis. Urbevetanus. *elect.* 30. *Januar.* 1551. *Tridentum venit* 22. *Nov.* 1562., *inde Romam discessit mense Januar.* 1563., *eo missus a legat. conc. Rediit* 5. *Mart.* 1563. † *Viterbii* 26. *Sept.* 1566., *aetat.* 53. *Fuit Julio III. a secretis. Acta concilii Trid. in XIII. volum. accuratissime digessit.* Honoratus Fascius Tello, episc. Insulanus. Neapolitanus. *ordin. S. Benedicti. Elect.* 30. *Januar.* 1551. *Tridentum venit* 3. *Novemb.* 1562. † *aetat.* 62. Petrus Camajanus, episc. Fesularum. Aretinus. *elect.* 27. *Febr.* 1551. *Tridentum venit* 7. *Oct.* 1561. *Dein* 7. *Octob.* 1566. *episc. Asculan.* † 27. *Jul.* 1579. *Ejus corpus biduo jacuit insepultum, ut populorum devotioni consuleretur.* Horatius Graecus de Troja, episc. Lesinensis. Apulus. *elect.* 18. *Febr.* 1551. *Tridentum venit* 8. *Maji* 1562. Fabius Cuppallata, episc. Laquedoniensis. Placentinus. *elect.* 24. *Julii* 1551. *Abdicavit episcopat.* 1564. Gaspar de Casal, episc. Leiriensis. Lusitanus. *ord. eremit. S. Augustini. Elect. episc. Funchaliens.* 3. *Jul.* 1551., *dein* 20. *Dec.* 1557. *episc. Leiriens. Tridentum venit* 11. *Jul.*

1561. † *episc. Conimbricens.* 8. *Aug.* 1587. Bernardinus de Cuppis, episc. Auximanus. Romanus. *elect.* 24. *Jul.* 1551. *Tridentum venit* 17. *Oct.* 1561. † *ad ann.* 1580. Joannes de Morvilliers, episc. Aurelianensis. Gallus. *elect. mens. Apr.* 1552. *Tridentum venit* 17. *Januar.* 1563., *inde recessit ante* 25. *Sept.* 1563. † *Turon.* 23. *Oct.* 1577., *aetat.* 71., *sepult. apud Franciscan. Bles.* Julius Gentilis, episc. Vulturariensis. Tortonensis. *elect. mense Apr.* 1552. *Tridentum venit* 13. *Febr.* 1562. † *Romae* 9. *Januar.* 1572., *aetat.* 78. Adrianus Fusconius, episc. Aquinatensis. Romanus. *elect.* 22. *Oct.* 1552. † *senio gravis* 1579. Antonius a S. Michaele, episc. Montis Marani. Hispanus. *ord. Minor. de observ. Elect.* 14. *Dec.* 1551. *Tridentum venit* 10. *Maji* 1562. † *archiep. Lancian.* 20. *Oct.* 1570. Hieronymus Melchiorius, episc. Maceratensis. Recanatensis. *elect. episc. Maceratens., et etiam Recanatens.* 1553. *Tridentum venit* 21. *Dec.* 1562. † *Romae* 14. *Aug.* 1585., *aetat.* 53. Petrus de Petris de Monte, episc. Lucerinus. Aretinus. *elect.* 16. *Maji* 1553. † 1580. Caesar Jacomellus, episc. Bellicastrensis. Romanus. *elect.* 23. *Januar.* 1553. † 1577. Petrus Grittus, episc. Parentinus. Venetus. *elect.* 17. *Maji.* 1553. *Tridentum venit* 11. *Nov.* 1562. † 1573. Jacobus Silvestrius Piccolomineus, episc. Aprutinus. Caelanus. *elect.* 30. *Aug.* 1553. *Tridentum venit* 8. *Feb.* 1562. † 26. *Sept.* 1581., *aetat.* 53. Ludovicus de Brezè, episc. Meldensis. Gallus. *elect.* 13. *Sept.* 1553. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562., *inde recessit ante* 25. *Sept.* 1563. † 15. *Sept.* 1589. Jacobus Mignanellus, episc. Grossetanus. Senensis. *elect.* 1558. *Tridentum venit* 25. *Oct.* 1561. † 2. *Febr.* 1576., *aetat.* 56. Joannes Andreas Crucius, episc. Tiburtinus. Tiburtinus. *elect.* 20. *Febr.* 1554. *Tridentum venit* 12. *Oct.* 1561. † 2. *Febr.* 1595., *aetat.* 66. Franciscus Ricardotus, episc. Atrebatensis. Burgundus. *elect. mense Dec.* 1554. *episc. Nicopolitan. et suffragan. archiep. Vesuntini: dein* 1561., *episc. Atrebat. Tridentum venit* 21. *Junii* 1563. *Oration. habuit in concilio* 11. *Nov.* 1563. *Interfuit ann.* 1565. *conc. provinc. Camerac. in quo et orat. habuit. Anno* 1570. *habuit synod. dioeces. Atrebati.* † 26. *Julii* 1574., *aetat.* 67. Carolus Cicada, episc. Albingaunensis. Genuensis. *elect.* 1560. *cessit* 1572. Franciscus Maria Piccolomineus, episc. Ilcinensis. Senensis. *elect.* 20. *Apr.* 1554. *Tridentum venit* 12. *Oct.* 1561. † *Senis* 1599. *Subscripsit concilio et suo nomine, et ut procurator episcopi Augustani, S. R. E. cardin., episc. Albanen.* Arisclus Moya de Contreras, episc. Vicensis. Hispanus. *elect.* 7. *Jul.* 1554. *Tridentum venit* 27. *Sept.* 1561. Galeatius Roscius, episc. Assisiensis. Interamnensis. *elect.* 8. *Oct.* 1554. *Tridentum venit* 7. *Januar.* 1562., *ibidemq. obiit* 16. *Oct.* 1563. *Sepult. est in summo templo.* Jacobus Maria Sala, episc. Vivariensis. Bononiensis. *elect.* 10. *Nov.* 1554. *Tridentum venit* 28. *Oct.* 1561. † *Romae* 10. *Apr.* 1569., *aetat.* 64. *Sepult. est ad S. Laurent. in Damaso.* Gabriel de Monte, episc. Aesinus. Sansubinensis. *elect.* 10. *Nov.* 1554. *Tridentum venit* 12. *Januar.* 1562. † 25. *Febr.* 1597., *aetat.* 63. Marianus Sabellus, episc. Eugubinus. Romanus. *elect. episc. Neocastrens.* 10. *Nov.* 1554.: *dein* 1561. *episc. Eugubin. Tridentum*

venit 22. *Oct.* 1561. † 19. *Sept.* 1599. **Agapitus Bellhomo, episc. Casertanus. Romanus.** *elect.* 5. *Dec.* 1554. *Tridentum venit* 3. *Januar.* 1562. *Ann.* 1578. *interfuit synodo provinc. Capuanae. Coadjutorem habuit nepotem Bellhomo.* † 1594. **Julius Cananus, episc. Adriensis. Ferrariensis.** *elect.* 9. *Nov.* 1554. *Tridentum venit* 3. *Febr.* 1562. *Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Dec.* 1583., *et ann.* 1591. *episc. Mutinensis.* † *Ferrariae* 27. *Nov.* 1592., *aetat.* 68., *ibid. sepult. in ecclesia S. Dominici.* **Julius Gallettus, episc. Alexanensis. Pisanus.** *elect.* 1555. *Cessit nepoti Jacobo Galletto* 1560. *Tridentum venit* 29. *Nov.* 1562. † 24. *Jul.* 1564., *aetat.* 64. **Hieronymus Dubourg, episc. Catalaunensis. Gallus.** *elect.* 1556. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Abdicavit episcopat.* 1572. † 4. *Junii* 1583. *Erat abbas S. Petri de Monte, et in sinistra parte chori abbatiae S. Petri sepultus est.* — **Episcopi Pauli IV: RR. DD. Scipio Estensis, episc. Casalensis. Ferrariensis.** *elect.* 5. *Jul.* 1555. *Tridentum venit* 22. *Oct.* 1561. † *mens. Aug.* 1567. **Didacus Sarmiento de Sotomaror, episc. Asturicensis. Hispanus.** *elect.* 5. *Jul.* 1555. *Tridentum venit* 20. *Nov.* 1561. † 1571. **Thomas Goldnellus, episc. Asaphensis. Anglus.** *elect.* 5. *Junii* 1555. *Pro fide exul sub Elisabetha Angliae, sede dejectus* 1559. *Tridentum venit* 15. *Junii* 1561. *Postea Neapol. praeposit. domui S. Pauli, vicarius gener. S. Caroli cardin. et archiep. Mediolan.* 1563., *missionar. Belgii pro Anglis* 1564., *vicar. basil. Lateran.*, 1568. *et missionar. Angliae* 1580. † *ad ann.* 1585., *aetat.* 85. **Faustus Caffarellus, episc. Fundanus. Romanus.** *elect.* 17. *Jul.* 1555. *Tridentum venit* 20. *Dec.* 1561. † *ad ann.* 1566. **Belisarius Balduinus, episc. Larinensis. Neapolitanus.** *elect.* 17. *Junii* 1555. *Tridentum venit* 20. *Mart.* 1562. † 1591. **Urbanus Vigorius de Ruvere, episc. Senogalliensis. Genuensis.** *elect. coadjutor Marci Vigorii patrui sui episc. Senogall.* 18. *Sept.* 1550. *ei successit mens. Jul.* 1555. *Tridentum venit* 17. *Januar.* 1562. † *Senogal.* 1571. **Jacobus Suretus, episc. Milopotamensis junior. Graecus.** *elect.* 26. *Julii* 1555. *Tridentum venit* 8. *Febr.* 1562. **Joannes Baptista Osius, episc. Reatinus. Romanus.** *elect.* 28. *Oct.* 1555. *Tridentum venit* 20. *Mart.* 1562. *Dum ad ecclesiam suam rediret, Spoleti obiit* 12. *Nov.* 1562. **Marcus Laureus, episc. Campaniensis et Satrianensis. Tropiensis.** *ord. Praed.*, *elect.* 8. *Dec.* 1555. *Erat S. conc. prosecretarius. Tridentum venit* 8. *Junii* 1561. † 1571. **Franciscus de Beaucaire Peguillon, dominus de la Creste et Chommiers; episc. Metensis. Gallus.** *elect. mense Nov.* 1555. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Habuit orat. coram PP. conc. de victoria Druisensi* 10. *Januar.* 1563. *Abdicavit episcopat.* 1568. *in favorem cardinalis Ludovici a Lotharingia, factus abbas S. Germani Autissiodorensis, Riginiacensis et S. Sygirani.* † *Audae Borboniorum* 14. *Febr.* 1591., *aetat.* 78. **Joannes Franciscus Commendonus, episc. Zacynthensis et Cephaleniensis. Venetus.** *elect. mense Oct.* 1555. *Tridentum venit* 19. *Dec.* 1562. *Discessit ante* 24. *sess. Nunt. apost. in German. et Polon., creat. S. R. E. cardin.* 12. *Mart.* 1565. † *Patavii* 26. *Dec.* 1584., *aetat.* 62., *sepult. ibid. in templo PP. Capucinor.* **Carolus de Graffis, episc.**

Montis Falifci. Bononienfis. *elect.* 18. *Dec.* 1555. *Tridentum venit* 11. *Nov.* 1562. *Fuit gubern. Peruf. Umbr. et urb. Romae. Creat. S. R. E. cardin.* 17. *Maji* 1570. † *Romae* 23. *Mart.* 1571., *aetat.* 52. *Sepult. eft in ecclef. SS. Trinit. de monte.* **Arias Gallerus**, epifc. **Gerundenfis. Hifpanus.** *elect.* 14. *Apr.* 1556. *Tridentum venit* 31. *Dec.* 1561. **Hieronymus de Velasquez Gallegus**, epifc. **Oveteufis. Hifpanus.** *elect.* 5. *Maji* 1556. *Tridentum venit* 12. *Nov.* 1561. † *menfe Febr.* 1566. **Martinus Hercules Rettinger**, epifc. **Lavantinus. Germanus.** *elect.* 16. *Maji* 1556. *Erat orator Ill. archiep. ac principis Salisburgenfis. cf. fupra p.* 246. **Julius de Rubeis**, epifc. **S. Leonis. Polinianenfis.** *elect.* 2. *Oct.* 1555. † *Romae menfe Mart.* 1564. **Joannes de Munatones**, epifc. **Segobricenfis et Albarrazinenfis. Hifpanus.** *ord. eremit. S. Augustini. Elect.* 12. *Junii* 1556. *Tridentum venit* 19. *Maji* 1562. † *poft* 1567. *Scripfit brevi ftylo vitam S. Thomae Villanovani.* **Francifcus Blanco**, epifc. **Aurienfis. Hifpanus.** *elect.* 12. *Junii* 1556. *Poftea archiep. Compoftell.* † 26. *Apr.* 1581., *aetat.* 70., *fepult. in colleg. Jefuitar. a fe fundato.* **Vincentius de Luchis**, epifc. **Anconitanus. Bononienfis.** *elect.* 6. *Febr.* 1556. *Tridentum venit* 10. *Febr.* 1562. † 31. *Januar.* 1585., *aetat.* 60. **Pompejus Piccolomineus**, epifc. **Tropienfis. Arragonus.** *elect. epifc. Lancianenf.* 12. *Junii* 1556., *et* 16. *Januar.* 1560. *epifc. Tropienf. Tridentum venit* 19. *Mart.* 1562. † *in Hifp.* 3. *Maji* 1564. **Petrus Barbaricus**, epifc. **Curfulenfis. Venetus.** *elect. menfe Junii* 1555. *Tridentum venit* 5. *Nov.* 1562. **Francifcus Bachodius**, epifc. **Gebennenfis. Sabaudus.** *elect.* 27. *Junii* 1556. *Tridentum venit* 25. *Januar.* 1563. † *ad ann.* 1569., *aetat.* 67. **Carolus d'Angennes a Rambouillet**, epifc. **Cenomanenfis. Gallus.** *elect.* 22. *Oct.* 1559. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Creat. S. R. E. cardin.* 17. *Maji* 1570. † *Corneti in Etruria* 21. *Mart.* 1587., *aetat.* 56. *ann.*, 4. *menf. et* 23. *dier.*, *fepult. ibid. in eccle fia FF. Minor. de obferv. Fuerat ordinarius Henrici II. Galliarum regis eleemofynarius.* **Hieronymus Nichefola**, epifc. **Theanenfis. Veronenfis.** *ord. Praed. Elect.* 11. *Januar.* 1557. † *menfe Aug.* 1566., *aetat.* 49. *Hofpitale inftituit heredem: fepult. eft ante portam fuae ecclef. Theanenfis, nolens fepeliri ubi corpus Chrifti adoratur.* **Marcus Antonius Bobba**, epifc. **Auguftenfis. Cafalenfis.** *elect.* 1. *Junii* 1557. *Erat orator ducis Sabaudiae. cf. fupra p.* 246. **Jacobus Lomellinus**, epifc. **Mazarienfis. Meffanenfis.** *elect. epifc. Guardicenf.* 5. *Jul.* 1556., *dein* 17. *Apr.* 1562. *epifc. Mazar. Tridentum venit* 11. *Febr.* 1562. *Tandem ann.* 1571. *archiep. Panormit.* † 9. *Aug.* 1575., *aetat.* 49. **Donatus de Laurentiis**, epifc. **Arianenfis. Afculanus.** *elect. epifc. Minorenf.* 21. *Jul.* 1557., *et* 5. *Januar.* 1563. *epifc. Arian. Tridentum venit* 25. *Nov.* 1561. † 1584. **Petrus Contarenus**, epifc. **Paphenfis. Venetus.** *elect. menfe Jul.* 1557. *Tridentum venit* 5. *Apr.* 1561. † *Patavii menfe Maji* 1565. **Petrus Danes**, epifc. **Vaurenfis. Gallus.** *elect.* 9. *Aug.* 1557. *Tridentum venit* 14. *Maji* 1562., *disceffit ante* 25. *Sept.* 1563. † *Parifiis in coenobio S. Germani Pratenfis* 23. *Apr.* 1577., *aetat.* 80. *In eod. coenob. fepult. eft. cf. feff. X.* **Hieronymus Savorgna-**

nus, episc. Sibinicensis. Forojuliensis. *elect.* 9. *Aug.* 1557. *Tridentum venit* 13. *Oct.* 1561. Philippus du Bec, episc. Venetensis. Gallus. *elect.* 5. *Jul.* 1557. *Tridentum venit* 2. *Dec.* 1562., *inde recessit ante* 25. *Sept.* 1563. *Postea episc. Nannetensis, et ann.* 1594. *archiep. Remens.* † 1605. Carolus de Rovey, alias de Roucy, episc. Suessionensis. Gallus. *elect.* 15. *Dec.* 1557., *consecrat. mense Januar.* 1559. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. † 6. *Oct.* 1585., *aetat.* 70. Georgius Drascovitius, episc. Quinqueecclesiensis. Croatus. *elect.* 9. *Nov.* 1557. *Erat orator Caesaris pro regno Hungariae. vid. p.* 246. Franciscus de Aguirre, episc. Cotronensis. Hispanus. *elect.* 10. *Dec.* 1557. *Tridentum venit* 30. *Maji* 1562. † 1564. Andreas de Cuesta, episc. Legionensis. Hispanus. *elect.* 10. *Dec.* 1557. *Tridentum venit* 22. *Nov.* 1561. † *Montisferrati* 1564. Antonius Corrionero, episc. Almeriensis. Hispanus. *elect.* 10. *Dec.* 1557. *Tridentum venit* 8. *Dec.* 1561. Antonius Augustinus, episc. Ilerdensis. Hispanus. *elect.* 15. *Dec.* 1557. *Tridentum venit* 6. *Oct.* 1561. *Fuerat episc. Alliphanus et nunt. apost. in Angl. et German. Dein ann.* 1576. *archiep. Tarracon.* † 31. *Maji* 1586., *aetat.* 69., *in cujus funere oration. habuit Andreas Scot Antverpiensis.* Angelus Massarellus, episc. Thelesinus. Sanseverinus. *elect.* 15. *Dec.* 1557. *Erat secretarius S. conc. Tridentum venit* 26. *Mart.* 1561. † 17. *Aug.* 1566., *aetat.* 56. *vid. p.* 59. Antonius Chiurelia, episc. Buduensis. Barensis. *elect.* 14. *Febr.* 1558. *Tridentum venit* 13. *Oct.* 1561. Dominicus Casablanca, episc. Vicensis, seu Vici Aequensis. Messanensis. *ord. Praed. Elect.* 4. *Febr.* 1558. *Tridentum venit* 17. *Oct.* 1562. † 1564. Petrus Faunus, episc. Aquensis. Costacciarius. *elect.* 18. *Mart.* 1558. *Tridentum venit* 9. *Januar.* 1562. *Abdicavit episcopat.* 1585., *dein regressus est. Tandem elect. episc. Vigbevanens.* 2. *Maji* 1589. † 9. *Sept.* 1592., *aetat.* 62. Joannes Carolus Bovius, episc. Astuneensis. Bononiensis. *elect.* 26. *Dec.* 1557. *Tridentum venit* 3. *Febr.* 1562. *Dein* 1564. *archiep. Brundusinus.* † *mense Oct.* 1570., *aetat.* 48. Ugo Boncompagnus, episc. Vestensis. Bononiensis. *elect.* 30. *Jul.* 1558. *Tridentum venit* 9. *Dec.* 1561. *Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Mart.* 1565., *et* 13. *Maji* 1572. *summ. pontifex sub Gregorii XIII. nomine.* † 10. *Apr.* 1585., *aetat.* 83. *vid. p.* 56. Salvator Pacinus, episc. Clusinus. Collensis. *elect.* 20. *Oct.* 1538. *Tridentum venit* 16. *Febr.* 1563. † *mense Maji* 1581. Lupus Martinez, episc. Elnensis. Hispanus. *elect.* 12. *Jul.* 1558. *Tridentum venit* 3. *Junii* 1562. Carolus d'Espinay, episc. Dolensis. Gallus. *elect. mense Januar.* 1558., *consecrat.* 16. *Sept.* 1565. *Tridentum venit* 2. *Decemb.* 1562., *discessit ante* 25. *Sept.* 1563. † *mense Septemb.* 1591. Aegidius Spifame, episc. Nivernensis. Parisiensis. *elect.* 10. *Nov.* 1558. *Erat abbas S. Pauli Senonensis. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. † *Paris.* 7. *Apr.* 1578., *sepult. est in cathedr.* Antonius Sebastianus Minturnus, episc. Uxentinus. De Trajetto Neapolitanus. *elect.* 27. *Januar.* 1559. *Tridentum venit* 12. *Januar.* 1562. *Habuit orat. de officiis ecclesiae praestand. Dein* 13. *vel* 15. *Jul.* 1565. *episc. Crotoniensis.* † 1574. Bernardus del Bene, episc. Nemau-

sensis. Florentinus. *elect.* 1559. *Tridentum venit* 3. *Junii* 1562. *Fuerat antea episc. Lodovensis.* † *ad ann.* 1577. Dominicus Bollanus, episc. Brixiensis. Venetus. *elect.* 15. *Mart.* 1559. *Tridentum venit* 12. *Apr.* 1561. † 13. *Aug.* 1579., *aetat.* 66. Joannes Antonius Vulpius, episc. Comensis. Comensis. *elect.* 17. *Apr.* 1559. *Tridentum venit* 1. *Apr.* 1563. † 30. *Aug.* 1588., *aetat.* 75. Philippus Maria Campegius, episc. Feltrensis. Bononiensis. *elect.* 17. *Apr.* 1559. *Tridentum venit* 17. *Mart.* 1562. † *Venetiis* 11. *Mart.* 1584. Joannes Guinnonius, episc. Calaguritanus. Hispanus. *elect.* 1559. *Tridentum venit* 9. *Nov.* 1561. † 1576. — Episcopi Pii IV: RR. DD. Didacus Covarruvias de Leyva, episc. Civitatensis, seu civitatis Roderici. Hispanus. *elect.* 26. *Januar.* 1560. *Tridentum venit* 19. *Maji* 1562. *Dein ann.* 1564. *episc. Segobiens.* † *Madriti elect. episc. Conchens.* 27. *Sept.* 1577., *aetat.* 65. *annor. et* 2. *mensium.* Ludovicus de Gourdon de Genoillac, episc. Tutelensis. Gallus. *elect.* 17. *Mart.* 1560. *Erat abbas S. Romani de Blavia. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. † *Burdigalae* 1583. Philippus Gerius, episc. Isclanensis. Pistoriensis. *elect.* 16. *Januar.* 1560. *Tridentum venit* 16. *Sept.* 1562. *Dein* 1. *Mart.* 1564. *episc. Assisiensis.* † *Genuae* 1575. Joannes Antonius Fachinettus de Nuce, episc. Neocastrensis. Bononiensis. *nat.* 20. *Jul.* 1519., *elect. episc.* 26. *Januar.* 1560. *Tridentum venit* 8. *Oct.* 1562. *Dimissa ecclesia sua elect. est patriarcha Hierosolym. Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Dec.* 1583. *Tandem* 29. *Oct.* 1591. *summ. pontif. sub Innocentii IX. nomine.* † 30. *Dec.* 1591., *sepult. est in Vatican.* Hippolytus Capilupus, episc. Fanensis. Mantuanus. *elect.* 21. *Junii* 1560. *Tridentum venit ut inciperet concilium* 13. *Jan.* 1562., *et paucos post dies discessit, erat enim nunt. pontif. ad Venetos.* † *Romae* 22. *Apr.* 1580., *aetat.* 68. Joannes Fabritius Severinus, episc. Acerrensis. Neapolitanus. *elect.* 13. *Mart.* 1560. *Tridentum venit* 19. *Mart.* 1562. *Dein* 23. *Jul.* 1568. *episc. Triventinus.* † 1582. Martinus Balduini Rythovius, primus episc. Iprensis. Brabantus. *elect.* 25. *Maji* 1562. *Tridentum venit* 21. *Jun.* 1563. *Praefuit conc. prov. Mechl. I. ann.* 1570., *item alteri Lovanii in sacello colleg. Sabaudici habitae ann.* 1574. *Synod. dioeces. habuit Ipris* 1577. † *Audomaropoli* 9. *Oct.* 1583. Antonius Havetius, primus episc. Namurcensis. Artesius. *ord. Praed. Elect.* 18. *Januar.* 1562. *consecrat.* 24. *Maji* 1562. *Tridentum venit* 21. *Junii* 1563. *Camerac. provin. synod. interf. ann.* 1565. *Hab. synod. dioeces. Namurci* 9. *Jul.* 1570. † *Namurci* 30. *Novemb.* 1578., *sepult. est in cathedr.* Constantinus Bonellus, episc. Civitatis Castelli. Feretranus. *elect.* 7. *Febr.* 1560. *Tridentum venit* 4. *Apr.* 1562. † 1572. Julius Superchius, episc. Acciensis, postea Caprulanus. Mantuanus. *ord. Carmelit. Elect.* 5. *Febr.* 1560. *Tridentum venit* 12. *Aug.* 1561. *Dein* 3. *Januar.* 1563. *episc. Caprulan.* † 16. *Nov.* 1585. Matthaeus de Concinis, episc. Cortonensis. Florentinus. *elect.* 15. *Febr.* 1560. *Tridentum venit* 6. *Oct.* 1561. † 1584., *aetat.* 63. Nicolaus Sfondratus, episc. Cremonensis. Mediolanensis. *nat.* 11. *Febr.* 1535., *elect.* 12. *Mart.* 1560. *Tridentum venit* 31. *Mart.* 1561.

Creat. S. R. E. cardin. 12. *Dec.* 1583., *et* 5. *Dec.* 1590. *summ. pontifex sub Gregorii XIV. nomine.* † 15. *Oct.* 1591. Ventura Bufalinus, episc. Massanus. Typhernas. *elect.* 5. *Febr.* 1560. † 1570. Ludovicus de Bueil, episc. Vencienfis. Nicienfis. *elect.* 1560. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Erat ducis Sabaudiae magn. eleemosyn. et ordin. Annuntiat. cancellar.* † *Estaetae ad ann.* 1611. Hieronymus Galleratus, episc. Sutrinus. Mediolanenfis. *elect.* 27. *Maji* 1560. *Tridentum venit* 24. *Sept.* 1561. *Dein* 9. *Junii* 1564. *episc. Alexandrin.* † 1569. Joannes Petrus Delphinus, episc. Zacynthienfis et Cephalenienfis junior. Venetus. *ord. canonic. regular. S. Salvatoris. Elect.* 2. *Apr.* 1560. Joannes-Antonius Bellonius, episc. Massalubrenfis. Messanenfis. *Elect.* 27. *Junii* 1560. *Tridentum venit* 30. *Oct.* 1561. † *ad ann.* 1581. Georgius Zifchouid, episc. Signienfis. Hungarus. *ord. Minor. S. Francisci de observ. Elect.* 1560. *Tridentum venit* 3. *Junii* 1562. Fridericus Cornelius, episc. Bergomenfis. Venetus. *natus* 14. *Junii* 1531. *Ord. S. Joann. Hierosolymit. Elect. episc. Tragurienf.* 29. *Sept.* 1560., *dein episc. Bergomenf., postea Patavinus. Creat. S. R. E. cardin.* 18. *Dec.* 1585. † *Romae* 7. *Oct.* 1590. *Sepult. est Patavii in eccles. cathedr.* Stephanus Boucher, episc. Corisopitenfis. Gallus. *elect.* 19. *Novemb.* 1560. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *discessit ante sess.* 23. † 20. *Aug.* 1571. Joannes Paulus Amanius, episc. Anglonenfis et Turfienfis. Cremenfis. *elect.* 5. *Apr.* 1560. *Tridentum venit* 14. *Junii* 1562. † 1580. Alexander Sfortia, ex comitibus de S. Flora, episc. Parmenfis. Romanus. *elect. mense Junii* 1560. *Tridentum venit* 21. *Junii* 1562. *Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Mart.* 1565. † *Maceratae* 16. *Maji* 1581. *Sepult. est Romae in eccles. S. Mariae majoris.* Antonius le Cirier, episc. Abrincenfis. Gallus. *elect.* 10. *Maji* 1560. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562., *discessit ante* 25. *Sept.* 1563. † 17. *Januar.* 1575. *Fuerat decan. eccles. Parisienf. J. U. D. et consiliar. Parisi. Sepult. est in choro ecclesiae Parisiensis, cujus decanatum retinuerat ad* 14. *Januar.* 1575. Andreas Mocenicus, episc. Nimofienfis, Venetus. *elect.* 19. *Junii* 1560. *Tridentum venit* 26. *Oct.* 1561. Benedictus Salinus, episc. Verulanus. Firmanus. *elect.* 19. *Junii* 1560. *Tridentum venit* 15. *Junii* 1562. † 1567. Guillelmus Caffador, episc. Barcinonenfis. Hifpanus. *elect. mense Junii* 1560. *Tridentum venit* 11. *Dec.* 1561. Petrus Gonzalez de Mendoza, episc. Salmanticenfis. Hifpanus. *ex ducibus de Infantago. Elect.* 29. *Sept.* 1560. *Tridentum venit* 29. *Nov.* 1561. † 10. *Sept.* 1574. *aetat.* 56. Martinus a Corduba, seu Mendoza, episc. Dertusenfis. Hifpanus. *ord. Praed. Elect.* 17. *Jul.* 1560. *Tridentum venit* 11. *Dec.* 1561. *Postea episc. Cordubenfis.* † 1581., *aetat.* 72. Julius Magnanus, episc. Calvenfis. Placentinus. *ord. Minor. convent. S. Francisci. Elect.* 17. *Jul.* 1560. *Tridentum venit* 16. *Oct.* 1561. † 1566. Valentinus Herbotus, episc. Premislienfis. Polonus. *elect.* 16. *Aug.* 1560. *Erat orator regis Poloniae. vid. p.* 246. Simon Aleotus, episc. Lindinenfis, postea Forolivienfis. Forolivienfis. *elect. episc. Lindin. et coadjutor patrui sui, episc. Forolivienfis,* 11. *Dec.* 1555. *Tridentum venit* 10. *Oct.* 1561. *Possef-*

fionem sedis Foroliviens. adeptus est 1562. † *Tridenti* 19. *Aug.* 1562., *aetat.* 48. *ann.*, 11. *mens. et* 11. *dier.*, *ibidemq. sepultus in summo templo.* **Petrus de Xaque**, episc. Niochensis. Hispanus. *ord. Praed. Elect.* 4. *Sept.* 1560. *Tridentum venit* 21. *Oct.* 1561. **Prosper Rebiba**, episc. Trojanus. Messanensis. *elect.* 4. *Sept.* 1560. *Tridentum venit* 21. *Dec.* 1561. *Fuit postea patriarcha Constantinopolit.* **Melchior Alvarez de Vosmediano**, episc. Guadixensis. Hispanus. *elect.* 4. *Sept.* 1560. *Tridentum venit* 11. *Sept.* 1562. **Hippolytus Rubeus**, episc. Cononiensis et Papiae coadjutor. Parmensis. *nat.* 1532. *Elect.* 14. *Sept.* 1560. *Tridentum venit* 23. *Oct.* 1561. *Dein ann.* 1564. *episc. Papiensis. Creat. S. R. E. cardin.* 18. *Dec.* 1585. † 28. *Apr.* 1591. *Sepult. est Romae in ecclef. S. Blasii.* **Didacus Deleon**, episc. Columbriensis. Hispanus. *ord. Carmelit. Elect.* 2. *Oct.* 1560. *Tridentum venit* 7. *Jul.* 1562. **Annibal Saracenus**, episc. Liciensis. Neapolitanus. *elect.* 29. *Sept.* 1561. *Tridentum venit* 10. *Nov.* 1561. † *ad ann.* 1592. **Paulus Jovius**, episc. Nucerinus. Novocomensis. *elect.* 19. *Nov.* 1560. *Tridentum venit* 20. *Nov.* 1561. *Erat Pauli Jovii historiographi ex fratre nepos, imitator et successor.* † 1585. **Hieronymus Trivisanus**, episc. Veronensis. Venetus. *ord. Praed. Elect.* 15. *Januar.* 1561. *Tridentum venit* 8. *Apr.* 1561., *ibidemq.* † 4. *Sept.* 1562. *Sepult. est Venetiis in ecclesia coenobii S. Dominici.* **Hieronymus Ragazzonus**, episc. Nazianzenus et coadjutor Famagustanus. Venetus. *elect.* 15. *Januar.* 1561. *Tridentum venit* 9. *Dec.* 1561. *Orat. habuit in sess. ult. Dein* 19. *Jul.* 1577. *episc. Bergomensis.* † 7. *Mart.* 1592. **Romulus de Valentibus**, episc. Conversanus. Trebiensis. *elect.* 20. *Januar.* 1561. *Tridentum venit* 20. *Dec.* 1561. † *Conversani* 10. *Junii* 1579., *aetat.* 57. **Lutius Maranta**, episc. Lavellensis. Venusinus. *elect.* 31. *Januar.* 1561. *Tridentum venit* 11. *Febr.* 1562. *Dein* 2. *Junii* 1578. *episc. Montis Pelusii.* † 1592. **Simon Pasqua**, dictus de Nigris, episc. Lunensis et Sarzanensis. Genuensis. *elect.* 14. *Febr.* 1561. *Tridentum venit* 9. *Dec.* 1561. *Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Mart.* 1565. † *Romae* 4. *Sept.* 1565., *aetat.* 72. *Sepult. est Genuae in eccles. S. Mariae pacis.* **Theophilus Galluppi**, episc. Oppidensis. Tropiensis. *elect.* 10. *Mart.* 1561. *Tridentum venit* 15. *Mart.* 1562. † 1567. **Julius Simonetta**, episc. Pisaurensis. Mediolanensis. *elect.* 9. *Jul.* 1560. *Tridentum venit* 9. *Dec.* 1561. † *ad ann.* 1576. *Erat frater cardinalis legati Simonettae.* **Petrus d'Albret**, episc. Convenarum. Gallus. *ord. S. Benedicti. Elect. mense Mart.* 1561. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Discessit ante sess.* 23. **Jacobus Guidius**, episc. Pennensis et Adriensis. Volaterranus. *elect.* 2. *Junii* 1561. *Tridentum venit* 13. *Dec.* 1562. *Abdicavit episcopat.* 1568. † *Florentiae*, *aetate gravis*, 1587. *Scripsit acta concilii Trident.* **Didacus Ramirez**, episc. Pampilonensis. Hispanus. *elect.* 2. *Junii* 1561. *Tridentum venit* 25. *Junii* 1562. **Franciscus Delgado**, episc. Lucensis in Gallecia. Hispanus. *elect.* 13. *Junii* 1561. *Tridentum venit* 10. *Maji* 1562. *Postea episc. Giennens.* † *Baccae* 2. *Oct.* 1576., *aetat.* 63. **Joannes Clausse**, episc. Senicienfis. Parisiensis. *elect.* 13. *Nov.* 1561. *Tridentum venit*

13. *Nov.* 1562. † 6. *Nov.* 1587. Jacobus Gilbertus Nogueras, episc. Aliphanus. Hispanus. *elect.* 8. *Aug.* 1561. *Tridentum venit* 12. *Febr.* 1562. *Habuit orat. coram PP conc.* 15. *Jul.* 1563. † 1566. Joannes Dominicus Annius, episc. Hipponensis et coadjutor Bovinus. Neapolitanus. *elect.* 5. *Sept.* 1561. † *Neapoli* 1578. Antonius Maria Salviati, episc. S. Paepuli. Romanus. *nat.* 21. *Januar.* 1537. *Elect.* 8. *Aug.* 1561. *Tridentum venit* 18. *Nov.* 1561. *Dein ann.* 1572. *nunt. apost. ad Carolum IX. Galliar. regem*, *et* 12. *Dec.* 1583. *S. R. E. cardin. Fundavit colleg. de Salviatis.* † *Romae* 18. *Mart.* 1602. *Sepult. est in S. Jacobi.* Matthaeus Priulus, episc. Aemoniensis. Venetus. *elect.* 5. *Sept.* 1561. *Tridentum venit* 15. *Januar.* 1562. *Dein ann.* 1565. *episc. Vicentinus*, *qua ecclesia dimissa*, *ad Aemoniens. regressus est.* † 1570. Thomas Lilius, episc. Soranus. Bononiensis. *elect.* 24. *Oct.* 1561. *Tridentum venit* 14. *Oct.* 1562. *Dein ann.* 1577. *episc. Placentin.* † 16. *Sept.* 1578. Franciscus Guarinus, episc. Imolensis. Civit. Castellan. *elect.* 22. *Oct.* 1561. *Tridentum venit* 10. *Maji* 1562. † 1569. Thomas Ohierllanthe, episc. Rossensis. Hibernus. *elect.* 17. *Junii* 1561. *Tridentum venit* 25. *Maji* 1562. Franciscus de la Valette Cornusson, episc. Vabrensis. Gallus. *elect.* 1561. *Tridentum venit* 3. *Nov.* 1562., *discessit ante* 25. *Sept.* 1563. † 18. *Maji* 1577. Fabius Pignatellus, episc. Monopolitanus. Neapolitanus. *elect.* 10. *Oct.* 1561. *Tridentum venit* 13. *Maji* 1563. † 15. *Aug.* 1568. Carolus Visconti, episc. Vintimiliensis. Mediolanensis. *elect.* 5. *Dec.* 1561. *Tridentum venit* 15. *Junii* 1562. *Orat. habuit in conc.* 17. *Sept.* 1562. *A legat. conc. Romam missus*, *Tridento discessit* 26. *Dec.* 1562., *rediit* 29. *Januar.* 1563. *Dein Tridento Romam discessit mense Sept.* 1563., *nec amplius rediit. Postea episc. Ferentinus*, *et* 12. *Mart.* 1565. *S. R. E. cardin. tit. SS. martyr. Viti et Modesti in macello.* † *Romae* 13. *Nov.* 1565., *aetat.* 42., *sepult. in eccles. sui tituli.* Joannes Colosvarinus, episc. Canadiensis. Hungarus. *ord. Praed. Tridentum venit* 9. *Febr.* 1562. *Erat praelatorum et cleri Hungariae legatus et orator*, *admissus in concil.* 6. *Apr.* 1562. † *Tridenti* 14. *Nov.* 1562., *sepult. ibidem in summo templo.* Andreas Duditius Sbardellatus, episc. Tiniensis. Hungarus. *elect.* 1560. *Tridentum venit* 9. *Febr.* 1562. *Erat praelatorum et cleri Hungariae legatus et orator*, *admiss. in conc.* 6. *Apr.* 1562. *Orat. habuit coram PP. conc.* 16. *Jul.* 1562. *Postea episc. Quinqueecclesiensis. Fuerat legatus imperator. ad regem Poloniae. Tandem raptus in reprobum sensum*, *ab ecclesia turpissime defecit*, *uxoremq. duxit Sophiam Genesillam*, *post cujus obitum duxit viduam comitis Tarnoviski.* † 15., *vel*, *ut aliis visum*, 23. *Febr.* 1589., *aetat.* 56. Spinellus Bencius, episc. Montis Politiani. Montis Politianus. *elect.* 9. *Januar.* 1562. *Tridentum venit* 24. *Mart.* 1562. *Postea nunt. apost. in Gall.* † 10. *Aug.* 1596. *Sepult. est Paris. ad S. Paulum.* Franciscus Abondius Castillioneus, episc. Bobiensis. Mediolanensis. *elect.* 1562. *Tridentum venit* 17. *Maji* 1562. *Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Mart.* 1565. † *Romae* 24. *Nov.* 1568., *aetat.* 45., *sepult. in eccles. S. Mariae de populo.*

Stanislaus Falefcki, epifc. Theodofienfis. Polonus. *Tridentum venit* 11. *Nov.* 1561. *Erat procurator cleri Poloniae.* **Eugenius Oharet**, epifc. Achadenfis. Hibernus. *ord. Praed. Tridentum venit* 25. *Maji* 1562. † 16. *Maji* 1585. **Donaldus Magongail**, epifc. Rapotenfis. Hibernus. *elect.* 15. *Maji* 1562. *Tridentum venit* 25. *Maji* 1562. **Guido Ferrerius**, epifc. Vercellenfis. Vercellenfis. *nat. menfe Aug.* 1537. *Elect.* 2. *Maji* 1562. *Tridentum venit* 5. *Sept.* 1562. *Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Mart.* 1565. † *Romae* 26. *Maji* 1585., *fepult. in ecclef. S. Mariae majoris.* **Joannes Baptifta Sighicellius**, epifc. Faventinus. Bononienfis. *elect.* 18. *Mart.* 1562. *Tridentum venit* 3. *Nov.* 1562. † *Favent.* 12. *Maji* 1575., *aetat.* 68., *fepult. in cathedr. Extat tamen ejus memoria in ecclef. S. Francifci Bononiae.* **Sebaftianus Vantius**, epifc. Urbevetanus. Ariminenfis. *elect.* 17. *Apr.* 1562. *Tridentum venit* 3. *Julii* 1562. † 1570. **Joannes Baptifta Lomellinus**, epifc. Gardienfis. Meffanenfis. *elect.* 17. *Apr.* 1562. *Tridentum venit* 1. *Dec.* 1562. *Dein* 17. *Mart.* 1567. *epifc. Aefernienf.* † 22. *Nov.* 1599. *fepult. in cathedr.* **Joannes Baptifta Milanefius**, epifc. Marficanus. Florentinus. *elect.* 27. *Maji* 1562. *Tridentum venit* 27. *Nov.* 1562. *Poftea per fraudem fede fua dejectus, ann.* 1579. *Florentiam conceffit, ibiq. obiit.* **Auguftinus Mollignanus**, epifc. Trivicanus. Vercellenfis. *elect.* 23. *Maji* 1562. *Tridentum venit* 17. *Oct.* 1562. *Dein ann.* 1565. *epifc. Bertinor.* † *menfe Oct.* 1579. **Carolus Grimaldus**, epifc. Sagonenfis. Genuenfis. *elect.* 6. *Jul.* 1562. *Tridentum venit* 24. *Oct.* 1562. *Dein* 8. *Dec.* 1565. *epifc. Albintimilienf.*, *et* 26. *Nov.* 1572. *epifc. Albingaunenf.* † 1581. **Fabritius Landrianus**, epifc. S. Marci. Mediolanenfis. *elect.* 6. *Julii* 1562. *Tridentum venit* 21. *Octob.* 1562. † *ad ann.* 1566. **Bartholomaeus Farratinus**, epifc. Amerinus. *elect.* 9. *Oct.* 1562. *Tridentum venit* 11. *Nov.* 1562. *Creat. S. R. E. cardin.* 11. *Sept.* 1606. † *Romae* 1. *Nov.* 1606., *aetat.* 69. **Petrus Fragus**, epifc. Ufellenfis et Terrabbenfis. Hifpanus. *elect.* 1562. *Tridentum venit* 5. *Junii* 1563. *Poftea epifc. Algarienfis.* **Hieronymus Gaddus**, epifc. Cortonenfis. Florentinus. *elect.* 16. *Dec.* 1562. *Erat orator ducis Florentiae. vid. p.* 246. **Francifcus Contarenus**, epifc. Paphenfis. Venetus. *elect.* 4. *Mart.* 1563. **Joannes Delphinus**, epifc. Torcellanus. Venetus. *elect.* 5. *Januar.* 1563. *Tridentum venit* 28. *Apr.* 1563. *Dein ann.* 1579. *epifc. Brixienfis.* † 1. *Maji* 1584., *aetat.* 56. **Alexander Molus**, epifc. Minorenfis. Comenfis. *elect.* 5. *Febr.* 1563. *Tridentum venit* 20. *Apr.* 1563. *Fuerat olim auditor cardinalis Joann. Angeli de Medicis, dein Pii IV.* † *Romae* 1565. **Hieronymus Vielmius**, epifc. Argolicenfis. Venetus. *ord. Praed. Elect.* 17. *Mart.* 1563. *Poftea vicarius epifc. Patavini. Dein* 13. *Aug.* 1570. *epifc. Aemonienf. feu Civitatis novae.* † *Venetiis* 7. *Mart.* 1582., *fepult. ibid. in ecclef. SS. Joann. et Pauli, coenobii FF. Praedicat.* **Jacobus**, epifc. Merchanenfis et Trebinenfis. Ragufinus. *ord. S. Francifci de obfervant. Elect.* 1563. — **Abbates**: RR. DD. **Ludovicus de Beffay**, abbas generalis ordinis Cifterclenfis. Gallus. *elect.* 6. *Jan.* 1560. *abbas gener.* 49. *Obtinuit a Pio IV. privilegium contra commend.* † 19. *Junii* 1564. **Hieronymus Souchier**, abbas Clarevallenfis. Gallus. *abbas Clarevall.* 42. *Tridenti de praecedentia*

contendit cum abbatib. congregat. Cassinens. 16. *Nov.* 1562. *Dein ann.* 1564., *abbas gener.* 50. *ordin. Cisterc. Creat., licet invitus, a Pio V. S. R. E. cardin.* 24. *Mart.* 1568. † *Romae* 9. *Nov.* 1571., *aetat.* 63., *sepult. ibid. in eccles. S. Crucis in Jerusalem.* Simplicianus, abbas S. Salvatoris Papiae, congregationis Cassinensis. Vultelinensis. *fuit ann.* 1558. *abb. S. Mar. de Florent., dein S. Mar. de Praetalia, S. Georg. Venetiar., S. Salvator. Papiens.* 1561.: *tandem* 1568. *praef. congregat. Cassin. S. Petri Inglesviatae Mediol.* Stephanus Cataneus, abbas S. Mariae gratiarum, Placentinae dioecesis, congregationis Cassinensis. Novariensis; Augustinus Loscus, abbas S. Benedicti de Ferraria, congregationis Cassinensis. Hispanus. *habuit orat. ad PP. conc. die* 12. *Mart.* 1562. Eutychius de Cordes, abbas S. Fortunati de Bassano, congregationis Cassinensis. Antverpiensis. *profess. in monast. S. Justinae de Padua. Delectus fuit a PP. conc. ad confic. indic. libr.* † *mense Sept.* 1582. *Sepult. est in S. Justinae de Padua.* Claudius de Sainctes, abbas Lunevillanus. Gallus; Cosmas Damianus Hortulanus, vulgo Hortola, abbas B. Mariae Villae Bertrandi, provinciae Tarraconènsis. Perpinianensis. † 1566. Joachim Prevot, abbas monasterii S. Mariae de Gualdo, loci eremit. S. Augustini. Helvetius. *erat orator ac procurator praelator. et cleri septem canton. Helvet. Tridentum venit* 16. *Mart.* 1562., *recept.* 20. *ejusd. mensis.* † 1569. Riccardus de Verceil, abbas Praevallensis, ordin. canonic. regular. Lateran. Vercellensis. *praecedentiam habuit in conc. ante abbat. congr. Cassin.* Sixtus Divitiolus de Renis, abbas S. Bartholomaei Pistoriensis, ord. canonic. regular. Lateran. Cremonensis. *orat. habuit coram PP. conc.* 3. *Dec.* 1561.; *item concion. de solemnit. SS. omnium, et de publicat. jubilaei. Dein ann.* 1570. *elect. episc. Carinulensis.* † *Carinulae* 1578. — Generales ordinum regularium: RR. PP. Vincentius Justinianus, generalis ordinis Praedicatorum. Chiensis. *nat.* 28. *Aug.* 1519. *Elect. gener.* 47. *ord. Praed.* 28. *Maji* 1558. *Tridentum venit* 19. *Oct.* 1561. *Creat. S. R. E. cardin.* 17. *Maji* 1570. † *Romae* 28. *Oct.* 1582., *aetat.* 63. *ann. et* 2. *mens. Sepult. est in eccles. ad Minervam, in sacello, quod exstruxerat S. Thomae Aquinati, cujus opera edi curaverat* 1570. *Fuit familiaris S. Carolo Borromaeo.* Franciscus Ramoza, generalis ordinis Minorum de observantia. Hispanus. *gener.* 53., *elect. Aquilae* 1559. *Tridentum venit* 9. *Febr.* 1562. *Orat. habuit coram PP. conc. Domin. II. quadrag.* 22. *Febr.* 1562. † *Piombini* 1571., *aetat.* 63. Antonius de Sapientibus, generalis ordinis Minorum conventualium. Augustanus. *Tridentum venit* 13. *Febr.* 1562. † 1565. Christophorus Patavinus, generalis ordinis eremitarum S. Augustini. Italus. *elect. Bononiae* 17. *Maji* 1551. *Rexit ann.* 18. † *Romae* 4. *Febr.* 1569., *aetat.* 69. *sepult. ibid. ad S. Augustinum.* Joannes Baptista Milliovacca, generalis ordinis S. Mariae Servorum. Astensis. *Tridentum venit* 31. *Dec.* 1561. Joannes Stephanus Facinus, vicegener. ordinis Carm. Cremonensis. *provincialis Lombardiae. Ut consultor interfuerat concilio sub Paulo III. ann.* 1545. *et* 1546. *vid. p.* 58. *Habuit concion. ad PP. conc.* 15. *Aug.* 1563. *Dein*

Cremonae inquisitor † 1571., *die* 1. *Apr.*, *Cremonae sepult.* Thomas a Tipherno, generalis ordinis Capucinorum. Umber. *elect. Neapoli* 1558. † *in conventu Civitatis Plebis in Umbria* 1576., *aetat.* 78., *relig.* 36. *Fuit bis generalis ordin.* Jacobus Laynez, praepositus generalis Societatis Jesu. Hispanus. *Fuerat ann.* 1552. *provincial. Italiae. Elect. praeposit. gener. Romae* 2. *Jul.* 1558., *admissus Tridenti* 21. *Aug.* 1562., *seorsim ab aliis ordinum generalibus sedens et ultimo dicens ex decreto legatorum concilii.* † *Romae* 19. *Jan.* 1565., *aetat.* 53. — Procuratores absentium episcoporum v): DD. *Antonius Monthiareaus Demalzaret, procurator R. D. episc. Lexoviensis. Gallus. *erat theolog. Sorbonic. Habuit concion. ad PP. conc. feria VI. parasc.* 9. *Apr.* 1563. *Ludovicus de Matha, procurator RR. DD. archiepiscop. Senonensis et Andegavensis: item episc. Vauriensis, Dolensis, Venetensis, Sagiensis et Ceneteusis, qui e concilio recesserant. Gallus. *erat abbas S. Ambrosii, dioecesis Bituricensis.* *Anna Delaigenal, procurator RR. DD. archiepisc. Ebredunensis, et episcop. Parisiensis, Vabriensis, Aurelianensis, Abricensis, Lemovicensis et Carispotensis, qui e concilio recesserant. Gallus. *erat abbas de Bellayque, Xaramontensis dioecesis.* *Didacus Payva d'Andrada, procurator R. D. episcopi Visiensis. Lusitanus. *habuit concion. ad PP. conc. Dom. II. post Pascha* 1562. *Scripsit defensionem catholicae fidei Tridentinae advers. Kemnitium.* † 1576. *aetat.* 47. *Melchior Cornelius, procurator R. D. episc. Septensis. Lusitanus. *J. U. doctor et senator regius.* R. D. Petrus Cumelius, procurator R. D. episc. Malacitani, et R. D. archiep. Hispalensis. Hispanus. *erat doctor theologus et canonicus Malacitanus.* F. Franciscus Orantes, procurator R. D. episc. Palentini. Hispanus. *ordin. Minor., lector Vallisoleti. Habuit orat. ad PP. conc.* 1. *Nov.* 1562. *Fuit postea Joanni Austriaco Belgii gubernatori a confessionibus, et copiarum Belgicar. vicar. gener. Dein* 20. *Dec.* 1581. *episc. Ovetensis.* † 12. *Oct.* 1584. *Scripsit adv. Calvini institutiones libros septem.* D. Georgius Hochenuarter, procurator R. et Ill. D. principis et episc. Basileensis. Germanus. *erat S. T. doctor, et suffragan. episc. Basileensis. Tridentum venit* 30. *Jul.* 1562., *admiss.* 3. *Aug.* 1562. *F. Franciscus Forerius, procurator R. D. episc. Silviensis. Lusitanus. *ord. Praedic. S. T. profess. Habuit orat. ad PP. conc. Domin. I. advent.* 1562. *Delect. fuit a PP. ad missale Roman. et breviar. corrig., item ad concinnandum catechismum ac indicem librorum.* † *Almadae* 10. *Jan.* 1581. *D. Franciscus Jancho, procurator R. D. archiep. Hispalensis, et R. D. archiep. Sacarensis. Hispanus. *S. T. magister et doctor cathedraticus in universit. Salmaticensi.* F. Joannes a Ludegna, procurator R. D. episc. Siguntini. Hispanus. *ord. Praedic. S. T. profess. Habuit concion. coram PP. conc. Domin. I. quadrag.* 1563. *Edidit disput. theolog. de caelibatu*

v) In hac procuratorum serie nomina, quae signo * notata sunt, LePlat. secuti, supplevimus ex subscriptionibus Patrum.

sacerdot., *ad duos articulos de matrimon. propositos.* DD. Gaspar Cardillo de Villalpando, procurator R. D. episc. Abulensis. Segobiensis. *doctor theologus. Habuit tres orat. ad PP. conc. Quod non sit laicis calix permittendus* 1562., *de primatu Petri* 29. *Jun.* 1562. *et de SS. nomine Jesu* 1. *Jan.* 1563.: *item disput. adv. Montanum.* † 24. *Jun.* 1581. * Michael Thomasius Taxaquet, procurator R. D. episc. Ampuriensis et Civitatensis, et R. D. episc. Anagnini. Majoricensis. *decretorum doctor: postea episc. Ilerdensis.* * Didacus Sobagnos, procurator R. D. episc. Pascensis. Hispanus. *doctor theologus, archidiac. de Villameriel et canonic. in eccles. Legionensi.* PP. * Alfonsus Salmeron, procurator R. et Ill. D. cardinalis et episc. Augustani. Hispanus. *theol. Societ. Jesu. Primus rector provinc. Neapolit. Habuit orat. coram PP. conc. de laudibus S. Joann. evangel.* † *Neapoli* 15. *Febr.* 1585., *aetat.* 69. *vid. p.* 56. * Joannes de Polanco, procurator R. et Ill. D. cardinalis et episc. Augustani. Burgensis. *in Societ. Jesu adscitus* 1541.: *dein trium praepositor. gener. secretarius.* †, *sexagenario major*, 21. *Dec.* 1577. DD. * Petrus Fontanus, procurator R. D. abbatis beatae Mariae de Veruela, ordin. Cisterciensis. ...., *doctor in sacra theologia.* Joannes Delgadus, procurator R. D. episc. Tudensis. Hispanus. *S. T. doctor et canonic. Tudensis.* * Nicolaus Cromerus, procurator R. D. episc. Olomucensis. Germanus. *J. U. doctor, canonic. Vratislaviensis et Olomucensis.* D..... Marchantus, procurator R. et Ill. D. cardinalis de Mendoza episc. Burgensis. Hispanus. *doctor theologus.* D. Joannes Gothardius, procurator R. D. episc. Ratisbonensis. Germanus. *admissus Tridenti* 3. *Aug.* 1562. F. Felicianus Ninguarda, procurator R. et Ill. D. archiep. ac principis Salisburgensis. Germanus. *ord. Praedic. S. T. doctor. Tridentum venit* 6. *Maji* 1562., *recept.* 26. *ejusd. mensis. Trident. avocatus recessit* 28. *Jun.* 1563. *Dein ann.* 1576. *episc. Scalensis, tum* 21. *Jun.* 1583. *episc. S. Agathae, et* 17. *Octob.* 1588. *episc. Comensis,* † 5. *Jan.* 1595., *aetat.* 78. *Sepult. est apud suos.* D. Caesar Ferrantius, procurator R. D. episc. Suessani. Suessanus. *doctor. theol., medic. et philos. pro episc. Suessano apud episc. Ilerdensem. Orat. habuit ad PP. conc.* 27. *Dec.* 1562. *Dein* 17. *Aug.* 1569. *episc. Thermular. Ecclesiam rexit annis* 25. FF. Jacobus Hugonis, procurator R. D. episc. Trecoriensis. Gallus. *ord. S. Francisci. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. — Procuratores ordinum: FF. Joannes Coutignon, procurator ordinis Cluniacensis. Gallus. *S. T. doctor. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Postea prior major ejusd. ordin.* † *Martiniaci* 21. *Apr.* 1572. Nicolaus Boucherat, procurator ordinis Cisterciensis. Gallus. *Prior monasterii de Recluso. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Fuit postea generalis totius ordinis. Fuit ann.* 1578. *consiliar. in parlamento Henrici III. Galliar. regis.* † 12. *Mart.* 1586., *aetat.* 71. — Doctores legum pro sacro concilio missi: DD. Gabriel Paleotta. Bononiensis. *auditor rotae. Postea episc. Bononiensis. Creat. S. R. E. cardin.* 12. *Mart.* 1565., *et* 10. *Dec.* 1582. *primus archiepisc. Bonon. Dein episc. Albanus, postremo episc. Sabinus.* † *Romae*

22. Jul. 1597. *Sepult. est Bononiae in eccles. metropolit.* Scipio Lancellottus. Romanus. *advocatus consistorialis. Postea auditor rotae, et* 12. *Dec.* 1583. *S. R. E. card.* † *Romae* 2. *Jun.* 1598., *aetat.* 71. *Sepult. est in S. Joann. Lateran.* Joannes Baptista Castellius. Bononiensis. *J. U. doctor. Canonic. Bononiensis et S. concilii promotor. Postea episc. Ariminensis et nunt. apost. in Gall.* † 27. *Aug.* 1583. Michael Thomasius Taxaquet. Majoricensis. *doctor decretorum. Postea episc. Ilerdensis. Erat procurat. episc. Ampur. et Civitat. et Anagn. Vid. p.* 265. — Theologi a summo Pontifice missi: F. Petrus Soto. Hispanus. *ord. Praed. S. T. profess. Dilingae.* † *Tridenti* 20. *Apr.* 1563., *ibidemq. sepultus est apud suos in templo S. Laurentii.* P. Alfonsus Salmeron. Hispanus. *societ. Jesu. Erat procurat. episc. Augustani. Vid. p.* 265. D. Franciscus Turrianus. Hispanus. *S. T. doctor. Dein* 25. *Dec.* 1566. *admiss. in Societ. Jesu.* † *Romae* 1584., *ipso die festo praesentationis B. Virginis, quem ex breviario expunctum ecclesiae catholicae restitui procuraverat, aetat. fere* 80. *ann.* D. Antonius Solisius. Hispanus. *S. T. doctor.* F. Camillus Campegius. Papiensis. *ord. Praed., inquisitor Ferrariae. Habuit orat. ad PP. conc. de mundi fallaciis atq. ruina. Domin. I. advent.* 1561. *Dein* 4. *Maji* 1568., *episc. Nepesinus.* † 1569. F. Hieronymus Bravo. Hispanus. *ord. Praedic.* F. Adrianus Valenticus. Venetus. *ord. Praed. S. script. publicus in academ. Patavina professor. Cum R. D. patriarcha Aquilejensi Tridentum venit* 14. *Jan.* 1562. *Mortuo Petro Soto suffectus et delectus a Pio IV. theologus pontificius S. conc., ann.* 1563. *Dein ann.* 1564. *fidei inquisit. Venet., et* 28. *Febr.* 1566. *elect. episc. Justinopolitanus.* † 1572. — Doctores theologiae, facultatis Parisiensis, missi a Carolo IX., Galliarum rege Christianissimo: DD. Nicolaus Maillard, decanus facult. Parisiensis. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. Joannes Peletier, praefectus collegio Navarrae. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. † 28. *Sept.* 1583. Antonius de Mouchy. Gallus. *fidei inquisit. in Gall. S. T. profess. et canonic. Noviodunensis. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. † *Paris.* 1574. Nicolaus de Bris. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. F. Jacobus Hugonis. Gallus. *ord. S. Francisci. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Erat procurat. R. D. Joann. Ursini, episc. Trecoriensis. Vid. p.* 265. DD. Simon Vigor. Gallus. *canonic. Paris. et poenitentiar. Ebroicensis. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Postea pastor parochiae S. Pauli Paris. et canonic. theol. cathedralis Paris., et ann.* 1570. *archiep. Narbonensis.* † *Carcasson.* 1. *Nov.* 1575. Richardus du Pré. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. Natalis Paillet. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562., *ibidemq.* † 24. *ejusd. mensis.* Robertus Fournier. Gallus. *canonic. Ambianensis. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Habuit orat. coram PP. conc.* 1. *Januar.* 1563. *de Christo puero circumciso.* Antonius Croquier. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. Lazarus Broychot. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. F. Claudius de Saintes. Gallus. *ordin. canonicor. regular. S. Augustini. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Postea*

epifc. Ebroidenfis: dein damnatus ad carcerem perpetuum, in eo † *ann.* 1591., *aetat.* 65. — Theologi miffi a Philippo II., Hifpaniarum rege catholico: DD. Cofmas Damianus Hortulanus, vulgo Hortola. Hifpanus. *elect. abbas B. Mariae Villaebertrandi.* † 1566. *Vid. p.* 263. Ferdinandus Titius. Hifpanus. *S. T. doctor et canonic. Caurienfis.* Ferdinandus Vellofillus. Hifpanus. *S. T. doctor et canonic. Seguntinus. Poftea epifc. Lucenfis.* † 22. *Febr.* 1587. Thomas Daffio. Hifpanus. *J. U. doctor et canonic. Valentinus.* Antonius Covarruvias. Hifpanus. *civis et canonicus Toletanus, audit. Granatenfis, Didaci Covarruvias epifcopi Civitat. frater. Tridentum venit* 19. *Maji* 1562. † 20. *Dec.* 1602., *aetat.* 78. Ferdinandus Minchaca. Hifpanus. *Decretorum doctor.* FF. Joannes Ramirez. Hifpanus. *minifter provincialis S. Jacobi.* Alfonfus Contreras. Hifpanus. *commiffar. ord. Minor. in curia regis Hifpaniae. Habuit orat. ad PP. conc. Dom. II. quadr.* 7. *Mart.* 1563. *pro reform. ecclef.* Michael de Medina. Hifpanus. *ord. Minor. S. T. doctor. Hortatu quorundam PP. concil. fcripfit de continentia libros V.* † *Toleti.* Joannes Lobera. Hifpanus. *S. T. lector Salmant., focius minifri provincialis S. Jacobi.* Cofmas Palma Fonteyus. Hifpanus. *S. T. doctor, focius et difcip. Hortulani abbatis. Habuit orat. ad PP. conc. feria IV. ciner.*, 24. *Febr.* 1563. Joannes Gallo. Hifpanus. *ord. Praed. S. T. doctor. Habuit orat. coram PP. conc. de laud. S. Thomae Aquinatis* 7. *Mart.* 1563. † *Salmanticae* 1577. Petrus Fernandez. Hifpanus. *ord. Praed. Socius Joannis Gallo.* Defiderius de S. Martino. Panormitanus. *ord. Carmelitar. S. T. doctor. Miff. ad conc.* 14. *Jul.* 1562. *Dein* 6. *Apr.* 1593. *epifc. Ugentinus.* DD. Michael Bajus. Athenfis. *in univerfit. Lovan. S. T. doctor. Tridentum venit* 21. *Jun.* 1563. *Dein ann.* 1575. *decan. ecclef. colleg. S. Petri Lovanii et ann.* 1578. *confervator privilegiorum univerfitatis.* † *Lovan.* 16. *Dec.* 1589., *aetat.* 77., *ibiq. fepult. in facello collegii pontificii. Cum hoc facellum ann.* 1776. *deftrueretur, ejus offa in coemeter. ecclef. colleg. S. Petri translata funt.* Joannes Heffels, Lovanienfis. *in univerfit. Lovan. S. T. doctor. Tridentum venit* 21. *Jun.* 1563. † *Lovan.* 7. *Nov.* 1566., *aetat.* 44., *ibiq. fepult. in ecclef. colleg. S. Petri.* Cornelius Janfenius. Hulftenfis. *in univerfit. Lovan. S. T. doctor et decan. ecclef. colleg. S. Jacobi. Tridentum venit* 21. *Jun.* 1563. *Elect. primus epifc. Gandavenfis.* 1568., *confecrat. Lovanii in facello colleg. Sabaudici die* 29. *Aug.* 1568. *Gandavi fynod. dioecef. habuit* 1570. † *ibid.* 11. *Apr.* 1576., *aetat.* 66. — Theologi miffi a rege Portugalliae: F. Francifcus Forerius. Lufitanus. *ord. Praed. Erat procurator R. D. epifc. Silvienfis. vid. p.* 264. D. Didacus Payva d'Andrada. Lufitanus. *erat procurator R. D. epifc. Vifienfis. Vid. p.* 264. D. Melchior Cornelius. Lufitanus. *erat procurator R. D. epifc. Septenfis. Vid. p.* 264. — Theologus miffus ab excellentiffimo Bavariae duce Alberto: P. Joannes Covillonius. Flander. *natus Infulis Flandr. Societ. Jefu, profeff. Ingolftadienfis. Tridentum venit* 30. *Apr.* 1562. † *Romae* 17. *Aug.* 1581., *cum effet unus e poe-*

nitentiariis ad D. Petri basilicam. — **Theologi seculares et doctores juris canonici:** DD. Georgius Girard. Gallus. *S. T. doctor. Cum R. D. episc. Andegavensi. Tridentum venit* 10. *Nov.* 1562. Gentianus Hervetus. Gallus. *theologus, cum Ill. et R. cardin. a Lotharingia. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. *Antea secutus fuerat ad concil. Trident. sub Julio III. cardinalem Marcellum Cervinum. Varias in conc. habuit orationes.* † *Remis* 12. *Sept.* 1595. *(juxta Niceron.* 12. *Sept.* 1584.), *sepult. ibid. in vestibulo ecclesiae cathedralis. Vid. p.* 57. Franciscus Sancius. Hispanus. *decanus facult. theolog. et canonic. Salmanticensis, cum R. D. episc. Salmanticensi. Tridentum venit* 29. *Nov.* 1561. Matthaeus Guerra. Consentinus. *presbyt. secular., cum R. D. episc. S. Marci. Tridentum venit* 21. *Octob.* 1562. Fredericus Pendasius. Italus. *Cum Ill. et R. D. cardin. de Mantua, legato S. concil. Tridentum venit* 16. *Apr.* 1561. Joannes Franciscus Lombardus. Neapolitanus. *natus* 1531.: *doctor* 1559. *Cum Ill. et R. cardin. Seripando, legato S. conc., Tridentum venit* 16. *Apr.* 1561. *Orat. habuit ad PP. conc.* 26. *Dec.* 1561. Petrus Mercaddo. Hispanus. *S. T. doctor, cum R. D. episc. Vicensi. Tridentum venit* 27. *Sept.* 1561. *Concion. habuit ad PP. conc. Domin. IV. post Pentecost.* 1562. Franciscus de Truxillo. Hispanus. *S. T. doctor et canonic. Complutensis, cum R. D. episc. Legionensi. Tridentum venit* 22. *Nov.* 1561. *Dein ann.* 1578. *episc. Legionensis.* † *Villacarlonae* 1591., *sepult. Complut. ad S. Mariam de regula.* D..... Sobannus. Hispanus. *S. T. doctor, cum R. D. episc. Legionensi. Tridentum venit* 22. *Nov.* 1561. Antonius Bitonius. Lusitanus. *S. T. doctor, cum R. D. episc. Conimbricensi. Tridentum venit* 16. *Oct.* 1561. Petrus de Fuenti Duenna, vulgo Fontidonius. Hispanus. *S. T. doctor et canonicus Salmanticensis, cum R. D. episc. Salmanticensi. Tridentum venit* 29. *Nov.* 1561. *Habuit orat. coram PP. conc. Domin. SS. Trinit.* 24. *Maji* 1562., *item in festo S. Hieronymi* 30. *Sept.* 1562.: *item nomine comitis de Luna, oratoris regis catholici,* 21. *Maji* 1563. *Scripsit apolog. pro conc. Trident. ad Germanos, adv. Joann. Fabrit. Montanum.* † *Salmanticae* 1. *Maji* 1579., *aetat.* 63. Ludovicus JoannesVilleta. Hispanus. *S. T. doctor. Cum R. D. episc. Barcinonensi. Tridentum venit* 11. *Dec.* 1561. *Habuit coram PP. conc. disput. de commun. sub utraq. specie* 17. *et* 18. *Jun.* 1562.: *item orat. de divino Spiritu catholicae eccles. et S. conc. Domin. Pentecostes* 30. *Maji* 1563. Joannes Fonseca. Hispanus. *S. T. doctor. Cum R. D. archiep. Granatensi. Tridentum venit* 19. *Nov.* 1561. *Habuit orat. ad PP. conc. feria sexta in Parasceve* 1562. Michael Oroncuspe. Navarrus. *S. T. doctor. Cum R. D. episc. Pampilonensi. Tridentum venit* 25. *Jun.* 1562. *Habuit orat. coram PP. conc. Domin. SS. Trinit.* 6. *Jun.* 1563. Alfonsus Fernandes de la Guerra. Hispanus. *S. T. doctor. Cum R. D. episc. Guadixensi. Tridentum venit* 11. *Sept.* 1562. Michael Ytero. Hispanus. *J. U. doctor. Cum R. D. episc. Pampilonensi. Tridentum venit* 25. *Jun.* 1562. Josephus Puebla. Hispanus. *S. T. doctor. Cum R. D. episc. Civitatensi. Tridentum*

venit 19. *Maji* 1562. Joannes Chacon. Hispanus. *juris canonici doctor. Cum R. D. episc. Almeriensi. Tridentum venit* 8. *Dec.* 1561. Antonius Garsias. Hispanus. *S. T. doctor. Cum R. D. episc. Ovetensi. Tridentum venit* 12. *Nov.* 1561. Benedictus Arias Montanus. Hispanus. *S. T. doctor, presbyter ordinis milit. S. Jacobi. Cum R. D. episc. Segobiensi. Tridentum venit* 18. *Maji* 1562. *Anno* 1568. *praefuit Antverpiae, jussu Philippi II. Hispan. regis, editioni Bibliorum polyglott.* † *Hispali* 1598., *aetat.* 71. Joannes Barcellona. Hispanus. *Theologus. Cum R. D. episc. Usellensi. Tridentum venit* 5. *Jun.* 1563. — **Doctores theologi ordinis S. Benedicti:** FF. Joannes Cartougne. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. Joannes de Verdun. Gallus. *Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. — **Theologi ordinis fratrum Praedicatorum:** FF. Angelus Ciosius. Florentinus. *cum Ill. et R. cardin. Mantuano, legato S. conc. Tridentum venit* 16. *Apr.* 1561. Seraphinus de Caballis. Brixiensis. *provincialis terrae sanctae. Cum R. P. generali. Tridentum venit* 19. *Oct.* 1561. *Hab. orat. coram PP. conc., de Christo judice exspectando, Dom. I. adv.* 29. *Nov.* 1562. *Dein* 1. *Jun.* 1571., *generalis ord. Praed.* † *Hispali* 21. *Nov.* 1578., *aetat.* 56. Elisaeus Capys. Venetus. *theologus Ill. et R. D. archiep. Pragensis. Tridentum venit* 31. *Januar.* 1562. Petrus Aridiensis. Gallus. *cum R. D. episc. Cenomanensi. Tridentum venit* 13. *Nov.* 1562. Bernardus Berardi. Gallus. *inquisitor Avinionensis, vicarius congregat. Franciae. Cum R. D. episc. Nemausensi. Tridentum venit* 3. *Jun.* 1562. Joannes Matthaeus Valdina. Italus. *cum R. D. archiep. Tarentino. Tridentum venit* 19. *Aug.* 1562. *Dein ann.* 1566., *episc. Acerniensis.* † 1570., *aetat.* 60. Petrus Martyr Coma. Hispanus. *cum R. D. episc. Gerundensi. Tridentum venit* 31. *Dec.* 1561. *Fuit elect. episc. Elmensis* 14. *Januar.* 1569. † 1578. Petrus Zatoses. Hispanus. *cum R. D. episc. Dertusensi. Tridentum venit* 11. *Dec.* 1561. Antonius de Grompto. Italus. *S. T. doctor. Cum R. D. episc. Viglovanensi. Tridentum venit* 21. *Apr.* 1562. *Postea in Hungariam missus, peste obiit* 1570. Aurelius de Chio. Graecus. *cum R. D. archiep. Spalatrensi. Tridentum venit* 9. *Maji* 1562. Adrianus Valenticus. Venetus. *cum R. D. patriarcha Aquilejensi. Postea theolog. pontific. in concil. vid. p.* 266. Marcus Medices. Veronensis. *inquisit. Venet. Cum R. D. episc. Cenetensi. Tridentum venit* 10. *Oct.* 1561. *Dein* 15. *Dec.* 1578. *episc. Clodiensis.* † 30. *Aug.* 1583. Benedictus Herba. Mantuanus. *cum R. D. episc. Brixiensi. Tridentum venit* 12. *Apr.* 1561. *Dein inquisit. Mant., et* 16. *Jun.* 1570. *episc. Casalensis.* † *Casal.* 28. *Dec.* 1576., *aetat.* 59., *sepult. ibid. apud Praedicat.* Michael de Ast. Astensis. *erat prior convent. S. Laurentii in urbe Trident.* Constantinus Coccianus Isorella. Italus. *cum R. D. episc. Montis-Politiani. Tridentum venit* 24. *Mart.* 1562. Henricus de Tavora, dictus a S. Hieronymo. Lusitanus. *cum R. D. archiep. Bracharensi. Orat. habuit ad PP. conc. Domin. I. quadrag.,* 15. *Febr.* 1562., *de calamit. eccles. Dein* 13. *Jan.* 1567. *episc. Cochinensis, et* 20. *Jan.* 1578.

archiep. Goanus. † *in civit. Chaul, veneno interfect., ann.* 1582. Ludovicus de Sotomayor. Lusitanus. *missus a rege Portugall. cum procurat. R. D. episc. Tudensis. Postea S. scriptur. profess. in univ. Conimbric.* † 19. *Maji* 1610., *aetat.* 84. Joannes Bartholomaeus Ferrus de Lugo. Italus. *cum R. D. episc. Veronensi. Tridentum venit* 15. *Jan.* 1561. *Dein* 19. *Sept.* 1567. *episc. Literensis, et* 10. *Maji* 1570. *episc. Interamnensis.* † 1581. *Interfuerat etiam conc. Trid. sub Julio III., tamquam theologus Aloysii Lipomani.* Hieronymus Barolus. Ticinensis; Basilius Cajoccio. Pisanus. *cum R. D. archiep. Hydruntino. Tridentum venit* 3. *Jul.* 1562. — Theologi ordinis Minorum B. Francisci de observantia: FF. Aloysius de Burgo novo. Italus. *S. T. lector Bononiae, commissarius generalis et postea generalis totius ordinis.* Thomas de Sogliano. Italus. *provincialis Bonon. minister.* Antonius de Padua. Lusitanus. *S. T. doctor et ordin. secretar.* Bonifacius Stephanus de Ragusio. Dalmata. *apostolicus praedicator et terrae sanctae gubernator. Postea episc. Stagnensis in Dalmatia.* † *ad ann.* 1570. Angelus de Petriolo. Italus. *S. T. lector Perusiae.* Angelus Justinianus. Chiensis. *S. T. lector Genuae. Dein* 13. *Oct.* 1569. *episc. Gebennensis, quod munus abdicavit* 15. *Dec.* 1578. † *Genuae* 22. *Febr.* 1596., *aetat.* 76., *sepult. apud suos, in templo annunt. Virginis. Incomparabilis virtutis nominatus a S. Francisco Salesio. Bezam confutavit in disput. coram Carolo IX.* Vincentius de Messina. Italus. *S. T. lector Neapoli.* Julius Orfeanus. Italus. *S. T. lector Bergomi.* Jacobus Alani. Gallus. *cum R. D. episc. Venetensi. Tridentum venit* 2. *Dec.* 1562. Didacus de Tesseda. Hispanus. *S. T. doctor.* Antonius Paganus. Venetus. *habuit oration. ad PP. conc. pro reformat. eccles.* † *Fulginii* 20. *Oct., post annum* 1586., *aetat.* 69. — Theologi ordinis Minorum conventualium: FR. Marcus Antonius Gamboronus a Lugo. Italus. *socius religionis.* Bartholomaeus Golphus de Pergula. Italus. *praedicator illustris.* Joannes Tertius. Bergomensis. *S. T. lector in gymnasio Papiensi.* Clemens Thomasinus de Florentia. Italus. *regens in conventu S. Crucis Florentiae.* Augustinus Balbus de Lugo. Italus; Joannes Baptista Ghisulphus. Italus. *ordinis scriba.* Antonius de Guignano. Italus. *regens S. Antonii de Patavio.* Lucius Angusiola. Placentinus. *regens S. Francisci Bononiae.* Maximianus Benjaminus. Cremensis. *orator pro religione et inquisitor Paduae. Habuit orat. ad PP. conc. Domin. II. advent.* 1561. *Fuit postea episc. Clodiensis.* Octavianus Charus de Neapoli. Italus. *regens S. Laurentii de Neapoli.* Antonius Posius de Monte Ilcino. Italus. *regens in conventu XII. Apostolor. Romae.* † *Montilcini* 1580. Bonaventura Meldulensis. Italus. *regens in conventu Parmae.* Martialis Peregrinus. Calaber. *regens in conventu Ferrariae.* Antonius a Cubalo. Feltrensis; Andreas Schynopius de Amandula. Italus. *cum R. D. episc. Catacensi. Tridentum venit* 6. *Januar.* 1562. Baltasar Gryspus. Neapolitanus. *cum R. D. episc. Tropiensi. Tridentum venit* 19. *Mart.* 1562. Bartholomaeus Baphius. Lucinianensis. *habuit orat. coram PP. conc. Domin. II. adv.* 6. *Dec.* 1562. Franciscus Vicedominus.

Ferrariensis. *habuit orat. coram PP. concil. Dom. ult. post Pentec.* 22. *Nov.* 1562. † *Bonon.* 29. *Oct.* 1573., *aetat.* 59. *vid. p.* 58. — **Theologi ordinis fratrum Eremitarum S. Augustini:** FF. Thaddaeus Guidellus. Perusinus. *prior. provincial. Umbriae, S. T. doctor et professor in academ. Perusina. Cum suo generali Christophoro Patavino. Habuit conc. ad PP. conc. in festo ascens. Domini,* 7. *Maji* 1562. *Dein ann.* 1564. *procurat. general. ordin., et* 13. *Maji* 1570. *elect. praepofit. gener. Perusiae.* † *ibid.* 1606. Joannes Paulus Mazzoferri. Recanatensis. *S. T. doctor. Theologus Ill. et R. D. episc. Quinqueecclesiensis, oratoris Caesarei. Tridentum venit* 18. *Januar.* 1562. *Dein ann.* 1569. *poenitentiarius ad S. Petrum.* Simon Florentinus. Italus. *S. T. doctor et provincialis Pisanae provinciae; Cardin. Seripandi olim commensalis et in conc. theologus. Tridentum venit* 16. *Apr.* 1561. † 23. *Dec.* 1568. Cherubinus Lavosus de Cassia. Italus. *S. T. doctor et ann.* 1547. *vice sacrista pontif. Theologus episc. Vercellensis. Tridentum venit* 5. *Sept.* 1562. *Dein* 21. *Aug.* 1566. *episc. Telesinus.* † *Cassiae* 23. *Apr.* 1577., *aetat.* 80., *sepult. ibid. apud suos.* Gabriel Verratellus. Anconitanus. *S. T. doctor.* † *Venetiis* 15. *Nov.* 1571. Ambrosius Veronensis. Italus. *S. T. doctor, et prior convent. S. Marci in urbe Trident. Orat. habuit coram PP. conc.* 28. *Aug.* 1561. Joannes Baptista Burgos. Valentinus. *provincialis Arragoniae, S. T. doctor in universit. Ilerdensi. Habuit concionem ad PP. concil., de quatuor exstirpand. haeresum praecip. remed., Dom. III. adv.,* 13. *Dec.* 1562. † *post* 1573. Antonius Mondulphensis. Italus. *S. T. doctor, Marchiae Ancon. provincialis. Cum Ill. et R. D. archiep. Pragensi. Tridentum venit* 31. *Jan.* 1562. Aegidius Volaterranus. Italus. *S. T. doctor. Cum R. D. episc. Tiniensi. Tridentum venit* 9. *Febr.* 1562. *Orat. habuit coram PP. conc.* 27. *Maji* 1563. Eugenius Pisaurensis. Italus. *S. T. doctor et profess. Romae regens. Theologus R. D. episc. Vercellensis. Orat. habuit ad PP. conc. Dom. III. adv.,* 14. *Dec.* 1561., *et varias conciones temp. quadrag. Dein, ann.* 1575., *episc. Smyrnensis et suffraganeus Veliterm.* † *Velitris* 21. *Jun.* 1580., *sepult. ibid. in cathedrali.* Adamantius Florentinus. Italus. *S. T. doctor. Theologus Ill. et R. D. cardin. Madrutii episc. Tridentini. Orat. habuit* 20. *Mart.* 1562. *nomine oratoris septem cantonum Helvetiorum catholicorum. Dein ann.* 1576. *provincialis provinciae Pisanae.* † *Romae* 10. *Jan.* 1581., *sepult. ibid. in templo S. Augustini.* Aurelius Coronaltensis. Helvetus. *S. T. doctor. Cum Ill. D. oratore septem cantonum Helvetiorum catholicorum. Tridentum venit* 16. *Mart.* 1562. Baltasar Massanus. Italus. *S. T. doctor et provincialis provinc. Senarum. Cum R. D. episc. Catinensi.* Sebastianus Brollus, seu Amisanus. Fanensis. *ordin. scriba et S. T. doctor.* † 30. *Jul.* 1568. Christophorus Sanctotisius. Burgensis. *S. T. doctor. Tridentum venit* 1563. *Habuit concion. coram PP. conc. de signis verae ecclesiae Dom. III. quadrag.,* 18. *Mart.* 1563. *Dein* 1567., *Hispanorum praedicator in Belgio.* † *in provincia Castellana* 1611, *vel* 1612. Simon Brazzolatus. Patavinus. *S. T. doctor.*

Postea provincialis provinciae Romanae. Hab. orat. coram PP. conc. 8. *Aug.* 1563. † 24. *Jul.* 1590., *aetat.* 60. **Angelus Ferrus.** Venetus. *cum R. D. episc. Auximan. Tridentum venit* 17. *Oct.* 1561. *Habuit oration. coram PP. concil. Domin. III. quadrag.*, 1. *Mart.* 1562., *et aliam* 13. *Sept. Postea praefectus provincialis Apuliae.* † *Barii in Apulia* 1567. **Petrus. Lusitanus.** *cum R. D. episc. Leiriensi. Tridentum venit* 11. *Jul.* 1561. **Gabriel de Ancona.** Italus. *regens Bononiae.* † 1571. **Franciscus Tranensis.** Italus; **Alexius Stradella, seu Saradella.** Etruscus. *procurator ordinis, orator et concionator. Habuit orat. coram PP. conc. Dom. infra oct. Ascens.*, 10. *Maji* 1562. *Dein* 20. *Jul.* 1575. *episc. Nepesinus et Sutrinus.* † 27. *Aug.* 1580. — **Theologi ordinis Carmelitarum: FF. Joannes Jacobus Cheregatus.** Vicentinus. *provincialis Venetiarum. Postea procurat. gener. ordinis.* **Theodorus Masius.** Mantuanus. *S. T. doctor et profess. Bonon. Cum R. D. episc. Cremonensi. Tridentum venit* 31. *Mart.* 1561. *Oration. habuit coram PP. conc. Dom. IV. quadrag.*, 8. *Mart.*, 1562. **Silvester.** Italus. *confessarius Ill. et R. D. cardin. Mantuani. Tridentum venit* 16. *Apr.* 1561. **Lucretius Tiraboscus Asolanus.** Italus. *S. T. doctor et profess. Bonon. Cum R. D. patriarcha Venetiar. Tridentum venit* 18. *Jan.* 1562. *Habuit oration. coram PP. conc. Dominic. IV. quadrag.*, 20. *Mart.* 1563. *et Dom. XVII. post pentec.* 26. *Sept.* 1563. *concionat. est.* † *post ann.* 1578. **Nicolaus.** Gallus. *cum R. P. vice generali.* **Eraldus.** Gallus. *cum R. P. vice generali.* **Laurentius Lauretus.** Venetus. *S. T. doctor. Cum R. P. vice generali. Habuit orat. Dom. IV. adv.*, 21. *Dec.* 1562., *et concion. Dom. XII. post pent.* 9. *Aug.* 1562. *Dein* 13. *Febr.* 1591. *episc. Adriens.* † *Venetiis* 29. *Jan.* 1598., *aetat.* 63. **Angelus Ambrosianus.** Venetus. *S. T. doctor. Habuit concion. coram PP. conc. Dom. ult. post pentec.* 23. *Nov.* 1563. — **Theologi ordinis fratrum Servorum B. Mariae: FF. Stephanus Bonucius.** Aretinus. *dein ann.* 1573. *episc. Alatrinus*, *et* 1574. *episc. Aretinus. Tandem S. R. E. cardin. creat.* 18. *Dec.* 1587. † *Romae* 2. *Jan.* 1589., *aetat.* 68., *sepult. in S. Marcelli.* **Amans.** Italus. *pro congregat. Servorum, cum R. D. episc. Sibinicensi. Tridentum venit* 13. *Oct.* 1561. — **Officiales S. concilii: RR. DD.** Episcopus Cavensis. Commissarius; episcopus Thelesinus. Secretarius; DD. Ludovicus Bondonus de Firmanis. Magister caeremoniarum. Maceratensis; Hieronymus Gambar. Depositarius. Forensis; Antonius Marcelli. Depositarius. Italus. — **Cantores S. concilii:** Simon Bartolinus. Perusinus; Joannes Aloysius de Episcopis. Neapolitanus; Bartholomaeus le Comte. Gallus; Matthias Albo. Fulginiensis; Franciscus Bustamante. Hispanus; Joannes Antonius Latinus. Beneventanus; Franciscus Druda. Urbinas; Lucas Longinquus. Gisarensis; Petrus Scorteccius. Aretinus; Petrus Martinez. Salmanticensis; Dominicus de Adamo. Castellanus; Hippolytus Mergoni. Mantuanus. *S. R. E. diaconus;* Jacobus Bennatus. Mantuanus. *S. R. E. subdiaconus.* — **Notarii:** DD. Marcus Antonius Peregrinus. Comensis; Cynthius Pamphilus. Sanseverinus; Hieronymus Gambarus. Brixiensis. — **Cursores sanctissimi domini nostri et sacri concilii:** Nicolaus de Matthaeis. Sabaudus; Jacobus Carra. Sabaudus.

ORATIO
habita in feffione ultima
SACRI CONCILII TRIDENTINI
celebrata duobus continuis diebus, tertia et quarta Decemb. M. D. LXIII.
PIO IV. PONT. MAX.
a
R. P. D. HIERONYMO RAGAZONO
Veneto, epifcopo Nazianzeno, et coadjutore Famaguftano.

Hic fummatim recenfentur omnia in concilio Tridentino definita, quae ad pie credendum, et ad bene vivendum pertinent.

Audite haec omnes gentes, auribus percipite omnes qui habitatis orbem. Tridentinum concilium jam diu coeptum, aliquando intermiffum, distractum varie atque divulfum, nunc demum, fingulari Dei omnipotentis beneficio, fumma atque incredibili omnium ordinum ac nationum voluntate connectitur atque perficitur. Dies haec quidem feliciffima Chriftiano populo illuxit, in qua templum Domini disturbatum frequenter ac diffipatum reficitur, et abfolvitur: et navis haec una bonorum omnium ex maximis ac diuturnis turbinibus atque fluctibus tuta in portu collocatur: quam utinam confcendere nobiscum ii voluiffent, quorum in primis gratia haec ipfa navigatio inftituta fuit; atque aedificii hujus conftruendi participes exifterent, qui hoc nobis negotium exhibuerunt: majoris nunc profecto laetitiae caufam haberemus. Sed noftra id certe culpa non accidit.

Nos urbem hanc in Germaniae faucibus, id eft in domus illorum fere limine pofitam elegimus: nos cuftodiam nullam nobis, ne fufpicionem illis aliquam minus liberi loci daremus, adhibuimus: nos eam fidem publicam illis conceffimus, quam fibi ipfi compofuerunt: nos hic illos perdiu expectavimus; neque hortari, ac rogare umquam deftitimus, ut ad veritatis lucem cognofcendam accederent. Verum illis etiam abfentibus, fatis, ut puto, a nobis confultum eft. Ete-

nim cum duo essent, in quibus aegris atque infirmis illorum animis medicina fuit adhibenda: alterum fidei catholicae, ac vere evangelicae, illis in rebus, quae in dubium ab ipsis vocantur, quaeque opportuna his temporibus viderentur, explicata et confirmata, disjectis omnibus ac dissipatis errorum tenebris, doctrina: alterum disciplinae ecclesiasticae, cujus potissimum depravatione illi se a nobis defecisse affirmant, restitutio: utrumque, quantum in nobis fuit, pro temporum horum ratione, cumulate praestitimus.

Principio enim sancta haec synodus (facta, ex laudabili majorum nostrorum consuetudine, suae fidei professione) ut quoddam quasi fundamentum futuris actionibus poneret, et quibus testimoniis atque praesidiis in dogmatibus sanciendis nitendum esset, ostenderet, veteris ac novi testamenti libros, qui essent sine ulla dubitatione recipiendi, antiquorum conciliorum probatissimorum exemplo, pie et prudenter enumeravit: ac, ne de verbis quidem ulla ex variis versionibus oriri posset difficultas, certam ac definitam de Graecis et Hebraeis translationem approbavit. Hinc omnium haeresum caput atque arcem aggrediens, de humanae naturae corruptis initiis ea statuit, quae veritas ipsa, si loqui posset, exprimeret. De justificatione deinceps (res magna, et cum ab antiquis, tum a nostri temporis haereticis mirum in modum oppugnata) ea definivit, quibus et perniciosissimis eo in genere opinionibus occurreretur; et recte sentiendi ratio miro quodam ordine, atque admirabili sapientia (ut in illis Dei Spiritum facile agnoscas) demonstraretur. Praestantissimo hoc post hominum memoriam decreto haereses fere universae jugulantur, et, quasi caligo sole, discutiuntur ac dispelluntur: eaque claritas, isque splendor veritatis apparet, ut, tantum lumen quin videat, dissimulare jam nemo possit. Subsecuta est salutaris septem divinorum ecclesiae sacramentorum tractatio: primum simul de omnibus, post de unoquoque separatim. Hic vero quis non videt, quam distincte, explicate, abundanter, illuminate, et (quod caput est) vere tota coelestium horum mysteriorum ratio contineatur? Quis in tam magna multiplicique doctrina, quid aut sequendum, aut fugiendum sit,

potest ullo modo desiderare? Quis in illis omnibus errandi locum aut occasionem inveniet? Quis denique de sacramentorum horum vi atque virtute dubitare in posterum poterit, cum gratiam illam, quae illis ipsis quibusdam quasi stillicidiis in fidelium quotidie mentes illabitur, tunc nobis adfuisse tam copiose perspiciatur? Accesserunt ad haec de sacrosancto missae sacrificio, et de communione sub utraque specie, et parvulorum, decreta: quibus quidem nihil sanctius, nihil utilius; ut de coelo lapsa, non ab hominibus composita videantur. Adjungetur his hodie certa de indulgentiis, de purgatorio, de sanctorum veneratione, invocatione, imaginibus, et reliquiis doctrina, qua non solum haereticorum fraudibus et calumniis obsistetur, sed piorum etiam catholicorum conscientiis plane satisfiet.

Haec de rebus ad salutem nostram pertinentibus, quae dogmata appellantur, fauste ac feliciter erunt peracta, neque aliud quidquam praeterea eo in genere a nobis hoc tempore exspectabitur.

In eorum autem quibusdam administrandis cum nonnulla essent quae non rite omnino ac recte servarentur; accuratissime, patres amplissimi, curastis, ut pure illa, et caste, atque ex more institutoque majorum tractarentur. Ita omnem superstitionem, omnem quaestum, omnem (ut dicunt) irreverentiam a divina missarum celebratione abstulistis: vagis, ignotis et criminosis sacerdotibus sanctum hoc offerre sacrificium interdixistis: rei hujus sacratissimae usum a privatis domibus et profanis, in sacra et religiosa loca revocastis: molliores cantus et symphonias, deambulationes, colloquia, negotiationes a templo Domini summovistis. Ita ecclesiastico unicuique gradui leges illae a vobis praescriptae sunt, ut tradito illis divinitus ordine, abutendi nullus utique locus relinquatur. Ita nonnulla matrimonii impedimenta, quae ansam quasi quandam ad violanda ecclesiae praecepta dare videbantur, removistis; facilem veniae consequendae viam, minus legitime connubii foedus ineuntibus interclusistis. Quid de furtivis tenebricosisque matrimoniis commemorem? Equidem ita sentio, si alia nulla causa convocandi concilium fuisset, (quae multae et maximae fuerunt)

propter unam hanc id omnino fuiſſe faciendum. Nam cum res haec ad omnes ſpectet, neque ullus in orbe terrarum univerſo angulus reperiatur, quem labes haec non invaſerit; curandum merito fuiſſet, ut communi huic malo communi etiam conſilio provideretur. Innumerabilium, patres ſanctiſſimi, et graviſſimorum delictorum ac ſcelerum occaſio, prudentiſſima iſta veſtra ac prope divina ſanctione penitus ablata eſt, et Chriſtianae reip. gubernationi ſapientiſſime conſultum. Accedet ad haec utilis in primis ac neceſſaria multorum in purgatorii, ſanctorum venerationis, invocationis, imaginum, et reliquiarum, atque etiam indulgentiarum ratione abuſuum interdictio, qui rerum ipſarum pulcherrimam faciem inquinare atque turpare mirum in modum videbantur.

Altera vero pars, in qua de labenti ac prope cadenti eccleſiaſtica diſciplina fulcienda erat agendum, diligentiſſime etiam abſoluta fuit, atque perfecta. Eligentur in poſterum ad eccleſiaſtica munera obeunda, qui virtute, non ambitione praeſtent; quique populi commodo, non ſuis inſerviant; et proſint potius quam praeſint. Enunciabitur atque explanabitur frequentius, et ſtudioſius verbum Domini, omni ancipite gladio penetrantius.

Aderunt ſuis gregibus et invigilabunt epiſcopi, ceterique, quibus animarum cura commiſſa eſt; neque extra creditam ſibi cuſtodiam vagabuntur. Nihil cuiquam proderunt aut ad impure et flagitioſe vivendum, aut ad male et pernicioſe docendum privilegia: nullum ſine poena crimen, nulla ſine praemio virtus relinquetur. Pauperum et mendicantium ſacerdotum multitudini optime proviſum eſt: certae unusquisque eccleſiae, ſtatutoque operi, unde ali poſſit, adſcribetur.

Avaritia, quo nullum vitium eſt tetrius, praeſertim in domo Dei, ab ea omnino tolletur: gratis ſacramenta omnia, ut par eſt, conferentur. Ex una eccleſia plures, ex pluribus una, ut populi commodum et ratio poſtulabit, conſtituetur. Eleemoſynarum quaeſtores (ut appellant) qui ſua, non quae Jeſu Chriſti, quaerentes, magnum noſtrae religioni damnum, magnam infamiam afferebant, ex omni hominum memoria (quod ſummae felicitatis loco ponendum eſt

penitus evellentur. Hinc nostra praesens calamitas sumpsit exordium; hinc serpere infinitum malum, manareque in dies latius non desistebat: neque occurri illi adhuc multorum conciliorum cautionibus ac provisionibus potuit. Quamobrem quis non nisi sapientissime factum dixerit, ut membrum hoc, in quo sanando diu ac multum frustra laboratum est, ne reliquo corpori noceret, excideretur?

Porro Deo cultus tribuetur purius et accuratius, atque ita qui ferunt vasa Domini, mundabuntur, ut ad sui imitationem alios trahant. In quo praeclare illud fuit excogitatum, ut, qui sacris essent initiandi, iis moribus atque litteris in unaquaque ecclesia a prima aetate instituerentur, ut quoddam quasi virtutum omnium seminarium illud existeret. Jam vero provincialibus synodis restitutis, visitationibus ad populorum utilitatem, non ad querelam et sumptum renovatis: tradita pastoribus regendi suos, atque pascendi commodius facultate: poenitentia publica in usum revocata: hospitalitate tum ecclesiasticis hominibus, tum piis locis indicta: in curatis sacerdotiis conferendis memorabili, ac pene caelesti ratione constituta: beneficiorum (ut ajunt) pluralitate sublata: hereditaria sanctuarii Dei possessione prohibita: modo excommunicationibus imposito ac terminato: primis judiciis iis in locis, ubi lites oriuntur, assignatis: singularibus certaminibus interdictis: omnium hominum ac sacrorum in primis luxuriae, cupiditati, atque licentiae fraeno quasi quodam, quod excuti non facile possit, injecto: regibus ac principibus sui muneris diligenter admonitis, aliisque rebus hujusmodi prudentissime sancitis: quis non videt vestras vos, PP. optimi, hac etiam in re partes cumulatissime exsecutos? Actum saepe est in superioribus conciliis de fide nostra explicanda, moribusque corrigendis: sed nescio, an unquam diligentius, atque distinctius. Hic praesertim hoc biennio, ex omnium populorum, ac nationum, in quibus catholicae religionis veritas agnoscitur, non solum patres, sed oratores habuimus. At quos viros? Si doctrinam spectemus, eruditissimos; si usum, peritissimos; si ingenia, perspicacissimos; si pietatem, religiosissimos; si vitam innocentissimos. Numerus is quoque fuit, ut,

si praesentes Christiani orbis considerentur angustiae, frequentissima haec omnium, quae antea fuerunt, synodus appareat. Hic singula omnium vulnera detecta, mores expositi fuere: nihil dissimulatum est. Nostrorum adversariorum argumenta, et rationes ita tractatae, ut eorum tum causa, non nostra, agi videretur. Tertium nonnulla, atque etiam quartum discussa: summa saepe contentione certatum: eo scilicet consilio, ut quemadmodum igne aurum, ita quibusdam quasi luctationibus, veritatis vires ac nervi probarentur. Quae enim inter idem sentientes, idemque spectantes, discordia potuit existere?

Quae cum ita sint, licet optandum (ut initio dicebam) summopere fuisset, ut una cum illis haec agerentur, quorum potissimum causa tractata sunt: absentium tamen etiam incolumitati atque saluti ita provisum est, ut alia ratione provideri, si adfuissent, non potuisse videatur. Legant illi, quae de fide nostra statuimus, ut Christianum hominem decet, humiliter: et, si lumen eis aliquod fulserit, ne faciem avertant: et, si vocem Domini audierint, corda sua non obdurent. Ac si ad communem matris ecclesiae complexum, unde se illi distraxerunt, redire voluerint, clementiam sibi omnem ac misericordiam tribuendam non dubitent. Sed praecipua illa ratio est, P. A. dissentientes a nobis animos conciliandi; consentientes in fide atque officio retinendi: si, quae hoc in loco verbis sancivimus, re ipsa in nostris ecclesiis praestemus. Leges etsi optimae sunt, muta tamen res est. Quid Hebraeo populo Dei ipsius ore latae leges profuerunt? Quid Lycurgi leges Lacedaemoniis; Solonis, Atheniensibus, ad libertatem retinendam, quam ob causam erant conscriptae, utilitatis attulere? Sed cur externa, atque antiqua nimis commemoro? Quae ad bene beateque vivendum instituta atque praecepta ex unius Christi Domini nostri vita atque doctrina desiderare aut possumus, aut debemus? Quid item fuit a majoribus nostris omissum, quod cum ad recte sentiendum, tum ad praeclare agendum pertineret? Medicamentum quidem salutare compositum ac paratum jamdiu habemus: verum, si morbum debet expellere, sumendum est, ac per venas in omne corpus diffundendum. Po-

culo hoc ſalutis nos primum inebriemur, clariſſimi, et vivae atque loquentes leges ſimus, et norma quaſi quaedam ac regula, ad quam aliorum actiones et ſtudia dirigantur: atque ita ſibi unusquisque perſuadeat, nihil e Chriſtianae reip. commodo ac dignitate ſucceſſurum, niſi quantum in ſe ſit, ſtudioſe praeſtiterit.

Id curandum nobis cum antea fuit, tum multo erit in poſterum accuratius. Etenim, ſi magiſtri noſtri ac Salvatoris exemplo facere prius debeamus, quam docere: poſtquam docuimus, quin faciamus, quae eſſe poterit excuſatio? Quis ferre nos ac pati poterit, ſi, cum non furandum eſſe demonſtraverimus, ipſi furemur? ſi, cum non moechandum, moechemur? Sanctos a ſancto concilio; innocentes atque integros ab integritatis praeceptis et innocentiae; firmos in fide atque conſtantes a fidei noſtrae firmata doctrina diſcedere minime convenit. Ac tales quidem exſpectant nos populi noſtri, qui noſtrum jamdiu reditum ſuſtinentes, ea ſe ipſi ratione conſolabantur, fore, ut hanc temporis uſuram majori praeſentes ſtudio ſarciremus. Sed fiet id a vobis, ut ſpero, patres ſanctiſſimi, diligenter: et quemadmodum hoc in loco feciſtis, ita etiam domi ſatis Deo atque hominibus facietis. Nunc (quod hujus temporis eſt) Deo primum ipſi maximo atque immortali, maximas atque immortales gratias et agamus et habeamus: qui non ſecundum peccata, quae fecimus nos, neque ſecundum iniquitates noſtras retribuit nobis: ſed diem hunc laetiſſimum, quem videre multi concupiverunt, nobis non ſolum videndum, ſed etiam celebrandum, incredibili cum totius Chriſtiani populi aſſenſu atque approbatione, ſua magna benignitate conceſſit. Pio deinde IV. ſummo noſtro atque optimo pontifici gratiae perpetuae et ſingulares habendae ſunt: qui, cum primum beati Petri ſedem adſcendit, tanto ſynodum hanc inſtaurandi deſiderio exarſit, ut in eo ſuas omnes curas et cogitationes defigeret. Nuntios ſtatim viros probatiſſimos ad indicendum illis nationibus atque provinciis concilium miſit, pro quorum in primis ſalute convocabatur. Hi aquilonis partes prope omnes peragrarunt, rogarunt, obſecrarunt, obteſtati ſunt: tuta omnia atque amica promiſerunt: atque id etiam egerunt, ut in Angliam tra-

jicerent: legatos postmodum pietate ac doctrina praestantissimos, cum interesse ille synodo, ut mirum in modum cupiebat, non posset, huc misit: ex quibus duos (quorum memoria in benedictione est) statuta die, tametsi nulli fere episcopi convenissent, hic esse voluit. Hi, atque additus eis paulo post tertius, novem menses, atque eo amplius, justum ad synodum instituendam episcoporum numerum hoc in loco nihil agentes exspectaverunt: cum interea nihil aliud pontifex ipse aut ageret, aut meditaretur, quam ut patres quamplurimi, quamoptimi, et quamprimum huc accederent, et Christiani nominis reges omnes ac principes suos huc oratores mitterent: ut communi omnium voto atque consilio communis haec causa gravissima omnium atque maxima tractaretur. Quid vero postea omni cura, sollicitudine, sumptibus praetermisit, quod ad concilii hujus amplitudinem, libertatem, et commodum pertinere aliquo modo videretur? O singularem pastoris ac patris nostri pietatem atque prudentiam! O summam etiam ejusdem felicitatem, cujus auctoritate atque auspiciis jactatum hoc diu et agitatum concilium constitit, et conquiescit! Te Paulum III., te Julium, mortuos appello: quamdiu, quantoque studio videre, quod nos videmus, exoptastis? Quot in eam rem sumptus, quot labores insumpsistis? Quamobrem vere tibi atque ex animo, Pie sanctiss. ac beatiss. gratulamur, quod tantam tibi laetitiam, tantam tuo nomini laudem (id quod maximum divinae in te benevolentiae argumentum est) Dominus reservavit: quem nos precibus omnibus ac votis supplices oramus, ut te nobis incolumem, pro ecclesiae suae sanctae commodo atque ornamento, et quam citissime reddat, et quam diutissime conservet. Serenissimo etiam Imperatori gratias agere, et gratulari jure optimo debemus. Ille potentissimorum Caesarum, qui propagandae Christianae religionis miro quodam desiderio flagrarunt, animum, ut locum, referens, urbem hanc ab omni periculo liberam conservavit, et nos ut tutam tranquillamque pacem traheremus, sua vigilantia perfecit: magnamque nostris animis securitatem, assidua trium suorum legatorum summorum virorum praesentia, ac prope pignore attulit. Ille de nostris his rebus pro sua eximia pietate solicitus mirifice fuit.

Ille a se atque a nobis dissentientes homines, ex obscurissimis, in quibus versantur, tenebris eruere, atque ad sanctae hujus synodi clarissimam lucem adspiciendam adducere, maximopere laboravit. Regum praeterea Christianorum ac principum in concilio hoc amplissimis suis legationibus ornando, et suos vestrae auctoritati fasces submittendo, pia maxime voluntas grata nobis memoria prosequenda est. Jam vero quis est, illustriss. legati et cardinales, qui se vobis debere plurimum non fateatur? Vos nostrarum actionum duces optimi, ac moderatores exstitistis. Vos, ne nostra aut in dicendo, aut in decernendo libertas violari aliqua ex parte videretur, incredibili patientia ac diligentia curastis. Vos nulli corporis labori, nulli animi contentioni pepercistis, ut ad optatum res exitum, quod alii multi vestri similes frustra tentaverunt, quamprimum perduceretur. In quo praecipuam quamdam ac propriam laetitiam habere tu Morone illustriss. atque ornatissime debes: qui, cum vigesimo abhinc anno primum praeclaro huic aedificio lapidem posueris, extremam nunc manum post alios multos huic operi architectos adhibitos, feliciter, pro summa tua ac prope divina sapientia, impones. Factum hoc tuum egregium ac singulare omnium sermone perpetuo celebrabitur, neque ulla unquam aetas de tuis his laudibus conticescet. Quid de vobis dicam, patres sanctiss. quam bene de Christiana republ. vestris his praestantissimis actionibus meruistis! Quanta vestrum uniuscujusque nomini commendatio, quanta gloria a Christiano populo universo tribuetur! Vos vere patres, vere pastores et agnoscent omnes, et praedicabunt: vobis suam unusquisque vitam atque salutem acceptam libentissime referet. O diem illam populis nostris jucundissimam atque laetissimam, in qua primum revisere illis nos, atque amplecti a templi Domini aedificatione redeuntes contigerit!

Sed fac, tu Domine Deus noster, ut tam eximiae de nobis opinioni egregiis factis respondeamus; et semen hoc, quod in agro tuo seminavimus, uberem fructum afferat, fluatque ut ros eloquium tuum, atque, quod fore aliquando pollicitus es, fiat temporibus nostris, ut unum sit omnium ovile, et unus pastor, atque

is potiſſimum Pius IV. in tui nominis gloriam ſempiternam. Amen.

CONSTITUTIONES
EX ANTIQUO w) JURE DESUMPTAE et per concilium ſpeciatim innovatae.

I.
LEO DECIMUS
in concilio Lateranenſi, ſeſſione X. a. 1515.
De impreſſione librorum.

Nos, x) ne id quod ad Dei gloriam, et fidei augmentum, ac bonarum artium propagationem ſalubriter eſt inventum, in contrarium convertatur, ac Chriſti fidelium ſaluti detrimentum pariat, ſuper librorum impreſſione curam noſtram habendam fore duximus, ne de cetero cum bonis ſeminibus ſpinae coaleſcant, vel medicinis venena intermiſceantur. Volentes igitur de opportuno ſuper his remedio providere, hoc ſacro approbante concilio, ut negotium impreſſionis librorum hujusmodi eo proſperetur felicius, quo deinceps indago ſolertior diligentius et cautius adhibeatur: ſtatuimus et ordinamus, quod de cetero perpetuis futuris temporibus, nullus librum aliquem, ſeu aliam quamcumque ſcripturam, tam in urbe noſtra, quam aliis quibusvis civitatibus et dioeceſibus, imprimere ſeu imprimi facere praeſumat, niſi prius in urbe per vicarium noſtrum, et ſacri palatii magiſtrum; in aliis vero civitatibus et dioeceſibus per epiſcopum, vel alium habentem peritiam ſcientiae, libri ſeu ſcripturae hujusmodi imprimendae, ab eodem epiſcopo ad id deputandum, ac inquiſitorem haereticae pravitatis civitatis ſive dioeceſis, in quibus librorum impreſſio hujusmodi fieret, diligenter examinentur, et per eo-

w) Puta ex decretalibus Gregor. IX. aliorumque recentiorum pontificum conſtitutionibus. — x) Ad ſeſſ. IV. decret. de edit. et uſu ſacr. lib.

rum manu propria subscriptionem, sub excommunicationis sententia, gratis et sine dilatione imponendam, approbentur. Qui autem secus praesumpserit, ultra librorum impressorum amissionem, et illorum publicam combustionem, ac centum ducatorum fabricae principis Apostolorum de urbe, sine spe remissionis, solutionem, ac anni continui exercitii impressionis suspensionem, excommunicationis sententia innodatus existat: ac demum ingravescente contumacia, taliter per episcopum suum, vel vicarium nostrum respective per omnia juris remedia castigetur, quod alii ejus exemplo similia minime attentare praesumant. Nulli ergo, etc. Si quis autem, etc. Dat. Romae in publica sess. solemniter celebrata anno incarnationis Dominicae 1515. 4. nonas Maji, pontif. nostri anno 3.

II.

SIXTI QUARTI

Constitutio prior de festo conceptionis immaculatae virginis ex libro tertio extravagantium communium, tit. XII. de reliquiis et veneratione sanctorum, a. 1477.

CAP. I.

Cum y) praeexcelsa meritorum insignia, quibus regina coelorum, virgo, Dei genitrix gloriosa, sedibus praelata aethereis, sideribus quasi stella matutina praerutilat, devotae considerationis indagine perscrutamur, et intra pectoris arcana revolvimus, quod ipsa, utpote via misericordiae, mater gratiae et pietatis, amica humani generis consolatrix, pro salute fidelium, qui delictorum onere gravantur, sedula oratrix, et pervigil ad regem, quem genuit, intercedit: dignum, (quin potius debitum,) reputamus universos Christi fideles, ut omnipotenti Deo, (cujus providentia ejusdem virginis humilitatem ab aeterno respiciens, pro reconcilianda suo auctori humana natura, lapsu primi hominis aeternae morti obnoxia, eam sui Unigeniti habitaculum sancti Spiritus praeparatione constituit, ex qua carnem no-

y) Ad sess. V. decret. de pecc. orig.

ſtrae mortalitatis pro redemptione populi ſui aſſumeret, et immaculata virgo nihilominus poſt partum remaneret,) de ipſius immaculatae virginis mira conceptione gratias et laudes referant, et inſtituta propterea in Dei eccleſia miſſas et alia divina officia dicant, et illis interſint, indulgentiis et peccatorum remiſſionibus invitare, ut exinde fiant ejusdem virginis meritis et interceſſione divinae gratiae aptiores. Hac igitur conſideratione inducti, ejusdem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apoſtolorum ejus, auctoritate confiſi, auctoritate apoſtolica hac in perpetuum valitura conſtitutione ſtatuimus et ordinamus, quod omnes et ſinguli Chriſti fideles utriusque ſexus, qui miſſam et officium conceptionis ejusdem virginis glorioſae, juxta piam, devotam et laudabilem ordinationem dilecti filii magiſtri Leonardi de Nogarolis, clerici Veronenſis, notarii noſtri, et quae deſuper a nobis emanavit, miſſae et officii hujusmodi inſtitutionem, in die feſtivitatis conceptionis ejusdem virginis Mariae, et per octavas ejus, devote celebraverint et dixerint, aut illis horis canonicis interfuerint, quoties id fecerint, eandem prorſus indulgentiam et peccatorum remiſſionem conſequantur, quam juxta felicis recordationis Urbani IV. in concilio Viennenſi approbatae [1]), ac Martini V. et aliorum Romanorum pontificum praedeceſſorum noſtrorum conſtitutiones, conſequuntur illi, qui miſſam et horas canonicas in feſto corporis et ſanguinis Domini noſtri Jeſu Chriſti a primis veſperis, et per illius octavas, juxta Romanae eccleſiae conſtitutionem celebrant, dicunt, aut miſſae, officio, et horis hujusmodi interſunt, praeſentibus perpetuis temporibus valituris. Datum Romae apud S. Petrum, anno incarnationis Dominicae 1477. 3. kalend. Martii, pontificatus noſtri anno 6.

Conſtitutio altera. Extrav. comm. L. III. tit. 12. de reliq. et vener. SS. a. 1483.

CAP. II.

Grave nimis gerimus et moleſtum, cum ſiniſtra

---

1) *Forte:* approbatam.

nobis de quibusdam ecclesiasticis personis referuntur; sed in eorum, qui ad evangelizandum verbum Dei sunt deputati, excessibus praedicando commissis, eo gravius provocamur, quo illi periculosius remanent incorrecti; cum facile deleri nequeant, qui multorum cordibus sic publice praedicando diffusius et damnabilius imprimuntur errores. Sane, cum sancta Romana ecclesia de intemeratae semperque virginis Mariae conceptione publice festum solemniter celebret, et speciale ac proprium super hoc officium ordinaverit: nonnulli, (ut accepimus,) diversorum ordinum praedicatores, in suis sermonibus ad populum publice per diversas civitates et terras affirmare hactenus non erubuerunt, et quotidie praedicare non cessant, omnes illos, qui tenent, aut asserunt, eamdem gloriosam et immaculatam Dei genitricem absque originalis peccati macula fuisse conceptam, mortaliter peccare, vel esse haereticos: ejusdem immaculatae conceptionis officium celebrantes, audientesque sermones illorum, qui eam sine hujusmodi macula conceptam esse affirmant, peccare graviter. Sed et praefatis praedicationibus non contenti, confectos super his suis assertionibus libros in publicum ediderunt; ex quorum assertionibus et praedicationibus non levia scandala in mentibus fidelium exorta sunt, et majora merito exoriri formidantur indies. Nos igitur, hujusmodi temerariis ausibus, ac perversis assertionibus ac scandalis, quae exinde in Dei ecclesia exoriri possunt, (quantum nobis ex alto conceditur,) obviare volentes, motu proprio, non ad alicujus nobis super hoc oblatae petitionis instantiam, sed de nostra mera deliberatione et certa scientia, hujusmodi assertiones praedicatorum eorumdem et aliorum quorumlibet, qui affirmare praesumerent, eos qui crederent aut tenerent, eamdem Dei genitricem ab originalis peccati macula in sua conceptione praeservatam fuisse, propterea alicujus haeresis labe pollutos fore, vel mortaliter peccare: aut hujusmodi officium conceptionis celebrantes, seu hujusmodi sermones audientes, alicujus peccati reatum incurrere, utpote falsas et erroneas, et a veritate penitus alienas, editosque desuper libros praedictos, id continentes, quoad hoc, auctoritate apostolica, tenore praesentium reprobamus

et damnamus, ac motu, ſcientia et auctoritate praedictis ſtatuimus et ordinamus, quod praedicatores verbi Dei, et quicumque alii, cujuscumque ſtatus, gradus, aut ordinis ac conditionis fuerint, qui de cetero auſu temerario praeſumpſerint in eorum ſermonibus ad populum, ſeu alias quomodolibet affirmare, hujusmodi ſic per nos improbatas et damnatas aſſertiones veras eſſe, aut dictos libros pro veris legere, tenere, vel habere, poſtquam de praeſentibus ſcientiam habuerint, excommunicationis ſententiam eo ipſo incurrant, a qua ab alio, quam a Romano pontifice, (niſi in mortis articulo,) nequeant abſolutionis beneficium obtinere. Item motu, ſcientia, et auctoritate ſimilibus, ſimili poenae ac cenſurae ſubjicientes eos, qui auſi fuerint aſſerere, contrariam opinionem tenentes, videlicet glorioſam virginem Mariam cum originali peccato fuiſſe conceptam, haereſis crimen, vel peccatum incurrere mortale; cum nondum ſit a Romana eccleſia et apoſtolica ſede deciſum, non obſtantibus conſtitutionibus et ordinationibus apoſtolicis contrariis quibuscumque, quibus communiter vel diviſim a ſede apoſtolica indultum exſiſtat, quod interdici, ſuspendi, vel excommunicari non poſſint per litteras apoſtolicas, non facientes plenam ac expreſſam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem. Et, ne de praemiſſis aliquando valeant ignorantiam allegare: volumus, quod locorum ordinarii requiſiti praeſentes litteras in eccleſiis conſiſtentibus in eorum civitatibus, et ſuarum dioeceſum, et locis inſignibus, dum major ibi multitudo populi ad divina convenerit, ſermonibus ad populum mandent et faciant publicari. Praeterea, quia difficile foret praeſentes litteras ad ſingula loca, in quibus expediens fuerit, deferre: etiam volumus, et dicta auctoritate decernimus, quod earumdem litterarum tranſumpto, manu publici notarii confecto, et authentico alicujus praelati eccleſiaſtici ſigillo munito, ubique ſtetur, prout ſtaretur eisdem originalibus litteris, ſi forent exhibitae vel oſtenſae. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noſtrae reprobationis, damnationis, ſtatuti, ordinationis, voluntatis et decreti infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praeſumpſerit, indignationem omnipo-

tentis Dei, et beatorum Petri et Pauli, Apostolorum ejus, se noverit incursurum. Datum Romae apud sanctum Petrum anno incarnationis Dominicae 1483. pridie nonas Septembr. pontificatus nostri anno 13.

III.

CONCILIUM LATERANENSE SUB INNOCENTIO III.

Decretal. Gregor. L. I. tit. 31. *de officio judicis ordin.*

Cap. XV. (ann. 1215.)

De praedicatoribus instituendis.

Inter z) cetera, quae ad salutem spectant populi Christiani, pabulum verbi Dei permaxime sibi noscitur esse necessarium, quia sicut corpus materiali, sic anima spirituali cibo nutritur; eo quod non in solo pane vivit homo, sed in omni verbo, quod procedit de ore Dei. Unde, cum saepe contingat, quod episcopi, propter occupationes multiplices, vel invaletudines corporales, aut hostiles incursus, seu occasiones alias, (ne dicamus defectum scientiae, quod in eis reprobandum est omnino, nec de cetero tolerandum,) per se ipsos non sufficiunt ministrare verbum Dei populo, maxime per amplas dioeceses et effusas*), generali constitutione sancimus, ut episcopi viros idoneos ad sanctae praedicationis officium salubriter exsequendum assumant, potentes in opere et sermone, qui plebes sibi commissas vice ipsorum, cum per se iidem nequiverint, solicite visitantes, eas verbo aedificent et exemplo, quibus ipsi, cum indiguerint, congrue necessaria subministrent, ne pro necessariorum defectu compellantur desistere ab incepto. Unde praecipimus, tam in cathedralibus, quam in aliis conventualibus ecclesiis viros idoneos ordinari, quos episcopi possint coadjutores et cooperatores habere, non solum in praedicationis officio, verum etiam in audiendis confessionibus, et poenitentiis injungendis, ac ceteris, quae ad salutem pertinent animarum. Si quis autem hoc adimplere neglexerit, districtae subjaceat ultioni.

---

z) Ad sess. V. de reform. c. 2. *) *Alias editt.* diffusas.

IV.

Lib. I. Decretalium Gregor., tit. 6. de electione et electi poteſtate.

Cap. VII. (ann. 1177.)

Cum in a) cunctis ſacris ordinibus, et eccleſiaſticis miniſteriis, ſint aetatis maturitas, gravitas morum, et litterarum ſcientia inquirenda; multo fortius in epiſcopo haec oportet inquiri: qui ad curam aliorum poſitus, in ſeipſo debet oſtendere, qualiter alios in domo Dei oporteat converſari. Eapropter, ne, quod de quibusdam pro neceſſitate temporis factum eſt, trahatur a poſteris in exemplum; praeſenti decreto ſtatuimus, ut nullus in epiſcopum eligatur, niſi qui jam triceſimum annum aetatis exegerit, et de legitimo matrimonio ſit natus: qui etiam vita et ſcientia commendabilis demonſtretur.

Ibid. §. Inferiora 2.

Inferiora b) etiam miniſteria, ut puta decanatum, archidiaconatum, et alia, quae curam animarum habent annexam, nullus omnino ſuscipiat, ſed nec parochialis eccleſiae regimen, niſi qui jam vigeſimum quintum annum aetatis attigerit, et ſcientia et moribus commendandus exiſtat: cum autem aſſumptus fuerit, ſi archidiaconus in diaconum, et decanus, et reliqui admoniti non fuerint, praefixo a canonibus tempore in presbyteros ordinati, et ab iſto removeantur officio, et aliis conferatur, qui et velint et poſſint illud convenienter implere. Nec proſit eis appellationis refugium, ſi forte in conſtitutionis iſtius transgreſſionem per appellationem voluerint ſe tueri. Hoc ſane non ſolum de promovendis, ſed etiam de his, qui jam promoti ſunt, ſi canones non obſiſtant, praecipimus obſervari.

V.

Lib. III. Decretal. Gregor. tit. 4. de clericis non reſidentibus.

Cap. III. (ann. 1179.)

Quia c) nonnulli modum avaritiae non ponentes,

---

a) Ad ſeſſ. VII. de reform. c. 1. — b) Ad ſeſſ. XXIV. de reform. c. 12. — c) Ad ſeſſ. VII. de reform. c. 3.

dignitates diversas ecclesiasticas et plures ecclesias parochiales, contra sacrorum canonum instituta nituntur accipere, ut, cum unum officium vix implere sufficiant, stipendia sibi vindicent plurimorum: ne id de cetero fiat, districtius inhibemus. Cum igitur ecclesia vel ecclesiasticum ministerium committi debuerit: talis ad hoc persona quaeratur, quae residere in loco, et curam ejus per se ipsam valeat exercere. Quod si aliter actum fuerit; et qui receperit, quod contra sacros canones accepit, amittat: et qui dederit, largiendi potestate privetur.

VI.

Sexti Decret. L. I. tit. 6. de electione et electi potestate.

Cap. XIV. (ann. 1274.)

Licet d) canon, a felicis recordationis Alexandro papa III. praedecessore nostro editus, intra cetera statuerit, ut nullus regimen ecclesiae parochialis suscipiat, nisi vigesimum quintum annum aetatis attigerit, ac scientia et moribus commendandus existat; quodque talis, ad regimen assumptus hujusmodi, si monitus, non fuerit praefixo a canonibus tempore in presbyterum ordinatus, a regiminis ejusdem amoveatur officio, et alii conferatur. Quia tamen in observatione canonis memorati se multi exhibent negligentes: nos, periculosam illorum negligentiam volentes juris exsecutione suppleri, praesenti decreto statuimus, ut nullus ad regimen parochialis ecclesiae assumatur, nisi sit idoneus moribus, scientia et aetate: decernentes, collationes, de parochialibus ecclesiis iis, qui non attigerint vigesimum quintum annum, de cetero faciendas, viribus omnino carere. Is etiam, qui ad hujusmodi regimen assumetur, ut gregis, sibi crediti, diligentius curam gerere possit, in parochiali ecclesia, cujus rector exstiterit, residere personaliter teneatur: et intra annum, a sibi commissi regiminis tempore numerandum, se faciat ad sacerdotium promoveri. Quodsi intra idem tempus promotus non fuerit: ecclesia sibi commissa (nulla etiam praemissa monitione) sit praesentis con-

---

d) Ad sess. VII. de reform. c. 3.

ſtitutionis auctoritate privatus. Super reſidentia vero, (ut praemittitur,) facienda, poſſit ordinarius gratiam diſpenſationis ad tempus facere, prout cauſa rationabilis id expoſcit.

VII.

Lib. III. Decretal. Gregor. tit. 5. de praebendis et dignitatibus.

Cap. XXIX. (ann. 1216.)

Grave e) nimis eſt et abſurdum, quod quidam eccleſiarum praelati, cum poſſint viros idoneos ad eccleſiaſtica beneficia promovere, aſſumere non verentur indignos, quibus nec morum honeſtas, nec litterarum ſcientia ſuffragatur, carnalitatis ſequentes affectum, non judicium rationis: unde quanta eccleſiis damna proveniant, nemo ſanae mentis ignorat. Volentes igitur huic morbo mederi, praecipimus, ut, praetermiſſis indignis, idoneos aſſumant, qui Deo et eccleſiis velint et valeant gratum impendere famulatum: fiatque de hoc in provinciali concilio diligens inquiſitio annuatim; ita, ut qui poſt primam et ſecundam correctionem fuerit repertus culpabilis, a beneficiis conferendis per ipſum concilium ſuſpendatur, inſtituta in eodem concilio perſona provida et honeſta, quae ſuſpenſi ſuppleat defectum in beneficiis conferendis. Et hoc ipſum circa capitula, quae in his deliquerint, obſervetur. Metropolitani vero delictum ſuperioris judicio relinquatur, ex parte concilii nuntiandum. Ut autem haec ſalubris proviſio pleniorem conſequatur effectum, hujusmodi ſuſpenſionis ſententia, praeter Romani pontificis auctoritatem, aut proprii patriarchae, minime relaxetur, ut in hoc quoque quatuor patriarchales ſedes ſpecialiter honorentur.

VIII.

Lib. III. Decretal. Gregor. tit. 5. de praebendis et dignitatibus.

Cap. XXVIII. (ann. 1216.)

De multa f) providentia fuit in Lateranenſi con-

---

e) Ad ſeſſ. VII. de reform. c. 3. — f) Ad ſeſſ. VII. de reform. c. 4.

cilio prohibitum, uti nullus diversas dignitates ecclesiasticas, vel plures ecclesias parochiales reciperet contra sacrorum canonum instituta: alioquin recipiens sic acceptum amitteret, et largiendi potestate conferens privaretur. Quia vero propter praesumptiones et quorundam cupiditates, nullus hactenus, aut rarus, de praedicto statuto fructus provenit: nos evidentius et expressius occurrere cupientes, praesenti decreto statuimus, ut, quicunque receperit aliquod beneficium, curam habens animarum annexam, si prius tale beneficium habebat, eo sit ipso jure privatus: et, si forte illud retinere contenderit, etiam alio spolietur. Is quoque, ad quem prioris spectat donatio, illud post receptionem alterius libere conferat, cui merito viderit conferendum: et, si ultra sex menses conferre distulerit, non solum ad alios secundum Lateranensis concilii statutum ejus collatio devolvatur, verum etiam tantum de suis cogatur proventibus in utilitatem ecclesiae, cujus est illud beneficium, assignare, quantum a tempore vacationis ipsius constiterit esse perceptum. Hoc idem in personatibus esse decernimus observandum, addentes, ut in eadem ecclesia nullus plures dignitates aut personatus habere praesumat; etiamsi curam non habeant animarum: circa sublimes tamen et litteratas personas, quae majoribus beneficiis sunt honorandae, cum ratio postulaverit, per sedem apostolicam poterit dispensari.

IX.

Sexti Decret. Lib. I. tit. 16. de officio ordinarii.

Cap. III. (ann. 1274.)

Ordinarii g) locorum subditos suos, plures dignitates, vel ecclesias, quibus animarum cura imminet, obtinentes, seu personatum aut dignitatem cum alio beneficio, cui cura similis est annexa; districte compellant dispensationes, auctoritate quarum hujusmodi ecclesias, personatus, seu dignitates canonice tenere se asserunt, intra tempus, pro facti qualitate ipsorum ordinariorum moderandum arbitrio, exhibere. Quod si forte, justo impedimento cessante, nullam dispensationem intra

g) Ad sess. VII. de reform. c. 5.

idem tempus contigerit exhiberi: ecclesiae beneficia, personatus seu dignitates, quae sine dispensatione aliqua eo ipso illicite detineri constabit, per eos, ad quos eorum collatio pertinet, libere personis idoneis conferantur. Ceterum si dispensatio exhibita sufficiens evidenter appareat, exhibens nequaquam in beneficiis hujusmodi, quae canonice obtinet, molestetur. Provideat tamen ordinarius, qualiter nec animarum cura in eisdem ecclesiis, personatibus, seu dignitatibus negligatur; nec beneficia ipsa debitis obsequiis defraudentur. Si vero de dispensationis exhibitae sufficientia dubitetur, super hoc erit ad sedem apostolicam recurrendum; cujus est aestimare, quem modum sui beneficii esse velit. In conferendis insuper personatibus, dignitatibus et aliis beneficiis, curam habentibus animarum annexam, iidem ordinarii diligentiam illam observent, ut personatum, dignitatem, vel aliud beneficium similem curam habens animarum, alicui plura similia obtinenti non ante conferre praesumant, quam eis super obtentis dispensatio evidenter sufficiens ostendatur. Qua etiam ostensa, ita demum ad collationem procedi volumus, si appareat per eamdem, quod is, cui est collatio facienda, hujusmodi personatum, dignitatem, vel beneficium retinere libere valeat cum obtentis; vel si ea, quae sic obtinet, libere ac sponte resignet. Aliter autem de personatibus, dignitatibus, et beneficiis talibus facta collatio, nullius penitus sit momenti.

X.

Sexti Decret. L. V. tit. 7. de privilegiis.
Cap. I. (ann. 1245.)

Volentes[h]) libertatem (quam nonnullis apostolica sedes privilegio exemptionis indulsit) sic integram observari, ut et illam alii non infringant, et ipsi ejus limites non excedant, declaratione irrefragabili definimus, quod, quantumcumque sic exempti gaudeant libertate, nihilominus tamen ratione delicti sive contractus, aut rei, de qua contra ipsos agitur, rite possunt coram locorum ordinariis conveniri, et illi, quoad hoc, suam in ipsos jurisdictionem (prout jus exigit) exercere.

Numquid ergo carent omnino in his commodo li-

h) Ad sess. VII. de reform. c. 14.

bertatis? Non utique: quia nec coram ordinariis ipsis, dummodo sit in loco exempto commissum delictum, vel contractus initus, aut res litigiosa, nec ubi domicilium habent, si alibi delinquant vel contrahant, aut res ipsa consistat, conveniri possunt aliquatenus super istis: nec domiciliorum praetextu locorum dioecesani (si, ubi deliquerunt, vel contraxerunt, aut res ipsa consistit, illi conveniantur) remittendi eos illuc, vel ipsis, ut illic respondeant, injungendi habeant aliquam potestatem; salvis nihilominus casibus aliis, in quibus eos episcoporum jurisdictioni subesse canonica praecipiunt instituta. Et id ipsum decernimus circa illos, quibus, ut non nisi sub uno certo judice teneantur de se conquerentibus respondere, apostolico privilegio est concessum. In eos autem, quibus, ne interdici, suspendi, vel excommunicari a quoquam valeant, a sede apostolica est indultum, (sicut sunt religiosi quamplures,) in quorum privilegiis continetur, ne quisquam episcopus vel archiepiscopus monasteriorum suorum monachos pro ulla causa ulleve loco interdicere, suspendere, vel excommunicare praesumat; iidem ordinarii jurisdictionem suam, quantum ad ista, ubicumque illi fuerint, penitus exercere non possint: nisi forsan ipsi monachi ad monasteriorum suorum prioratus, ordinariis eisdem subjectos, (ut vel gerant eorum regimen, vel in eis tamquam proprii locorum ipsorum monachi resideant,) fuerint destinati. Tunc enim, etsi libere possint ad eadem monasteria revocari, ac tam illorum, quam ipsorum prioratuum monachi reputentur, (cum non sit inconveniens, aliquem utrobique locum habere monachicum) unum alteri subesse monasterio, vel ab ipso noscitur dependere, ratione tamen eorumdem prioratuum dicti ordinarii sua jurisdictione in ipsis etiam quoad praemissa (quamdiu morantur in illis) licite uti possunt.

XI.

In Clementinis, lib. III. tit. 11. de religiosis domibus.

Cap. II. (ann. 1311.)

Quia [i]) contingit interdum, quod xenodochiorum, le-

---

i) Ad sess. VII. de reform. c. 15. et sess. XXV. de reform. c. 8.

proſariarum, eleemoſynariarum, ſeu hoſpitalium rectores, locorum ipſorum cura poſtpoſita, bona, res et jura ipſorum interdum ab occupatorum et uſurpatorum manibus excutere negligunt, quin immo ea collabi et deperdi, domos et aedificia ruinis deformari permittunt: et, non attento, quod loca ipſa ad hoc fundata et fidelium erogationibus dotata fuerunt, ut pauperes infectique lepra reciperentur inibi, et ex proventibus ſustentarentur illorum, id renuunt inhumaniter facere, proventus eosdem in uſus ſuos damnabiliter convertentes; cum tamen ea, quae ad certum uſum largitione ſunt deſtinata fidelium, ad illum debeant, non ad alium (ſalva quidem ſedis apoſtolicae auctoritate) converti: nos, incuriam et abuſum hujusmodi deteſtantes, hoc ſacro concilio approbante ſancimus, ut hi, ad quos id de jure vel ſtatuto, in ipſorum fundatione locorum appoſito, aut ex conſuetudine praeſcripta legitime, vel privilegio ſedis apoſtolicae pertinet, loca ipſa ſtudeant in praedictis omnibus ſalubriter reformare: ac occupata, deperdita, et alienata indebite, in ſtatum reduci debitum faciant, et ad ipſarum miſerabilium perſonarum receptionem et ſuſtentationem debitam, juxta facultates et proventus locorum ipſorum, rectores praedictos compellere non omittant. In quo ſi forte commiſerint negligentiam vel defectum, ordinariis locorum injungimus, ut, etiamſi pia loca praedicta exemptionis privilegio munita conſiſtant, per ſe ipſos vel alios impleant omnia praemiſſa et ſingula, et rectores eosdem, utique non exemptos, propria, exemptos vero et alios privilegiatos, apoſtolica ad id auctoritate compellant: contradictores, cujuscumque ſtatus aut conditionis exſiſtant, ac praebentes eisdem circa praemiſſa conſilium, auxilium, vel favorem, per cenſuram eccleſiaſticam et aliis juris remediis compeſcendo; nullum tamen per hoc exemptionibus ſeu privilegiis ipſis, quoad alia, praejudicium generando. Ut autem praemiſſa promptius obſerventur, nullus ex locis ipſis ſaecularibus clericis in beneficium conferatur; etiamſi de conſuetudine (quam reprobamus penitus) hoc fuerit obſervatum: niſi in illorum fundatione ſecus conſtitutum fuerit, ſeu per electionem ſit de rectore locis hujusmodi providendum. Sed eorum gubernatio viris providis, ido-

neis, et boni testimonii committatur, qui sciant, velint, et valeant loca ipsa, bona eorum ac jura utiliter regere, et eorum proventus et reditus in personarum usum miserabilium fideliter dispensare, et quos in usus alios bona praedicta convertere praesumptio verisimilis non existat: in quibus sub obtestatione divini judicii, illorum, ad quos dictorum locorum commissio pertinet, conscientias oneramus. Illi etiam, quibus dictorum locorum gubernatio seu administratio committetur, ad instar tutorum et curatorum juramentum praestare, ac de locorum ipsorum bonis inventaria conficere, et ordinariis seu aliis, quibus subsunt loca hujusmodi, vel deputandis ab eis, annis singulis de administratione sua teneantur reddere rationem. Quodsi secus a quoquam fuerit attentatum, collationem, provisionem, seu ordinationem ipsam carere decernimus omni robore firmitatis. Praemissa vero ad hospitalia militarium ordinum, aut religiosorum etiam aliorum extendi minime volumus: quorum tamen hospitalium rectoribus in sanctae obedientiae virtute mandamus, ut in illis secundum suorum ordinum instituta et antiquas observantias providere pauperibus, et hospitalitatem debitam in illis tenere procurent; ad quod per superiores eorum arcta districtione cogantur, statutis aut consuetudinibus quibuslibet non obstantibus in praemissis. Ceterum nostrae intentionis existit, quod, si qua sint hospitalia, altare, vel altaria, et coemeterium ab antiquo habentia, et presbyteros celebrantes et sacramenta ecclesiastica pauperibus ministrantes, seu, si parochiales rectores consueverint in illis exercere praemissa, antiqua consuetudo servetur, quoad exercenda et ministranda spiritualia supra dicta.

XII.

CONCILIUM LATERANENSE SUB INNOCENTIO III.

Decret. Gregor. L. V. tit. 38. de poenit. et remiss.

Cap. XII. (ann. 1216.)

Omnis k) utriusque sexus fidelis, postquam ad an-

k) Ad sess. XIII. de Euch. can. 9. et sess. XIV. de poen. can. 8.

nos discretionis pervenerit, omnia sua solus peccata saltem semel in anno fideliter confiteatur proprio sacerdoti, et injunctam sibi poenitentiam propriis viribus studeat adimplere, suscipiens reverenter ad minus in pascha Eucharistiae sacramentum, nisi forte de proprii sacerdotis consilio, ob aliquam rationabilem causam, ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum: alioquin et vivens ab ingressu ecclesiae arceatur, et moriens Christiana careat sepultura. Unde hoc salutare statutum frequenter in ecclesiis publicetur, ne quisquam ignorantiae caecitate velamen excusationis assumat. Si quis autem alieno sacerdoti voluerit justa de causa sua confiteri peccata, licentiam prius postulet et obtineat a proprio sacerdote, cum aliter ipse illum non possit absolvere vel ligare etc.

XIII.

Clementin. L. III. tit. 1. de vita et honestate clericorum.

Cap. II. (ann. 1311.)

Quoniam[1]), qui, abjectis vestibus proprio congruentibus ordini, alias sumere, et in publico portare rationabili causa cessante praesumit, professorum illius ordinis praerogativa se reddit indignum: praesenti constitutione sancimus, quod, quicumque clericus virgata vel partita veste publice utetur (nisi causa rationabilis subsit) si beneficiatus exstiterit, per sex menses a perceptione fructuum beneficiorum, quae obtinet, sit eo ipso suspensus. Si vero beneficiatus non fuerit, in sacris tamen ordinibus citra sacerdotium constitutus, per idem tempus reddatur eo ipso inhabilis ad ecclesiasticum beneficium obtinendum.

Idem quoque censemus de clericis aliis, vestem talem simul et tonsuram publice deferentibus clericalem. Dignitatem vero, personatum, seu beneficium aliud obtinens, cui cura immineat animarum, nec non ceteri in sacerdotio constituti, ac religiosi quilibet, quos oportet per decentiam habitus extrinseci, morum intrinsecam honestatem ostendere, si (praeterquam ex

---

1) Ad sess. XIV. de reform. c. 6.

causa rationabili) publice vestem ferant hujusmodi, aut infulam seu pileum lineum publice portent in capite; sint eo ipso, beneficiati videlicet, a perceptione fructuum beneficiorum, quae obtinent, suspensi per annum. Ceteri vero sacerdotes et religiosi quilibet, per idem tempus reddantur inhabiles ad quodcumque beneficium ecclesiasticum obtinendum. Sed et tales et ceteri quicumque clerici utentes epitogio seu tabardo foderato usque ad oram, et ita brevi, quod vestis inferior notabiliter videatur, epitogium ipsum saeculares clerici et religiosi, administrationem habentes, teneantur intra mensem dare pauperibus: ceteri vero religiosi, administrationem non habentes, intra idem tempus illud teneantur suis superioribus assignare, in pios usus aliquos convertendum. Alioquin beneficiati suspensionis, ceteri vero inhabilitatis poenas praedictas, per idem tempus se noverint incurrisse.

Huic insuper adjicimus sanctioni, ut clerici, praesertim beneficiati, caligis scacatis, rubeis, aut viridibus publice non utantur.

XIV.

Lib. III. Decretal. Gregor. tit. 48. de ecclesiis aedificandis.

Cap. III. (ann. 1170.)

Ad m) audientiam nostram noveris pervenisse, quod villa, quae dicitur H., tantum perhibetur ab ecclesia parochiali distare, ut tempore hiemali, cum pluviae inundant, non possint parochiani sine magna difficultate ipsam adire: unde non valeant congruo tempore ecclesiasticis officiis interesse. Quia igitur dicta ecclesia ita dicitur reditibus abundare, quod praeter illius villae proventus minister illius convenienter valeat sustentationem habere, mandamus, quatenus, si res ita se habet, ecclesiam ibi aedifices, et in ea sacerdotem, sublato appellationis obstaculo, ad praesentationem rectoris ecclesiae majoris, cum canonico fundatoris assensu instituas, ad sustentationem suam ejusdem villae

m) Ad sess. XXI. de reform. c. 4.

obventiones ecclesiasticas percepturum; providens tamen ut competens in ea honor pro facultate loci matrici ecclesiae servetur: quod quidem fieri posse videtur, cum ejusdem villae dominus viginti acras terrae frugiferae velit ad usus sacerdotis conferre. Si vero persona matricis ecclesiae virum idoneum praesentare distulerit, vel opus illud voluerit impedire; tu nihilominus facias idem opus ad perfectionem deduci, et virum bonum, appellationis cessante diffugio, instituere non omittas.

XV.

Lib. I. Clementin. tit. 6. de aetate et qualitate et ordine praeficiendorum.

Cap. II. (ann. 1311.)

Ut ii n), qui divinis in cathedralibus vel collegiatis saecularibus vel regularibus ecclesiis sunt mancipati officiis, vel mancipabuntur in posterum, ad suscipiendos sacros ordines propensius inducantur; statuimus, ut nullus de cetero in hujusmodi ecclesiis vocem in capitulo habeat (etiamsi hoc sibi ab aliis libere concedatur) nisi saltem in subdiaconatus ordine fuerit constitutus. Illi vero, qui dignitates, personatus, officia, vel praebendas, quibus certi ordines sunt annexi, pacifice nunc obtinent in eisdem ecclesiis, vel obtinuerint in futurum, nisi (justo impedimento cessante) ad hujusmodi ordines se promoveri fecerint intra annum, extunc, donec ad eos promoti fuerint, nullo modo vocem in capitulo habeant earumdem; ipsisque distributionum, quae dantur his, qui certis horis intersunt, pars dimidia subtrahatur, non obstantibus quibuslibet consuetudinibus vel statutis: poenis aliis, quae contra tales, promoveri ad ordines recusantes, statuuntur in jure, nihilominus in suo robore permansuris.

XVI.

Sexti Decret. Lib. II. tit. 15. de appellationibus.

Cap. III. (ann. 1245.)

Romana o) ecclesia: [*et infra*]. Cum suffraganeo-

n) Ad sess. XXII. de reform. c. 4. — o) Ad sess. XXII. de reform. c. 7.

rum Remensis ecclesiae, suorumque officialium, (qui generaliter de causis, ad ipsorum forum pertinentibus, eorum vices supplendo cognoscunt,) unum et idem consistorium sive adjutorium *) sit censendum: ab ipsis officialibus, non ad dictos suffraganeos (ne ab eisdem ad seipsos interponi appellatio videatur), sed de jure ad Remensem est curiam appellandum. Ab archidiaconis vero, aliisque inferioribus praelatis, suffraganeis subjectis eisdem, et eorum officialibus, ad suffraganeos ipsos debet, et non ad eamdem curiam, (omissis dictis suffraganeis,) appellari; nisi aliud Remensi ecclesiae de consuetudine competat in hac parte. Cum autem ad praefatam curiam ab eorumdem suffraganeorum vel suorum officialium audientia fuerit appellatum, Remensis archiepiscopus (qui pro tempore fuerit) vel officialis ipsius nullatenus in appellationis causa interpositae, ante definitivam sententiam citent partes, nec etiam aliis illam committant, appellationis ejusdem causa probabili seu legitima non expressa.

Si vero vocatis partibus, vel nullatenus, aut non intra decem dies post interlocutoriam vel definitivam sententiam appellatum fuisse, seu aliquid aliud simile, sicque non esse per appellationem ad eumdem archiepiscopum vel ejus officialem devolutum negotium proponatur: iidem (nisi prius ipsis constiterit, causam ipsam ad eos totaliter fuisse delatam) prohibere, ne in causa illa, vel ne ad exsecutionem procedatur sententiae non praesumant.

Quodsi objiciatur ex injusta causa, seu minus legitima, ante sententiam appellationem interpositam exstitisse, et ex eo non esse appellationem hujusmodi admittendam: nequeunt praedicti archiepiscopus vel ejus officialis prohibere, ne procedatur in causa, nisi prius appellatione recepta, velut emissa ex causa probabili, cognoscere incipiant de causa hujusmodi, an sit vera. Si autem post sententiam, in casibus, a jure prohibitis, (utpote a sententia super manifesto et notorio crimine, vel de quo quis in jure confessus exstitit, promulgata) vel consimilibus appellatum fuisse dicatur: possunt, ne sententia exsecutioni mandetur (postquam

*) *Aliae editt.* aditorium *al.* auditorium.

cognoscere coeperint, utrum sit recipienda, vel non appellatio, ab eo interposita) inhibere. In alium quoque, qui circa rem, de qua inter appellantem et appellatum controversia vertitur, aliquid post eorum inhibitionem attentat, non valet occasione hujusmodi jurisdictionem aliquam vindicare. Cum vero is, qui ad Remensem curiam super aliqua causa vocem appellationis emittit, nihilominus in causis aliis ordinarii sui jurisdictioni subjiciatur: Remensis archiepiscopus vel officialis ipsius nequaquam jurisdictionem ipsam in aliis impediant, ut ab ejusdem ordinarii potestate totaliter eximant taliter appellantem. Debet autem ad eos ab episcopis praefatae provinciae super causis, in quibus temporalem jurisdictionem exercent, (nisi forte de consuetudine aut privilegio, sive jure alio speciali sit appellandum ad alium,) appellari. Sententias quoque interdicti, vel suspensionis, seu excommunicationis in appellantem ab eo, a quo appellatum proponitur, promulgatas, nullatenus, nisi vocatis partibus, et de appellatione legitime cognito, revocent aut denuntient esse nullas. Cum autem ad Remensem archiepiscopum, ab audientia suffraganei sui, super aliqua causa fuerit ante sententiam appellatum: idem archiepiscopus (postquam de appellatione cognito constiterit, eam minus rationabilem extitisse) causam ad eumdem suffraganeum remittere non postponat.

XVII.

Bonifacius VIII. In Sexti Decret. L. III. tit. 2. de clericis conjugatis.

Cap. unic.

Clerici p), qui cum unicis et virginibus contraxerunt, si tonsuram et vestes deferant clericales, privilegium retineant q) canonis ab Innocentio secundo praedecessore nostro editi in favorem totius ordinis clericalis. Et cum juxta r) Parisiense concilium nullus clericus distringi aut condemnari debeat a judice saeculari; praesenti declaramus edicto, hujusmodi clericos

---

p) Ad. sess. XXIII. de reform. c. 6. — q) Gratian. Decr. P. II. caus. 17. qu. 4. c. 29. — r) Gregor. Decr. L. II. tit. 2. c. 2.

conjugatos pro commissis ab eis excessibus vel delictis trahi non posse criminaliter aut civiliter ad judicium saeculare: nec ab ipsis saecularibus judicibus eos debere personaliter vel etiam pecunialiter (ne per unam viam concedatur eisdem judicibus, quod per aliam denegatur) ullatenus condemnari. In ceteris autem, vel nisi, ut praemittitur, tonsuram vel vestes ferant clericales, etiam in praemissis eos gaudere nolumus privilegio clericali.

XVIII.

Gregorius X. in generali concilio Lugdunensi. In Sexti Decret. L. III. tit. 20. de censibus et exactionibus.

Cap. II. (ann. 1274.)

Exigit [a]) perversorum audacia, ut non simus sola delictorum prohibitione contenti, sed etiam poenam delinquentibus imponanus. Constitutionem itaque felicis recordationis Innocentii papae IV. praedecessoris nostri, editam super non recipiendis in pecunia procurationibus, ac super receptione munerum, visitantibus, eorumque familiaribus interdicta, quam multorum fertur temeritas praeterire, volentes inviolabiliter observari, eam decernimus poenae adjectione juvandam: statuentes, ut universi et singuli, qui ob procurationem sibi ratione visitationis debitam, exigere pecuniam, vel etiam a volente recipere, vel alias constitutionem ipsam recipiendo munera, sive, visitationis officio non impenso, procurationem in victualibus, aut aliquid aliud procurationis occasione, violare praesumpserint, duplum ejus, quod receperint, ecclesiae, a qua id receptum fuerit, intra mensem reddere teneantur. Alioquin extunc patriarchae, archiepiscopi, episcopi, duplum ipsum ultra praedictum tempus restituere differentes, ingressum sibi ecclesiae sentiant interdictum. Inferiores vero ab officio et beneficio noverint se suspensos, quousque de duplo hujusmodi gravatis ecclesiis plenariam satisfactionem impendant, nulla eis in hoc dantium remissione, liberalitate seu gratia valitura.

---

a) Ad sess. XXIV. de reform. c. 3.

XIX.

Ex concilio Lateran. ſub Innocent. III. cap. 8. In Lib. V. Decretal. Gregor., tit. 1. de accuſationibus et inquiſitionibus.

Cap. XXIV. (ann. 1216.)

Qualiter t) et quando debeat praelatus procedere ad inquirendum et puniendum ſubditorum exceſſus, ex auctoritatibus veteris et novi teſtamenti colligitur evidenter, ex quibus poſtea proceſſerunt canonicae ſanctiones, ſicut olim aperte diſtinximus, et nunc ſacri approbatione concilii confirmamus. Legitur enim in evangelio, quod villicus ille, qui diffamatus erat apud dominum ſuum, quaſi diſſipaſſet bona ipſius, audivit ab illo: u) *Quid hoc audio de te? Redde rationem villicationis tuae, jam enim non poteris* amplius *villicare*. Et in geneſi Dominus ait: v) *Deſcendam et videbo, utrum clamorem, qui venit ad me, opere compleverint.* Ex quibus auctoritatibus manifeſte probatur, quod non ſolum cum ſubditus, verum etiam cum praelatus excedit, ſi per clamorem et famam ad aures ſuperioris pervenerit, non quidem a malevolis et maledicis, ſed a providis et honeſtis; nec ſemel tantum, ſed ſaepe (quod clamor innuit, et diffamatio manifeſtat) debet coram eccleſiae ſenioribus veritatem diligentius perſcrutari; ut, ſi rei popoſcerit qualitas, canonica diſtrictio culpam feriat delinquentis: non tanquam idem ſit accuſator et judex, ſed quaſi deferente fama, vel denuntiante clamore, officii ſui debitum exſequatur. Licet autem hoc ſit obſervandum in ſubditis, diligentius tamen obſervandum eſt in praelatis, w) qui quaſi ſignum ſunt poſiti ad ſagittam. Et quia non poſſunt omnibus complacere, cum ex officio ſuo teneantur non ſolum arguere, ſed etiam increpare, quin etiam interdum ſuspendere, nonnunquam vero ligare, frequenter odium multorum incurrunt, et inſidias patiuntur. Et ideo ſancti patres provide ſtatuerunt, ut accuſatio praelatorum non facile admittatur, ne, concuſſis columnis, corruat aedificium;

t) Ad ſeſſ. XXIV. de reform. c. 5. — u) Luc. 16, 2. — v) Geneſ. 18, 21. — w) Thren. 3, 12.

nisi diligens adhibeatur cautela, per quam non solum falsae, sed etiam malignae criminationi janua praecluditur. Verum ita voluerunt providere praelatis, ne criminarentur injuste: ut tamen caverent, ne delinquerent insolenter, contra morbum utrumque invenientes congruam medicinam; videlicet ut criminalis accusatio, quae ad diminutionem capitis (id est degradationem) intenditur, nisi legitima praecedat inscriptio, nullatenus admittatur. Sed cum super excessibus suis quisquam fuerit infamatus, ut jam clamor ascendat, qui diutius sine scandalo dissimulari non possit, vel sine periculo tolerari, absque dubitationis scrupulo ad inquirendum et puniendum ejus excessus, non ex odii fomite, sed charitatis procedatur affectu; quatenus, si fuerit gravis excessus, etsi non degradetur ab ordine, ab administratione tamen amoveatur omnino: quod est, secundum evangelicam sententiam, a villicatione villicum amoveri, qui non potest villicationis suae dignam reddere rationem. Debet igitur esse praesens is, contra quem facienda est inquisitio, nisi se per contumaciam absentaverit: et exponenda sunt ei illa capitula, de quibus fuerit inquirendum, ut facultatem habeat defendendi seipsum. Et non solum dicta, sed etiam nomina ipsa testium sunt ei, ut, quid, et a quo sit dictum, appareat, publicanda: nec non exceptiones et replicationes legitimae admittendae, ne per suppressionem nominum, infamandi, per exceptionum vero exclusionem, deponendi falsum audacia praebeatur. Ad corrigendos itaque subditorum excessus, tanto diligentius debet praelatus assurgere, quanto damnabilius eorum offensas desereret incorrectas; contra quos, ut de notoriis excessibus taceatur, etsi tribus modis possit procedi, per accusationem videlicet, denuntiationem, et inquisitionem ipsorum: ut tamen in omnibus diligens adhibeatur cautela, ne forte per leve compendium ad grave dispendium veniatur: sicut accusationem legitima praecedere debet inscriptio, sic et denuntiationem charitativa monitio, et inquisitionem clamosa insinuatio praevenire; illo semper adhibito moderamine, ut juxta formam judicii, sententiae quoque forma dictetur. Hunc tamen ordinem circa regulares personas non credimus usquequaque servandum, quae, cum causa re-

quirit, facilius et liberius a suis possint administrationibus amoveri.

XX.

Lib. V. Decretal. Gregor. tit. 33. De privilegiis et excessibus privilegiatorum.

Cap. XVI. (ann. 1213.)

Cum x) capella ducis Burgundiae gaudere dicatur hujusmodi privilegio, quod nullus archiepiscopus vel episcopus in personas canonicorum ejusdem capellae suspensionis vel excommunicationis aut interdicti sententias audeat promulgare: quidam capellae supra dictae canonici, qui parochiales ecclesias a te tenent, occasione privilegii praelibati, in his etiam, quarum jurisdictio ad te pertinet, ita se dicunt exemptos, ut, quantumcunque graviter interdum excedant, tuae correctioni recusent et sententiae subjacere. Quocirca mandamus, quatenus, in quantum exempti sunt ejusdem ratione capellae, apostolicis privilegiis deferas reverenter; sed in quantum ratione parochialium ecclesiarum, vel alias jurisdictionem tuam respicere dignoscuntur, officii tui debitum in eosdem libere prosequaris.

XXI.

Sexti Decret. L. III. tit. 3. de clericis non residentibus.

Cap. unic. (ann. 1298.)

Consuetudinem y), quae in quibusdam partibus inolevit, qua canonici et alii beneficiati, seu clerici cathedralium et aliarum collegiatarum ecclesiarum, distributiones quotidianas (quae alias manualia beneficia seu victualia nuncupantur, et tantum residentibus tribuuntur) qualitercumque in civitatibus seu aliis locis (in quibus ipsae consistunt ecclesiae) sint praesentes, licet divinis officiis non intersint, ex integro percipiunt, ac si continue in ipsis ecclesiis in eisdem officiis deservirent, penitus improbantes, statuimus, ut distributiones ipsae quotidianae, in quibuscumque rebus con-

---

x) Ad sess. XXIV. de reform. c. 11. — y) Ad sess. XXIV. de reform. c. 12.

ſiſtant, canonicis ac aliis beneficiatis, et clericis ecclesiarum ipſarum, qui eisdem officiis in ipſis eccleſiis adfuerint, tribuantur juxta eccleſiae cujuslibet ordinationem rationabilem, jam factam, ſeu etiam faciendam. Qui vero aliter de distributionibus ipſis quidquam receperit, (exceptis illis, quos infirmitas, ſeu juſta et rationabilis corporalis neceſſitas, aut evidens eccleſiae utilitas excuſaret,) rerum ſic receptarum dominium non acquirat, nec faciat eas ſuas, immo ad omnium reſtitutionem, quae contra hujusmodi conſtitutionem noſtram receperit, teneatur. De distributionibus etiam, pro defunctorum anniverſariis largiendis, idem decernimus obſervandum.

XXII.

Sexti Decret. L. III. tit. 16. de ſtatu regularium.

Cap. unic. (ann. 1298.)

Periculoſo[z]) et deteſtabili quarumdam monialium ſtatui (quae, honeſtatis laxatis habenis, et monachali modeſtia ſexusque verecundia impudenter abjectis, extra ſua monaſteria nonnumquam per habitacula ſaecularium perſonarum discurrunt, et frequenter intra eadem monaſteria perſonas ſuſpectas admittunt, in illius, cui ſuam integritatem voluntate ſpontanea devoverunt, gravem offenſam, religionis opprobrium et ſcandalum plurimorum) providere ſalubriter cupientes, praeſenti conſtitutione, perpetuo irrefragabiliter valitura, ſancimus, univerſas et ſingulas moniales, praeſentes atque futuras, cujuscumque religionis ſint vel ordinis, in quibuslibet mundi partibus exſiſtentes, ſub perpetua in ſuis monaſteriis debere de cetero permanere clauſura, ita, quod nulli earum, religionem tacite vel expreſſe profeſſae, ſit vel eſſe valeat quacumque ratione vel cauſa (niſi forte tanto et tali morbo evidenter earum aliquam laborare conſtaret, quod non poſſet cum aliis absque gravi periculo ſeu ſcandalo commorari) monaſteria ipſa deinceps egrediendi facultas: nullique aliquatenus inhoneſtae perſonae, nec etiam honeſtae (niſi rationabilis et manifeſta cauſa exſiſtat, ac de illius, ad quem pertinuerit, ſpeciali licentia) ingreſſus vel acceſ-

z) Ad ſeſſ. XXV. de regul. et monial. c. 5.

fus pateat ad easdem: ut fic a publicis et mundanis confpectibus feparatae, omnino fervire Deo valeant liberius, et, lafciviendi opportunitate fublata, eidem corda fua et corpora in omni fanctimonia diligentius cuftodire. Sane, ut hoc falutare ftatutum commodius valeat obfervari, diftrictius inhibemus, ne in monafteriis ordinum, non Mendicantium, aliquae recipiantur de cetero in forores, nifi quot poterunt de ipforum monafteriorum bonis, five proventibus absque penuria fustentari: fi fecus actum fuerit, irritum decernentes.

Verum quando abbatiffa vel prioriffa cujusvis monafterii, pro feudo, quod monafterium ipfum tenet ab aliquo principe, feu domino temporali, fibi debebit homagium vel fidelitatis facramentum praeftare (nifi quod per procuratorem illud praeftet, poffit efficere apud eum) de monafterio cum honefta et decenti focietate exire poterit eo cafu licenter, homagio facto, quam primum commode poterit, feu fidelitatis praeftito facramento, ad ipfum monafterium e veftigio reverfura: fic, quod in fraudem refidentiae, five morae clauftralis, nihil fiat omnino.

Porro, ne moniales caufam feu occafionem habeant evagandi, principes faeculares ac alios dominos temporales rogamus, requirimus et obfecramus per vifcera mifericordiae Jefu Chrifti, eisdem in remiffionem peccaminum nihilominus fuadentes, quod abbatiffas ipfas, et prioriffas, ac moniales quascumque, monafteriorum fuorum curam, adminiftrationem, negotiave gerentes, quibuscumque nominibus cenfeantur, per procuratores in fuis tribunalibus feu curiis litigare permittant: ne pro conftituendis procuratoribus (qui adornati*) in aliquibus partibus nuncupantur) feu aliis hujusmodi, easdem oporteat evagari. Si qui vero contra praefumferint, exhortationi hujusmodi rationabili atque fanctae obtemperare nolentes, cum fit juri contrarium, quod mulieres (praefertim religiofae) per feipfas litigare cogantur, et a via deviet honeftatis, et periculum animarum inducat, ad hoc per fuos ordinarios ecclefiafticos cenfura ecclefiaftica compellantur. Epifcopis autem, et aliis praelatis fuperioribus et inferioribus

*) *Aliae editt.* cornati *al.* atornati.

quibuscumque injungimus, quod et ipfi caufas feu negotia, quae praefatae moniales habebunt agere coram ipfis, aut in curiis eorumdem, five fint homagia, fidelitatis facramenta, lites, vel quidquid aliud, ipfa per procuratores earum fieri faciant et tractari.

Et quoniam parum effet condere jura, nifi effent, qui ea exfecutioni debitae demandarent; patriarchis, primatibus, archiepifcopis et epifcopis univerfis diftricte in virtute fanctae obedientiae, fub obteftatione divini judicii, et interminatione maledictionis aeternae, praecipiendo mandamus, quatenus eorum quilibet in civitate ac dioecefi propria, in monafteriis monialium fibi ordinario jure fubjectis, fua, in iis vero, quae ad Romanam immediate fpectant ecclefiam, fedis apoftolicae auctoritate; abbates vero et alii, tam exempti quam non exempti praelati ecclefiarum, monafteriorum et ordinum quorumcumque, in monafteriis hujusmodi, fibi fubjectis, de claufura convenienti, ubi non eft, ipforum monafteriorum expenfis et fidelium eleemofynis, quas ad hoc procurent, diligentius facienda, et de ipfis monialibus includendis, quam primum commode poterunt, providere procurent, fi divinae ac noftrae indignationis voluerint acrimoniam evitare: contradictores atque rebelles per cenfuram ecclefiafticam, appellatione poftpofita, compefcendo, invocato ad hoc (fi opus fuerit) auxilio brachii faecularis. Per hoc autem in monafteriis exemptis ordinarii locorum, quoad alia nullam fibi credant jurisdictionem vel poteftatem aliquatenus attributam.

XXIII.

Ex Innocentio III. in concilio Lateranenfi cap. 12. et Lib. III. Decretal. Gregor. tit. 35 de ftatu monachorum.

Cap. VII. (ann. 1216.)

In [a]) fingulis regnis five provinciis fiat de triennio in triennium, falvo jure dioecefanorum pontificum, commune capitulum abbatum atque priorum, abbates proprios non habentium, qui non confueverunt tale capitulum celebrare: ad quod univerfi conveniant, prae-

a) Ad feff. XXV. de regul. et monial. c. 8.

peditionem canonicam non habentes, apud unum de monaſteriis, ad hoc aptum; hoc adhibito moderamine, ut nullus eorum plus, quam ſex evectiones et octo perſonas adducat. Advocent autem in hujusmodi [caritatis vel] novitatis primordiis duos Ciſtercienſis ordinis abbates vicinos, ad praeſtandum ſibi conſilium et auxilium opportunum, cum ſint in hujusmodi capitulis celebrandis ex longa conſuetudine plenius informati. Qui absque contradictione duos ſibi de ipſis aſſocient, quos viderint expedire. Ac ipſi quatuor praeſint capitulo univerſo, ita, quod ex hoc nullus eorum ſibi auctoritatem praelationis aſſumat: unde, cum expedierit, provida poſſit deliberatione mutari. Hujusmodi vero capitulum aliquot certis diebus continue, juxta morem Ciſtercienſis ordinis celebretur, in quo diligens habeatur tractatus de reformatione ordinis, et obſervantia regulari: et quod ſtatutum fuerit, illis quatuor approbantibus, inviolabiliter obſervetur, omni excuſatione, contradictione et appellatione remotis, proviſo nihilominus, ubi ſequenti termino debeat capitulum celebrari. Et qui convenerint, vitam ducant communem, et faciant proportionabiliter ſimul omnes communes expenſas, ita, quod, ſi non omnes poterunt in eisdem, ſaltem plures ſimul in diverſis domibus commorentur. Ordinentur etiam in eodem capitulo religioſae ac circumſpectae perſonae, quae ſingulas abbatias ejusdem regni ſeu provinciae, non ſolum monachorum, ſed etiam monialium, ſecundum formam ſibi praefixam, vice noſtra ſtudeant viſitare, corrigentes et reformantes, quae correctionis et reformationis officio viderint indigere, ita, quod, ſi rectorem loci cognoverint ab adminiſtratione penitus amovendum, denuntient epiſcopo proprio, ut illum amovere procuret: quod ſi non fecerit, ipſi viſitatores hoc referant ad apoſtolicae ſedis examen. Hoc ipſum regulares canonicos ſecundum ordinem ſuum volumus et praecipimus obſervare. Si vero in hac novitate quicquam difficultatis emerſerit, quod per praedictas perſonas nequeat expediri, ad apoſtolicae ſedis judicium absque ſcandalo referatur: ceteris irrefragabiliter obſervatis, quae concordi fuerint deliberatione proviſa.

Porro dioeceſani epiſcopi monaſteria ſibi ſubjecta ita ſtudeant reformare, ut, cum ad ea praedicti viſita-

tores accesserint, plus in illis inveniant, quod commendatione, quam quod correctione sit dignum; attentissime praecaventes, ne per eos dicta monasteria indebitis oneribus aggraventur: quia, sicut volumus superiorum jura observari, ita inferiores nolumus injurias sustinere. Ad hoc districte praecipimus tam dioecesanis episcopis, quam personis, quae praeerunt capitulis celebrandis, ut per censuram ecclesiasticam appellatione remota, compescant advocatos, patronos, vicedominos, rectores et consules, magnates et milites, seu quoslibet alios, ne monasteria praesumant offendere in personis aut rebus: et, si forsitan offenderint, eos ad satisfactionem compellere non omittant, ut liberius et quietius [omnipotenti] Deo valeant famulari.

XXIV.

Sexti Decret. Lib. I. tit. 3. de rescriptis.

Cap. XI. (ann. 1302.)

Statutum b), quod circa judices, a sede apostolica deputandos, nuper edidimus, cum quaedam contenta in eo, quae pro communi utilitate credebantur inducta, (sicut experientia docuit,) tendere dignoscantur ad noxam, sanctione praesenti, quam irrefragabiliter observari mandamus, suadente utilitate, in melius duximus reformandum. Sancimus igitur, ut nullis, nisi dignitate praeditis, aut personatum obtinentibus, seu ecclesiarum cathedralium canonicis, causae auctoritate litterarum sedis apostolicae, vel legatorum ejusdem de cetero committantur, nec audiantur alibi, quam in civitatibus, vel locis insignibus, ubi possit commode copia peritorum haberi.

DE LIBRIS PROHIBITIS

REGULAE X

per patres a Tridentina synodo delectos concinnatae, et a Pio PP. IV. comprobatae constitutione, quae incipit, Dominici, die 24. Martii anno 1564.

I. Libri omnes, quos ante annum M. D. XV. aut

b) Ad sess. XXV. de reform. c. 10.

fummi pontifices, aut concilia oecumenica damnarunt, et in hoc indice non funt, eodem modo damnati effe cenfeantur, ficut olim damnati fuerunt.

II. Haerefiarcharum libri, tam eorum, qui poft praedictum annum haerefes invenerunt, vel fuscitarunt, quam qui haereticorum capita aut duces funt vel fuerunt, quales funt Lutherus, Zuinglius, Calvinus, Balthafar Pacimontanus, Swenchfeldius, et his fimiles, cujuscumque nominis, tituli aut argumenti exiftant, omnino prohibentur. Aliorum autem haereticorum libri, qui de religione quidem ex profeffo tractant, omnino damnantur. Qui vero de religione non tractant, a theologis catholicis, juffu epifcoporum et inquifitorum examinati et approbati permittuntur [1]). Libri etiam catholici confcripti, tam ab aliis qui poftea in haerefim lapfi funt, quam ab illis, qui poft lapfum ad ecclefiae gremium rediere, approbati a facultate theologica alicujus univerfitatis catholicae, vel ab inquifitione generali, permitti poterunt.

III. Verfiones fcriptorum etiam ecclefiafticorum, quae hactenus editae funt a damnatis auctoribus, modo nihil contra fanam doctrinam contineant, permittuntur. Librorum autem veteris teftamenti verfiones, viris tantum doctis et piis judicio epifcopi concedi poterunt: modo hujusmodi verfionibus tamquam elucidationibus vulgatae editionis, ad intelligendam facram Scripturam, non autem tamquam fano [2]) textu utantur. Verfiones vero novi teftamenti, ab auctoribus primae claffis hujus indicis factae nemini concedantur; quia utilitatis parum, periculi vero plurimum lectoribus ex earum lectione manare folet. Si quae vero annotationes cum hujusmodi, quae permittuntur, verfionibus, vel cum vulgata editione circumferuntur, expunctis locis fufpectis, a facultate theologica alicujus univerfitatis catholicae, aut inquifitione generali, permitti eisdem poterunt, quibus et verfiones. Quibus conditionibus totum volumen bibliorum, quod vulgo biblia Vatabli dicitur, aut partes ejus concedi viris piis et doctis poterunt. Ex bibliis vero Ifidori Clarii Bri-

1) permittantur *Hard.* — 2) facro *pro* fano *Hard.*, *Ve.*

xiani prologus et prolegomena praecidantur: ejus vero textum, nemo textum vulgatae editionis esse existimet.

IV. Cum experimento manifestum sit, si sacra biblia vulgari lingua passim sine discrimine permittantur, plus inde, ob hominum temeritatem detrimenti, quam utilitatis oriri, hac in parte judicio episcopi aut inquisitoris stetur: ut cum consilio parochi, vel confessarii, bibliorum a catholicis auctoribus versorum lectionem in vulgari lingua eis concedere possint, quos intellexerint ex hujusmodi lectione, non damnum, sed fidei atque pietatis augmentum capere posse: quam facultatem in scriptis habeant. Qui autem absque tali facultate ea legere seu habere praesumpserit, nisi prius bibliis ordinario redditis, peccatorum absolutionem percipere non possit. Bibliopolae vero, qui praedictam facultatem non habenti biblia idiomate vulgari conscripta vendiderint, vel alio quovis modo concesserint, librorum pretium, in usus pios ab episcopo convertendum, amittant, aliisque poenis pro delicti qualitate ejusdem episcopi arbitrio subjaceant. Regulares vero non nisi facultate a praelatis suis habita, ea legere, aut emere possint.

V. Libri illi, qui haereticorum auctorum opera interdum prodeunt, in quibus nulla aut pauca de suo apponunt, sed aliorum dicta colligunt, cujusmodi sunt lexica, concordantiae, apophthegmata, similitudines, indices, et hujusmodi, si quae habeant admista, quae expurgatione indigeant, illis episcopi et inquisitoris, una cum theologorum catholicorum consilio, sublatis aut emendatis, permittantur.

VI. Libri vulgari idiomate de controversiis inter catholicos et haereticos nostri temporis disserentes, non passim permittantur: sed idem de iis servetur, quod de bibliis vulgari lingua scriptis statutum est. Qui vero de ratione bene vivendi, contemplandi, confitendi, ac similibus argumentis vulgari sermone conscripti sunt, si sanam [3]) doctrinam contineant, non est cur prohibeantur; sicut nec sermones populares vulgari lingua habiti. Quod si hactenus in aliquo regno vel provincia aliqui libri sunt prohibiti, quod nonnulla

3) sacram *pro* sanam *Hard.*

continerent, quae fine delectu ab omnibus legi non expediat, fi eorum auctores catholici funt, poftquam emendati fuerunt, permitti ab epifcopo et inquifitore poterunt.

VII. Libri, qui res lafcivas feu obfcoenas ex profeffo tractant, narrant, aut docent, cum non folum fidei, fed et morum, qui hujusmodi librorum lectione facile corrumpi folent, ratio habenda fit, omnino prohibentur; et qui eos habuerint, fevere ab epifcopis puniantur. Antiqui vero ab ethnicis confcripti, propter fermonis elegantiam et proprietatem permittuntur: nulla tamen ratione pueris praelegendi erunt.

VIII. Libri, quorum principale argumentum bonum eft, in quibus tamen obiter aliqua inferta funt, quae ad haerefim, feu impietatem, divinationem, feu fuperftitionem fpectant, a catholicis theologis, inquifitionis generalis auctoritate expurgati, concedi poffint. Idem judicium fit de prologis, fummariis, feu annotationibus, quae a damnatis auctoribus, libris non damnatis, appofitae funt: fed pofthac non nifi emendati excudantur.

IX. Libri omnes et fcripta Geomantiae, hydromantiae, aeromantiae, pyromantiae, onomantiae, chiromantiae, necromantiae, five in quibus continentur fortilegia, beneficia, auguria, aufpicia, incantationes artis magicae, prorfus rejiciuntur. Epifcopi vero diligenter provideant, ne aftrologiae judiciariae libri, tractatus, indices legantur, vel habeantur, qui de futuris contingentibus, fucceffibus, fortuitisve cafibus, aut iis actionibus, quae ab humana voluntate pendent, certi [4]) aliquid eventurum affirmare audent. Permittuntur autem judicia, et naturales obfervationes, quae navigationis, agriculturae, five medicae artis juvandae gratia confcripta funt.

X. In librorum, aliarumque [5]) fcripturarum impreffione fervetur, quod [c]) in concilio Lateranenfi fub Leone X. feff. 10. ftatutum eft. Quare, fi in alma urbe Roma liber aliquis fit imprimendus, per vicarium

4) certo *Hard.*, *Ve.* — 5) ve pro que *eaed. et Chif.*

c) Vid. Seff. IV. in decr. de edit. et ufu facr. libr., et Conftitutt. ex antiq. jure p. 282.

summi [6]) Pontificis, et sacri palatii magistrum, vel personas a sanctissimo domino nostro deputandas, prius examinetur. In aliis vero locis ad episcopum, vel alium habentem scientiam libri vel scripturae imprimendae, ab eodem episcopo deputandum, ac inquisitorem haereticae pravitatis ejus civitatis, vel dioecesis, in qua impressio fiet, ejus approbatio et examen pertineat, et per eorum manum propria subscriptione gratis et sine dilatione imponendam, sub poenis et censuris in eodem decreto contentis, approbetur: hac lege et conditione addita, ut exemplum libri imprimendi authenticum, et manu auctoris subscriptum, apud examinatorem remaneat; eos vero, qui libellos manuscriptos vulgant, nisi ante examinati probatique fuerunt [7]), iisdem poenis subjici debere judicarint [8]) patres deputati, quibus impressores: et qui eos habuerint et legerint, nisi auctores prodiderint, pro auctoribus habeantur. Ipsa vero hujusmodi librorum probatio in scriptis detur, et in fronte libri vel scripti vel impressi authentice appareat, probatioque et examen, ac cetera gratis fiant. Praeterea in singulis civitatibus ac dioecesibus, domus vel loci, ubi ars impressoria exercetur, et bibliothecae librorum venalium saepius visitentur a personis ad id deputandis ab episcopo, sive ejus vicario, atque etiam ab inquisitore haereticae pravitatis, ut nihil eorum, quae prohibentur, aut imprimatur, aut vendatur, aut habeatur. Omnes vero librarii, et quicumque librorum venditores, habeant in suis bibliothecis indicem librorum venalium, quos habent, cum subscriptione dictarum personarum, nec alios libros habeant, aut vendant, aut quacumque ratione tradant, sine licentia eorumdem deputandorum, sub poena amissionis librorum, et aliis arbitrio episcoporum, vel inquisitorum imponendis. Emptores vero, lectores, vel impressores, eorumdem arbitrio puniantur. Quod si aliqui libros quoscumque in aliquam civitatem introducant, teneantur eisdem personis deputandis renuntiare: vel, si locus publicus mercibus ejusmodi constitutus sit, ministri publici ejus loci praedictis per-

---

6) summi *om. Hard.* — 7) fuerint *ead. et Ve.* — 8) judicarunt *eaed.*

ſonis ſignificent libros eſſe adductos. Nemo vero audeat librum, quem ipſe vel alius in civitatem introduxit, alicui legendum tradere, vel aliqua ratione alienare, aut commodare, niſi oſtenſo prius libro, et habita licentia a perſonis deputandis, aut niſi notorie conſtet, librum jam eſſe omnibus permiſſum. Idem quoque ſervetur ab heredibus et executoribus ultimarum voluntatum, ut libros a defunctis relictos, ſive eorum indicem illis perſonis deputandis offerant, et ab iis licentiam obtineant, priusquam eis utantur, aut in alias perſonas quacumque ratione transferant. In his autem omnibus et ſingulis poena ſtatuatur vel amiſſionis librorum, vel alia, arbitrio eorumdem epiſcoporum, vel inquiſitorum, pro qualitate contumaciae vel delicti.

Circa vero libros, quos patres deputati examinarunt, aut expurgarunt, aut expurgandos tradiderunt, aut certis conditionibus, ut rurſus excuderentur, conceſſerunt, quidquid illos ſtatuiſſe conſtiterit, tam bibliopolae, quam ceteri obſervent. Liberum tamen ſit epiſcopis aut inquiſitoribus generalibus, ſecundum facultatem quam habent, eos etiam libros, qui his regulis permitti videntur, prohibere, ſi hoc in ſuis regnis, aut provinciis, vel dioeceſibus expedire judicaverint. Ceterum nomina, cum librorum qui a patribus deputatis purgati ſunt, tum eorum quibus illi hanc provinciam dederunt, eorumdem deputatorum ſecretarius notario ſacrae univerſalis inquiſitionis Romanae deſcripta ſanctiſſimi domini noſtri juſſu tradidit.

Ad extremum vero omnibus fidelibus praecipitur, ne quis audeat contra harum regularum praeſcriptum, aut hujus indicis prohibitionem, libros aliquos legere, aut habere. Quod ſi quis libros haereticorum, vel cujusvis auctoris ſcripta, ob haereſim, vel ob falſi dogmatis ſuſpicionem damnata atque prohibita, legerit, ſive habuerit, ſtatim in excommunicationis ſententiam incurrat. Qui vero libros alio nomine interdictos legerit, aut habuerit, praeter peccati mortalis reatum, quo afficitur, judicio epiſcoporum ſevere puniatur.

APPENDIX II.,
ad
PROFESSIONEM FIDEI
pertinens.

BULLAE PII QUARTI
ſuper
FORMA JURAMENTI PROFESSIONIS FIDEI.

I.

Pius epiſcopus, ſervus ſervorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

Injunctum Nobis Apoſtolicae ſervitutis officium requirit, ut ea, quae Dominus Omnipotens, ad providam Eccleſiae ſuae directionem, ſanctis Patribus in nomine ſuo congregatis divinitus inſpirare dignatus eſt, ad ejus laudem et gloriam incunctanter exſequi properemus. Cum itaque [a]) juxta Concilii Tridentini diſpoſitionem, omnes, quos deinceps Cathedralibus, et ſuperioribus Eccleſiis praefici, vel quibus de illarum dignitatibus, canonicatibus, et aliis quibuscumque beneficiis eccleſiaſticis, curam animarum habentibus, provideri continget, publicam Orthodoxae Fidei profeſſionem facere, ſeque in Rom. Eccleſiae obedientia permanſuros ſpondere, et jurare teneantur.

Nos volentes etiam per quoscumque, quibus de

---

a) Concil. Trid. ſeſſ. XXIV. de reform. c. 12.

Monafteriis, Conventibus, Domibus, et aliis quibuscumque locis regularium quorumcumque Ordinum, etiam Militiarum, quocumque nomine, vel titulo providebitur, idem fervari, et ad hoc ut unius ejusdem fidei profeffio uniformiter ab omnibus exhibeatur, unicaque, et certa illius forma cunctis innotefcat, noftrae follicitudinis partes in hoc alicui minime defiderari, formam ipfam praefentibus adnotatam, publicari, et ubique gentium per eos, ad quos ex decretis ipfius Concilii, et alios praedictos fpectat, recipi, et obfervari, ac fub poenis per Concilium ipfam in contravenientes latis, juxta hanc, et non aliam formam, profeffionem praedictam folemniter fieri, auctoritate Apoftolica tenore praefentium diftricte praecipiendo mandamus, hujusmodi fub tenore:

Ego N. firma fide credo......et haec Sancta Dei Evangelia b).

(Vid. fupra T. I. p. 98 fqq.)

Volumus autem quod praefentes literae in cancellaria noftra Apoftolica de more legantur, et ut omnibus facilius pateant, in ejus quinterno defcribantur, ac etiam imprimantur.

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam noftrae voluntatis, et mandati infringere, vel ei aufu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praefumpferit, indignationem omnipotentis Dei, ac beatorum Petri et Pauli, Apoftolorum ejus, fe noverit incurfurum.

Datum Romae apud fanctum Petrum, anno incarnationis Dominicae millefimo quingentefimo fexagefimo quarto, idibus Novemb. pontificatus noftri anno quinto.

Fed. cardinalis Caefius.

Cae. Glorierius.

Lectae et publicatae fuerunt fuprafcriptae literae Romae, in cancellaria Apoftolica, anno incarnationis Dominicae millefimo quingentefimo fexagefimo quarto, die vero fabbati, nona menfis Decembris, pontificatus fanctiffimi in Chrifto patris, et domini noftri, domini Pii papae quarti, anno V.

A. Lomellinus Cuftos.

---

b) Cf. Gregor. Decr. L. II. tit. 24. c. 4.

II.

Pius episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam rei memoriam.

In Sacrosancta Beati Petri Principis Apostolorum Cathedra, meritis licet imparibus, hisce procellosis militantis Ecclesiae tempestatibus constitutos, plurimum Nos oportet esse solicitos, ut Domini gregem curae nostrae commissum, non solum ab apertis rapacium luporum undecumque caulis obstrepentium insultibus, sed etiam a magis formidolosis pestiferarum vulpecularum domi latitantium insidiis, per providum pastoralis officii ministerium, ipso Domino cooperante praeservemus, ac illis omnes nocendi occasiones, quantum cum Deo possumus, ubilibet auferamus.

Cum itaque juxta notum Sanctissimi Vatis oraculum, c) timor Domini, sine quo vera Religio, et Catholicae Fidei puritas nullibi reperitur, sapientiae sit initium, et qui vel in scientiis proficere, vel eas alios docere parant, supremum illum sapientiae parentem, benignumque largitorem devoto sanae fidei obsequio demereri, veraque sincerae Religionis pietate sibi conciliare debeant.

Idcirco hanc Fidei puritatem, scientiis, doctrinisque quibuslibet, tum tradendis, tum addiscendis, tamquam necessariam basim constituere, et ne simplicia nonnullorum adolescentium, res novas audiendi cupidorum ingenia in naufragos blandientium haeresum scrupulos imprudenter impingant, occurrere cupientes; Motu proprio, et ex certa scientia nostra, ac de Apostolicae potestatis plenitudine, quod deinceps nullus Doctor, Magister, Regens, vel alius cujuscumque artis, et facultatis professor sive clericus, sive laicus ac saecularis, vel cujusvis Ordinis regularis sit, in quibusvis Studiorum generalium Universitatibus, aut Gymnasiis publicis, aut alibi ordinariam vel extraordinariam lectoris Cathedram assequi, vel jam obtentam retinere, seu alias Theologiam, canonicam vel civilem censuram, Medicinam, Philosophiam, Grammaticam, vel

c) Ps. 110, 10. Eccli. 1, 16. Prov. 1, 7. 9, 10.

alias liberales artes, in quibuscumque civitatibus, terris, oppidis, ac locis, etiam in Ecclesiis, Monasteriis, aut Conventibus Regularium quorumcumque, publice, vel privatim quoquomodo profitèri, seu lectiones aliquas in facultatibus hujusmodi habere, vel exercere.

Neque Doctores ipsi, aut Universitatum, seu Gymnasiorum eorumdem Rectores, Cancellarii, vel alii Superiores, sed nec etiam Palatini Comites, aut alii particulares facultatem eruditos viros ad eosdem gradus promovendi, etiam a Nobis, et Apostolica Sede, vel alias undecumque habentes, Scholares, tam laicos quam clericos, et cujusvis Ordinis regulares, vel alios quoscumque quantalibet eruditione praeditos, ad ullum gradum in eisdem facultatibus suscipiendum recipere, et admittere.

Neque Doctores, Magistri et Scholares, ad electionem alicujus in Rectorem, vel Cancellarium Universitatis aut Gymnasii procedere; Nec ipsi Scholares, vel alii quantumlibet docti, et alioqui habiles, gradus hujusmodi, vel eorum aliquem, palam vel privatim, recipere valeant, nisi Doctores videlicet, ac Regentes, Magistri, et alii professores jam ad Cathedras, et lecturas recepti, in Italia infra tres, extra vero illam infra sex menses a die publicationis praesentium computandos, reliqui vero ad Cathedras et alias lecturas ibidem in posterum assumendi ante illorum receptionem, in Rectoris, vel aliorum Superiorum, eligendi autem in Rectores vel Cancellarios ante illorum electionem, vel saltem admissionem in Ordinarii loci, vel ejus in spiritualibus Vicarii; ac promovendi Scholares, et alii praefati ante illorum promotionem in eisdem Ordinarii, seu ejus Vicarii, aut Doctorum, aliorumque promoventium manibus, praevio etiam processu, vel debita informatione, quantum eis sufficere videbitur, super Religione, Fideq. Catholica, Rectorum, Cancellariorum, Doctorum, Lectorum, et promovendorum eorumdem per ipsos locorum Ordinarios, vel eorum Vicarios rite facta praecedente, eandem Catholicam Fidem, verbis, juxta formae infrascriptae tenorem conceptis, palam et solemniter profiteri teneantur. Et desuper instrumentum publicum confici, ac de processu, seu informatione, et fidei professione in

privilegio Doctoratus, vel alterius gradus hujusmodi specialis, ac de verbo ad verbum mentio, et relatio fieri debeat, auctoritate Apostolica tenore praesentium perpetuo statuimus, et ordinamus.

Ac omnibus, et singulis earumdem Universitatum, et Gymnasiorum Rectoribus, Doctoribus, et aliis Superioribus, ac alias facultatem doctorandi habentibus, cujuscumque status, gradus, ordinis, conditionis, et praeeminentiae fuerint, etiam si Episcopali, Archiepiscopali, Patriarchali, vel majori dignitate, etiam Cardinalatus honore, ac Ducali, vel alia, etiam Regia, et Imperiali auctoritate praefulgeant, ne, quem in Universitatibus, Civitatibus, oppidis, vel aliis locis sibi, in spiritualibus, vel temporalibus subjectis, aliter Cathedras, aut alias lectiones retinere, consequi, vel ad gradus promoveri respective patiantur, in virtute sanctae obedientiae, et sub interdicto ab ingressu Ecclesiae quoad Antistites, quo vero ad inferiores, sub excommunicationis latae sententiae, necnon privationis omnium, et singulorum dignitatum, beneficiorum, Officiorum, et feudorum Ecclesiasticorum per eos quomodolibet obtentorum, et inhabilitatis ad illa, et alia in posterum obtinenda, eo ipso per contrafacientes incurrendis poenis districtius inhibemus.

Ac quascumque receptiones, promotiones, electiones, et admissiones absque processu, certaque de Religione, et Fide Catholica notitia, ac dicta fidei professione, sic ut praefertur, praecedente, pro tempore factas, nullas, invalidas, nulliusque roboris, vel momenti esse, neque cuiquam in Judicio, vel extra suffragari posse.

Sicque per quoscumque Judices, et Commissarios, quavis auctoritate fungentes, sublata eis, et eorum cuilibet quavis aliter judicandi, et interpretandi facultate, et auctoritate, judicari, et definiri debere, ac quicquid secus a quoquam quavis auctoritate scienter, vel ignoranter attentari contigerit, irritum, et inane decernimus.

Non obstantibus constitutionibus, et Ordinationibus Apostolicis, ac Universitatum, et Gymnasiorum, Ordinum, et locorum quorumcumque, etiam juramento, confirmatione Apostolica, vel quavis firmitate alia ro-

boratis statutis, et consuetudinibus, privilegiis quoque, indultis, facultatibus, et literis Apostolicis, eisdem Universitatibus, et Gymnasiis, ac Ordinibus, et locis, eorumque Rectoribus, Doctoribus, Superioribus, etiam in temporalibus Dominis, Comitibus Palatinis, et aliis etiam regularibus personis praefatis sub quibuscumque tenoribus, et formis, ac cum quibusvis, etiam derogatoriarum derogatoriis, aliisque efficacioribus, etiam vim contractus inducentibus clausulis, irritantibusque, et aliis decretis, in genere, vel in specie, etiam per Nos, ac Sedem praefatam, etiam Motu, scientia, et potestatis plenitudine similibus, seu ad quorumvis, etiam Imperatorum, Regum, Rerumpublicarum, Ducum, et aliorum Principum instantiam, et alias quomodolibet concessis, ac etiam pluries approbatis, et innovatis, quibus omnibus, etiam si pro illorum sufficienti derogatione, de illis, eorumque totis tenoribus, specialis, specifica, expressa, et individua, non autem per clausulas generales idem importantes, mentio seu quaevis alia expressio habenda, aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret, illorum veriores tenores, ac si de verbo ad verbum insererentur, praesentibus pro sufficienter expressis et insertis habentes, specialiter et expresse Motu simili derogamus contrariis quibuscumque. Aut si aliquibus communiter, vel divisim, ab eadem sit Sede indultum, quod interdici, suspendi, vel excommunicari non possint per litteras Apostolicas non facientes plenam, et expressam, ac de verbo ad verbum de indulto hujusmodi mentionem.

Ne autem quispiam praesentium ignorantiam praetendere, vel excusationem allegare possit, sed ipsae ad omnium notitiam deducantur, volumus, et mandamus, quod eaedam praesentes in Basilicae Principis Apostolorum de Urbe, et Cancellariae nostrae valvis, ac acie Campi Florae per aliquem ex cursoribus nostris affixae, copia illarum ibi dimissa, omnes in Italia intra tres, extra vero illam existentes intra sex menses proximos ab ea die affixionis computandos, perinde arctent, ac si illis personaliter intimatae fuissent.

Forma autem dictae Professionis Fidei haec est: Ego N. firma fide credo...... et haec Sancta Dei Evangelia.

(Vid. supra T. I. p. 98 sqq.)

Nulli ergo omnino hominum liceat hanc paginam Nostrae Ordinationis, inhibitionis, derogationis, voluntatis, statuti, decreti et mandati infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praesumpserit, indignationem Omnipotentis Dei ac BB. Petri et Pauli Apost. ejus se noverit incursurum.

Datum Romae apud S. Petrum, Anno Incarnationis Dominicae, millesimo quingentesimo sexagesimo quarto, Idibus Novem., Pontificatus nostri Anno V.

Anno a nativitate Dom. 1564. indict. 7. die vero 4. mensis Decembris, Pont. sanctissimi in Christo Patris et D. N. D. Pii divina providentia Papae IV. anno 5. retroscriptae litterae apostolicae affixae, et publicatae fuerunt ad valvas Basilicae Principis Apostolorum de Urbe, ad valvas Cancellariae apostolicae, et in acie Campi Florae, dimissis in praefatis locis praesentium retroscriptarum litterarum copiis affixis, ut est moris per nos Julium Parinum et Bernardinum Andreutium, praelibati S. D. N. Papae Cursores.

Ant. Clerici Mag. Curs.

VARIAE FIDEI CATHOLICAE PROFESSIONES.

I.

Formula christianae et catholicae fidei, tradita in sacra synodo provinciali Lovitii, celebrata anno Domini MDLVI. die XI. Septembris, praesidentibus in ea reverendissimo domino Aloysio Lippomano, episcopo Veronensi, nuncio apostolico, et reverendissimo domino Nicolao Dziergowki, archiepiscopo Gnesnensi, legato nato, et totius regni Poloniae primate, quae omnibus ecclesiis provinciae ejusdem inviolabiliter servanda et tenenda mandatur.

I. Principio Symbolum Apostolorum, Nicaenum et Constantinopolitanum, Symbolum etiam divi Athana-

fii, recipimus, veneramur et complectimur, omnibusque recipiendum et amplectendum mandamus.

II. Juxtaque [haec] Symbola certa et firma fide credimus fanctam Trinitatem, id eft Patrem et Filium et Spiritum fanctum, unum Deum omnipotentem, unius effentiae, unius poteftatis, Creatorem omnium creaturarum, a quo omnia, per quem omnia, in quo omnia.

III. Eadem fide credimus, Patrem a femetipfo effe, non ab alio; Filium a Patre genitum, Deum verum de Deo vero, lumen verum de lumine vero, non tamen duo lumina, fed unum lumen.

IV. Eadem pariter fide credimus, Spiritum Sanctum a Patre et Filio aequaliter procedere, confubftantialemque Patri et Filio coaeternum effe, qui fuper Apoftolos in linguis igneis defcendit, et a quo totum corpus Ecclefiae fanctificatur, vivificatur et regitur, atque in ea manet in aeternum.

V. Simul et illud credimus et confitemur, aeque Filio et Spiritui Sancto, atque Deo Patri cultum latriae praeftari debere, aeque Filium et Spiritum Sanctum atque Patrem adorandum et glorificandum effe, quando quidem tres perfonae Deus unus eft, et per Chriftum nos quidem acceffum ad Deum Patrem habere, effe illum advocatum et mediatorem noftrum fecundum humanam naturam, qua minor eft Patre. Secundum divinam vero aequalem effe Patri, et eodem cum illo et Spiritu Sancto honore afficiendum.

VI. Credendumque effe feptem Ecclefiae Sacramenta a Chrifto inftituta, quae funt Baptifmus, Confirmatio, Euchariftia, Poenitentia, extrema Unctio, Ordo et Matrimonium, per quae quamvis externa et corporalia figna Deus invifibiliter, five per bonos five per malos miniftros, noftram falutem operatur.

VII. Baptifmus ad falutem omnibus eft neceffarius, etiam infantibus, per quem peccata plene tolluntur, et fiunt filii Dei ac haeredes vitae aeternae, nec umquam eft iterandus.

VIII. Poenitentiae Sacramentum, quod poft Baptifmum omnibus relapfis eft ad falutem neceffarium, complectitur contritionem, confeffionem et fatisfactionem.

IX. Contritio eft dolor de peccatis propter Dei

offenfam fusceptus, cum propofito confitendi et fatisfaciendi; non autem, ut quidam hoc faeculo perniciofe docent, terror confcientiae propter apprehenfum gehennae fupplicium peccatis debitum; praeparat tamen terror et gehennae metus ad veram contritionem.

X. Confeffurus diligentiam legitimam adhibere debet, quo facerdoti, judici fuo, manifeftet omnia peccata fua mortalia, etiam occulta cordis, ut ab eis per illum abfolvatur, cujus abfolutionis minifter eft folus facerdos fecundum ritum Ecclefiae confecratus.

XI. Satisfactio eft perfolutio poenae plerumque adhuc debitae, remiffa jam culpa. Erroneum eft et Scripturis facris adverfatur. . . .

XII. Certa fide tenendum eft, hominem habere liberum arbitrium, quocum poteft male et cum gratia bene agere, et poft peccatum mortale admiffum, Deo adjuvante, poenitere et peccatorum remiffionem confequi.

XIII. Ad juftificationem ante omnia neceffaria eft in adultis fides, qua certo credimus, Chriftum Jefum, Dei filium, nobis propitiationem effe pro peccatis noftris in fanguine ipfius, fine qua nullis noftris operibus, nulloque poenitentiae et propofito*) vivendi fecundum mandata Dei juftificamur.

XIV. Fides, qua quis firmiter credit et certo ftatuit, propter Chriftum fibi remiffa effe peccata, feque poffeffurum vitam aeternam, nullum habet in fcripturis teftimonium, immo eisdem adverfatur, etiamfi firma et certa fpe exfpectare debemus, in hac quidem vita per facramentum Baptifmi et Poenitentiae remiffionem peccatorum, in faeculo autem futuro vitam aeternam.

XV. Itaque quamdiu inter hoftes noftros et adverfarias poteftates hic vivimus, nulla eft nobis fecuritas, fed cum timore et tremore juxta fententiam Apoftoli noftram falutem operari debemus, et fecundum varias animorum noftrorum affectiones nunc magis fperare, nunc magis timere: fimpliciter tamen magis et frequentius de mifericordia Domini fperandum eft, quam formidandum de feveritate.

XVI. Opera bona omnibus adultis funt ad falutem neceffaria et, cum ex fide caritatis fpiritu perfi-

*) *Haec verba transponenda effe videntur:* propofito poen. et.

ciuntur, ita grata funt Deo, ut eis tamquam juftam mercedem vitam retribuat aeternam.

XVII. Confirmatio et extrema Unctio Sacramenta funt a Chrifto inftituta, fed non, ut duo praecedentia, ad falutem neceffaria; ex contemtu tamen illa omittere, eft peccatum mortale.

XVIII. In Euchariftiae facramento eft reipfa verum corpus Domini noftri Jefu Chrifti, illud ipfum, quod de Virgine natum eft, et in cruce paffum eft.

XIX. In Euchariftia non manet panis et vinum, fed haec in corpus et fanguinem Chrifti admirabili potentia verbi illius funt converfa, manentibus tantum panis vinique fpeciebus: unde certa fide tenendum eft, facram Euchariftiam a nobis adorari, five in Miffa, five extra Miffam, ubicumque repofita fuerit, aut quoties in fupplicationibus publicis a facerdote circumfertur.

XX. Non eft Laicis neceffaria ad falutem communio fub utraque fpecie, juftisque de caufis ab Ecclefia fancitum eft, ut illis fub una panis tantum fpecie facramentum communicetur, in quo carnem et fanguinem, atque ita totum Chriftum, fub una fpecie fumunt.

XXI. Sacrificium Miffae ex inftitutione Chrifti tam vivis prodeft quam defunctis, ac folis facerdotibus fecundum Ecclefiae ritum ordinatis data eft a Chrifto poteftas confecrandi verum corpus Chrifti et fanguinem.

XXII. Matrimonium contractum et confummatum inter Chriftianos eft indiffolubile, qualiscumque fiat alter conjugum, five adulter, five fterilis, five haereticus.

XXIII. Numquam licet Chriftiano, poft divortium contrahere matrimonium, vivente eo, cum quo quis legitime contraxerat.

XXIV. Matrimonia contracta contra canones ipfa dirimentes fimpliciter funt irrita et nulla.

XXV. Firma fide tenendum eft, unam effe in terris veram atque catholicam Chrifti Ecclefiam, eamque vifibilem, quae ab Apoftolis fundata in hanc usque noftram aetatem perdurans, retinet et fuscipit, quidquid de fide et religione tradidit, et traditur a cathedra Petri, fuper quam ita a Chrifto, fuo fponfo,

eſt aedificata, ut in eis, quae fidei ſunt et religionis, errare non poſſit.

XXVI. Extra hanc nulli eſt ſperanda ſalus, ſuntque extra haeretici, ſchiſmatici, excommunicati. unde vehementer formidanda eſt excommunicatio, nec humana, ſed divina eſt excommunicandi poteſtas.

XXVII. Unus eſt Eccleſiae ſummus Paſtor, cui omnes obedire tenentur, ad cujus judicium controverſiae, quae ſuper fide et religione exiſtunt, ſunt referendae.

XXVIII. Summam hanc praepoſituram primus omnium geſſit S. Petrus, verus Chriſti in terris vicarius et totius familiae ejus paſtor; poſt Petrum vero, ex Chriſti inſtitutione omnes deinceps Pontifices, Petri in cathedra ſucceſſores.

XXIX. Certa fide tenenda ſunt non ſolum, quae Scripturis expreſſe ſunt prodita, ſed etiam, quae per traditionem Eccleſiae catholicae credenda accepimus, et quae definita ſunt ſuper fidei et morum negotiis per Cathedram Petri vel per Concilia generalia legitime congregata.

XXX. Conſtitutiones eccleſiaſticae de jejuniis, feſtis, et abſtinentia ciborum aliisque multis, obligant in conſcientia, etiam extra caſum ſcandali.

XXXI. Recte fit in Eccleſia, quod Sanctos in coelis cum Chriſto agentes veneramur et invocamus, ut pro nobis orent, quorum etiam meritis et interceſſione Chriſtus nobis hic multa largitur, alias non largiturus, per quos etiam miracula multa operatur.

XXXII. Quapropter ſancte et religioſe faciunt, qui loca eis dicata una cum ipſorum reliquiis religioſa pietate viſitant, et hoc modo ab ipſis opitulationem quaerunt.

XXXIII. Gratus eſt Deo imaginum uſus, recteque coram eis procumbimus invocaturi Sanctos, quos repraeſentant.

XXXIV. Firmiter credendum eſt, poſt hanc vitam Purgatorium eſſe animarum, in quo ſolvitur poena peccatis adhuc debita. Eisdem tamen ſubvenitur Sacrificio Altaris, oratione, jejunio, eleemoſyna, aliisque bonis operibus vivorum, ſicut et indulgentiis, quo citius ab ea liberentur.

XXXV. Animae defunctorum purgatae mox regnant cum Chriſto in coelo, et animae impiorum hinc migrantes, ſempiternis inferni traduntur ſuppliciis.

XXXVI. Recte Deo vota facimus. Tam monaſtica, quam alia facta obligant apud Deum, nec adverſantur libertati evangelicae, quae a peccatis libertas eſt, et his, quae ſpiritum noſtrum quoquo modo impediunt, quo minus totus Deo ſerviat: non autem a voti et juramenti obligatione, nec ab obedientia magiſtratus eccleſiaſtici vel ſaecularis.

II.

Decreta et Articuli fidei jurandi per Epiſcopos et alios Praelatos in ſusceptione muneris conſecrationis, publicati Romae in Conſiſtorio ap. S. Marcum d. IV. Septbr. a. MDLX.

Symbolum Apoſtolorum, et alia, quae ab Eccleſia ſunt recepta, univerſas Traditiones eas, quae a ſancta Sede apoſtolica, [et] Romana Eccleſia, divinae] cenſentur, et quae ab ipſis Apoſtolis quaſi per manus ad nos usque pervenerunt, atque oecumenica Concilia in iis, quae de fide decernunt, veluti ſacram Scripturam credimus, amplectimur, et veneramur.

Sacrae Scripturae juxta ſanctae Matris Eccleſiae ſenſum, Patrumque conſenſum interpretandae ſunt.

Sancta apoſtolica Sedes, et Romanus Pontifex in univerſum orbem tenet Primatum, ipſeque Pontifex Romanus ſucceſſor eſt Petri, principis Apoſtolorum, et verus Chriſti Vicarius, totiusque Eccleſiae Caput, et omnium Chriſtianorum Pater et Doctor exiſtit, et ipſi in beato Petro paſcendi, regendi, et gubernandi univerſalem Eccleſiam a Domino noſtro Jeſu Chriſto plena poteſtas tradita eſt.

Novae Legis ſeptem ſunt Sacramenta a Chriſto inſtituta, ut Baptiſmus etc. quae non ſolum ſignificant gratiam, ſed etiam continent, ac digne ſuscipientibus conferunt.

Baptiſmus ad ſalutem omnibus mortalibus eſt neceſſarius, etiam infantibus: delet vero omnem culpam, et originalem et actualem, ſimul poenam omnem pro

culpa debitam remittit, filios Dei efficit adoptivos, aperit regnum coelorum, et iterari non poteft.

In Confirmatione datur gratia Spiritus Sancti ac robur, ut Chriftianus audacter Chrifti nomen confiteatur. Ordinarius vero Confirmationis minifter eft Epifcopus.

Verum Chrifti corpus in Sacramento Altaris, totusque Chriftus fub fpecie tam panis quam vini realiter continetur, transfubftantiatis pane in corpus Chrifti, vino in fanguinem, virtute divina.

Euchariftia non folum Sacramentum eft, et cibus animae fpiritualis, fed etiam novae Legis Sacrificium, quod in memoriam paffionis Chrifti pro vivis et defunctis offertur.

Eft autem in hoc Sacramento Chriftus cultu latriae, qui vero Deo debetur, adorandus.

Laici fub fola panis fpecie integrum Chrifti corpus et fanguinem, totum Chriftum veraciter fumunt, divinoque praecepto fatisfaciunt.

Sacramentum Poenitentiae lapfis poft Baptifmum eft ad falutem neceffarium. Hujus vero tres funt partes: cordis contritio, oris Sacerdoti jurisdictionem habenti integra peccatòrum confeffio, et ad arbitrium ejusdem Sacerdotis fatisfactio.

Si vero poenitentes fin Dei charitate decefferint, antequam dignis poenitentiae fructibus de peccatis commiffis et omiffis fatisfecerint, eorum animae poenis Purgatorii purgantur, et ut a poenis hujusmodi releventur, profunt eis vivorum fidelium fuffragia, Miffarum fcilicet facrificia, orationes, et eleemofynae, et alia pietatis opera et officia, et indulgentiae fecundum fanctae Romanae Ecclefiae et apoftolicae inftituta.

Sacramento extremae Unctionis aegroti mens fanatur, corpus etiam, in quantum expedit.

In Sacramento Ordinis, hujusmodi traditur fpiritualis poteftas, quam nemo habet, nifi is, cui hoc Sacramentum ab Epifcopo, juxta fanctae Romanae Ecclefiae ritum, quoad effentialia collatum eft.

Quae ad Ordinis fpectant poteftatem, aeque mali, ac boni Sacerdotes adminiftrant, atque vim, quae ad jurisdictionem attinet, quamdiu illis non fuerit abrogata.

Matrimonii vinculum si legitime contractum fuerit, et consummatum, nullis de causis dirimi potest.

Votum castitatis sacris Ordinibus conjunctum, atque vota, quae in probatis Religionibus emittuntur, et alia quaecunque rite suscepta, fideliter sunt observanda.

Peccata non accidunt volente, vel efficiente Deo, sed permittente, id est non impediente, quo minus fiant; quare peccati culpa libero hominis arbitrio attribuenda est, quod primi parentis inobedientia non extinctum, sed viribus attenuatum, et inclinatum est. Dei autem gratia praevenitur, a peccatis liberatur, sanatur, et ut mandata servare possimus, adjuvatur: itaque sanato libero arbitrio per gratiam Dei, et merita Christi, opera vitae aeternae meritoria homo justificatus operatur.

Ad impii Justificationem requiritur Dei praeveniens gratia, et liberi arbitrii motus in Deum per actum fidei, et spei, et dilectionis Dei inchoationem, et detestationem peccati, ac propositum suscipiendi Baptismum, et pie vivendi. Ad infantium vero Justificationem sola Baptismi legitima susceptio sufficit.

Ad lapsorum autem post Baptismum Justificationem necesse est, ut excitante Deo procuret peccator amissam gratiam per Poenitentiae Sacramentum recuperare. Caeterum, qui justificantur, non modo reputantur, sed vere nominantur justi, et sunt, justitiam in se unusquisque suam recipientes, dum per Spiritum Sanctum in cordibus eorum charitas Christi diffunditur, atque ipsi inhaeret.

Virgo Dei genitrix, Angeli, et Sancti religiose coli debent, et invocari, ut eorum meritis, et precibus juvemur.

Crux Christi, et Imagines, ac quaecunque attigerunt, adoranda sunt, juxta Ecclesiae catholicae doctrinam, et fidem.

Deiparae Virginis Mariae, Angelorum, et Sanctorum sunt Imagines adorandae *), tum Corpora, et Reliquiae quaevis.

Sanctorum memoriae praeterea, et vigiliae, et dies

---

*) *id est in honore habendae.* legitur in margine.

feſti, Chriſto, Virgini Matri, et Angelis, et Sanctis dedicati, religioſe colendi ſunt.

Jejunium Quadrageſimae, alia jejunia, et aliae abstinentiae a cibis, quae Eccleſia obſervare praecepit, reverenter ſunt obſervanda.

Caeremoniae, ritus, et mores omnes ab Eccleſia recepti, et probati, qui vel ad divina officia, vel ad alia quaevis munia eccleſiaſtica adhibentur, obſervari debent.

Conſtitutiones Eccleſiae, Canones, Sanctiones, poenae, decreta, ſive ad eccleſiaſticam pietatem, et morum compoſitionem attineant, ſive ad diſciplinam, et morum emendationem, malorumque depulſionem, quae vel a Summo Pontifice, vel a Conciliis, vel a quavis legitima authoritate proficiſcuntur, et ſuſcipi reverenter, et fideliter ſervari debent.

Poſtremo, quod attinet ad hujus aetatis atque omnium temporum, ab Haereticis ortas vel ſuſcitatas in dogmatibus divinis atque eccleſiaſticis controverſias, et perverſas doctrinas, illud tenemus, credimus et confitemur, quod ſancta Romana Eccleſia tenet, credit et confitetur.

Anathema omnibus omnium temporum Haereticis, atque haereſibus, nominatim vero, anathema hujus aetatis Haereſiarchis Luthero, Oecolampadio, Zuinglio, Rothmanno, Calvino, eorumque ſequacibus, aliisque omnibus Haereticis quascunque in ſectas diſſecti ſint, vel quovis nomine cenſeantur, univerſis, et eorum haereſibus anathema.

Forma juramenti praeſtandi per Promovendos ad Praelaturas.

Ego N. . . . . toto corde, atque ore confiteor, firmiterque teneo omnia et ſingula in ſupradictis articulis ſeu Canonibus contenta, eaque proponam, et proponi curabo, credenda, confitenda, ac tenenda ab omnibus, qui curae, adminiſtrationi ac jurisdictioni noſtrae commiſſi et ſubditi, neque unquam aliquid, quod illis, vel illorum alicui ex toto, vel ex parte ſit contrarium, aut diſſonum, doceri, praedicari, quod in me erit, permittam, atque ita coram vobis, etc. et in manibus veſtris affirmo, promitto, et voveo.

III.

Canones super abusibus Sacramenti Ordinis examinandi a reverendiss. Patribus Concilii Tridentini.

I. Ut eà quae alias in hàc sancta Synodo de aetate, moribus, litterarum scientia Episcoporum statuta sunt majori cum fructu exsecutioni demandentur, et summus Pontifex de Promovendorum qualitatibus magis certus, securius valeat providere, statuit sancta Synodus, ut quicumque Ecclesiis cathedralibus, metropolitanis, patriarchalibus, primatialibus a summo Pontifice, quovis titulo vel nomine praeficiendi, quorum notitia aut nulla aut recens in Curia fuerit, propter instructionem quae de his in partibus a Sedis apostolicae Legatis seu Nunciis habenda erit, in primis coram Archiepiscopo vel Episcopo seniori comprovinciali omnibus illis qualitatibus, quae a sancta Synodo et alias in eis requiruntur, se praeditos esse probare omnino teneantur. Ut autem hoc facilius fieri possit, mandat sancta Synodus, ut Archiepiscopus, vel eo absente seu impedito, seu si Ecclesiae metropolitanae sit providendum, Episcopus comprovincialis senior vel vicinior, quando Ecclesia vacans Metropolitanum non habet, ut Sedis apostolicae delegati, a Promovendo requisiti, litteris suis Capitulo Ecclesiae viduatae committat, ut nomen, cognomen, patriam ejus qui praeficiendus est, prima Dominica in cathedrali Ecclesia ac omnibus parochialibus Ecclesiis civitatis et insignibus Dioecesis ex suggestu denunciandum curet, edictaque in valvis Ecclesiae majoris et aliarum, si expedire videbitur, insignium Ecclesiarum affigi, ibique per quindecim dies continuos sequentes affixa teneri studeat, quibus non modo moneantur Abbates et Archipresbyteri, qui sunt in Dioecesi, ut eo qui praescribitur die examini intersint, sed etiam tam ipsi quam populus, omnium quae peragenda sunt, plenissime instruatur, ut omnes, si quid habent adversus ipsum Promovendum, ipsi Archiepiscopo seu Episcopis libere patefaciant. Die praescripto Archiepiscopus ipse vel Episcopus comprovincialis senior ad Ecclesiam vacantem omnino veniat, duos ad minus comprovinciales Episcopos, qui in virtute sanctae obedientiae ire teneantur, secum habens, aliis et reliquis comprovincialibus, si opus fuerit, per Archie-

piſcopum ſeu Epiſcopum invitandis. Ibi Archiepiſcopus ſeu Epiſcopus ſenior apoſtolicae Sedis nomine, in Capitulo legitime congregato, vocatisque Monaſteriorum Collegiatarumque non tam civitatis quam Dioeceſis Praelatis, Parochiarumque civitatis curatis, deſignatum Epiſcopum, poſtquam de eo quae jam cognoſcere potuerit, fuerit prolocutus, Capitulo et Clero praeſentet; qui deſignatus, oratione ad Archiepiſcopum et Epiſcopos et Clerum habita, Epiſcopi proprii, et ejus apud quem tunc morabatur, ſeu ſi Regularis ſit, ſuae religionis Superioris teſtimoniales litteras de vita, moribus, aetate et natalibus proferet. Teſtes etiam graves ac omni exceptione majores, de omnibus plene inſtructos examinandos curabit, Ordinum ſacrorum quos jam ſuscepit, et gradus Doctoratus aut Licentiatus in ſacra theologia vel jure canonico litteras, aut publicum alicujus Academiae teſtimonium, ſeu ſi Regularis fuerit, authenticam praefati ſuae religionis ſuperioris fidem, quo idoneus ad alios docendos oſtendatur, exhibebit. Quae ubi fecerit, exeat; et tunc his omnibus ab Archiepiſcopo, Epiſcopis, Capitulo diligenter discuſſis, deſignatus revocetur et ab eisdem examinetur, et alio die in Capitulo ab Archiepiſcopo, Epiſcopis et Clero verbum Dei praedicans audiatur, aut publice, ubi magis expedire videbitur; et finita praedicatione, profeſſionem fidei faciat, quam manu propria ſignatam Archiepiſcopo offerat. Si quis autem aliquid adverſum ipſum Promovendum velit objicere, coram Archiepiſcopo et Epiſcopis id faciet. Nemo tamen admittatur ad objiciendum, qui de fide ſuſpectus fuerit, et qui fidei profeſſionem juxta formulam infra ſcriptam non fecerit. Archiepiſcopus autem vel Epiſcopus et alii comprovinciales Epiſcopi vocati, communicato conſilio cum Capitulo de eo quod ipſi de Promovendo ſentiant, ac de omnibus his quae ibi habita erunt, inſtrumentum publicum conficiendum, illudque authenticum ipſius Archiepiſcopi ſeu Epiſcopi et duorum comprovincialium manu obſignatum, necnon ipſorum et Capituli ſigillo munitum, ad ſanctiſſimum Dominum noſtrum quamprimum mittendum ſtudeant, et fideliter ſuae ſanctitati renuntient; qui dictum inſtrumentum et litteras ab eo qui proponet in Conſiſtorio publice legendum mandabit, ut ipſe prout gregis dominici commodo magis expedire vi-

debitur, poſſit providere privilegiis, concordiis, tractatibus etiam juramento firmatis, et indultis ſub quacumque verborum forma conceptis, quovis modo et quavis auctoritate approbatis, et aliis quibusvis in contrarium facientibus, etiamſi eorum mentio individue eſſet habenda, quorum omnium et ſingulorum tenores pro expreſſis haberi vult, non obſtantibus quibuscumque. In Eccleſiis in quibus ſtatutum, privilegium aut alia quaevis conceſſio ſeu conſuetudo viget, ut nullus niſi de gremio dictae Eccleſiae eligatur Epiſcopus, decrevit ſancta Synodus, ut in dictis Eccleſiis nemo in poſterum etiam de gremio eligi poſſit, qui ſtudiorum Magiſter, ſive Doctor, aut Licentiatus in ſacra theologia vel jure canonico non exiſtat, aut publicae alicujus Academiae teſtimonio idoneus ad alios edocendos non oſtendatur, privilegiis, ſtatutis, conceſſionibus et conſuetudine immemorabili quibuscumque non obſtantibus.

II. Multorum, qui in Epiſcopos promoti ſunt, ea ſaepe negligentia deprehenditur, ut intra legitimum tempus conſecrari omittendo, variisque artibus prorogationes extorquendo, interim debito commiſſum ſibi populum miniſterio fraudare non verentur. Quapropter cum alias ſub Julio III. felicis recordationis ſtatutum fuerit, ne cui prorogationes ultra ſex menſes ſuffragarentur; ſancta Synodus declarat, eas non niſi ex magna et urgenti cauſa ad dictos ſex menſes et ſemel tantum concedi debere: dictoque tempore elapſo, ſuos fructus non facere, collationes beneficiorum ab eis quomodolibet factas irritas eſſe, atque ipſo jure absque alia monitione eccleſiaſtica privatum eſſe. Conſecratio vero ſi extra Romanam Curiam erit facienda, tunc in Eccleſia ad quam promotus fuerit, ſi in ejus Dioeceſi, peragatur: quod ſi neceſſitas aliqua id non patiatur, ſaltem intra provinciam celebretur.

III. Quanta cura manus impoſitionem fieri oporteat, docet Apoſtolus dicens: *) *Nemini cito manus impoſueris.* A qua lege cum longe diſceſſum fuerit, dum Epiſcopi ordinandi curam Clericos praecipue ſuae fidei commiſſos per alios Epiſcopos exerceri procurant, qui non quae Jeſu Chriſti, ſed mercenariorum more, quae

*) 1 Tim. 5, 22.

ſua ſunt quaerentes, indignos promovendo, plura mala quae nunc ſentimus, in Eccleſia introduxerunt. Idcirco ſancta Synodus ſtatuit, ne Epiſcopi aliena in his Suffraganeorum aut aliorum quorumcumque Epiſcoporum opera utantur; ſed ſacros Ordines per ſeipſos conferant, niſi aut gravi morbo aut alia neceſſitate fuerint impediti.

IV. Quia hactenus compertum eſt, Eccleſiis praeſidio facultatum Clero et populo chriſtiano carentibus praefici multos, qui nec prodeſſe, ut expediret, nec praeeſſe, ut deceret, valentes, inſtabilitate vagationis et mendicitatis opprobrio ſerenitatem pontificalis obnubilant dignitatis, ac intolerabiles abuſus et ſcandala circa functiones epiſcopales, non ſine epiſcopalis dignitatis dedecore paſſim introducunt, dum unicum lucrum ſibi proponunt; ſancta Synodus declarat hujusmodi Epiſcopos in poſterum non eſſe ordinandos, niſi urgens et gravis neceſſitas, aut ejusdem Eccleſiae utilitas id expoſcat: quod cum contigerit, tunc congrua et competens portio auctoritate Sedis apoſtolicae perpetuo aſſignetur, unde honeſte et pro dignitate vivere queant.

V. Et quoniam oportet Ordinandos bonum ab iis qui foris ſunt habere teſtimonium, qui promovendi erunt ad quatuor minores, illud a proprio Parocho vel a Ludimagiſtro afferant: ubi vero ad ſacros Subdiaconatus, Diaconatus vel Presbyteratus ordines iidem ipſi erunt promovendi, *) ni menſem integrum atque ad Epiſcopum proficiſcantur, deſiderium ſuum plebano ſignificent, et prima poſtea ſequente Dominica de ea re populus ex ſuggeſto inter Miſſarum ſolemnia admoneatur, lectis Ordinandorum nominibus, cognominibus et aetate, et per tres alias ſequentes Dominicas id omnino non tantum repetatur, ſed et programmata Eccleſiae valvis affigantur, et qui volent dicant, ſi quid habent contra Ordinandos, quod Epiſcopos ſcire velint. His autem peractis, teſtimoniales deſcribantur litterae, in quibus curatus et cum eo quatuor ſeniores Presbyteri, ſi ſint, ac quatuor ex prae-

---

*) *Forte legendum:* ante menſem integrum, quam ad epiſcopum proficiſcantur.

cipuis parochianis jurati, de moribus, natalibus, qualitate ac aetate Ordinandi teftimonium perhibeant.

VI. Promovendi die Mercurii proxime praecedente diem Sabbatum, quo ex more ecclefiaftico ordinationes fieri folent, fe praefentent Epifcopo fuo, qui eos examinet, adjunctis fibi et afcitis in hoc munere disquifitionis peragendae Archidiaconis, et aliquot Theologis, aut aliis ex reliquo Clero civitatis fuae felectis viris. Nomina igitur item Promovendorum valvis Ecclefiae fuae cathedralis novis programmatis affigi curabit, praefcripto die omnibus, qui eum de iis voluerint admonere. In eo autem examine, primum inquirat de fide, quam tenent Ordinandi, deinde de vita, moribus, de doctrina eorum, ut ex his omnibus colligere poffit, an fint admittendi: qui fi minus, faltem illud ad quod ordinari petunt, non intellexerint exacte, aut ferio exercere noluerint, indigni funt cenfendi, qui admittantur; fi quidem maxime indecorum effet, eos etiam ad minores promoveri, qui non fatis intelligunt quid agatur, aut quid Clerici et reliqua minorum ordinum nomina fignificent.

VII. Ordinationes pofthac numquam extra tempus a jure ftatutum ullae fiant, et non nifi jejunio praecedente, et fic in civitate in cathedrali Ecclefia, praefentibus vocatisque ad id Canonicis Ecclefiae quantumvis exemtis, publice celebrentur. Si autem in alio per Dioecefim loco, praefente Clero loci, et ad id exequendum dignior, quantum fieri poteft, Ecclefia femper adeatur. Unusquisque autem a proprio Epifcopo ordinetur, quod fi quis ab alio promoveri petat, nullatenus id ei, etiam in Romana Curia, fi faltem triennio ibi non fit commoratus, cujusvis generalis aut fpecialis refcripti vel privilegii, feu licentiae praetextu, etiam ftatutis temporibus permittatur, nifi ejus probitas aut mores Ordinarii fui teftimonio commendentur. Si fecus fiat, Ordinans a collatione ordinum per annum fit fuspenfus, et Ordinatus a fufceptorum ordinum executione, quamdiu proprio Ordinario videbitur expedire. Epifcopo tamen, ut prima tonfura familiarem fuum non fibi fubditum poffit infignire, fi beneficium ecclefiafticum in fua Dioecefi reipfa illi conferatur, fine aliquo Ordinarii teftimonio declaratur effe permiffum. Cum his autem,

qui contra formam litterarum in fraudem ſe ab alio obtinuerint promoveri, nullo modo, niſi ex graviſſima cauſa, dispenſetur. Et tunc in litteris ſubintelligatur ſemper clauſula, *eo arbitrio ſui Ordinarii ſuſpenſo.*

VIII. Non liceat in poſterum Capitulis, Collegiis, Abbatibus, quantumlibet exemtis, aliisque perſonis quibus eſt conceſſum pontificalia exercendi privilegium, ſi in Dioeceſi aut intra Dioeceſim eſſe dignoſcitur, ordinare, aut commendatitias ſeu dimiſſorias litteras Clericis ſaecularibus concedere. Sede autem vacante, ut de Capitulo ſancta Synodus ſtatuit, ita nec ullus alius in quavis dignitate et adminiſtratione conſtitutus, qui in jurisdictione Epiſcopi loco Capituli ſuccederet, litteras dimiſſorias poſthac concedat, niſi ſolis iis, qui ex neceſſaria ſuscepti beneficii cauſa intra certum tempus coguntur promoveri, privilegiis quibuscumque ac quavis conſuetudine etiam immemorabili nullo modo obſtantibus. Ubi autem aliqua juſta cauſa ſuadente contigerit, ut Superiores ſuis ſubditis litteras concedant, ut ab alio poſſint promoveri, idem teſtimonium, ac alia quae in collatione ordinum deſiderantur, in ipſarum litterarum conceſſione requirantur.

IX. Eorum qui ſe clericali militiae petunt aſcribi, propoſitum diligenter antea convenit explorare, iisque tantum ad ſancta haec miniſteria aditum aperire, qui jam legere norint, et quos probabilis ſit conjectura, non commodi ſui cauſa, nec ſaecularis judicii fugiendi fraude, ſed ut Deo fidelem cultum in timore et innocentia praeſtent, hoc vitae genus elegiſſe. In anno autem XIV. et ex legitimo matrimonio nati ſint, quique prius Confirmationis Sacramentum ſusceperint, de ejus inſtitutione et effectu ita docti, ut in ejus ſusceptione prima fidei fundamenta profiteantur, eaque in primis quae in Sacramento Baptiſmi ex eorum nomine patrini ſpoponderunt. Hi autem dum aetas patitur, quantum fieri poterit, praeceptoribus inſtituendi in Gymnaſiis et Scholis ad id inſtitutis tradantur. Lineis veſtibus utantur in Eccleſia, in qua ſerviant cum divina celebrantur officia, admoneanturque quantum eos in majoribus et ſolemnioribus anni feſtivitatibus ſacratiſſimum Euchariſtiae Sacramentum devote ſuscipere conveniret, atque ita in ſancta

religione et in omni pietate ac bonarum artium ſtudio inſtituantur et exerceantur, ut majori poſthac Eccleſiae commodo illis ad ulteriora conſcendere ſit facilius. Habitum et tonſuram juxta praeſcriptum Epiſcopi pro regionis more deferant: quod ſi etiam generaliter in Synodo admoniti id facere recuſaverint, nullo gaudeant privilegio clericali; ſi fuerint conjugati, Conſtitutio Bonifacii VIII. de illis edita obſervetur, conſuetudine quavis etiam immemorabili in contrarium non obſtante. Quod ſi autem ab his crimen aliquod animo deliberato committi contigerit, ſi conſtiterit eos a ſex menſibus tantum habitum et tonſuram detuliſſe, id factum in fraudem cauſa evitandi fori praeſumatur, et propterea ſi ante dictos ſex menſes Clerici erant ordinati, privilegio fori minime potiantur.

X. Cum, divino Clemente teſtante, ſit melius paucos habere miniſtros, qui digne poſſint commiſſum ſibi munus exercere, quam multos inutiles Eccleſiae et Ordinatori graves, providendum eſſe ſacra Synodus cenſet ſuper effrenato Sacerdotum numero, quos hodie turba contemtibiles reddit; ita tamen, ut non propterea cultus imminuatur divinus. Proinde ut ea quae jam in eadem Synodo ſancte et ſalubriter ſancita ſunt, majori cum fructu exſecutioni demandentur; ſtatuit Canonem ſextum Concilii Chalcedonenſis, aliqua ex parte innovando, ut Ordinatis etiam ad titulum patrimonii certa ab Epiſcopo adſcribatur Eccleſia, in qua poſſint fungi ſuis muneribus, ne cum ordines ſuſceperint eccleſiaſticos, incertis vagentur ſedibus. Quod ſi locum inconſulto Epiſcopo deſeruerint, iis ſacrorum operatione et exercitio interdicatur, nec ab ullo Epiſcopo absque litteris commendatitiis recipiantur.

XI. Clerici cum aetatis erunt legitimae, et ita profecerint, ut ſaltem latinam linguam intelligant, et prima in religione chriſtiana jecerint fundamenta, ad quatuor minores ordines adſcendant, qui iis non eodem contextu, ſed gradatim per temporum interſtitia, niſi aliud Epiſcopo magis expedire videatur, conferantur, ut eo accuratius quantum ſit hujus diſciplinae pondus poſſint inſtitui, ac in unoquoque munere ſe exerceant, juxta ea quae ab Epiſcopis in eorum ordinatione illis injunguntur, idque in ea cui adſcripti

erunt et nomen dederunt Ecclesia, nisi forte causa studiorum absint; atque ita de gradu in gradum adscendant, ut in eis cum aetate doctrina major ac pietas excrescat; quod et morum exemplaritas, assiduum in Ecclesia ministerium, et crebrior quam antea corporis Christi communio eis certo temporis intervallo assignanda, maxime probabunt. Presbyteris autem subdantur, et illos ut Patres honorent. Cumque hinc ad altiores gradus et sacratissima Mysteria sit ingressus, nemo iis initietur, quem non scientiae spes, majoribus et sacris dignum ostendat. Et propterea Scholas et Gymnasia, quantum fieri poterit, non deserant: hi vero nonnisi post annum a susceptione postremi gradus minorum ordinum ad sacros ordines promoveantur, nisi necessitas aut Ecclesiae utilitas aliud exposcat. Sciat autem Ostiarius etiam sui muneris esse, observando quae sit in domo Dei conversatio, curare ne deambulatio, risus, colloquia otiosa in Ecclesia fiant.

XII. Generalem Ecclesiae observantiam, quae ad aetatem Ordinandorum spectat, sancta Synodus retinens, et inhaerens Constitutioni Clementis V. in Concilio Viennensi, decernit, ut possit quis libere in XVIII. anno ad Subdiaconatus, in XX. ad Diaconatus et in XXV. aetatis suae anno ad Presbyteratus ordines promoveri. Sciant tamen Episcopi non singulos in ea aetate constitutos debere ad hos sacros ordines promovere, sed eos dumtaxat quorum immaculata vita senectus sit, et quibus cetera quae Canones diligenter exigunt non desint, nempe litterarum scientia et fidei ac morum integritas. Quod quidem decretum etiam locum habere vult sancta Synodus in promovendis Regularibus et Monachis cujuscumque ordinis, quos nec in minori aetate, nec sine diligentiori quam hactenus fieri consuevit examine ordinari conveniat; privilegiis eorum, quibus hac in parte derogatum sit, non obstantibus quibuscumque, nisi aliud suadeat evidens Ecclesiae utilitas aut necessitas.

XIII. Subdiaconi et Diaconi bonum Cleri et populi testimonium habentes, et qui se bene in minoribus ordinibus gesserint, ordinentur, quique sacris ita sint litteris instituti, ut de fide, atque his quae ad ordinem exercendum spectant parati sint Omnipotenti rationem

reddere, sperentque, adjutore Deo, vocationi illi se respondere et continere posse. Hi Ecclesiis quibus adscribentur inserviant, sciantque maxime decere, si saltem semel in mense communicent, munia ordinis sibi injuncta exerceant, et curet Episcopus, ne constituti in minoribus, ubi sunt Subdiaconi, epistolam cantent: omnem operam sacris litteris dent, et sciant se non ante presbyteratus gradum adepturos, quam ipsi digni reperti fuerint, qui populo verbum Dei valeant praedicare. Prompti autem ad sacrum subdiaconatus ordinem, post annum duntaxat, nisi ex legitima causa aliud Episcopo videatur, ad altiorem gradum ascendere permittantur, dicti ordines, non eodem contextu, sed gradatim, etiam Regularibus, per temporum interstitia conferantur, privilegiis ac indultis et Religiosis et aliis quibusvis concessis, non obstantibus quibuscumque.

XIV. Ii qui fideliter et pie in ministeriis et officiis sibi injunctis se bene gesserint ab initio, ad presbyteratus ordinem assumuntur, bonum a Clero et populo testimonium habeant, uni tantum Ecclesiae sint addicti, et qui non modo in diaconatu ad minus annum integrum, nisi ob Ecclesiae utilitatem ac necessitatem, aliud Episcopo videretur, ministraverint. Sed qui ad populum docendum et ministranda Sacramenta, religioso examine praecedente idonei comprobentur, atque ita pietate ac castis moribus conspicui, ut magnum bonorum operum exemplum ab illis possit expectari. Curet Episcopus, ut ii saltem semel in mense, si autem curam habuerint animarum tam frequenter, ut suo muneri satisfaciant, celebrent. Cum his qui ex causa suscepti beneficii vigore sacrorum Canonum, quos omnes sancta Synodus innovat, ad sacros presbyteratus ordines astringuntur, promoveri ad sex menses tantum, et tunc ex magna causa duntaxat dispensetur, ultra id tempus, et aliter dispensatus suos fructus non faciat aut ad illorum restitutionem omnino teneatur. Cum promotis per saltum, si non ministraverint, Episcopus ex causa legitima possit dispensare: quamvis Presbyteri in sua ordinatione potestatem absolvendi a peccatis recipiant, decernit sancta Synodus, nullum cujuscumque ordinis aut conditionis ille sit, posse confessiones audire, nisi parochiale beneficium, aut ab

Episcopo approbationem et licentiam in scriptis obtineat, quam a nullo alio quam ab ipso Episcopo habere possit, eosque solos Sacerdotes censet ad id munus exequendum idoneos, non obstantibus quibuscumque privilegiis, aut consuetudinibus etiam a tempore immemorabili praescriptis.

XV. Cum sancta ceteraque divina mysteria a probatis tantum ecclesiasticis viris debeant exerceri; nemo deinceps peregrinus Clericus, sive saecularis sive regularis, in quacumque Dioecesi ea audeat administrare, nisi id ei antea ab Ordinario, praecedenti examine, fuerit concessum, alias a suorum ordinum executione sit ipso facto suspensus, quamdiu ab Ordinario loci, ubi haec exercuit, ei absolutio videbitur concedenda.

XVI. Cum magna sit hoc tempore Ecclesiasticorum penuria, praesertim idoneorum, qui Ecclesiis seu ecclesiasticis muneribus vel praeficiantur vel inserviant, atque ut huic incommodo nulla ratione magis occurri possit, quam si soboles quaedam, et tamquam seminarium ministrorum, saltem in cathedralibus Ecclesiis instituatur et construatur; sancta Synodus statuit et decrevit, ut singulae metropolitanae et cathedrales Ecclesiae, pro cujuscumque censu et facultatibus, proque dioecesis amplitudine, certum numerum puerorum in collegio, ad haec prope ipsam Ecclesiam constituendo, alere et religiose educare teneantur. In hoc vero qui cooptandi erunt, annos sint minimum XI. vel XII. nati, qui et legere sciant et scribere, quorum indoles ac voluntas certiorem spem offerat, eos Sacerdotes futuros, et ecclesiasticis muneribus perpetuo servituros. Pauperum autem filios praecipue eligi vult, nec tamen ditiorum excludit, modo studium prae se ferant Deo et Ecclesiae inserviendi. Hi primum grammaticam discant, deinde a canonico theologo, cui secundum hujus sanctae Synodi dispositionem, sacrae Scripturae incumbat interpretatio, vel ab alio docto et gravi viro, in ecclesiastica doctrina et disciplina erudiantur. Horum classes instituentur duae, altera provectiorum aetate et litteris, quos Acolythos esse vult; altera juniorum. Universi autem tam prioris classis quam posterioris, tonsura et habitu clericali eademque ratione vivendi utantur, et divinis in Ecclesia officiis opportune inserviant. Porro ex Acolythorum classe, qui-

cumque ad aetatem legitimam pervenerint, et in moribus atque in litteris profecerint, facris ordinibus initiabuntur, atque ipfi cathedrali feu metropolitanae Ecclefiae, in quocumque minifterio Epifcopo cum confilio Capituli commodum videbitur, operam fuam navabunt, atque ut eis pro cujusque merito beneficium aliquod ecclefiafticum deferatur, ipfe Epifcopus et Capitulum curabit. In eorum autem locum, qui ex Acolythorum claffe ad ordines facros et majora Ecclefiae munera 'afcifcentur, fubftituendi erunt qui ex claffe inferiori moribus, aetate et litteris proximi accedunt ad fcholam grammaticae, et alia commoda difcendi caufa. Admittantur etiam alii civitatis et Dioecefis pueri, immo curabunt Epifcopi, ut quantum fieri poffit, omnes qui futuri funt Sacerdotes in ea edoceantur et inftituantur, quibus eodem veftitu quo ceteris, qui ab Ecclefia aluntur, utendum erit, atque eodem modo vivendum. Ex his autem qui maxime idoneus erit, et Ecclefiae infervicndi voluntatem prae fe ferat, in ejus locum fufficiatur, qui ex Clericorum numero defiderabitur. Et quia ad hanc puerorum fcholam alendam, et ad mercedem folvendam magiftris qui eos in grammatica et ecclefiaftica doctrina erudiant, neceffe eft, ut quoad certa dos ex redditibus beneficiorum huic tam pio operi affignandorum, feu quo alio modo erit conftituta, cenfus aliquis annuus provideatur; poffit Synodus provincialis ex fructibus epifcopatus, dignitatum, perfonatuum, officiorum, canonicatuum, portionum, abbatiarum quae fegregatos habent fructus a monafteriis, et quorumcumque faecularium beneficiorum, etiamfi Ecclefiis, monafteriis, hofpitalibus, et quibuscumque aliis piis locis perpetuo fit annexa, necnon ex fabricis Ecclefiarum, et ex quibuscumque aliis ecclefiafticis redditibus aliquotam partem, videlicet quinquagefimam, et majorem aut minorem ipfi collegio affignare. Ad cujus folutionem poffeffores praedictorum beneficiorum feu redditnum ecclefiafticorum tenebuntur, atque per cenfuras ecclefiafticas, juris remedia per Epifcopum loci compellentur, omni appellatione poftpofita, et non obftantibus quibuscumque privilegiis aut exemtionibus. Si vero aliqua Ecclefia tanta paupertate laboraret, ut judicio ipfius Synodi collegium erigere commode non

possit, certum puerorum numerum ejusdem Synodi arbitrio in collegio metropolitanae Ecclesiae, ex commemoratis Ecclesiarum provinciae fructibus alere tenebitur. Praeterea statuit sancta Synodus, ut Episcopus cum consilio Capituli hujus scholae puerorum curam gerat, frequenter visitet, et summa cum diligentia studeat, ut in ea doctrina simul cum morum integritate in dies augeatur; discolis aut emendatis aut inde expulsis, certisque hominibus negotium det, ut hunc censum ab omnibus qui solvere tenebuntur, in terminis et locis exigant. Reliqua vero quae ad hanc scholam bene ac feliciter administrandam tuendamque erunt statuenda, in ipsa Synodo provinciali secundum morem cujuscumque regionis provideantur. Ut autem cum minori impensa hujusmodi scholis erudiendis provideatur, statuit sancta Synodus, ut Episcopi, Archiepiscopi, Primates et alii locorum Ordinarii, Scholasticos et alios, quibus est lectionis vel doctrinae munus annexum ad docendum in ipsis scholis, instituendosque per seipsos, si idonei fuerint, alioqui per idoneos substitutos ab eisdem Ordinariis eligendos, et per subtractionem fructuum cogant et compellant. De cetero vero, dignitates illae nonnisi Doctoribus vel Magistris aut Licentiatis in sacra pagina aut in jure canonico, et alias personis idoneis, et qui per seipsos id munus explere possint conferant: et aliter facta provisio nulla sit et invalida, non obstantibus quibusvis privilegiis et consuetudinibus etiam immemorabilibus in contrarium.

XVII. Quoniam lupis naturale est in vestimentis ovium venire, et irrepere ad populi christiani gubernationem, et tempora periculosa in quae incidimus, satis admonent serenissimos Principes videre, ne incognitis catholici populi regimen committant. Attamen ne hac in parte sancta Synodus suo desit officio, exemplum sanctissimae et frequentissimae Lateranensis Synodi generalis sequuta, rogat et obtestatur per viscera misericordiae Domini nostri Jesu Christi, omnes et singulos cujuscumque majestatis et excellentiae Principes, Dominos et Rectores, ac nihilominus eis in virtute sanctae obedientiae praecipit et mandat, ne deinceps ullum ad ullam dignitatem, magistratum, aut

aliud quodcumque officium promoveant aut admittant, de cujus fide et religione antea non curaverint inquiri, et a quo sincere, distincte ac libenter non fuerit haec summaria fidei nostrae catholicae formula lecta, confessa et jurata, quam hic duxit approbandam: et postulat in singulis dominiis lingua vulgari transferri, et publice, ut ab omnibus intelligatur, proponi.

Credimus utriusque Testamenti Scripturas divinitus esse inspiratas; et eas omnes recipimus, quas Ecclesia canonicas esse judicat.

Agnoscimus unam, sanctam catholicam et apostolicam Ecclesiam, sub uno Summo Pontifice Romano, Christi Vicario; ejusque fidem et doctrinam constantissime tenemus et amplectimur, cum a Spiritu Sancto directa errare non possit.

Conciliorum oecumenicorum certam et indubitatam auctoritatem veneramur; et quae semel ab illis sancita fuerunt, in dubium non revocamus.

Traditiones ecclesiasticas velut per manus acceptas, et ut sacrum depositum, constanti fide custodiendas esse credimus.

Orthodoxorum Patrum sensum et consensum sequendum esse.

Constitutionibus et praeceptis matris Ecclesiae ea qua decet reverentia parendum.

Ecclesiasticorum Sacramentorum septenarium numerum: Baptismi scilicet, Confirmationis, Ordinis, Poenitentiae et Absolutionis sacerdotalis, Corporis et Sanguinis Domini nostri Jesu Christi, Matrimonii et extremae Unctionis; eorumque usum, virtutem et fructum, sicut hactenus catholica docuit Ecclesia, firmiter credimus et confitemur.

In primis vero firma fide credimus et confitemur, in augustissimo Sacramento Altaris verum corpus et sanguinem Jesu Christi esse realiter et substantialiter, sub speciebus panis et vini, virtute et potentia divini verbi prolati a Sacerdote solo ministro, ad hunc effectum ordinato, juxta institutionem et mandatum Domini nostri Jesu Christi; eademque pie in venerabili et sacrosancta Missa Deo offerri pro vivis et mortuis in remissionem peccatorum profitemur.

Omnia denique, quae a majoribus pie, sancte ac

religiofe ad nos usque obfervata funt, firmiffime retinemus, nosque ab illis dimoveri nullatenus patiemur.

Contra vero omnem dogmatum novitatem, tamquam perniciofum venenum refugimus et averfamur, ab omni fchifmate cavemus, et omnem haerefim deteftamur, fancteque pollicemur, nos adverfus Haereticos quoscumque promte et fideliter Ecclefiae adfuturos.

Voluit et ftatuit haec fancta Synodus, ut ante examen ifta Confeffio exigatur a defignatis Epifcopis, Abbatibus, Prioribus et Curatis, priusquam confirmentur, aut iis provideatur.

IV.

Confeffio Romano-Catholica, in Hungaria Evangelicis publice praefcripta et propofita.

I. Fatemur et confitemur, nos fingulari cura fupremi noftri magiftratus fpiritualis et faecularis, diligentia et ope Dominorum Patrum Soc. Jefu, ab haeretica via et fide ad veram Catholico-Romanam falvificam deductos effe, eamque ore noftro et lingua univerfo mundo aperte ad notitiam velle dare.

II. Confitemur, Papam Romanum caput effe Ecclefiae, nec errare poffe.

III. Confitemur, et certi fumus, Papam Romanum Vicarium effe Chrifti, plenariamque habere poteftatem, omnibus hominibus, pro voluntate fua, peccata remittendi, retinendi, [in] infernum detrudendi, excommunicandique.

IV. Confitemur, quicquid Papa inftituerit novi, five intra five extra Scripturam, quicquid etiam demandaverit, effe verum, divinum et falvificum; ideoque a Laicis majoris aeftimari debere, Dei vivi praeceptis.

V. Confitemur, Papam Sanctiffimum ab omnibus honore divino honorari debere, majori cum genuflexione, ipfi Chrifto debita.

VI. Confitemur et afferimus, Papam ab omnibus, tamquam Patrem Sanctiffimum, in omnibus effe audiendum fine omni exceptione; ejus inftitutis dirigentibus contrafacientes, fine omni mifericordia, tales Haereticos non folum igne tollendos, fed et cum corpore et anima inferno tradendos.

VII. Confitemur, lectionem Scripturae Sacrae ortum esse haeresium, et sectarum, scaturiginemque blasphemiae.

VIII. Confitemur, mortuos Sanctos et Sanctas invocare, Imagines eorum honorare, coram eis genua incurvare, ad eos peregrinari, [eos] vestire, lumina eis accendere, bonum, pium, sanctum, utile et salutare esse.

IX. Confitemur, unumquemque Sacerdotem multo majorem esse Deipara, B. Virgine Maria, quae semel solum peperit Christum, nec amplius parit. Sacerdos autem Romanus non solum, dum vult, sed et quandocumque vult, offert et facit Christum, imo et creatum absumit.

X. Confitemur, pro mortuis Missas celebrare, eleemosynas distribuere, orare, utile ac salutare esse.

XI. Confitemur, Papam Romanum habere potestatem, Scripturam immutandi, pro voluntate augendi et minuendi sua.

XII. Confitemur, animas post mortem in Purgatorio purgari, ac Missas Sacerdotum eis auxilium cum eliberatione esse.

XIII. Confitemur, sub una specie Eucharistiam percipere, bonum et salutare; sub utraque, haereticum et damnabile esse.

XIV. Confitemur et asserimus, hos, qui sub una specie utuntur, totum Christum cum carne et sanguine, cum Deitate et ossibus, uti, vel percipere; qui vero sub utraque, solo nudo pane frui et vesci.

XV. Confitemur, septem esse vera et realia Sacramenta.

XVI. Confitemur, Deum in imaginibus honorari, ac per eas ab hominibus agnosci.

XVII. Confitemur, Mariam, Beatam Virginem, majore honore dignam ab Angelis et hominibus, ipso Christo, Filio Dei.

XVIII. Confitemur, Beatam Virginem Mariam esse Reginam Coeli, simulque cum filio regnare, cui filium omnia ad voluntatem ejus facere debere.

XIX. Confitemur, ossa Sanctorum magnam habere virtutem, unde ab hominibus honoranda esse, ipsisque sacella exstruenda.

XX. Confitemur, doctrinam Romanam esse Catho-

licam, puram, divinam, falvificam, antiquam et veram; evangelicam autem falfam, erroneam, blasphemam, maledictam, haereticam, damnofam, feditiofam, impiam, excogitatam ac fictam. Cum igitur in totum et plenarie, in omnibus explicationibus, religio Romana fub una fpecie bona fit et falutaris, ideo maledicimus omnibus illis, qui nos in haerefi adverfa et impia fub utraque erudierunt. Maledictos pronuntiamus Parentes noftros, in fide illa haeretica nos educantes; maledicimus quoque et illis, qui nobis Romano-Catholicam fidem in dubium vocarunt, ficut et ducibus*) illis, qui nobis maledicto illo calice fubfervierunt. Imo nobis ipfis maledicimus, maledictosque nos pronuntiamus, eo, quod ex maledicto illo calice haeretico, (ex quo nobis bibere non decebat) participavimus.

XXI. Confitemur, Scripturam Sanctam effe imperfectam et litteram mortuam, quousque a Summo Pontifice ea non fuerit explicata, et Laicis ad legendum conceffa.

XXII. Confitemur, unam Miffam Sacerdotis Romani utiliorem effe centum et pluribus concionibus Evangelicorum. Ex eo maledicimus libris illis, quos legimus, doctrinam illam haereticam et blasphemiam comprehendentibus. Maledictionem etiam fuperinducimus fuper omnia opera noftra, (in fide illa haeretica exfiftendo) patrata, ne in extremo die coram Deo nobis aliquid mereantur. Haec omnia ex candido pectore facimus, afferentes, Romanam Ecclefiam in his et fimilibus articulis effe veriffimam, cum folenni haereticae illius doctrinae, coram Vobis, Viri honorati, Matronae honoratae, Juvenes et Virgines praefentes! renuntiatione. Juramus infuper, numquam amplius nos ad haereticam illam fub utraque (etiamfi licitum effet, vel fuerit), vita durante converfuros. Juramus etiam, donec una gutta fanguinis in corpore noftro extiterit, doctrinam maledictam illam evangelicam, nos omnimode, clam et aperte, violenter et fraudulenter, verbo et facto perfecuturos, enfe quoque non excluso. Ultimum juramus (immutatione fors in ftatu faeculari vel fpirituali fubfecutura), nos coram Deo, Angelis et

*) ducibus *ex conjectura, pro* DVDBVS *quod in textu eft.*

Vobis praeſentibus, neque metu aut gratia, ab hac ſalvifica Romano-Catholica Eccleſia et divina discesſuros unquam, et ad haereſin evangelicam maledictam redituros et reverſuros, vel amplexuros.

V.

Profeſſio orthodoxae fidei a Graecis emittenda.

Sanctiſſimus Dominus Noſter Dominus Gregorius XIII. etc.

Ego N. firma fide credo et profiteor omnia et ſingula, quae continentur in Symbolo fidei, quo Sancta Romana Eccleſia utitur, videlicet;

§. 1. Credo in unum Deum Patrem omnipotentem, factorem coeli et terrae, viſibilium omnium et inviſibilium. Et in unum Dominum Jeſum Chriſtum, Filium Dei unigenitum, et ex Patre natum ante omnia ſaecula; Deum de Deo, lumen de lumine, Deum verum de Deo vero; genitum non factum, conſubſtantialem Patri; per quem omnia facta ſunt; qui propter nos homines, et propter noſtram ſalutem deſcendit de coelis, et incarnatus eſt de Spiritu Sancto, ex Maria Virgine, et homo factus eſt; crucifixus etiam pro nobis, ſub Pontio Pilato paſſus, et ſepultus eſt; et reſurrexit tertia die ſecundum Scripturas, et adſcendit in coelum, ſedet ad dexteram Patris, et iterum venturus eſt cum gloria, judicare vivos et mortuos: cujus regni non erit finis. Et in Spiritum Sanctum Dominum, et vivificantem; qui ex Patre, Filioque procedit, qui cum Patre et Filio ſimul adoratur, et conglorificatur: qui loquutus eſt per Prophetas. Et unam Sanctam Catholicam, et Apoſtolicam Eccleſiam. Confiteor unum Baptiſma in remiſſionem peccatorum. Et expecto reſurrectionem mortuorum, et vitam venturi ſaeculi. Amen.

§. 2. Credo etiam, ſuscipio atque profiteor ea omnia, quae ſacra oecumenica Synodus Florentina ſuper unione Occidentalis et Orientalis Eccleſiae definivit et declaravit: videlicet, quod Spiritus Sanctus a Patre et Filio aeternaliter eſt, et eſſentiam ſuam, ſuumque eſſe ſubſiſtens habet ex Patre ſimul et Filio, et ex utroque aeternaliter, tanquam ab uno principio et unica ſpiratione procedit. Cum id quod ſancti Docto-

res et Patres dicunt, ex Patre per Filium procedere Spiritum sanctum, ad hanc intelligentiam tendat, ut per hoc significetur, Filium quoque esse, secundum Graecos quidem, causam, secundum Latinos vero, principium subsistentiae Spiritus sancti, sicut et Patrem. Cumque omnia, quae Patris sunt, ipse Pater unigenito Filio suo gignendo dederit, praeter esse Patrem; hoc ipsum, quod Spiritus sanctus procedit ex Filio, ipse Filius a Patre, aeternaliter habet, a quo aeternaliter etiam genitus est. Illamque verborum illorum, Filioque explicationem, veritatis declarandae gratia, et imminente tunc necessitate, licite ac rationabiliter Symbolo fuisse appositam.

§. 3. Item, in azymo sive fermentato pane triticeo corpus Christi veraciter confici, Sacerdotesque in altero ipsum Domini corpus conficere debere, unumquemque scilicet juxta suae Ecclesiae, sive Occidentalis sive Orientalis, consuetudinem.

§. 4. Item, si vere poenitentes in Dei charitate decesserint, antequam dignis poenitentiae fructibus de commissis satisfecerint, et omissis, eorum animas poenis Purgatorii post mortem purgari, ut et a poenis hujusmodi releventur, prodesse eis fidelium vivorum suffragia, Missarum scilicet sacrificia, orationes et eleemosynas, et alia pietatis officia, quae a fidelibus pro aliis fidelibus fieri consueverunt secundum Ecclesiae instituta. Illorumque animas, qui post Baptisma susceptum, nullam omnino peccati maculam incurrerunt, illas etiam, quae post contractam peccati maculam, vel in suis corporibus, vel eisdem exutae corporibus, prout superius dictum est, sunt purgatae, in coelum mox recipi, et intueri clare ipsum Deum trinum et unum sicuti est, meritorum tamen diversitate alium alio perfectius. Illorum autem animas, qui in actuali mortali peccato, vel solo originali decedunt, mox in infernum descendere, poenis tamen disparibus puniendas.

§. 5. Item, sanctam Apostolicam Sedem et Romanum Pontificem in universum orbem tenere Primatum, et ipsum Pontificem Romanum successorem esse beati Petri principis Apostolorum, et verum Christi Vicarium, totiusque Ecclesiae caput, et omnium Christianorum patrem ac doctorem existere, et ipsi in beato Pe-

tro pafcendi, regendi et gubernandi univerfalem Ecclefiam a Domino noftro Jefu Chrifto plenam poteftatem traditam effe, quemadmodum etiam in Actis oecumenicorum Conciliorum et in facris Canonibus continetur.

§. 6. Infuper profiteor ac recipio alia omnia, quae ex decretis facrae oecumenicae generalis Synodi Tridentinae, facrofancta Romana et apoftolica Ecclefia, etiam ultra contenta in fupradicto Fidei Symbolo, profitenda ac recipienda propofuit atque praefcripfit, ut fequitur:

§. 7. Apoftolicas et ecclefiafticas Traditiones, reliquasque ejusdem Ecclefiae obfervationes et conftitutiones firmiffime admitto et amplector.

§. 8. Item, Sacram Scripturam juxta eum fenfum, quem tenuit et tenet fancta Mater Ecclefia, cujus eft judicare de vero fenfu et interpretatione Sacrarum Scripturarum, admitto; nec eam umquam, nifi juxta unanimem confenfum Patrum accipiam et interpretabor.

§. 9. Profiteor quoque, feptem effe vere et proprie Sacramenta novae legis a Jefu Chrifto Domino noftro inftituta, atque ad falutem humani generis, licet non omnia fingulis neceffaria: fcilicet Baptifmum, Confirmationem, Euchariftiam, Poenitentiam, extremam Unctionem, Ordinem et Matrimonium; illaque gratiam conferre; et ex his Baptifmum, Confirmationem et Ordinem fine facrilegio reiterari non poffe.

§. 10. Receptos quoque et approbatos Ecclefiae catholicae ritus, in fupradictorum omnium Sacramentorum folempni adminiftratione, recipio et admitto.

§. 11. Omnia et fingula, quae de peccato originali, et de Juftificatione in facrofancta Tridentina Synodo definita et declarata fuerunt, amplector et recipio.

§. 12. Profiteor pariter, in Miffa offerri Deo verum, proprium et propitiatorium Sacrificium pro vivis et defunctis, atque in fanctiffimo Euchariftiae Sacramento effe vere, realiter, et fubftantialiter corpus et fanguinem, una cum anima et divinitate D. N. Jefu Chrifti; fierique converfionem totius fubftantiae panis in corpus, et totius fubftantiae vini in fanguinem, quam converfionem catholica Ecclefia Tranfubftantiationem appellat.

§. 13. Fateor etiam, ſub altera tantum ſpecie totum atque integrum Chriſtum, verumque Sacramentum ſumi.

§. 14. Conſtanter teneo Purgatorium eſſe, animasque ibi detentas fidelium ſuffragiis juvari. Similiter, et Sanctos una cum Chriſto regnantes, venerandos atque invocandos eſſe, eosque orationes Deo pro nobis offerre, atque eorum reliquias eſſe venerandas.

§. 15. Firmiſſime aſſero, Imagines Chriſti ac Deiparae ſemper Virginis, necnon aliorum Sanctorum, habendas et retinendas eſſe, atque eis debitum honorem ac venerationem impartiendam.

§. 16. Indulgentiarum etiam poteſtatem a Chriſto in Eccleſia relictam fuiſſe, illarumque uſum chriſtiano populo maxime ſalutarem eſſe, affirmo.

§. 17. Sanctam, catholicam et apoſtolicam Romanam Eccleſiam, omnium Eccleſiarum Matrem et Magiſtram, agnoſco, Romanoque Pontifici, beati Petri Apoſtolorum principis ſucceſſori ac Jeſu Chriſti Vicario, veram obedientiam ſpondeo ac juro.

§. 18. Cetera item omnia a ſacris Canonibus et oecumenicis Conciliis, ac praecipue a ſacroſancta Tridentina Synodo tradita, definita et declarata, indubitanter recipio atque profiteor, ſimulque contraria omnia, et ſchiſmata atque haereſes quascumque ab Eccleſia damnatas et rejectas et anathematizatas, ego pariter damno, rejicio, anathematizo et abjuro.

§. 19. Hanc veram catholicam Fidem, extra quam nemo ſalvus eſſe poteſt, quam in praeſenti ſponte profiteor et veraciter teneo, eamdem integram et inviolatam usque ad extremum vitae ſpiritum, conſtantiſſime, Deo adjuvante, retinere et confiteri, atque a meis ſubditis, vel illis, quorum cura ad me in munere meo ſpectabit, teneri, doceri et praedicari, quantum in me erit, curaturum. Ego idem N. ſpondeo.

§. 20. Voveo, ac juro. Sic me Deus adjuvet, et haec ſancta Dei Evangelia.

APPENDIX III.,
ſpectans
ad
CATECHISMUM ROMANUM.

BREVE EDITIONI CATECH. ROM. CLEMENTINAE PRAEFIXUM.

CLEMENS PAPA XIII.
Venerabilibus Fratribus Patriarchis, Primatibus, Archiepiſcopis, et Epiſcopis.

Venerabiles Fratres Salutem et Apoſtolicam Benedictionem.

In Dominico agro, cui excolendo, divina disponente Providentia, praeſumus, nihil tam vigilantem curam, et perſeverantem requirit induſtriam, quam jacti boni ſeminis, Catholicae nimirum doctrinae a CHRISTO JESU, et ab Apoſtolis acceptae, nobisque traditae custodia; ne ſi pigro otio, et inerti deſidia negligatur, [a]) dormientibus operariis, inimicus humani generis ſuperſeminet zizania; ex quo fiat, ut in die meſſis, potius quam condenda in horreis, inveniantur ea, quae urenda ſint flammis. Atque ad tuendam quidem [b]) ſemel traditam Sanctis fidem nos vehementer excitat Beatiſſimus Paulus, qui Timotheo ſcribit, [c]) ut

a) Matth. 13, 25. — b) Jud. v. 3. — c) 2 Tim. 1, 14.

bonum custodiat depositum, d) quod periculosa tempora instarent, cum in Ecclesia Dei e) homines mali, et seductores existerent, quorum opera adhibita insidiosus ille tentator his erroribus incautas mentes conaretur inficere, qui sint Euangelicae veritatis inimici. Verum si, quod saepe accidit, quaedam in Ecclesia Dei sese extulerint pravae sententiae, quae adversis quidem sibi frontibus pugnantes, in eo tamen conspirent, ut Catholicae Fidei puritatem quoquo modo labefactent; tum vero difficillimum est, ea cautione inter utrumque hostem ita nostrum librare sermonem, ut nulli eorum terga vertisse, sed utrosque Christi hostes aeque vitavisse, et condemnasse videamur. Atque interdum res est ejusmodi, ut facile diabolica falsitas veri quadam similitudine coloratis se tegat mendaciis, dum vis sententiarum brevissima adjectione, aut commutatione corrumpitur, et confessio, quae operabatur salutem, subtili nonnunquam transitu vergat in mortem.

Ab his propterea lubricis, angustisque semitis, quibus insistere, aut ingredi sine prolapsione vix possis, avertendi sunt Fideles, ac praesertim qui rudiore sint ac simpliciore ingenio: nec per invia loca ducendae sunt oves ad pascua; nec singularia quaedam, etiam Catholicorum Doctorum, placita iis sunt proponenda; sed illa certissima Catholicae veritatis nota tradenda est, Doctrinae universitas, antiquitas, et consensio. Praeterea cum f) non possit vulgus ascendere in montem, in quem gloria Domini descendit; et transcendens terminos ad videndum peribit; termini figendi sunt populo ab ejus Doctoribus per circuitum, ut ultra ea, quae sunt ad salutem necessaria, aut summopere utilia, sermo non divagetur, et Fideles Apostolico dicto pareant: g) *non plus sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrietatem.*

Haec cum probe intellexissent Romani Pontifices Praedecessores nostri, in id omnem suam operam contulerunt, ut non modo venenata germina subnascentium errorum anathematis gladio praeciderent, sed etiam subcrescentes opiniones quasdam amputarent, quae vel redundantia in Christiano populo fidei ube-

d) ib. 3, 1. — e) ib. v. 13. — f) Exod. 19, 12. — g) Rom. 12, 3.

riorum fructum impedirent, vel Fidelium animis proximitate nocere possent erroris. Postquam igitur Tridentina Synodus eas, quae tum temporis Ecclesiae lucem obfuscare tentaverant, haereses condemnavit, et Catholicam veritatem, quasi discussa errorum nebula, in clariorem lucem eduxit; cum iidem Praedecessores nostri intelligerent, sacrum illum universalis Ecclesiae Conventum tam prudenti consilio, tantaque usum esse temperantia, ut, ab opinionibus reprobandis abstineret, quae Doctorum Ecclesiasticorum auctoritatibus fulcirentur; ex ejusdem sacri Concilii mente aliud opus confici voluerunt, quod omnem doctrinam complecteretur, qua Fideles informari oporteret, et quae ab omni errore quam longissime abesset. Quem librum CATECHISMI ROMANI nomine typis impressum evulgarunt; dupliciter in ea re laudandi. Nam et illuc eam doctrinam contulerunt, quae communis est in Ecclesia, et procul abest ab omni periculo erroris; et hanc palam populo tradendam disertissimis verbis proposuerunt, ita Christi Domini praecepto obtemperantes, h) qui Apostolos dicere in lumine jussit, quod in tenebris ipse dixisset, et quod in aure audierant, super tecta praedicare, Ecclesiaeque Sponsae obsecuti, cujus illae voces: i) *indica mihi ubi cubes in meridie:* ubi enim non sit meridies, atque ita perspicua lux, ut liquido veritas cognoscatur, facile pro ea recipitur falsitas propter veri similitudinem, quae in obscuro difficulter a vero discernitur. Noverant enim fuisse antea, et deinceps futuros, qui pascentes invitarent, et sapientiae scientiaeque uberiora promitterent pascua, ad quos multi confluerent, quia k) *aquae furtivae dulciores sunt, et suavior panis absconditus.* Ne igitur seducta vagaretur Ecclesia post greges sodalium, qui et ipsi sint vagi, nulla stabiles certitudine veritatis, l) *semper discentes, et nunquam ad scientiam veritatis pervenientes;* idcirco quae ad salutem tantummodo essent necessaria et maxime utilia, clare in ROMANO CATECHISMO, et dilucide explanata, Christiano populo tradenda proposuerunt.

h) Matth. 10, 27. — i) Cant. 1, 6. — k) Prov. 9, 17. — l) 2 Tim. 3, 7.

Verum hunc librum non mediocri labore et studio compositum, omnium consensione probatum, et summis laudibus exceptum, his temporibus e Pastorum manibus propemodum novitatis amor excussit, cum alios atque alios Catechismos extulerit nullo modo cum ROMANO comparandos: unde duo mala exstiterunt; alterum, quod illa fuerit in eadem docendi ratione prope sublata consensio; oblatumque pusillis quoddam scandali genus, quibus sibi ipsi jam non amplius esse videantur in m) *terra labii unius, et sermonum eorumdem:* alterum, quod ex diversis variisque tradendae Catholicae veritatis rationibus ortae sunt contentiones, et ex aemulatione, dum n) alius se Apollo, alius Cephae, alius Pauli se dictitat sectatorem, disjunctiones animorum, et magna dissidia: quarum dissensionum acerbitate nihil ad Dei gloriam imminuendam exitialius putamus, nihil ad extinguendos fructus, quos e Christiana disciplina aequum est Fideles percipere, calamitosius. Itaque duplex hoc malum ut ab Ecclesia tandem amoliremur, illuc duximus redeundum, unde quidam parum prudenti consilio, nonnulli etiam superbia ducti, ut sese in Ecclesia jactitent sapientiores, jamdudum Fidelem populum avocaverant; et eumdem CATECHISMUM ROMANUM Pastoribus animarum iterum porrigendum existimavimus; ut qua ratione confirmata olim fuit Catholica Fides, et in doctrina Ecclesiae, quae est o) *columna veritatis*, Fidelium mentes corroboratae, eadem nunc a novis quoque opinionibus, quibus nec consensio, nec antiquitas suffragatur, quam longissime avertantur. Atque parabilior ut fieret liber, et maculis, quas operarum vitio contraxerat, emendatior, illum ad ejus exemplum, quem S. Pius V. Praedecessor noster ex Tridentinae Synodi decreto vulgavit, iterum omni adhibita diligentia excudendum in Alma Urbe curavimus; qui in popularem sermonem ejusdem S. Pii jussu conversus, et editus, propediem mandato itidem nostro typis impressus denuo prodibit in lucem.

Quod igitur hoc Christianae Reipublicae difficillimo tempore ad pravarum opinionum fraudes removendas,

---

m) Gen. 11, 1. — n) 1 Cor. 1, 12. — o) 1 Tim. 3, 15.

et veram sanamque doctrinam propagandam stabiliendamque opportunissimum subsidium cura nostra praebet et diligentia, vestrum est, Venerabiles Fratres, operam dare, ut a Fidelibus recipiatur. Ac propterea hunc librum, quem veluti Catholicae Fidei, et Christianae disciplinae normam, ut etiam in tradendae doctrinae ratione constaret omnium consensio, Romani Pontifices Pastoribus propositum voluerunt, vobis Venerabiles Fratres nunc maxime commendamus, Vosque etiam enixe in Domino cohortamur, ut jubeatis ab omnibus, qui animarum curam gerunt, in informandis Catholica veritate populis adhiberi; quo tum eruditionis unitas, tum caritas, animorumque servetur concordia. Vestrum enim est tranquillitati omnium studere; quae denique sunt partes Episcopi: qui propterea illuc intentos oculos habere debet, ne quisquam propter suos honores superbe agendo schismata faciat, unitatis compage disrupta.

Nullum tamen aut certe exiguum hi libri fructum praebebunt utilitatis, si qui eos proponere, et explanare audientibus debent, minus docendo sint ipsi idonei. Itaque permagni interest, ut ad hoc munus Christianae doctrinae populo tradendae homines eligatis, non modo sacrarum rerum scientia praeditos, sed multo magis et humilitate, et sanctificandarum animarum studio, et caritate flagrantes. Tota enim Christiana disciplina non in abundantia verbi, non in astutia disputandi, neque in appetitu laudis et gloriae, sed in vera et voluntaria humilitate consistit. Sunt enim, quos major quidem scientia erigit, sed a ceterorum societate disjungit; et quo plus sapiunt, eo a concordiae virtute desipiunt: qui Sapientia ipsa Dei Verbo admonentur: p) *Habete sal in vobis, et pacem habete inter vos:* ita enim sapientiae sal habendum, ut eo proximi amor custodiatur, et infirmitates condiantur. Quod si a sapientiae studio, a cura etiam proximi ad discordias vertantur, sal sine pace habent; non virtutis donum, sed damnationis argumentum; et quo melius sapiunt, eo deterius delinquunt; quos quidem damnat Jacobi Apostoli sententia illis verbis:

---

p) Marc. 9, 49.

q) *Quod si zelum amarum habetis, et contentiones sint in cordibus vestris, nolite gloriari, et mendaces esse adversus veritatem: non est enim ista sapientia desursum descendens, sed terrena, animalis, diabolica: ubi enim zelus est et contentio, ibi inconstantia et omne opus pravum. Quae autem desursum est sapientia, primum quidem pudica est, deinde pacifica, modesta, suadibilis, bonis consentiens, plena misericordia, et fructibus bonis, non judicans, sine* aemulatione.

Dum ergo Deum in humilitate cordis et afflictione animae deprecamur, ut diligentiae atque industriae nostrae conatibus suam impertiat indulgentiae et misericordiae largitatem, ne dissensio populum fidelem disturbet, utque in vinculo pacis, et in caritate spiritus unum sapiamus omnes, unum laudemus, et glorificemus DEUM, et Dominum nostrum JESUM CHRISTUM, Vos Venerabiles Fratres salutamus in osculo sancto; vobisque omnibus, itidemque cunctis Ecclesiarum vestrarum Fidelibus Apostolicam Benedictionem amantissime impertimur.

Datum in Arce Castri Gandulphi die XIV. Junii MDCCLXI. Pontificatus Nostri Anno III.

BULLA
IN COENA DOMINI.

Urbanus [a]) *episcopus, servus servorum Dei, ad perpetuam* [1]) *rei memoriam.*

Pastoralis Romani Pontificis vigilantia et sollicitudo cum in omni Christianae reipublicae pace et tranquillitate procuranda pro sui muneris officio assidue versatur, tum potissimum in Catholicae fidei, sine qua impossibile est placere Deo, unitate atque integritate retinenda [2]) maxime elucet: Nimirum, [b]) ut fideles Christi non sint *parvuli fluctuantes*, neque *circum-*

1) futuram. — 2) et conservanda *add.*

q) Jac. 3, 14 sqq. — a) Papa VIII. — b) Ephes. 4, 14.

ferantur omni vento doctrinae in nequitia hominum, ad circumventionem[5]) *erroris;* c) sed *omnes occurrant*[4]) *in unitatem fidei* atque[5]) *agnitionis Filii Dei in virum perfectum*, neque se in hujus vitae societate et communione laedant, aut inter se alter alteri offensionem praebeat: d) sed potius in vinculo charitatis conjuncti, tanquam unius corporis membra sub Christo capite ejusque in terris Vicario Romano Pontifice, beatissimi Petri successore, a quo totius ecclesiae unitas dimanat, augeantur in aedificationem, atque ita divina gratia adjutrice, sic praesentis vitae quiete gaudeant, ut futura quoque beatitudine perfruantur. Ob quas sane causas Romani Pontifices, Praedecessores nostri, hodierna die, *quae anniversaria Dominicae Coenae commemoratione solemnis est*, spiritualem ecclesiasticae disciplinae gladium et salutaria justitiae arma per ministerium summi apostolatus, ad Dei gloriam et animarum salutem, solemniter exercere consueverunt. Nos igitur, quibus nihil optabilius est, quam fidei inviolatam integritatem, publicam pacem et justitiam, Deo auctore, tueri, vetustum et solemnem hunc morem sequentes:

I. Excommunicamus et anathematizamus ex parte Dei omnipotentis, Patris et Filii et Spiritus sancti, auctoritate quoque beatorum Apostolorum Petri et Pauli, ac Nostra, quoscumque Hussitas, Wichlefistas, Lutheranos, Zvinglianos, Calvinistas, Ugonottos, Anabaptistas, Trinitarios et a Christiana fide Apostatas, ac omnes et singulos alios haereticos, quocumque nomine censeantur, et cujuscumque Sectae existant, ac eis credentes, eorumque receptatores, fautores et generaliter quoslibet illorum[6]) defensores, ac eorumdem libros haeresim continentes, vel de religione tractantes, sine auctoritate nostra et Sedis Apostolicae scienter legentes, aut retinentes, imprimentes, seu quomodolibet defendentes, ex quavis causa, publice vel occulte, quovis ingenio vel colore, necnon Schismaticos, et eos, qui

---

3) et circumventione. — 4) concurrant. — 5) et. — 6) eorum.

c) Ephes. 4, 13. — d) ib. v. 15.

se a nostra et Romani Pontificis pro tempore existentis obedientia pertinaciter subtrahunt vel recedunt.

II. Item excommunicamus et anathematizamus omnes et singulos, cujuscumque status, gradus seu conditionis fuerint; Universitates vero, Collegia et Capitula, quocumque nomine nuncupentur, interdicimus, ab ordinationibus seu mandatis nostris ac Romanorum Pontificum pro tempore existentium, ad universale futurum [7]) Concilium appellantes, nec non eos, quorum auxilio, consilio vel favore appellatum fuerit.

III. Item excommunicamus et anathematizamus omnes Piratas, Cursarios [8]) ac Latrunculos maritimos, discurrentes mare nostrum, praecipue a monte Argentario usque ad Terracinam, ac omnes eorum fautores, receptatores et defensores.

IV. Item excommunicamus et anathematizamus omnes et singulos, qui ex [9]) Christianorum quorumcumque navibus, tempestate seu in transversum [10]) (ut dici solet) jactatis, vel quoquo [11]) modo naufragium passis, sive in ipsis navibus, sive ex eisdem ejecta in mari, vel in litore inventa, cujuscumque generis bona, tam in nostris Tyrrheni et Adriatici, quam in ceteris cujusque [12]) maris regionibus et litoribus surripuerint, ita ut nec ob quodcumque privilegium, consuetudinem, aut longissimi etiam immemorabilis [13]) temporis possessionem seu alium quemcumque praetextum excusari possint.

V. Item excommunicamus et anathematizamus omnes, qui in terris suis nova Pedagia, seu Gabellas, praeterquam in casibus sibi a [14]) jure seu ex speciali Sedis Apostolicae licentia permissis, imponunt, vel augent, seu imponi vel augeri [15]) exigunt.

VI. Item excommunicamus et anathematizamus omnes falsarios literarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis ac Supplicationum [16]), gratiam vel justitiam concernentium, per Romanum Pontificem, vel Sanctae Romanae Ecclesiae Vicecancellarios, seu gerentes vices

---

7) futurum *om.* — 8) Cursorios. — 9) ex *om.* — 10) in transverso. — 11) quocumque. — 12) cujuscunque. — 13) et immemorialis. — 14) in. — 15) prohibita *add.* — 16) supplicationem.

eorum, aut de mandato ejusdem Romani Pontificis fignatarum, necnon falso fabricantes [17]) literas Apostolicas, etiam in forma Brevis, et etiam falso fignantes [18]) Supplicationes hujusmodi sub nomine Romani Pontificis, feu Vicecancellarii, aut gerentium vices praedictorum.

VII. Item excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui ad Saracenos, Turcas, et alios Christiani nominis hostes et inimicos, vel haereticos, per nostras five hujus fanctae Sedis fententias expresse et nominatim declaratos, deferunt feu transmittunt equos, arma, ferrum, filum ferri, stannum, chalybem, omniaque alia metallorum genera atque bellica instrumenta, lignamina, canapem [19]), funes, tam ex ipso canape [20]), quam alia quacumque materia, et ipsam materiam, aliaque hujusmodi, quibus Christianos et Catholicos impugnant, necnon illos, qui per se vel alios de rebus statum Christianae Reipublicae concernentibus, in Christianorum perniciem et damnum, ipsos Turcas et Christianae religionis inimicos, necnon haereticos, in damnum Catholicae religionis, certiores faciunt, illisque ad id auxilium, confilium vel [21]) favorem quomodolibet praestant. Non obstantibus quibuscumque privilegiis, quibusvis personis, Principibus, Rebus publicis, per Nos et Sedem praedictam hactenus concessis, de hujusmodi prohibitione expressam mentionem non facientibus.

VIII. Item excommunicamus et anathematizamus omnes impedientes feu invadentes eos, qui victualia feu alia ad usum Romanae Curiae necessaria adducunt, ac etiam eos, qui, ne ad Romanam Curiam adducantur vel afferantur [22]), prohibent, impediunt feu perturbant, feu haec facientes defendunt [23]) per se, vel [24]) alios, cujuscumque fuerint ordinis, praeeminentiae, conditionis et status, etiamsi [25]) Pontificali feu Regali, aut alia quavis ecclesiastica vel mundana praefulgeant [26]) dignitate.

IX. Item excommunicamus et anathematizamus

17) publicantes. — 18) fignatas. — 19) cannabem. — 20) cannabe. — 21) et. — 22) vel ne afferantur, *verbis* ac etiam. . . . . adducantur *omissis.* — 23) vel *add.* — 24) per *add.* — 25) etsi. — 26) fulgeant.

omnes illos, qui ad Sedem Apostolicam venientes et recedentes ab eadem, sua vel aliorum opera interficiunt, mutilant, spoliant, capiunt, detinent, nec non illos omnes, qui jurisdictionem ordinariam, vel delegatam a nobis, vel nostris Judicibus non habentes, illam sibi temere vindicantes, similia contra morantes in eadem Curia audent [27]) perpetrare.

X. Item excommunicamus et anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, detinentes, capientes, seu depraedantes Romipetas seu peregrinos ad urbem causa devotionis seu peregrinationis accedentes et in ea morantes, vel ab ipsa recedentes, et in his dantes auxilium, consilium vel favorem.

XI. Item excommunicamus et anathematizamus omnes interficientes, mutilantes, vulnerantes, percutientes, capientes, carcerantes, detinentes, vel hostiliter insequentes S. R. E. Cardinales, Patriarchas, Archiepiscopos, Episcopos, Sedisque Apostolicae Legatos, vel Nuncios, aut eos a suis Dioecesibus, territoriis, terris seu Dominiis ejicientes: Necnon ea mandantes, vel rata habentes, seu praestantes in eis auxilium, consilium vel favorem.

XII. Item excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui per se, vel per alios, personas ecclesiasticas quascumque vel saeculares ad Romanam Curiam super eorum caussis et negotiis recurrentes, ac illa in eadem Curia prosequentes aut procurantes negotiorumque gestores, advocatos, procuratores et agentes, seu etiam Auditores vel Judices super dictis caussis vel negotiis deputatos, occasione caussarum vel negotiorum hujusmodi occidunt, seu quoquomodo [28]) percutiunt, bonis spoliant, seu qui per se, vel per alios, directe vel indirecte, delicta hujusmodi committere, exsequi vel procurare, aut in eisdem auxilium, consilium vel favorem praestare non verentur, cujuscumque praeeminentiae et [29]) dignitatis fuerint.

XIII. Item excommunicamus et anathematizamus omnes tam ecclesiasticos, quam saeculares, cujuscumque dignitatis, qui praetexentes frivolam quandam

---

27) audeant. — 28) quoque modo. — 29) aut.

appellationem a gravamine vel futura exsecutione literarum Apostolicarum, etiam in forma Brevis, tam gratiam, quam justitiam concernentium: nec non citationum, inhibitionum, sequestrorum, monitoriorum, processuum, exsecutorialium et aliorum decretorum a Nobis et a Sede praedicta seu Legatis, Nunciis, Praesidentibus Palatii nostri et Camerae Apostolicae Auditoribus, Commissariis, aliisque Judicibus et Delegatis Apostolicis emanatorum, et quae pro tempore emanaverint, aut alias ad Curias saeculares et laicam potestatem recurrunt, et ab ea, instante etiam fisci Procuratore vel Advocato, appellationes hujusmodi admitti, ac literas, citationes, inhibitiones, sequestra, monitoria, et alia praedicta capi et retineri faciunt, quive illa simpliciter, vel sine eorum beneplacito et consensu vel examine exsecutioni demandari, aut, ne Tabelliones et Notarii super hujusmodi literarum et processuum exsecutione instrumenta vel acta conficere, aut confecta parti, cujus interest, tradere debeant, impediunt vel prohibent, ac etiam partes seu eorum agentes, consanguineos, affines, familiares, Notarios, exsecutores, [30]) subexsecutores literarum, citationum, monitoriorum et [31]) aliorum praedictorum capiunt, percutiunt, vulnerant, carcerant, detinent, ex civitatibus, locis et regnis ejiciunt, bonis spoliant, perterrefaciunt, concutiunt et comminantur, per se vel alium seu [32]) alios, publice vel occulte, quive alias [33]) quibuscumque personis, in genere vel in specie, ne pro quibusvis eorum negotiis prosequendis, seu gratiis vel [34]) literis impetrandis ad Romanam Curiam accedant, aut recursum habeant, seu gratias ipsas vel literas a dicta Sede impetrent, seu impetratis utantur, directe vel indirecte, prohibere, statuere seu mandare, vel eas apud se aut Notarios seu Tabelliones, vel alias quomodolibet retinere praesumunt [35]).

XIV. Item excommunicamus et anathematizamus omnes et singulos [36]), qui per se vel alios, auctoritate propria ac de facto, quarumcumque exemtionum, vel aliarum gratiarum et literarum Apostolicarum prae-

30) et *add.* — 31) aut. — 32) vel. — 33) aliis. — 34) seu. — 35) praesumat. — 36) quoscunque.

textu, beneficiales et decimarum ac alias causas spirituales, et spiritualibus annexas, ab auditoribus et Commissariis nostris aliisque judicibus [37]) ecclesiasticis avocant, illorumque cursum et audientiam, ac personas, capitula, conventus, collegia, causas ipsas prosequi volentes impediunt, ac se de illarum cognitione tanquam Judices interponunt; quive partes actrices, quae illas committi fecerunt, et faciunt, ad revocandum et revocari faciendum, citationes vel [38]) inhibitiones, aut alias literas in eis decretas, et ad faciendum vel consentiendum, eos [39]), contra quos tales inhibitiones emanarunt, a censuris et poenis in illis contentis absolvi per statutum vel alias compellunt, vel executionem literarum Apostolicarum, seu executorialium, processuum ac decretorum praedictorum, quomodolibet impediunt, vel suum ad id favorem, consilium aut assensum praestant, etiam praetextu violentiae prohibendae, vel aliarum praetensionum, seu etiam donec ipsi ad Nos informandos [40]), ut dicunt, supplicaverint aut supplicari fecerint, nisi supplicationes hujusmodi coram Nobis et Sede Apostolica legitime prosequantur, etiamsi talia committentes fuerint Praesidentes Cancellariarum, Consiliorum, Parlamentorum, Cancellarii, Vicecancellarii, Consiliarii ordinarii vel extraordinarii quorumcumque principum saecularium, etiamsi [41]) Imperiali, Regali, Ducali, vel [42]) alia quacumque praefulgeant dignitate, aut Archiepiscopi, Episcopi, Abbates, Commendatarii seu Vicarii fuerint.

XV. Quive [43]) ex eorum praetenso officio, vel ad instantiam partis aut aliorum quorumcumque personas ecclesiasticas, Capitula, Conventus, Collegia ecclesiarum quarumcumque coram se ad suum tribunal, audientiam, Cancellariam, Consilium vel Parlamentum, praeter juris canonici dispositionem trahunt, vel trahi faciunt, vel procurant, directe vel indirecte, quovis quaesito colore: Necnon qui statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas, seu quaevis alia decreta in genere, vel in specie, ex quavis causa et quovis quaesito colore ac etiam praetextu cujusvis consuetudinis aut pri-

37) judiciis. — 38) et. — 39) consentiendum eis. — 40) reformandos. — 41) etsi. — 42) et. — 43) Quippe.

vilegii, vel alias quomodolibet fecerint, [44]) unde libertas ecclesiastica tollitur, seu in aliquo laeditur vel deprimitur, aut alias quovis modo restringitur, seu nostris et dictae Sedis ac quarumcumque ecclesiarum juribus quomodolibet, directe vel indirecte, tacite vel expresse praejudicatur.

XVI. Nec non qui Archiepiscopos, Episcopos, aliosque superiores et inferiores Praelatos, et omnes alios quoscumque judices ecclesiasticos ordinarios, quomodolibet hac de [45]) causa directe vel indirecte carcerando vel molestando eorum agentes, procuratores, familiares, necnon consanguineos et affines, aut alias impediunt, quominus sua jurisdictione ecclesiastica contra quoscumque utantur, secundum quod Canones aut sacrae Constitutiones ecclesiasticae et Decreta Conciliorum generalium et praesertim Tridentini statuunt; ac etiam eos, qui post ipsorum ordinariorum vel etiam ab eis Delegatorum quorumcumque sententias et decreta, aut alias fori ecclesiastici judicium eludentes, ad Cancellarias et alias Curias saeculares recurrunt, et ab illis prohibitiones et mandata etiam poenalia, ordinariis et delegatis praedictis decerni et contra illos exsequi procurant, eos quoque, qui haec decernunt et exsequuntur, seu dant auxilium, consilium, patrocinium et favorem in eisdem.

XVII. Quive jurisdictiones seu fructus, redditus et proventus ad Nos et Sedem Apostolicam, et quascumque ecclesiasticas personas, ratione ecclesiarum, monasteriorum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum pertinentes, usurpant, vel etiam quavis occasione vel causa, sine Romani Pontificis vel aliorum ad id legitimam facultatem habentium expressa licentia sequestrant.

XVIII. Quive collectas, decimas, talleas [46]), praestantias [47]) et alia onera clericis praefatis [48]) et aliis personis ecclesiasticis ac eorum et ecclesiarum, monasteriorum et aliorum beneficiorum ecclesiasticorum bonis,

---

44) ordinaverint et publicaverint, vel factis et ordinatis usi fuerint, *add.* — 45) ex. — 46) tabellas. — 47) praestationes. — 48) Praelatis.

illorumque fructibus, redditibus et proventibus hujusmodi absque simili [49]) Romani Pontificis speciali et expressa licentia, imponunt, et diversis etiam exquisitis modis exigunt, aut sic imposita etiam a sponte dantibus et concedentibus recipiunt. Necnon qui per se vel alios, directe vel indirecte, praedicta facere, exsequi vel [50]) procurare, aut in eisdem auxilium, consilium vel favorem praestare non verentur, cujuscumque sint praeeminentiae, dignitatis, ordinis, conditionis aut status, etiam si Imperiali aut Regali praefulgeant dignitate, seu Principes, Duces, Comites, Barones et alii Potentatus [51]), quicumque etiam regnis, provinciis, civitatibus et terris quoquomodo Praesidentes, Consiliarii et Senatores aut quavis etiam Pontificali dignitate insigniti. Innovantes decreta super his per sacros Canones, tam in Lateranensi novissime celebrato, quam [52]) Conciliis generalibus edita, etiam cum censuris et poenis in eis contentis [53]).

XIX. Item excommunicamus et anathematizamus omnes et quoscumque Magistratus et Judices, Notarios, Scribas, Exsecutores, Subexsecutores, quomodolibet se interponentes in causis capitalibus seu criminalibus contra personas ecclesiasticas, illas processando, banniendo, capiendo, seu sententias contra illas proferendo vel exsequendo, sine speciali, specifica, et expressa hujus Sanctae Sedis Apostolicae licentia, quique hujusmodi licentiam ad personas et casus non expressos extendunt, vel alias illa perperam abutuntur, etiam si talia committentes fuerint Consiliarii, Senatores, Praesidentes, Cancellarii, Vicecancellarii, aut quovis alio nomine nuncupati.

XX. Item excommunicamus et anathematizamus omnes illos, qui per se seu alios, directe vel indirecte, sub quocumque titulo vel colore invadere, destruere, occupare ac detinere praesumpserint in totum vel in partem, Almam Urbem, regnum Siciliae, Insulas [54]) Sardiniae et Corsicae, Terras citra Pharum, Patrimonium Beati Petri in Thuscia, Ducatum Spoletanum, Comitatum Venay-

---

49) simili *om.* — 50) et. — 51) potentates. — 52) aliis *add.* — 53) et poen... contentis *om.* — 54) Insulas *om.*

finum, Sabinenfem [55]), Marchiae Anconitanae, Maffae, Trebariae, Romandiolae, Campaniae et maritimas provincias illarumque terras et loca, ac terras fpecialis commiffionis Arnulphorum, Civitatesque noftras Bononiam, Caefenam, Ariminum, Beneventum, Perufium, Avinionem [56]), Civitatem Caftelli, Tudertum, Ferrariam, Comaclum [57]) et alias civitates, terras et loca, vel jura ad ipfam Romanam ecclefiam pertinentia, dictaeque Romanae ecclefiae mediate vel immediate fubjecta, necnon fupremam jurisdictionem in illis, Nobis et eidem Romanae ecclefiae competentem, de facto ufurpare, perturbare, retinere et vexare variis modis praefumunt, necnon adhaerentes, fautores, et defenfores eorum, feu illis auxilium, confilium vel favorem quomodolibet praeftantes.

Volentes praefentes noftros proceffus ac omnia et quaecumque his literis contenta, quousque alii hujusmodi proceffus a Nobis aut Romano Pontifice pro tempore exiftente fiant aut publicentur, durare fuosque effectus omnino fortiri.

Ceterum a praedictis fententiis nullus per alium, quam per Romanum Pontificem, nifi in mortis articulo conftitutus, nec etiam tunc, nifi de ftando Ecclefiae mandatis et fatisfaciendo cautione praeftita, abfolvi poffit, etiam praetextu quarumvis facultatum et indultorum, quibuscumque [58]) Ecclefiafticis, faecularibus et quorumvis ordinum, etiam Mendicantium ac Militiarum [59]), regularibus, etiam epifcopali [60]) vel alia majori dignitate praeditis, ipfisque Ordinibus et eorum Monafteriis, Conventibus et Domibus ac Capitulis, Collegiis, Confraternitatibus, Congregationibus, Hofpitalibus et locis piis, necnon Laicis, etiam Imperiali, Regali et alia mundana excellentia fulgentibus, per nos et dictam Sedem ac cujusvis Concilii Decreta, verbo, literis, aut alia quacumque fcriptura in genere et [61]) in fpecie concefforum et innovatorum ac [62]) concedendorum et [63]) innovandorum.

Quod fi forte aliqui contra tenorem praefentium

---

55) Sabinenfis. — 56) Avenionem. — 57) Comachium. — 58) perfonis *add.* — 59) Militarium. — 60) epifcopis. — 61) vel. — 62) aut. — 63) aut.

talibus excommunicatione et anathemate laqueatis, vel eorum alicui absolutionis beneficium impendere de facto praesumpserint, eos excommunicationis sententia innodamus, gravius contra eos spiritualiter et temporaliter, prout expedire noverimus [64]), processuri.

Declarantes et protestantes quamcumque absolutionem, etiam solemniter per nos faciendam, praedictos excommunicatos sub praesentibus comprehensos, nisi prius a praemissis cum vero proposito ulterius similia non committendi [65]), destiterint, ac quoad [66]) eos, qui contra ecclesiasticam libertatem, ut praemittitur [67]), statuta fecerint, nisi prius statuta, ordinationes, constitutiones, pragmaticas et decreta hujusmodi publice revocaverint, et ex Archiviis [68]), seu capitularibus locis, aut libris, in quibus annotata [69]) reperiuntur, deleri et cassari, ac nos de revocatione hujusmodi certiores fecerint, eos non comprehendere, nec eis aliter suffragari, quin etiam per hujusmodi absolutionem aut quoscumque alios actus contrarios, tacitos vel expressos, ac etiam per patientiam et tolerantiam nostram vel Successorum nostrorum quantocumque tempore continuatam in praemissis omnibus et singulis, ac quibuscumque juribus Sedis Apostolicae ac Sanctae Romanae Ecclesiae undecumque et quandocumque quaesitis vel quaerendis, nullatenus praejudicari posse aut debere.

Non obstantibus privilegiis, indulgentiis, indultis et literis Apostolicis generalibus vel [70]) specialibus supradictis, vel eorum [71]) alicui seu aliquibus aliis cujuscumque ordinis, status, vel conditionis, dignitatis et praeeminentiae fuerint, etiamsi, ut praemittitur [72]), Pontificali, Imperiali, Regali, seu quavis Ecclesiastica et [73]) mundana praefulgeant dignitate: vel eorum regnis, provinciis, civitatibus seu locis a praedicta Sede, ex quavis causa, etiam per viam contractus aut remunerationis, et sub quavis alia forma et tenore, ac cum quibusvis clausulis, etiam derogatoriarum [74]) derogatoriis concessis, etiam continentibus, quod excommu-

64) novimus. — 65) committendo. — 66) quod. — 67) praefertur. — 68) Archivis. — 69) notata. — 70) et. — 71) etiam *pro* eorum. — 72) praefertur. — 73) vel. — 74) derogatoriarum *om.*

nicari, anathematizari vel interdici non possint, per literas Apostolicas, non facientes plenam et expressam, ac de verbo ad verbum de Privilegiis, Indulgentiis et Indultis hujusmodi, ac de ordinibus, locis, nominibus propriis, cognominibus et dignitatibus eorum, mentionem, necnon consuetudinibus etiam immemorabilibus [75]) ac praescriptionibus quantumcumque longissimis et aliis quibuslibet observantiis, scriptis vel non scriptis, per quae contra hos nostros processus ac sententias, quominus includantur in eis, se juvare valeant vel tueri.

Quae omnia quoad hoc eorum omnium tenores ac si [de verbo] ad verbum nihil penitus omisso, insererentur, praesentibus pro expressis habentes, penitus tollimus et omnino revocamus, ceterisque contrariis quibuscumque.

Ut vero praesentes nostri processus ad publicam omnium notitiam facilius deducantur, chartas seu membranas Processus ipsos continentes, valvis Ecclesiae S. Johannis Lateranensis et Basilicae Principis [76]) Apostolorum de Urbe appendi faciemus, ut ii, quos processus hujusmodi concernunt, quod ad ipsos non pervenerint, aut quod ipsos ignoraverint, nullam possint excusationem praetendere, aut ignorantiam allegare, cum non sit verisimile, id remanere [77]) incognitum, quod tam patenter omnibus publicatur. Insuper, ut processus ipsi et praesentes literae, ac omnia et singula in eis contenta, eo fiant notiora, quo in plerisque civitatibus et locis fuerint publicata, universis et singulis Patriarchis, Primatibus, Archiepiscopis, Episcopis et locorum Ordinariis et Praelatis ubilibet constitutis, per haec scripta committimus et in virtute sanctae obedientiae districte praecipiendo mandamus, ut [78]) per se, vel per [79]) alium seu alios praesentes literas, postquam eas receperint, seu earum habuerint notitiam, semel in anno, aut, si expedire viderint, etiam pluries in Ecclesiis suis, dum in eis major populi multitudo ad divina convenerit, solemniter publicent, et ad Christi fidelium mentes reducant, nuncient et declarent.

---

75) in memorialibus. — 76) Principum. — 77) manere. — 78) vel *add.* — 79) per *om.*

Ceterum Patriarchae, Archiepiſcopi, Epiſcopi, aliique locorum Ordinarii et Eccleſiarum Praelati, necnon Rectores, ceterique curam animarum exercentes, ac Presbyteri ſaeculares et quorumvis Ordinum Regulares, ad audiendas peccatorum confeſſiones quavis auctoritate deputati, tranſumtum praeſentium literarum penes ſe habeant, easque diligenter legere et percipere ſtudeant. Volentes earumdem praeſentium tranſumptis, etiam impreſſis, Notarii publici manu ſubſcriptis et ſigillo [80]) Judicis ordinarii [81]) Romanae Curiae, vel alterius perſonae, in dignitate Eccleſiaſtica conſtitutae munitis, eamdem prorſus fidem in Judicio et extra illud ubique locorum adhibendam fore, quae ipſis praeſentibus adhiberetur, ſi eſſent exhibitae vel oſtenſae. Nulli ergo omnino hominum liceat hanc [82]) paginam noſtrae excommunicationis, anathematizationis, interdicti, innovationis, innodationis, declarationis, proteſtationis, ſublationis, revocationis, commiſſionis, mandati et voluntatis infringere, vel ei auſu temerario contraire. Si quis autem hoc attentare praeſumpſerit, indignationem omnipotentis Dei ac Beatorum Petri et Pauli Apoſtolorum ejus ſe noverit incurſurum. Datum Romae apud Sanctum Petrum, anno Incarnationis Dominicae milleſimo ſexcenteſimo vigeſimo ſeptimo. Kal. Aprilis, Pontificatus Noſtri Anno quarto.

---

80) ſigillis. — 81) ordinarii *om.* — 82) hanc *om.*

CORRIGENDA.

T. I.

Pag. 8. num. 21.	*leg.*	nec creatus
— 11. lin. 9.	—	M. D. XLV.
— 20. not. 9.	—	*Totam*
— 20. not. z.	—	Rom. 7, 7 fqq.
— 21. lin. 11.	—	quisquam
— 34. lin. 1.	—	praeveniente
— 61. not. k.	—	in Sext.
— 85. not. f.	—	Seff. 22.
— 86. cap. IV.	—	Cant. 6, 3.
— 103. lin. 16.	—	*fpernit.* quod
— 108. not. t.	—	1 Cor. 3, 1 fq.
— 112. not. 5.	—	quadret.
— 256. ad marg.	—	XXXII.
— 319. num. pag.	—	319.
— 337. not. z.	—	z)
— 394. num. pag.	—	394. 395.
— 435. lin. 1.	—	z)
— 454. num. pag.	—	454.
— 458. not. 12.	—	inquit
— 514. not. q.	—	Ex.
— 681. lin. 11.	—	fic
— 682. lin. 21.	—	fanctum Marcum
— 685. not. g.	—	ib.

T. II.

Pag. 49. lin. 1.	*leg.*	Ordinis
— 78. lin. 7.	—	afcendant
— 146. lin. 6.	—	familias
— 147. not. 4.	—	ead.,
— 209. lin. 34.	—	emendaverint

Series
LECTIONUM CONCILII TRIDENTINI VARIANTIUM,

quas collegit

JUDOC. LE PLAT.

SESSIO I.

Decret. de inch. concil.

(T. II.)

Pag. Lin.

14. 4. Haereſium, *ſcribitur in edit. Brix., Rom-Vat., Med., Ven.* 1552., *Vird., Rhem. et Lov-Bog.*

SESSIO II.

Decret. de mod. viv.

(T. II.)

15. 2. * eisdem *abeſt ab edit. Venet.* 1552. *et* 1564., *Antv.* 1546., *Dil. et Lov.*
15. 3. * tribus *abeſt ab edit. Antv. et Col.* 1564.
16. 1. et *abeſt ab edit. Med., Rom-Vat., Lov., Vird. et Rhem.*
16. 13. denique divina *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
16. 15. ac unitate *edit. Brix., Med., Lov - Bog.*
16. 18. in civitate hac *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
16. 18. celebrantes *edit. Brix., Med., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
16. 18. aſſidue Dei laudibus *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564., *Lov-Bog.* aſſidue in Dei laudes *edit. Rom.* 1763.
16. 21. ac *abeſt ab edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
16. 24. praecepit *edit. Antv. et Par.* 1546.
16. 26. noſtro *abeſt ab edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
16. 27. * dignitate, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
16. 27. ac pro omnibus *edit. Brix., Med., Lov-Bog.*

Pag. Lin.
16. 31. Domini nostri Jesu Christi, *edit. Antv. et Par.* 1546. *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
16. 35. *eadem die *absunt ab edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
17. 2. peragentur *edit. Antv. et Par.* 1546. *Antv. et Col.* 1564. *Lov-Bog.*
17. 4. assistant *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
17. 8. moderationem ciborum. *Edit. Antv. et Par.* 1546.
17. 8. Demum cum *edit. Brix. et Med.*
17. 9. in hujusmodi loco *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
17. 12. *vitiosi, *edit. Antv. et Par.* 1546.
17. 13sq. *auctores et amatores, *edit. Antv. et Par.* 1546.
17. 14. amplectantur, *edit. Brix.*
17. 15. et in cultu, *edit. Lov-Bog.*
17. 15. et in omnibus *edit. Antv. et Par.* 1546.
17. 15. actionibus honestatem *edit. Dil.*
17. 16. praeferant, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
17. 18. quum hujus *edit. Antv. et Par.* 1546.
17. 18. sacrosancta *legitur in edit. Rom.* 3.
17. 19sq. haeresium *scribitur in edit. Rom-Vat.*, *Ven.* 1552., *Med.*, *Dil.*, *Vird. et Rhem.*
17. 22. et candor *edit. Antv. et Par.* 1546. *Antv. et Col.* 1564.
17. 24. *hic *abest ab edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
17. 27. secum ipsi considerent, *edit. Antv. et Par.* 1546.
17. 30. et probari probanda *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552. et et probanda probari *edit. Rom.* 3.
17. 30. ac per totum *edit. Antv. et Par.* 1546.
17. 31. eadem fide glorificent *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
18. 1. consedentibus *edit. Antv. et Par.* 1546.
18. 7. perturbatur *legitur in edit. Ven.* 1564.
18. 8. et decrevit *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

SESSIO III.

Decret. de symb. fid.

(T. I.)

12. 1. eisdem *abest ab edit. Rom. in 4.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil. et Ven.* 1564.
12. 8. spirituales *edit. Rom.* 2. *et* 3., *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Antv. et Par.* 1546., *Antv.* 1547., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1564. *et Dil.*
12. 9sq. confortetur *legitur in edit. Rom.* 1763.
12. 11. sumentes *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
12. 13. spem salutis *edit. Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
12. 16. decrevit *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

Pag. Lin.
12. 20. opponere consuevere: *edit. Ven.* 1552. *et Med.* opponere consueverunt: *edit. Antv. et Par.* 1546.
12. 22. fideles confirmaverunt. *edit. Antv. et Par.* 1546.
12. 23. ecclesia Romana *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
12. 24. Christo profitentur, *edit. Brix., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
12. 25. nec non conveniunt, *edit. Brix.*
12. 26. contra quod numquam portae inferi *edit. Antv. et Par.* 1546.
12. 27. et totidem *edit. Brix., Vird. et Rhem.*

Indictio futur. sess.
(T. II.)

19. 3. in eadem *edit. Antv. et Par.* 1546.
19. 5. nonnullos esse in via, *edit. Med.*
19. 8. quo majore *edit. Antv. et Par.* 1546.
19. 8sq. pleniore patrum *edit. Antv. et Par.* 1546.
19. 13. tamen *abest ab edit. Med.*

SESSIO IV.

Decret. de canon. script.
(T. II.)

13. 3. eisdem *abest ab edit. Brix., Vird. et Rhem.*
13. 4. hoc sibi ante omnia perpetuo proponens, *edit. Antv. et Par.* 1546. *Antv. et Col.* 1564. *Vird., Rhem., Ven.* 1552., *Brix. et Lov-Bog.*
13. 5. sublatis omnibus erroribus, *edit. Antv. et Par.* 1546. *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1552., *Brix. et Lov-Bog.*
13. 10. et *abest ab edit. Antv. et Par.* 1547., *Ven.* 1552., *Antv. et Col.* 1564., *Vird., Rhem., Brix. et Lov-Bog.*
13. 11. prospiciensque hanc veritatem *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
13. 13sq. traditionibusque ipsius Christi, quae ab Apostolis *edit. Par.* 1546. *et Ven.* 1552. traditionibus, quae ex ipsius Christi ore ab Apostolis *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564. traditionibus, quae ipsius Christi ore, quae ab Apostolis *edit. Brix., Vird. et Rhem.* traditionibus, quae ipsius Christi ore ab Apostolis *edit. Rom. in* 4.
14. 5. quum utriusque *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
14. 10. ac veneratur. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
14. 13. suscipiantur. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
14. 14. quinque Moysi, *edit. Rom.* 3., *Rom. in* 4., *Rom.* 1763. *et Dil.* quinque libri Moysi, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Ven.* 1564., *Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.

Pag. Lin.

14. 14. fcilicet Genefis, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Ven.* 1564., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 15. deinde Jofue, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 16fq. Paralipomenon duo, Efdrae duo, primus fcilicet et fecundus, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Vird.*, *Rhem.*, *Med.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 19. Parabolae Salomonis, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 21. cum *abeft ab edit. Ven.* 1552., *Antv. et Par.* 1546., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 22. minores, fcilicet Ofee, *edit. Ven.* 1552., *Antv. et Par.* 1546., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 25. primus fcilicet et fecundus, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 26. fcilicet fecundum *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 27fq. Acta Apoftolorum a Luca Evangelifta confcripta. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

14. 28fq. beati Pauli Apoftoli, fcilicet ad Romanos, ad Corinthios duae, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

15. 1. ad Theffalonicenfes duae, ad Timotheum duae, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

15. 3fq. una Judae Apoftoli, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

15. 4. et *abeft ab edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564. una apocalypfis *fcribitur in edit. Ven.* 1552., *Antv. et Par.* 1546.

Decret. de edit. et ufu facr. libr.

(T. I.)

15. 3. *fi ex multis *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*

15. 5. ftatuit et decrevit, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*

15. 7. in ecclefia ipfa *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

15. 8. aut expofitionibus *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col* 1564.

Pag. Lin.

15. 9. et quod eam nemo rejicere *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564. et quod nemo illam rejicere *edit. Med.*

15. 10. aut praefumat. *edit. Med.*

15. 11fq. decrevit, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

15. 15. *contorqueat, aut contra *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1552., *Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*

15. 17. fanctarum fcripturarum, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

16. 1. Qui contra fecerint, *edit. Rom. in* 4., *Dil. et Lov.*

16. 5fq. *fuperiorum et ecclefiafticorum, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*

16. 7. fuper illos *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

16. 7fq. *quomodolibet indifferentes, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1552., *Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*

16. 8. faepe et ementito *edit. Vird. et Rhem.*

16. 9. eft gravius, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

16. 11. decrevit et ftatuit, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

16. 14. feu imprimi *edit. Med.*

16. 15fq. nec illos *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

16. 18. *poenae in canone *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1552., *Vird.*, *Rhem.*, *Med.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*

16. 19. *appofitae. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1552., *Vird.*, *Rhem.*, *Med.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*

16. 23. *iftarum ordinationum. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564., *Ven.* 1552., *Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*

16. 24. nifi ante *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.

16. 24fq. et probati *edit. Med.*

16. 27. prodiderint auctorem, *edit. Rom. in* 4., *Med.*, *Brix.*, *Ven.* 1552., *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.* auctorem prodiderint, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Antv. et Col.* 1564.

16. 29. atque adeo *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

16. 30. idque totum hoc, etiam probatio, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., idque totum hoc eft probatio, *edit. Med.*

Pag. Lin.
16. 32. improbanda reprobentur. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov - Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
16. 34. ad *abest ab edit. Lov - Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
16. 34. quaeque *abest ab edit. Med.*
16. 34sq. verba torquentur *edit. Antv. et Par.* 1546., *Brix.*
17. 2. hujuscemodi *edit. Antv. et Par.* 1546.
17. 3. et ne de cetero *edit. Par.* 1546.
17. 4. sacrae scripturae *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov - Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
17. 5. et ut omnes *edit. Antv.* 1546., *Ven.* 1552., *Lov - Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
17. 5sq. ejus generis corruptores, temerarii et violatores *edit. Ven.* 1552., *Vird. et Rhem.* ejus generis corruptores, temeratores et violatores *edit. Par.* 1546., *Brix.*, *Lov.-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564. hujus generis homines corruptores, temeratores ac violatores *edit. Dil.* hujus generis hŏmines violatores et temeratores *edit. Med.* ejus generis corruptores, temerarios et violatores *edit. Antv.* 1546.

Indictio futur. sess.

(T. II.)

20. 1. et decrevit *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov - Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
20. 3sq. proximum *abest ab edit. Antv. et Par.* 1546. *et Ven.* 1552.

SESSIO V.

Decret. de pecc. origin.

(T. I.)

17. 8. vetera, sed nova etiam *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Med.* vetera, sed etiam nova *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov - Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
17. 17. et declarat. *edit. Med.*
17. 18sq. Adam primum hominem non confitetur, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov - Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
17. 20sq. positus fuerat, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552. positus erat, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
17. 22. ejusmodi *Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
18. 3. *solumque Adam *edit. Antv. et Par.* 1546., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*
18. 7. nocuisse, acceptam *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Med.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov - Bog.*
18. 9. et non nobis eam perdidisse, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*

Pag. Lin.

et non nobis eum perdidiſſe, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

18. 13. quum contradicat *edit. Par.* 1546.

18. 15ſq. in omnes homines pertransiit, *edit. Brix.*, *Vird. et Rhem.*

18. 18ſq. *transfuſum, in omnibus ineſt *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Antv. et Col.* 1564. transfuſum et omnibus ineſt *Vird.*, *Rhem.* transfuſum et in omnibus ineſt *edit. Brix.* transfuſum in omnibus ineſt *Lov-Bog.*

18. 20. tolli aſſerit, *edit. Med.*

18. 21. *quam per medium *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*

18. 21ſq. Chriſti Jeſu Domini noſtri, *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

18. 24. Jeſu Chriſti *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

18. 25. ritae *ſcribitur in edit. Antv. et Col.* 1564.

19. 3. unde ſit *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

19. 7. dicit Apoſtolus: *edit. Med.*

19. 9. in homines omnes *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*

19. 14. ideo *abeſt ab edit. Rom. in* 4., *Ven.* 1564., *Lov. et Dil.*

19. 22. rationem peccati *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

19. 23. dicit *abeſt ab edit. Brix.*, *Vird. et Rhem.*

19. 24. in renatis autem *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

19. 28. novum induentes, qui ſecundum Deum creatus eſt, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

19. 30. affecti ſunt, *edit. Rom.* 1763.

19. 34. ac ſentit: *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

19. 34. quae quidem cum *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.* quae quum *edit. Antv. et Par.* 1546.

19. 35. *ſed viriliter *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Ven.* 1564., *Lov. et Dil. Reliquae editiones* et viriliter.

19. 35. Jeſu Chriſti *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix.*, *Med.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

20. 2. certaverint, coronabuntur, *edit. Brix. et Lov-Bog.*

20. 9ſqq. **tota haec periodus:* Declarat. etc. *usque ad finem decreti, abeſt ab edit. Antv. et Par.* 1546. *et Ven.* 1552., *nec reperitur in ſumma conciliorum Caranzae, qui Tridentino interfuit, ut probant illius editiones, Par.* 1550., *Antv.* 1556. *et Par.* 1600. *Non reperitur etiam in collectione adornata a Petro Crabbe ordinis Franciſcanorum, edita Coloniae* 1551. *Reperitur tamen in actis concilii Tridentini primo per Melanchtonem editis anno* 1546., *uti et*

Pag. Lin.

in antidoto Calvini edito 1547. *Prima catholica editio, in qua haec periodus legitur, est Mediolanensis* 1547., *cui concordant editiones Romanae anni* 1564. *et omnes aliae posteriores.*

Decret. de reformatione.

(T. II.)

Cap. I.

22. 3. thesaurus sacrorum librorum *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
22. 7. stipiendium *legitur in edit. Rom.* 3.
22. 13. ab eis episcopis *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
22. 17. et qui *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
22. 18. per se ipsas *edit. Rom.* 1763. *Lov-Bog.*
22. 18sq. conferatur: *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Antv. et Col.* 1564.
22. 21. populosa fuerit, *edit. Brix., Med., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
22. 27. *junctum *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
23. 7. in eisdem *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
23. 9. capituli consilio *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
23. 11. docet, *edit. Ven.* 1564.
23. 11. ipsa *abest ab edit. Antv. et Par.* 1546.
23. 15. assignetur *legitur in edit. Ven.* 1564.
23. 16sq. vel ex episcopali *edit. Antv. et Par.* 1546. *Ven.* 1552.
23. 19. commodam *edit. Dil.*
23. 19. et utilis *edit. Med.*
23. 21. ubique commode *legitur in edit. Ven.* 1564.
23. 22. fieri id queat, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Lov., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
23. 22. praelectio *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
23. 27sq. sacrae scripturae similiter lectio habeatur. *edit. Med.* etiam lectio sacrae scripturae habeatur. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
23. 30. autem publicis *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
23. 33. ac caritate *edit. Brix.*
23. 34. sacraeque doctrinae *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552. et sanae doctrinae *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
23. 34sq. consummationem et propagationem, *edit. Vird. et Rhem.*
24. 5. moribus *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Vird. et Rhem. sed in edit. Antv. et Col.* 1564. *legitur:* et moribus.
24. 6. probatus *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
24. 13. communi *abest ab edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.

Pag. Lin.

Cap. II.

24. 1. vero *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
24. 8. et alios praelatos *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
24. 12. hoc *abest ab edit. Brix., Vird. et Rhem.*
25. 2. habentes ecclesias quocunque modo obtinentes, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
25. 3. vel per alios *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
25. 9. quas eos sectari oportet; *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
25. 12. se exemptum *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
25. 20. suo muneri *edit. Med., Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
25. 22. si sic ei *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564. etiamsi ei sic *edit. Lov.*
25. 24sq. *recipiens, *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
25. 32sq. appellatio, reclamatio, *edit. Med.*
25. 35sq. cognitum sit et decisum. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
25. 37. et moribus *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
26. 2. etiamsi in ecclesiis *edit. Par.* 1546.
26. 10. episcopi gratis *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
26. 15sq. et loci *edit. Med.*
26. 21sq. ne justam de eis *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552., *Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
26. 25. suarum religionum *edit. Vird. et Rhem.*
26. 26sq. et moribus ac doctrina *edit. Med.*
26. 27sq. privilegiorum quorumlibet *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
26. 29sq. super eo sancta *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.
26. 30. dicta sedes *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
26. 35. ullo modo *edit. Antv. et Par.* 1546.
26. 38. omnino *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
26. 38. *coerceantur. *edit. Antv. et Par.* 1546., *Ven.* 1552.

Indictio futur. sess.

(T. II.)

27. 1. haec *abest ab edit. Med. et Brix.*
27. 1. et decrevit *edit. Antv. et Par.* 1546., *Med., Ven.* 1552., *Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
27. 2. tenendam, et *absunt ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564. tenendam, *sine* et, *reperitur in edit. Med., Antv. et Par.* 1546.

Pag. Lin.

SESSIO VI.

Decret. de justif.

(T. I.)

21. 2sq. Jo. Maria de Monte, episcopo Praenestino, *edit. Rom. in 4., Lov., Dil.*
21. 6sq. ipsius justificationis doctrinam, *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
21. 8. nostrae fidei *edit. Ven.* 1552.
21. 8. et *abest ab edit. Rom.* 3.
21. 12. *tradere, *edit. Ven.* 1552.

Cap. I.

21. 8. sub et *edit. Ven.* 1564.
21. 11. librum arbitrium *legitur in edit. Antv. et Col.* 1564.

Cap. III.

22. 2sq. sed hi dumtaxat, *edit. Med.*
22. 10. *attribuatur, *edit. Antv. et Col.* 1564., *Lov-Bog.* retribuatur, *edit. Vird., Rhem., Brix.*

Cap. V.

23. 4. uti, *edit. Med.*
23. 11. et illam abjicere *edit. Par.* 1547., *Ven.* 1552.

Cap. VI.

23. 7. *et tamen peccatores *edit. Antv. et Col.* 1564., *Vird., Rhem., Brix., Lov-Bog.*
24. 6. *dum *abest ab edit. Ven.* 1552., *Antv. et Col.* 1564., *Vird., Rhem., Brix., Lov-Bog.*
24. 18. servare ea *edit. Par.* 1547. servare omnia *edit. Ven.* 1552., *Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.

Cap. VII.

24. 5. fit amicus, *edit. Par.* 1547., *Brix., Vird., Rhem.*
24. 13sq. caritatem suam, *edit. Ven.* 1552.
25. 4. justificatio contigit: *edit. Par.* 1547., *Brix., Vird., Rhem.* justificatio contingit: *edit. Ven.* 1552., *Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
25. 20. *per fidem, *edit. Ven.* 1552., *Antv. et Col.* 1564., *Lov. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem.*
25. 22. neque vivit perfecte *edit. Ven.* 1552.
25. 27. *per *deest in edit. Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
25. 28. traditione Apostolorum *edit. Ven.* 1552.
25. 29. *ab ecclesia *desunt in edit. Med.*
25. 31sq. Christi verbum *edit. Ven.* 1552.
25. 34. seu primam *edit. Antv. et Col.* 1564.

Pag. Lin.

CAP. IX.

26. 9. et ab omni *edit. Par.* 1547., *Ven.* 1552., *Ven.* 1564., *Brix.*, *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Dil.*, *Med.*, *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Antv. et Col.* 1564.
27. 2. deque Christi mortis et resurrectionis efficacia *edit. Ven.* 1552.
27. 6. dispositionem, *edit. Med.*
27. 7. ac timere *edit. Ven.* 1552., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

CAP. X.

27. 1sq. et amici Dei facti, ac domestici euntes *edit. Ven.* 1552.
27. 2sq. ut Apostolus inquit, renovantur *edit. Ven.* 1552.
27. 11. et rursum: *edit. Ven.* 1552.

CAP. XI.

27. 3. illa *abest ab edit. Ven.* 1552.
28. 14. proficere possint *edit. Med.*
28. 15. habuerunt accessum *edit. Ven.* 1552.
28. 18sq. heredem se *edit. Med.*
28. 22. ex his, *edit. Par.* 1547., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
28. 33. Satagite, inquit, *edit. Ven.* 1552., *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
28. 34. vocationem et electionem vestram *edit. Ven.* 1552.
29. 2. est intolerabilius, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
29. 5sq. in stadio ad currendum *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
29. 10. Moyse *edit. Med.*
29. 10. quod aspiciebat *edit. Med.*, *Rom.* 1763.
29. 10sq. in remunerationem, *edit. Antv. et Par.* 1547., *Ven.* 1552., *Ven.* 1564., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Antv. et Col.* 1564.

CAP. XII.

29. 8. *quot, *edit. Rom. in* 4., *Dil.*, *Ven.* 1564.

CAP. XIII.

30. 5. *ablationibus, *edit. Antv. et Col.* 1564.
30. 5sq. et in castitate *edit. Par.* 1547., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.
30. 7. *gloriam *edit. Rom.* 2. *et* 3., *Rom-Vat. et Rom.* 1763.
30. 10. obtemperem, *edit. Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

CAP. XIV.

30. 4sq. Hinc enim *edit. Rom. in* 4.
30. 7. nuncupaverunt. *edit. Ven.* 1552.

Pag. Lin.
30. 7. pro his, *edit. Par.* 1547., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
30. 12. unde dicendum eſt, *edit. Med.*, *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.
30. 14. eamque continere *edit. Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
30. 17. * ſaltem *deeſt in edit. Ven.* 1552.
31. 1. ſpiritalis vitae *edit. Rom. in* 4.
31. 9. et age *edit. Ven.* 1552., *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

Cap. XV.

31. 5. peccato mortali, *edit. Ven.* 1552.
31. 11. laetalia *edit. Antv. et Col.* 1564.

Cap. XVI.

31. 2. conſervaverint, *edit. Antv. et Par.* 1547., *Med.*, *Ven.* 1552., *Ven.* 1564., *Brix.*, *Lov.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Antv. et Col.* 1564.
32. 2. abundantes *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
32. 8. * ideo *ante verba* in Deo *edit. Brix.*
32. 9. vita aeterna, tamquam *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*
32. 15. et non ſolum ſibi, *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
32. 17. ipſe *abeſt ab edit. Brix.*
32. 20. et comitatur, *edit. Med.*, *Dil.*, *Lov.*, *Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Ven.* 1564.
32. 30. Itaque neque *edit. Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.
33. 13. habere debeat, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*
33. 16. * et judicanda *deſunt in edit. Med.*

Can. I.

33. 2ſq. doctrinam fiunt, *edit. Ven.* 1552.
33. 3. Chriſtum Jeſum *edit. Par.* 1547., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

Can. II.

33. 2. Jeſum Chriſtum *edit. Ven.* 1552.
33. 2ſq. juſte viveret, *edit. Antv.* 1564.

Can. IV.

34. 3. quod ad *edit. Par.* 1547.
34. 5. nec poſſe *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.
34. 5. ſed veluti *edit. Med.*, *Ven.* 1564., *Rom.* 1763.

Can. V.

34. 3. de *abeſt ab edit. Ven.* 1564.

Pag. Lin.

Can. VI.

34. 4. fit ejus proprium *edit. Par.* 1547., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564. fit ejus proprium *legitur in edit. Med.*

Can. VIII.

34. 2. ad Dei mifericordiam *edit. Par.* 1547., *Med.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

Can. XI.

35. 1. hominem *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

Can. XIV.

35. 1fq. abfolvi a peccatis, *edit. Ven.* 1552.
35. 4. nifi qui credit *edit. Par.* 1547., *Med.*, *Ven.* 1552., *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

Can. XVI.

35. 3. ex fpeciali *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Antv. et Par.* 1547., *Med.*, *Ven.* 1552., *Lov.* 1547., *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Ven.* 1564., *Antv. et Col.* 1564., *Dil.*, *Lov.*
35. 4. didifcerit *legitur in edit. Par.* 1547., *Ven.* 1552.

Can. XXII.

36. 3. vel cum ea *edit. Ven.* 1552.

Can. XXIII.

36. 2. nec gratiam *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.
36. 7. virgine Maria *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

Can. XXIV.

36. 2. *non *deeft in edit. Rom-Vat.*
36. 3. ipfa opera *edit. Ven.* 1552.
36. 4. *non etiam *edit. Par.* 1547., *Ven.* 1552., *Med.*, *Antv. et Col.* 1564., *Lov-Bog.*

Can. XXV.

36. 4fq. ea opera Deus *edit. Med.* Deus ea opera bona *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564. Deus opera *edit. Ven.* 1552.

Can. XXVI.

37. 3. et *abeft ab edit. Lov.*
37. 3. a *deeft in edit. Rom.* 2.
37. 5. usque ad in *edit. Med.*
37. 5fq. perfeveraverit, *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

Pag. Lin.

Can. XXXI.

37. 2. operati *legitur in edit. Med.*

Can. XXXII.

37. 5. membrum vivum *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
37. 7. aeternae vitae *edit. Med.*
37. 8. gloriae etiam *edit. Ven.* 1552.

Can. XXXIII.

38. 5sq. et Jesu Christi *edit. Ven.* 1552. ac Jesu Christi *edit. Brix., Lov-Bog.*

Decret. de reform.

(T. II.)

Cap. I.

29. 1. Eadem *abest a Vird. et Rhem.*
29. 1sq. **verba*, eisdem praesidentibus et apostolicae sedis legatis, *absunt ab edit. Vird. et Rhem. sed ea habet edit. Med. sine* et.
30. 2. admodum *abest ab edit. Med.*
30. 4. ab his *edit. Med., Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
30. 13. ecclesiasticae stipendia *edit. Lov.* 1547., *Ven.* 1552.
30. 25. manibus est *edit. Par.* 1547., *Lov.* 1547., *Ven.* 1552.
30. 25sq. requirendus a supremo judice, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
30. 28. At nihilominus *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
30. 30. etiam *abest ab edit. Med.*
30. 32. *curis *edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547., *Ven.* 1552.
30. 33. in *abest ab edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547., *Ven.* 1552.
31. 8sq. et sancire *edit. Vird., Rhem.*
31. 11sq. illa dignitate *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
31. 12. ac praeeminentia *edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547., *Ven.* 1552.
31. 13. impedimento, seu justis *edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547., *Rom.* 3., *Ven.* 1552., *Ven.* 1564., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Med., Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
31. 13. rationalibus *legitur in edit. Dil., Ven.* 1564.
31. 16. et *abest ab edit. Ven.* 1564.
31. 23. episcopos *abest ab edit. Brix., Dil., Lov-Bog.*
31. 24. sub *abest ab edit. Brix., Dil., Lov-Bog.*
31. 25. *et ingressus *edit. Brix., Vird., Rhem.*
31. 28. minor aut major *edit. Brix., Med., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
31. 29. supernae sedis *edit. Lov.*

Pag. Lin.

Cap. II.

32. 1. *Epiſcopi *edit. Par.* 1547., *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
32. 2. ſeu conſuetudine *edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547., *Ven.* 1552.
32. 10. vero *abeſt ab edit. Lov-Bog.*
32. 11. rationalibus *legitur in edit. Dil.*
32. 12. ordinario loci *edit. Brix.*, *Med.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

Cap. III.

32. 2. et diligenter *edit. Med.*, *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.
32. 3. *clericus ſecularis cujusvis gradus, vel regularis *edit. Med.* clericus ſecularis, vel cujusvis ordinis perſonalis, *edit. Lov.* 1547., *Ven.* 1552., *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564. clericus ſecularis cujusvis perſonalis, vel regularis *edit. Par.* 1547. clericus, ſaecularisve, cujusvis ordinis perſonalis, *edit. Vird.*, *Rhem.* clericus, ſecularisve, cujusvis ordinis perſonalis, vel regularis, *edit. Brix.*

Cap. IV.

33. 2. illarumque perſonae *legitur in edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
33. 4. ſuos tantum *edit. Vird.*, *Rhem.*

SESSIO VII.

Decret. de Sacramentis.

Prooem.

(T. I.)

38. 1. *confirmationem *edit. Med.*
38. 1ſq. ſalutis doctrinae *legitur in edit. Ven.* 1552.
38. 7. oecumenica et generalis *abſunt ab edit. Ven.* 1552.
38. 8ſq. **verba*, praeſidentibus in ea eisdem apoſtolicae ſedis legatis, *deſunt in edit. Ven.* 1552.: *habentur in Vird. et Rhem.*, *ſed ſine voce* eisdem.
38. 17. conſenſui adhaerendo, *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem. Antv. et Col.* 1564.
38. 18. et decernendos *abſunt ab edit. Vird. et Rhem.*
38. 20. aeditura *ſcribitur in edit. Par.* 1547. *et Brix.*

Can. V.

39. 1. *omnia haec *edit. Lov.* 1547.

Can. VII.

39. 3. *etiam *abeſt ab edit. Ven.* 1552.
39. 3. ea rite *edit. Med.*

Pag. Lin.

Can. VIII.

39. 1. per *abest ab edit. Lov.* 1547.
39. 2. ex *abest ab edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547.
39. 2. opere *abest ab edit. Antv.* 1564.
39. 3. fidem solam *edit. Ven.* 1552. solum fidem *edit. Antv.* 1547., *Lov.* 1547.

Can. IX.

40. 1. spiritale *edit. Rom. in* 4., *Lov. et Dil.*

Can. XIII.

40. 1sq. et ecclesiae *edit. Par.* 1547.
40. 2sq. administratione sacramentorum *edit. Brix., Vird., Rhem. et Lov-Bog.*

De bapt.

Can. II.

40. 3. nostri *abest ab edit. Lov.* 1547. *et Par.* 1547.
40. 3. Christi Jesu *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
40. 5. *retorserit *edit. Brix., Vird., Rhem.*

Can. IV.

40. 1sq. datus *legitur in edit. Ven.* 1552.

Can. VI.

41. 1. baptismum *legitur in edit. Ven.* 1564.

Can. VII.

41. 2. debitores fidei *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog.*

Can. VIII.

41. 3. non *abest ab edit. Lov.* 1547.
41. 4. submittere *scribitur in edit. Antv.* 1547., *Par.* 1547., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Med., Ven.* 1552., *Lov.* 1547., *Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Dil., Antv. et Col.* 1564.

Can. IX.

41. 4. facta *legitur in edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547., *Brix., Vird., Rhem.*

Can. X.

41. 2. fidei *legitur in edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547.

Can. XI.

41. 1. *vere *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564., *Vird., Rhem.*

Pag. Lin.

Can. XIII.

41. 4. esse baptizandos *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

Can. XIV.

42. 1sq. baptizatos *abest ab edit. Par.* 1547. *et Lov.* 1547.
42. 2sq. ratum haberi *legitur in edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564.

De confir.

Can. I.

42. 3. ac proprium *edit. Med.*

Can. III.

42. 2sq. sed quamvis *legitur in edit. Rom.* 1763.

Decret. de reformat.

(T. II.)

35. 2. *et* abest ab edit. Rom-Vat.*, *Med.*, *Lov.* 1547., *Vird.*, *Rhem.*
35. 2. reformationis et residentiae *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

Cap. II.

36. 1. *gradu, *abest ab edit. Med.*
36. 4. quivis nomine *legitur in Ven.* 1564.
36. 6. cui una ecclesia *legitur in edit. Ven.* 1564.

Cap. III.

36. 1. ecclesiastica, *abest ab edit. Par.* 1547., *Antv.* 1547., *Ven.* 1552., *Med.*, *Brix.*, *Ven.* 1564., *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.* 1564., *Lov-Bog.*
36. 2. personis idoneis, dignis et habilibus *edit. Lov.* 1547.
36. 2sq. et qua in loco *legitur in edit. Lov.* 1547.
36. 4. Alexandri V. *legitur in edit. Vird. et Rhem.*
36. 5. in Lateranensi concilio *edit. Med.* concilii Lateranensis *edit. Lov.* 1547. Lateranensis *edit. Par.* 1547.
37. 2. liceat canon *legitur in edit. Lov.*

Cap. IV.

37. 4. ac titulo *edit. Vird.*, *Rhem.*
37. 8sq. praesentis canonicis *legitur in edit. Ven.* 1564.

Cap. V.

37. 6. quam eandem *edit. Brix.*
37. 6. sacrosancta synodus *edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547.
38. 1. innovandam censuit *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov. et Col.* 1564.

Pag. Lin.
38. 3. et congrue protinus fructuum *legitur in edit. Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.
38. 6. *privilegiis *abest ab edit. Par.* 1547.
38. 6. et *abest ab edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564.

Cap. VII.

38. 5. singulis annis *edit. Vird., Rhem.*
39. 1. *etiam *abest ab edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547., *Ven.* 1552.

Cap. VIII.

39. 3. et *abest ab edit. Ven.* 1564.
39. 3. *juris *abest ab edit. Par.* 1547., *Ven.* 1552., *Vird., Rhem.*
39. 9. vel illorum inhibitionibus *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.

Cap. X.

40. 1. Non licet *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564.
40. 2. Vocationis *legitur in edit. Ven.* 1564.
40. 4. *dispensatione *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564. *sed in Antv. et Col. ad marginem habetur* dispositione.
40. 4. etiam *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* 1564. *sed in edit. Lov.* 1547. *legitur:* ex cujusvis.
40. 10. fuerint *abest ab edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547. *et. Ven.* 1552.
40. 11. in majoribus autem, *edit. Med.*

Cap. XII.

40. 2. a *abest ab edit. Ven.* 1564.

Cap. XIII.

41. 1. *a quibusvis *edit. Rom-Vat., Ven.* 1552., *Lov-Bog., Antv. et Col.* 1564., *Lov.* 1547.
41. 9. *tantum *pro* tamen *edit. Lov.* 1547., *Par.* 1547.

Cap. XIV.

41. 5. *omnibus *edit. Lov.* 1547.
41. 8sq. in partibus habent *edit. Med.*
41. 10sq. in hoc a sede apostolica *edit. Vird., Rhem.*
41. 11. *in remedio *edit. Vird., Rhem.*

Indict. fut. sess.

(T. II.)

42. 1. et decernit *edit. Ven.* 1564.

Pag. Lin.
42. 2. tenendam et celebrandam *edit. Ven.* 1564. *Dil.*, *item Rom. in* 4.

SESSIO VIII.

Decret. de transl. conc.

(T. II.)

45. 2. de hujusmodi morbo allegatis ex praemiſſis, et aliis ita *edit. Brix.*. de hujusmodi morbo allegato ex praemiſſis et aliis allegatis ita *edit. Lov-Bog.* de hujusmodi morbo allegato ex praemiſſis et aliis ita *edit. Antv. et Col.* 1564.
45. 7. et *abeſt ab edit. Antv.* 1564.
45. 8. quamplurium praelatorum *edit. Rom. in* 4., *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
46. 5. perſecutione ipſius concilii, *edit. Rom.* 3.
46. 8. et *abeſt ab edit. Rom. in* 4., *Dil.*, *Lov.*
46. 14ſq. et Chriſtianiſſimo rege *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

SESSIO IX.

Decret. prorog.

(T. II.)

47. 5. Mariae de Monte, *edit. Rom.* 3.
47. 23. etiam ſolemnitatis *edit. Rom. in* 4., *Brix.*, *Lov.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
47. 29. et examinari *edit. Ven.* 1564.

SESSIO X.

Decret. prorog.

(T. II.)

49. 11. cum his *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
50. 1. *praeſentibus *edit. Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.
50. 3. et decrevit *edit. Antv.* 1564.
50. 10ſq. quod perſecutio *edit. Ven.* 1564.
50. 11ſq. eorum, quae tam ad dogmata, *edit. Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Dil.*
50. 12. quam quae ad reformationem *edit. Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* 1564.

SESSIO XI.

Decret. de reſum.

(T. II.)

62. 6. reaſſumi debere, *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
63. 1. Placetne nobis *edit. Lov-Bog.*
63. 2. eo celebrandam *edit. Ven.*

Pag. Lin.
63. 2. futuris *abest ab edit. Brix., Lov-Bog.*

SESSIO XII.

Decret. prorog.

(T. II.)

63. 2sqq. **verba:* praesidentibus in ea eisdem sanctae sedis apostolicae legato, et nuntiis, *absunt ab edit. Col. et Antv.* 1564., *Lov-Bog., Brix.*
63. 4. proxima *Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
63. 6sq. Germaniae *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
64. 1. **verba:* ac non magnam ceterorum patrum frequentiam, *absunt ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
64. 3. Moguntini, *edit. Brix.*
64. 6. adventum *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
64. 9. alios *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
64. 9. Germaniae *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
64. 17. decrevit *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
64. 20sq. pertinet *legitur in edit. Rom.* 3.

SESSIO XIII.

Doct. de sanct. Euch. sacram.

(T. I.)

43. 3. eisdem *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
43. 4sq. *non absque peculiaris Spiritus sancti ductu, et gubernatione *edit. Rom.* 3. non absque peculiari scilicet ductu, gubernatione *edit. Rom. in* 4. *et Lov.* non absque peculiari scilicet ductu et gubernatione *edit. Vird., Rhem., Brix., Lov-Bog., Dil., Antv. et Col.*
43. 9. et varias *edit. Rom. in* 4., *Vird., Rhem., Ven., Lov., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
44. 1. zizaniam *edit. Rom. in* 4., *Vird., Rhem., Brix., Lov-Bog., Dil., Lov., Antv. et Col.*
44. 1. quam inimicus *edit. Rom. in* 4., *Vird., Rhem., Brix., Lov-Bog., Dil., Lov., Antv. et Col.*

Cap. I.

44. 6. Nec enim *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Brix., Dil., Lov., Ven., Antv. et Col.*
44. 14sq. majores nostri omnes *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov., Ven., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
45. 2sq. ac perspicuis *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Lov., Ven., Antv. et Col.*
45. 13. satanica *scribitur in edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov-Bog., Ven., Lov., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

Pag. Lin.

CAP. II.

45. 8. ſpiritualem *ſcribitur in edit. Rom-Vat., Rom.* 1763., *Lov-Bog. et Ven.*
46. 1. adſtrictos *ſcribitur in edit. Rom.* 3., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Ven., Lov-Bog., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col.*
46. 2. neque eſſent *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
46. 2. in vobis ſchiſmata. *edit. Dil.*

CAP. III.

46. 4. quo reliqua *edit. Ven.*
46. 6. at in Euchariſtia ipſa, *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
46. 22ſq. *altera *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog.*

CAP. V.

47. 1ſq. cum omnes Chriſti *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
47. 4ſq. in veneratione adhibeant, *edit. Brix., Dil., Lov., Ven., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
47. 5. ideo *abeſt ab edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
47. 6. Chriſto *abeſt ab edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
47. 7. *in eo *abſunt ab edit. Lov., Ven. et Dil.*
47. 10. Magi procedentes *legitur in edit. Antv. et Col.*
48. 3. atque ſic quidem *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Lov., Dil., Ven.*

CAP. VI.

48. 2ſq. ut etiam ſaeculum Nicaeni concilii agnoverit. *edit. Rom. in* 4., *Dil., Lov.*
48. 3. porro deferre *edit. Rom. in* 4., *Dil.*
48. 4. *in *abeſt ab edit. Rom. in* 4., *Dil., Ven. et Lov.*
48. 5. diligenter *abeſt ab edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. VII.

49. 4. autem *abeſt ab edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Lov. et Dil.*
49. 6ſq. mortalis peccati, *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Brix., Lov-Bog., Ven., Lov., Dil., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
49. 9ſq. etiam ab eis *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. VIII.

49 2ſq. accipiendi diſtrinxerunt *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
49. 5. ſpiritualiter *edit. Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Lov-Bog., Ven., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

Pag. Lin.
49. 6. panem caeleftem *edit. Dil., Ven.*
49. 6. quae *abeſt ab edit. Ven.*
49. 8ſq. ſpiritualiter *edit. Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov-Bog., Ven., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
49. 9. ii autem ſunt, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
49. 16. Demum autem *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Ven., Dil. et Lov.*
49. 17ſq. rogat, obſecrat *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
50. 13ſq. * panis velaminibus *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
50. 16. niſi et detegantur *edit. Vird., Rhem., Antv. et Col.*
50. 18. catholica doctrina *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov-Bog., Ven., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col.*
50. 19. quae ab illis *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat., Rom. in* 4., *Rom.* 1763., *Dil., Ven., Brix., Lov., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Can. I.

50. 1. in ſanctiſſimo *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

Can. VI.

51. 8. idolatras; *edit. Rom. in* 4., *Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.* idolatrias, *edit. Ven.*

Can. VII.

51. 3. adſtantibus *edit. Rom.* 3., *Rom. in* 4., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Ven., Brix., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col. — Le Plat habet in textu* aſtantibus.

Can. VIII.

51. 2. ſpiritaliter *edit. Rom. in* 4., *Lov., Dil.*
51. 3. ac realiter; *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Ven., Antv. et Col.*

Can. IX.

51. 1. Si quis dixerit omnes, *etc. ſic legitur in edit. Ven.*

Can. XI.

52. 2. ad ſumendam *legitur in edit. Antv. et Col.*

Decret. de reform.

(T. II.)

Cap. I.

67. 1. Eadem ſancta *edit. Rom. in* 4., *Brix., Dil., Lov-Bog., Ven., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col.*

Pag. Lin.
67. 1sq. *verba:* in Spiritu sancto legitime congregata, *absunt ab edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Ven., Lov., Antv. et Col.*
67. 2sq. * *verba:* praesidentibus in ea eisdem sanctae sedis apostolicae legato, et nuntiis, *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*
67. 5sq. *verba:* juxta proximae sessionis decretum, *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*
67. 8sq. continere possint; *edit. Vird. et Rhem.*
67. 9. admonendos esse *edit. Vird. et Rhem.*
67. 9. censent, *Rom.* 1763.
67. 10. * praecursores esse, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
67. 20. plus hortatio, *edit. Vird. et Rhem.*
67. 29. lenia primum *edit. Rom. in 4., Dil., Lov.*
68. 1. ita postulat, *edit. Vird. et Rhem.*
68. 1. * ad veriora et graviora *edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col.*
68. 2. sin autem nec *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col.*
68. 7. appellationis diffugia *edit. Rom.* 3. appellationis diffusio *edit. Vird. et Rhem.*
68. 9. atque ut hujusmodi *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Lov., Ven., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
68. 14sq. vel aliquo quocumque *edit. Vird. et Rhem.*
68. 15sq. nec episcopus, *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Ven., Lov., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
68. 18. appellationis judicio *edit. Rom. in 4.*
68. 19. et *abest ab edit. Rom.* 1763.

Cap. II.

68. 2. in criminibus *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
68. 3. appellationis locus *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Lov., Dil., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. III.

69. 2sq. * appellare coram judice possit: ei ad quem appellavit, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
69. 7. alioquin *edit. Rom.* 1763.
69. 8. * in justitia sua asserit, *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. IV.

69. 1. vero *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
69. 3. ex sacris *Rom.* 2., *Rom.* 3. a sacris *edit. Rom.* 1763.
69. 9sq. * vicario in spiritualibus generali, *edit. Rom.* 1763.
69. 13. solemnem *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov.,*

Pag. Lin.

Ven., *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.* folennem *edit. Antv. et Col.* — *Le Plat habet in textu* follemnem.

70. 3. et absque illis *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

CAP. V.

70. 1. et *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
70. 1. *poft perfectas caufas, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.* poft fictas caufas, *edit. Rom. in 4.*
70. 4. *juxta feveritatem *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
70. 9. ut epifcopus apud fuam ecclefiam *edit. Vird. et Rhem.*
70. 13fq. falfis precibus per eum *edit. Vird. et Rhem.*
70. 15. fumarie *edit. Rom.* 3.

CAP. VI.

70. 1. vero *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
71. 5. ne ii magno *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov.*, *Antv. et Col.*
71. 7. cogantur, *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov.*, *Antv. et Col.*

CAP. VII.

71. 2. *judicia, *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

Decret. prorog.

(T. II.)

72. 12. et nec minus fumat *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
72. 30. *verba:* dicant, idem *abſunt ab edit. Ven.*
72. 30fq. confidens in Dei *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
72. 31. mifericordiae *edit. Rom.* 1763.
72. 35. quo ad fe pertinet, *edit. Rom-Vat.*, *Ven.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Col.*
72. 39. ei *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
72. 39. intereffe poffent, *edit. Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv.*, *Col. et Lov.*
73. 1. quae erit *edit. Rom. in 4.*, *Rom-Vat.*, *Brix.*, *Ven.*, *Dil.*, *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
73. 8. ut *abeſt ab edit. Rom. in 4.*
73. 8fq. materia *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov.*, *Antv.*, *Col. et Lov-Bog.*
73. 9. profequetur *edit. Antv. et Col.*

Salv. conduct.

(T. II.)

73. *tit.* Salvus conductus proteftantibus datus. *edit. Rom. in 4.*
73. 1. Sacrofancta et generalis *edit. Vird. et Rhem.*
73. 3. * legatis *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

Pag. Lin.
73. 6. et *abest ab edit. Ven., Vird. et Rhem.*
73. 14. sancta *abest ab edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
73. 24. commissis quam promittendis *legitur in edit. Antv.*
73. 25. eis *abest ab edit. Rom. 2., Rom. 3., Ven., Vird. et Rhem.*

SESSIO XIV.

Doctrina de sanct. poenit.

(T. I.)

52. 3. sanctae sedis apostolicae *edit. Rom-Vat., Rom.* 1763., *Ven.*

Cap. I.

53. 15. *eliminata *edit. Rom. in 4., Lov., Brix., Dil., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
53. 21sq. et principis Apostolorum Petri *legitur in edit. Rom.* 1763.
53. 27. sacramentum *abest ab edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov-Bog., Vird. et Rhem.*
54. 2. quorum remiserit *legitur in edit. Ven.*
54. 17. falsos detorquent *legitur in edit. Ven.*

Cap. II.

54. 4. longissime diffident: *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
54. 8. de his, *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
54. 9. *fidei *abest ab edit. Rom. in 4., Lov., Vird., Rhem., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
55. 2. confugerint, *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom.* 1763., *Ven., Lov., Brix., Dil., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
55. 2sq. est praeterea *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Ven., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
55. 8. sine nostris magnis *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. III.

55. 12sq. partes poenitentiae *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. IV.

56. 20. animae meae: *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Lov., Dil., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
56. 20sq. et alios hujusmodi generis: *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Ven., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col.*
57. 5. **verba:* et magis peccatorem, *absunt ab edit. Rom. in*

Pag. Lin.

4., *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov.*, *Antv. et Col.*

57. 7. * monentis, *edit. Antv.*

57. 18sq. nec sensit; *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Ven.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

Cap. V.

57. 8. in qua *edit. Rom.* 1763.

57. 12sq. neque aequitatem *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Ven.*, *Antv. et Col.*

58. 2. si *abest ab edit. Rom.* 1763.

58. 9sq. sunt his, *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

58. 17. * cogitationes, *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

58. 21. * audent, procul *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

58. 22. divinae misericordiae *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*; *Rom.* 1763., *Brix.*, *Ven.*, *Lov.*, *Dil.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

58. 22. * agnoscenda *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Lov.*, *Dil.*, *Ven.*

58. 30. innotescat; *legitur in edit. Rom.* 1763.

59. 3. peccata confiteantur, *legitur in edit. Vird. et Rhem.*

59. 11sq. * relevaretur, *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

59. 29sq. Nec enim per *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

60. 1. animarum fructu fidelium observatur *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird. et Rhem.* animarum fructu, fidelium observatur *edit. Antv. et Col.*

60. 5. pie, et merito *edit. Rom. in* 4., *Lov.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

Cap. VI.

60. 7. erunt alligata *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Ven.*, *Lov.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

60. 8sq. soluta in caelo: *edit. Vird. et Rhem.*

60. 13. potestatem habeant *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

60. 27. multa illi adsit *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

61. 5. jocose *edit. Dil.*

Cap. VII.

61. 10sq. sacerdotibus absolveretur. *legitur in edit. Antv.*

62. 2sq. absolvere possint: *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Brix.*, *Lov.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

Pag. Lin.

62. 4. ad unum poenitentibus *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem. Antv. et Col.*

CAP. VIII.

62. 5. impugnatur ab his, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
62. 13. in gratia *edit. Antv.*
62. 17. ſcientes *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Dil. et Lov.*
62. 22. Spiritu *legitur in Rom.* 3.
62. 23. nobis *abeſt ab edit. Lov.*
63. 10. certiſſimamque inde *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog. et Antv.* certiſſimam inde *edit. Brix.*
63. 14. quod ex nobis, *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*
63. 34. patres credunt, *edit. Vird. et Rhem.*
64. 5. *nolunt, *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom.* 1763., *Lov-Bog.*, *Ven.*, *Antv. et Col.*
64. 5. *aptiſſimam poenitentiam, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

De ſacram. extr. unct.

(T. I.)

64. 4. ſed etiam totius *edit. Rom. in* 4., *Vird.*, *Rhem.*, *Lov.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
64. 13. graviore ſpiritus *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Ven.*, *Brix.*, *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
65. 4. vitae perſpicit *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Ven.*, *Lov.*, *Dil.*

CAP. I.

65. 7. ſupra eum, *edit. Rom. in* 4., *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*
65. 16ſq. *jungitur, *edit. Rom.* 1763.

CAP. II.

65. 4. haec *abeſt ab edit. Rom. in* 4., *Vird.*, *Rhem.*, *Lov.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
65. 5. ſi quae ſint *edit. Rom. in* 4., *Brix.*, *Dil.*, *Lov.*, *Ven.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

CAP. III.

66. 1. ad perſcriptionem eorum, *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
66. 9. *presbyterii *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
66. 26. *ideo *abeſt ab edit. Rom. in* 4., *Dil. et Lov.*
67. 3ſq. Jacobus perſcripſit *edit. Rom. in* 4., *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Brix.*, *Lov-Bog.*, *Dil.*, *Antv. et Col.*

Pag. Lin.

67. 4. Nec vero *edit. Rom. in 4., Vird., Rhem., Lov., Ven., Dil., Lov-Bog., Brix., Antv. et Col.*

67. 8. haec sancta oecumenica *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Lov., Vird., Rhem., Ven., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Can. VII.

68. 4. quorum memoriam *legitur in edit. Rom.* 1763.

68. 12. vere *edit. Ven.*

Can. VIII.

69. 1. ad *abest ab edit. Ven.*

Can. IX.

69. 7. sacerdos eum *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Ven., Lov., Brix., Vird., Rhem., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Can. X.

69. 5. Quaecumque ligaveritis *edit. Rom. in 4., Ven., Lov., Vird., Rhem., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Can. XIV.

70. 4. ipsum *abest ab edit. Rom.* 1763.

Can. XV.

70. 1. datas esse *edit. Vird. et Rhem.*

70. 6. sublata aeterna, et poena *edit. Vird., Rhem.* sublata poena exterha, et poena *edit. Dil.*

70. 6. et *abest ab edit. Rom.* 1763., *Antv. et Col.*

De sacram. extr. unct.

(T. I.)

Can. IV.

70. 2sq. infirmum ungendum *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Decret. de reformat.

(T. II.)

Prooem.

77. 20. Sacerdotes mei *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

78. 2. *verba:* oecumenica, et generalis *absunt ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

78. 3sq. **verba:* praesidentibus in ea eisdem apostolicae sedis, legato, et nuntiis, *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*

Cap. I.

78. 11. et *abest ab edit. Vird. et Rhem.*

Pag. Lin.

Cap. II.

78. 7. dioecesis, *legitur in edit. Rom.* 1763.
79. 2. eligant, *edit. Vird. et Rhem.*
79. 9. fuerint, *edit. Vird. et Rhem.*
79. 21. promotus *legitur in edit. Rom. in* 4., *Lov., Ven., Brix., Vird., Rhem., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. III.

79. 3. et *abest ab edit. Antv.*

Cap. IV.

80. 4. tutus censeatur, *edit. Vird. et Rhem.*
80. 6. residerint, *legitur in Rom. in* 4.
80. 10sq. sedis apostolicae *edit. Vird. et Rhem.*
80. 14. *concordiis, *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
80. 14. tantum suos *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Lov., Ven., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
80. 14. obligant auctores *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. V.

80. 5sq. in possessionem, *legitur in edit. Rom. in* 4.
81. 1. nec super illis *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Brix., Vird., Rhem., Dil., Lov-Bog., Ven., Antv. et Col.* ne super illis *edit. Lov.*
81. 3. contra *abest ab edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
81. 7. et *abest ab edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Ven., Lov., Dil., Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
81. 10sq. aut mixtis causis *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
81. 17. Quod si in his *edit. Rom. in* 4., *Brix., Dil., Lov., Ven., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
81. 20sq. super competentiam *legitur in edit. Rom. in* 4., *Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
81. 23. aut in jurisdictionis *edit. Antv.*
81. 25. se *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
81. 28sq. gaudere possint. *legitur in edit. Rom.* 1763.
81. 30sqq. **verba:* In causis vero mercedum, aut miserabilium personarum hujus sanctae synodi super hoc decretum in suo robore permaneat. *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*
82. 2sq. comprehensa, sed exempta *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. VI.

82. 1. vero *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
82. 3. deferre semper, *edit. Vird. et Rhem.*
82. 7sq. deferant publice *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Dil., Lov., Antv. et Col.*
82. 13. postquam ab *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Brix., Ven., Lov., Vird., Rhem., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Pag. Lin.
82. 15. et dignitati *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Ven.*, *Lov.*, *Dil.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
82. 21. coercere possint *legitur in edit. Rom. in 4.*, *Lov.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
82. 22. secundum constitutionem *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
82. 23. invocando et *edit. Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

CAP. VII.

83. 3. qui sua *edit. Rom. 2.*, *Rom. 3.*, *Rom-Vat.*, *Rom. 1763. Brix.*, *Ven.*, *Lov.*, *Dil.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
83. 8. conferri liceat; *edit. Rom. 2.*, *Rom. 3.*, *Ven.*, *Vird. et Rhem.*
83. 17. *probatis processibus *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov.*, *Antv. et Col.*, *Lov-Bog.*

CAP. VIII.

83. 1. quia tamen *edit. Vird. et Rhem.*
83. 7. subditos, praesertim *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Ven.*, *Antv. et Col.*
83. 10. suam *abest ab edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov.*, *Dil.*, *Ven.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
84. 3. omnino carent. *edit. Ven.*, *Vird. et Rhem.*

CAP. IX.

84. 1. Et *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
84. 3. *ecclesiarum *abest ab edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
84. 7. beneficium *legitur in edit. Vird. et Rhem.*
84. 10sq. ratione ad augendum *edit. Brix.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

CAP. X.

84. 4sq. vel his, qui *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*
84. 6sq. lanaque contexta *edit. Rom. 1763.*

CAP. XI.

85. 1. vero *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
85. 5. vigore cujuscumque *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Lov.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

CAP. XII.

85. 1. etiam *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
85. 4. seu jam erectae, *legitur in edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

Pag. Lin.

CAP. XIII.

85. 1. Non licet *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
86. 3ſq. eſſe cenſeantur. *edit. Brix., Lov-Bog., Vird. et Rhem.*

CAP. XIV.

86. 1. in *abeſt ab edit. Rom. in 4., Lov., Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
86. 4. etiam eſſe *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom.* 1763. *et Ven.*
86. 5. et proſequendam materiam *edit. Lov. et Dil.*
86. 5ſq. reformationis. *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom-Vat., Brix., Dil., Ven. et Rom.* 1763.

SESSIO XV.

Decret. prorogat.

(T. II.)

86. 8ſq. *verba:* in hanc tandem ſeſſionem dilatos, *abſunt ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
87. 2ſq. proteſtantes ſe *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Lov., Ven., Dil., Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
87. 4. ac *abeſt ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
87. 22. ac diſciplinae *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Ven., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
87. 25ſq. ſatis illi *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Ven., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
87. 28ſq. cunctandi diutius *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Ven., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
87. 32ſq. praeter ſuperiorem *edit. Lov.*
87. 33ſq. diffiniendum in eadem *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*

Salv. conduct.

(T. II.)

87. *tit.* datus proteſtantibus *edit. Rom. 3., Rom.* 1763., conceſſus proteſtantibus *edit. Antv. et Col.*
88. 1. ſanctae *abeſt ab edit. Rom. in 4., Brix., Lov-Bog., Dil., Lov., Antv. et Col.*
88. 3ſq. illum, qui in hunc ſequitur modum, ampliando, tenore praeſentium Univerſis fidem facimus, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
88. 9. Germaniae provinciae *edit. Brix., Dil., Lov-Bog., Antv et Col.*
88. 10. ac aliis locis *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Ven., Lov-Bog., Antv. et Col.*
88. 14. profecturi ſunt, huc usque *edit. Rom-Vat.*
88. 18. Tridentinam civitatem *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Ven., Lov-Bog., Antv. et Col.*
88. 27. reſpondendi, refellendi, et cum *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Pag. Lin.

88. 28. *disputandi Christiane, *edit. Rom. in 4., Rom - Vat., Rom. 1763., Dil., Lov., Ven., Lov-Bog., Antv. et Col.*

88. 32. probata concilia, catholicae ecclesiae *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Lov., Dil., Ven., Lov-Bog., Antv. et Col.*

89. 10. retinentia, *edit. Rom.* 3.

89. 10sq. salvis rebus eorum, suorum *edit. Ven.*

89. 17. ac contineri, *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Lov., Dil., Ven., Lov-Bog., Antv. et Col.*

89. 19. et redeundo *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Brix., Lov., Dil., Ven., Lov-Bog., Antv. et Col.*

89. 26. *cassari, *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Brix., Lov., Dil., Ven., Lov-Bog., Antv. et Col.*

89. 27. concedit eadem sancta synodus, *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

90. 17. in *abest ab edit. Rom. in 4., Dil. et Lov.*

90. 22. aut *abest ab edit. Ven.*

90. 23. Tridentino *legitur in edit. Antv.*

90. 28sq. ac secularibus personis, *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Ven., Lov-Bog., Antv. et Col.*

91. 3. ipsius per ipsam *legitur in edit. Antv.*

91. 10. dignetur avertere *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Ven., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

91. 11sq. subsecuta, ipsorum *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

91. 17. **in edit. Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col. haec adduntur:* Datum Tridenti in sessione publica, die XXV. Januarii MDLII.

SESSIO XVI.

Decret. susp. conc.

(T. II.)

92. 10. Tridentinum *edit. Rom-Vat., Ven. et Antv.*

92. 14. de *abest ab edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

93. 11. caputque tollere *edit. Rom. in 4. et Lov.*

93. 13. hi repente *edit. Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

93. 13. bella *abest ab edit. Lov-Bog.*

93. 15sq. *et satis incommode gereretur, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

93. 23. principum electores *edit. Brix.*

93. 25. tempora rejicere, *edit. Rom-Vat. et Ven.*

93. 25. ut partes, *edit. Rom.* 1763.

93. 26. quod eis nunc agere non licet, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Lov., Ven.* ex quo eis tunc hoc agere non liceat; *edit. Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Pag. Lin.

CAP. VIII.

80. 3. vulgari lingua passim *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. IX.

81. 4. et multa a multis *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

81. 5. atque disputantur, *edit. Rom. in 4., Lov., Brix., Dil., Ven., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

81. 5. sancta synodus, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom-Vat., Rom.* 1763.

81. 6. mutare habitos *legitur in edit. Antv.*

Can. VI.

81. 2. abrogandum esse; *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom-Vat., Rom.* 1763. *et Ven.*

Can. IX.

82. 5. esse *abest ab edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

82. 5. eo *abest ab edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Decret. de observ.

(T. I.)

82. 4sq. opus Dei facit *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

82. 23. verè pietatis *legitur in edit. Antv. et Col.*

83. 2. *pacta, conventiones *edit. Brix., Lov-Bog., Vird. et Rhem.*

83. 3. *nobis *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

83. 6. a turpi quaestu *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov., Vird., Rhem., Lov-Bog., Ven., Antv. et Col.*

83. 12. *privatis *abest ab edit. Vird. et Rhem.*

83. 15. hoc *abest ab edit. Vird. et Rhem.*

83. 17. qui *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

83. 24. et dici *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

83. 35. hujus sanctissimi *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

83. 35sq. *prope caelestis *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

84. 5. ita proponantur, *edit. Vird. et Rhem.*

84. 7. a sancta synodo *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

84. 8. ac etiam ne *legitur in edit. Ven.*

84. 11. arbitrio constituent, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Decret. de reformat.

(T. II.)

119. 1sqq. *Edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et*

Pag. Lin.
106. 5. impartitur, *edit. Ven. et Lov.*
106. 20. ac contineri, *edit. Rom. in 4., Dil. et Lov.*
106. 22. et redeundo *edit. Rom. in 4., Dil. et Lov.*
106. 28. quo possit *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
106. 29sq. *cessari; *edit. Rom. 3., Rom-Vat.*
106. 36sq. aliqui ex ipsa *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Dil., Lov., Lov-Bog., Antv. et Col.*
107. 2. quoque modo *legitur in edit. Rom. 1763.*
107. 11. *opportunum *edit. Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Dil., Ven., Lov.*
107. 21. debent et *edit. Rom. 3., Rom. in 4., Dil.*
107. 22. in *abest ab edit. Rom. in 4., Lov., Ven. et Dil.*
107. 33. ac saecularibus *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Dil., Lov., Ven.*
108. 5. **in edit. Antv. et Col. ad marginem habetur:* fortassis Basiliensis.
108. 15. dignetur avertere *edit. Lov.*
108. 17. et *abest ab edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Dil. et Lov.*
108. 21. incurrere possint, *edit. Rom-Vat.*

Extens. ad alias nat.

108. 1. Eadem sancta synodus, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
108. 1sqq. **verba:* in Spiritu sancto legitime congregata, praesidentibus in ea eisdem apostolicae sedis de latere legatis, *absunt ab edit. Antv. et Col.*
108. 4. in eis, *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
108. 6sq. aut impune *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

SESSIO XIX.

Decret. prorogat.

(T. II.)

109. 6. post primam *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
109. 13. atque peragere *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom. 1763., Brix., Lov-Bog., Ven., Dil., Lov., Antv. et Col.*

SESSIO XXI.

Doctr. de comm.

(T. I.)

72. 3. eisdem *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
72. 13. iis decretis *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. I.

73. 17. utrumque juxta *legitur in edit. Lov-Bog., Vird. et Rhem.*
73. 25. quae ego dabo, *legitur in edit. Rom. 1763.*

Pag. Lin.

Can. III.

75. 4. * constitutionem, *edit. Rom. in 4., Dil., Ven., Lov.*

Post Can. IV.

75. 1. hos *abest ab edit. Rom - Vat., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.* eos nondum *legitur in Rom. in 4. et Lov.*

Decret. de reformat.

(T. II.)

Cap. I.

111. 7sq. in his tantum *edit. Rom. in 4., Brix., Vird., Rhem., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
111. 12sq. nec episcopis *edit. Lov - Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
111. 21sq. ultram divam ultionem, *edit. Ven.*

Cap. II.

112. 3sq. quamplures plerisque *edit. Brix., Lov - Bog., Antv. et Col.*
112. 4. ad *abest ab edit. Rom. in 4., Dil. et Lov.*
112. 6sq. facultates idoneas *edit. Vird. et Rhem.*
112. 14sq. neque resignatio nulla admittatur, *edit. Vird. et Rhem.*
112. 27. supra his innovando. *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. III.

113. 7. et ante quorumcumque *abest ab edit. Rom. 1763.*
113. 14. * faciendam, *edit. Rom - Vat., Rom. 1763., Vird. et Rhem.*

Cap. IV.

113. 7. quod sufficiant, *edit. Antv.*
114. 1. parochiam sine magno *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. V.

114. 1. etiam *abest ab edit. Vird. et Rhem.*

Cap. VI.

115. 15. habeat *legitur in edit. Antv. et Col.*

Cap. VII.

115. 1. quoque *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
115. 1. curandum sic, *legitur in edit. Ven.*
115. 2. dedicata sunt, *edit. Rom. in 4., Lov., Ven., Dil.*
115. 4. sedis apostolicae *edit. Vird. et Rhem.*
115. 7. * earum *edit. Vird. et Rhem.*
116. 1. erigent altaria *edit. Ven., Vird. et Rhem.*

Cap. VIII.

117. 4. regularis observantia *edit. Vird. et Rhem.*

Pag. Lin.

CAP. IX.

118. 40 nulla abest ab edit. Vird. et Rhem.

Indict. futur. sess.

(T. II.)

118. 1. Eadem sacrosancta *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
118. 7. proximi futuri: *edit. Brix., Lov. et Lov-Bog.*
118. 8sq. cuicunque sessioni *edit. Antv. et Col.*
118. 10. rebus conciliis *legitur in edit. Ven.*

SESSIO XXII.

Doctr. de sacr. miss.

(T. I.)

76. 1sqq. * *In edit. Antv. et Col., Vird., Rhem., Brix. et Lov-Bog. simpliciter legitur:* Sacrosancta synodus *etc.* Ut vetus, absoluta atque omni ex parte *etc.*

CAP. I.

77. 7. suae sponsae *edit. Brix., Dil., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
77. 15. corpus *abest ab edit. Vird.*
77. 19. quorumque in sacerdotio *legitur in edit. Lov.*
77. 21sq. catholica ecclesia *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Ven., Dil. et Lov.*
77. 28. atque eripuit *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
77. 34. et quam *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Ven., Lov., Brix., Vird., Rhem., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
78. 2. sunt, mensae *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Ven., Antv. et Col.*

CAP. II.

78. 12. idemque nunc *edit. Rom. in 4., Lov., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. IV.

79. 5. ab *abest ab edit. Rom. 1763., Vird. et Rhem.*
79. 6. et pietatem *edit. Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
79. 8sq. et Apostolorum *edit. Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. VI.

80. 2. hujus sanctissimi *edit. Brix., Lov-Bog., Vird. et Rhem.*
80. 8sq. communicent: *legitur in edit. Antv.*

Pag. Lin.

CAP. VIII.

80. 3. vulgari lingua passim *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. IX.

81. 4. et multa a multis *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

81. 5. atque disputantur, *edit. Rom. in 4., Lov., Brix., Dil., Ven., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

81. 5. sancta synodus, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom - Vat., Rom.* 1763.

81. 6. mutare habitos *legitur in edit. Antv.*

Can. VI.

81. 2. abrogandum esse, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom - Vat., Rom.* 1763. *et Ven.*

Can. IX.

82. 5. esse *abest ab edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

82. 5. eo *abest ab edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Decret. de observ.

(T. I.)

82. 4sq. opus Dei facit *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov - Bog., Antv. et Col.*

82. 23. verè pietatis *legitur in edit. Antv. et Col.*

83. 2. *pacta, conventiones *edit. Brix., Lov - Bog., Vird. et Rhem.*

83. 3. *nobis *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

83. 6. a turpi quaestu *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom.* 1763., *Brix., Dil., Lov., Vird., Rhem., Lov-Bog., Ven., Antv. et Col.*

83. 12. *privatis *abest ab edit. Vird. et Rhem.*

83. 15. hoc *abest ab edit. Vird. et Rhem.*

83. 17. qui *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

83. 24. et dici *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

83. 35. hujus sanctissimi *edit. Brix., Lov - Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

83. 35sq. *prope caelestis *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

84. 5. ita proponantur, *edit. Vird. et Rhem.*

84. 7. a sancta synodo *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

84. 8. ac etiam ne *legitur in edit. Ven.*

84. 11. arbitrio constituent, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Decret. de reformat.

(T. II.)

119. 1sqq. *Edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et*

Pag. Lin.

Col. simpliciter habent: Eadem sacrosancta synodus, ut reformationis.

CAP. I.

120. 1sq. ac Dei cultum *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
120. 2. assiduo *edit. Brix., Lov-Bog., Vird. et Rhem.*
120. 5. in speculum, *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Brix., Dil., Lov., Ven., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
120. 15. sunt observanda, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
120. 25. ex *abest ab edit. Brix.*
120. 25. ex iis *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.* in iis *edit. Vird. et Rhem.*

CAP. II.

121. 1. cathedrales ecclesias *edit. Vird. et Rhem.*
121. 3. et *abest ab edit. Rom. 2., Rom. 3. et Rom.* 1763.
121. 13sq. promptus, *legitur in edit. Lov.*

CAP. III.

122. 5. *ibi *edit. Dil., Vird., Rhem. et Ven.*
122. 20. et collegiatis *edit. Vird. et Rhem.*
122. 20. Haec *abest ab edit. Ven.*
122. 20sq. in his ecclesiis tantum *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
122. 21. instituta intelligantur, *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
122. 23sq. quod ad tertiam dictorum fructuum, et proventuum partem *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
122. 26. *exemptionibus *abest ab edit.* Rom. *in 4., Brix., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col.*

CAP. IV.

122. 2. aut regulari *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
122. 2sq. in officiis, subdiaconatus *edit. Antv.*
123. 3. ab *abest ab edit. Antv.*
123. 3sq. Si vero, qui dignitates, *legitur in edit. Ven.*
123. 7. alii evangelia, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
123. 8. et cantent, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
123. 8sqq. teneantur infra annum, justo impedimento cessante, quocunque privilegio, exemptione, praerogativa, generis nobilitate sint insigniti, ordines suscipere requisitos: alioquin *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
123. 13. Ut ii, qui *etc. edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
123. 17. etiam *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
123. 20. *aliter irrita sit provisio. *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*

CAP. V.

123. 4. Ea vero, quae *edit. Lov.*

Pag. Lin.

CAP. VI.

124. 3. *etiam tanquam *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
124. 6. executione *legitur in edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. VII.

124. 1. ac primates, *edit. Rom. 2., Rom. 3. et Rom.* 1763.
124. 3. caufis *abeft ab edit. Vird.*
124. 9. alias inhibitiones, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
124. 9. et *ante* inde *abeft ab edit. Vird. et* Rhem.

CAP. VIII.

124. 4. et habeant jus *edit. Vird. et Rhem.*
125. 4fq. quocunque modo nuncupentur, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
125. 8. *et pauperes *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

CAP. X.

126. 2fq. ac regia *edit. Lov.*
126. 6. *quomodocunque *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
126. 7fq. et fpiritualibus *edit. Lov-Bog. et Col.* et in fpiritualibus *edit. Antv.*
126. 9. Nec appellatio eorum *edit. Vird., Rhem., Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. XI.

126. 1. aut laicorum, *edit. Brix., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
126. 3. in *abeft ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
126. 5. aut regularis *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
126. 7. et *abeft ab edit. Vird. et Rhem.* (emphyteutica *legitur in edit. Hard., Ve., Chif. et al.*)
126. 9. ac pauperum *edit. Brix., Antv. et Col.*
126. 10. per fe vel per alios, *edit. Lov., Dil., Brix., Lov-Bog., Ven., Antv. et Col.*
126. 10. vi *abeft ab edit. Ven.*
127. 6fq. juris patronatus *legitur in edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
127. 7. ultra pofitas poenas, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
127. 12. et fuorum executione, *edit. Vird. et Rhem.*
127. 13fq. arbitrio fui ordinarii *edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Decret. fup. petit.

(T. I.)

84. 1. fancta fynodus *edit. Brix., Dil., Lov-Bog., Ven., Vird., Rhem., Lov., Antv. et Col.*

Pag. Lin.
84. 2. tum *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
84. 5. * una tantum *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
84. 8. concedendus sit, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
84. 10sq. et quaenam sint illae, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
84. 14. decernit integrum negotium *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

Indict. fut. sess.

(T. II.)

127. 1. Tridentina *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*
127. 3. sanctorum, quae *edit. Rom. in* 4., *Rom.* 1763., *Dil., Lov. et Ven.*
127. 3. erit die *edit. Ven.*
127. 3sq. mensis *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv. et Col.*

SESSIO XXIII.

Vera et cath. doctr.

(T. I.)

CAP. I.

85. 11. ejus *abest ab edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. II.

85. 3. possit, ut *edit. Antv-Nut.*
85. 3sq. ecclesia ordinatissima dispositione *legitur in Antv-Sylv.*
85. 6. et ita distributi, *edit. Rom. in* 4., *Brix., Dil., Lov., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
86. 1sq. ac quae maxime *edit. Antv-Nut.*
86. 4sq. eorum *abest ab edit. Antv-Nut.*

CAP. IV.

86. 6. ac semel *edit. Rom. in* 4., *Brix., Dil., Lov., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
87. 3. sancta synodus *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763. *et Antv-Nut.*
87. 4. episcopo, *legitur in edit. Rom.* 1763.
87. 12sq. sancta synodus, *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat., Rom.* 1763. *et Antv-Nut.*
87. 23sq. synodo visa sunt *edit. Antv-Sylv.*
87. 24. de sacrosancto ordinis sacramento *edit. Antv-Nut.*
87. 27sq. in tot eorum tenebris *edit. Lov.*
87. 29. tenere possent. *edit. Ven.*

Pag. Lin.

Cap. III.

88. 4. a *abest ab edit. Ven.*

Cap. VII.

88. 6sq. qui nec ab ecclesia *edit. Antv-Nut.*

Cap. VIII.

88. 2sq. ac veros episcopos, *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Decret. de reformat.

(T. II.)

Cap. I.

128. 4. sacramentorumque *edit. Antv-Nut.*
128. 8. nequaquam ab his *edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov., Antv-Nut., Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
129. 1sq. Propterea ut ea, *edit. Vird. et Rhem.*
129. 2sq. jam ante sub *edit. Rom. in 4., Lov., Dil., Ven.*
129. 4. non trahantur, *edit. Vird. et Rhem.*
129. 9. ac titulo *edit. Vird. et Rhem.*
129. 17. sancta synodus, *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
129. 34. sancta synodus, *edit. Antv-Nut.*
130. 4. absedentium *legitur in edit. Antv-Nut. et Antv-Sylv.*
130. 16. statuit *abest ab edit. Vird.*
130. 16sq. sancta synodus *edit. Antv-Nut.*
130. 22sq. detineri, aut ipso cessante, per superiorem *edit. Vird. et Rhem.*
130. 23. per *abest ab edit. Antv-Nut.*
130. 23. fabricae ecclesiae, *edit. Rom. in 4., Vird., Rhem., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
130. 30sq. * *in edit. Vird. et Rhem. legitur hoc modo:* Eadem omnino quae de praelatorum superiorum residentia dicta sunt, canone secundo capitis de residentia (etiam quoad culpam et amissionem fructuum et poenas) de curatis.
130. 30sq. et amissionem *edit. Rom. in 4., Brix., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv. et Col.*
130. 33sq. sancta synodus *edit. Antv-Nut.*
131. 2sq. assignatione relinquat. *legitur in edit. Rom. 1763.*
131. 3. Discedenti autem *legitur in edit. Rom. 1763.*

Cap. II.

131. 2. si *abest ab edit. Ven.*
131. 4. inter tres menses *edit. Rom. in 4., Lov., Vird., Rhem., Brix., Dil., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv-Nut., Antv. et Col.*

Pag. Lin.

Cap. III.

132. 4. dimittat. *legitur in edit. Ven.*

Cap. V.

132. 1. *Ad majores ordines *edit. Rom.* 1763. Ad minores etiam ordines *edit. Vird. et Rhem.*
132. 2. et magiſtro ſcholae *edit. Vird. et Rhem.*
132. 3. vero *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
132. 3. ad ſingulos majores ordines *edit. Vird. et Rhem.*

Cap. VI.

133. 1. Nullus ſecunda tonſura *legitur in edit. Antv-Nut.*
133. 7. in *ante* ſeminario *abeſt ab edit. Antv-Nut.*
133. 10. conſervetur- conſtitutio *edit. Lov.*
133. 10. Bonifacii VIIII. *legitur in edit. Ven. et Col.* Bonifacii IX. *legitur in edit. Rom. in 4., Brix., Dil. et Lov.*

Cap. VII.

133. 1. Sacroſancta ſynodus *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
134. 3. et doctrinam, fidem *edit. Antv-Nut. et Antv-Sylv.*
134. 3. inveſtiget, et *abſunt ab edit. Vird. et Rhem.*

Cap. VIII.

134. 2ſq. *praeſidentibus *edit. Lov-Bog. et Col.* praecedentibus *edit. Antv.* praeſentibus *edit. Rom. in 4., Lov., Brix., Dil., Vird., Rhem., Antv-Nut. et Antv-Sylv.*
134. 5. ſemper *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
134. 6. autem *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
134. 6. a *abeſt ab edit. Ven.*

Cap. X.

135. 4. *exempti eſſe dicantur, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Antv-Sylv., Antv-Nut. et Ven.*
135. 11. ſacroſanctae ſynodi *edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov., Vird. et Rhem.*
135. 13. quibuscumque privilegiis *edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov., Vird., Rhem., Lov-Bog., Ven., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
135. 14. Hanc autem poenam *edit. Vird. et Rhem.*
135. 15. impoſitam iis, *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Ven., Dil. et Lov.*

Cap. XI.

135. 1. minores ordines his, *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv. et Antv-Nut.*
135. 3. magis videbitur, *edit. Vird. et Rhem.*
136. 7. accreſcant; *edit. Rom.* 1763.

Pag. Lin.

CAP. XII.

136. 6. ad hos ordine *legitur in edit. Rom.* 1763.

CAP. XIII.

137. 3. his, quae ad ordinem *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv-Nut., Antv. et Col.*
137. 4. Qui ſperant, *edit. Rom. in 4., Brix., Vird., Rhem., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv-Nut., Antv. et Col.*
137. 14. quibuscumque *abeſt ab edit. Antv-Sylv.*

CAP. XIV.

137. 2. ordinem aſſumantur, *edit. Antv-Nut.*
137. 6. miniſtraverit; *legitur in edit. Rom.* 1763.
137. 8. ac ad miniſtranda ſacramenta, *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat., Rom.* 1763. ac miniſtranda ſacramenta, *edit. Ven.*
137. 9. * idonei comprobentur: *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat., Rom.* 1763. *et Ven.*
138. 4. ac feſtis ſolemnibus, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv-Nut., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
138. 6ſq. qui non miniſtraverint, *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. XV.

138. 2ſq. decernit eadem ſancta ſynodus, *edit. Antv-Nut.*
138. 2ſq. ſacroſancta ſynodus, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Sylv., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
138. 7. alias aut idoneus *edit. Vird. et Rhem.*
138. 8. et *abeſt ab edit. Rom. in 4., Brix., Dil., Lov., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv-Nut., Antv. et Col.*
138. 9ſq. non obſtante. *edit. Brix., Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv-Nut., Antv. et Col.*

CAP. XVI.

138. 7ſq. ſedibus vagetur. *edit. Vird. et Rhem.*
139. 1. * epiſcopo *abeſt ab edit. Antv-Nut.*
139. 2. ei *abeſt ab edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
139. 2. * ſacrorum ordinum exercitium *edit. Vird. et Rhem.*

CAP. XVII.

139. 15. ſimpliciorum beneficiorum, *legitur in edit. Lov.*
139. 16ſq. aut utrisque illorum, *legitur in edit. Dil. et Lov.*
139. 21. ſuffici poſſent *edit. Antv-Nut. et Antv-Sylv.*

CAP. XVIII.

140. 7. perſeverat: *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

Pag. Lin.

140. 7. facrofancta fynodus *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

140. 14. et in ecclefiafticis *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv-Nut.*, *Antv-Sylv.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

140. 16. et *abeft ab edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

140. 16. ex *abeft ab edit. Antv-Nut.*

140. 17. ac legere, fcribere competenter *edit. Ven.*

141. 9. facrae fcripturarum, *legitur in edit. Antv.*

141. 12. rituum, *edit. Rom. 2.*, *Rom. 3.*, *Rom. in 4.*, *Rom-Vat.*, *Rom. 1763.*, *Brix.*, *Ven.*, *Dil.*, *Lov.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Antv-Nut.*, *Antv. et Col.*

141. 17. infervient. *edit. Antv-Nut. et Antv-Sylv.*

141. 30. et alendam juventutem, *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*

141. 32. alendosve *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv-Nut.*, *Antv-Sylv.*

141. 34fq. idem epifcopus *edit. Rom. in 4.*, *Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv-Nut.*, *Antv-Sylv.*, *Antv. et Col.* idem epifcopi *legitur in edit. Ven.*

141. 35. duorum in capitulo, *edit. Brix.*, *Lov-Bog.*, *Antv-Nut.*, *Antv-Sylv.*, *Antv. et Col.*

141. 37fq. quorum idem alterius *legitur in Antv-Nut.*

141. 38. electio fimiliter ab epifcopo, *edit. Antv-Nut.*

142. 8fqq. *in edit. Antv-Nut. legitur hoc modo:* regularium, etfi nullius dioecefis, etfi juris patronatus cujuscumque fuerint, etiam fi exempta, vel aliis ecclefiis,

142. 10fq. **verba:* ecclefiis, monafteriis, et hofpitalibus, et aliis *abfunt ab edit. Rom. 1763.*

142. 14fq. et aliorum collegiorum: *edit. Antv-Nut.*, *Antv-Sylv.*

142. 23. etiam ad laicos, *edit. Antv-Nut.*

142. 29. et dignitas fuerint, *legitur in Antv-Nut.*

142. 30fqq. vel praeftimoniales portiones nuncupatas, etiam ante vacationem, fine cultus divini, et illa obtinentium praejudicio, *edit. Rom. 2.*, *Rom. 3.*, *Rom-Vat.*, *Rom. 1763.* vel praeftimoniales portiones, etiam ante vacationem nuncupatae, fine cultus divini et illa obtinentium praejudicio, *edit. Brix.*, *Dil.*, *Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Lov.*, *Antv. et Col.* vel praeftimoniales portiones, etiam ante vacationem, fine cultus divini et illa obtinentium praejudicio nuncupatae, *edit. Antv-Nut.* vel praeftimoniales portiones, etiam ante vacationem nuncupatas, fine cultus divini et illa obtinentium praejudicio, *edit. Ven.*

143. 3. *appellationes *edit. Antv-Nut.*

143. 5. etiamfi incuria *legitur in edit. Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

143. 6. et quacumque conftitutione *edit. Rom. 2.*, *Rom. 3.*, *Rom. 1763. et Ven.*

143. 15fqq. **verba:* quibusvis, quoad omnia et fingula fupradicta,

Pag. Lin.

privilegiis, exemptionibus, etiam si specialem derogationem requirerent, consuetudine, etiam immemorabili, *absunt ab edit. Antv-Nut.*

143. 16. singula suprascripta, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Sylv.*

143. 18. et *ante* quavis *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Ven., Vird., Rhem., Antv. et Col.*

143. 18sq. *appellatione, inhibitione et allegatione, *edit. Brix., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

143. 19sq. obstante. *legitur in edit. Antv-Nut.*

143. 28. solvere detractaverint, *legitur in edit. Antv-Nut. et Antv-Sylv.*

143. 32. et tam pium *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

143. 34. singulis annis *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Vird. et Rhem.*

143. 37sq. ut archiepiscopi, episcopi, *edit. Antv-Nut.*

144. 5. ab ordinariis probandos, *edit. Antv-Nut.*

144. 5. *etiam *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut. et Antv-Sylv.*

144. 8. *nominet, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

144. 9. *Quod si neglexerint, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Dil., Lov., Vird. et Rhem.*

144. 12. scholastriae dicuntur, *edit. Brix., Antv-Nut. et Antv-Sylv.*

144. 12sq. et magistris, *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.* aut magistris, *edit. Vird. et Rhem.*

144. 14. et aliis personis *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

144. 20. laborarent, *edit. Antv-Nut.*

144. 21. *metropolitanus *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom-Vat., Rom. 1763. et Ven.*

144. 26sq. *erigendum *edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

144. 34. seu proportionum *legitur in edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

145. 5. *mutando, *edit. Antv-Nut.*

145. 6. felicem *abest ab edit. Brix., Lov-Bog., Antv-Nut., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Indict. futur. sess.

(T. II.)

145. 4. si quae erunt *edit. Lov.*

145. 5. expediri possunt, *edit. Rom. 2. et Rom. 3.*

Pag. Lin.

SESSIO XXIV.

Doctr. de facr. matr.

(T. I.)

89. 24. * gratiam *edit. Rom. in 4., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
90. 5. infigniores praefatorum *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
90. 6fq. ne plures ad fe tradat *legitur in edit. Rom.* 1763.

Can. I.

90. 4. * in ecclefiam invectum, *edit. Rom. in 4., Lov-Bog., Dil., Lov., Vird., Rhem., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Can. III.

90. 2. qui in Levitico *edit. Rom-Vat.*

Decret. de reform. matrim.

(T. II.)

Cap. I.

146. 4fq. *in edit. Rom.* 1763. *erronea, indubie, hoc in loco deprehenditur tautologia: ita enim post verba* ac rata effe *illic legitur:* matrimonia, quamdiu ecclefia ea irrita non fecit, et proinde jure damnandi fint illi, ut eos fancta fynodus anathemate damnat, qui ea vera, ac rata effe; *quae omnia jam praemiffa fuerant.*
147. 10fq. * teftibus *abeft ab edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv. et Col.*
147. 27. non obftantibus. *Edit. Rom. in 4., Vird., Rhem., Dil., Lov.*
147. 31. fine illorum parochiae (?) *legitur in edit. Rom. in 4. et Lov.*
147. 32. ut benedicere *legitur in edit. Antv-Sylv.*
148. 10. cum primum poterint, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom-Vat., Rom.* 1763. *et Ven.*

Cap. II.

148. 3. * non *abeft ab edit. Ven.*
149. 9. * detigerint, *edit. Antv. et Col.*
149. 17. omnino fublevatis. *Edit. Antv-Sylv.*

Cap. IV.

149. 3. ex fornicatione contractum, *edit. Rom. in 4., Lov-Bog., Dil., Vird., Rhem., Lov. et Antv-Sylv.*

Cap. V.

150. 13. difpenfare poterit. *Edit. Lov-Bog.*

Pag. Lin.

Cap. VI.

150. 11. in *abeſt ab edit. Ven., Vird. et Rhem.*

Cap. VIII.

151. 13. a *abeſt ab edit. Antv.*
151. 24. inflictis *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*

Decret. de reformat.

(T. II.)

152. 2ſq. ſtatuenda decrevit. *Edit. Rom. in 4., Lov-Bog., Dil., Lov., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Cap. I.

153. 14. indicentur; *edit. Rom. 1763.*
153. 16. ac ſingulos, *edit. Vird. et Rhem.*
153. 17. jus et quacumque ratione, *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Vird. et Rhem.*
153. 19. nihil in his praeſenti *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv. et Antv.* nihil in his pro praeſenti *edit. Col.*
153. 31ſq. et Tridentini hujus ſynodi *legitur in edit. Antv. et Col.*
154. 4. ratio *abeſt ab edit. Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
154. 5. regula poteſt adhiberi, *edit. Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
154. 19. ſeu inquiſitionem *edit. Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
154. 36. de *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
155. 10. adſciſcat, *legitur in edit. Rom-Vat., Vird., Rhem., Antv-Sylv., Lov-Bog., Dil., Antv. et Col.*

Cap. II.

155. 10. in ſua provincia *edit. Vird. et Rhem.*
155. 12. exceptis iis, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Ven., Lov. et Dil.*
156. 13. debeant hi, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Cap. III.

156. 5. non poterint, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
156. 9. dioeceſis *legitur in edit. Antv.*
156. 12. his eccleſiis, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
156. 17. ab epiſcopo probentur: *edit. Lov.*
157. 5. non obſtante *edit. Lov-Bog.*
157. 19. * debita tamen cum reverentia, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Pag. Lin.
157. 29. *temporis tamen *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
157. 30. si tamen *legitur in edit. Dil.*
157. 32. *ab *deest in edit. Vird. et Rhem.*
157. 34. salvo iterum jure *edit. Rom. 1763.*
157. 36. in iis vero locis, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Rom. 1763., Ven., Dil. et Lov.*
157. 37. ut ne *legitur in edit. Rom. 1763.*
158. 1. nec pecuniae, *edit. Vird. et Rhem.*
158. 9. Patroni vero in his, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Cap. IV.

158. 7sq. munus assumunt, *edit. Antv-Sylv.*
158. 8sqq. **verba:* in aliis autem ecclesiis, per parochos, sive, iis impeditis, per alios ab episcopo impensis eorum, qui eas praestare vel tenentur, vel solent, deputandos *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*
158. 10. qui id praestare *edit. Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
159. 1sq. ut saltem tribus *legitur in edit. Lov-Bog.*
159. 9sq. praedicare praesumant, *legitur in edit. Rom. 3.*
159. 10. *etiam episcopi *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Cap. VII.

161. 8. erudire statuant. *Edit. Vird. et Rhem.*

Cap. VIII.

161. 2. ab alio publice, *edit. Rom-Vat.*

Cap. IX.

162. 1. domino *abest ab edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
162. 1. nostro *abest ab edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
162. 7. *si id constet, *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom-Vat., Rom. 1763. et Ven.*
162. 8. illius loci *edit. Vird. et Rhem.*

Cap. X.

162. 2sq. in omnibus his, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
162. 5. sedis apostolicae *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
162. 13. quoque modo *legitur in edit. Vird. et Rhem.*

Cap. XI.

163. 5. causis suadentibus, *edit. Vird. et Rhem.*

Pag. Lin.
163. 12. ex his *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
163. 15sq. sedis apostolicae *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
163. 28. ea in his, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Cap. XII.

164. 3. aliique exemplo *edit. Dil.*
164. 18. et *abest ab edit. Antv-Sylv.*
164. 19. * Patroni *pro* Provisi *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
164. 19. etiam *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
165. 9. conferantur *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom.* 1763., *Ven., Vird., Rhem., Dil. et Lov.*
165. 11sqq. *In edit. Vird. et Rhem. legitur hoc modo:* Non liceat iis qui in ecclesiis cathedralibus aut collegiatis dignitates, canonicatus, praebendas aut portiones obtinent, vigore.
165. 35. assidue utantur; *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom.* 1763., *Ven., Dil. et Lov.*
166. 2. dici possint. *Edit. Lov-Bog., Antv., Col.*
166. 11. in his, quae *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Cap. XIII.

166. 4. sufficiant; *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom. in 4., Rom-Vat., Rom.* 1763., *Vird., Rhem., Lov-Bog., Ven., Antv-Sylv., Dil., Antv. et Col.*
166. 5. vocatis his, *edit. Vird., Rhem., Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
166. 14. fructum subventione *legitur in edit. Lov.*
166. 19. a summo Romano pontifice *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom-Vat., Rom.* 1763. *et Ven.*
167. 1. etiam *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
167. 5. * per parochorum *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
167. 7sq. * aut parochiae *edit. Ven.*
167. 9. vero *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
167. 13. militiisque *edit. Rom.* 1763.
167. 19sq. omnes has cathedrales ecclesias, *legitur in edit. Vird. et Rhem.*
167. 24. In iis quoque *edit. Rom. in 4., Rom-Vat., Rom.* 1763., *Ven., Vird., Rhem., Dil., Lov. et Antv-Sylv.*
167. 34. Idemque in his *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Cap. XV.

169. 14. * ecclesiasticae *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
169. 14. * commode *abest ab edit. Vird., Rhem.*

Pag. Lin.

CAP. XVI.

169. 1. ubi fructum *legitur in edit. Antv.*
169. 5. sunt redituri. *edit. Lov.*
170. 6. ex his, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
170. 7sq. officialibus, et administrationibus, *edit. Rom-Vat.*
170. 10. rationem exigat *edit. Rom. 2., Rom. 3., Rom-Vat., Rom. 1763., Ven. et Lov.*

CAP. XVII.

170. 2. occupat officia *edit. Vird. et Rhem.*
171. 12. *ac unionibus *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*

CAP. XVIII.

171. 1sq. et idoneis *edit. Vird. et Rhem.*
171. 3sq. cum ecclesiae parochialis *edit. Vird. et Rhem.*
172. 12. habent, *edit. Vird., Rhem., Lov-Bog. et Antv-Sylv.*
173. 1. magis videbuntur idonei; *edit. Vird. et Rhem.*
173. 2sq. quacumque affectione humana *edit. Vird. et Rhem.*
173. 5. alioquin *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv. et Dil.*
173. 10. in *abest ab edit. Ven.*
173. 11. a qua, si quidem *edit. Rom. 1763.*
173. 19. ad *abest ab edit. Antv-Sylv.*
173. 27. jus patronatus *legitur in edit. Dil.*
173. 28. fuerint; *legitur in edit. Vird. et Rhem.*
174. 7. aut eisdem, *legitur in edit. Rom. in 4., Lov-Bog., Vird., Rhem., Dil., Lov., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
174. 22. ac forma omissa, *legitur in edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
174. 24. in *abest ab edit. Antv.*

CAP. XX.

175. 10. nec appellationes *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
176. 30. hujus impedimenti, *edit. Vird. et Rhem.*
176. 33sq. quo ad omnia supradicta *edit. Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

CAP. XXI.

177. 12. ex *abest ab edit. Ven.*

Indict. futur. sess.

(T. II.)

177. 11. proponentur. *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

SESSIO XXV.

Decret. de purgat.

(T. I.)

92. 2sq. in generalibus conciliis, *edit. Vird. et Rhem.*

Pag. Lin.
92. 8. et generalibus conciliis traditam, *edit. Vird. et Rhem.*
92. 9sq. diligenter curent. *edit. Vird. et Rhem.*
92. 10sqq. **In edit. Vird. et Rhem. legitur hoc modo:* Apud rudem vero plebem difficiliores ac subtiliores quaestiones, quaeque ad aedificationem non faciunt, tractari non permittant: atque demum illa quae indeterminata sunt, et subtiliores quaestiones continent, ex quibus plerumque nulla fit pietatis accessio, a popularibus concionibus secludantur.
92. 15. evulgari et *edit. Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
92. 18. Gerent porro episcopi, *edit. Vird. et Rhem.*
92. 19. virorum suffragia, *legitur in edit. Rom.* 1763.
92. 23. item quae pro illis *edit. Vird. et Rhem.*

De inv. vener. etc.

(T. I.)

93. 10. bonumque atque utile *edit. Vird. et Rhem.*
93. 13. et qui solus *edit. Rom. in 4.*
93. 17sq. pro nobis et singulis *edit. Vird. et Rhem.*
93. 18. idolatriam *scribitur in edit. Rom. in 4., Ven. et Antv-Sylv.*
94. 6. **verba:* et nunc etiam damnat *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*
94. 15sq. ac prototypa *legitur in edit. Antv.*
94. 29sq. * sanctorum miracula *edit. Vird. et Rhem.*
95. 36sq. in synodo provinciali *edit. Vird. et Rhem.*

De regular.

(T. II.)

178. 2. censuit de regularibus *edit. Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. I.

178. 5. vetus regularis *edit. Vird. et Rhem.*

Cap. II.

179. 16. depraehensus *scribitur in edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
179. 16sq. fuerit aut convictus, *edit. Vird. et Rhem.*

Cap. III.

180. 1. sancti *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
180. 2. cappuccinorum *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
180. 14. ex *abest ab edit. Vird. et Rhem.*

Cap. V.

181. 5. vero *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
181. 8. procuret: *legitur in edit. Ven.*
181. 13. sancta *abest ab edit. Lov.*

Pag. Lin.
181. 26. *alius *legitur in edit. Rom.* 3., *Rom-Vat. et Rom.* 1763.
182. 7. ex iis *edit. Rom. in* 4.

Cap. VI.

182. 1. ſuperiorum quorumcumque, *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Lov-Bog., Antv-Sylv., Dil., Ven., Lov., Antv. et Col.*
182. 4. et ſine nulla fraude *legitur in edit. Lov.*
182. 12. ad hunc affectum *legitur in edit. Lov.*
182. 15. ſuper iis *edit. Vird. et Rhem.*
182. 16. ipſo *abeſt ab edit. Lov.*

Cap. VII.

183. 6. ex his, *edit. Vird. et Rhem.*
183. 9. elegatur. *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
183. 10. ſi quae duo, *edit. Rom. in* 4., *Lov., Dil., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
183. 11. obtinent, cogantur, *edit. Rom. in* 4., *Lov., Dil., Lov-Bog., Antv-Sylv., Ven., Antv. et Col.*
183. 16. vota ſingulorum *legitur in edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*

Cap. VIII.

183. 10. pro praedictis *edit. Vird. et Rhem.*
183. 11. ac ſtatuant. *edit. Vird. et Rhem.*
184. 1. praefata monaſteria *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
184. 13ſq. diligenter incumbere; *edit. Vird. et Rhem.*
184. 14. qua in ſacris *legitur in edit. Rom.* 3.

Cap. IX.

184. 2. immediatae *legitur in edit. Antv. et Col.*
184. 4. ac epiſcopis *legitur in edit. Ven.*

Cap. X.

185. 10. Quod vero ſacratiſſimum *edit. Vird. et Rhem.*

Cap. XI.

185. 6. in his, *edit. Vird. et Rhem.*
185. 9. *ſita *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
185. 10. de *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
185. 12. Cluniacenſium *edit. Rom. in* 4. *et Lov.*
186. 5. *judice *legitur in edit. Ven.*
186. 6. perſonis *legitur in edit. Ven.*

Cap. XIII.

186. 3ſq. tum in proceſſionibus *edit. Vird. et Rhem.*
186. 4. tum in his, *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

Cap. XV.

187. 3. nec qui in minore *edit. Rom. in* 4., *Dil., Lov-Bog.,*

Pag. Lin.

Antv-Sylv., *Lov.*, *Antv.* *et Col.* nec qui minori *edit. Rom-Vat.*, *Vird.* *et Rhem.*

187. 4sq. **verba:* ad professionem *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*

187. 8. ad *abest ab edit. Vird. et Rhem.*

Cap. XVI.

187. 4. vel ejus vicarii *edit. Vird. et Rhem.*
187. 7. si *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
187. 11. Per haec autem *edit. Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Antv. et Col.*
188. 3. inservire possit: *edit. Rom-Vat.*

Cap. XVII.

188. 6. exploraverit *desideratur in edit. Vird. et Rhem.*
188. 9. et *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
188. 11. ac ordinis *edit. Vird. et Rhem.*
188. 12. libere eis *legitur in edit. Vird.*, *Rhem. et Ven.*

Cap. XVIII.

189. 7sq. ad ingrediendum monasteria, *edit. Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Antv. et Col.*
189. 8. vel suscipiendum *edit. Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Antv. et Col.*
189. 9. vel ad emittendum *edit. Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
189. 20. in *abest ab edit. Ven.*

Cap. XIX.

190. 3. cum habitu recedere *edit. Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Antv. et Col.*
190. 7. Quod si antea *edit. Rom-Vat.*, *Rom.* 1763. *et Ven.*
190. 11. etiam *abest ab edit. Lov.*

Cap. XX.

190. 3sq. monasteria, prioratusque legitima *edit. Vird. et Rhem.*
190. 4. sibi subjecta *edit. Vird. et Rhem.*
191. 1. *superiores, *edit. Antv-Sylv.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

Cap. XXI.

191. 4. quam in temporalibus *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Ven.*, *Lov.*, *Dil.*, *Antv-Sylv.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*
191. 11. confidit summum Romanum pontificem *edit. Vird. et Rhem.*
191. 14. his, quae nunc *edit. Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Vird.*, *Rhem.*, *Antv. et Col.*
191. 18. et spectatae *edit. Vird. et Rhem.*
191. 19. quo ad ea vero *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Vird.*, *Rhem. et Ven.*
191. 22. nisi sit illis *edit. Vird. et Rhem.*
191. 24. ipsorum ordinum *edit. Vird. et Rhem.*
192. 6. subsequenti professione *legitur in edit. Vird. et Rhem.*

Pag. Lin.

CAP. XXII.

192. 1. decretis *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
192. 11. * *verba:* vel non mendicantium, *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*
192. 17sq. *verba:* consuetudinibus, vel praescriptionibus, etiam *absunt ab edit. Rom.* 1763.
192. 26. et omnibus aliis, *edit. Ven.*
193. 1. * spiritualiter commissis, *legitur in edit. Vird. et Rhem.*
193. 1. * omnibus *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
193. 2. et generalibus, *edit. Rom. in* 4., *Ven., Lov., Dil., Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
193. 10. et principes, *edit. Vird. et Rhem.*

Decret. de reformat.

(T. II.)

CAP. I.

193. 1. ut hi, *edit. Vird. et Rhem.*
193. 2. suae sunt partes, *edit. Vird. et Rhem.*
193. 12. saepe mediantes, *legitur in edit. Ven.*
194. 1sq. ut reliqui ab iis *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
194. 5. Carthaginiensi *scribitur in edit. Rom-Vat., Vird. et Rhem.*
194. 9. quod ab hoc sancto *edit. Vird. et Rhem.*
194. 24. sed et ad *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Ven., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
194. 26. apud summum Romanum *edit. Vird. et Rhem.*

CAP. II.

195. 2sq. quo ad populorum *legitur in edit. Ven.*
195. 17. * provinciali *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
195. 23. vero *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
195. 25sq. in eadem synodo, *edit. Vird. et Rhem.*
196. 2. juramento adstringant; *edit. Rom.* 2. *et Rom.* 3.
196. 5. * *In omnibus aliis editionibus legitur:* augmento.
196. 8. hos sua *legitur in edit. Vird. et Rhem.*

CAP. III.

196. 8. * quae monitionibus *edit. Rom. in* 4., *Rom-Vat., Rom.* 1763., *Lov., Dil. et Ven.*
196. 10. nemini prorsus, *edit. Vird. et Rhem.*
196. 16sq. pro re, persona, loco, *edit. Vird. et Rhem.*
197. 9. proprios *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
197. 31. in *abest ab edit. Antv.*
197. 31. contra eum *absunt ab edit. Lov.*

CAP. IV.

198. 4sq. qui se huic muneri velit *edit. Vird. et Rhem.*

Pag. Lin.

CAP. V.

198. 3. correctione, seu fundatione, *legitur in edit. Vird. et Rhem.*
198. 8. aut *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
198. 9. aut subdiaconalibus, *edit. Vird. et Rhem.*

CAP. VI.

199. 10. processu, *edit. Vird. et Rhem.*
199. 12. ipsius *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
199. 18. eligent, *edit. Antv-Sylv. et Lov-Bog.*
199. 25sq. aut regradationem *legitur in edit. Antv.*
199. 36. quam ipsi elegerint, *legitur in edit. Vird. et Rhem.*
200. 10. Qui vero non obtinet, *legitur in edit. Rom.* 1763.
200. 11. ii omnes *edit. Rom-Vat. et Rom.* 1763.
200. 21. aut quocumque alio *edit. Vird. et Rhem.*

CAP. VII.

201. 8. a summo Romano *edit. Vird. et Rhem.*
201. 10sq. hujus sacrosanctae synodi *edit. Vird. et Rhem.*

CAP. VIII.

201. 5. *In reliquis editionibus omnibus legitur:* benigneque exercere.
201. 7. vero *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
201. 7. quae hospitalia *legitur in edit. Ven.*
202. 16sq. cuicunque ordinis, *legitur in edit. Antv.*
202. 23. possint *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
202. 25. ab his, *edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Vird., Rhem., Antv. et Col.*
202. 32. *biennium *edit. Vird. et Rhem.*

CAP. IX.

203. 2. in earum institutione *edit. Vird. et Rhem.*
203. 5. redigatur, *edit. Rom.* 1763.
203. 7. patronatus si *edit. Lov.*
203. 8. qui *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
203. 12sq. **verba:* communitatibus, vel *desunt in edit. Vird., Rhem., Antv. et Col.*
203. 18sq. *essent continuatae, *edit. Vird. et Rhem.*
203. 19. non minore *edit. Antv.*
203. 20. et authenticis *edit. Vird. et Rhem.*
204. 3sq. **verba:* cum quasi possessione inde secuta *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*
204. 26. Insuper occasiones *legitur in Antv-Sylv.*
204. 28. tam ad parochiales, *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom.* 1763. *et Ven.*
204. 29. quam ad illa quaecunque *edit. Lov.*
204. 35sq. concessa fuerint, *edit. Rom. in* 4., *Antv-Sylv., Lov-Bog., Dil., Lov., Antv. et Col.*
205. 15. **In omnibus aliis editionibus legitur:* augmento.

Pag. Lin.
205. 24. idcirco *ſcribitur in edit. Rom-Vat., Dil., Lov-Bog., Vird., Rhem., Ven., Lov., Antv-Sylv., Antv. et Col.*

CAP. X.

205. 1. * potentium *edit. Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
206. 4. his etiam *edit. Vird. et Rhem.*
206. 13. atque *abeſt ab edit. Vird., Rhem., Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
206. 15. * ſtatim *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*

CAP. XI.

206. 4ſq. ſucceſſorum praejudicium *edit. Vird. et Rhem.*
207. 4. ea *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
207. 6ſq. a ſede apoſtolica confirmatas, *edit. Vird. et Rhem.*
207. 8. a *deſideratur in edit. Ven.*
207. 8. triginta (?) *legitur in edit. Antv. et Col.*
207. 9. * a viginti novem, *edit. Lov-Bog. et Antv-Sylv.*
207. 9ſq. * *verba:* ſeu bis viginti novem *abſunt ab edit. Rom.* 1763.
207. 10. vocant *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*

CAP. XII.

207. 6. invadant. *edit. Rom.* 1763., *Vird., Rhem. et Lov.*
207. 15ſq. et ut de bonis *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*

CAP. XIII.

208. 6. eandem poſt hac *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.*
208. 9. gratis, privilegiis, *legitur in edit. Antv.*

CAP. XIV.

208. 13ſq. impoſitis, *abeſt ab edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
209. 2. Si vero *edit. Rom-Vat.*
209. 23ſq. * diaconos *pro* decanos *edit. Lov-Bog., Antv., Col.*
209. 33ſq. ſe non emandaverint, *legitur in edit. Antv.*
209. 35. ad ſummum Romanum *edit. Vird. et Rhem.*

CAP. XV.

210. 6ſq. etiam diſſimile, beneficiorum *edit. Lov.*
210. 8. nec penſionis *legitur in edit. Rom. in 4. et Lov.*
210. 15. diſpentio *ſcribitur in edit. Antv.*

CAP. XVI.

211. 1. eccleſiae, *abeſt ab edit. Rom-Vat.*
211. 8. alterum eorum vacuerit, *legitur in edit. Ven.*
211. 10. in antiquum ſtatuum *legitur in edit. Rom.* 1763.

CAP. XVII.

211. 10. epiſcopalis decorem *edit. Antv-Sylv.*

Pag. Lin.

Cap. XX.

213. 9. etiam *abest ab edit. Antv.*
213. 22. in praesenti *edit. Vird. et Rhem.*
213. 23sq. Proptereaque admonet *edit. Rom.* 2., *Rom.* 3., *Rom. in* 4., *Rom-Vat.*, *Rom.* 1763., *Ven.*, *Dil.*, *Lov.*, *Vird. et Rhem.*

Cap. XXI.

214. 3. aut ecclesiastica *edit. Rom.* 1763.
214. 7. sedis apostolicae auctoritas *edit. Antv-Sylv.*, *Lov-Bog.*, *Antv. et Col.*

Decret. de indulg.

(T. I.)

96. 1sq. * Cum potestas ligandi et solvendi, atque etiam indulgentias conferendi, a Christo ecclesiae concessa sit, eaque potestate *edit. Vird. et Rhem.*
96. 4. illa *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
96. 4. usa sit: *edit. Vird. et Rhem.*
96. 5sq. sacrorum *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
96. 8sq. vel eis *edit. Rom-Vat.*
96. 18. esse omnino abolendos. *edit. Vird. et Rhem.*
97. 2sq. ut diligenter quosque *edit. Vird. et Rhem.*
97. 5. sententiae *legitur in edit. Ven.*
97. 5. sententia cogniti, *abest ab edit. Vird. et Rhem.*
97. 8. ut in sanctarum *legitur in edit. Dil.*, *Vird. et Rhem.*

De delect. cibor.

(ib.)

97. 13. propositis suis, *legitur in edit. Antv.* ppositis suis, *in edit. Col.*

De ind. libr.

(T. II.)

215. 4. opus esset, considerent, *edit. Ven.*
215. 5. ab eis *absunt ab edit. Vird. et Rhem.*
215. 7. librorum varietates *edit. Vird.*, *Rhem.*, *Lov-Bog.*, *Antv-Sylv.*, *Antv. et Col.*
215. 9sq. summo Romano pontifici *edit. Vird. et Rhem.*

De loco orator.

(ib.)

215. 3. aliis *abest ab edit. Antv.*

De recip. decret.

(ib.)

215. 7sq. et anathematizaretur, *legitur in edit. Antv.*

Pag. Lin.
216. 16. reverendiſſimum Romanum pontificem *edit. Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
216. 18. orta fuerit, his *edit. Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
216. 21. provincialium neceſſitatibus *edit. Rom. in 4., Ven., Vird., Rhem. et Lov.*

De fine conc.

(ib.)

217. 9. * *In edit. Antv., Col. et Lov-Bog. verba legati Moroni ſubjiciuntur hoc modo:*

Verba illuſtriſſimi legati Moroni.

Placuit omnibus patribus finem huic ſacro concilio imponi, confirmationemque a ſanctiſſimo domino noſtro peti: tribus duntaxat exceptis, qui confirmationem ſe non petere dixerunt. Ideoque nos apoſtolicae ſedis legati et praeſidentes eidem ſacro concilio finem imponimus: confirmationem vero quamprimum a ſanctiſſimo domino noſtro petemus. Vos autem, illuſtriſſimi et reverendiſſimi patres, poſt gratias Deo actas, ite in pace.

Rem paulo aliter deſcribit Odoricus Raynaldus annal. eccleſiaſt. tom. XXI. part. 2. *ad annum* 1563. *pag.* 520. *edit. Col.* 1727. *Hic enim poſtquam narraſſet, patres fuiſſe rogatos, an eis placeret, ut confirmatio peteretur, ſubjicit:*

Et ſtatim patres omnes interrogati ſingulariter a reverendiſſimis dominis Theleſino ſecretario, et Caſtellanetenſi epiſcopis, una nobiscum ſacri concilii, et aliis deputatis notariis ſupraſcriptis, reſponderunt ſimpliciter per verbum *Placet*, exceptis infraſcriptis, qui reſponderunt, ut ſequitur, videlicet: R. D. archiepiſcopus Granatenſis, *Placet quod finiatur, ſed non peti confirmationem.* Reverendus dominus epiſcopus Dertuſenſis dixit: *Peto confirmationem, tanquam neceſſariam.* R. D. Pactenſis, R. D. Salamantinenſis, cum Dertuſenſi.

Quibus votis illuſtriſſimis dominis legatis et praeſidentibus relatis, illuſtriſſimus dominus cardinalis Moronus primus praeſidens praefatus pronuntiavit haec verba:

Verba primi apoſtolici legati.

Placuit omnibus finem huic ſacro concilio imponi, confirmationemque a ſanctiſſimo domino noſtro peti, uno duntaxat excepto, qui eam confirmationem ſe non petere dixit. Ideoque nos apoſtolicae ſedis legati et praeſidentes eidem ſacro concilio finem imponimus, confirmationem vero quam primum à ſanctiſſimo domino noſtro petemus. Vos autem patres illuſtriſſimi et reverendiſſimi, poſt gratias Deo actas, ite in pace.

Pag. Lin.

Acclamat. PP.

(T. II.)

217. 2. et *abeſt ab edit. Rom-Vat. et Ven.*
217. 6. animabus *abeſt ab edit. Vird. et Rhem.*
218. 4. ſit, Amen. *edit. Lov-Bog., Antv. et Col.* ſit. Pax a Domino, et aeterna gloria, atque felicitas in luce ſanctorum. *edit. Antv-Sylv.*
218. 5. *Loco* Amen, amen. *in edit. Lov-Bog., Antv. et Col. legitur:* Memoria in benedictione ſit. *In Antv-Sylv.* Memoria in benedictione ſit, Amen.
218. 14. Magnas gratias Dominus retribuat. *edit. Antv-Sylv., Lov-Bog., Antv. et Col.*
219. 1. memoria ſit, *edit. Vird. et Rhem.*
219. 2. annos Dominus retribuat. *edit. Vird. et Rhem.*
219. 8. beati *abeſt ab edit. Lov-Bog., Antv-Sylv., Antv. et Col.*
219. 18. a *deſideratur in edit. Ven.*

INDEX

LOCORUM SCRIPTURAE SACRAE.

Ee*

INDEX LITERARIUS.

Acta Sanctorum quotquot toto orbe coluntur, vel a catholicis ſcriptoribus celebrantur, quae ex latinis et graecis, aliarumque gentium antiquis monumentis collegit, digeſſit, notis illuſtravit Joannes Bollandus ſoc. Jeſu theologus, ſervata primigenia ſcriptorum phraſi. Operam et ſtudium contulit Godefridus Henſchenius ejusd. ſociet. theologus. Prodit nunc duobus tomis Januarius. In quo MCLXX. nominatorum ſanctorum, et aliorum innumerabilium memoria, vel res geſtae illuſtrantur. Ceteri menſes ex ordine ſubſequentur. *Antverpiae* apud Joannem Meurſium. 1643—1794. Daniel. Papebrochio et aliis Bollandiſtis, qui vocantur, continuata usque ad menſ. Octobr. Tom. I—LIII. fol.

Alcuinus.

Beati Flacci Albini ſeu Alcuini abbatis, Caroli Magni regis ac imperatoris magiſtri Opera. Poſt primam editionem, a viro clariſſ. D. Andrea Quercetano curatam, de novo collecta, multis locis emendata, et opuſculis primum repertis plurimum aucta, variisque modis illuſtrata cura et ſtudio Frobenii, S. R. J. principis et abbatis ad S. Emmeramum. *Ratisbonae*, 1777. Literis Joannis Michaelis Englerth, aulico-epiſcopalis, et monaſterii S. Emmerami typographi. Tomi II. in 4 Voll. fol.

T. II: *De divinis officiis liber.*

Alexandri I. P. M. *epiſtolae* in Collectione Conciliorum ampliſſima J. D. Manſi. T. I.

Amalarii Fortunati Metenſis diaconi, ad Ludovicum Pium imperatorem *de eccleſiaſtico officio* libelli quatuor, in Maxima Bibliotheca Patrum T. XIV. p. 934 ſqq.

Ambrosius.

Sancti Ambroſii Mediolanenſis epiſcopi Opera, ad manuſcriptos codices Vaticanos, Gallicanos, Belgicos, etc. necnon ad editiones veteres emendata, ſtudio et labore monachorum ordinis S. Benedicti, e congregatione S. Mauri. *Pariſiis.* T. I. 1686. T. II. 1690. typis et ſumtibus Johannis Baptiſtae Coignard, regis typographi, ac bibliopolae ordinarii, via S. Jacobi, ſub Bibliis aureis. Cum privilegio ſacrae regiae majeſtatis. fol.

T. I: *Hexaemeron libri VI.*
De paradiso liber.
De Cain et Abel libri II.
De Abraham libri II.
De bono mortis liber.
De Elia et jejunio liber.
De Nabuthe Jezraelita liber.
Enarrationes in Psalmos XII.
Expositio Ev. sec. Lucam libris X. comprehensa.
T. II: *De officiis ministrorum libri III.*
De virginibus ad Marcellinam sororem suam libri III.
De viduis liber.
De institutione virginis liber.
Exhortatio virginitatis liber.
De lapsu virginis consecratae.
De mysteriis liber.
De sacramentis libri VI.
De poenitentia libri II.
De fide libri V.
De spiritu sancto libri III.
Epistolae.
De excessu fratris sui Satyri libri II. secundus: *De fide resurrectionis.*
Oratio de obitu Theodosii.
In Appendice: *Commentaria in epistolas XIII. beati Pauli.*
De dignitate sacerdotali.
Sermones.

Amedei episcopi Lausanensis *de laudibus gloriosae Virginis Mariae perelegantes homiliae octo*, ad calcem Fulgentii Opp. p. 367 sqq. vid. Fulgentius.

Anacleti P. M. *epistolae* in Collectione Conciliorum amplissima J. D. Mansi T. I.

Andreae Hierosolymitani archiepisc. Cretensis *orationes.* Graece et latine, interprete Combefisio, in Bibliotheca Patrum c. Gallandii T. XIII. p. 93 sqq.

Encomium in nativitatem sanctissimae Deiparae.
Oratio in Deiparae dominae nostrae annunciationem.

Anselmus.

Sancti Anselmi ex Beccensi abbate Cantuariensis Archiepiscopi Opera: nec non Eadmeri monachi Cantuariensis historia Novorum, et alia opuscula: labore ac studio D. Gabrielis Gerberon monachi congregationis S. Mauri ad Mss. fidem expurgata et aucta. Secunda editio, correcta et aucta. *Lutetiae Parisiorum*, sumptibus Montalant, bibliopolae, ad Ripam PP. Augustinianorum, prope Pontem S. Michaëlis. 1721. cum privilegio regis, ac superiorum licentia.

Cur Deus homo, libri duo.
De tribus Waleranni quaestionibus, ac praesertim de azymo et fermentato.
De voluntate liber.
De voluntate Dei liber.

Apologia confessionis Augustanae vid. Libri symbol.

Athanasius.

S. Patris nostri Athanasii archiep. Alexandrini Opera omnia quae extant vel quae ejus nomine circumferuntur, ad mss. codices Gallicanos, Vaticanos, etc. necnon ad Commelinianas lectiones castigata, multis aucta, nova interpretatione, praefationibus, notis, variis lectionibus illustrata: nova Sancti Doctoris vita, onomastico, et copiosissimis indicibus locupletata. Opera et studio Monachorum ordinis S. Benedicti e congregatione S. Mauri. T. I. P. 1. 2. T. II. *Parisiis*, sumptibus Joannis Anisson typographiae regiae directoris. 1698. fol. cum privilegio regis.

T. I. P. 1: *Oratio III. contra Arianos.*
P. 2: *Epistola IV. ad Serapionem.*
Liber de incarnatione Dei Verbi et contra Arianos.
Liber de trinitate et Spiritu sancto.
Fragmenta commentarii in Matthaeum.
T. II: *De communi essentia Patris et Filii et Spiritus sancti.*
Quaestiones ad Antiochum.
Symbolum Quicumque. p. 728 sq.

ATHENAGORAS.

S. Patris Athenagorae philosophi Atheniensis Opera, cum notis variis, curante L. A. Rechenbergio, P.P. *Lipsiae.* 1685. 8. ap. Jo. Frid. Gleditschium.

De mortuorum resurrectione *).

AUGUSTINUS.

S. Aurel. Augustini Hipp. episc. Opp. opera et studio Monachorum ordinis S. Benedicti e congregatione S. Mauri. Editio nova. *Antverpiae.* Sumptibus Societatis. 1700—1703. cum privilegio. Tomi XII. fol.

T. I: *Retractationum libri II.*
Confessionum libri XIII.
Soliloquiorum libri II.
De magistro liber.
De libero arbitrio libri III.
De moribus ecclesiae catholicae et de moribus Manichaeorum libri II.
De vera religione liber.
T. II: Exhibentur *epistolae ducentae septuaginta* secundum temporum ordinem dispositae, et quatuor in classes digestae.
T. III. P. 1: *De doctrina Christiana libri IV.*
De Genesi ad litteram libri XII.
Quaestionum in Heptateuchum (in Exod., Levit., Numer., Deutr.) libri VII.
Speculum.
P. 2: *De sermone Domini in monte libri II.*
Quaestionum Evangeliorum libri II.
In Johannis Evangelium tractatus CXXIV.
In Epistolam Johannis ad Parthos tractatus X.
Expositio epistolae ad Galatas.
In Appendice: *De mirabilibus sacrae Scripturae libri III.*
Quaestiones veteris et novi Testamenti.
T. IV: *Enarrationes in Psalmos.*
T. V: *Sermones.* In Appendice: *sermones supposititii.*
T. VI: *De diversis quaestionibus LXXXIII. liber.*
De diversis quaestionibus ad Simplicianum libri II.
De octo Dulcitii quaestionibus liber.
De fide et symbolo liber.
Enchiridion de fide, spe et caritate liber.
De catechizandis rudibus liber.
De bono conjugali liber.
De sancta virginitate liber.
De bono viduitatis liber.
De conjugiis adulterinis libri II.
De mendacio liber.
Contra mendacium liber.

---

*) in Maxima Biblioth. Patr. T. II. P. 2. p. 158 sqq. et Galland. T. II. p. 38 sqq.

De cura pro mortuis gerenda liber.
De disciplina Christiana tractatus.
In Appendice: *De diligendo Deo.*
Meditationes.
De salutaribus documentis.
De vera et falsa poenitentia.
De visitatione infirmorum libri II.
De rectitudine catholicae conversationis.
De contemtu mundi.
Sermones ad fratres in eremo.
T. VII: *De civitate Dei contra Paganos libri XXII.*
T. VIII: *De haeresibus ad Quodvultdeum liber.*
Tractatus adversus Judaeos.
De utilitate credendi ad Honoratum liber.
Contra Faustum Manichaeum libri XXXIII.
Contra adversarium legis et prophetarum libri II.
Contra sermonem Arianorum liber.
Contra Maximinum Arianorum Episcopum libri II.
De trinitate libri XV.
T. IX: *Contra Parmenianum libri III.*
De baptismo contra Donatistas libri VII.
Contra litteras Petiliani libri III.
Epistola ad Catholicos contra Donatistas, vulgo de unitate Ecclesiae liber.
Contra Cresconium grammaticum Donatistam libri IV.
Breviculus collationis cum Donatistis.
T. X: *De peccatorum meritis et remissione et de baptismo parvulorum ad Marcellinum libri III.*
De natura et gratia contra Pelagium, ad Timasium et Jacobum liber.
De perfectione justitiae hominis, epistola, seu liber ad Eutropium et Paulum.
De gestis Pelagii ad Aurelium liber.
De gratia Christi et de peccato originali contra Pelagium, ad Albinam, Pinianum, et Melaniam libri II.
De nuptiis et concupiscentia ad Valerium libri II.
De anima et ejus origine contra Vincentium Victorem libri IV.
Contra duas epistolas Pelagianorum, lib. ad Bonifacium, libri VI.
Contra Julianum haeresis Pelagianae defensorem libri IV.
De gratia et libero arbitrio ad Valentinum et cum illo monachos Adrumetinos liber.
De correptione et gratia ad eosdem liber.
De praedestinatione sanctorum ad Prosperum et Hilarium liber.
De dono perseverantiae ad eosdem liber.
Contra secundam Juliani responsionem imperfectum opus, sex libros complectens.

Barnabae *epistola* in l: Patres apostolici ed. Jo. Bapt. Coterius. Amst. 1724. fol. sive in l: SS. Patrum Apostolicorum Barnabae, Hermae, Clementis, Ignatii, Polycarpi, opera genuina; una cum Ignatii et Polycarpi martyriis: versionibus antiquis ac recentioribus, variantibus lectionibus, selectisque variorum notis illustrata. Accesserunt S. Ignatii epistolae, tum interpolatae, tum

suppositititiae. Cura Richardi Russel A. M. *Londini* ap. Gulielmum Russel, prope Temple-Bar. 1746. Vol. I. II. 8.

Baronii (Caes.) *Annales ecclesiastic.* Romae 1588—1607. Tomi XII. fol. sive alia editio.

Basilius M.

Sancti Patris nostri Basilii, Caesareae Cappadociae archiepiscopi, opera omnia quae exstant, vel quae ejus nomine circumferuntur, ad mss. codices Gallicanos, Vaticanos, Florentinos et Anglicos, necnon ad antiquiores editiones castigata, multis aucta: nova interpretatione, criticis praefationibus, notis, variis lectionibus illustrata, nova sancti Doctoris vita et copiosissimis indicibus locupletata. Opera et studio Domni Juliani Garnier, presbyteri et monachi Benedictini, e congregat. sancti Mauri. *Parisiis*, typis et sumptibus Joannis Baptistae Coignard, regis architypographi ac bibliopolae ordinarii. Cum approbatione et privilegio regis. T. I. 1721. T. II. 1722. T. III. 1730. fol.

T. I: *Homiliae in quosdam Psalmos.*
Adversus Eunomium libri V.
T. II: Homiliae de diversis:
De jejunio.
De gratiarum actione.
In Martyrem Julittam.
In illud: Destruam horrea mea. Luc. 12, 18.
In famem et siccitatem.
In illud: Quod Deus non est auctor malorum.
Adversus iratos.
In ebriosos.
In sanctos quadraginta martyres.
Ascetica: *Sermo asceticus de renuntiatione saeculi, et de perfectione spirituali.*
Moralia.
Regulae fusius tractatae.
Regulae brevius tractatae.
Constitutiones monasticae.
In Appendice: *Homilia de poenitentia.*
Admonitio ad filium spiritualem.
T. III: *Liber de Spiritu sancto ad S. Amphilochium Iconii episcopum.*
Epistolae.
In Appendice: *Sermones.*
Sermo IX. de oratione.
Liber de vera virginitatis integritate ad Letoïum Melitinensem episcopum.

Beda Venerabilis.

Venerabilis Bedae presbyteri Anglo-Saxonis, doctoris ecclesiae vere illuminati Opera theologica, moralia, historica, philosophica, mathematica et rhetorica, quotquot hucusque haberi potuerunt omnia, in V. et N. Testamentum, saluberrimis in Moysis pentateuchum, Tobiam et Jobum, Libros Regum, Davidis Psalmos, Parabolas Salomonis et Cantica, Prophetas etc. explanationibus et quaestionibus enodata: Moralibus doctrinis et expositionibus in quatuor Evangelistarum Evangelia illustrata: facundissimis in omnes anni Dominicas et Festa homiliis exornata: subtilissimis et theologicis in Actus App., Epistolas Pauli, Petri, Jacobi, Joannis, Judae et Apocalypsin commentariis aucta: Historiis Anglorum, variorum Sanctorum vitis, gestis ac martyrologio: Moralibus Physicisque quaestionibus exculta: diversis ac plurimis variarum materiarum libris et tractatibus, scientiae et pietati, doctrinae ac perfe-

ctioni utilissimis, locupletata. Hac postrema editione diligenter recognita, sedulo correcta, et divisa in Tomos VIII. cum indice rerum verborumque copiosissimo. *Coloniae Agrippinae*, ap. Joannem Wilhelmum Friessem juniorem. 1688. fol. in quatuor Voluminibus.

T. III: *Gentis Anglorum historia ecclesiastica, libri V. (Ceolfridi abbatis epistola.)*
T. V: *In Marcum expositio libri IV.*
In Ev. Joannis expositio.
In Jacobi Epistolam expositio.
T. VII: Homiliae aestivales de tempore. *In Dom. Cantate.*

Bernardus.

S. Bernardi Abbatis primi Clarae-Vallensis *volumen I.*, genuina sancti doctoris opera quatuor prioribus tomis complectens. Post Horstium denuo recognita, aucta, et in meliorem digesta ordinem, necnon novis praefationibus, admonitionibus, notis et observationibus, indicibusque copiosissimis locupletata et illustrata, tertiis curis Domni Johannis Mabillon, presbyteri et monachi Benedictini e congregatione S. Mauri. Nova Editio. *Parisiis*, ap. Carolum Robustel, viâ San-Jacobaeâ, sub signo arboris Palmae. Cum privilegio regis, et facultate superiorum. 1719. *volumen II.* continens duos posteriores tomos V. et VI. seu opera supposititia et aliena, cum ejus vita et miraculis. fol.

Vol. I: *Epistolae.*
De consideratione ad Eugenium Papam libri V.
Tractatus de gradibus humilitatis et superbiae.
Tractatus de diligendo Deo.
Tractatus de vita et rebus gestis S. Malachiae Hiberniae episcopi.
Sermones de tempore: *in Quadragesima. In Psalm.* Qui habitat *sermones XVII. in Quadragesima habiti.*
In coena Domini sermo.
In Ascensione Domini sermones V.
Sermones de sanctis:
In natali sancti Victoris Confessoris sermones II.
In vigilia sanctorum Petri et Pauli.
In assumtione B. Mariae sermones IV.
In dominica infra octavam assumtionis B. V. Mariae, sermo.
In festo omnium Sanctorum sermones V.
In festo S. Andreae Apostoli sermones II.
Sermones de diversis.
Sententiae.
Sermones in Cantica Canticorum.
Vol. II: *Expositio in orationem Dominicam.*

Biblia sacra cum *glossa* ordinaria a Strabo Fuldensi monacho Benedict. collecta, novis PP. Graec. et Lat. explicationibus locupletata, et postilla Nic. Lirani Franciscani cum additionibus Pauli Burgensis episc. ac Matthiae Thoringi replicis, Theolog. Duacensium studio emendatis. Tomis sex comprehensa. Omnia denuo recensuit R. P. Doctor Leander a S. Martino Benedictinus et praeses generalis Congregationis Anglicae, in Academia Duacena Hebraeae linguae professor regius adjecitque plures antiquos ac novos tractatus etc. *Antverpiae*, ap. Joannem Meursium. 1634. fol.

Biblia sacra *vulgatae editionis* juxta exemplar ex typographia Apoltolica Vaticana, Romae 1592. correctis corrigendis ex Indicibus correctoriis Romae editis in ufum Bibliorum Vaticanorum latinorum ann. 1592. 1593. 1598.; nec non fubftratis lectionibus ex Vaticanis illis Bibliis latinis ann. 1590. 1592. 1593. 1598. inter fefe variantibus, additisque locis parallelis. Edidit Leander van Eff, f. theologiae doctor, prof. extraord. et parochus catholicus Marburgi Haffiae. Tubingae, fumtibus Ludovici Friderici Fues. P. I. II. 1824. P. III. 1822. 8.

Bibliotheca.

Maxima Bibliotheca veterum Patrum et antiquorum fcriptorum ecclefiafticorum primo quidem a Margarino de la Bigne, in academia Parifienfi doctore Sorbonico, in lucem edita. Deinde celeberrimorum in univerfitate Colonienfi doctorum ftudio, plurimis authoribus, et opufculis aucta, ac hiftorica methodo per fingula faecula quibus Scriptores quique vixerunt, dispofita. Hac tandem editione Lugdunenfi, ad eandem Colonienfem exacta, novis fupra centum authoribus, et opufculis hactenus defideratis locupletata, et in Tomos XXVII. diftributa. *Lugduni*, apud Aniffonios. 1677. cum approbationibus, et fuperiorum permiffu. fol. *)

Bibliotheca veterum Patrum antiquorumque fcriptorum ecclefiafticorum, poftrema Lugdunenfi multo locupletior atque accuratior. Cura et ftudio Andreae Gallandii presbyteri congregationis oratorii. *Venetiis.* ex typographia Joannis Baptiftae Albritii Hieron. fil. cum Veneti Senatus privilegio, T. I — XIV. 1765 — 1781. fol.

Bingham.

Jofephi Binghami, Angli **), origines five antiquitates ecclefiafticae ex lingua anglicana in latinam vertit Jo. Henricus Grischovius, Halberftadienfis. Accedit praefatio Jo. Franc. Buddei. *Halae* fumtibus orphanotrophei. Tomi X. 1724 — 1729. in 4.

Bona.

Rerum liturgicarum libri duo auctore Joanne Bona S. R. E. tit. S. Bernardi ad Thermas presbytero cardinali ordinis Cifterciensis Pedemontano Patritio Montis Regalis, hac noviffima editione denuo recogniti, aucti, notis, obfervationibus, ac perpetuo fere commentario hiftorico, critico, dogmatico illuftrati, novisque acceffionibus locupletati, ac in (quatuor) tres Tomos diftributi. Adjiciuntur hucusque inediti duo fingulares ritus Ecclefiarum Vercellenfis, et Auguftae Praetoriae in Italia Subalpina; nonnullae item differtationes adverfus mifoliturgos, aliosque pfeudocriticos, quibus quaecumque ad Miffae facrificium, rei liturgicae originem, ftatum, antiquitatem, fucceffionem, ordinem, ritus, caeremonias, minifterium, difciplinam, feu notitiam fpectant, proferuntur, dis-

*) Edidit Philippus Defpont.

**) rectoris ecclefiae Havantinae in agro Hautonienfi Angliae.

quiruntur, enucleantur, ſtudio, et labore D. Roberti Sala Taurinenſis ejusd. ord., et congr. S. Bernardi abbatis tit. ſac. facultatum, et in Vaticana bibliotheca latinae linguae profeſſoris. *Auguſtae Taurinorum.* Ex typographia regia. T. I. 1747. T. II. 1749. T. III. 1753. fol.

Bonaventura.

Sancti Bonaventurae ex ordine minorum S. R. E. epiſcopi Card. Albanenſis eximii eccleſiae doctoris Opera, Sixti V. Pont. Max. juſſu diligentiſſime emendata, et in hac nova editione tres in Partes tributa; quarum una Certa; altera Dubia; Suppoſititia tertia complectitur. Accedit S. Doctoris vita, una cum Diatriba hiſtorico-chronologico-critica in Opera ejusdem. *Venetiis.* Ex typographia Joan. Baptiſtae Albritii Hieron. fil. Superiorum permiſſu. Tomi XIII. 1751—1756. in 4.

T. I—IV: *In libros IV. Sententiarum.*
T. VI. P. 1: *Declaratio terminorum Theologiae.*
Expoſitio in Cap. VI. Ev. S. Matth. de oratione dominica.
Expoſitio in Ev. S. Lucae.
P. 2: *Expoſitio in Ev. S. Joannis.*
Expoſitio in regulam fratrum minorum.
T. XII: Opuſc. *Stimulus Amoris. Diaetae ſalutis.*
T. XIII: *De profectu Religioſorum.*

Bossuet. Oeuvres de Jacques-Benigne Boſſuet évêque de Meaux. *Paris.* T. I—XII. 1743—47. in 4.

T. V. p. 1ſqq: *Traité de la communion ſous les deux eſpeces.*

Brixianae ecclesiae Episcopi.

Collectio veterum patrum Brixianae Eccleſiae. Veterum Brixiae epiſcoporum S. Philaſtrii et S. Gaudentii Opera, nec non B. Ramperti et Ven. Adelmanni Opuſcula. Nunc primum in unum collecta, ad veteres Mſſ. Codices collata, notis, aliisque additionibus illuſtrata et aucta prodeunt juſſu Eminentiſſimi ac Reverendiſſimi D. D. Angeli Mariae tituli S. Marci Cardinalis Quirini Brixiae epiſcopi et Apoſtolicae ſedis Bibliothecarii *). *Brixiae* ex typographia Joannis Mariae Rizzardi. 1738. fol. Superiorum facultate.

Broedersen (Nicol.) paſtor Romano-cathol. *Delphis*, etc. *De uſuris licitis et illicitis libri XII.* 1743. fol.

Buddei (Jo. Franciſc.) Iſagoge hiſtorico-theologica ad Theologiam univerſam ſingulasque ejus partes, novis ſupplementis auctior. *Lipſ.* 1730. in 4.

Bullarum privilegiorum ac diplomatum Romanorum Pontificum ampliſſima collectio. Cui acceſſere Pontificum omnium vitae, notae, et indices opportuni. Opera et ſtudio Caroli Cocquelines. *Romae*, typis S. Michaelis ad Ripam, ſumptibus Hieronymi Mainardi. Superiorum facultate, et privilegio. T I—XIV. 1739—1744. fol.

*) cura Pauli Galeardi.

Burchardus.

D. Burchardi Wormacienfis ecclefiae epifcopi, Decretorum libri XX. ex Confiliis et orthodoxorum patrum Decretis, tum etiam diverfarum nationum Synodis, ceu loci communes congefti, in quibus totum Ecclefiafticum munus luculenta brevitate, et veteres Ecclefiarum obfervationes complectitur. Opus nunc primum excufum, omnibus Ecclefiaftis ac Parochis apprime neceffarium. Claruit fub Henrico Imperatore, Anno falutis M. XX. *Coloniae* ex officina Melchioris Nouefiani. 1548. c. privileg. Caefareae Maj. ad Sexennium. fol.

Caelestinus.

S. Caeleftini I. Papae *epiftolae* et decreta. Quibus nonnulla intexta, ad eumdem fanctum pontificem pertinentia. Ex editione V. C. Petri Coutantii, in Biblioth. Patr. c. Galland. T. IX. p. 285fqq.

Caesarii epifcopi Arelatenfis *homiliae*, magna ex parte apud Auguftinum T. V. in Appendice; reliquae in Maxima Biblioth. Patr. T. VIII. p. 819 fqq. *).

Canones Apostolici vid. Corpus juris canonici.

Cassianus.

Joannis Caffiani Opera omnia, cum commentariis D. Alardi Gazaei, coenobitae Vedaftini, ordinis S. Benedicti. Ab eodem denuo recognita, commentariis ipfis tertia parte auctoribus (?) illuftrior reddita: novoque infuper in libros de incarnatione, qui defiderabatur, commentario locupletata. *Lipfiae*, ap. Wetftenios et Smith. 1733. fol.

De coenobiorum inftitutis libri XII. *Collationes Patrum XXIV.*

Cassiodorus.

Magni Aurelii Caffiodorii fenatoris, viri patricii, confularis, et Vivarienfis abbatis, Opera omnia in duos Tomos diftributa, ad fidem Mff. Codd. emendata et aucta, notis et obfervatt. illuftrata, cum indicibus locupletiff., quibus praemittitur illius vita, quae nunc primum in lucem prodit cum Differtatione de ejus Monachatu. Opera et ftudio J. Garetii, monachi ordinis S. Benedicti e congregat. S. Mauri. *Venetiis.* typis Antonii Groppi bibliopolae Veneti. Proftant vero apud Bartolomaeum Javarina. Superiorum permiffu, ac privilegio excellentiff. fenatus. Tomi II. 1729. fol.

T. II: *Expofitio in Pfalmos.*

Catalanus.

Rituale Romanum Benedicti Papae XIV. juffu editum, et auctum perpetuis commentariis exornatum, ac in duos Tomos divifum, quibus vetus, ac nova facrorum rituum difciplina, fanctorum Patrum, ac infignium Ritualium teftimoniis, Romanorum Pon-

---

*) Caefarii epifcopi Arelatenfis homiliae XIV. quas primus edidit Steph. Baluzius, acceffere alia nonnulla opufcula ex codice Regularium Holfteniano defumta. In Biblioth. Patr. c. Galland. T. XI. p. 3fqq.

tificum, et Conciliorum decretis, facrarum S. R. E. Cardinalium Congregationum Refponfis, ac variarum Ecclefiarum praxi recenfetur, atque explicatur. Eidem fanctiffimo Patri dicatum auctore Jofepho Catalano presbytero oratorii S. Hieronymi charitatis. *Romae*, ex typographia Jofephi, et Philippi de Rubeis apud Pantheon. Superiorum permiffu. Tomi II. 1757. fol.

CEOLFRIDUS vid. Beda.

CHROMATIUS.

S. Chromatii, Aquilejenfis epifcopi *tractatus XVIII. in S. Matthaei Ev.*, nunc primum antea vulgatis multo emendatiores. In Biblioth. Patr. c. Galland. T. VIII. p. 333 fqq.

CHRYSOLOGUS.

S. Petri Chryfologi Forocornelienfis Ravennatum archiepifcopi Opera omnia, c. obfervatt. et indice rerum locupletiffimo Dominici Mitae. Acceffere praeterea in hac noftra editione S. Valeriani Cemelienfis epifcopi homiliae quotquot extant. *Venetiis*, apud Auguftinum Savioli. 1742. fol.

Sermones.

CHRYSOSTOMUS.

Sancti Patris noftri Joannis Chryfoftomi archiepifcopi Conftantinopolitani Opera omnia quae exftant, vel quae ejus nomine circumferuntur. Ad Mff. codices Gallicanos, Vaticanos, Anglicanos, Germanicosque; necnon ad Savilianam et Frontonianam editiones caftigata, innumeris aucta: nova interpretatione ubi opus erat, praefationibus, monitis, notis, variis lectionibus illuftrata, nova S. Doctoris vita, Appendicibus, Onomaftico et copiofiff. Indicibus locupletata. Opera et ftudio D. Bernardi de Montfaucon, monachi ordinis S. Benedicti e congregatione S. Mauri, opem ferentibus aliis ex eodem Sodalitio monachis. *Parifiis*, fumtibus Ludovici Guerin, fub figno S. Thomae Aquinatis. Caroli Robuftel, fub figno Palmae. Joannis et Jofephi Barbou, fub figno Ciconiarum. Guillelmi Desprez typograph. regii, et Joannis Defeffartz, fub fignis S. Profperi, et trium Virtutum (omnes in viâ Jacobaeâ) — (et aliorum deinceps.) Cum privilegio regis. Tomi XIII. 1718—1738. fol.

T. I: *Paraenefis ad Theodorum lapfum.*
De compunctione libri II.
Ad Stagirium a daemone vexatum libri II.
De virginitate liber.
De facerdotio libri VI.
De incomprehenfibili Dei natura contra Anomoeos homilia I — V.
De confubftantiali contra Anomoeos homilia VII.
De Chrifti precibus contra Anomoeos homilia X.
In Lazarum homiliae VI.

T. II: *Homiliae XXI. ad populum Antiochenum.*
Catechefis I. II. ad illuminandos.
Daemones non gubernare mundum homilia I.
De diabolo tentatore homiliaII.
De poenitentia homiliae IX.
Homiliae II. in proditionem Judae.
Homiliae II. de cruce et de latrone.
Liber in fanctum Babylam, contra Julianum, et contra Gentiles.

Homilia in S. Ignatium martyrem.
De precatione orationes II.
T. III: *Homilia in parabolam debitoris decem millium talentorum.*
Homilia in illud: Pater si possibile est, transeat *etc.*
Homilia de angusta porta et in orationem dominicam.
Homilia de eleemosyna.
Homiliae III. in illud: Habentes eumdem Spiritum.
Homilia de profectu evangelii.
Homilia de non evulgandis fratrum peccatis.
Homilia non esse desperandum.
Homiliae II. in Eutropium.
Liber, *quod nemo laeditur nisi a seipso,* in exsilio factus.
Epistolae.
T. IV: *Homiliae in Genesin.*
De Anna sermones V.
T. V: *Expositio in Psalmos.*
T. VI: *in Isaiae capita octo.*
Opus imperfectum in Matthaeum.
T. VII: *Homiliae in Matthaeum.*
T. VIII: *Homiliae in Joannem.*
T. IX: *Homiliae in Acta App.*
T. X: *Homiliae in epp. ad Corinth.*
T. XI: *Homiliae in epist. ad Ephes., Philipp., ad Timoth. et Titum.*
T. XII: *Homiliae in epist. ad Hebraeos.*
Ecloga de oratione.
Ecloga de poenitentia.

Clementinae vid. Corpus juris canonici.

Clementis Alexandrini Opera, quae extant, recognita et illustrata per Joannem Potterum, episcopum Oxoniensem. *Oxonii.* e Theatro Sheldoniano. A. D. sumptibus Georgii Mortlock, bibliopolae Londinensis. 1715. fol.

Cohortatio ad Gentes.
Paedagogus, libri III.
Stromatum libri VIII.

Clementis Romani epistolae duae ad *Corinthios*, in Biblioth. Patr. c. Galland. T. I. Ejusdem *epistolae decretales* in Collect. Concil. ed. J. D. Mansi. T. I.

Collectio Conciliorum.

Sacrosancta Concilia, ad regiam editionem exacta, quae nunc quarta parte prodit auctior studio Philipp. Labbei et Gabr. Cossartii, soc. Jesu presbyterorum. *Lutetiae Parisiorum*, impensis societatis typographicae librorum ecclesiasticorum jussu regis constitutae. Cum privilegio regis christianissimi. 1671. 1672. Tomi XVIII. et I Tom. Supplementa c. Steph. Baluze, 1683. fol.

Conciliorum Collectio Regia Maxima, ad P. Philippi Labbei et P. Gabrielis Cossartii e Societate Jesu labores haud modica accessione facta, et emendationibus plurimis additis, praesertim ex Codicibus manuscriptis; cum novis et locupletissimis Indicibus: studio P. Joannis Harduini ex eadem Societate Jesu Presbyteri. (Acta Conciliorum et epistolae decretales ac constitutiones summor. Pontificum). Tomis XII. tomus sextus in duab. partt. *Parisiis* ex typographia regia. 1715. fol.

Sacrorum Conciliorum nova et amplissima collectio, in qua praeter ea quae Phil. Labbeus et Gabr. Cossartius S. J. et novissime Nicolaus Coleti in lucem edidere; ea omnia insuper suis in locis optime disposita exhibentur, quae Joannes Dominicus Mansi Lucensis, congregationis Matris Dei, evulgavit. Editio

novissima ab eodem Patre Mansi, potissimum favorem etiam et opem praestante Eminentiss. Cardinali Dominico Passioneo sanctae sedis apostolicae bibliothecario, aliisque item eruditissimis viris manus auxiliatrices ferentibus, curata, novorum Conciliorum, novorumque Documentorum additionibus locupletata, ad Mss. Codices Vaticanos, Lucenses, aliosque recensita et perfecta. Accedunt etiam notae et dissertationes quamplurimae, quae in ceteris editionibus desiderantur. *Florentiae*, expensis Antonii Zatta Veneti. 1759—1798. T. I—XXXI. tom. 31. ab anno 1440. usque ad orationem Georgii Scholarii ad synodum oecumenicam Florentinam, de pace. fol. — Add. J. D. Mansi Supplementum ad Concilia Veneto-Labbeana. *Lucae*, 1748—1752. Tomi VI. fol.

Concilium

Agathense a. 506. M. VIII.
Alexandrinum a. 340. M. II.
Ancyranum a. 314. M. II.
Antiochenum I. a. 341. M. II.
Aquisgranense I. a. 816. M. XIV.
Aquisgranense II. a. 836. M. XIV.
Arausicanum I. a. 441. M. VI.
Arausicanum II. a. 529. M. VIII.
Arelatense I. a. 314. M. II
Arelatense II. c. a. 452. M. VII.
Arelatense VI. a. 813. M. XIV.
Ariminense a. 359. M. II.
Arvernense a. 535. M. VIII.
Aurelianense II. a. 533. M. VIII.
Aurelianense III. a. 538. M. IX.
Aurelianense IV. a. 541. M. IX.
Aurelianense V. a. 549. M. IX.
Autissiodorense c. a. 578. M. IX.
Basileense a. 1431 sqq. M. XXIX.
Bracarense II. a. 563. M. IX.
Bracarense III. a. 572. M. IX.
Bracarense IV. a. 675. M. XI.
Cabilonense I. c. a. 650. M. X.
Cabilonense II. a. 813. M. XIV.
Cameracense a. 1565. H. X.
Carthaginense I. c. a. 251. M. I.
Carthaginense I. a. 256. M. I.
Carthaginense II. a. 390. M. III.
Carthaginense III. c. a. 258. M. I.
Carthaginense III. c. a. 397. M. III.
Carthaginense IV. a. 398. M. III.
Carthaginense VI. c. a. 419. M. IV.
Chalcedonense a. 451. M. VII.
Claromontanum a. 1095. M. XX.
Claromontense a. 1268. M. XXIII.
Coloniense a. 1280. M. XXIV.
Coloniense I. a. 1536. H. IX.
Constantiense. a. 1414. M. XXVII.
Constantinopolitanum I. a. 381. M. III.
Constantinopolitanum III. sive *VI. gener.* a. 680. M. XI.
Constantinopolitanum IV. sive *VIII. gener.* a. 869. M. XVI.
Dalmaticum a. 1199. M. XXII.
Eliberitanum a. 313. M. II.
Epaonense a. 517. M. VIII.
Ephesinum a. 431. M. IV. V.
Exoniense a. 1287. M. XXIV.
Florentinum a. 1438 sqq. H. IX. (M. XXXI.)
Forojuliense a. 791. M. XIII.
Francofordiense a. 794. M. XIII.
Gangrense c. a. 330. M. II.
Gerundinense a. 517. M. VIII.
Hispalense II. a. 619. M. X.
Lamethense a. 1330. M. XXV.
Laodicenum c. a. 320. M. II.
Lateranense a. 769. M. XII.
Lateranense I. a. 1123. M. XXI.
Lateranense II. a. 1139. M. XXI.
Lateranense III. a. 1179. M. XXII.
Lateranense IV. a. 1215. M. XXII.
Lateranense V. a. 1512 sqq. H. IX.
Londoniense a. 1200. M. XXII.
Londoniense a. 1237. M. XXIII.
Lugdunense I. a. 1245. M. XXIII.
Lugdunense II. a. 1274. M. XXIV.

Matiſconenſe I. a. 581. M. IX.
Matiſconenſe II. a. 585. M. IX.
Milevitanum II. a. 416. M. IV.
Moguntiacum a. 813. M. XIV.
Moguntinum I. a. 847. M. XIV.
Moguntinum a. 888. M. XVIII.
Moguntinum a. 1549. H. IX.
Nemauſenſe a. 1284. M. XXIV.
Nicaenum I. a. 325. M. II.
Nicaenum II. a. 787. M. XIII.
Nicoſienſe a. 1340. H. VII.
Pariſienſe VI. a. 829. M. XIV.
Pennam Fidelem (apud Pennafiel) a. 1302. M. XXV.
Ravennatenſe a. 877. M. XVII.
Regiaticinum a. 850. M. XIV.
Rhemenſe II. a. 813. M. XIV.
Romanum a. 251. M. I.
Romanum a. 799. M. XIII.
Romanum a. 993. M. XIX.
Romanum a. 1050. M. XIX.
Romanum a. 1059. M. XIX.
Romanum a. 1078. M. XX.
Romanum a. 1079. M. XX.
Rotomagenſe a. 1072. M. XX.
Sardicenſe a. 347. M. III.
Senenſe a. 1423. M. XXVIII.
Senonenſe a. 1528. H. IX.
Tarraconenſe I. a. 516. M. VIII.
Toletanum I. a. 400. M. III.
Toletanum II. a. 531. M. VIII.
Toletanum III. a. 589. M. IX.
Toletanum IV. a. 633. M. X.
Toletanum VI. a. 638. M. X.
Toletanum VII. a. 646. M. X.
Toletanum VIII. a. 653. M. X.
Toletanum IX. a. 655. M. XI.
Toletanum XI. a. 675. M. XI.
Toletanum XII. a. 681. M. XI.
Triburienſe I. a. 895. M. XVIII.
Trullanum a. 680 ſq. M. XI.
Turonenſe II. a. 567. M. IX.
Turonenſe III. a. 813. M. XIV.
Turonenſe a. 1055. M. XIX.
Vaurenſe a. 1368. M. XXVI.
Vercellenſe a. 1050. M. XIX.
Viennenſe a. 1311. M. XXV.
Wigornienſe a. 1240. M. XXIII.
Wormatienſe a. 868. M. XV.

Confessio Augustana vid. Libri ſymbolici.

Constitutiones Sanctorum Apoſtolorum auctore Clemente epiſcopo et cive Romano, libri VIII. in Collect. Concil. J. D. Manſi T. I. p. 257 ſqq.

Corderius.

Expoſitio Patrum Graecorum in Pſalmos, a Balthaſare Corderio Soc. Jeſu ex vetuſtiſſimis Sac. Caeſ. Majeſtatis et Sereniſſ. Bavariae Ducis Mſſ. Codicibus ἀνεκδότοις concinnata; in Paraphraſin, Commentarium et Catenam digeſta; Latinitate donata, et annotationibus illuſtrata. *Antverpiae*, ex officina Plantiniana Balthaſaris Moreti. T. I. 1643. T. II. et III. 1646. fol.

Corpus juris canonici Gregorii XIII. Pontif. Max. auctoritate poſt emendationem abſolutam editum, in duos Tomos diviſum et appendice novo auctum cum neceſſariis indicibus Juſtus Henningius Boehmer J C. (poteut. regis Boruſſ. conſ. int. regim. ducat. Magd. cancellarius Academ. Frideric. director ejusdemque profeſſ. juris primarius) illud recenſuit, cum codicibus veteribus manuſcriptis aliisque editionibus contulit, variantes lectiones adjecit et notis illuſtravit. Praemiſſa praefatione duplici. Cum privilegiis ſacr. Caeſ. Majeſt. nec non regis Polon. ac Boruſſ. *Halae Magdeburgicae*, impenſis orphanotrophei, 1747. Tomi II. in 4.

T. I: *Gratiani* concordia discordantium canonum ſeu *Decretum*, *P. I—III.*

Canones poenitentiales. Canones SS. Apoſtolorum.

T. II: *Gregorii IX. Decretalium Lib. I—V.*

Sextus liber Decretalium Bonifacii Papae VIII. Lib. I — V.
Clementis Papae V. constitutiones in Concil. Viennensi editae, Lib. I — V.
Extravagantes seu constitutiones viginti a Joanne Papa XXII. editae, Tit. I — XIV.
Extravagantes communes, a diversis Romanis Pontificibus post sextum editae, cum suis (ut vocant) summulis, Lib. I — V.
Appendix juris canonici, in qua exhibentur: 1) *Liber septimus Decretalium.* 2) *Decretales Alexandri III.* 3) *Decretales Innocentii IV. editae in Concilio generali Lugdunensi I. anno* 1245. *celebrato.* 4) *Variantes lectiones ad Decretales Gregorii X. in Concilio generali Lugdunensi II. anno* 1274. *celebrato, editas.* 5) *Jo. Pauli Lancelotti institutiones juris canonici.* 6) *Indices septem in Decretum et Decretales.*

Cyprianus.

Sancti Caecilii Cypriani episcopi Carthaginensis et martyris Opera ad Mss. codices recognita et illustrata studio ac labore Stephani Baluzii Tutelensis. Absolvit post Baluzium, ac praefationem et vitam Sancti Cypriani adornavit unus ex monachis Congregationis S. Mauri. *Parisiis*, ex typographia regia. 1726. fol.

Epistolae.
Liber de habitu virginum.
Liber de lapsis.
Liber de unitate Ecclesiae.
Liber de oratione dominica.
Liber ad Demetrianum.
Liber de opere et eleemosyna.
Liber de bono patientiae.
Testimoniorum libri tres adversus Judaeos.
De coena Domini.
De unctione chrismatis.

Cyrillus Alex.

S. P. N. Cyrilli Alexandriae archiepiscopi Opera in VI. Tomos tributa. Cura et studio Joannis Auberti Laudunensis Ecclesiae presbyteri canonici, et in Schola Parisiensi Laudunensis Collegii magistri ac interpretis regii. *Lutetiae.* 1638. regiis typis. Ex privilegio regis. fol.

T. I: *De adoratione et cultu in Spiritu et veritate libri XVII.*
T. IV: *Commentariorum in Joannis Evangelium libri X.*
T. V. P. 2: *Epistolae* *).
T. VI: *Contra Julianum Apostatam libri X.*

Cyrillus Hierosol.

S. Cyrilli archiepiscopi Hierosolymitani Opera quae exstant omnia, et ejus nomine circumferuntur, ad Mss. codices nec-non ad superiores Editiones castigata, dissertationibus et notis illustrata, cum nova interpretatione et copiosis indicibus. Cura et studio Domni Antonii-Augustini Touttée, presbyteri et monachi Benedictini e Congregat. S. Mauri. *Parisiis.* 1720. typis Jacobi Vincent, via S. Severini, sub signo Angli. Cum approbatione et privilegio regis. fol.

Procatechesis. — *Catecheses XXIII.*

Damasi P. M. *Epistolae* in Collect. Concil. J. D. Mansi T. III.

---

*) Vid. Collect. Concil. J. D. Mansi T. IV. in Concil. Ephes. a. 431.

Damianus.

Sancti Petri Damiani S. R. E. Cardinalis Episcopi Ostiensis ordinis S. Benedicti, e Congregatione Fontis-Avellanae, Opera omnia nunc primum in unum collecta ac Argumentis et Notationibus illustrata studio ac labore Domni Constantini Cajetani Syracusani, Abbatis Sancti Barontis Congregationis Casinensis. *Parisiis*, 1743. Superiorum facultate. Prostant Venetiis, apud Josephum Corona in Via Mercatoria, sub Signo Praemii. Tomi IV. in 2 Voll. fol.

T. II: *Sermones.*

Decretalium Libri vid. Corpus juris canonici.

Dionysius Areopag.

Sancti Dionysii Areopagitae Opera omnia quae extant, et commentarii quibus illustrantur, Tom. I. in quo universus Sancti textus, et Georgii Pachymerae Paraphrasis Graece et Latine, cum Adnotationibus Balthasaris Corderii in singula capita, continentur. Studio et opera ejusdem Balthasaris Corderii, Societatis Jesu Doctoris Theologi. (Tom. II. in quo S. Maximi Scholia, Pachymerae Paraphrasis in Epistolas, et Auctores varii, qui aut Vitam S. Dionysii descripserunt, aut de Areopagiticorum Operum Auctore, ejusque Orthodoxia differuerunt, continentur. Opera et studio Petri Lanssellii et Balthasaris Corderii, Soc. Jesu Presbyterorum). Editio post Antverpiensem et Parisiensem prima Veneta, a mendis, quae in praecedentes irrepserant, accuratissime repurgata, ac Dissertatione Praevia, Variantibus Lectionibus ex insigni Bibliothecae S. Marci Codice depromptis, aliisque Accessionibus aucta et locupletata. *Venetiis.* Typis Antonii Zatta. Superiorum permissu, et Excellentiss. Senatus privilegio. T. I. 1755. T. II. 1756. fol.

De caelesti hierarchia.	*De divinis nominibus.*
De ecclesiastica hierarchia.	*Epistolae.*

Dufresne vid. Glossarium. — Durand vid. Martene. —

Durandus.

Rationale divinorum officiorum, a R. D. Gulielmo Durando Mimatensi Episcopo, J. U. D. clarissimo concinnatum: atque nunc recens utilissimis Annotationibus illustratum. Adjectum fuit praeterea aliud Divinorum officiorum Rationale ab Joanne Beletho Theologo Parisiensi, ab hinc fere quadringentis annis conscriptum, ac nunc demum in lucem editum. Cum duplici, uno prioris, altero posterioris Rationalis Indice locupletissimo. Haec editio a multis erroribus diligenter correcta. *Lugduni*, apud haeredes Gulielmi Rovillii, sumptibus Petri Roussellet. 1612. 8. Tomi duo in uno Volumine.

Eadmerus.

Eadmeri monachi Cantuariensis Opera, typis exscripta in editione operum Anselmi supra laudata.

Liber de beatitudine coelestis patriae.

Liber de sancti Anselmi similitudinibus.

Eligius.

S. Eligii Noviomensis Episcopi *homiliae XVI.* in Bibliotheca Patr. Maxima T. XII. p. 300 sqq.

Euthymii Zigabeni commentarius in quatuor Evangelia graece et latine. Textum Graecum nunquam antea editum ad fidem duorum Codicum membranaceorum bibliothecarum SS. Synodi Mosquensis auctoris aetate fcriptorum diligenter recenfuit et repetita verfione latina Joannis Hentenii fuisque adjectis animadverfionibus edidit Chriftianus Frider. Matthaei (collegiorum Imperialium Rofficorum affeffor et Academiae Vitemberg. Graecc. litt. profeffor.) *Lipfiae*, impenfis Weidmannianis. 1792. Tomi III. in 8.
in Matthaei Ev. T. I. P. 1. 2.

Extravagantes communes vid. Corpus juris canonici.

Fabiani Pontif. Max. *epiftolae tres* in Collect. Concil. J. D. Manfi. T. I. p. 770 fqq.

Fresne vid. Dufresne.

Fulgentius Ruspensis *).

S. Fulgentii Rufpenfis Epifcopi Opera, quae funt publici juris omnia, ad manufcriptos Codices plures, nec-non ad editiones antiquiores et caftigatiores emendata, aucta, et in unum omnia volumen nunc primum collecta. Acceffere praeterea in hac noftra editione D. Amedei epifcopi Laufanenfis homiliae. *Venetiis*, apud Auguftinum Savioli. 1742. fol. Superiorum permiffu, ac privilegio.

Ad Monimum libri III.
Ad Trafimundum regem Vandalorum in Africa libri III.
Epiftolae XVIII.
De trinitate ad Felicem Notarium liber.
Contra fermonem Faftidiofi Ariani, ad Victorem liber.
De incarnatione Filii Dei et vilium animalium auctore, ad Scarilam liber.
De fide feu de regula verae fidei, ad Petrum liber.
Sermones.
Fragmenta libror. X. contra Fabianum.
In Appendice: *Sermones.*

Gallandius vid. Bibliotheca veterum Patr.

Gaudentii fermones five tractatus. Vid. Brixianae ecclefiae Epifcopi.

Gelasii I. Pontif. Max. *epiftolae* in Collect. Concil. J. D. Manfi T. VIII. p. 1 fqq.

Gennadius.

Gennadii Maffilienfis presbyteri *liber de ecclefiafticis dogmatibus* **). (Veteris cujusdam Theologi homilia facra. Marcialis Epifcopi Lemovicenfis epiftolae.) Geverhartus Elmenhorftius ex Mf. provulgavit, et Notas addidit. *Hamburgi*, anno Meffiae regis aeterni 1614. 4. *five alia editio.*

Germanus.

Germani Patriarchae Conftantinopolitani *theoria* five *contemplatio rerum ecclefiafticarum.* in Biblioth. Patr. c. Galland. T. XIII. p. 203 fqq.

*) Ejus Opera exftant quoque in Biblioth. Patr. Maxima T. IX.

**) *De fide, feu de Dogmatibus ecclefiafticis liber ad Gelafium Papam miffus*, qui Auguftino male adfcriptus, inter illius Opera haberi folet.

Gersonius.

Joannis Gersonii doctoris theologi et cancellarii Parisiensis Opera omnia, novo ordine digesta, et in V. Tomos distributa; ad manuscriptos Codices quamplurimos collata, et innumeris in locis emendata; quaedam etiam nunc primum edita: Quibus accessere Henrici de Hassia, Petri de Alliaco, Joannis Brevicoxae, Joannis de Varenis scriptorum coaetaneorum, ac insuper Jacobi Almaïni et Joannis Majoris Tractatus, partim editi partim inediti; necnon Monumenta omnia ad Causam Joannis Parvi pertinentia. Opera et studio M. Lud. Ellies du Pin, s. facultatis Parisiensis doctoris theologi, et philosophiae professoris regii, qui huic novae editioni praefixit Gersoniana, in quibus historia ecclesiastica temporis illius quo Gersonius vixit texitur, hujus et coaevorum vita narratur, scripta recensentur, doctrina exponitur. *Antwerpiae*, sumptibus Societatis. 1706. fol.

T. I: Opera dogmatica de Religione et Fide. Pag. 457 sqq.: *Tractatus contra haeresim de Communione laicorum sub utraque specie.*

T. II: Quae ad ecclesiasticam πολιτείαν et disciplinam pertinent.

T. III: Opera moralia. T. IV: Exegetica et Miscellanea. T. V: Monumenta omnia quae spectant ad condemnationem propositionum excerptarum e libro Joannis Parvi.

Glossa interlinearis. vid. Biblia sacra cum glossa.

Glossarium ad Scriptores mediae et infimae Latinitatis, auctore Carolo Dufresne, Domino du Cange, regi a consiliis, et Franciae apud Ambianos quaestore. Editio nova locupletior et auctior, opera et studio monachorum ordinis S. Benedicti e Congregatione S. Mauri. *Parisiis*, sub oliva Caroli Osmont, via San-Jacobaea. Cum approbatione et privilegio regis. T. I — VI. 1733 — 1736. fol.

Goffridus.

Goffridi abbatis Vindocinensis S. Priscae Cardinalis Epistolae, Opuscula, Sermones. Jacobus Sirmondus societatis Jesu presbyter primum in lucem eruit, ac notis Epistolas illustravit, anno 1610. in 8. *).

Gratiani decretum. vid. Corpus juris canonici.

Gregorius Magnus.

Sancti Gregorii Papae I. cognomento Magni, Opera omnia. Ad manuscriptos Codices Romanos, Gallicanos, Anglicanos emendata, aucta, et illustrata notis. Studio et labore Monachorum Ordinis S. Benedicti, e Congregatione S. Mauri. *Parisiis*, sumptibus Claudii Rigaud, via Citharaea. Cum privilegio regis. T. I — IV. 1705. fol.

*) Recusa leguntur in Biblioth. Patr. Maxima T. XXI. p. 1 sqq. et in I: Jacobi Sirmondi soc. Jesu presbyteri Opera varia in quinque Tomos distributa. *Parisiis*, e typographia regia. 1696. fol. T. III. p. 613 sqq.

T. I: *Moralium in Job. libri XXXV.*
In Ezechielem homiliae, libri II.
In Evangelia homiliae, libri II.
T. II: *Liber regulae paſtoralis.*
Dialogorum libri IV.
Regiſtrum epiſtolarum, libri XIV.
T. III. P. 1: *Liber Sacramentorum.*
P. 2: *Variae expoſitiones in librum 1. Regum, libri VI.*

Gregorius Nazianzenus.

Sancti Patris noſtri Gregorii Nazianzeni Theologi, Opera. Jac. Billius Prunaeus, S. Michaelis in eremo coenobiarcha, cum Mſſ. Regiis contulit, emendavit, interpretatus eſt, una cum doctiſſimis Graecorum Nicetae Serronii, Pſelli, Nonii, et Eliae Cretenſis commentariis. Aucta eſt haec editio aliquammultis ejusdem Gregorii Epiſtolis nunquam antea editis, ex interpretatione Fed. Morelli profeſſoris et interpretis regii. *Coloniae*, ſumptibus Mauritii Georgii Weidmanni. 1690. Tomi II. fol. *).

T. I: *Orationes. Epiſtolae.*

Gregorius Nyssenus.

Sancti Patris noſtri Gregorii Epiſcopi Nyſſeni Opera, nunc denuo correctius et accuratius edita, aucta, et notis, nec non Indicibus neceſſariis ornata, et in tres Tomos diſtributa. *Pariſiis*, ſumptibus Aegidii Morelli, via Jacobaea, ad inſigne Fontis. 1638. cum privilegio regis. fol.

T. I: *De vita Moyſis ſive de vita perfecta liber.*
De oratione et oratione dominica, ſermo I—V.
T. II: *Epiſtola canonica ad ſanctum Letoïum Melitines epiſcopum.*
Contra Eunomium orationes XII.
T. III: *Catechetica magna oratio.*
De anima et reſurrectione.

Gregorius Turonensis.

Sancti Georgii Florentii Gregorii epiſcopi Turonenſis Opera omnia necnon Fredegarii Scholaſtici epitome et chronicum cum ſuis continuatoribus et aliis antiquis monumentis. Ad Codices manuſcriptos et veteres Editiones collata, emendata, et

---

*) *Sive alia editio e. g. Pariſiis* 1630. II Tomi fol. *vel: Venetiis*, 1753. Tomi II. fol. a Jacobo Tollio et Ludov. Antonio Muratorio. *vel:* Sancti Patris noſtri Gregorii Theologi, vulgo Nazianzeni, archiepiſcopi Conſtantinopolitani, Opp. omnia, quae exſtant vel ejus nomine circumferuntur, ad Mſſ. Codices Gallicanos, Vaticanos, Germanicos, Anglicos, nec non ad antiquiores Editiones caſtigata, multis aucta, etc. etc. Opera et ſtudio Monachorum ordinis ſancti Benedicti e Congregat. S. Mauri. *Pariſiis.* 1778. T. I. fol. ſumptibus viduae Deſaint, via vulgo dicta du Foin, prope viam Sancti Jacobi. Cum approbatione et privilegio regis.

aucta, atque notis et obſervationibus illuſtrata, opera et ſtudio Domni Theoderici Ruinart presbyteri et monachi Benedictini e Congregatione ſancti Mauri. *Luteciae-Pariſiorum.* Excudebat Franciſcus Muguet, regis, cleri Gallicani, et illuſtriſſimi archiepiſcopi Pariſienſis typographus. 1699. cum privilegio regis et ſuperiorum permiſſu. fol.

Hiſtoriae eccleſiaſticae Francorum libri decem.

Libri octo de Miraculis, id eſt, *De Gloria Martyrum liber*, etc.

Gregorii II. P. M. *epiſtolae* in Collect. Concil. J. D. Manſi T. XII. p. 234 ſqq.

Gregorii VII. P. M. *regiſtrum epiſtolarum*, *libri IX.* in Collect. Concil. J. D. Manſi T. XX. p. 60ſqq.

Gregorii IX. P. M. *Decretales* vid. Corpus juris canonici.

Harduinus vid. Collectio Conciliorum.

Herardi archiepiſcopi Turonenſis Capitula 140. in Collect. Concil. Labb. et Coſſart. T. VIII. p. 627 ſqq. et inter Baluzii Capitularia T. I. p. 1283. et in al. Concil. collectionibus.

Hermae *paſtor* in Cotelerii editione Patrum Apoſtolicorum, et Biblioth. Patr. Maxima T. II. p. 24 ſqq., et alibi.

Liber I: *Viſiones.* L. II: *Mandata.* L. III: *Similitudines.*

Hieronymus.

Sancti Euſebii Hieronymi Stridonenſis presbyteri Opera poſt Monachorum Ord. S. Bened. e Congreg. S. Mauri recenſionem denuo ad Mſſ. Codices Romanos, Ambroſianos, Veronenſes, aliosque, nec non ad priores Editiones caſtigata, quibusdam ineditis Monumentis, aliisque S. Doctoris lucubrationibus, ſeorſum tantum antea vulgatis aucta, notis et obſervationibus continenter illuſtrata ſtudio ac labore Dominici Vallarſii Veronenſis Presbyteri, opem ferentibus aliis in eadem Civitate literatis viris et praecipue March. Scipione Maffeio. Editio altera. Ab ipſo Veronenſi Editore poſterioribus curis aucta et recognita. *Venetiis*, 1766—1772. Tomi XI. in 4. apud Guilelmum Zerletti. Superiorum permiſſu ac privilegio.

T. I: *Epiſtolae.*
T. II: *Altercatio Luciferiani et Orthodoxi.*
Adverſus Jovinianum libri II.
Contra Vigilantium liber.
Contra Joannem Hieroſolymitanum liber.
Dialogi contra Pelagianos libri III.
Liber de viris illuſtribus.
T. III: *Commentarius in Eccleſiaſten.*
T. IV: *Commentariorum in Iſaiam libri XVIII.*, *in Jeremiam libri VI.*
T. V: *Comment. in Ezechielem libri XVI.*
T. VI: *In Oſee Comm. libri tres; in Amos libri tres; in Michaeam libri duo; in Zachariam libri tres.*
T. VII: *Commentar. in Matth. libri quatuor; in epiſt. ad Galat. libri tres; in epiſt. ad Epheſ. libri tres; in epiſt. ad Titum liber; in epiſt. ad Philemonem liber.*

Hilarius.

Sancti Hilarii Pictavienfis epifcopi Opera ftudio et labore monachorum Ordinis S. Benedicti e congregatione S. Mauri caftigata, aucta, atque illuftrata. Nunc vero libris de Trinitate et Commentariis in Pfalmos ad binos Capituli Veronenfis codices, antiquitate ac praeftantia quosvis ad hanc diem cognitos facile exfuperantes, diligenter exactis, atque octo maxime variantium Tractatuum adjectione locupletatis. *Veronae* anno 1730. Tomi II. fol. apud Petrum Antonium Bernum et Jacobum Vallarfium. Superiorum permiffu.

T. I: *Tractatus in Pfalmos. Commentarius in Ev. Matthaei. Liber de fynodis feu de fide orientalium. Fragmenta.*
T. II: *De trinitate libri XII.*

Honorii Auguftodunenfis presbyteri Opera philofophica et theologica quae reperiri *) potuerunt, omnia. Recenfita et aucta per R. P. Andream Schottum Societatis Jefu, in Biblioth. Patr. Maxima T. XX. p. 963 fqq.

Gemma animae five de divinis officiis et antiquo ritu Miffarum, libri IV. p. 1046 fqq.

Hormisdae Pontif. Max. *epiftolae* in Collect. Concil. J. D. Manfi T. VIII.

Hugonis de S. Victore, canonici regularis Lateranenfis, tum pietate, tum doctrina infignis, Opera omnia tribus Tomis digefta. Studio et induftria Donni Thomae Garzonii de Bagnacaballo pofiillis, annotatiunculis, fcholiis, ac vita auctoris expolita, et nunc primum in Germania correctius et ornatius in lucem edita. *Moguntiae*, fumptibus Antonii Hierat, bibliopolae Colonienfis, excudebat Joannes Volmari, a. 1617. fol.

T. I: *Annotationes elucidatoriae in Genefim.*
T. II: *Inftitutiones monafticae.*
T. III: *Summa fententiarum. De facramentis Chriftianae fidei.*

Ignatius.

Sacrofancti Martyris Ignatii, Antiochiae Archiepifcopi *Epiftolae*, in editione Patrum Apoftolicorum Cotelerii, vel alibi **).

Epiftola ad Philadelphienfes. Epiftola ad Smyrnenfes.
Epiftola ad Heronem diaconum ecclefiae Antiochenorum.

Innocentii I. Pontif. Max. *Epiftolae* in Collect. Concil. J. D. Manfi T. III. p. 1028 fqq.

Innocentii III. Pontif. Max. *Libri VI. de myfteriis Miffae f. de facro altaris myfterio.* Lipfiae, 1534. 4. — *Tractatus de contemptu mundi f. de miferia humanae conditionis.* Norimberg. 1477. fol. ***).

---

*) *Adde* Pezii thefauri anecdotorum noviffimi T. II. P. I. p. 70 fqq.

**) In Biblioth. Patr. Maxima T. II. P. 1. p. 74 fqq., in Bibl. Patr. c. Galland. T. I.

***) Vid. Innocentii III. Opera. Colon. 1575. Tomi II. fol.

Innocentii IV. Pontif. Max. *Epiſtolae* in Collect. Concil. J. D. Manſi T. XXIII. p. 563 ſqq.

Joannes Damascenus.

Sancti Patris noſtri Joannis Damaſceni, monachi, et presbyteri Hieroſolymitani, Opera omnia quae exſtant, et ejus nomine circumferuntur. Ex variis editionibus, et codicibus manu exaratis, Gallicanis, Italicis et Anglicis, collecta, recenſita, Latine verſa, atque annotationibus illuſtrata, cum praeviis Diſſertationibus et copioſis indicibus. Opera et ſtudio P. Michaelis Lequien, Morino-Bolonienſis, ordinis FF. Praedicatorum. *Pariſiis*, apud Joannem-Baptiſtam Deleſpine, via Jacobaea, ad inſigne Divi Pauli, prope Fontem S. Severini. 1712. Tomi II. fol. cum privilegio regis.

T. I: *De fide orthodoxa libri IV.*
De imaginibus orationes III.
Dialogus contra Manichaeos.
Oratio de iis, qui in fide dormierunt.

T. II: *Commentar. in Epiſtolas S. Pauli* (excerpta compendiaria ex J. Chryſoſtomo et al.)
Sacra Parallela.

Irenaeus.

Sancti Irenaei epiſcopi Lugdunenſis et Martyris, Detectionis et everſionis falſo cognominatae agnitionis, ſeu *Contra haereſes* libri *quinque*. Poſt Franciſci Feuardentii et Joannis Erneſti Grabe recenſionem caſtigati denuo ad Mſſ. codices Romanos, Gallicanos et Anglicanos, nec non ad antiquiores editiones, et a multis, quibus adhuc ſcatebant, mendis expurgati: aucti novis Fragmentis Graecis; obſervationibus ac notis, copioſiſſimisque Gloſſariis et Indicibus illuſtrati et locupletati; quibus omnibus adduntur tres Diſſertationes, in quibus haereſes ab Irenaeo memoratae, et loci difficiles explicantur, ejusque vitae ac geſtorum hiſtoria discutitur. Studio et labore Domni Renati Maſſuet, presbyteri et monachi Benedictini e Congregatione S. Mauri. Quibus in noviſſima hac editione accedunt ejusdem S. Irenaei fragmenta a Pfaffio inventa. Nec non viri illuſtriſſimi Scipionis Maffaei epiſtolae duae de fragmentorum eorumdem auctore cum Pfaffii reſponſis. Denique P. Franc. M. Leoni, publ. in Patavino gymnaſio metaph. profeſſ., in Maffaei et Pfaffii controverſiam epiſtolae tres. *Venetiis*, 1734. Partes II. fol. apud Franciſcum Pitterium bibliopolam ad ſignum Fortunae triumphantis.

P. I: *Adverſus haereſes libri V.*

Isidorus Hispalensis.

S. Iſidori Hiſpalenſis epiſcopi Hiſpaniarum doctoris Opera omnia denuo correcta et aucta, recenſente Fauſtino Arevalo, qui Iſidoriana praemiſit, variorum praefationes, notas, collationes, qua editas, qua nunc primum edendas, collegit, veteres editiones, et codices mſſ. Romanos contulit. Auctoritate et impenſa eminentiſſ. Principis D. Domini Franciſci Lorenzanae S. R. E. presbyt. Cardinal. archiep. Tolet. Hiſpaniar. Primatis et Generalis inquiſitoris. *Romae* anno 1797—1803. Tomi VII. in 4. typis Antonii Fulgonii. Facultate praeſidum.

tis Troarnensis. *Lutetiae Parisiorum*, sumptibus Joannis Billaine, via Jacobea, sub signo S. Augustini. Cum privilegio Regis et approbatione Doctorum. 1648. fol.

Adversus Berengarium Turonensem, de Corpore et Sanguine Domini liber.

Launoius.

Joannis Launoii, Constantiensis, Parisiensis Theologi, Socii Navarraei, Opera omnia, ad selectum ordinem revocata. Ineditis opusculis aliquot, notis nonnullis dogmaticis, historicis et criticis, auctoris vita, variis monumentis tum ad Launoium tum ad Scripta ipsius pertinentibus, praefationibus cuique Volumini affixis, Indicibus locupletissimis, aucta et illustrata. Accessit Tractatus de varia Launoii librorum fortuna. *Coloniae Allobrogum*, sumptibus Fabri et Barrillot, sociorum, et Marci-Michaelis Bousquet et sociorum. 1731. Tomi V. fol.

T. I: *Liber de Sacramento unctionis infirmorum*, *edit. anno* 1673.

Leo Magnus.

Sancti Leonis Magni Romani Pontificis Opera post Paschasii Quesnelli recensionem ad complures et praestantissimos MSS. Codices ab illo non consultos exacta, emendata, et ineditis aucta: praefationibus, admonitionibus et adnotationibus illustrata. Adduntur etiam quaecumque in Quesnelliana editione inveniuntur, eaque ad crisin revocantur: curantibus Petro et Hieronymo fratribus Balleriniis presbyteris Veronensibus. *Venetiis*, apud Simonem Occhi. Superiorum permissu ac privilegio. T. I. 1753. T. II. 1756. T. III. 1757. fol. minor. (sign. 4.)

T. I: *Sermones.*
Epistolae *).
T. II: *Liber Sacramentorum Romanae Ecclesiae.*
De vocatione omnium gentium libri II.

Leo IX. P. M. ejus *epistolae* in Collect. Concil. J. D. Mansi T. XIX. p. 635 sqq.

Leo X. P. M. in Concilio Lateranensi V. ap. Harduin. T. IX.

Libri Symbolici ecclesiae evangelicae sive concordia. Recensuit Carol. August. Hase. Edit. II. *Lips.* 1837. in 8.

Macarius Magnus.

Sancti Patris Macarii Aegyptii homiliae et opuscula ascetica, in Biblioth. Patr. c. Galland. T. VII.

De oratione liber.

Mansi ad Synodum Diamperitanam in Malabria a. 1599. in Supplementis ad Concilia Veneto-Labbeana Tom. VI. p. 1 sqq. Vid. Collectio Concil.

Marcelli I. P. M. *epistolae* in Collect. Concil. J. D. Mansi T. I. p. 1262 sqq.

Marci Gazensis diaconi *vita S. Porphyrii:* in Actis Sanctorum, mensis Februar. 26.

---

*) Leonis M. *epistolas* habes etiam in Collect. Concil. J. D. Mansi T. V—VI.

Martene.

De antiquis ecclesiae ritibus libri ex variis insigniorum ecclesiarum Pontificalibus, Sacramentariis, Missalibus, Breviariis, Ritualibus, seu Manualibus, Ordinariis seu Consuetudinariis, cum manuscriptis tum editis; ex diversis Conciliorum decretis, Episcoporum statutis, aliisque probatis Auctoribus permultis collecti atque exornati a R. P. Domno Edmundo Martene, presbytero et monacho Benedictino e Congregatione Sancti Mauri. *Editio secunda*, ab eodem Auctore tertiam ultra partem aucta, et novis Indicibus exornata. *Antverpiae*, typis Joannis Baptistae de la Bry. Superiorum permissu. T. I — III. 1736 — 1737. T. IV. de Monachorum ritibus libri quinque. 1738. fol.

Veterum scriptorum et monumentorum historicorum, dogmaticorum, moralium, amplissima collectio. Prodiit nunc primum studio et opera Domni Edmundi Martene, et Domni Ursini Durand, presbyterorum et monachorum Benedict. e Congregat. S. Mauri. *Parisiis*, ap. Montalant, ad Ripam PP. Augustinianorum, prope Pontem S. Michaelis. Cum privilegio regis et superiorum permissu. T. I — IX. 1724 — 1733. fol.

Maximi Taurinensis Opera jussu Pii VI. P. M. edita. *Romae*, 1784. fol.

homiliae *).

Melchiades P. M. ejus *epistola* ad Episcop. Hispan. in Collect. Concil. J. D. Mansi T. II.

Minucius Felix.

Marci Minucii Felicis *Octavius*, in Biblioth. Patr. c. Galland. T. II. p. 380 sqq.

Missa Ambrosiana vid. Pamelius.

Missale Romanum ex decreto sacro-sancti concilii Tridentini restitutum, Pii V. pont. max. jussu editum, et Clementis VIII. primum, nunc denuó Urbani Papae VIII. auctoritate recognitum. Additae etiam suo loco Missae de Sanctis, qui novissime a Summis Pontificibus Alexandro VII. Clemente IX. Clemente X. Innocentio XI. Alexandro VIII. Innocentio XII. et Clemente XI. in Sanctorum numerum relati sunt. In quo Missae de Sanctis omnes ad longum recens positae sunt, pro faciliori Celebrantium commoditate. *Parisiis*, ap. Joan. Baptist. Coignard, regis architypographum, via Jacobaea, ad insigne Bibliorum aureorum. Cum privilegio regis. 1720. fol.

Monumenta ad hist. conc. Trid. vid. Plat.

Natalis Alexander.

R. P. Natalis Alexandri ordinis FF. Praedicatorum, in sacra Facultate Parisiensi Doctoris, et emeriti professoris, *Historia ecclesiastica veteris novique Testamenti.* Editio omnium novissima, opera et studio Constantini Roncaglia Lucensis, congregationis Matris Dei. *Lucae*, 1734. typis Leonardi Venturini. De Superiorum licentia. T. I — IX. fol. *Supplement.* Venet. 1777. fol. et Supplementor. *tomi II.* Bassani, 1778. fol.

---

*) in Biblioth. Patr. Maxima T. VI. p. 1 sqq.

Nicephorus.

Nicephori Callisti, filii Xanthopuli, *Ecclesiasticae historiae libri XVIII.* in duos Tomos distincti, ac Graece nunc primum editi. Adjecta est Latina interpretatio Joannis Langi, a R. P. Frontone Ducaeo Societatis Jesu Theologo cum Graecis collata et recognita. *Lutetiae Parisiorum*, sumptibus Sebast. et Gabr. Cramoisy, via Jacobaea, sub Ciconiis. Cum privilegio regis christianissimi. 1630. II. Voll. fol.

Nicolai I. P. M. *responsa ad consulta Bulgarorum,* in Collect. Concil. J. D. Mansi T. XV. p. 401 sqq.

Optatus Milevitanus.

Sancti Optati Afri Milevitani Episcopi *de schismate Donatistarum libri septem:* ad manuscriptos Codices et veteres editiones collati et innumeris in locis emendati. Quibus accessere Historia Donatistarum una cum monumentis veteribus ad eam spectantibus: nec non geographia episcopalis Africae. Opera et studio M. Lud. Ell. Dupin, sacrae facultatis Parisiensis Doctoris Theologi, necnon Philosophiae Professoris Regii. Cum ejusdem notis, ut et Gab. Albaspinaei, Mer. Casauboni, Casp. Barthii, et aliorum singulis Paginis in hac nova Editione subjectis. *Antverpiae*, ap. G. Gallet, praefectum typographiae Huguetanorum. 1702. fol. (Lutetiae Parisiorum, 1700. fol.)

Ordo Romanus antiquus de divinis Catholicae Ecclesiae officiis et ministeriis per totius Anni circulum, quem octavo saeculo scriptum esse existimant Melchior Hittorpius et Jodocus Coccius in Biblioth. Patr. Maxima T. XIII. p. 657 sqq. — Plures Ordines Romani in I: Museum Italicum seu Collectio veterum scriptorum ex bibliothecis Italicis, eruta a D. Johanne Mabillon, et D. Michaele Germain presbyteris et monachis Benedict. congregat. S. Mauri. *Luteciae Parisiorum.* T. I. 1687. T. II: complectens antiquos libros rituales sanctae Romanae Ecclesiae. 1689. in 4.

Origenis Opera omnia quae Graece vel Latine tantum exstant et ejus nomine circumferuntur. Ex variis Editionibus et Codicibus manu exaratis, Gallicanis, Italicis, Germanicis et Anglicis collecta, recensita, Latine versa atque annotationibus illustrata, cum copiosis Indicibus, vita Auctoris et multis Dissertationibus. Opera et studio Domni Caroli Delarue, presbyteri et monachi Benedict. e Congregat. S. Mauri. *Parisiis*, sumptibus Joannis Debure, ad ripam PP. Augustin. prope Pontem S. Michaelis, ad insigne divi Pauli. Cum privilegio regis. T. I — IV. 1733 — 1759. fol.

T. I: *Exhortat. ad martyr. De oratione.*
T. II: *Commentar., Selecta, et Homiliae in Genesim. In Exodum, Leviticum, Numer. et Psalmos.*
T. III: *In Cantic. Canticorum. In Ezechielem. In Matthaeum.*
T. IV: *In epistol. ad Romanos.*

Pacianus.

Sancti Paciani Barcilonensis Episcopi *Epistolae tres* ad Sympronianum Novatianum. Accessere ejusdem S. Patris Paraenesis ad

Poenitentiam, et *Sermo de Baptiſmo*: in Biblioth. Patr. c. Galland. T. VII. p. 257 ſqq.

PAMELII (Jac.) Rituale SS. Patrum Latinorum ſ. Liturgicon Latinum. Col. Agr. 1675. Tomi II. in 4.

T. I: *Ambroſianae miſſae ritus et ordo.* p. 293 — 357.

PASCHASII RADBERTI Corbeienſis Abbatis *liber de corpore et ſanguine Domini.* Secundis ejus curis expolitus et auctus, nunc demum ad manuſcriptos codices et antiquas editiones recognitus. In Veterum ſcriptt. et monum. ampliſſ. collect. E. Martene et Durand. T. IX. p. 367 ſqq.

PAULINUS. *Vita S. Ambroſii* Mediolanenſis epiſcopi, a Paulino ejus notario ad beatum Auguſtinum conſcripta; in Opp. Ambroſii T. II. Append. p. II ſqq.

PAULINUS NOLANUS.

Paulini Epiſcopi Nolani Opera ed. Muratori. Veron. 1736. fol. *).

De Sancto Felice carmina natal.

PETRUS BLESENSIS.

Petri Bleſenſis Bathonienſis in Anglia archidiaconi Opera omnia ad fidem manuſcriptorum Codicum emendata, notis et variis monumentis illuſtrata. Editio nova in qua nonnulla ejusdem auctoris opuſcula hactenus inedita, nunc primum prodeunt. Praefixa eſt huic operi vita auctoris, ex ejus epiſtolis, et ex pluribus maxime Anglicis Scriptoribus concinnata. *Pariſiis*, ſumptibus Simeonis Piget, via Jacobaea ſub ſigno Prudentiae. Cum privilegio regis. 1667. fol. (ed. Petrus de Guſſanvilla presbyter Carnotenſis.); recuſa leguntur in Biblioth. Patr. Maxima, T. XXIV. p. 911 ſqq.

Tractatus de transfiguratione Domini.
Liber de confeſſione ſacramentali.
Liber de poenitentia vel ſatisfactione.

PETRUS CLUNIACENSIS.

Sancti Petri Mauricii dicti Venerabilis, abbatis Cluniacenſis IX. vita et ſcripta omnia, quae reperiri potuerunt. Nunc primum ex Mſſ. Codd. partim emendata, partim recens edita, ſtudio et induſtria D. Martini Marrier, monaſterii S. Martini a Campis Pariſ. monachi et profeſſi, et Andr. Quercetani Turonenſ. in Biblioth. Patr. Maxima, T. XXII. p. 813 ſqq.

PETRUS LOMBARDUS.

Petri Lombardi epiſcopi Pariſienſis *ſententiarum libri IIII.* quibus auctor ille in divinis ſcripturis exercitatiſſimus, univerſae Theologiae ſummam, ex orthodoxorum Patrum decretis atque ſententiis, mirabili compendio et arte complexus eſt; ut jure optimo Magiſter Sententiarum meruerit cognominari. Per Joan. Aleaume Pariſien. Theologiae profeſſorem, priſtino ſuo nitori nunc primum vere reſtituti. Tertia haec editio rurſus ad vetuſtiſſima manu ſcripta exemplaria, doctiſſimorum ſacrae Theologiae profeſſorum judicio (plurimis additis et ademptis diligentiusque diſtinctis) accuratiſſime collata. etc. *Lovanii* ex officina Bar-

*) In Biblioth. Patr. Maxima T. VI. p. 163 ſqq.

tholomaei Gravii, anno 1557. in 4. cum gratia et privilegio C. M. *five alia editio.*

Pii I. P. M. *epiftolae* in Collect. Concil. J. D. Manfi, T. I, p. 672 fqq.

Plat.

Monumentorum ad hiftoriam concilii Tridentini potiffimum illuftrandam fpectantium ampliffima collectio. Studio et opera Judoci Le Plat. Lovanii ex typographia Academica. T. I — VII, 1781 — 1787. in 4.

Pontificale Romanum Clementis VIII. primum; nunc denuo Urbani VIII. auctoritate recognitum: in tres Partes five tres Tomos divifum, pro faciliori Pontificum ufu. *Parifiis*, impenfis Societatis typographicae librorum officii ecclefiaftici, juffu regis conftitutae. 1664. fol.

Prosper Aquitanicus.

Sancti Profperi Aquitanici Epifcopi Rhegienfis Opera, *Parifiis*, 1711. fol. *).

De vocatione omnium gentium libri II.

Refponfiones ad capitula Gallorum.

Refponfiones ad objectiones Vincentianas.

Raynaldus.

Annales ecclefiaftici ab anno quo definit Card. Caef. Baronius M. C. XCVIII. usque ad annum M. D. LXV. continuati, etc. auctore Odorico Raynaldo Tarvifino, Congreg. orator. presbytero. Tom. XXI, *Coloniae Agrippinae*, 1727. fol.

Rhabanus Maurus.

Magnentii Rhabani Mauri, ex abbate Fuldenfi, archiepifcopi fexti Moguntini, Opera, quae reperiri potuerunt, omnia, in fex tomos diftincta. Collecta primum induftria Jacobi Pamelii Brugenfis S. Theol. Licentiati, Canonici et Archidiaconi, et poftmodum defignati Epifcopi Audomarenfis; Nunc vero in lucem emiffa cura R. Antonii de Henin, Epifcopi Iprenfis; ac ftudio et opera Georgii Colvenerii S. Theol. Doctoris, et Regii ac ordinarii in Academia Duacena Profefforis, Collegiatae S. Petri praepofiti; ac dictae Academiae Cancellarii. Permiffu Superiorum. *Coloniae Agrippinae*, fumptibus Antonii Hierati, fub figno Gryphi. 1626. fol.

T. VI: *De Clericorum inftitutione et caeremoniis ecclefiae ex veteri et novo teftamento ad Heiftulphum archiepifcopum libri tres.*

Ricardi Poore, Sarum Epifcopi, *Conftitutiones.* c. a. 1217. in Collect. Concil. J. D. Manfi, T. XXII. p. 1106 fqq.

Ruffinus.

Expofitio in Symbolum Apoftolorum. Ruffino Torano, Aquilejenfis ecclefiae presbytero auctore. Inter opufcula Cypriano vulgo adfcripta p. CXCVII fqq.

Scotus.

*) Sive alia editio, e. g. in Biblioth. Patr. Maxima T. VIII, p. 1 fqq. per Jo. Olivarium.

F. Joannis Duns Scoti ordinis Minorum, doctoris fubtilis, Theologorum principis, *in quatuor libros Sententiarum* quaeftiones fubtiliffimae. Nunc noviter récognitae, et habita collatione cum felectioribus antiquis editionibus, ac vetuftiffimo Codice manufcripto, ab innumeris mendis et vitiis, quibus ubique fcatebant, caftigatae; etc. Per P. F. Hugonem Cavellum Hibernum Dunenfem, in collegio S. Antonii Paduani Minoritarum Hibernorum apud Lovanienfes, facrae Theologiae lectorem jubilatum. *Antverpiae*, apud Joannem Keerbergium. Superiorum permiffu. Tomi II. 1620. fol.

Sedulii presbyteri *Pafchale carmen*, *libri V.* et *Pafchalis operis libri V.* in Biblioth. Patr. c. Galland. T. IX. p. 533 fqq.

Sexti Decret. vid. Corpus juris canonici.

Sirici P. M. *epiftolae*, in Collect. Concil. J. D. Manfi, T. III. p. 655 fqq.

Statuta ecclefiae antiqua; in Concilio Carthaginenfi IV. a. 398.; in Collect. Concil. J. D. Manfi T. III.

Suicerus.

Joh. Cafpari Suiceri, SS. Linguarum in Schola Tigurina profefforis publici, *Thefaurus ecclefiafticus*, e patribus Graecis ordine alphabetico exhibens quaecunque Phrafes, Ritus, Dogmata, Haerefes, et hujusmodi alia fpectant. Infertis infinitis pene vocibus, loquendique generibus Graecis, hactenus a Lexicographis vel nondum vel obiter faltem tractatis. Opus viginti annorum indefeffo labore adornatum. Editio fecunda, priori emendatior, elegantior et longe auctior. *Amftelaedami*, ap. R. et J. Wetftenios et Gul. Smith. Tomi II. 1728. fol.

Tertullianus.

Q. Septimii Florentis Tertulliani Opera recenfuit Joh. Salomo Semler. *Halae Magdeburgicae*, apud Joh. Chriftian. Hendel. 1769 — 1776. Tomi VI. in 8.

T. I: *Adverfus Marcionem libri V.*
T. II: *De praefcriptionibus haereticorum liber.*
Adverfus Praxean liber.
Contra Gnofticos, Scorpiacum.
De jejunio adverfus Pfychicos liber.
T. III: *De cultu feminarum liber.*
Ad uxorem libri II.
De exhortatione caftitatis liber.
De fuga in perfecutione liber.
Ad Scapulam liber.
De refurrectione carnis liber.
T. IV: *De oratione liber.*
De poenitentia liber.
De patientia liber.
De fpectaculis liber.
De idololatria liber.
De baptifmo adverfus Quintillam liber.
De anima liber.
De corona militis liber.
De pudicitia liber.
T. V: *Apologeticus adverfus gentes pro Chriftianis.*

Theodoretus.

B. Theodoreti epifcopi Cyri Opera omnia ex recenfione Jacobi Sirmondi denuo edidit, Graeca e Codicibus locupletavit, antiquiores editiones adhibuit, verfionem Latinam recognovit, et variantes lectiones adjecit Joann. Ludov. Schulze

Gr. et oo. LL. in Acad. Frider. P. P. O. (et Jo. Augustus Noesselt, D. Theologiae professor.), *Halae*, typis et impensis Bibliopolii Orphanotrophei. 1769 — 1774. Tomi V. in 8.

T. II. P. I: *Explanatio in Cantic. Canticorum.*
T. III. P. 1: *Interpretatio I. et II. epist. ad Corinth.*
T. III. P. 2: *Historia ecclesiastica, libri V.*
T. IV. P. 1: *Haereticarum fabularum compendium, libri V.*
T. IV. P. 2: *Graecarum affectionum curatio, disputatt. XII.*

Theodori Mopsuesteni *fragmenta* in Quinta synodo generali Constantinopolitana II. a. 553. in Collect. Concil. J. D. Mansi T. IX. p. 203 sqq.

Theodulphi Aurelianensis Episcopi *Capitulare* ad parochiae suae Sacerdotes. (a. 797). In Collect. Concil. J. D. Mansi T. XIII. p. 994 sqq. *).

Theophylacti Bulgariae Archiepiscopi Opera omnia sive quae hactenus edita sunt, sive quae nondum lucem viderunt: cum praevia Dissertatione de ipsius Theophylacti gestis, et scriptis, ac doctrina. Tomus primus continens Commentarios in quatuor Evangelia, ac variantes lectiones ex Codicibus Graecis Venetis Marcianis, et Patavino Sanctae Justinae desumptas, cum duplici indice Graeco, Latinoque locupletissimo. *Venetiis*, apud Josephum Bertellam in officina Hertziana. Superiorum permissu ac privilegio. 1754 — 1763. Tomi IV. fol.

T. I: *in Matthaeum.*
in Marcum.
in Joannem.
T. II: *in I epist. ad Corinth.*
in epist. ad Hebraeos.

Thomas Aquinas.

Divi Thomae Aquinatis, doctoris angelici, ordinis Praedicatorum Opera. Editio altera Veneta ad plurima exempla comparata, et emendata. Accedunt Vita, seu Elogium ejus a Jacobo Echardo diligentissime concinnatum, et Bernardi Mariae de Rubeis in singula Opera admonitiones praeviae. Cudebat Joseph Bettinelli. ex privilegio excellentissimi senatus. *Venetiis*, 1745 — 1760. Tomi XXVIII. (tom. 27. et 28. indices.) in 4.

T. III: *Commentar. in Matthaeum Evangelist.*
T. VIII: *Expositio in Orationem Dominicam.*
Expositio in salutationem angelicam.
Expositio in Symbolum Apostolorum.
T. IX — XIII: *Commentar. super IV. libr. Sententiarum P. Lombardi.*
T. XIX: *Opuscula. Opusc. III. compendium Theologiae, ad fratrem Reginaldum. Opusc. V. de forma absolutionis.*
T. XX — XXIV: *Summae theologicae Pars I — III.* (T. XXV. *supplementum partis tertiae.*)

---

*) in Collect. Concil. Labb. et Cossart. T. VII. p. 1136 sqq.; Biblioth. Patr. Maxima T. XIV. p. 2 sqq. Sirmondi Opp. T. II. p. 921 sqq.

Urbani I. P. M. *epiſtola* ad omnes Chriſtianos. In Collect. Concil. J. D. Manſi T. I. p. 748 ſqq.

Vasquez.

Commentariorum, ac disputationum in Summam theologiae S. Thomae Aquinatis Volum. I—VIII. auctore R. P. Gabriele Vasquez Bellomontano Theologo, Societatis Jeſu. Inter Opera ejusd. *Antverpiae*, apud Petrum et Joannem Belleros. 1621. Volumina IX. fol.

Victor Antiochenus.

Βικτωρος πρεσβυτέρου Ἀντιοχείας καὶ ἄλλων τινῶν ἁγίων πατέρων Ἐξήγησις εἰς τὸ κατὰ Μαρκον-ἅγιον εὐαγγέλιον. Ex Codicibus Mosquenſibus edidit Chriſtianus Fridericus Matthaei Groeſta Thuringus, Gymnaſiorum Univerſitatis Mosquenſis Rector. Typis Univerſitatis Caeſareo Mosquenſis anno 1775. in 8.

Victoris Tunonenſis Epiſcopi *de poenitentia* liber, ad calcem Opp. Ambroſii T. II. App. p. 589—606.

Victoris Vitenſis Epiſcopi *de perſecutione Africana ſub Geiſerico et Hunerico Arrianis Vandalorum Regibus, hiſtoriae libri V.* in Theoderici Ruinart hiſtoria perſecutionis Vandalicae. *Venetiis*, 1732. in 4 *).

Walafridi Strabonis liber *de officiis divinis* ſive *de exordiis et incrementis rerum eccleſiaſticarum.* In Biblioth. Patr. Maxima T. XV. p. 181 ſqq.

---

*) etiam in Biblioth. Patr. Maxima T. VIII. p. 675 ſqq.

INDEX RERUM PRAECIPUARUM.

